GEORGII VIVIANI MARCHESII

Equitis Ordinis S. Stephani

VITÆ

Virorum Illuſtrium

FOROLIVIENSIVM

AD REGIAM CELSITVDINEM

IO: GASTONIS MEDICES

Magni Hetruriæ Ducis.

Foroliuij ex Typographia Pauli Syluæ, Impreſſoris ſumptibus, & Superiorum permiſſu.
Anno MDCCXXVI.

Inuictisſimo

ET POTENTISSIMO PRINCIPI

IOANNI GASTONI MEDICEO

Magno Hetrurię Duci VII.

GEORGIVS VIVIANVS MARCHESIVS

FELICITATEM.

A Typis prodit, inuictiſſime Princeps, Opus luce, ac perennitate dignum, ſi argumenti nobilitas, tenebris verò, & interitu, ſi rude ſcribendi genus conſideretur. Vt autem in Æuum viuat, & ſplendorem, quo caret, conſequatur, ad V. R. C. patrocinium confugere, & Operis frontem ornare Sereniſſimi veſtri nominis claritate auſus ſum. Patriæ enim Charitas, quæ vehemens eſt, & cuncta ſuperat impedimenta, vim animo, corporique dedit, vt deſpecta virium mearum imbe-
cillitate

cillitate, celebrium Scriptorum vestigia sectari minimè dubitauerim: prisca quoque Maiorum, & mei ipsius recentia ergà vos, & Regiam Domum vestram obsequia, me ad exerendum sub immortalibus auspicijs vestris hunc qualemcumque laborem incitarunt, ea potissimum fiducia suffultum, non fore magnitudinis vestræ præsidium, & Operi, & Auctori defuturum. Siquidèm haùd obsoleuit memoria Georgij Aui mei intèr Nobiles Mediceæ Aulę à Cosmo II. felicis recordationis descripti, & varijs beneuolentiæ, & honorum incrementis à regijs Decessoribus vestris exornati. Hic optabilis seruitutis nexus, eo à viuis sublato, nequaquam solutus est, sed Sigismundum Patrem, qui Cosmo III. magnanimo, & potentissimo Genitori vestro Supplementum Historiæ Foroliuiensis obtulit, & tandèm Andream, & me Germanos, Inclyti vestri Ordinis S. Stephani (cui Summus Magister gloriosè præsidetis) Cruce insignitos mancipauit. Tot sanè incitamenta sicut vincere tarditatem ingenij mei, & ad exhibendum Vobis, hoc venerabundi animi vectigal vrgere potuerunt, ità & munificentiam Vestram commouebunt, vt me de hoc instituto meo iure metuentem, vnà cum opere sub tutela excipiatis, quemadmodùm enixè rogo, & spero futurum. Interea Deum Optimum Maximum precari non desinam, vt V. R. C. ad Hetruriæ felicitatem, quam sicùt Principum nostri temporis exemplar, & typus summa æquitate, & clementia gubernatis, ad Italiæ decus, & Literarum gloriam, quas velùt Mecenas, & Parens amatis, fouetis, ac effertis, diù sospitet, atque fortunet.

PRÆFA-

PRÆFATIO AD LECTOREM.

ME ad scribendum vrgent, Amice Lector, & recordatio sponsionis iampridèm factę in Epitome impressa Historiarum Foroliuij apùd Fabrum, & Lugduni Batauorum apùd Vuander Aa, & incompertæ Scriptoribus nostris Paulo Bonolo, ac Sigismundo Marchesio, & forsàn perituræ Reliquiæ Antiquitatis, quę secretiora monumenta conterenti feliciùs patuerunt. Opus in tres libros, & in viginti Sectiones partiar, nè genera disciplinarum misceantur, ac tot, & tàm varia Virorum gesta in lucem, ordine incondito, & velùt tumultuario emergant. Primus liber exponet Liuiensis Imperij Simulacrum, & posterioris ætatis casus, in qua mutatis vicibus humanarum rerum, potentia defecit; sed Heroum Foroliuiensium gloria nouis honorum splendoribus inualuit: Mòx aliorum virtutes, qui vitæ innocentis norma; aliorum gradus, & laudanda facta, qui amplissima Sacerdotia, & Ecclesiasticas Dignitates obiere. Alter doctorum Hominum memoriam suscitabit, & Operum argumenta pandet, quę aut pręlis excusa prodierunt, aut in arcanis pluteis relicta, vnanimi Sapientum desiderio, & miseratione tumulantur. Postremus tandèm liber Viros recensebit, qui Pręfecturis, & Imperijs belli, ac facinoribus intèr ancipites conflictus actis, nomen nunquàm interiturum meruerunt. Nè tamèn in ambigua labores fide, omnia Scriptorum testimonijs, authenticis tabulis, & priscis M. SS. confirmare studui. Ea autèm tantùm nullis comprobationibus suffulciam, quę ab Historia Foroliuiana Bonoli, & à Supplemento ad Historiam Marchesij

chesij perhibentur, nè te molestis, & iugitèr repetitis auctoritatibus fatigem. De multis oarctiùs fortè scribam, quàm oporteret non ob inopiam meritorum, sed ob difficultatem rerum, quæ seù veterum desidia perierunt, seù recentium delitescunt; nec de illis, qui in mortalium consortio versantur, prolixa Oratione fungar, cum non ignorem, eorum modestiam laudibus quamuis iustis aduersari. Cęterùm si haùd pauca Patriæ, & nobilium Stirpium monumenta, quæ me latuerunt, silebuntur; non hæc inurenda est nota voris meis, sed ijs potius, qui à domesticis parietibus abditas membranas elicere, & cępta Scriptoris fortunare neglexerunt. Interìm lege, & errata, in quæ passìm offendes, benignè excusa.

PROTESTA-

PROTESTATIO AVCTORIS.

CVm glor. recor. Vrbanus VIII. Pont. Max. Decretum promulgauerit in Sac. Congregatione vniuersalis Inquisitionis coràm se habita die 13. Martij an. 1625., approbatum deinde in altera die 5. Iulij an. 1634., quo varia circà impressiones Vitarum, aùt Sanctorum Hominum, aùt Venerabilium præscribuntur; Cùm insupèr idem Pont. Maximus die 5. Iunij anno 1631. ampliori declaratione ipsum Decretum exposuerit, nè scilicèt à typis egredi permitterentur Elogia Sanctorum, & Beatorum absolutè, quæ supèr hominem caderent, ea verò quæ supèr mores, & opinionem sanctitatis in terrarum Orbe passìm relictam, excudi minimè vetarentur dumodò in frontibus Operum Scriptor solemni protestatione assereret, & profiteretur nullum robur à S. R. Ecclesiæ auctoritate consequi, sed fidem eorum omnium penès Auctorem remanere: Huic propterea Decreto, Confirmationi, & Declarationi, ea qua decet obsequentissimum filium, & subditum S. Sedis reuerentia obtemperans, ex animo protestor omnia in his Vitis descripta, nèc secùs accipere, nèc vt à legentibus accipiantur velle, quàm illa, qua solent historicæ narrationes forma, humana dumtaxàt fide suffultæ, non autèm infallibili, ac suprema Romanæ Ecclesiæ auctoritate. Hanc demùm Protestationem totiès repetitam intelligo, & in quacumque Operis parte, quotiès signa, & res ordinem naturæ superantes memorari contigerit.

Paren-

DE FOROLIVIO

CAPVT I.

HÆc Vrbs à ſtrenuis magnanimiſque Viris M. Liuio Salinatore initium, C. Liuio incrementum ſumpſit, vt præter Scriptorum teſtimonia, ipſe ſonitus nominis, operis, & Auctoris memoriam exprimentis, ſatis docet. (1) Marcus poſt victas apud Metaurum Flumen Pęnorum acies, ad imperium Orbis Terrarum aſpirantes, cum Galliæ Togatæ Prætura, neque tumultibus, neque bellorum curis agitata frueretur, anno Almæ Vrbis 545. Forum, & Baſilicam ad Montoni ripas excitauit, in qua ius diceret, & Populorum, ac Militum diſſidia terminaret. Caius, cum M. Valerio Meſſala Conſul, cui hæc Prouincia obuenit, conſtructis domibus, ad inſtar Vici, & Incolis ex forti Quiritum ſobole accerſitis, ac ſelectis, Forum intèr anguſtos limites erectum, valdè amplificauit. Sic à duobus Liuijs Marco conditum, & Caio auctum, breui ad nitorem, atque frequentiam inſignis oppidi peruenit; cum præſertim finitimorum complures antiqua domicilia deſtituerent, vt hùc ſedes ſuas cum liberis, & fortunis aſportarent. At fęlicitatem recentis municipij flebile infortunium interrupit; etenim cum iſtud, cæteras Regionis Ciuitates imitatum, partes Marij ſequeretur, illarum conſors ſicut per-

(1) *Plinius in Regione 8. - Valerius Probus in Tract. de Notis Rom. - Antoninus in Itinerario - Ptolomęus in Geographia lib. 3.*

tinaciæ, ità & calamitatis fuit. Quarè miserandum in modum à Syllanarum rabie desolatum, per posteras ætates iacuit, ędibus partìm igne absumptis, partìm solo æquatis; vt pauca primæ ędificationis vestigia superfuerint. His tandèm Domibus restitutis longè meliori structura, & arte, optimi Ciuis Gn: Cornelij Galli industria, qui in summum locum Cęsarei fauoris ascenderat; & etiam Liuiæ Drusillæ studijs, quæ ortum & sanguinis claritatem se traxisse à generosa Salinatoris stirpe meminerat; vt Octauianus propterea Vxoris votis, & Amici precibus indulgens instaurari, ampliarique Forum iusserit; negociumque enixè procurandum Clodio demandauerit. Quamobrem iste euersis vicinis Castris Liuię, Castelli, & Merloniæ, ex eorum ruinis, & cęmentis Forum in grandioris, & ornatissimæ Ciuitatis formam redegit, ac conclusit. Ibi quatuor Populi sub ijsdem mœnibus, & institutis municipalium legum conuenerunt, perennis concordiæ, & vnanimitatis nexus mutuis connubijs confirmantes. [1] Paruit Forum Reipublicæ, & Romano Imperio, donèc potentia principis Italiæ Populi in obsequio continuit nationes cunctas; sed postquàm decidere, & infirmari cępit, Liuienses Cæsarum permissu se in libertatem extulerunt, certam pecuniæ vim, & subsidiarios milites in annuum vectigal, & insurgentibus bellis persoluentes. Sui iuris facti, fęlices dies traduxerunt vsque ad ætates Herulorum, &

[1] *Leander Albertus in Descrip. Ital. Reg. 14. - Franciscus Scottus in Itiner. Part. 1. - Alexander Paduanus in Chron. Forol. p. 2. n. 5. M. S.*

Ostro-

Ostrogothorum, quorum alij Reges priuilegia seuerioribus edictis coarctare, alij in duram seruitutem redigere Ciues, licèt alieno iugo insuetos decreuerunt. Mox imperia coluere Exarchorum, & Longobardorum Regum inter vicissitudines ferè æterni belli, quibus obnoxia Flaminia fuit; sed tandèm deleto ferocis, & potentissimæ Gentis Regno, dum Carolus Magnus imperauit, & qui proximè secuti sunt, periculorum expers conquieuit. Anno demùm 889. à mortalibus migrante Carolo Crasso, cum itá gallicum nomen in Italia declinasset, vt à Populis contemneretur; Forolinium, aliarum Vrbium exemplo, veteris libertatis memoriam reuocauit. Tunc accensis animis Foroliuiani, qui sub prioribus ęrumnis obtorpuerant, agri confinia protulerunt, quotiès fauentem suis rebus fortem nacti sunt; qua simùl, & virtute dilatatis finibus, à sublimi cacumine Apenninorum Montium ditionem propagarunt vsque ad Adriaci Maris littora; Ciuitatibus, Opidis, & Castris omnibus subactis, quæ inter Alpes, superum Pelagus, Maticlam flumen, & viam Flaminiam, continentur. [1] Hæc præsertìm incrementa sub tutela Friderici II. contigisse memorantur, qui inconcussam amici Populi fidelitatem purpurea Senatorum veste, cudendæ pecuniæ facultate, & Aquilæ nigrę insignibus pensauit. [2] Tanta prosperitate rerum adeò robur animorum in Liuensibus confirmatum

[1] *Flauius Blondus Decad.* 2. *lib.* 7. - *Leand. Albert. Reg.* 14. - *Hieron. Rubeus in Hist. Rauen. lib.* 6.

[2] *Angelus Aretinus Cons.* 133. *n.* 11. - *Card. Tuschus Tom.* III. *Concl.* 412.

eſt, vt ſuſtinere ingentium bellorum diſcrimina non dubitauerint. Anno igitur 1243. Venetos, dominio vniuerſæ Ditionis inhiantes, commiſſa pugna diſſiparunt, quamuis funeſto victoriæ fine; nam Ceruiam cum diuitibus Salinis perdiderunt; & anno 1275. Bononienſes, terribili apparatu, ipſis vel ſeruitutem, vel excidium minitantes, cruentiſſima clade (octo ſiquidem millia obtruncati referuntur) profligarunt. [2] Tunc iſtorum Reſpublica tantum potentiæ amiſit, quantum victrix acquiſierat; & ſubditæ, ac fęderatæ Ciuitates, perterritæ Dominantis infortunio, ab illius fide, & obſequio defecerunt. Hanc fęlicitatem ægrè admodum cernentes Florentini, tumultuario delectu habito, Foroliuienſium dominium adorti ſunt; qui nec iniuriam ferentes, nec deſpondentes animos, non ſolùm abalienata caſtra, fęlicitèr collatis ſignis, domuerunt; ſed hoſtibus trans Alpes deturbatis, Ciſapenninam illis ditionem abſtulerunt. [3] His fauſtis ſucceſſibus alacriores, & in conſilio defendendæ libertatis obdurati, Martini IV. imperata contemnere, & præliari cum Pontificijs auſi ſunt; Duorum propterea Guidonum, Feretrani ſummi Ducis peritia, & aſtu, Bonatti Aſtronomi promiſſis fęlicem ſtellarum aſpectum oſtendentis, introductos in Ciuitatem Gallos, & exinopinatò circumuentos, vbique trucidarunt, vt pauci ex illis atrocis conflictus, & occidionis teſtes eſſe potue-

(2) *Iacob. Philip. Bergomen. in Supplem. lib. 6.- Bartholomæus Platina in Vita Gregorij X.- Ioan. Tracagnotta in Hiſt. Mundi part. 2. lib. 14.-*

(3) *Hieronymus Rubeus lib. 6.*

rint.

rint. (1) At cum se impares tam graui bello inuenerentur, ausus pęnitentia tacti, ad Martini clementiam confugerunt. Verùm Pontifex, qui de inconstanti, & studiosissimo libertatis Populo pertimescebat, illum perpetuis velut frænis cohibere, euerso murorum ambitu decreuit, ne iterum seditiosos spiritus resumens à S. Sedis obedientia refugere, & nouos conflare tumultus posset. At sensim recedentibus Flaminijs ab Ecclesiæ Romanę dominatu, & Rectorum auctoritate comminuta, Marchesius Arguliosus an: 1313. Pontificiorum auxilijs fretus, sibi afferuit Ciuitatis Regnum, sed parum duratura sorte; etenim non diù post ab Ordelaphis eiectus; infęlix specimen humanæ instabilitatis, dies suos clausit. Hi per sequentes ætates intèr euentus modò prosperos, modò aduersos, vt res mortalium solent, laborantes, Patriam Imperio ferè non intermisso tenuerunt; Quibus post Riarios, & Borgiam, à naturali subditorum amore ad Principatum reuocatis, & rursum ab Ecclesia pulsis, ac tandèm Rauennæ extinctis; an: 1504. Foroliuium ad priscam fidem Summorum Pontificum accessit, in qua posterioribus æuis, singulari constantia perseuerans, diuitijs, & nouarum ædium ornamentis, que sunt longęuæ pacis fructus, nitet in dies magis, ac florescit. Iacet Ciuitas in amena planicie, à montibus ad meridiem, & à

(1) *Dantes in Inferno cant. 27. - Fatius Vbertus in Ditamundo - Ioan. Villanus in Chron. lib. 7. cap. 81. - Platina in Vita Martini IV. - Vldericus Rainaldus in Continuat. Annal. Baronij ad annum 1282.*

Mari ad Septentriones interrupta. Salubris aer, fęcundum solum, & illimes aquæ ità Regionem beant, vt res nulla Incolarum necessitati, & fælicitati desiderari videatur. Totus ferè ager in ęquor lætæ telluris aperitur, & in paucos assurgit colles, antequam isti lenitèr succrescentes, in confragosas, & Alpibus propinquas cautes asperentur. In eo sicut segetes, & mira rerum cunctarum copia; ità in his, & descendentibus in planiciem cliuis generosa vina, & suauissima poma generantur. Agro Districtus confinis est, qui montanam, & minùs vberem tellurem claudit, magis frugibus, quàm triticis gignendis aptam; vbi castra Petræ Appiæ, Flumanæ, & Arcis Elmicis Senatui Foroliuiano obtemperant, à quo Prætores, & iura accipiunt. Rigant, & feraciores reddunt Districtum, & Agrum Montonus, & Ronchus, antiquitùs Vitis, Amnes, qui à lateribus Apenninorum Tiberi, & Arno oppositis scatentes, mixtis riuorum, & torrentum aquis, alter ad occidentem Solem męnia Ciuitatis lambit, alter præterfluit ad Orientem; & demùm prætergressa Rauenna iunctis alueis, vno ostio in Adriacum labuntur. Foroliuium modò vallis, & muris antiquę structuræ obseptum, interiùs circuit milliaria Italica tria, & ampliùs, exteriùs verò quatuor; Totidem portas habet, & olim octo, munitionis causa occlusas, numerabat. Arces iam ad eius securitatem excitatæ, Raualdina ad montes à Pino Ordelapho egregijs sęptis, & propugnaculis munita; Sclauonica ad litus Montoni fluminis erecta à Cardinali Balthasarre Cossa, quiescentibus ob diutinam pacem armis, in se cadentes, tumulantur. Vrbs erat admodùm frequens,

cum

cum libertate frueretur, & Ghibellinæ sectæ studiosos exciperet, ac confoueret; sed alienæ potestatis facta, decrescente paulatim Ciuium numero, & deniquè ob horrendam luem penè deleto, multum veteris frequentiæ amisit; vt nunc dilapsis artibus, & nimis aucto luxu, quindecim millia non excedat. Ædificijs publicis, & priuatis fulget, iucundis, latisque vijs, quæ dant aditum ad maius Forum, ex maximis Italiæ, ob vastitatem sinus iudicandum. Hic Magistratuum duorum sedes, Alter dicendæ Iustitiæ, Alter seruandæ Ciuilis Pacis. Primum enim conflant centum, & octo Consiliarij, è quorum cętu Conseruatores, bimensis imperium sortiti, sub pręscriptis legibus Ciuitatem moderantur. Alter constat Nonaginta Viris, qui simultates, & odia extinguunt, priusquàm inualescant; nè Maiorum dissidia, quę tandiù infęlicis Patriæ aspectum cruentarunt, in animis Iuuentutis renascantur. Hi sępè communem maiestatem copulantes, ab ędibus Senatorijs prodeunt, intèr Catervam Hastilipherorum; anteuntibus timpanistis, tibicinibus, famulis, & clauarijs, qui argenteas clauas cum glorioso Aquilarum Insigni gestant. Episcopatus vsque ab Ecclesię primordijs institutus, fama SS. Antistitum Mercurialis Senioris, & Iunioris celeberrimus euasit; & sequentibus etiam sęculis eluxit, à munificentia Cęsarum ornatus dominio oppidorum Culmani, & Castri Leonis, Massarum Domezani, Saturani, Patergnuni, S. Laurentij in Nuceto, & Auerni; (1) quod tandèm inter ęru-

[1] *Ex Diplom. Friderici II. Dat. Cęsenę sub an:* 1177.

mnosas

mnofas antiquorum temporum viciſſitudines amiſit. Hæc Vrbs interdùm Flaminię vniuerſę iura dedit; etenim in illa Neapoleo Vrſinus, ac Ægidius Albornotius, Cardinales Ampliſſimi, & Pontificij Legati; Dominicus Capranica, & alij Pręſides, Sedem, & Tribunal poſuerunt. His ſatis expoſita priſca, & recenti gloria nobiliſſimæ Patrię, ad Vitas Virorum Illuſtrium procedam.

DE SANCTIS, ET BEATIS.

CAP. II.

DIVI GRATVS, ET MARCELLVS.

EXordiar Sanctorum Vitas à Leuitis Foroliuienſis Eccleſiæ GRATO, & MARCELLO, qui D. Mercurialis documenta ſequi, & Chriſtianas virtutes æmulari contenderunt. Alios enim concionibus, alios ſignis à cultu mendacium Deorum ſuauitèr abductos, Sacra baptiſmatis lympha, à ſuperſtitioſis inquinamentis expiarunt. Siquidèm aut ſuper ægros manus imponerent, vitia corruptę naturæ medebantur; aut ſuper obſeſſos, à cruciatis membris Dęmones exterminabant. Erat Gratus Epiſcopij Pręfectus, ſed pecunias pia oblatione Fidelium in Arcam nũmariam congregatas, tàm effusè egenis largiebatur, vt non ſemèl Familia Epiſcopalis caritate omnium rerum laboraret, cui tamen in ſummis anguſtijs (vt ſolet) conſulebat Deus. Inter hæc exercitia perfectionis ambo, humiles, ſobrij, & miſericordes innocen-

tem

tem vitam traduxerunt; sed antequàm eam clauderent, maioribus prodigijs claruerunt. Hic latebat in ripis Vitis fluuij, apud recentes Ronchi, terribilis, & magnus Draco, anno Reparationis nostræ 364., in palustribus agris Pozzecli ruris ortus, vndè erumpens sępè habitatores, & prætereuntes flumen aggrediebatur, & virulento halitu enecabat. Cum fama funestarum cędium Liuienses, & Pompilianos Pagos cōmoueret; DD. Mercurialis, & Ruphillus Episcopi constituerunt Populos à præsenti periculo, & ab assultu ferocis Belluæ vindicare; Deique omnipotentis auxilio freti eam adoriri. Certa dies, & hora inauditæ pugnæ dicta est; ad quam supplices, nullis muniti armis, propinqui Cleri conuenirent. At Mercurialis suorum stimulo excitatus, antè præscriptum tempus maturauit; nec expectato Ruphilli aduentu, (nàm moras haud tulerunt communia Vota) cum sacratis Viris genuflexit. Tùnc Serpens à latebris emersit, sibilis horrentibus, & exerta lingua in Præsulem, & multitudinem circumstantem fremens; sed ex inopinatò in suum guttur procidit, mirabilitèr extinctus. Quo portento Gratus fiducia plenus, stola deuinxit squamosum caput; & Draconem in puteum proiecit. Verùm tanta vis fuit fluentis in terram ab ore Belluæ, & aerem inficientis tabi, vt Gratus amissa oculorum luce, se statìm carere visu conclamauerit. Marcellus, qui non longè aberat, commiseratus sodalis infortunium, ei tenebrosa lumina detersit sputo, & restituit videndi facultatem. (1) Hanc tamèn Liuiensis Cleri, Populique hilaritatem in-

(1) *Petrus Damianus in Vita S. Mercurialis.*

 terrumpit

terrupit ſerus Ruphilli acceſſus, qui cum ex condicto conſors eſſe glorioſi in Domino conflictus exoptaret, parùm abfuit quin cum Mercuriali quereretur, niſi Liuienſium impatiens feſtinatio culpanda veniſſet; cui prouidentiæ Ruphilius non ęgrè acquieuit, & Mercurialem complexatus, coniunctiſſimæ charitatis argumenta dedit, & accepit. Iſte autèm cum affinem Epiſcopum, iam diù cupientem addere Eccleſias S. Martini in Lauacro, & S. Caſſiani in Caſſidico, ſuæ Dięceſi deprehendiſſet; eas à Foroliuienſi regimine diſtractas, Pompiliano copulauit. Quarè amicitiæ nexu nouis amplexibus, & oſculis arctiùs firmato; Præſules ad oſtium putei, in quo Draco præcipitatus fuerat progreſſi, ibi ad æternam memoriam rei, lapidem cum inſcriptione miræ victoriæ poſuerunt. [1] Poſt hæc portenta SS. Leuitæ non diù in hac caduca vita conſtiterunt, præcoci exitu ad immortalem accerſiti. Mercurialis eorum corpora in D. Stephani extrà muros, intrà arculas ex ære conditas concluſit, & piè collocauit. Huic Templo poſterioribus ſęculis SS. Mercurialis, & Grati nomina indita ſunt, ſed alterum, primo tantùm ſuperſtite obſoleuit. Cum verò Alexander Foroliuienſis Antiſtes opimis prędijs, & Sacerdotijs Abbatiale Cęnobium ditauiſſet, vt pagina Conceſſionis narrat, *Amore Dei, ac BB. Mercurialis, & Grati Confeſſorum Chriſti*, (2) non abs ſe creditur Geruaſium Abbatem ſacris reliquijs Alexandrum donauiſſe, quæ in S. Crucis repertæ ſunt, Richelmo Liuianam ſe-

[1] *Ex Chron. latina Anonymi M. S.*
(2) *Ex Priuil. Epiſcop. Dat. 9. Auguſt. an*: 1160.

dem

dem obtinente, anno 1263., in Arca D. Valeriani, cum Epitaphio super lamellam plumbeam inciso, vbi legebatur- HIC REQVIESCVNT IN PACE CORPORA BEATORVM CONFESSORVM GRATI, ET MARCELLI QVI DOMINI VESTIGIA SVNT SECVTI. -A tergo autèm- BEATI MERCVRIALIS HVIVS CIVITATIS EPISCOPI FVERVNT DISCIPVLI, DVMQVE VIXERVNT EIVS SANCTAM VITAM SECVTI SVNT.-(1) Festa vtriusque dies in XIII. Cal. Martij indicta est, qua aùt Gratus, aùt Marcellus in supernam Patriam migrauit.

DIVVS VALERIANVS

DIV. VALERIANVS Foroliuij intèr auita Maiorum ornamenta, & opulentam Domus fortunam natus est. Puer adhùc cępit sanctè, integerrimèque viuere, ac socios literarij ludi, velùt Præceptor, magis exemplis, quàm verbis erudire. Adolescens factus, cum iàm ab humanis Parentes abijssent, præstantiam Christianæ perfectionis quæsiturus, familiares opes in alendis pauperibus profudit. Hac pia liberalitate, & meritis virtutum adeò Spiritus immundos terruit, vt nè aspectum quidèm eius ferentes, & ad vocis imperia trepidantes, quàm sæpissimè ab obsessis miserorum mortalium corporibus euaderent. Inualescente rerum mirabilium fama, ob quam à multis laborantibus morbo, &

(1) *Ex rogit. Friderici de Podio 4. Maij an.* 1263.

energumenis Valerianus certatim petebatur, ad Vxorem Magiſtri militum, truculentèr à Dęmone cruciatam, fatigatus Viri precibus acceſſit. Nonnulli hęreſim fouentes, Iuuenem ſecuti ſunt, vt viderent prodigium; & illum deindè, tamquàm magicæ artis reum, apud Patritios, & Populum criminarentur. Vbi Mulier acceſſum adoleſcentis nouit, extemplò in tellurem ſupina corruit, & cru-deliùs ab Inuaſore vexata eſt: ſed ille porrecta manu iacentem extulit, & ſigno Crucis Spiritum fugauit. Hoc portentum in eum inuidiam, & odium improborum concitauit, qui de Catholicæ Religionis gloria, & incremento, pleni dedecore fremebant. Cùm itaquè hæc calumnia, qua Valerianus impetitus fuerat, nimis credulos Ciues decepiſſet, publico decreto pulſus eſt. Ille nec exilij pęna, nec fortunarum iactura fractus, iniuit iter, comite, ac duce de Cęlis Angelo, & varias Regiones peruagatus, in erèmo conſtitit ad radices montis, à quibus præterfluens ſcatebat amnis; nèc procùl indè ſenem, agellum ſarculantem nactus; ſe illi comitem laboris dedit, vt ſecum in ſudore vultus ſui veſceretur. Hìc quod ſuperfuit Valeriano tempus à cultura ſoli, in recogitandis ſupernis bonis, & diuexanda carne collocauit; quæ vitæ auſteritas, & inauditum genus morum tantam admirationem finitimis Incolis incuſſit, vt alij rudimenta Chriſtianæ diſciplinæ, alij ſalutem in difficilibus morbis recepturi ad eum confugerent. A Pagis ad Vrbes fama prodigiorum delata eſt; & opportunè ad Olybrium Senatus Principem deuenit, qui Filiæ cruciatus deplorabat,

ſiàm ab

ilam ab annis decem fub dirà poteftate Satanæ degentis. Ea antè Valerianum adducta, cũ Dęmon ab ipfo interrogaretur, cùr tanta fæuitie Puellam agitaret; refpondit ob vim effrænati amoris, qua impotentèr deperibat: fed ad nutum iubentis fremens abijt. Haud diù poft, Dei permiffu, inter filentes tenebras in fpecu delitentem, & effundentem preces horribili vifu territauit. Erupit fcilicèt immanis Brutorum acies à finu amnis, ad infulas Thraciæ dilabentis; dùm alia aduerfo flumine, truces, & inconditos emittens vlulatus, ad conflictum conuolabat. Per tres horas exarfit ferox pręlium; tandèm primæ, fecundis efferè dilaceratis, velùt ouantes, in infulas natatu traiecère. Hæc quæ nec effe poterant terribiliora oculis, nec ingratiora auribus, Valerianum pauore affectum penè exanimarunt. Adfuit tamèn fummo mane Angelus confirmans deiectum eius animum, interpretatione nocturni vifus; Dęmones nempè fub belluarum afpectu, non belluas atrocem pugnam habuiffe; fpectraque illa, irruptiones barbararum Gentium in eas oras præmonftrare: Diuinum confilium effe, vt abfquè morà aliò demigraret. Sedatis illius trepidationis motibus, cęleftem Nuntium affectatus, & longum tramitem emenfus, fe rediiffe nouit in Liuienfem agrum. Nè tamen ex lineamentis vultus, licèt macie confumpti, & torridi dignofceretur; declinatis męnibus Ciuitatis, in nemorofum locum fe recepit. Ibi ex ramis, foliifque arborum tugurio condito, & cęno vndique illinito, domicilium pofuit, & nihil à rigidis vitæ legibus remifit. At breui patuit Sanctimonia Viri finitimis Colonis, qui ad eum fæpè ac-

cedebant, vt vel sanitatem in annosis morbis, vel in pellendis Dęmonibus, cum ab illis angerentur, impetrarent. Hæc vbi rescIuit Magister belli, ad nemus progressus est, vt proprijs luminibus inquireret, an fides narratis esset habenda. Tum illìc fortè conuenerat Energumenorum turba, quæ instar auium ad verticem arborum conuolare videbatur, non quidèm humanæ agilitatis viribus, sed intùs debacchantium spirituum impulsu. Commiseratus periculum Magister, & timens nè illi, infęlicitèr præcipitantes necarentur, Valerianum obtestari cępit, vt Dęmonum licentiam coerceret. Ipse autèm fiducia plenus, in nomine Iesu obsessis imperauit, vt eà, quà ad culmen arborum se tulerant pernicitate, incolumes statìm desilirent: Quod omnibus faustè, & iuxtà votum contigit, præterquàm fęminæ in stagnum aquarum delapsæ; à quo extracta, cum ab illis, qui casum viderant, deferretur ad tumulum, à Valeriano ad vitam reuocata est. Obstupuit vehementèr Ductor tot, & tantarum rerum magnitudine; & certiorem Leonem Cęsarem Orientis fecit; quem deindè magna incessit cupido videndi hominem, & alloquendi. Erat Leoni filius, olìm optimæ indolis, & magnæ expectationis, vt neque contingere sibi melior natus, nec Populis optabilior Princeps posse videretur. Hìc dum acri ingenio Philosophiæ rudimenta perpenderet, & specularetur Theses, in lacrymabilem dementiam incidit, ac deperdito prorsùs rationis vsu, velùt brutum ab Aula persæpè fugiens, in antris ferarum latitabat; atque non humanis, verùm syluestribus cibis alebatur. Anxius, męstusque Pater, nihil intentatum prætermisit,

termisit, vt in Filio principem animi facultatem, insanià mancipatam liberaret. Cum verò irritos esse omnes conatus, etiam eorum qui exorcismis Ecclesię vtuntur, deprehendisset; desperatis rebus, inconsolabili męstitia cruciabatur. At postquàm audiuit, quæ de virtutibus, & signis Valeriani narrabantur, erexit animum, & ingenti spe refertus, tres delegit Viros spectatæ fidei, & auctoritatis multę, vt illum inuenirent, & duces in Regiam comitarentur. In Flaminiam igitur festinantes, impigrè lustrauerunt solitaria loca, & ex aspectus macie, ac villosis indumentis, quibus operire corpus intellexerant, Valerianum dignouerunt. Expositis, auditisque mandatis, ac desiderio Cæsaris, ille cogitabundus paulispèr stetit; sed Dei gloriam animaduertens, occultis cordis motibus acquieuit; & cum nuncijs conscensa naui, per Ægeum mare littoribus Byzantinis appulit. Obuiàm aduentanti Eremicolæ processit Leo ad scalas augustalis ædis; ac post salutationem, & amplexus, luctu magis, quàm verbis miserabilis filij resipiscentiam flagitauit. Valerianus econtrà Leonem monuit, vt erigeret prostratum animum, nàm qui sæpè infirma Mundi eligit, vt confundat fortia, quemadmodùm sperabat, supplicationibus annuisset. Mòx Iuueni, statìm magno omnium, & præfertìm Patris tremore ad solum concidenti, suppeditauit micam panis; qua fatuus gustata, à pauimento incolumis surrexit, abeunte inuasore Spiritu; statimque sensibus ad officium restitutis, præstantèr meminit, quæ antè dementiam in tenaci memoria reposuerat. Obmutuit, & stetit hęrens Leonis lingua, quam commotus retardabat animus: sed illo non diù post sedato,

dato, (quamuis oculi satis loquerentur), collatum beneficium milliès fassa est. Cùm autèm Cæsar liberatorem Filij obtestaretur, vt aurum, & dona quæcumque postularet; ille verò non terrestrium, sed supernarum opum auidus, cuncta detrectaret; miratus virtutem à communi appetitu mortalium abhorrentē, hoc heroicū repudiū coràm Aulicis suis prædicauit. Nec solùm in eo irreprehensibilitatem vitæ miratus est, sed raras prudentiæ, solertiæ, & strenuitatis dotes; adeòut illum equestri baltheo insignire, & cornu orientalis exercitus præficere decreuerit, vt hostes Romani Imperij, tùnc varias regiones inuadentes, hoc Duce compesceret, & profligaret. Valerianus, suscepto munere, & magis quàm armis, fretus orationibus, quibus nequeunt humanæ vires reluctari, Deo adiutore claras victorias adeptus est, & hostes fęlicitèr exterminauit. Quod intuentes plerique ex minoribus ducibus, & Christianæ perfectionis tyrocinia audientes, sancta æmulatione eius virtutum conflagrarunt. Varijs Regionibus Europæ, à iugo Barbarorum vindicatis, in Flaminiam redijt, sub Gothorum tyrannide gementem. Erat Proconsul efferæ nationis Leo Baucius, Vir iuxtà crudelis atquè impius; nàm sui iuris Ciuitates, & potissimùm Forumliuij, vbi habebat sedem, Arriana perfidia vitiauerat. Valerianus Patriam liberaturus, in eum cohortes explicauit; Gothos obuiam venientes strenuè retudit; & Vrbis obsidionem propè Montoni alueum instituit. Dùm vtrinque apparatus Defensionis, & oppugnationis agerentur, Dei famulus in finitimum Liuiæ Pagum cùm Ducibus octoginta, silentibus tenebris secessit; vt more solito supernam opem implo-

imploraret. Res per fidiſſimos exploratores Leoni innotuit; qui in certam elatus ſpem victoriæ, ſi inermes, & incautos Duces oppreſſiſſet; in eos ſelectam militum turmam, ab oppoſita Ciuitatis Porta emiſit. Iſti cum in mentis exceſſu Valerianum, & Socios nacti eſſent, illos adoriri, & interficere conſtituerunt; ſed iniquæ manus, quæ gladiorum ictus iàm vibrabant, in ipſo auſu exaruerunt. Quod poſtquàm intellexit furens Baucius, cum alia cohorte perditorum hominum ad deſignatum ab exploratoribus locum properauit; & ſcelus, Deo permittente, abſoluit. Etenim fortes Athletas orthodoxi cultus, in genua proſtratos, & ſenſibus abalienatos decollauit. [1] Nonnulli ex fidelibus perfectioris vitæ, qui tùnc preces ad Deum effundebant, per mirabilem viſum illorum animas martyrij corona decoratas, & velùt fulgenti agmine ad Cęlum euolantes ſuſpexerunt. Nè tamèn corpora vel ſupereſſent inſepulta, & auibus expoſita, vel fierent belluarum pabula, vel ab Arrianis vrerentur; ea in puteum merſerunt; quem demùm noſtra ætas eleganti Sacello circumſæptum videt, propè voluptatis ædes eruditiſſimi, & Patricij Viri Titi Taurelli, pio eius maiorum ſtudio. Nihilominùs haud defuerunt, qui euentus belli, mortiſque caſus variè ſcriberent, & poſteritati demandarent. Nec multò poſt oſſa ab aquis, ſub quibus latebant, eruta, & in rurali Fano à fidelibus erecto locata

[1] *Leander Albertus in Deſcrip. Ital.*, *Reg.* 14. - *Ioannes Nadaſſi in An. cęleſti pag.* 81. - *Ex Chron. Antiquiſſ. M.SS. Anonymi.* - *Ex Chron. M.S. Alexandr. Paduani*, *ſub an.* 458.

ſunt. Verùm cum Patria anno 572. à Clephi Longobardorum Rege acritèr oppugnaretur, ad tutelam Ciuitatis (vt fama in vulgus excitata eſt) Valerianus à Superis deſcendit, & fulgida Sociorum turma, męnia circùm diſcurrit: quo ſpectaculo Liuiani alacritatem animorum colligentes, eruptione facta, hoſtes metu occidionis iam proſtratos, in fugam præcipitem egerunt. Qua Sancti Ciuis defenſione, ab imminenti periculo Foroliuienſes liberati, ſolemni ritu glorioſos cineres, rure in Vrbem comportarunt; & in Arca marmorea, his quatuor carminibus ſuper ſtanni bractea impreſſis, venerabundj collocarunt.

NOMINE PRO REGIS CÆSA CERVICE SVPERNI --- HIC MARTYR RECVBO VALERIANVS EGO.--- ROMANIA SVIS CLARVM ME FOVIT IN ANTRIS: --- LIVIA CVM SOCIJS OCTVAGINTA TENET.

Hanc præterea inſignis beneficij memoriam ad futuras ætates tranſmiſſuri, communibus non ſolùm ſuffragijs, ſed ſtudijs decreuerunt, vt impoſterùm Reſpublica Sigillis cũ Valeriani Imagine vteretur, & annua argumenta publicæ exultationis daret; Profeſſores verò Illiberalium Artium, ei velut Patrono quotannis dona afferrent. (1) Mox feſta dies in IV. nonas Maij indicta eſt, qua aut ſalus Patriæ, aut Tranſlatio ſacrati corporis, aut Martyrij triumphus contigiſſe iudicatur.

(1) *Ex Statuto antiquo manuſcripto Ciuit. Forol. lib. 1., rubr. 56. 59. & 60.- Ex Statut. nouo lib. 1. rubr. 13.*

BEA-

BEATVS PEREGRINVS.

BEAT. PEREGRINVS natus eſt anno 1265., Parentibus inclytæ nobilitatis Berengario Latioſo, & Flora Aſpina. Sumpſit adhùc puer à paterna ſtirpe, quæ factionis princeps, odia, & ſimultates Ciuium confouebat, ad eas quoddam, velùt hereditatis iure, incitamentum. Inter has curas miſerè adoleſcentiam traduxit, non iuuentutem, meliori vſui vitæ reſeruatam; etenìm Martini IV. exercitu à Liuianis cruentiſſima elade profligato, cum Pontifex Maximus emollire obduratum Populum in propoſito tuendæ libertatis ferè deſperaret; D. Philippo Benitio æquandam rem commiſit. Hic Foroliuium petens, atque in concionem adſcendens, Ciues auertere à damnando conſilio niſus eſt. Sed cum nihil proficere verba comperiſſet, territare diris Eccleſiæ reluctantes cępit. At potiùs minarum contumelia laceſſitis, quàm proſtratis ferociſſimæ Plebis, & Nobilium animis; ipſe conuicijs oneratus, & verberibus, Ciuitate exceſſit. Nihilominùs licèt tàm malè habitus, Vir Sanctus Deum precari haud prætermiſit, vt ſontibus ſalutarem veniam, & Peregrino ſeditionis Auctori ſupernum lumen largiretur. Hac illuſtratus luce, nouit, & fleuit ſuperbus Iuuenis errorem; & ad pedes Philippi prouolutus, non priùs ſurgere voluit, quàm ab eo deſcribi in cętum tertij Ordinis impetrauiſſet. Hunc Pęnitentiæ ſpiritum Benitius in adoleſcente, duodeuiginti annos nato animaduertens, diuino lumine quod futurum erat præuidit, & iàm vergentes ad perfe-

ctionem internos sensus, propositis Cęlibonis incitauit. Quam quidèm iacturam cùm egrè Dęmon ferret, grauitatem criminis illius menti obiecit, vt eum ab incępto reuocaret, & desperatione salutis irretiret. Dum Peregrinus stimulis conscientiæ vexaretur, & intèr funestas cogitationes fluctuaret, ante Imaginem Virginis Gratiarum, quæ in S. Crucis colitur, prostratus; magis suspirijs, quàm precibus agitato spiritui tranquillitatem expetiuit. Miserata Virgo lugentis Iuuenis, gemitus leuauit; & vt tutiorem vitam amplecteretur inter Seruos suos, hortata est. Paruit Mariæ Peregrinus, & Angelo, sub corporeo aspectu, monstrante viam, Senas properauit; vbi cęnobij Præfecto patefecit, qua ex Patria, Genteque esset; in quod delictum ob naturæ fragilitatem incidisset; quam pęnitentiam, & institutum cęlesti voce eruditus accepisset: supplicitèr idcircò orare, nè illius consortium in disciplina regulari detrectaret. Hæc vt audiuit mirabundus Prior, animo primùm incertus hæsit; sed tandèm occulto instinctu, & Collegarum suffragijs examinatum, ad obsequia Almæ Virginis admisit. Dùm ritus tradendæ sacrę Vestis ageretur, ignotæ lucis nitor, ex inopinatò aduenientis, stupentibus illis, qui aderant, Iuuenis ceruici circumfulsit. In famulatu Genitricis Dei multa specimina virtutum dedit; assiduæ orationi, profundæ humilitati, & perfectæ obedientiæ deditus; tanquàm Exemplar, & Magister etiàm illis, qui consenuerant, deinceps extiturus. Sacris initiatus, cum iàm exactæ perfectionis haberetur, Foroliuium missus est, vt ibi noui cęnobij ædificationem procuraret. Sic postquàm castigatissimè vixisset Senis annos duodecim, tricena-

tricenarius ætate ad Patriam rediuit. Statìm à liberalitate consanguineorum, & ciuium donatus situ, pęcunijs, & lateribus Templum, & regularem ædem inchoauit. Nec vt bonus Familiæ, & Animarum Pater defuit muneri suo, & proximorum charitati; alios nimirùm à nefaria vita auertebat; alios exemplo, ac monitis ad castigatissimam impellebat. Pauperes interdùm pauxillo panis, per signum Crucis aucto, non solùm aluit, sed saturauit; ità vt concurrenti ad ostium turbæ mirabile nutrimentum superesset. Huiusce generis prodigijs Cęnobitarum cibo, potuique consuluit; quippe frumentum in horreo, & vinum in dolijs Cellæ Vinariæ cęlitùs multiplicauit. Ista, & similia portenta Dei viribus, eius preces benignè exaudientis, sępissimè perfecit: ipse autem maximum omnium portentorum fuit. Per annos etenìm triginta nunquàm in cubile recubuit; sed requiem lasso corpori concessit, vel in genua innixus dormitaret, vel somno sopitus in faciem caderet, vel muro, saxoue incumbens, infirmam carnem hoc restaurationis, seu magis supplicij commento recrearet. Tantæ austeritati fętens vlcus accessit, quod illi scatuit in crure. Cùm autèm dubitaretur, ne sensìm infecto per meatus venarum sanguine Peregrinus tabesceret, & mòx etiàm interiret; Paulo Salatio iam de salute desperante, cruris incisio statuta est. Non expalluit ad atrox nuncium Vir caducę, & fragilis contemptor vitæ, ad perennem omninò aspirans; sed in Sacellum Capituli, concubijs tenebris pedetentìm reptans antè Saluatoris effigiem, ab ea aùt opem in ferendo languore, aùt robur in incisione sustinenda postulauit. Ita, equidèm, fer-

uentes valuere preces, vt Christus pigmentis supèr parietem expressus, porrecta manu lethalem plagam diuinitùs sanauerit. Cùm verò id supplex oculis ipsis conspexisset, & prorsùs lenitas sentiret pęnas, an daret luminibus, sensibusque fidem ambigebat. Postquàm exorto sole Salatius, & alij chirurgicam artem profitentes, auulsis, quæ putridum vlcus obligabant vittis, stupidi prodigium agnouerunt, vno ore conclamantes; non esse hominis, sed Dei hoc opus, Populo istius potentiam, & Peregrini merita extollenti, rei admirandæ seriem pandiderunt. Tandèm non morbo absumptus, sed defectu naturæ, quæ ad caducitatem tendit, octogenarius ad Cęlum euolauit, eò accersitus à Beatissima Virgine, & deductus à Diuis Francisco Assisiensi, & Philippo Benitio, Calendis Maij, anno Sal. 1345. Statìm ac spiritus migrauit ad Christum, tàm suauem fragrantiam insepultum corpus exhalauit, vt adstantes, qui eam stupentes excipiebant, obliti terrestris domicilij viderentur. Nec mirus, & cęlestis odor, post tot ætates ab exitu Peregrini euanuit, sed adhùc ab incorruptis membris, potissimùm à crure prosilit, ac spirat. Dùm illi Cęnobitæ parentarent, & in Templum irrumperent venerabundi Ciues, vt intuerentur beatam faciem non ampliùs videndam; ad feretrum cęcus à natiuitate accessit, humilitèr, & enixè petens Iacentis meritis, quam nunquàm habuerat oculorum lucem. Vix adhibitis precibus duplex portentum circumstans multitudo admirata est: Corpus scilicet Peregrini surgens, sedensque supèr feretrum, ac manum admouens oculis supplicantis, illum extemplò à cæcitate liberauit, iterumque requieuit. Tàm grandium Signo-

rum

rum rumor per vicina loca increbuit, & sensim sparsus, Peregrini cultum, etiàm in remotas Regiones, & Vrbes inuexit, in quibus, sicùt in Patria, salutem incurabilium morborum vitio affectis; loquelam, & visum carentibus vsu eloquij, & lucis impetrauit. Quarè certatim Itali, ac Hispani, inter quos potissimùm Barchinonenses, ad Peregrinum in dies supplicitèr confugiunt, quotiès vel morbis premuntur, vel infortunijs agitantur. (1) Paulus V., & Vrbanus VIII. Pontifices Maximi sanxerunt, ille anno 1605. vt celebrari officium, & in noua excusione Martyrologij describi eius gloriosum nomen; hic anno 1635., vt Sacrum Corpus in Altari recens erecto, solemni ritu exponi publicis Populorum obsequijs posset. Clemens XI. an: 1715. Ioanni Fontanæ Cæsenæ, Ioanni Baptistæ Missirolo Brittinorij, & Camillo Spreto Ceruiæ Antistitibus, Instructionem Processus demandauit, tàm supèr recognitione Incorruptionis Sacri Cadaueris, quàm supèr virtutibus, & mirandis rebus olìm, & nupèr actis. Hoc Processu, quemadmodùm & alio in Ciuitate Typherni absoluto, vbi Peregrini

(1) *Ex Vita B. Peregrini, Auctore Equit. Nicolao Burghesio, impress. Antuerpiæ an.* 1675. - *Ex Vita S. Philippi Benitij, Auct. Francisco Malanalle, impreß. Massiliæ.* - *Abraam Bzouius in Contin. Anal. Eccles., impress. Coloniæ, an:* 1625. - *Archang. Gianeus, Aloysius Maria Garbius, & alij Scriptores Ordinis Seruorum.* - *Ex Vita B. Peregrini, Auct. Bernardino Albicino Forol., impress. Cæsenæ an:* 1648. - *Ex Processu B. Peregrini, Romæ Typis Reu. Cam. an:* 1719.

nomen

nomen magnis portentis inclarescit; & a Sacra Rituum Congregatione habita IV. Cal. Nouembris an: 1724. summa diligentia vtroque trutinato; Regnans Pontifex, Benedictus XIII., post acceptum diuini afflatus oraculum, tria signa tertij generis, quæ nostris diebus contigerunt, instantaneas nempè sanationes Alexandri Boccadori à paralysi, Francisci Armignoni, & Mariæ Gertrudis Valentinæ Typhematum ab vlceribus annosis approbauit. Tandèm Nonis Februarij præsentis anni 1725. Decreto condito & euulgato, *Tutò scilicèt posse deueniri ad Canonizationem*, honorem daturus Deo qui in Sanctis suis glorificatur, B. Peregrinum in Album Diuorum referre constituit; quem insignem & optatissimum certè diem, incessantibus votis vniuersa Ecclesia præstolatur.

BEATVS MARCOLINVS

BEATVS MARCOLINVS AMANNVS non familiaribus, sed proprijs illuxit meritis, in obscura licèt, & tenui fortuna natus. Decennis adhùc in claustra Prædicatorum se recepit, vbi superata pubertate, suscepta veste, & probatione emissa, enixiùs, & totis viribus inseruiuit Deo. Ad perfectionem omnium Virtutum, accessione ætatis, adeò processit, vt in qua magis emineret, difficile ad iudicandum esset. Ipsas cum Generalis Gusmanæ Familiæ Raymundus à Capua nouisset, sæpè Marcolini exemplo, & opera vsus est, vt propè labentem varijs in Cœnobijs primæuam disciplinam restitueret. Pluriès oblatas

oblatas Præfecturas, tèr dumtaxàt obedientia coactus gessit, cum ob altissimum fuimet contemptum se illis imparem, ac ineptum iudicaret. Vsquè ad præcipitatos senectutis annos vixit; totumque vitam, si infantilis ętas detrahatur, in pęnitentijs, & assiduis precibus impendit; quippè nèc leuare animum licitis etiàm solatijs voluit, nec salutis causa spatiari extrà cęnobij septa, sed tantùm à cella ad Chorum, obseruantiæ lege. Dum in triclinio vesceretur, insimul animum meditationibus supernis recreabat, in quibus quàm sæpissimè defixus, adeò mente eleuabatur, vt quandoque excitari a socijs oporteret, ne per inediam, ac nimias abstinentias à vita discederet. Lassa ieiunijs membra non in lectulo restaurare, sed humi, vel in scamno consueuit, ac maximam noctis partem necessariæ quieti ereptam antè Virginis simulacrùm ducere, cum domestico colloquio, vt plurimùm, dignantis. Hi Marcollini mores, hæ virtutes; quem præterea intèr homines degentē, Auctor signorū Deus rebus mirandis illustrauit. Cùm igitur Agrestes duo iurgijs, & factis diù contendissent, & alter alteriùs capiti lethiferum vulnus inflixisset; Confessarius, & Chirurgus, ad curandum ille spiritum, hic corpus summa festinatione vocati sunt. Nobilior cura Marcollino obuenit, qui postquàm saucium de tribuenda venia hosti suo monuisset, eum tandèm impotentia vltionis debacchantem, minis flexit. Dimitte, ait, iniuriam Fili, nàm scelera tibi dimittentur, & insperatam sanitatem consequeris; nisi autèm peperceris nec veniam, nec vitam impetrabis. His dictis cessit peruicacia obdurati Iuuenis; nàm non solùm pepercit inimico, sed in sacramentali pęniten-

tia dolorem cordis extrinsecùs ostendit, & lacrymantibus oculis exeruit. Haud multò post eum grauis sopor occupauit, quo dum sepultus recubaret, Virum Marcolino simillimum inspexit, qui capitis soluebat vittas, & tactu hiatum vulneris sanabat. Diluculò excitatus, Chirurgo exposuit nocturnum visum, nec ampliùs sentire immanis ictus dolores affirmauit. Irrisit delirium, vt credebat, dormientis medens, & auulsis fasciolis diù stupidus obmutuit; deindè opus non humanæ artis, sed diuinę potentiæ celebrauit. Sæpè etiam prophetico instinctu Marcolinus futura patefecit, nàm simultate inter affines Rusticos recrudescente, alius alium ab insidijs erumpens interfecit, & effossa tellure cadauer hostis tumulauit. Mater inscia crudelis casus, spe, & metu agitabatur; modò enim expectabat reditum, modò in funestam diuinationem incidebat. Deniquè ad Marcolinum festinauit, sperans eius precibus, nèc sibi requiem defuturam, nec optatissimum regressum Filij. Ille autèm agnita interno afflatu proditionis serie, cor fęminæ confirmare cępit, & eam hortari, vt diuina iudicia, quorum imperscrutabiles viæ sunt, humili, ac toleranti animo veneraretur. Perge, inquit, sub dumeto, quod in via est, humum fode, & transfixi filij corpus intueberis: nè quæras homicidam, sed in vltore scelerum Deo causam pone. Hoc fatali nuncio Mulier ad solum corruit ferè examinata: postquàm verò collegit animum, accessit ad horrendum locum, nec priùs indè abijt, quàm dolorem effusis lacrymis, & manu dilaceratis comis extinxisset. Simili Marcolinus dono sui interitus diem prophetauit. Cum etenim ad Aram, Sacrum celebra-

celebraturus se conferret, Clerico ministranti, Non ampliùs, ait, meo sacrificio intereris, quippè post triduum ab hac mortali vita excedam. Ità profectò contigit, nàm è senili corpore, in quo per annos octoginta, velut in vinculis steterat, eius Anima egressa, ad Cęlites contendit Nono Calen. Ianuarij anno 1396. Ea ipsa hora, qua illa deserens corpus ad Cęlum euolabat, ab Angelo sub puerili forma per vias Ciuitatis discurrente, Marcolini exitus vulgatus est. Commoti Ciues, ignoti præconis voce, clausis domibus, & officinis ad Templum properarunt, alij vt viderent beatam faciem, & deosculàrentur pedes, alij vt raperent reliquias sacræ vestis. Ingens tumultus ingredientium, & circumstantium feretro fuit, quem cum sedare Cęnobitæ desperarent, subductum clàm Cadauer in tumulum deposuerunt. Rem inexcogitatam vbi audiuit Populus, furentis instàr in Delubrum redijt, & Marcolini corpus, Virum sanctissimum, & Prophetam Dei appellans, sublato lapide exhumauit. Per tres dies in Fano relictum est, soluendis iustis, & explendæ Ciuium pietati constitutos; nullamque graueolentiam, vt solent, causaria, & putrida mortalium membra, sed suauem odorem exhalauit, nihil terrestris redolentem. Tandèm, magnis portentis editis, sub Altari maximo collocatum fuit. Fama eius Sanctitatis omnes Æmiliæ, & finitimarum Regionum fines peragrauit, vt per menses duos Portæ Templi die, noctuque confluentibus Populis patere visæ sint. Erat Vir carne alba, lata fronte, & pulcherrimis lineamentis vultus, quod nullum naturæ vitium deturpabat, præterquàm labrum inferius tantillum exporrectum, vt ab ipso

D 2 aspectu

aspectu interna species animi eluceret. Pingue à natalibus corpus nunquàm macruit, quo obesitatis velamine Marcolinus inedias, & pęnitentias suas prætegebat. (1) Diù sub Ara maxima requieuit, donèc à Nicolao Hasteo, Episcopo Recinetensi, in Arcam selecti marmoris elegantèr cęlatam translatum est, quæ nùnc in magnifico sacello nobilis Viri Petrucci Floreni, Petrellæ Comitis eminet, & nitet. Iste Amicus Dei propè innumeris portentis claruit; illorum tamèn memoria viget, quæ intrà biennium post fęlicem à terris excessum, contigerunt. Cętera licèt nostræ ætati proximiora, aùt amissis monumentis, aut nullo ea posteris tradente, desiderantur. Ad cumulum nempè centum octoginta octo ascendunt, vt ex tabulis obsignatis liquet, sedente in Solio B. Petri Bonifacio IX., & in Foroliuiensi Sede Scarpetta Ordelapho; quæ tandèm dispersa Ioannes Zanfuschus an: 1571. accuratissimè collegit, & exscripsit. (2) Inter hæc signa, quatuor Infantes ad vitam accersiti memorantur. Cùm etenìm Vxores Lombardini de Foroliuio, Bonoli de Castrocario, & Bonamenti de Monsignano enixæ essent natos, testimonio obstetricum spiritu carentes; Marcolinus auditis puerperarum precibus, illos à morte suscitauit. Cùm paritèr biennis puer, Ioannis Ghetti Agricolę Imolensis filius, in stagnum casæ proximum delapsus perijs-

(1) *Ex Vita Beati M. S., Auctore Fr. Andrea de Pisis. - Michael Angelus Pius in Vit. Vir. Illustr. Ord. Prædicat. lib. 1. pag. 160.*

[2] *Ex rogit. Ioannis Zanfuschi die* 12. *Septembr. an:* 1571.

set, &

ſet, & poſt horam extractus, à miſera Matre elatis ad Cęlum palmis lugeretur, Beati auxilio, quod Mulier ſupplex implorauit, vitam, motumque obtinuit. (1) Hic fęlix Cęlorum Ciuis alijs fatiſcentibus morbo ſanitatem, nutantibus pede crurum ſtabilitatem, gibbis complanationem humerorum, ſurdis auditum, mutis eloquium, & Cęcis vſum diurnæ lucis largitus eſt; vt nequè illi deſint accidentalis gloriæ teſtimonia in Terris, nequè ſempiternæ in Cęlis argumenta.

BEATVS BONAVENTVRA.

BEAT. BONAVENTVRA TORNIELLVS, ſummo loco apùd Foroliuienſes natus eſt ex clariſſima & vetuſtiſſima progenie, quam Opizo, Nouaria Foroliuiũ aſportauerat anno 1254. Hic cum famulari Deo in obſequio Sanctiſſimæ eius Genitricis decreuiſſet, adoleſcentibus adhùc annis Familiam Seruorum inijt, vbi pietate, ac doctrina, antè ipſam maturitatem conſortes regularis diſciplinæ ſuperauit. His meritis virtutum, nèc non prudentiæ, & affabilitatis, ad varios gradus Ordinis ſui aſcendit; licèt ab imperijs refugeret animus contemptor dignitatum.

(1) *Ex rogit. Ioan. Thomæ de Balneocaballo* 30. *Octobris* 1397. - *Ex rogit. Io: Andrea de Dalfinis de Forol.* 8. *Aprilis* 1397. - *Ex rogit. Ioan. Tauiani de Balneocaballo* 17. *Iulij anno* 1397. - *Ex rogit. Petri Fran. de Aleſtis de Forol.* 25. *Martij an:* 1398.

D 2 Dùm

Dùm Præfectus esset D. Marcelli Almæ Vrbis, deseruit strepitum Romanæ Aulæ; & cùm sex Socijs solitariç vitç in Eremum latinam abijt, permissu Christophori Generalis; vt procùl à cogitationibus humanis, quæ spiritui sunt impedimento, nè Deo copuletur, ad meditationem cçlestis Patriæ eum eleuaret. Quod vt intellexit Xystus IV. Pontifex Maximus, Bonauenturæ propositum laudauit; ac satis conscius ingentis illius sapientiæ, & zeli, illum charactere Pontificij Concionatoris insigniuit. Annuus secessus fuit, à quo demùm tanta sanctimoniæ fama emersit, vt omnes videre, & audire Virum, tanquàm à Cçlis missum certatìm niterentur. Per Hetruriam aggressus iter nudis plantis, & lacero vestitu, antequàm Florentiam perueniret, cum præcedente Fama, tota Ciuitas commota est; nobilissimique Ciues obuiam prodeuntes, ipsum Senatus nomine precati sunt, vt explere cupiditatem Populi diuinum verbum sitientis, ne recusaret. Tèr in Cathedrali Basilica conciones habuit, tanta Auditorum frequentia, ac fructu, vt omnes præ contritione cordis profusè lacrymarentur. Anno 1485. Cçtui Vetrallæ interfuit, in quo Prouincialis Flaminiæ dictus est; quamuìs eius humilitas reluctaretur, & gradus quoscumque detrectaret. Hæc Virtus adeò cçterorum admirationem excitauit, vt illi in Generalibus Bononiæ Comitijs an: 1488., totius Ordinis regimen, sub Vicarij Generalis dignitate, Cçnobitæ concrediderint. At cum Bonauentura mentes, & vota Suffragantium agnouisset, & de imbecillitate suarum virium formidaret, se subducere sollicito animo voluebat: verùm in limine ianuæ interceptus, gestare onus, & sumere imperium

rium coactus est. Postridiè suggestum scandit in D. Petronij allocuturus Populum, qui illùc confluxerat, vt eum audiret ad purgandas corruptelas sęculi supernè electum; cùm tamèn sinus prægrandis Templi immensam ferè multitudinem, ingredi fores contendentem, excipere non satis posset. Hoc ministerium, nèc distentus officij curis, nèc inflatus dignitatibus, vsque ad interitum vnquàm prætermisit. Eo Venetijs concionante, Viri quadraginta, insidias Mundi declinantes, se in Familiam Seruorum receperunt; cum alij illum ob Apostolicum feruorem D. Paulo assimilarent; alij transeuntem tangere, & vestem lacerare niterentur. Dùm tandèm Vtini intèr Carnos, Quadragesimæ ieiunia, non solùm lingua, sed operibus sanctificaret; & torpentes mortalium animos in his caducis bonis, ad possessionem æternorum vrgeret; longæuæ etati, nam octogesimum annum superabat, finem dedit. Hoc, antequàm obiret, præmonstrato, & varijs portentis actis, Pridie Cal. Martij anno 1491. ad cęlestem requiem emigrauit. Expositum est corpus in Fano Seruorum, communi Iuliensium luctu, qui circa feretrum, velùt inconsolabiles filij, spiritualis Patris iacturam plorauerunt. Ibi sacratum Cadauer iacuit, quousque Andreas Lauredanus Senator Venetus, & Foroiulij Præfectus, à pręsenti mortis periculo liberatus, illud Venetias vexit, vt augeret Deo gloriam, & Liberatori cultum. Erat Bonauentura corpore paruo, & respondentibus staturæ membris, prolixam; & incultam barbam, ac contemnendum habitum ferebat; sine tibialibus, ac calceis per calles glacie, & niue rigentes gradiebatur, vt sępe ab ipsis rimulis

pedum

pedum cruor emanaret. Durum etiàm vitæ inſtitutum profeſſus eſt; nàm à carnibus, & à vino abſtinuit, contentus aqua, pane, & herbis; vel in humo; vel in tabulis ſempèr requieuit; catenis, & flagris ſeſe inclementèr cruciauit; nè corpori deeſſet vllum pœnarum genus, & ſpiritui meritorum incrementum. (1) Eius Imago extabat ad vnguem expreſſa in Columna S. Mariæ Montis Berici Vincentiæ, tanquàm hominis macie confecti, pannoſi, & flagellum contrectantis, cum hac Epigraphe. - A PENITENZA - Eum Gaſparinus Venetus, & Mathias Myolius elegiacis Nænijs proſecuti ſunt, & alij Scriptores condignis laudibus, intèr multas Bonauenturæ virtutes, rigidum viuendi modum celebrarunt.

BEATVS NICOLAVS

BEAT. NICOLAVS SOLVMBRINVS honeſtiſſima progenie natus, cùm à Deo ad profitendas regulares leges vocaretur, Familiam Minorum Obſeruantium introiuit, vt reuerà impleret, quæ iàm interno apparatu cordis deſtinabat. In hoc tyrocinio perfectionis, varia & magna ſpecimina virtutum dedit, non ſolùm illis, quos ſocios habuit, ſed ipſi Præceptori, qui didiciſſe à tyrone documenta chriſtianæ, & obſtrictæ votis vitæ fatebatur. Po-

[1] *Simon Bellatus in Chron. M. S. Cent. 3. lib. 4. - Archangelus Gianius in Annal. Ord. Seruor. - Aloyſius Garbius in Addit. Cent. 3. lib. 3. & 4.*

ſteaquàm

ßteaquàm à Probatione exiuit, dux, & magister sodalibus austeritatis, in plerisque cęnobijs moratus est, inter laudanda; sed quæ admodùm pauci sequerentur, exempla pęnitentiæ; cunctosque dies, vel in assiduis precibus, vel in crucianda carne, abstinentijs, flagris, & similis generis pęnis collocauit. Cingulum posteà, intèr Picentes, missus terrestris exilij locus, & tandèm domus quietis, nihil remisit à seueritate assumpta, & salutis animarum zelo accensus, alios auertit à præcipiti damnationis via, alios ad cęlestem ineundam monitis, & factis incitauit. In cętu Virtutum, quæ eum ornabant, & Virum decent supernis bonis inhiantem, in illo obedientia, & humilitas principatum tenuerunt. Fuit enim semper alienæ voluntati obstrictus, nàm non expectabat Custodum vocem, sed vix inspecto nutu imperia exequabatur; profunda etiam humilitate claruit, cum nunquàm extolli ad Ordinis Præfecturas passus sit, imò postponi infimis cęnobitis nitebatur, & incredibili arte sanctorum operum præstantiam prætegebat. Quæ illi tantam famam Sanctitatis pepererunt, vt quotiescumque in publicum prodiret, oculos, & obsequia populi mirantis irrepræhensibilitatem morum, & penè angęlicam viuendi normam attraheret, & accersiret. Verùm hæc aura inanis laudis, & existimationis, quæ sæpè miseros mortales inflat, & ad ingentem superbiam ducit, eum ab humano consortio eliminauit, à quo iugitèr, & constanter cauit, nisi impellente charitate proximi, aùt ægros inuisere, aùt morientes Confessionibus expiare cogeretur. Cæterùm inedijs, & duro instituto regularis disciplinæ eneruata, & confecta vita, ad sumendum

 labo-

laborum, & pęnitentiarum præmium ad Cęlum euolauit. Sic anno quadragesimoquinto ætatis, Reparationis nostræ 1444. imposuit suis diebus, & voluntarijs supplicijs finem. Cingulani velùt Parente orbati eius iacturam communi mærore defleuerunt, & ad Templum se ferentes, vbi cadaueri iusta soluebantur, nèc satis intueri, nèc satis colere tradendum humo corpus valuerunt. [1] Erat Nicolaus statura exigua ac demissa, vultu macie ex inedijs contracta torrido, pallenti cute, naso oblongo, rubris tàm barbæ, quàm ceruicis pilis, & luminibus adeò modestis, vt temperantiam, & innocentiam animi, ipsa humilitate obtutus demonstrarent. Hæc Effigies patebat in muro Sacelli D. Valeriani dextrorsùm picta, & ornamento deaurato obsepta. At tandèm in Liuio extincta nobili Solumbrina stirpe anno 1664., qui Maiorum exemplo gloriosi Agnati memoriam quotannis celebrabat, hæc Imago improuidè deleta est; nam cum nullius interesset cęmentarios ausu prohibere, picturæ pretium, & significationem ignorantes; cumque illi incomptum Sacellum circumducto suprà medianos parietes tectorio opere, decorare opinarentur, albarij velamine clarum monumentum posteris æuis abstulerunt. Duæ tamèn Effigies à naturali excerptæ vigent, & seruantur in cęnobijs, Foroliuiensi vbi Nicolaus pęnitentem vestem Minorum Obseruantiæ assumpsit, & in Cingulano, vbi à terris abiturus deposuit mortalem carnem.

[1] *Iulianus Beccius in Igne Triumph. pag. 56. - Paulus Bonolus lib. 9. pag. 229. - Ferdinand. à Bononia in Mem. Hist. Min. Obser. pag. 183.*

Ab

AB argumento non excedam, si post Sanctorum Vitas, opera, & portenta, quę D. ANTONIVS PATAVINVS intèr nos egit, memorabo. Hic gloriosus Signorum Actor, ab Assisij comitijs expeditus, in solitudinem Montis Pauli aduenit, quæ septem lapides à Foroliuio distat, & ibi extrà humanum commercium viuens, cum cęlitibus animo, licèt adhùc mortali carne obductus, versabatur. Erat in vertice confragosę cautis Cella, & sub dorso nemorosus cliuus, in quibus die nocteque meditari Cęli bona, & Creatoris magnitudinem solebat. In inferiori situ posteris sęculis Fanum fideles erexerunt, quod non intermissa pietate inuisunt, vt à tanto Patrono petant, & accipiant præsentaneam quibuscumque malis opem. Sæpè ab Eremo Antonius, non absque molestia, & defatigatione, ob attenuatas inedijs, & pęnitentijs vires, ad Communiensem Domum, in Pago S. Petri in Arcu collocatam, gradiebatur; vbi cum socijs instituta regularis obedientiæ, & humilitatis exerceret. Semèl vel instantibus tenebris, vel cadentibus pluuijs impeditus, Castrocarij hospitatus est, sub Corbiceorum tecto. Dùm verò non cubaret in stratis, sed accensas effunderet ad Deum preces, vidit Iesum sub puerili effigie splendores supernæ lucis emittentem. Seruus insolita coruscatione territus, quæ à rimis ianuæ prodibat, cum de incendio dubitaret, per foramen seriem prodigij inspexit, & anxius ad Herum in lectulo iacentem, & sopitum properauit, vt illum rei tàm grandis admoneret. Herus summo mane surgens, Antonium priusquàm abiret,

intercepit, & importunis precibus coegit, vt Talèm Bibliam, quam in sarcinula gestabat hospiti suo, beneficij memor, dono daret. Est liber in membrana scriptus antiquo charactere, cùm scholijs, quemadmodùm fama est, à Sancti Viri calamo exaratis; qui tanquàm incomparabilis thesaurus à Iosepho Corbiceo Archipręsbytero Ecclesiæ Foroliuiensis custoditur. Nèc multò post mirificam visionem, Antonius seu comes, seù ductor Iuuenum, qui ad sumendum Sacerdotalem gradum confluebant (cùm omnes antè manuum impositionem loqui coràm Alberto Episcopo Liuiensi detrectarent, & se imparatos habendæ concioni faterentur), iussis Prælati obtemperauit; & tàm beata doctrinæ copia, verba fecit, vt non hominis, sed Angeli sermo, illis qui audiebant, videretur. Suggestum verò quod ipse locuturus ascendit, quamuis carie absumptum deperiret, deplorando casu, Patrum nostrorum memoria exustum est. Sunt etiàm qui perhibent, eum Superiorum mandato obstrictum priùs in Triclinio, quàm in Templo arcanam facundiam pandidisse. Seraphicus, certior ignotæ scientiæ factus, Antonio iussit, vt iàm ad finem accedente tertio solitariæ vitæ anno, Vercellas se conferret, vbi seù studia perficeret, seù quæ exciderant animo scientiarum præcepta ad mentem reuocaret. Paruit sine mora Francisci imperio, sed eius permissu breui in Gallias trangressus est, inter quos Populos tùm lingua, tùm signis hęreses retudit, ac deleuit. Verùm cum à Deo in Italiam vocaretur, ad Communiæ domicilium redijt, cui amplificando, dùm Præfecti iussu præsideret, Rusticum inani vehiculo prætereuntem iterùm atque iterùm ora-

rùm orauit, vt charitatis christianæ instinctu paratos lateres ad locum ædificij comportaret. Ille autèm ingenita calliditate (vt solet id genus hominum) respondit se æquo animo omnes labores subiturum, nisi demortuum in plaustro ad sepeliendum veheret. Vix ab Antonij conspectu euasit, cum voce, & stimulo excitare, quem sopitum credebat, niteretur, vt de simplicitate viri riderent, & simul locarentur, terrore correptus repentè extinctum deprehendit. Itaque ad Dei famulum in flebiles protumpens eiulatus festinauit, ac manu tundens pectus, magis luminibus quàm ore veniam mendacis errati petijt. Postquàm Antonius abominantem crimen paterna obiurgatione admonuit, vt à similibus mendis temperaret, stricto defuncti brachio, tanquàm dominaretur morti, & vitæ, eum suscitauit. His satìs innotescet celeberrimum Christianæ Ecclesiæ Heroem, Foroliuij cęlestem doctrinam detexisse, in Eremo olìm nostratis Agri sanctimoniam perfecisse, & illam magis prodigijs confirmasse. (1) Eum propterea Foroliuienses, se inter cęteros Italiæ Populos, primis concionibus, & portentis Sanctissimi Viri decoratos, reminiscentes, & perpetuum præsidium in publicis, & priuatis calamitatibus sperantes, Patronum delegerunt; mox Fano, & Aris eius glorioso nomini vel erectis, vel dicatis, annuis supplicationibus, & maiori in dies cultu certatìm prosequuntur.

(1) *Ex Epitome Vitæ S. Antonij, Viennæ imp. Typis Mathæi Cosmorouij an: 1660. p. 133. & 134. - Petrus Rodulphius in Hist. Seraphica lib. 1. p. 78. - Ioan. de la Hayè in Vit. & Elog. S. Antonij cap. 6. Zanl. ad Stat. Fau. Rubr. 21. lib. 3. n. 51.*

DE VENERABILIBVS ET SERVIS DEI

CAP. III.

HIERONYMVS TAVRELLVS

HIERONYMVS TAVRELLVS ex clarissima, & celebri intèr Foroliuienses stirpe, [1] Thomæ, & Catharinæ Terdociæ filius, ad sacrum fontem renatus est anno Reparationis nostræ 1537. Plurimis eluxit supernæ Gratiæ Donis: quibus verò à fortuna, & sanguinis claritate potuisset eminere cęteris, omninò despexit. Quinquennis adhùc fundamenta virtutum posuit, in assiduis precibus locando tempus, quod infantes in nugis terunt, & ieiunijs tenerum angendo corpus, relictis, quæ opulenta mensa dabat epulis, cum sæpè pane, & aqua dumtaxàt nutriretur. Creuit in illo cum incremento ætatis Sanctimoniæ desiderium; etenim iàm tùm prospexit, quod vnusquisque propriam mercedem accipiet secundùm suum laborem; nàm qui parcè seminat parcè & metet. Quamobrèm statim ac adoleuit, tundere incæpit funiculis, & flagris corpus, cui deindè super storea pauimento aptata requiem permittebat; & his, ac similibus inuentis plectere carnem consueuerat, vt rebellantem sub spiritus imperio contineret. Cum esset annorum quindecim, iàm cognita vanitate humanarum rerum, quę apparent ad instàr fulguris, & euanescunt, sęculo

[1] *M. A. Paulut. differt. legal., differt. 16.*

abire

abire constituit, & in Capuccinorum Familia tutiores dies terminare. Hanc insalutato Patre, qui eius precibus aduersabatur, inijt, & Probationis annum Fauentiæ fecit, vbi non discipulus, vt alij in huiusmodi primordijs esse solent, sed Præceptor sodalium videbatur; cum satis, & egregiè didicisset Sanctitatis, & perfectionis leges, etiam ab ipsis puerilibus annis. Quadriennio in abstinentijs, precibus, flagellisque exacto, cum memoria paternę indignationis angeretur, eam si posset sedaturus, Superiorum permissu Forolinium redijt. Ibi in auitas ædes clàm intrauit, & nullo famulorum intuente, ad remotius cubiculum penetrauit, quo Thomas interdùm à domesticis curis secedebat, & illum scribentem fortè inuenit. Is audita pressura pedum, toruos oculos conuertit, & *Quis es tu*, ait, seuero vultu, ac minitanti voce, *qui in arcanam meæ domus partem temerè gressus intulisti?* Tunc Hieronymus cadens in genua respondit. *Amantissime Pater, tuam non noscis in tuo filio imaginem? Ille quidèm est, qui te destituit, sed vt cęlestem Patrem sequeretur*. Nec plura; nàm interrupit verba iratus Parens, qui eum non solùm affecit contumelijs, sed ingenti alapha percussit. Hieronymus verò tanquàm osculum pacis accepisset, obtulit aliam cędenti genam; quo mansuetudinis, & heroicæ virtutis actu Thomas victus, in tenerum complexum filij, impotentia iræ flebili eiulatu detestata, corruit. Sic conciliato Genitoris animo, Hieronymus perfusus gaudio benè gestæ rei, ad cęnobium reuersus est, vbi diuinis scientijs impigrè vacauit; & sacerdotio initiatus, Concionatoris munus, ad quod feruore zeli, & vbertate

vbertate eruditionis ferebatur, alacritèr suscepit. Magni Oratoris nomen breui in celebribus suggestis adeptus est, & maius etiàm meruisset, nisi laudatos labores diuturnus morbus intercepisset. Hanc malam affectionem corporis tanta longanimitate sustinuit per annos duos, vt nullam ab ore querimoniam fuderit; imò magis lætabatur, cùm meminisset paternarum opum, & illas incommodis austeræ vitæ compararet; quæ præsentium malorum cum futuris bonis collatione, pęnæ in delicias vertebantur. Erat tùnc extrà muros Ciuitatis Capuccinorum Domus, Medicis ob hyemis rigores, & cęnosam viam, perdifficilis. Propterea Thomas misertus ęrumnarum filij, permissione Vicarij Prouincialis impetrata, eum apud se in Vrbem deferri mandauerat, vt molestissimę ęgritudinis pericula Mędicorum ope præcaueret. Cum autèm Hieronymus ab affluentia paternæ domus abhorreret, & vnicè Regularem paupertatem diligeret, voluntati Parentis constanter obstitit, nec in alias ędes, quàm in Orphanotrophium comportari passus est. Hùc ad languentem inuisendum sæpiùs optimates conueniebant; alij vt illum in mæstitia annosi, & incurabilis morbi recrearent; alij vt ab eius ore perfectionis documenta acciperent; & plerique vt illius tolerantiam in diuturna fatiscentis naturæ luctatione mirarentur. Sic verbis, & exemplis, institutis conciuibus quotquot ad eum confluebant, postquàm superasset nouissimos conatus Tentatoris, dùm sereno vultu concineret hymnum — *Laudate Dominum de Cęlis* — in finali versiculo — *Omnis Spiritus laudet Dominum*; VIII. Idus Maij anno 1571. vt piè creditur, ad ęterna Gaudia transiuit.

Multa

Multa de præstantiâ virtutum Hieronymi, quin etiam non pauca miranda referuntur (1) in Annalibus Ordinis apud Zachariam Bouerium, in Compilationibus latinis, & in Vita typis Cimattiorum impressa, auctore Iulio Loranico è Societate Iesu, quæ propterea silentur.

FRANCISCVS VRSELLVS

FRANCISCVS VRSELLVS, Francisci filius, genere illustri, quod in illa ætate dynastiæ decus auitis honoribus coniunxit. Ex hoc quippè Antonius eques clarissimus à Senatu Liuiensi obtinuit anno 1557. Ditionem Petræ Appiæ, Arcis Elmicis, & Flumanæ; (2) ac post eum Guido, eques Ordinis S. Stephani, qui tandèm restituturus Patriæ dominium, se castris abdicauit anno 1593. (3) Ex hac stirpe Franciscus vitam inijt IV. Nonas Octobris anno 1540., assumpto ad Baptismatis aquas Bernardini nomine, quod in paternum, Prædicatorum Familiæ adscriptus immutauit. Hausit à natiuitate dotes paucis datas sublimis ingenij, raræ mansuetudinis, & comitatis, quas ornamentis angelici

(1) *Zachar. Bouerius in Annalibus Capucc. tom. 1. pag. 649. - Ex Compilat. latin. MSS. in Biblioth. Capucc. Bononiæ tom. 2. pag. 62. - Iulius Loranicus in Vit. Hieronymi, impr. Typis Cimattior. an: 1654.*

(2) *Ex rogit: Siluij à Naui 17. Martij an: 1557.*

(3) *Ex rogit: Fabij Marcianesij 29. Nouembris an: 1593.*

candoris, & summæ humilitatis sociauit. Ità suauissimis moribus, & magnitudine Virtutum sibi conciliauit beneuolentiam hominum, & multò magis Dei, postquàm Claustra ingressus, ad Christianam perfectionem totis animi studijs aspirauit. Erat enim primus omnium cùm ad chorum graderetur, postremus cùm ad cellam remearet, ac insomnem vt plurimùm ducebat noctem in psalmis, & contemplatione diuinarum rerum. Tàm miras viuiuendi leges diutissimè adimpleuit vigil, & orans antè Saluatoris effigiem (quam nunc Guido Vrsellus Archidiaconus, & Vicarius Generalis Foroliuij venerabundus seruat), vt multi tradiderunt cum eo sermocinantem humanis accentibus. Cęterùm varijs pęnis in semetipsum seuerè animaduertit, & plectendo funiculis, & ieiunijs coercendo mortalis naturæ instinctùm pronum ad mala. Diebus festis lautiùs epulabatur, quamuis modicis, & sinè condimento cibis, vt necessarium vitæ alimentum traderet, & debilitatas vires ad pęnas ferendas instauraret. Sub indusio lanæ, cilicia gestabat, quibus velùt stimulis ad lacessendum corporis torporem fungebatur, spiritus velocitatem remorantis. Hæc fuerunt rigidæ vitæ exercitia; mitiora autèm per diem, & noctem preces, & studia; quibus sic horas distribuerat, vt ferè nullæ cibo somnoque superessent. Sæpè etiàm meditando exibat à sensibus, & humanam despectans, totus diuina sapientia imbuebatur. At licèt sacram Theologiam, in qua præstantissimus erat, edoceret; viliora tamèn exercere ministeria, & in coquina infimis famulari non erubuit. Pòst erectam ab Alexandro de Franciscis, Episcopo Foroliuij, Theologalem

galem Cathedram [in qua nùnc Doctor ex Canonicorum cętu Genesim exponit] ipse etsi Regularis, nouum & vetus testamentum magna eruditione, & animarum progressu interpretatus est. Tandèm insonti traducta vita, quæ illi perennis esse ob vehemens desiderium cęlestis Gloriæ videbatur, anno ætatis suæ sexagesimo quinto, XI. Cal. Octobris anno 1605. ad Deum euolauit. (1) Erat statura parua, facie exili, fronte alta, & serena, oculis exiguis, è quibus sincerus quidam splendor circùm irradiabat fulgetra sanctitatis, barba rara, & corona capitis, qua tempora vergunt in sinciput à caluitie interrupta. Audita morte populus ad Templum properauit, vt in obtutu venerabilis vultus satiaretur, & sanctimoniam vitæ prædicaret. Peractis iustis in sepulcro communi Cadauer conditum est; sed haud diù post erutum, cùm plerique fide dignissimi iureiurando testimonium perhibuerint, se eo Patrono, ac Tutelari à grauibus morbis conualuisse. [2] His prodigijs, ea qua solet diligentia ponderatis, Sacra Rituum Congregatio demandauit, vt tumulatum Corpus Venerabilis Francisci exhumaretur; nèc corruptum ex vitio miseræ mortalitatis, sed cęlestem odorem exhalare compertum est, sensus, & animos cunctorum recreantem. In Sacello B. Iacobi de Salomonijs Veneti ad lęuum latus, diù requieuit. At cum IV.

(1) *Ferdinand. Vghellus in Ital. Sacr. tom. 2. in Episcop. Forol. - Hieronymus Ghillinus in Theatr. Vtror. Liter. pag. 295.*

[2] *Ex rogit: Tiberij Blondini 2. Nouemb. anno 1617.*

Idus Martij an: 1625. Vrbanus VIII. Pontifex Maximus celebri sanctione interdixisset eorum cultum, qui in Domino antè lapsum sęculi obdormierunt, pictura deleta est, & Vota argentea, quæ à parietibus circùm pendebant in firmissima capsa sub tribus feris clausa sunt, vbi adhùc asseruantur. Facto enim Votorum censu, capita biscentum quinquaginta septem, manus vnam & nonaginta, crura vnum & quadraginta, oculos vnum & septuaginta, vbera quatuordecim, pectora decem, dentes sexdecim, corda vnum & triginta, ac totidèm ferè cereos, ac tabellas Paulus Camillus Romanellus Scriba supputauit. (1) Demùm veteri demolito Templo, & in hanc, quam videmus molem reędificato, Thomas Taurellus Patriæ Antistes colendos cineres, & ossa inuisit anno 1720., & sub B. Iacobi monumento intrà Arcam cupressinam deponi iussit. Ibi venerandum corpus diem nouissimùm expectat, vt ad consortium ęternæ fęlicitatis euocetur, qua fruitur spiritus sodalis meritorum.

HIERONYMVS PAVLVCCIVS

HIERONYMVS PAVLVCCIVS ex nobilissimis Comitibus Calbuli, Francisci, & Ludouicæ Pungettæ filius, anno 1552. ad Sanctimoniam natus est. Is egregiam indolem, & quibuscumque exercitijs aptam, ad studia liberalium artium, & equestrium conuertit;

(1) *Ex rogit: Pauli Camilli Romanelli 12. Martij anno 1725.*

sed

sed aùt moderaretur equos, aùt ense luderet, irrequietus sempèr exæstuabat animus, præfixa nondùm electione status. Satìs literis politioribus, & amęnis institutus, seuerioribus philosophiæ, & legum studijs indefessam operam nauauit, lauream que Boloniæ accepit; sed strenuis, & eruditis disciplinis, pia integritatis munera, & misericordiæ ergà egenos intermiscuit. His meritis plenus salutis callem ingressus est XIV. Cal. Martij año 1571.; nàm sęculares abiecit curas, & in claustris Capuccinorum, etiàm tùm quæsitam, sed nunquàm agnitam, veram pacem adinuenit. Ibi diuinis rebus adeò se mancipauit, & ad accuratissimam virtutis normam sic omne tempus exigebat, vt non imitabile exemplar sodales admirarentur. Ipse summus Præfectus Ordinis Iacobus à Foro Saraceno, ingentium virtutum Vir, non habita quidèm annorum ratione, sed maturitate prudentiæ, & religionis, quibus iàm senex videbatur, cum sibi socium, inter alios licèt prouectos ætate, & gestarum rerum expertissimos delegit. Haud diù tamèn Generalem sectatus est, occulto spiritu vocatus ad obeundum Concionatoris ministerium. Vix ascendentem sacra suggesta viderunt populi, cùm plurimam eruditionem, & maximum Dei Zelum admirati sunt; quippè intèr illius æui Oratores alter fortassè non fuit, qui & dicendi copia, & rationum pondere, ac in flectendis quò vellet Auditorum animis illi æquaretur. Itaque verbis, & operibus commoti alij deterrimos mores immutarunt; alij ad obsequium Deiparæ succensi, eam toto animi nisu coluerunt. Quamobrèm intèr Populos, in quibus Virginis cultum propagauit, Mariæ Apostolus vocatus est; &

hac quidem appellitatione, magis quàm nomine suo innotuit. Quantæ facundiæ, & auctoritatis fuerit, ex rebus fęlicitèr perfectis in varijs Italiæ Vrbibus iàm satis constat. Dùm conciones Cremonæ haberet anno 1596. in summam populi, & procerum opinionem deuenit, vt tanquàm à cęlo missus ab omnibus respiceretur. Ibi Sodalitium instituit S. Mariæ Populi, cui Optimates ciuitatis dederunt nomen, & ad comprimendos, qui inualescebant, eius virtutum plausus, clàm excessit. Cum Venetijs magno conatu oratoriæ artis celebrasset immensam Dei Genitricis dignitatem, & audientes panegyricum, ad pium opus illius glorię destinatum impulisset, facto quęstuationis censu sex millia ducatorum collegisse in crumenis nactus est. Parmæ autèm vbi corona præcingere caput S. Mariæ Steccatæ constituerat, tanta vi eloquentiæ eorum qui adstabant animos accendit, vt omnes offerre argenti, auri, & gemmarum pondera Deiparæ certarent. Ipse in primis Raynutius Farnesius Dux Parmensis, vt verè subditis esset ad pietatem dux, & exemplar torquem adamantibus viginti, & totidem margaritis ingentis pretij ornatum supplex obtulit, quo Sacra Imago æterno monumento religiosi sui cordis corruscaret. Diù in oppido Finalis Mutinensis agri moratus est, in quo vasti sinus Monasterium condidit, mirandis potiùs [vt Marcellinus à Mascon in Annalibus Ordinis enarrat] rebus, quàm nummis excitatum, vbi sexaginta Virgines initiantur. At quamuis Hieronymus irreprehensibilem vitam intèr Finalenses traduxisset, obtrectationes malorum hominum nequaquàm declinauit, ab illis nefariè insimulatus, quòd

quòd eleemosynas, auaritia Religionis prætextu fucata, ab Oppidanis extorqueret. Hac licèt impetitus contumelia obmutuit, Christique, & plurimorum Sanctorum exempla secutus, nihil attulit in defensionem sui. Hinc cum singularis eius Integritatis fama, nonnihil detrimenti apud Incolas loci passa esset, Generalis iussu Finali excessit, & Cymaclum petijt, vbi anno 1619., eius morti proximo, solemnem Coronationem Beatissimæ Virginis indixit. Hanc celebritatem pompa, & ritus inibì non antè visus decorauit, in qua contigisse mirabilia ab ijsdem Chronicis præfati Auctoris memorantur. Sic cunctos ferè dies in extollenda Diuinæ Matris potentia, & sanctitate impendit. Dùm itaquè per horrendum nemus iter faceret, in turbam grassatorum inopinatò offendit, & ex illis nequiori, blasphemiam in puritatem Mariæ improbis labijs euomenti, alapham zelo percitus inflixit, nec defuturas per ęternitatem pęnas denunciauit. Ad ictum percutientis manus, terribilesque minas latro resipuit & flagitium nouit. Tum Hieronymus, ex vultu, qui sermo quidam tacitus mentis est, illum sceleris pęnituisse certior factus, humi prostratus in genua, & arrepto fune, quo lumbos pręcinctos habebat, ac ad collum imposito, veniam iniuriæ à grassatore flagitauit; & vt fumeret debitam, & quam de se mallet, vltionem obtestatus est. Hoc christianæ virtutis argumento contriti Latrones, profusis lacrymis se reliquum vitæ in præterita iniquitate purganda collocaturos promiserunt. Alia alibì Vir probitate insignis gessit. A Cardinali Friderico Borromeo Mediolanum accersitus, exorcismis Ecclesiæ, dęmones, qui dissidia in

dia in Cœnobio Sanctimonialiũ sparserant, & confouebant, deturbauit. Cùm demùm Diuo Iosepho se ab ineunte adolescentia in clientelam tradidisset, in cuius festa die Capuccinam Familiam introiuerat, in eadem celebritate moriens ad Cęlum, vt piè credendum, emigrauit XIV. Calendas Martij anno 1620., ętatis suæ sexagesimo octauo. Postquàm igitùr Parmæ lethalis morbi angores mira constantia tolerasset, intèr dulcissima colloquia Iesus, Mariæ, Ioseph in Domino requieuit. Huic morti interfuit ipse Raynutius Farnesius, qui priùs Filio in mandatis dederat, vt antè lectulum in extremis laborantis Serui Dei humilitèr procumbens, benedictionem tanquàm ab infortunijs munimentum, & futuræ felicitatis pignus impetraret; eumque extinctum effusis lacrymis plorauit. [1]

ALij in Domino diem obierunt, relicta inter mortales, quorum consortium habuerant in terris, magna castigatissimæ, & innocentis vitæ fama.

LEONARDA ORDELAPHA fuit integritate morum splendidior, quàm genere, licèt ex Principibus Foroliuij nata. Cęnobium Corporis Christi Ferrariæ rexit anno 1456., & velut conscia futurarum rerum, S. Catharinæ de Nigris, nùnc de Bononia appellatæ Sanctimoniam pręnouit. Hæc autèm illam religiosa viuendi norma celebrem

[1] *Marcellinus à Mascon in Annal. Capucc. tom. 3. à pag. 624. vsque ad p. 650. - Benedictus Mazzara in Legendario Franciscano tom. 12. pag. 184.*

lebrem, Regularis perfectionis institutis erudita semper respexit vt Matrem; & vt Magistram quamuis disiuncta corpore, cum Bononiam incoleret, venerata est. [1]

LAVINIA DE ALICORNIS, Foroliuiensis stirpe, sed à Mediolano oriundà, ex sanguine Triuultio. Hæc anniuersaria nocte, qua Mundi Saluator inter nos prodijt; natale suum sortita est, vitamque omnem in Dominicæ Passionis meditatione collocauit. Tandèm post molestam, & diuturnam ægritudinem, summa longanimitate, & miris exemplis christianæ virtutis toleratam, dies octo antequàm ab hominibus digrederetur, velo Monialium Ordinis Benedictini initiata, sedens purissimum spiritum emisit. (2)

SAMVEL VALERIVS, terrestribus abiectis curis, in Saltum Camaldulensem abijt, vt animum à sęculi vanitatibus abductum, inter nemorum silentia, ac solitudines, Domini voces ad cor loquentis liberiùs audiret. Ter Maioris gradu Eremum gubernauit, anno præsertìm 1571., quo res miranda contigit in conspectu sacratę ędis; nàm cum agrestis Florentiam proficiscens, spretis dirarum ecclesiasticarum minis; & Ostiarij increpationibus, suillam carnē comedisset, internis pęnis agitatus, haud priùs amissam pacem nactus est, quàm à Samuele expiaretur. [3]

[1] *Iacobus Graffettus in Vita B. Catharinæ lib. 2. p. 54.*

[2] *Isidorus Moratinus in Miscellan. Carmin. pag. 399. & sequen.*

[3] *August. Florentinus in Hist. Camald. lib. 5. cap. 21. p. 233.*

Is tandèm vitam pijſſimè traductam, præcipitatis annis clauſit.

MODESTVS A FOROLIVIO, cum optatiſſimis puellæ nuptijs inhiaret, interrumpente coniugium morte, quæ fęminam è medio ſuſtulit, in clauſtra Capuccinorum ſe recepit, vbi tàm rigidas & tàm feruentes ſeruauit vitæ leges, vt nedùm deperditum tempus velle redimere, ſed eiuſdem terminum, horamque inſtare, ac propè eſſe certè dignoſcere videretur. Reipſa intrà annum occubuit, & conſumatus in breui expleuit tempora multa. Mira perfecti Iuuenis exitum glorioſum reddidiſſe an: 1568. Añales Ordinis teſtantur. (1)

IOANNES A FOROLIVIO Sacerdos, & Magiſter Tyronum eiuſdem Familiæ, cum moram Fauentiæ traheret, ab hac vita demigrauit anno 1580., poſtquàm multa ſpecimina virtutum inter ſodales ſuos edidiſſet. Scribit Bouerius eum fuiſſe ſupernis donis illuſtratum. [2]

ANGELVS A FOROLIVIO, eo verè nomine ob irreprehenſibiles mores dignus. Hic in Mauritaniam Cęſarienſem, vbi captiuos à Turcarum ſeruitute redimeret profectus, innumera conuicia tulit, quibus afficere Infideles ſolent id genus hominum, chriſtianæ paupertati, & tolerantiæ, contemptu barbaro illudentes. A Turcarum Regionibus in Italiam redux, dum vacaret quęſtuariæ rei, quam inter Capuccinos exercent, ſinè diſcrimine gradus,

(1) *Zacharias Bouerius in Annal. Capucc. tom. 1. pag. 677.*

[2] *Idem. tom. 1. pag. 860. - Ex Compilat. latin. tom. 2. pag. 63.*

maiores,

maiores, & minimi, in periculum offendit virginitatis amittendæ; quippè cum angelus non solùm vitæ disciplina, sed venustate oris videretur, à lasciua muliere ad obscęnos amplexus prouocatus, eam turpi amore exęstuantem Inferni pęnis terrefecit, & ad delendum lacrymis conceptum scelus incitauit. Tandèm animam Creatori restituit anno 1585. (1)

BASILIVS A FOROLIVIO, Ordinis Capuccinorum decus, intèr inedias, & flagella vixit: infęlix quidèm vitæ genus apud sęculi filios habitum; sed illi apparatus æternæ pacis visum. De hoc miranda in Compilationibus exarantur. [2]

THOMAS MARCHESIVS in Congregatione Somascha traduxit dies magna integritate vitæ, & suauitate morum. Contemptor opum, & amator incommodorum fuit, ac obedientiæ imprimìs, vt præcurreret non solùm vocem, sed ipsos nutus imperantis. Nondùm tricenarius occubuit, maturus virtutibus, non annis. Extant eius Imagines Romæ, & Ianuæ, vbi hæc exempla viuens dedit, & Neapoli, vbi moriens confirmauit anno *1616.*, in Templo Pietatis ingenti Procerum, & Populi concursu tumulatus.

IVLIANVS MACCALVFFVS ex Congregatione Oratorij, de cuius excellentia virtutum multa possent dici. Hic quantum natalibus obscurus fuit, tantum christianis ornamentis claruit. Infimis quamuìs ministerijs Cęnobij destinatus, tria vota emisit, & cumulatissimè seruauit. In eo iugitèr

(1) *Bouerius tom. 1. pag. 171. & 172.*

[2] *Ex dd. Compil. latin. tom. 2. pag. 25.*

pacatus, & imperturbabilis animus fulgebat, qui reddit vniformem voluntatem hominis consilijs Dei. Tandèm humilitate, & obedientia à D. Philippo rigidis iussis comprobata, refertus meritis, anno nonagesimo tertio ætatis, à partu Virginis 1647. hanc vitam terminauit. [1]

FABRITIVS HASTEVS Institutum Oratorij non solùm professus est, sed primus omnium Foroliuium inuexit. Anno 1642. Cœnobium, & Templum excitauit, in quibus erigendis lateres, & calcem, posthabita generis nobilitate, ac victa corporis imbecillitate baiulauit, vt cæteris ad perfectionis gradus exemplo præluceret. Exarsit Dei amore, & charitate Proximi; nàm ad omne facinùs audaces, proiectosque homines quamplurimos ad moratæ vitæ rationem reuocauit, discordes animos ad amorem conciliauit, Virgines à libidinosis quàm sæpissimè tutatus est, ac alia perfectionis opera vsque ad fœlicem exitum expleuit. Mortuus est anno 1655. anno ætatis vndequinquagesimo: (2) quæ tamèn mors credi potuit initium immortalitatis.

TIBERIVS AVGVSTINVS, ex Canonico Foroliuij Familiæ Missionis nomen dedit. Neapoli vixit magis alieno commodo, quàm sibi. Eum nimirùm populi velut parentem colebant, ipse omnes amabat vt filios. Duo Cardinales, qui Neapolitanam Ecclesiam moderati sunt, Innicus Caracciolus, & Iacobus Cantelmus ad eius consilium

(1) *Iacobus Riccius in Addit: ad Vitam S. Philippi Nerij pag. 162.*

(2) *Ex Vita Fabritij Auctore Octauian. Petrignano, Forol. impress. apud Ioseph Syluam an: 1674.*

sempèr

femper grauiora spiritualis Regiminis negotia referebant. Cum itaque vixiſſet tanquàm exemplar zeli, & probitatis apud quoſcumque, præſertìm verò apud optimates, in Domino requieuit Pridie Idus Auguſti an: 1694. Ioannes Groſſus, qui conſortium viuentis habuit, & placidiſſimæ morti interfuit, hæc, & alia admirationis digna, mortalium memoriæ commendauit. (1)

IOANNES BAPTISTA ALBICINVS Luderniani Marchio, acri, & viuido ingenio non ſolùm humanas literas, ſed vtramque philoſophiam calluit; ſicùt quàm ſæpiſſimè vocatus, in Accademijs, & publicis certaminibus plaudente eruditorum cętu profeſſus eſt. Præcipuum illi ſtudium fuit abſcondere virtutes, quibus mirè animus intùs efformabatur: nàm tuta merendi arte, ſub ſericis veſtibus hirſuta cilicia, & alia pęnarum inuenta prætegebat; profundamque humilitatem, & ſocias chriſtianę perfectionis dotes, licitis ſęcularis vitæ ſolatijs vtens, occultabat. Laudes, & plauſus vehementèr odit; obtrectationes verò ſupèr huiuſmodi morum ratione, hilari, & propè immutabili corde ſuſtinuit. Flagrabat diuina gloria, & proximi ſalute; nam ſæpè impranſus delubrum petijt, vt opportuniùs pueros præceptis chriſtianæ legis erudiret; ac familiares opes in pauperum alimoniam, Virginumque, & Viduarum ſubſidium, nec non Templorum ornatum effuſiſſimè profudit. Enim verò prædiues palàm, in abſcondito pauperrimus, ornato cubili vtebatur, cum interìm ſub ſtragulis, & linteaminibus aſpera

(1) *Ex Teſtim. Ioannis Groſſi ſub die 13. Ianuarij anno 1721.*

farmenta laterent: mensę quidèm opiparè instructæ assidebat cū cęteris, clàm autèm nùnc insulsas, nùnc corruptas dapes comedebat, ac vinum pendulum à vilioribus rusticorum pateris potabat. Ter in hebdomada nihil præterquàm panem, & aquam gustare consueuerat, & dies noctesque in pijs operibus, & assiduis precibus locare. Sæpè mendiculos, & vespillones conuiuas habuit, vt abhorrentem à teterrimo odore, & pannosa eorum fęditate olfactum suum cruciaret. Antè tuguria pauperum, lignorum strues nocturnis tenebris congerebat, vt opportuno igne trementes miseros reficeret, quo ipse etiàm rigidiori bruma abstinuit. At quod toto animo appetebat ab humanis excessit, antequàm feniles videret annos, ætatis vndequinquagesimo, Salutis 1697. XV. Cal. Octobris, magno ploratu pauperum, bonorum, & Ciuium. (1)

DE PASCHALI II. PONT. MAXIMO

CAPVT IV.

In oppidulo Bleda natus est PASCHALIS II. ex nobilissima Raijneria stirpe, (2) Parentibus Crescentio, & Alfacia. Placuit Patri, vt è sacro fonte renascens, ab auito cognomine Rainerij nomen referret. Erat Bledæ Castrum Foroliuiensis Reipublicæ,

(1) *Theodorus Rugerius è Soc. Iesu in Oration. funebri, Forol. Typis Ioanni Zampæ an: 1697.*

[2] *Augustinus Oldoinus in Addit. ad Ciaconium in Vita Paschal. II.*

quæ

quæ tùnc vſque ad Alpes prolatabat imperium ; (1) ſed Raynerię Domui iure beneficiario cōmendatum. Ibi Raynerius moribus inſtitutus fuit, qui ſanguinis noblitati, optimæ indoli, & futuræ ſpei reſponderent : pari enìm alacritate, ab adoleſcentia literis, & religioni ſtuduit. Intèr Canonicos Regulares à floridioribus annis adſcriptus eſt, paruamque moram in Cęnobiolo Flumanæ duxit, ſed diuturniorem in Cluniacenſi monaſterio; vbi ſub D. Vgonis Abbatis diſciplina totis conatibus ad perfectionem aſpirauit. Nec multò poſt innotùit, quantum inter alios in omni genere virtutum emineret, & præſertìm prudentia, quæ licèt ſenectutis eſſe videatur, in eo ætatis ordinem anteuertebat. Itaquè à Monachis, quos ab hoc conſilio non retardauit immatura Oratoris ætas, ad Alexandrum II. grauium negotiorum cauſa miſſus eſt. In Alma Vrbe ſe tàm ſapientèr ſanctèque geſſit apud Alexandrum, & Succeſſorem eius Gregorium VII., vt in arcta vtriuſque Pontificis familiaritate verſatus ſit. A poſtremo priùs Abbas S. Laurentij extrà muros, & poſteà Presbyter Cardinalis S. Clementis renunciatus fuit. Magnam vtilitatem Eccleſiæ peperit in Vuibertino Schiſmate, ſed longè maiorem, poſtquàm ipſe Vrbani II. locum occupauit; nam quòd potuerat agere Anteceſſorum nemo, illam ab adulterini Pontificis contumelijs liberauit. Quarè in Comitijs, apud S. Clementem actis an. 1100., Raynerium vna voce Clerus Pontificem Maximum ſalutauit Idibus Auguſti, eo ferè temporis, quo Chriſtiani Syria potiti, & ſa-

[1] *Flauius Blondus Decad. 2. lib. 7.*

cro Chriſti

cro Christi tumulo à manibus infidelium vindicato, Gottifredum Bullioneum Hierosolymę Regem proclamarunt. Verùm ille ingenti humilitate pastoralem sarcinam declinans, diù cum suffragantium precibus colluctatus est, quibus tandèm cessit, vt publicum mętorem abstergeret, & alienis votis inseruiret. Raynerij proprio nomine deposito, assumptoque altero Paschalis, prout Romani Pontifices, Sergij II. exemplo consuescunt, (1) pontificijs vestibus indutus, atque albo insidens equo ad Lateranensem ædem, possessionem initurus, profectus est. Postridiè in Vaticano Templo inauguratus, suscepto de more Pallio, vtroque Regimini exordium fęlix, faustumque dedit. Iam Quirites sibi ad inuicem gratulabantur speratam pacem, cum non ignorarent quanta constantia, & virtute polleret Paschalis animus. Ferunt Albertum Episcopum Alatrinum eius exaltationem prænouisse; nàm cum ab amico interrogaretur, quem crederet Vrbani sedem, & dignitatem habiturum; haud ancipiti responso, Raynerium affirmauit, inter Patres conscriptos, quotquot aderant, virtutibus, & meritis principem. Neque Populi Romani spem primordia fęlicitèr gestarum rerum deceperunt, quæ ad opprimendum Pseudopontificem, vnitatem Ecclesiæ perniciosis dissidijs euertentem dirigebantur. Paschalis siquidèm delectu copiarum facto, auxilijs eorum roboratus, qui in orthodoxa communione versabantur, & potissimùm Rogerij Sici-

(1) *Platina in Vita Sergij II. - Panuin. in Epit. Rom. Pontific. in eod. Sergio - Augustin. Barbos. Iur. Eccles. vniuers. lib. 1. cap. 1. num. 115.*

lia Comi-

ſtæ Comitis, mille vncias auri in pontificium ęrarium exhauſtum referentis, ſub Alba Marſorum, in qua ſe receperat Vuibertus, caſtrametatus eſt. Verùm cum obduratus in pertinaci vſurpatione ſenex, conſcientia ſua premeretur, & acceſſione hoſtis trepidaret, clàm elàpſus, vt intèr Furconenſium ſaltus deliteſceret, ſubita correptus morte, Romanæ Eccleſiæ tandiù optatam pacem, & concordiã reliquit. Eo tamen extincto non ſtatim tranquillitas exorta eſt, cum illam Henricus Cęſar, & Riccardus Capuæ Comes perturbarent, quibus impellentibus ad ſeditionem homines malæ voluntatis, Albertus Anuerſanus, deindè quidam Theodoricus, & Maghinulphus D. Petri ſedem per ſcelus aſcendere auſi ſunt. Primus tamen tiaram, & paludamentum abijcere à ſequacibus ſuis compulſus; alter à Cauenſibus, & Præneſtinis renuntiatus, & ab ijsdem non multo poſt pęnitentibus illicitæ electionis in ſolitudinem abactus; ac tandèm alter qui ſedem Rauennæ collocauerat, in contemptum ſuorum veniens, à Rauennatibus exterminatus eſt. His ideò vel pulſis, vel populorum obſequio deſtitutis, requiem Eccleſia inuenit; qua dum ingentium curarum expers frueretur Paſchalis, Ciuitatem Caſtellanam, & Beneuentum proſperè recuperauit, ac Petrum Columnam optimatem Romanum, qui ope Riccardi Campaniæ Comitis, Cauas vſurpauerat, non ſolùm collatis ſignis profligauit, verùm recepto eodem oppido, Caſtris quoque Columnæ, & Zagaroli Columnenſis Familię, potitus eſt. Hæc fuere primordia turbulentiſſimi Pontificatus, quibus non minoris momenti curę ſucceſſerunt, nàm Philippum Galliarum Regem, qui

repudiata Vxore, in obſcenos pellicis complexus deuenerat, iàm ab Vrbano à fidelium cætu eliminatum, & poſteà pęnitentiam agentem abſolutum, & iterùm relapſum, ac interdicti pęnas ſuſtinentem, in Pictauienſi Synodo, per Legatos ſuos, nouo anathematis vinculo innodauit. Poſtquàm ad ſacrorum canonum normam in grauis ſcandali auctorem animaduertiſſet, anno 1102. in Laterano Concilium habuit, vt Henrici III. Imperatoris animum abalienatum mitigaret; verùm vbi nouit eum pollicitationes infringere, & nefariam peſtem in Eccleſiam ſubdititij Pontificis electione machinari, chriſtianæ cōmunionis expertem renuntiauit. His exemplis in Regem, & Imperatorem editis, parumpèr requieſcere à ſollicitudinibus viſus eſt; cum præſertìm Henricus filij defectione territus reſipiſcere, & in fide Paſchalis eſſe ab aduerſis caſibus, & ærumnis cogeretur. Ille autèm anno 1105. graui intèr Boios tumultu concitato, quamplurium Norici, & Franconiæ Regulorum armis fretus, Saxoniam ſui Iuris fecit. Senior Henricus deſperatione captus, in Maguntino Conuentu ſe abdicauit Regno, & Iuniori ſedem auguſtalem ceſſit. Cùm nihilominùs inſuetus ſperni, iacturam dominatus, & Legatorum Pontificis conſtantiam, qui eum ſoluere à cenſuris recuſabant, animo iniquo pateretur, Coloniam Agrippinam, & Leodium profugiens odia fouere in Romanam Eccleſiam, & inſtruere ſeditiones in ingratum filium niſus eſt. His feruentibus diſſidijs Schiſmaticorum audacia confirmata eſt, qui ſub patrocinio Vernerij, Picęni Rectoris, apud Aquinum congregati, Farfenſem Abbatem ſuperbè Pontificatum affectantem, Silueſtri II. nomine, in Solio

D. Petri

Di Petri posuerunt. At cum populi ab vsurpatoris tyrannide abhorrerent, & sanctimoniam Paschalis venerarentur, haud multò post illum turpi contemptu eiectum dereliquerunt. Pontifex molestia competitoris liberatus, in instauranda Cleri disciplina studium collocauit, & duo Concilia in Gallijs habuit, alterum anno 1106. Guardastalli in Cisalpina, vbi Rauennatum Antistitum potentiam, qui de Primatu contendere cum Romanis Pontificibus ausi fuerant, depressit; alterum apud Trecas in Transalpina. Annus 1107. Henricum III. è viuis abstulit, quem spretus Romanæ Ecclesiæ à summa magnitudine, in summam calamitatem demerserat. Paschalis ab vtraque Gallia redux, Romam intestinis odijs fluctuantem, & pontificiam ditionem tumultibus exagitatam nactus est: Stephanus enim Corsus, potentissimus Almæ Vrbis Ciuis, non solùm oppida Montis Alti, & Ponticelli sui Iuris fecerat, sed infestum indè latinum Agrum, prædis, & excursionibus reddebat. His feliciter receptis in Apuliam diuertit, cuius absentia fretæ ciuitates Prænestis, Tusculi, & Sabinensis Regionis, Ptolomęo Comite Tusculanensi, & Petro Columna auctoribus, ab Ecclesia defecerunt; dum in Alma Vrbe dignitatem, atque imperium Pontificis Vualfridus de Raynerijs, eius ex fratre natus, Vexillifer Romanæ Ecclesiæ, & stirps Frangipania acerrimè tuerentur. Paschalis peracta apud Beneuentanos Synodo, subsidiarijs cohortibus suffultus Riccardi Comitis Caietæ, inuicto animo in perduelles iuit. Illis primo congressu profligatis, seducti populi, vel metu cladis propositum destituentes, vel reuerentia ergà Pontificem optimum permoti, ad

illius obsequium redierunt, exceptis Tiburtinis in pertinacia permanentibus, qui vim experiri, quàm clementiæ fructus maluerunt. Anno, qui insecutus est 1109. Pontifex incestuosi coniugij certior factus inter Alphonsum Aragoniæ Regem, & Vracam Alphonsi Castellę filiam, nisi torum dirimerent, ecclesiasticæ detestationis pęnas, & abdicationis Regni minitatus est. Verùm cum in scelere perseuerarent, & Paschalis mandata aspernarentur, Vraca repentina morte interijt, & Alphonsus aduersùs Saracenos pugnans necatus est. His rebus optata tandiù tranquillitas successit, quam tamèn rerum humanarum vices perturbarunt. Siquidèm cum Henricus IV. se tàm superbum, & sæuum in fęlici fortuna præbuisset, vt mutatis moribus, Patre deterior videretur, ad cæsaream coronam adspirans, cum ferocissimo exercitu Italiam introiuit. Nullum passìm crudelitatis genus prætermisit, vt populis terrorem incuteret; quippe in alios cædibus, in alios igne animaduertit. Paschalis, fama aduentantis Henrici percitus, ei obuios Caduceatores misit, qui tabulas fęderis obsignarent, antequàm in Latium inferret pedem, & cum armatis agminibus progrederetur. Leges mutuæ fuerunt, vt Pontifex Henricum Imperatorem diceret; iste autèm nullam vim S. Sedi, & Romanorum libertati faceret, nec iura Ecclesiarum vsurparet. His firmatis, an: Salut. 1111., Henrico Vrbs tota ad excipiendum eum, more triumphantis venientem, obuiã procedere visa est, qui inter Proceres Populi Romani pergens, in conspectu Vaticani Templi constitit. Ibi & ab equo desiluit, & antè Paschalem prouolutus, sub Atrio in Pontificia sella considentem, magna sacrato-

ſacratorum virorum corona obſeptum, ad oſculum pedum procubuit; indè ad amplexum, & oſculum oris ſurgens à Pontifice Auguſtus dictus eſt. Verùm cum ſub externa chriſtiani obſequij ſignificatione dolum occultaret, ad læuam Pontificis ingreſſus Baſilicam, antè Aram maximam cum impudentèr patefecit; nàm iureiurando confirmare pacta per Legatos iàm ista recuſauit. Ita magna contentio intèr Germanos, & Clerum fuit. Vbi Pontifex cognouit per ſummam malitiam eò Regem proceſſiſſe, nè remaneret effugio locus, Apoſtolica verè conſtantia roboratus, licèt frementes milites, & obſidentes Templum conſpiceret, in ſuſcepto conſilio non illi tradendæ cæſareæ coronæ permanſit: quam poſtquàm flectere propoſiti ſtabilitatem Henricus deſperauit, nutu dato, armatæ acies in Paſchalem, & Præſules confeſtìm irruerunt, & vinculis adſtrictos, in caſtra non ſinè ludibrijs traxerunt. Exarſit iracundia Populus Romanus ob tantam contumeliam Pontifici Maximo ſub ſuis oculis illatam, & extemplo correptis enſibus calones, & lixas, qui Almam Vrbem introierant commeatus paraturi, cęco furore trucidauit. Poſtridie aculeis iniuriæ concitatus, in vniuerſum exercitum irrupit, tàm audaci animo, vt ea die aut de Vrbe Roma, aut de Germanis actum eſſe videretur. Collatis vtrinque manibus diù anceps fuit fortuna pugnæ. At cum Henricus in primis ordinibus decertans ſaucius, & deiectus equo, à Romanis, qui eius neci inhiabant, premeretur, Germani robur, & alacritatem remiſerunt. Ille equidèm ab eorum gladijs nequaquàm euaſiſſet, niſi Otho Mediolani Comes, ſe certæ morti obijciens,

equum suum Regi, iàm vndique circumuento, tribuisset. Ità ab inimicorum potestate elapsus, suorum segnitiem, ac pauorem increpauit, & eos monuit, vt se vel ad victoriam, vel ad mortem sequerentur. Tùnc formidantes, & inordinati milites, quos obiurgatio, & exemplum Regis rubore perfuderat, collectis animis, & ordine composito ad certamen redierunt. Verùm cum Romani modò vrgendo, modò retrahendo pedem diù hostes fatigassent, & eorum vires sudore deficere nouissent, vi, extremo virtutis nisu, geminata, illos in fugam coniecerunt. Non tamen insequendis profugis, sed prædæ intenti, cum auiditatis sit gloriam postponere vtilitati, non complere victoriam, sed rapere eorum spolia conati sunt; quod improuidum consilium vt stupentes Germani conspexerunt, versa facie, & resumpta audacia, iterùm dimicare haud dubitarunt. Tàm varium euentum, & fortem conflictus habuit vsque ad occasum solis, quo declinante, & increbrescentibus tenebris diremptus est. Ferunt ingentem fuisse stragem, & ipsum Tiberim cruore imbutum decurrisse. Henricus & dolore acceptæ cladis, & metu secuturæ, silenti agmine inter Sabinos se recepit, vndè per Latium rapinis desolatum, & incendijs fumans sæpissime irruebat. Pontifex qui in patientia obdurauerat tetri carceris, & ærumnarum, cum inconcusso animo ad subeundam etiam mortem promptus esset, suorum lacrymas, & infortunium Almæ Vrbis spectans, cessit tandèm peruicaciæ Henrici, indulsitque vt Episcopis, & Abbatibus Germanis per collationem anuli, & baculi pastoralis, Ecclesiarum possessionem dare ex priuilegio posset. Hæc concordia

impofuit

Imposuit tot malis finem; nàm ille infula imperiali in Diui Petri ornatus, tanquàm legitimo iure obtinuisset, quæ violentia, & impietate extorserat, lętus in Germaniam suam reuersus est. Paschalis, & Cardinales à diuturna, & crudeli custodia liberati, summo gaudio à Senatu, & Quiritibus excepti sunt; licèt alij consilium Pontificis adscribendum esse malæ temporum conditioni assererent, alij de infirma virtute illius obtrectarent. Hæc vbi audiuit Pontifex, quem iàm conscientia extorti Indulti stimulabat, mandare cognitionem rei Synodo Lateranensi iudicauit, in quo fuit vnanimi decreto Patrum, & priuilegium abrogatum, & Henricus Ecclesiæ execrationibus mulctatus, an: 1112. Hac Romæ habita, Paschalis duas Beneuenti, & Cęperani absoluit, purgandis moribus, & vitijs clericorum abolendis iugitèr intentus. Quæ Pontificis munera dùm adimpleret vigilantissimè, & veri Patris amore prodesset vniuersis, intestino iterùm tumultu vexatus est; etenim an: 1115. extincto Petro Romæ Præfecto, cum pars Romanorum in eius locum sufficere adolescentulum filium, pars Petrum Leonem bipartitis studijs niterentur, hunc Pontifex grati animi causa in Præfectura subrogauit; sed varias] indè, magnasque iniurias à seditiosis ciuibus sustinuit. Vicit tandèm Petrus Leo, qui optimates amplissimis donis, & Romanæ nobilitatis Principem Ptolomęum Comitem Tusculani, Ariciæ castro ad suas partes traxit. Ciuili dissensioni fęlix tranquillitas successit, in qua ab humanis emigrante IX. Cal. Augusti pijssima Mathilde [ex genere Atestinorum Mutinæ, & Regij Ducum], Ecclesia hæres instituta magni Dominatus, Ferrariam ad Padum

cum

cum feraci, latiſſimoque agro, & illum Regionis tractum, qui à Piſcia amne, & à S. Quirico Ceperanum vſque, inter Apenninum, & inferum mare prolatatur, ſeptem Ciuitates, & innumera ferè Loca complectentem adepta eſt. Hoc anno Pontifex Troiæ in Apulia Concilium, & alterum in Laterano habuit, vbi rursùs Henricum diris ſpiritualibus deuouit. Is tot aculeis cenſurarum prouocatus, vt vlciſceretur ignominiam, paratiſſimis copijs in Italiam, & Romam remeauit anno 1117., quo fortè aberat inter Apulos Paſchalis, ſempèr reſtituendæ clericali diſciplinę ſtudioſiſſimus. Verùm quid poſſet in motibus ſuis Populus Romanus, cum ſatis Henricus ab experientia didiciſſet, non eum exaſperare damnis, ſed lenitate pellicere operæ pretium duxit; ac Filia Ptolomęo Tuſculanenſi ex inclyta Octauia Gente in matrimonium data, ſibi Magnatum animos deuinxit. Cęterùm cum de legitima Imperij poſſeſſione vereretur, quam per fraudem, & vim aſciuerat, à Mauritio Archiepiſcopo Bracharenſi, Pontificis vices temerè obeunte, auguſtali corona pręcinctus, in ſuos Septentriones redijt. Paſchalis audita abalienatione Almæ Vrbis, cohortibus Guilelmi Guiſcardi, quem Ducem Apuliæ dixerat ſtipatus, perduelles compeſcere, & proſtratam dignitatem ſuam à contemptu Rebellium vindicare conſtituit. Quapropter Pillo, & Pullano caſtris maritimis potitus in morbum incidit lethalis naturæ, quem paruipendens Anagniam, & mox Præneſtem venit, vbi cum Oratores audiiſſet Alexij Comneni Cęſaris Conſtantinopolitani, & vt eum accenderent in Saracenos monuiſſet, initio Ianuarij in Vrbem Romam repentè intrauit.

Territi

Territi hoc nuncio auctores defectionis, & de salute desperantes, latebras quærebant; quibus opprimendis dum constantissimo spiritu Pontifex, licèt languenti corpore operam enixè daret, post biduum à curis gloriosi Pontificatus requieuit XV. Cal. Ianuarij 1118., anno sui Pontificatus decimo octauo, mense quinto, & die quarto. Obijt apud S. Mariam Transportinam, & in Basilica Lateranensi balsamis imbutum corpus in monumento è pretioso marmore sepultum est, dum magis ei plangore, quàm iustis populus, & clerus parentarent. Creauit decem Episcopos, quinquaginta Presbyteros, & triginta Diaconos Cardinales Romanæ Ecclesiæ: minoribus verò Ecclesijs præfecit nonaginta Viros absolutæ virtutis, & munere pastorali verè dignos. Viginti Templa inaugurauit Romę, & prę sertìm illud D. Adriani, S. Marię in Areola, & SS. Quatuor Coronatorũ, quod postremũ iàm à Roberto Guiscardo Salerni Principe dirutum, à fundamentis excitauit. Paschalem omnes Patria Bledanum, alij tamèn natione Tuscum, alij Flaminium rati sunt. Plerique in erratum inciderunt, cum Bledam, vel Bleram priscam Tuscorum Vrbem intèr Sutrium, & Tuscaniam iacere compererint; nullius autèm aut castri, aut oppidi Flaminiæ, simile ferentis nomen, in Geographicis tabulis monumentum supeteſſe. Hanc rem in obscuritate positam, duo, qui primæ sententiæ suffragantur, Auctores incautè dilucidant, & promunt. *Panuinius* vbi de Paschali meminit, his verbis eum memorat -- *Bledensis, Tuscus aliàs ex Vico Prouinciæ Flaminiæ Galleata* -- *Ciaconius in eius vita* -- *In Tuscia*, ait, *natus, aliàs Flaminia, quod Galliatæ Comitatus*

tatus oppidum est : [1] Idcircò reperto situ originarij loci, haud restat dubitandum, nùm Bledæ honor eius natalium debeatur. Verùm sententias Hetruscis officientes conciliare *Papebrochius* solertèr studuit. — *Dicitur* inquit, *Prouincia Flaminiæ*, *cum Tuscia suburbicaria*, *in qua Bleda est*, *ad sinistrum viæ Flaminiæ iaceat*. Vtrum autèm germana, an præpostera interpretatio fuerit, cum rerum ordinem perturbet, cuilibet æquo animo eum perpendenti facillimè innotescet; Sic enìm sequeretur, vt omnia Vmbrię, & Piceni loca, quę Viam Flaminiam sinistrorsùm spectant, demi Regionibus suis, & tribui alienæ possent. Cęterùm compertissimum est Galleatam citrà Apeñinos, non vltrà considere, à qua paucæ superstites, nec in veteribus ruinis tumulatæ Bledæ Domus quatuor mille passuum absunt, & eius Præturæ adhùc supponuntur. Viget intèr habitatores loci fama paternæ Paschalis ędis, & in Cęnobio Flumanæ, quod ille in primordijs religiosæ vitæ incoluit, regularis domicilij. Iacent vestigia castri propè Rondinariam montem, quod à meridie torrenti Valbonæ, ab occasu solis Bedeso fluuio alluebatur, vndè Bledæ, vel Bedæ denominationem sumpsit. His ideò liquet Scriptores ignotum, & paulò minùs quàm extinctum post euersionem suam Oppiduli in Flaminia nomen, & econtrà antiquæ Ciuitatis in Hetruria claritatem decepisse. Quod tandèm in rerum natura extiterit Cisapenninum Castrum, non solùm rudera ædifi-

(1) *Honuph. Panuinius in Epit. Vit. Pontif. pag.* 83. - *Alphonsus Ciaconius in Vit. Pontific.*, *& Card. tom.* 1. *pag.* 889.

ciorum

ciorum probant, sed obsignatæ tabulæ, quæ in Archiuio Eremi Camaldulensis restant, Vgolini de Planeto, Clermontis, & Boccaccini (1). Nec prætereà desunt probatissimi nominis Auctores Paschalem Flaminium appellantes, intèr quos *Iacobus Philippus Bergomensis* (2), *Bartholomæus Platina in Vitis* [3], & *Io: Baptista Cauallerius in Imaginibus Pontificum* [4], *Raphael Volaterranus in Antropologia* (5), *Marcus Antonius Sabellicus in Aeneadibus* [6], *Tracagnotta in Histor. mund.* (7), *Posseuinus in Appar. Sacr. tom. 3.*, *Index Propillæi Bolland. part. 1.*, & *Epitome Chronic. impressa Venetijs per Io: Antonium, & fratres de Sabio, sumptu, & requisit. D. Melchiorris Sessæ. Anno Domini* 1533. Cum deniquè Heroum ortus, non Castris, & Vicis originarijs, sed Ciuitatibus, quæ illis dant iura, adscribi consuescant, sicut Eugenius III. Pisis, editus in Montemagno, Pius II. Senis, in Corsignano, Xystus IV., & Iulius II. Sauonæ, in Albitiola, & Pius V. Alexandriæ, in Buscho; ita etiam Paschalis II. Foroliuio, tunc Bledæ imperitanti, absque vllius iniuria tribuetur. Verùm enim verò, prætèr suprà recensita, multa

(1) *Ex rogitu Vgolini de Planeto* 2. *Iunij anno* 1264. - *Ex rogitu Clermontis* 14. *Martij* 1267. - *Ex rogitu Boccaccini* 28. *April.* 1287.

(2) *in Supplem. ad annum* 1100.

(3) *in Vita Paschal: pag.* 143.

[4] *pag.* 162.

(5) *lib.* 22. *pag.* 253.

[6] *Aenead.* 9. *tom.* 2. *lib.* 4. [7] *part.* 2. *lib.* 12.

optimus Pontifex reliquit sui Regiminis ęterna monumenta; ac multas, easque persanctas, & vtiles edidit Constitutiones, quarum tres adhùc supersunt, impressæ *in Bullario Laertij Cherubini* [8]. Itaut nil mirum fuerit si quondàm apud omnes illius sęculi homines ardentissimum sui desiderium reliquerit; nùnc autèm sanctissimi, fortissimi, integerrimique Pontificis nomen obtineat apud Scriptores; & si Foroliuienses inter maxima Patriæ ornamenta Paschalem recenseant, ac Conciuem vndequèque Illustrem sibi ab alijs eripi non sinant.

DE S. R. E. CARDINALIBVS.

CAP. V.

STEPHANVS NARDINVS.

ILlustres Parentes STEPHANVS fortitus est, Nardinum, & Iuliam Hasteam; fratrem, Christophorum celebris memoriæ Ducem; sororem Gesuminam, Nicolao in ampla familia Comitum Marsciani nuptam. Hic cum à celso animo, & innata fortitudine ad quęrendum splendorem nominis incitaretur, militarem in iuuentute gloriam meruit, & in virilitate sacram. Sub Francisco Sfortia non absque laude direxit turmas, sed relicto deindè armorum studio, rursùs omnem operam in artibus literarijs collocauit, quas floridioribus annis intermiserat, & acerrimo

(8) *Tom. prim. pag.* 15. & 16.

ingenio

ingenio amissum tempus mira fęlicitate reparauit. Satis instructus Oratoria, Poesi, & Iurisprudentia, Præsulate palliolum suscepit, intèr Referendarios, Prothonotarios, & Cameræ Clericos adnumeratus. Prætèr disciplinas, quæ industria, & labore mentis comparantur, Stephanum adeò exornabant circumspecta prudentia, incomparabilis comitas, & immensus amor temperantiæ, clementiæ, ac æquitatis, vt ipsum Callistus III. Flaminiæ, & Pius II., olìm in priuata fortuna socius, Piceno præfecerint, cum iucundissimam fore populis eius administrationem iudicauerint. A Pio in Germaniam Apostolicus Nuncius, & an: 1461. Archiepiscopus Mediolanensis dictus est, ad quam sublimem, intèr cæteras Italiæ sedem, tùm Caroli Patrui, ac Decessoris meritis, tùm proprijs conscendit. Tantam apud Paulum II. existimationem obtinuit, quantam apud Pium obtinuerat. Illum siquidèm Paulus Neapolitana Legatione ad Ferdinandum Regem, & Regimine Almæ Vrbis insigniuit, vt Quiritum vota fortunaret: & sanè nihil desiderari visum est publicæ fęlicitati, cum optimum Rectorem incorruptæ Iustitię, & opportunæ seueritatis dotes velut ad latus confidentes decorarent, tàm in cognoscendis causis, quàm in sceleribus mulctandis; quæ optatissimam eius moderaminis recordationem Populo Romano reddiderunt. Egregia subindè monumenta posteris reliquit, inter quę erectas à fundamentis ędes, adhùc recentium Gubernatorum Romæ domicilium. Xystus IV. deniquè pro tantis in Ecclesiam meritis ei dignam mercedem relaturus, in altera Cardinalium promotione habita Nonis Maij an: 1473.,

ipsum purpura & titulis S. Hadriani, ac mox S. Mariæ Transtiberim, Abbatia SS. Constantij, & Victoris Salutiensis Diœcesis, ac tandèm Legationibus Piceni, Arimini, & Auenionis auxit. Ariminensem præcipuè ingressus est intèr lætissimos obuiàm prodeuntis multitudinis clamores, & splendidos viarum apparatus, Roberto Malatesta Pontificij exercitus Imperatore vita functo an: 1482., vbi cum in Prætorium perrexisset, Pandulphum, & Troilum ex pellice Roberti natos, fiduciarios S. Sedis instituit, ac ad sanguinis iura deletis maculis natalium reuocauit. Hæc, & alia munera ingenti præstantia exercuit, & sacros Sacerdotiorum redditus, quibus incrementum domesticis opibus impertiri potuisset, in ornandis Templis, & alendis pauperibus impendit. Bona quinetiàm Nosocomio Lateranensi largitus est quamplurima: & insupèr, cum vir æquè sapientissimus ac expertissimus probè nosset, utiliorem esse cæteris, qui multos efficeret idoneos administrandæ reipublicæ, quàm qui ipse rectè gubernaret, in suis nouissimis tabulis, confectis die 4. Octobris anni 1684. (1), Collegium, deindè post eius mortem, anno videlicèt 1488. erectum, (2) & absolutum, fundauit, dotauitque, & Constitutiones, ad mores, & disciplinam degendorum inibi Scholasticorum accommodatas edidit. Nominauit præterea, & creauit.

(1) *per Acta Tiberij de Bartolis, & Antonij de Alberijs insolidum rogat.*

(2) *Ex Camill. Fanucc. de Oper. pijs Vrbis, tradit Flau. Cherubin. in Compend. Bullar., ad Constit. 25. S. Pij V., Schol. 1.*

in Guber-

in Gubernatores eiusdem Collegij, nobiles viros Custodes pro tempore pij Hospitalis Imaginis S. Saluatoris ad Sancta Sanctorum de Vrbe. Ius verò Alumnos eligendi adiudicauit partim Successoribus in Archiepiscopatu, partim Nardinæ Familiæ [1]; qua tandem deficiente, Paulus V. Pontifex Max. sanciuit, (2) vt tres loci ad eam nouissima Stephani voluntate pertinentes, imposterùm Ciuibus Foroliuij traderentur. Ecclesiam sibi concreditam solertèr custodiuit, & vnicè adamauit; illam nimirùm argenteis vasis, pretiosis aulæis, & infula auro gemmisque contexta ornatiorem fecit. Ædes duas potiùs condidit quàm restituit; alteram, quæ ab Archiepiscopis inhabitatur, alteram, quæ spirituali Foro inseruit, vtramque in via S. Pauli collabentem. Extrà Ticinensem Portam construxit voluptatis domum, vbi defessi Præsules animum à curis ministerij relaxarent: Neque præcipua in his ædificijs fuit eius sollicitudo, sed maior in expolienda Cleri disciplina. Litanias triduanas adinuenit, & laudabilem Supplicationum vsum, olim à D. Lazaro Archiepiscopo Mediolanensi repertum, & posteà antiquatum, renouauit. Cum verò in hominibus natura inferat quemdam familiaris gloriæ amorem, Nardinam stirpem emptione Oppidorum Carboniani, & Iulianelli in

(1) *Ex Constit. S. Pij V., incipien. Accepimus, in Bullar. Cherubin., intèr illas d. Pontificis, 25. in ordine.*

[2] *Ex Indulto, seu Breui Apostolico, dat. Romæ 22. Nouembr. 1605. impresso in calce Statuti Forol. pag. 241.*

latino

latino agro amplificauit. Tandèm Cardinalatus anno vndecimo, Archiepiſcopatus vigeſimo tertio, XI. Calendas Nouembris an: 1484. à vita migrauit, inter populorum, & pauperum, quorum Pater extiterat, ploratus. [1] In Vaticano ſolemnibus Iuſtis elatus, & ſepultus eſt cum hac Inſcriptione.

D. O. M.

STEPHANO NARDINO PATRIA FOROLIVIENSI — TIT. S. MARIÆ TRANSTIBERIM. PRESBYTERO CARDINALI — ARCHIEPISCOPO MEDIOLANI, LEGATO AVENIONIS — OBIJT ANNO SAL. MCCCCLXXXIV — XI. CAL. NOVEMBRIS.

Hæc Gens Nardina clarioribus Flaminiæ æquiparanda, Malateſtis Arimini, ac Sfortijs Mediolani affinis, à Nardo Heroe Gallo originem Foroliuij traxit, anno ſecundo, quo Carolus Magnus imperauit (2). Ab Auctore in primordijs appellitationem Nardæ, & poſterioribus æuis à vulgo Nardinę accepit. Non tamèn in Stephano, & Criſtophoro extincta eſt, ſed in iſtius filijs Tiberio legitimi coniugij, Archiepiſcopo Sipontino, &

(1) *Pius II. in Coṁentarijs. - Card. Papienſis in Epiſtolis. - Ioan. Ripamontius in Hiſt. Eccl. Mediolan. - Cęſar Clementinus in Hiſt. Arimin. part.* 2. - *Alphonſ. Ciaconius in Vit. Cardin. tom.* 3. *p.* 48. - *Eudox. Locatellus in Vit. S. Ioan. Gualberti pag.* 283. - *Io. Ioſeph Vaglianus in Summ. Vit. Archiepiſc. Mediol. pag.* 321.

(2) *Petrus Bauarinus in Chron. Italiæ tom.* 1. *pag.* 128.

Petro

Petro Paulo notho. Is nimia libidine dominij captus, Surianum militibus præsidij trucidatis occupauit; sed corripientibus Oppidanis arma, in fugam actus est. Hac defectionis nota inustus, bonorum iacturam Latij, & Flaminiæ subijt, vbi etiam castro auitæ ditionis fruebatur, quod Pontifex Francisco ab Auria Liguri, certam vim auri persoluente, beneficiario iure dedit [1]. Ità qui aliena affectant, propria sępè amittunt.

CHRISTOPHORVS NVMAIVS.

Exortus est CHRISTOPHORVS NVMAIVS, Pini filius, clarissima è stirpe, quam Germanus Dynasta Foroliuij propagauit anno secundo Caroli Magni, ab inita Imperatoris dignitate. (2) Hæc per anteacta sęcula opibus ferè immensis, dominijs Linarij, & Cinestri, Viris belli, & pacis artibus, ornatis, ac clientelis tàm validis emicuit, vt facilè in patria Gibellinæ factionis principatum sibi asciuerit. Christophorus non ad eorum imitationem, qui splendidis palàm curis inanem gloriam quæritant, sed ad certum perfectionis institutum aspirans, in claustris Minorum Obseruantiæ, suam obstrinxit voluntatem Deo. Bononiæ, ingenitam facundiam perfecit oratoria facultate; mòx in Gallias transmisit, vbi grauiora vtriusque Philosophiæ naturalis, & diuinæ studia excoluit, & altissima cognitione absoluit, vt

[1] *Ex Chronica Romana Anonymi MS. pag.* 129.
(2) *Petrus Bauarinus in Chron. Ital. tom.* 1. *pag.* 126. *ex Ioanne Sellino de notabilior. Mundi.*

laurea Parisijs decorari, & ad Præceptoris sedem efferri meruerit. Accesserunt literarum ornamentis, rara admodùm prudentia, & integritas, quæ omnium amorem, & plausus traxerunt. Rex ipse Franciscus, eo theologo in trutinanda bellorum iustitia, Vxor Claudia eo ministro in expianda conscientia vti voluerunt. Intèr Cęnobitas etiàm velut communis parens habebatur, quod præclarum nomen licèt nondùm gradibus gestis sibi peperisset, sapientia, sanctimonia, & affabilitate comparauit. Anno demùm 1512. ad munera Commissarij, 1514. Vicarij Cismontani, 1517. Ministri Generalis delectus fuit. Optabat Leo X. Seraphicam familiam sub Reformationis zelo dissidentem copulare; vt fructibus mutuæ charitatis, & vnanimitatis sub prudenti Christophori imperio frueretur. At Pontificis decretum antiquauit, & concordiam ab Alberto Pio Carporum Principe doctissimo viro procuratam, Turcarum bellum interrupit, quod ad maiora Leonis mentem aduocauit (1). Cùm autèm iste Numaium, iàm ab an: 1515. officio decoratum Nuncij, & Apostolici Comissarij supèr ædificium Vaticani Templi, summa beneuolentia respiceret, & familiari consortio dignaretur, nec parùm profuturum Romanæ Ecclesiæ eius operam, ac consilium iudicaret, Christianissimo Rege laudandum propositum fouente, Cal. Iulij an: 1517. Presbyterum Cardinalem S. Bartholomęi in Insula, & deindè S. Mariæ in Aracęli renunciauit. Tàm sublimem gradum diù Christophorus heroico hu-

(1) *Petrus Rodulphius in Hist. Seraphica lib. 2. pag. 195.*

manarum

manarum dignitatum contemptu renuit, nèc priùs ascendit, quàm à Pontificijs mandatis, omnes constantiæ, & humilitatis sensus superantibus, ad obedientiam coactus fuerit (1). Non tamèn se statìm regulari Imperio exauctorauit, quod permittente Leone exercuit vsque ad comitia Lugduni indicta an: 1718., nec Comissarij D. Petri præfectura, eidē vsque ad exitum vitæ amplissimis priuilegijs prorogata. Propterea suæ Gentis memor, natis ex illa, ac nascituris, qui Societati Corporis Christi in D. Mercurialis dedissent nomen, apostolica auctoritate indulsit, vt confessarios eligerent, quos ex vtroque Clero mallent. His potestatem fecit, vt illos semèl expiare à quibuscumque peccatis, etiam Casuum in Bulla Cœnæ Domini reseruatorum, exceptis quinque; Vota, in alia pia opera immutare, præterquàm emissa in Regularibus familijs, & solemne castitatis, possent. Singulis autèm sacri Cœtus Socijs ex agnatione sua, vt in quadragesima, in vigilijs ab Ecclesia præscriptis, carnibus, & lacticinijs vesci; in Paschate Eucharisticum panem suscipere à quouis presbytero, & vbicumque locorum; Altare portatile instar Magnatum, & Prælatorum in proprijs ædibus erigere, & ibi Sacrificia audire etiàm interdicti tempore valerent, dummodò spiritualis animaduersionis Auctores non fuerint; & si intereà diem obijssent christiana pompa in auitis sepulchris tumulari, diplomate, perpetuum

[1] *Alphons. Ciaconius in Vit. Cardin. tom. 3. pag. 394. - Ferdinand. Vghel. in Ital. Sacr. tom. 1. pag. 331., tom. 6. pag. 506. - Morery in Magn. Dictionar. histor., in verbo Numai.*

robur habituro, concessit, ac sanciuit [1]. Tres Christophorus Ecclesias sibi concreditas, sanctè, & gloriosè rexit, Isernien sem intèr Samnites, Alatrinam in Latio, ac Regiensem in Gallia Cisalpina. Cum verò ad tantum, & triplex onus expauesceret, & de imbecillitate virium suarum vereretur, primam Antonio fratris filio commendauit, in quo nouerat constantiam, zelum, & alias optimi Pastoris dotes. Nèc minus illis, quàm Romanæ profuit, cui in arduis muneribus, & potissimùm in Legatione Galliarum prudentèr inseruiuit; nam cum Leo cuperet Francorum Regem, militari gloriæ inhiantem, ad pacem cum Christianis Principibus sanciendam flectere, & ad infidelium perniciem, & cladem incitare, difficilem prouinciam Numaio imposuit, qui & potentia sermonis, & regia amicitia tantæ rei opportunus videbatur. Extant typis monita Christianissimo Regi facta, exametris deindè versibus elucubrata, quæ æterna erunt eius poeticę præstantiæ testimonia. Extincto Leone, cum Patres Conscripti, merita Collegarum trutinarent, in Christophorum suffragia conuertere, virtutem admirantes, destinabant, nisi Deus occulto flamine eorum mentes ergà Hadrianum VI. impulisset. Hadriano sucessit Clemens VII., quo sedente Sancta Vrbs polluta, & crudelitèr direpta est. Nàm dùm Germani in omne scelus palantes furerent, & Quirites ipsi abeuntes in diuersa, aut præcipite gressu dilaberentur, aùt gazam sepelirent, Christophorus nodosa podagra laborans sequi Pontificis, & Car-

(1) *Ex Priuileg. Card. Christoph. dat. Lugduni 8. Iulij an*: 1518.

dinalium

dinalium vestigia haud potuit, se se in Hadrianę Molis septa recipientes. Itaque à cunctis destitutus in potestatem inimicorum venit, qui nec purpuræ, nec oris maiestatem veriti, eum plerisque conuicijs affecerunt. In vili siquidèm iumento collocatum, longam manibus mulcentes barbam, in castra captiuum abduxerunt; dùm mali homines illuderent captiuo, boni autèm inuisum spectaculum cernentes ad miserationem mouerentur. Hæc tamen omnia mira patientia, & virtute sustinuit, tanquàm nec oculis cerneret assultus, nec auribus improperia audiret. Demùm à custodia eductus est, redemptionis sponsore Cęsare Herculano Forosiuiensi, qui præclaram, & immortalem rem suscipiens, carceris angustias tolerare, donèc iniquum redemptionis prætium solueretur, quàm venerabilis conciuis calamitatem maluit. Christophorus nè diutiùs hæc scelera, & infortunia Romæ intueretur, Anconem petijt, vbi inuenit epistolas Francisci I. Galliarum, & Henrici VIII. Angliæ pijssimorum Regum, quibus magnanimi Athletæ orthodoxi cultus, facinus execrabantur, & scandalum, ac contemptum ægerrimè ferentes, eum cum sacris Collegis in Narbonensem Galliam euocabant, opportunum consilium inituri, quo iniuria irrogata Deo, & dedecus Ecclesiæ illatum deleretur. Titulus literarum erat: *Reuerendissimo in Christo Patri, & Domino, Amico nostro charissimo* (1). Verùm cum Christophorus post tantas animi, corporisque curas,

(1) *Ex Epist. Francisci Regis dat. Parisijs 8. Cal. Iulij anno* 1527. - *Ex Epist. Henrici Regis dat. Vindsorra* 4. *Idus Iulij an*: 1527.

 requiem

requiem angoribus suis expectaret, à misera hac humo excessit XII. Cal. Martij an: 1528. (1). Anconæ elatum, mòx balsamis imbutum cadauer, & Romam comportatū, in Aracęlitano Templo sepultum fuit, postquàm Antonius Iserniensis Antistes Patruo optimo, & de se benemerenti, solemni Iustorum ritu parentasset.

MARIVS THEODOLVS.

MARIVS THEODOLVS, patria Romanus, sed patre Theodolo Marchione S. Viti, & maioribus Foroliuiensis. Ab Auis enim Marij Iacobo equite S. Georgij, & Fęlice Maldentia Cęciliani Comitissa Theodolam stirpem satam, Hieronymus Gadium Episcopus in Vrbem inuexerat, magnis opibus, & affinitatibus Romanorum Principum, ac præsertim Vrsinæ Gentis roboratam. Marius cum in adolescentia signa acris ingenij, & præclaræ indolis dedisset, ac immenso scientiarum amore teneretur, in studijs humanitatis, & liberalium Artium in Collegio Romano versatus est. Mox ad contemplatricem philosophiam, & moralem se contulit: omnes deindè animi vires cęsareo, ac pontificio Iuri sub Doctoribus celebris famæ adiecit. Laurea insignitus per varios Aulæ honores, & gradus ascendit.

(1) *Leander Albertus in Descript. Ital., Reg. 14.- Honuph. Panuinius in Epit. Rom. Pontific.- Franciscus Harold. in Epit. Annal. Min. tom. 2. pag. 872.- Franciscus Gonzaga part. 2. pag. 270.*

Primùm

Primùm intèr Abbreuiatores Parci maioris, & Camerae Clericos adſcriptus, prudentiſſimus Vir nihil curarum prætermiſit, quin incorrupta iuſtitia, ſumma moderatione, ac benignitate in muneribus ſuis fungeretur: quod largiùs præſtitit in Præfectura Annonæ, cum nemini licèt ex infima plebe nato acceſſum denegaret, & vbertatem rerum omnium, publicæ fęlicitatis zelò procuraret. Dum communi plauſu hæc munia perageret, ad ampliſſimam dignitatem Auditoris Generalis Apoſtolicæ Cameræ promotus eſt, qua, & ſibi ſuffragantibus meritis ad ſacram purpuram peruenit. Cum ideò virtutes, & res geſtas attentè perluſtraſſet Vrbanus VIII. Pontifex Maximus, illum de Republica, & de Romana Eccleſia apprimè benemeritum, in poſtrema Cardinalium creatione inter excelſos, & ſacratos Patres cooptauit III. Idus Quintilis an: 1643., eique Titulum Presbyteralem contulit S. Alexij in Auentino monte. Refulſerunt adeò in purpura Marij virtutes, vt Francorum Natio, in locum Alexandri Bichij Cardinalis, & Galliarum Protectoris, gauiſa fuerit eum videre à Rege ſubrogatum. Hoc munus, quamdam regiæ maieſtatis imaginem referens, Ludouici XIII. probationem expleuit, quam populorum laus conſecuta eſt, omniumque eorum, qui eximios mores, dexteritatem, & in agendo robur tanti viri admirabantur. Sublato è viuis Vrbano, cum Innocentius X. è Pamphilia Gente ad ſummum Sacerdotium aſcendiſſet, & præclara ergà ſe Marij merita, & officia intueretur, eum Epiſcopum Imolenſem renunciauit. At quam ſperabant fęlicem adminiſtrationem Corneliani, quod præſidium Liuienſes, parùm duraturum nacti ſunt,

aeris

aeris tenuitate, illius inualidæ faluti aduerfa. Et fiquidèm Marius profligatus, fpiritualem farcinam depofuit; & poft añum ab inito Epifcopatu Romam reuerfus eft, vbi craffiori natura latini cęli prauos corporis affectus remoueret. Verùm damno magis publico, quàm fuo in tabem paulatìm incidit, & lenta febri confectus occubuit, anno ętatis fuæ vndequadragefimo, Reparationis humanæ 1650., Cardinalatus feptimo, VI. Cal. Iulij (1). In Templo S. Alexij poft infigne funus, ficut eius natalia, & dignitates flagitabant tumulatus eft. Foroliuiani tamen tanti Conciuis nomen, & merita in Aula, & Profpectu Apoftolicarum ædium, cum fimulacro è marmore, vt perennitèr viuerent in mentibus pofteritatis, incifa, pofuerunt.

FRANCISCVS PAVLVTIVS.

IN lucem hanc prodijt FRANCISCVS, Ioañe ex Co: Calbuli, & Bernardina Maferia Parentibus vetuftæ nobilitatis, IX. Cal. Augufti an: 1581. Innatam docilitatem fortitus, & memoriæ vim, ijs tanto progreffu, & fęlicitate in literis addifcendis vfus eft, vt ingentem fpem daret futuræ fortis; & elegantia morum, modeftia, & vrbanitate communem amorem alliceret. Adolefcentia in difciplinis liberalibus traducta, Romam apud Fabritium Patruum profectus eft. Erat ille Vir celebris, & eruditione facra, &

(1) *Alphonf. Ciaconius in Vitis Cardinalium tom. 4. pag. 626.*

integritate

integritate vitæ, ob quas fuerat post erectam Plebanam Sedem, primus Antistes in ea collocatus. Comperta Adolescentis indole, nè inter otia, & delicias contabescens, preclaris dotibus abuteretur, prouidè curauit; quippè sapientissimus vir ille non ignorabat, perpetuum laxitatis discrimen à domus illecebris imminere iuuentuti, nisi maturè caueatur. In Collegio Romano expletis studijs politioris eloquentiæ, Cęsari Baronio adhęsit, fama ingentis literaturæ tunc florenti, & apud Clementem *VIII.* Pontificem Maximum gratioso, à quo tandèm ad purpuram elatus est. Iste in discipulo acumen mentis, indefessam industriam, & sacræ scientiæ cognitionem cernens, illum vnicè dilexit, eò libentiùs, quò arctori amicitiæ nexu Fabritio obstringebatur. Nèc semèl amatissimum tyronem duxit ad oscula Clementis pedum, à quo post paternos amplexus benignè monitus est, vt alacriùs inchoatos labores prosequeretur, & præmium respondens meritis indè speraret. Verùm Pontifice dies suos obeunte, à sacris litteris, quas impensè coluerat, ad Iuris prudentiam acri studio se conuertit. Laurea doctorali ornatus, & in Romanæ Curiæ praxi satis superque instructus, forenses causas tueri cępit, eo ęquitatis, & sinceritatis consilio, vt illos clientes nollet, quibus defendendis dubium patrocinium, minùsque licitum prębere oporteret. Hęc laus omnes Italiæ, quinimò longinquos Germaniæ fines peragrauit; nàm plerique in ea Principes, non modò controuersias, causasque suas propugnandas comendarunt, sed magni quoque ponderis negotia apud S. Sedem, quę fide integra semper absoluit. Tiaras Episcopales pluriès

L renuit,

renuit, à Gregorio XV. exhibitas; quamquàm tamen pastorale onus recusans, inuidiam, & calumnias competitorum subiuit, quos timor angebat, ne si fortè Curiam diutiùs coluisset ad maiora exaltaretur. Id autèm infracto animo Franciscus pertulit, nequè cum secùs iniuriarum iniquitatem delere posse animaduerteret, enixiùs Fori laboribus vacauit, vt gloriæ propriæ, & alieno commodo inseruiret. Vicit tandèm constantia ęmulationes, etenim sub Vrbano VIII. anno 1626. inter Referendarios Signaturæ, & Prælatos domesticos adnumeratus, à Secretis Congregationis Concilij, & super Controuersias Iurisdictionis dictus est. His Pręfecturis in longęuo Regno, alij accesserunt gradus Examinatoris Episcoporum, & Consultoris SS. Inquisitionis, & altiores proclamabantur, nisi mors Vrbani ei spectatissimum dignitatis locum, & sequentibus Curiam gaudium intercepisset. Posterus Pontificatus aduersas vices, & rerum commutationem tulit; illi siquidèm velùt neglecti iacuerunt, qui in præterita administratione laboribus suis egregiè consumatis, iustissima omnium obsequia merebantur. Ità Franciscus cum inimica sorte colluctatus est, donèc regnauit Innocentius X. Hoc à viuis discedente, D. Petri Sedem occupauit Alexander VII., qui reuocata memoria meritorum, strenuęque Francisci vitæ, vsque ad pręcipitatos senectutis annos actæ, ipsum in altera Cardinalium promotione V. Idus Aprilis an. 1657. Presbyterum S. Ioannis antè Portam Latinam declarauit, & Congregationis Tridentini Concilij Præfectum: quod quidèm munus, à Secretis per annos triginta, ingenuo candore, circumspecta prudentia, & insigni doctrina promeruerat.

promeruerat. Hæc merces licèt serò tradita tàm digno viro, in Curia desudantes inenarrabili iucunditate, & Foroliuianos immensa lętitia affecit, qui externo publicæ ędis parieti Francisci marmoream effigiem, cum inscriptione compegerunt. Accepto statìm Pileo, pia studia posuit in instaurando titulari Templo, ob vetustatem collabente, ibique pingi iussit historiam martyrij Diui Ioannis. Cùm tandèm Romanæ Ecclesiæ, & Reipublicæ Christianæ forti consilio, & opera tandiù profuisset, VII. Idus Quintilis an: 1661., quarto Cardinalatus, octogesimo primo ætatis à laboribus suis requieuit, magno Vrbis, nè dicam orbis deficetio (1). Erat statura humili, sed celso animo, facie oblonga, & gracili, oculis, & capillis nigris, qui tamen per senectam canuenerant, fronte, naso, cęterisque oris partibus in rubicunda cuti ad numeros naturæ appositis. Plerosque libros exarauit de grauissimis S. Sedis rebus, quæ velut pretiosa pignora, nàm ab erudita eius mente elaborata, ab hæredibus suis asseruantur. Sub Tolo Vallicellano solutis de more parentalibus humatus est, cum hoc Epitaphio.

D. O. M.

FRANCISCO PAVLVTIO EX COMITIBVS CALBVLI FOROLIVIENSI, ET S. R. E. CARD. TIT. S. IOANNIS ANTE PORTAM LATI- NAM, QVI ANNORVM XXX. SPA-

(1) *Sfortia Pallauicinus in Hist. Concil. Tridèn.- Antonius Merenda in Controu. vol. 2. lib. 12. pag. 50.- Alphons. Ciaconius in Vit. Cardinalium. tom. 4. pag. 732.*

TIO A'-- SECRETIS SAC. CONGR. CONCI-
LIJ, SIMVLQVE-- SAC. CONGREG. SVPER
CONTROV. IVRISDIC. -- ET TRIBVNALIS
FIDEI CONSVLTOR OB -- INGENVITA-
TEM, DOCTRINAM, PRVDEN:-- TIAM
SEMPER AVLÆ ROMANÆ PRO:-- BATVS,
A' PRINCIPIBVS CVLTVS, A'-- SVMMIS
PONTIFICIBVS GRAVISSIMIS QVI:-- BVS-
CVMQVE NEGOTIJS ADMOTVS, ATQVE
AB -- ALEXANDRO *VII.* IN TESTIMONI-
VM VIR:-- TVTIS OPTIMÆ MERITÆ OR-
NATVS PVRPVRA, CVM EIVSDEM CONG.
CONC. PRÆ:-- FECTVRA, OBIJT OCTO-
GENARIO MAIOR -- DIE IX. M. IVLIJ
ANNO SAL. MDCLXI. -- CAROLVS PAV-
LVTIVS EX CO: CALBVLI, SIGNATV:--
RÆ IVSTITIÆ DECANVS -- PATRVO BE-
NEMERENTI -- P.

STEPHANVS AVGVSTINVS

INclytæ nobilitatis Genitores habuit STEPHANVS Bonamentem, & Lucretiam Paulutiam ex Comitibus Calbuli. Adolescens inter Canonicos Patriæ adscriptus est, sed breui vt studijs tribueret florentes annos, in egregiam de se spem vocantes, petiuit Romam, vbi crescentibus cum ætate meritis æquior merces manebat. Ibi tota animi contentione vtroque Iuri addictus, adeò profecit, vt fungi egregijs muneribus non ingloriè potuerit. Siquidèm Bononiam

missus ad subeundum in ea Legatione Auditoris onus, & doctrinà in cognoscendis causis, & prudentià in rebus pertractandis multum valuit; Mòx Vicarius Generalis Firmanæ Ecclesiæ declaratus est, vndè recedere cogebatur Carolus Cardinalis Gualterius Archiepiscopus, & Princeps, vt morbosos affectus, quos noxius aer sanitati suæ attulerat, opportunè declinaret. Hanc administrationem Stephanus coniuncta grauitati dulcedine, & iustitia clementiæ perfecit, ad æternum omnium, vt præsertim ordinis patritij laudem, à quo cum posteris Augustinæ Prosapiæ in album nobilium relatus est. Exacto officio ob Caroli Cardinalis mortem, quam immaturam appellat *Io: Baptista de Luca* celeberrimi nominis Cardinalis, ei coniunctissimus, (1) reditum ad Almam Vrbem fecit, plausus, & amores Firmanorum secum ferens, quibus velut deductus ad gradum Collateralis Capitolini ascendit an: *1661.*, & honestissimum sibi nomen inter Quirites comparauit. Sic ornamentis animi sui palàm factis vniuersæ Aulæ, & potissimùm Alexandro *VII.*, virtutes Francisci Cardinalis Paulutij, in eo tanquàm renatas inspectanti, Stephanum an: *1666.* Eleemosynarium, & Cubicularium intimum creauit, in quatuor Congregationibus, quæ coràm se habebantur intromisit, alijs Ædificij Vaticanæ Basilicæ, & Visitationis Apostolicæ eadem munificentia adscripsit, nec non Canonicatu D. Petri decorauit. Clemens IX. post Alexandrum Pontifex, qui in Stephano firmum, ac virile consilium,

(1) *Card. de Luca in Relat. Rom. Curiæ disc. 46. num. 82.*

& inexpli-

& inexplebilem amorem Iustitiæ ex familiaribus colloquijs dignouerat, illum à Secretis supplicum libellorum, Prælatum domesticum, Secretarium Lusitanicæ Congregationis, Archiepiscopum Heracleensem, & Consultorem S. Officij renuntiauit. Neque hìc abrupta est virtutis euectio, etiam per obitum Clementis X. Nono suffecti, qui Stephanum impensè amauit: Etenim Innocentius XI. illi in Regno successor, scrutatorque meritorum optimus, eundem respexit, & ità in eius integritate sibi complacuit, vt an: 1676. Datarium constituerit, & demùm in prima Creatione Purpuratorum Patrum an: 1681. Presbyterum Cardinalem declarauerit, eique Titulum S. Ioannis antè Portam Latinam attribuerit, quasi restauraturus Auunculi memoriam, & dignitatem. At breuis fuit Reipublicæ Christianæ vtilitas, & Ciuium lętitia, quę foris prominuerat effusissimè intèr communis gaudij significationes; nàm octodecimo Cardinalatus mense, anno ętatis suæ septuagesimo, à partu Virginis 1683., XII. Cal. Martij vitam cum morte commutauit. Elatus est in S. Mariæ Vallicellanæ, & propè cineres Cardinalis Paulutij tumulatus, simili pauimenti ornatu, varietate marmorum nitentis, sub Tolo Fani, cum sequenti Elogio.

D. O. M.

STEPHANO DE AVGVSTINIS PATRITIO FOROLIVIENSI -- TIT. S. IOANNIS ANTE PORTAM LATINAM S. R. E. PRESBYTERO CARD. -- QVI A' FRANCISCO CARD. PAVLVTIO AVVNCVLO ROMAM ACCERSITVS -- INTEGRITATIS, DOCTRINÆ, PRVDEN-

DENTIÆ, ET MODERATIONIS MAGNAM BREVI FAMAM ADEPTVS -- AB ALEXANDRO *VII.* PRIMVM, MOX AB VTROQVE CLEMENTE *IX.*, ET X. INTIMIS AVLÆ MINISTRIS ADNVMERATVS -- IN PRÆCIPVIS VRBIS CONGREGATIONIBVS, ET ARDVIS QVIBVSCVMQVE NEGOTIJS ADHIBITVS -- DEMVM INNOCENTIJ XI. MVNIFICENTIA DATARIVS -- AB EODEM PVRPVRAM IVSTE' ET VIGILANTER ADMINISTRATI MVNERIS PRÆMIVM TVLIT -- OBIJT XX*I.* MARTI*J* MDCLXXX*III.* ÆTATIS SVÆ LXX. CARD. *II.* -- ABBAS BONAMENTVS DE AVGVSTINIS EX FRATRE NEPOS SS. VATICANÆ BASILICÆ CANON. -- SINGVLARIS IN SE AMORIS, ET BENEFICENTIÆ MEMOR POSVIT.

Cum verò Liuienſium conſilia ad ſempiternam memoriam clariſſimi, amatiſſimique Ciuis reſpicerent, Proſpectum Gottoniæ Portæ, qui Romanæ viæ occurrit, albis marmoribus indutum excitarunt, vbi ſimulacra Innocentij Pontificis, & Stephani cum inſcriptionibus ad vtrumque latus ſculptis collocarunt. Hæc paritèr indicia vel grati, vel obſeruantis animi Canonici edituri, ſupèr oſtium maius Cathedralis, olim digniſſimo Collegæ; & Matheus Fachineus Vir Camillæ Fulphiæ eius neptis, in exteriori muro paternarum ædium, marmoreas Imagines cum elogijs erexerunt. Fuit Stephanus multa corporis proceritate, vultu tereti, naſo prelongo, recedentibus oculis, ac nigris, quos crebra, & magna ſupercilia vallabant, colore carnis albo: Barbula autèm, alæ narium, & comę

ingra-

ingrauescentibus annis canæ, sed à fusco nascentes illi collatam à Natura maiestatem geminabant.

FABRITIVS PAVLVTIVS.

GRande Patriæ, & Paulutiæ Genti ornamentum allaturus FABRITIVS in lucem venit *III.* Nonas Aprilis ann. 1651., clarissimis Parentibus Cosmo ex Comitibus Calbuli, & Luciana Albicini ex Marchionibus Luderniani genitus. Nondùm adolescentiam prætergressus Romam vocatus est à patruo magno Cardinali Francisco, vbi crescente cum annis sciendi cupiditate in Collegio Romano indefessè humanioribus literis vacauit; neque per obitum Cardinalis intermisit studia, sed altiora naturalis, & diuinæ philosophiæ, ac vtriusque iuris mira alacritate perfecit. Post hæc placuit ecclesiasticam disciplinam profiteri, ad quam iamdiù institutus ab optimis moribus videbatur; Pietas nempè, Religionis zelus, cęteręque virtutes Clerici prototypum referentes, foris adèo prominebant, vt earum audiens famam Innocentius *XII.* rectissimus meritorum scrutator, statìm Abbatia Montis Sarcij decorauerit; exindè verò ea omnia perpendens, quę egregium Pastorem constituunt, Fabritium trigesimum, & quartum annum agentem ad Maceratensem, & Tolentinatem Ecclesias, promouit. Consecratione more Episcoporum in Vallicellano Templo à Gaspare Cardinali Carpineo suscepta, ad sedem suam festinauit, vbi Clericorum mores iteratis edictis composuit, totamque industriam, &

animum.

animum in promouenda pietate impendit. Studio siquidèm & opera Presbyteris Missionis Maceratam accersitis adfuit, Nosocomium inualidorum condidit, & Tolentini collabens Episcopium instaurauit. Cosmum *III.* Magnum Hetruriæ Ducem, cum Lauretanam Domum inuiseret, ea qua par erat magnificentia excepit, & elegantia obsequiorum sibi perenni beneuolentia astrinxit. Orbata Præsule, & Principe Firmana Ecclesia per obitum Ioannis Cardinalis Ginetti, amplissimæ Diœcesis administrationem assumpsit, illamque salubribus institutis, & diligentia pastorali perlustrauit, vt morum coruptelis impensiùs consuleret. Quæ merita Innocentius *XII.*, & velut in Fabritio superstites Ferdinandi fratris nupèr extincti dotes dimensus, ad altiora eleuandas, Romam euocauit. Missus mox Coloniam Agrippinam Apostolicus Nuntius, ea prudentia, religione, & sapientia munus gessit, vt non modò ab obsequentibus, firmisque in Ecclesiæ Romanæ fide præconia vndique audirentur, sed etiàm plurimi hęretica labe inquinati, eius monitorum potentia, ac dulcedine deuincti, errorum contumaciam execrati fuerint; nec pauci Germaniæ Principes, & Sacri Imperij Electores tàm raras virtutes, & irreprehensibile viuendi genus intuentes, ei plurimum amoris, & existimationis tribuerint. Legatione ad Tractum Rheni gloriosè exacta, Sarmaticam gloriosiùs fecit, extrà ordinem Nuntius declaratus ad componendas ciuiles dissensiones; quibus intestinis Reipublicæ fluctuantis malis mirabilitèr sedatis, pulcherrimum nomen Angeli pacis reportauit. Ibi, quod æternum apud futuras ætates erit, Augustum Saxonię

Ducem, à Polonis Ioanni Subiefcko immortalis recordationis Regi fubrogatum, ad Catholicam Communionem venientem expiauit, & regia corona cinxit. Hic autèm ingenitæ liberalitatis, & grati animi fui monumenta Pontificio Legato relicturus, eum adamantina cruce, quæ Regem decebat, & tantum Præfulem, donauit. Re tam vtili vniuerfæ Ecclefiæ facta, illum Pontifex ad fedem Ferrarienfem interitu Dominici Cardinalis Taurufij vacuam promouit; deindè in Italiam reducem, & iàm in pectore Cardinalem referuatum, XI. Cal. Iulij an: 1697. Presbyterum SS. Ioannis, & Pauli promulgauit (1). Pileo fufcepto nouum Epifcopatum adijt, quem infigni vigilantia, & zelo vfque ad exitum Innocentiani Pontificatus tenuit. Clemente fiquidèm an: 1700. fuffecto, cui fatis profpectæ fuerant Fabritij dotes, omnium animos amore, & reuerentia deuincientes, ipfum à Secretis Status, Sac. Confultæ Præfectum, & deindè poft exceffum ab hac mortali vita Leandri Cardinalis Coloredi, Summum Pęnitentiarium renuntiauit. Primam Dignitatem per annos viginti, intèr difficiles temporum conditiones incredibili omnium laude adminiftrauit, vt alij diligere fuauiffimam indolem, alij mirari prudentiam, æquitatem, & conftantiam in fedandis turbinibus arduarum rerum cogerentur. Hos in Republica laudatiffimos labores confequuti fuerunt identidèm priuatæ viciffitudines; dolenda nempè trium fratrum funera, & totidèm fratris filiorum immaturos omninò exitus,

(1) *Philippus Rondanini de Bafil. SS. Ioan. & Pauli cap. 15. p. 233.*

inconcuffo

inconcusso animi robore passus est, vt tot aduersis diuina consilia heroicam' ęquanimitatem comprobarent. Post longum Clementis regnum Collegarum suffragia in eo constiterant, & comunia populorum vota illum Patrem, & Principem conclamabant, cum virtus Altissimi suffragantium mentes in Innocentium XIII. compulit, vt forti daret tolerantiæ meritum, infirmis exemplum. Quamobrèm idem Pontifex miratus virtutem, Fabritio attribuit Vicariam potestatem in Vrbe Roma, quo ab humanis recedente, Benedictus XIII. Successor, eidem adiecit, modestè detrectanti, magnum iterùm onus à Secretis, cum ad vtramque Dignitatem simul suppetere vires, & experientiam iudicauerit. Rexit etiàm Episcopus Cardinalis Ecclesias tres, Albanensem, Portuensem, & Ostiensem, qua supremi Ordinis Decanus, nupèr extincto Francisco Cardinali de Iudice potitur. Huic sanè locus intèr Heroes dandus est, ob res eximiè, strenuèque gestas, & ob ingentia, quæ venturis sęculis reliquit religiosi, & splendidissimi animi argumenta: Opes etenim sacrorum prouentuum; non in augendo familiæ luxu, sed in alendis egenis, & exornandis templis profudit. Romæ Basilicam titularem SS. Ioannis, & Pauli seruata venerandæ antiquitatis structura, illique addita recentis elegantiæ forma, magnis sumptibus condecorauit. Albanensis Cathedralis Prospectum construxit, & marmorum opere omninò perfecit; demùm in Foroliuiensi, Aram, medianos parietes, & pauimentum Sacelli S. Mariæ ab Igne Ciuitatis Patronæ versicolori lapide vestiuit, & Deiparę Imaginem circumclusit sepimento ęreo, quod super-

M 2

ſuperliniuit auro præſtans artifex, & lapillis lazulis diſcriminauit. Magnificam Miſſionis Domum immenſis planè expenſis erexit, omnium iudicio cuncta Flaminiæ ædificia ſuperantem, vbi Sacerdotibus animarum ſaluti intentis dotem conſtituit, & celebrem bibliothecam parat ſtudioſę Iuuentuti. Alias dilectiſſimæ Congregationis ædes vel auxit, vel inſtaurauit, cum in diuina gloria vbique propaganda, omni conatu animi elaboret. Foroliuienſes, vt commune obſequium teſtarentur, molem ex albo marmore circà, & ſuper oſtium publici Palatij, nobiliſſimo, meritiſſimoque Ciui adhùc viuenti erexerunt, & dicarunt.

IVLIVS PIAZZA.

EDitus eſt in vitam IVLIVS PIAZZA ex Comitibus Ricetti claris Parentibus Franciſco, & Franciſca de Sauorellis, Idibus Aprilis, anno 1663. Illi prædiues ingenium, animumque natura indidit vltrà nobilis viri fortunam, vt in ipſis ætatis primordijs, quid de eo ſperari poſſet, noſceretur. Romæ apud Camillum patruum S. Officij Aſſeſſorem morum tyrocinia accepit; mòx eruditionem ad bonas Artes, & demùm cognitionem Sacrarum Literarum, ne deeſſet vllum vel docto Viro, vel digno Præſuli ornamentum. Quæ cum innotuiſſent vniuerſæ Aulæ, ab Alexandro VIII. Abbas S. Angeli, & Belgij Internuncius promulgatus, munus ingenti ſplendore in difficillima tempeſtate exercuit, qua Bruxellarum Vrbs à potenti Gallorum exercitu bellicis

tormentis

tormentis impetita graue damnum subijt. Innocentius XII. summam in agendo solertiam, dexteritatem, & prudentiam admiratus, Iulium ad Clericatum Apostolicæ Cameræ accersiuit, vbi propiùs raræ eius virtutes patuerunt; quas Pontifex supèr candelabrum positurus, vt cunctis prælucerent, eum Archiepiscopum Rhodiensem, & Nuntium ad Helueticos Pagos dixit. Postquàm diù in Heluetia permansisset, ibidèmque iuribus Catholicorum sustinendis enixè studuisset, ad Coloniensem Legationem inter Vbios translatus est, vbi primum Archiepiscopatus titulum, in Nazarenum commutauit. Hic ad necessitudinem multorum Germaniæ Principum accessit, & intèr cęteros Guillelmi Electoris Palatini, ac Christiani Augusti ex Ducibus Saxoniæ, posteà Cardinalis, & Primatis Hungariæ. Oratoris munere ad Rhenum terminato, Polonicum iniuit apud Augustum Regem, quo egregiè functus, ad exercendum gradum à Secretis Supplicum Libellorum, Romam venit. Clemens *XI.*, qui participem consiliorum Iulium fecerat, cum eum pertractandis negotijs aptissimum vidisset, in Aulam Austriacam legauit. Ibi Iosephi Cęsaris gratiam, quantam nemo ex Legatis Principum, adeptus est, quæ maximam Ecclesiæ vtilitatem attulit: etenim suspicionibus exortis intèr Romanum Regimen, & Viennense, cum Germanorum copiæ hybernis in Flaminia, & Picęno collocatis, eas Regiones diuexarent, Iulius mirabili prudentia abalienatum Cęsaris animum leniuit. Hac turbulentia extincta, & confirmata firmiori nexu Pontificis, & Imperatoris amicitia, Germani, Augusti iussibus obtemperantes, citiùs quàm par erat stationi, recesse-

runt,

runt, & populos insuetis curis laborantes in veteri tranquillitate reliquerunt. Re tàm difficili prętet spem omnium sedata, Iulius vsque eò Viennę constitit, dum Ioseph à viuis abeuntem in nouissima colluctatione spiritus sacris expiationibus communiuit. Apud Carolum VI. nùnc felicissimè imperantem commoratus est, & intèr alios Oratores Regum, & Principum in Conuentu Francofordiensi solemni ceremonię interfuit Cęsareæ inaugurationis. His officijs strenuè exantlatis, successit præmium Episcopatus Fauentini, & Vaticanæ purpuræ, quorum alterum accepit morte Marcelli Cardinalis Duratij, alterum XIV. Idus Maij anno 1712. titulo Presbyteri Cardinalis S. Laurentij in Panisperna. Fuit ingens Patriæ lętitia duplici cardine Romanæ Ecclesiæ roborata, sed eam minæ per Austriam grassantis luis minuerunt. Sospes in eo discrimine, dante Deo Iulius euasit, & Romæ galero sumpto ad moderamen Ferrariensis Ducatus progressus est, paulò ante Legatus à Latere in Pontificio Consistorio declaratus. Hoc munus incomparabili humanitate, iustitia, clementia, ac liberalitate absoluit, vt populi fęlicis administrationis memoriam adhùc reuereantur. Sìc se gerendo, maiorum beneuolentia, & æqualium existimatione comparata, in postremis Comitijs Vaticanis, ex omnibus Canditatis propior summæ in terris Dignitati visus est, vt Collegarum suffragia, vnanimis Christianorum Regum fauor, & communia spondebant vota, cum æterna Dei consilia Pontificem Maximum Benedictum XIII. voluerunt. Iulius autèm se ipso maior, Prouidentiam hanc ingenti corde veneratus, ad Fauentinam Sedem redijt,

dijt, vbi magnis expensis ab initio regiminis Episcopium auxerat, & lustrata Diœcesi, Synodum tanta magnificentia celebrauit, vt seniores parem se non vidisse fateantur. Liuienses tàm inclyti Ciuis memoriam ad posteros demandaturi, monumentum ex marmore super faciem Senatoriæ Basilicæ iàm parant. Gens Piazza priscam originem à Germania ducit, vt Carolus V. Cæsar amplissima pagina testatur, qua Ioannem Baptistam Equitem, Comitemque instituit, illustrium Progenitorum Christophori Copini filij, & Christophori senioris nepotis, qui pro Rogerio Siciliæ Rege fortitèr præliatus est, meminit, & symbolum gentilitij Stemmatis ab Othonibus primo, & quarto eos suscepisse affirmat (1). Quare permoti Comites de Plazza in Norico florentes, ad Ditionum auitarum iura, proprijs stirpibus extinctis, posteritatem Comitis Ludouici, Iulij fratris, Foroliuianum genus, & Vincentij equitis S. Stephani Parmense propagantes, tabulis obsignatis euocarunt, vt in progenies olìm à communi stipite traductas, hæc monumenta nobilitatis deriuarent. (2)

[1] *Ex Priuilegio Cęsaro Dat. Bononiæ* 22. *Martij anno* 1530.

(2) *Ex autentica Declarat. Co: Maximiliani, Francisci, Ioseph, Guidobaldi, Polycarpi de Plazza Dat. Clangefurti* 22. *Iunij an:* 1714.

In supremo

IN supremo Cardinalium Ordine, quo Romanæ Ecclesiæ dignitas, & potentia fulcitur, alij quoque Foroliuienses remotioribus sęculis, amplissimum locum obtinere virtutum suarum commendatione meruerunt.

AZZO ORGOLIOSVS in primis iuuentutis annis maiorum exemplo bella secutus est; in virilibus multa argumenta pietatis dedit, Familiæ Vallumbrosanæ adscriptus. Sub Vrbano II. traiecit in Syriam, vbi aduersùs hostes Christiani cultus quiescentem quidèm, at non extinctam sub monastica cuculla strenuitatem excitauit; neque ibi vllam laborum, periculorumque mercedem respexit, nisi diuinæ gloriæ propagandæ opportunitatem. Rebus prætereà in Infideles pręstantèr gestis, in solitudinem suam se recepit. Hanc tamèn relinquere à Paschali II. coactus est, qui Viri meritis, & auita Orgoliosi generis nobilitate, ac etiàm vrgenti D. Bernardi de Vbertis Episcopi Parmensis testimonio de præclaris eius virtutibus, sæpissimè permotus, illum Presbyterum Cardinalem titulo, vel S. Balbinæ, vt *Eudoxius Locatellus*, vel S. Georgij in Velo aureo, vt *Valerianus Salainus*, variè sentiunt, inaugurauit [1]. Extabant penicillo expressæ Azzonis Imagines in cęnobijs Foroliuij, & Flumanæ, rubro supèr galeam galero, bre-

[1] *Ex vita Azzonis in lib. Stella in Archiuio S. Mercurialis, exscript. à Bernardino de Albicinis Monac. Vallumb. - Valerianus Salainus in Vir. Illustr. Ord. Vallisumbrosæ.*

niori

uiori veste monachali, ac euaginato ense, antequàm muris emarginatis deperirent; ad pedes autèm hæc verba legebantur D. AZZO ORGOLIOSVS CARDINALIS SANCTÆ ECCLESIÆ.

ALBERTVS THEODOLVS ab Honorio II. Diaconus S. Theodori in Suburra renuntiatus est; at per quos gradus ascenderit ad Cardinalatus dignitatem, nemo ad posteros transmisit. Anno 1131. in tabula pontificiæ donationis ab Honorio factæ Marco Antonio Comiti Montismartis, Ornani, & Lugani in Hetruria B. Petri, vbi Cardinalium Agnomina, & Patriæ exarantur, ipse etiàm subscriptus reperitur (1). Innocentium II. Honorio suffectum forti animo tutatus est ab insidijs competitoris Anacleti, sibi summum Sacerdotium asciscentis. Signauit Innocentianum Diploma Ecclesiæ Agathensi datum anno 1135.; quibus, & alijs post se relictis monumentis, à mortali vita excessit [2].

GREGORIVS THEODOLVS vir insignis sapientiæ, cum vnicè iustitiam diligeret, vt grauissimis in officijs comprobauerat, ab Innocentio III. Presbyter Cardinalis S. Anastasiæ dictus est. Sub Honorio III. Iudicis munus exercuit in causa Rauennati contrà Rectorem S. Saluatoris de Cupellis Almæ Vrbis; & posteà Legationem Anagniæ, & Hernicorum. Sè varijs Apostolicis literis subscripsit, quarum primæ an: 1216. ad Basilicam La-

(1) *Ex tabula donationis Honorij II. sub an:* 1131.

(2) *Petrus Baccarinus in Chron. Ital. tom.* 1. *p.* 128. - *Alphonf. Ciaconius in Vitis Cardinal. tom.* 1. *p.* 967.

N teranensem,

teranenſem, poſtremæ anno 1224. ad Eccleſiam Lucenſem, & Epiſcopos Raynaldum Firmanum, & Monaldum Foroſempronienſem, miſſæ ſunt. Cum tandèm adhùc Honorius in pontificio ſolio conſideret, & ipſe Legatione Anagnina fungeretur, XII. Cal. Iulij, ſed quo anno incompertum eſt, Præfecturam, & dies terminauit. [1]

DE EPISCOPIS

CAP. VI.

FRANCISCVS CALBVLVS.

EX potenti Comitum Calbulenſium ſtirpe FRANCISCVS ortum traxit, Parentibus Ioanne, & Catharina Ordelapha, à quibus, & à fumoſis imaginibus maiorum, ad appetendam militarem gloriam accenſus eſt. Cum autèm inter Agnatos ſuos, alios bellicæ artis famà, alios togatæ virtutis celebres intueretur, vtramque conſequi, & copulare conſtituit Bellatòr, & Prætor. Anno 1307. per varios militiæ gradus ſibi aſcenſum ad Florentini exercitus imperium aperuit; cui dum præeſſet, Cardinalem Neapoleonem Vrſinum, Pontificium Italiç Legatum, Aretij repentè obſedit, & in ſuam poteſtatem procul dubio redegiſſet, niſi oppoſitæ ſtudentes ſectæ coniunctis viribus, & armis eum ceſſare ab in-

(1) *Baccarinus tom.* 1. *p.* 128. - *Ciaconius tom.* 2. *p.* 33.

cæpto

cæpto coegissent. Hoc munere absoluto, honestissima officia sui tempestatis gessit, anno 1308. ad Taruisij pretoram, & 1315. ad Patauinam accersitus. At cum sè pigeret militaris, politicęque vitæ, & terrena despiciens supernis inhiaret, initiari voluit, & intèr Canonicos Cardinales Rauennæ cooptari nequaquàm detrectauit. Haud multò post Pastore, ac Principe Ecclesia Sarsinatensi orbata, cuius amplæ ditioni finitimi Dynastæ insidiabantur, Nerius Faxola in Feretranis, & Franciscus Ordelaphus in Flaminia latè imperitantes, vt eorum impetus propulsarentur, Calbulensis ad hanc sedem euocatus est an: 1327., in quo multæ artes eximiæ, militaris virtutis comites, & administræ summoperè eminebant. Erant Episcoporum dominio obnoxia, non solùm Sarsina, sed centum, ac vndecim montana oppidula, à pia munificentia Conradi, & Friderici Cęsarum B. Vicini Successoribus concessa. Franciscus Tiara accepta conscripsit copias, & Arces validè muniuit, nè à formidandis hostibus impeterentur, prospera fortuna confirmatus Bertrandi è Podietto in Æmilia Legati, qui omnia negotia belli, non alteriùs quàm eiusdem consilijs moderabatur, ac agebat. Cum autèm mutato rerum aspectu, funesti euentus fęlicitatem inuertissent, & magna Flaminiæ parte à Pontificis obsequio abalienata, sola Arx Cęsenę in Ecclesiæ fide, licèt tumultibus Ciuium circumsæpta remaneret, Franciscus Episcopus, & Gherardus à Castronouo pari potestate Imperij, sex mille peditum, & duo equitum ducentes, ad eam ab imminenti lapsu liberandam missi sunt. Verùm cùm præsentaneo ferendo auxilio, nullum patere locum reperissent, spe

N 2 deiecti,

deiecti, vastatis vbicumque agris ad Legatum redierunt. Hic tàm diuersus fortunæ vultus, quæ Principi Foroliuiano aduersa, Ordelapham Gentem cohibuerat, tandèm amica in ingentem superbiam extulit. Quarè prudens, & prouidus Antistes inseruire vicibus humanis operæ precium duxit, & Francisco Ordelapho, quo cum, despecto cognationis vinculo, præualente zelo propriæ defendendæ Ecclesiæ priùs atrocitèr contenderat, restituere decreuit castra Lugariæ, Tesselli, Montis Saraceni, Reblancanæ, & Montis Caballi, nè in summum discrimen reliqua ditio veniret. His furibundo victori redditis, militaris æstus extingui in eo visus est. At cum cęca regnandi libido sæpe mortales vrgeat ad infringendas sanctiores consanguinitatis leges, Ordelaphus inducias, vel pacem rupit, & castra Montis Abbatis, & Linarij Ecclesiæ Sarsinatensi rapuit. Sic noui motus armorum exorti sunt intèr auunculum, & nepotem, qui mirà constantià, modò Episcopatus iura defendit, modò impar virium iacturas tulit, donèc Ordelaphorum opes floruerunt, quibus demùm cadentibus resumpto ense, quæcumque amiserat, recuperauit. Fuit ille non solùm Sarsinatis sedis defensor acerrimus, sed etiàm Romanę vindex; apud Ægidium Albernotium, & Arduinum Abbatem Cluniacensem, Pontificios Legatos, fidus Consiliarius, & Comissarius Generalis belli. Rexit etiam ad tempus Æmilię partem, quę Ecclesię obtemperabat, sempèr in belli, & pacis rebus memorandus. Erat enìm in fęlici fortuna non immodestus, & in iniqua tàm solidę virtutis, vt nec temperantia maior in continenti viro, nec firmitas animi in strenuo reperiri

periri posset. Tandèm ad suum candorem reuocata Cleri disciplina, & dominio ab iniurijs Tyrannorum solertèr vindicato, Sarsinę gloriosos dies clausit anno Repar. nostræ 1360., Episcopatus trigesimo tertio, apud posteritatem immortalis extiturus (1). Beneficiarios dixisse compertissimum est Ioannem de Ducibus, seù de Honestis Rauennatem, ex regali genere D. Romualdi, in oppidulis Mastrij, Montis Saxi, Taibi, Piaię, Collonatę, & Montis Spellani: Salbaticum è familia Comitum Valbonę Foroliuiensem, Castri Acti: Maiolum ex nobilibus Montis Abietis, Caresti (2). Humatus est in sua Cathedrali sub hoc Epitaphio.

VENERANDÆ MEMORIÆ -- REVERENDISSIMI IN CHRISTO PATRIS -- DOMINI FRANCISCI EX COMITIBVS -- DE CALBVLO FOROLIVIENSIS -- S. SAXENATENSIS ECCLESIÆ EPISCOPI -- COMITISQVE BOBIENSIS, QVI FVIT ELECTVS -- ANNO MCCCXXVIII. -- PRÆFVIT GLORIOSE HVIC CATHEDRÆ -- ANNOS XXXIII. -- DEMVM OBDORMIVIT IN DOMINO -- ANNO REDEMPTIONIS HVMANÆ -- MCCCLX. -- IN PACE QVIESCAT.

(1) *Hieron. Rubeus in Hist. Rauen. lib. 6. pag. 556. - Scipio Claramontius in Hist. Cęsen. lib. 13.- Ferdin. Vghellus in Ital. Sacr. tom. 2., in Episc. Sarsinat. num. 26. - Hieron. Fabrius in Mem. sacr. Rauen. part. 1., pag. 34.*

(2) *Ex Libris antiqu. M.SS. Archiu. Ceulæ, sub ann:* 1355. 1357. & 1359.

PONTI-

PONTIFICVM SPLENDOR, CALBVLÆ GLORIA GENTIS -- FORMIDANDE ARMIS, SACRA VENERANDE TIARA -- NOBILIS ECCLESIÆ TREPIDANTIA IVRA TVERIS -- ATQVE VSVRPANTES COMPESCIS MARTE TYRANNOS, -- FRATERNA METVENDVS OPE, NON VLLA VERERIS -- BOBBIA RESTITVIS, GLADIVM TIBI CEDIT VTRVMQVE -- HINC TIBI PERPETVOS SOLVIT GENS CALBVLA HONORES, -- SAXINA ET AD MÆSTVM PLORAT VIDVATA SEPVLCRVM.

LVDOVICVS PIRANNVS.

HIc ab alijs PIRANNVS, ab alijs de Piranno nuncupatus, licèt in tenui fortuna illustre nomen comparauit, & altissimæ sapientiæ famà, & dignitatibus, rebusque gestis. Eum siquidèm à prima adolescentia literæ non parùm delectarunt: Verùm postquàm Franciscanam familiam ingressus est, alacriori animo, sè studijs eloquentiæ, ac vtriusque Philosophiæ dedit. Pluribus insupèr virtutibus præstitit; etenim doctrinam comitabantur iñocentia morum, rara pietas, & regularis obseruantiæ studium, quo Seraphicæ Institutionis leges, elapsis annis obsoletas, ad pristinam custodiam, in varijs cęnobijs, vbi vixerat, exemplo suo reuocauit. Eius animi imaginem, & virtutum præstantiam ad vnguem describit celeberrimus Vir Franciscus Philelphus in Epistola ad Ambrosium monacum; huic nempè commendat

mendat Ludouicum Foróliuienſem Sacræ Theologiæ Profeſſorem, cum quo ſibi vetus neceſſitudo intercedebat, & cum beneuolentia, ac charitate ſumma conſenſio: aſſerit, eum eſſe egregiè doctum, nèc id, vt multi ſolent, ſed & latinè, & grecè vetuſtatem plurimùm ſapere, & his præterea moribus præditum, de quibus Ambroſius præclaram haberet exiſtimationem. Quarè optimum factu rebatur, vt quàm amiciſſimi efficerentur, nàm quemadmodùm in veteri Adagio eſt, pares cum paribus vera ſocietate coniunguntur. Pergratum ſcribenti fore, ſi ei fauorem, conſilium, ac præſidium preſtaret; & ſi fortè Ludouicus pecunijs caruiſſet, ſibi per litteras ſignificaret, vt conſulere eiuſdem neceſſitati poſſet; cum homo tàm verecundus eſſet, vt mallet, vel incommodiſſimè indigere, quàm petere [1]: hæc Philelphus. His ideò meritis caſtigatiſſimæ vitæ, profundæque doctrinæ, ſibi aditum ad eas Eccleſiæ dignitates patefecit, à quibus magìs abhorrebat: nàm quamuìs inuitus ad Epiſcopatum Signienſem intèr Liburnos aſſumptus eſt an: 1433. iuuenis adhùc annis, vt abundè teſtatur Ambroſius Trauerſarius Camalduenſis Ordinis Generalis, & decus, qui ſecum Venetijs arctam amicitiam pepigerat, ob morum, literaturæ, & Patriæ affinitatem. Ex his, alijſque Epiſtolis, quas doctiſſimus Vir Petrus Cannetus Cremonenſis, eiuſdem familiæ Abbas, nō paruo ſumptu, & induſtria collectas, à varijs Italiæ Vrbi-

(1) *Ex Epiſt. Philelphi ad Ambroſium Camalduĺen. lib. 24. Epiſt. 34. Dat. Bonon. Kal. Quintil. an: 1428.*

bus

bus accersijt, eas in lucem quamprimùm editurus, non pauca excerpsi, quibus contexere tanti herois vitam in obscuro latentem fusiùs potui, & res planè memoria dignas ad futuras ætates demandare. Ex quatuor earum Basilea, scriptis ad Christophorum Episcopum Ariminensem Eugenio Pont. Max. acceptissimum, constat Ludouicum cum Nicolao Germano procere anno 1435. ad Basileense Concilium Legationem pro Sigismundo Imperatore exercuisse, ibique publicè orasse multum copiosè & elegantèr: colligitur prætereà vehemens commendatio, vt virum hunc Sanctitatis suæ fidelem famulum, & vitę probitate præstantem, apud Eugenium pro virili parte sustineret: æstus sibi suos familiari colloquio contulisset, & quid ab eo flagitaret: moram in Aula Cęsaris non modò non diligere, verùm & auuersari, velùt inutilem, & periculis multis circumseptam: optare ab his vinculis absolui, & liberiori corde viuere, sed extricari non posse, cum iniqua rerum conditione prohiberetur; nàm si iniussu Augusti ad Episcopatum perexisset iure vereri, nè in grauem illius iram incideret, quæ perennes curas spiritui suo peperisset; hoc vnum esse in tantis angustijs remedium, vt à Pontifice Maximo acciretur: ad eius itaquè validissimam intercessionem confugere, per quam se sperabat indè euasurum, & vel ad Ecclesiam suam reuersurum, vel à munificentia Pontificis commodiùs ad aliam promoturum, vbi & quietiùs dies traducere, & bonæ voluntatis institutum exequi faciliùs posset: tandèm Ludouici bonitatem extollit, à quo vberrimus populis illi concreditis,

ope

ope diuina fructus oriretur [1]. Ità Pirannus Legatione perfunctus, vt Sigismundo exponeret, quę ipse obierat, & in Concilio peracta fuerant, Basileà mense Nouembri eiusdem anni digressus est, & Scafusam veniens, itineris socio Ambrosio Camaldulensi, qui ad defendendam Pontificis auctoritatem illùc accesserat, per Alsatiam, terrestri semita Vlmam peruenit, indè fluuiali via Cęsareum conspectum aditurus [2]. In Italiam deindè redux Ambrosius, quamquàm disiunctus corpore, animo tamèn præsens nunquàm destitit, quin & apud Episcopum Ariminensem, & Placidum Eugenij Cubicularium eius negotia enixè procuraret. Hunc etenim ex sacra Eremo scribens, obsecrabat, vt meritissimo Viro seù ditiorem Ecclesiam, seù honestum Romanæ Curiæ munus impetraret, vndè posset pro dignitate gradus ali, præsertim cum à Signiensi Episcopatu ferè nihil perciperet [3]. His incessantibus à Generali Camaldulensi studijs, Pontifex solari Ludouici vota constituit, & eum ad Sedem Foroliuianam promouere, vt ex Christophori Epistola innotescit, cui respondens Ambrosius ait, reuerà illum diligere ex animo, dignumque planè esse, qui à Pontifice Romano,

(1) *Ex Epist. Ambrosij lib. 3. Epist. 42. Dat. Basileę ann.* 1435., *Epist.* 44. *Dat.* 8. *Idus Octobris* 1435., *Epist.* 45. *Dat.* 13. *Kal. Decembris* 1435., *Epist.* 48. *Dat.* 8. *Idus Nouemb. ann.* 1435.

[2] *Ex Epist. Ambrosij lib.* 3. *Epist.* 49. *Dat. Scafusæ* 3. *Idus Nouembris ann.* 1435.

[3] *Ex eisdem Epistol. lib.* 4. *Epist.* 16. *Dat. ex S. Eremo V. Cal. April. ann.* 1436.

bonisque omnibus diligeretur: literas nupèr ipsius legisse plenas humanitatis, & suauitèr expostulantes, cùr se destituisset, & rem suam contrà promissi fidem neglixisset; verùm has nebulas suspicionis, Eugenij prouidentiam, & liberalitatem dissipasse (1). Quomodò autèm promotionis origo contigerit, vt altiùs repetatur necesse est. Carebat iam quatuor ab annis Foroliuium legitimo Pastore, ac Patre; per atrocem scilicèt tumultum bacchantis populi, capto, & eiecto Thoma Episcopo Traguriensi, Ciuitatis Moderatore, accersito ad dominium Antonio Ordelapho, ac Ioanne Caffarello Antistite à seditiosę plebis manibus elapso, Guilelmus Beuilaqua Foroliuiensis, cleri, ciuiumque suffragijs in Episcopali Cathedra locatus est. Ac demùm inita pace intèr S. Sedem, & Philippum Mariam Mediolani Ducem, qui in clientelam Antonium susceperat, cum Pontifex ratam habere subdititij Præsulis electionem detrectaret, & nihilominùs indulgere Liuiensium precibus Ciuem expetentium vellet, eis Ludouicum Pastorem dedit (2). Is tantùm posteriore anno 1437. XIII. Cal. Februarij in Flaminiam ad optatissimum Patrię regimen aduenit. Verùm ferè in conspectu Vrbis, nec procùl à męnibus, exinopinatò prolapsus sub resupino in lęuam Mulæ latere, tibiam suppositi cruris belluæ pondus confregit. Hoc infortu-

(1) *Ex eisdem Epistol. lib. 3. Epist. 58. Dat. VI. Kal. August. ann. 1436.*

(2) *Lucas Vuadingus in Annal. Min. tom. 5.- Franciscus Harold. in Epist. Annal. Min. tom. 7. pag. 7.*

nium

nium procedentis obuiam cleri pompam abrupit, & effusi passim populi gaudia. Semianimis porrò Antistes præ nimio dolore gemens, intèr vniuersorum luctus in Episcopium deuectus est. Ibi postquàm diù iacuisset, & cum primùm, ossium compage solidata, surgere è cubili potuit, concionem habuit disertissimam; eoque facundiæ robore diuinitùs indito concutiebat animos, vt & admirationem excitauerit, & audientes Eugenij IV. prouidentiam in tanti Pastoris electione prædicauerint (1). Cum autèm anno 1438. Ferrariense Concilium œcumenicum fęlix initium accepisset, vices Pontificis gerente Card. Nicolao Albergato Bononiensi, intèr venerandos Patres Ludouicus, vel Aloysius Foroliuiensis Episcopus consedit. Is IV. Idus Ianuarij post Missarum solemnia pontificalibus indumentis, & alba tiara ornatus Sanctæ Synodi mandato suggestum ascendens, Decretum vnanimi consensu firmatum alta voce perlegit: summa sanctionis erat, Basileæ concilium auctoritate Apostolica Ferrariam legitimè translatum declarari, ob iustas, & vrgentes causas acri censura pensatas, vt impedimenta quæ obstruere potuissent vnionem Occidentalis, & Orientalis Ecclesiarum opportunè tollerentur, ac scissura quæ in Ecclesia Dei iàm imminebat, euitaretur: omnia quapropter, & singula, quæ aùt ibi, aùt alibi à tempore translationis agi, & attentari contigisset, irrita, & cassa pronuntiari (2). Verùm cum Prælati Conuentus

(1) *Ioañes Dipintor. in Chron. Forol. M. S. p. 33.*
(2) *Ex Actis Concil. Florent. collectis ab Horatio Iustiniano part. 1. pag. 50.*

Basileensis in tantam superbiam, & arrogantiam peruenissent, vt pęnam suspensionis minitari Pont. Maximo ausi essent, nisi translationem Concilij reuocasset: Eugenius, XV. Cal. Martij in eos, Apostolicam Auctoritatem contemnentes, grauitèr animaduertit: nàm spiritualibus diris deuouit, & quibuscumque sacerdotijs, ac dignitatibus priuauit: quod Decretum iterùm Ludouicus Pontificis iussu, ex suggesto promulgauit (1). Dùm hæc Ferrariæ agerentur Ioannes Paleologhus Bizantinus Cęsar, cum Patriarchis, & Pręsulibus Ecclesię Grecę Venetijs appulit, à supremo Senatu regia, qua par erat, pompa exceptus: mox Ferrariam se contulit, quam magno equitum comitatu ingressus est, prodeuntibus obuiàm Cardinalibus, Prælatis & Nicolao Estensi Ciuitatis Marchione, ac sub vmbello auri textilis ad Pontificem perrexit, cum omni honoris significatione complectentem. His actibus humanitatis expediti, cuncti in Concilium descenderunt, vbi in trutina disceptationum locarentur, quæ à Catholicæ doctrinæ dogmatibus, & tyrocinijs abhorrebant. Sex vtrinque Viri insignis sapientiæ ad Theologicum conflictum excerpti sunt: ex latinis verò Iulianus Cęsarinus Romanus Card. S. Angeli, Andreas Archiepiscopus Colossensis, Ludouicus, vel Aloysius Episcopus Foroliuiensis, Fr. Ioannes à Ferraria Prouincialis Cisalpinæ Galliæ Ord. Prędicatorum, Fr. Petrus Perquerij Magister in S. Pagina Ord. Minorum, & Fr. Ioannes à S. Thoma Ord. Eremitarum [2]. In sessione

[1] *Ex eisdem Actis part. 1. pag. 63.*
(2) *Ex Actis Conc. Floren. par. 2. Collat. 2. p. 84.*

nona

nona VI. Idus Nouembris habita, *Additionem*, *Filioque*, *non esse verè*, *& propriè additionem*, *neque esse prohibitam*, Ludouicus ea virtute verborum, ac potentia rationum tutatus est, atque errata Grecorum ex sacris paginis tàm clarè ostendit, vt qui lucem veritatis aspicere recusabant, in tenebris nati esse viderentur [1]. In Decima autem III. Idus eiusdem mensis celebrata *Additionem*, *Filioque*, *esse declarationem*; *& prohibitionem de non addendo*, *intelligendam esse de non addendo contraria*, *non autèm declaratoria*. Dum Patres auditâ nupèr disceptantis Ludouici eloquentià, ac doctrine pondere, collectis animis adetarent, ipse breuem, & luculentum sermonem habuit; quippè cum Græci pertinacitèr negarent Spiritum Sanctum procedere à Patre, & à Filio, illos sapiens Antistes egregiè redarguit, sumptis argumentis ab Euangelijs, Epistolis Pauli benè intellectis, & declaratis, ac ab alijs Scripturæ partibus. Hæc tàm iucundà, & accomodatà concione protulit, vt lætum murmur plaudentis Consessus Aloysij silentium secutum sit (2). Ceterùm coorta per autumnum lue, quæ intèr Ferrarienses sensim grassari ceperat, Eugenius vt suæ, & quotquot Concilio intererant, incolumitati præcaueret, illud Florentiam, annuentibus Græcis, transferri decreuit IV. Idus Februarij an. 1438. [3]. Ibi festinantèr conuenerunt Pontifex, & Cesar, Latini,

(1) *Ex eisdem Actis part.* 2. *Collat.* 9. *pag.* 109.

[2] *Ex Act. Concil. Florent. part.* 2. *collat.* 10. *pag.* 120.

(3) *Ex eisdem Act. part.* 2. *collat.* 14.

Græci-

Græcique Antiſtites, ſummâ munificentia, à pia ac liberali Republica ſuſcepti. Cum autèm in examine quæſtionum Ferrariæ inchoatarum diù Græci contendiſſent, ſed non ampliùs reſiſtere veritati poſſent, in ſeſſione vigeſima ſecunda, Prid. Non. Iulij habita, ad pedes Romani Pontificis procubuerunt, ac fimbrias veſtium oſculantes, eum velut Chriſti in terris Vicarium coluerunt [1]. In Actis Synodi Florentiæ celebrati nulla Ludouici memoria occurrit, licèt *Marcus Battaglinus* Epiſcopus Nucerinus in Hiſtorijs Conciliorum, eum, quem Trauerſarium vocat, fortè per errorem vſurpans Ambroſij Camaldulenſis cognomentum, ibi etiam ſtrenuè diſſeruiſſe commemoret, ac ſcribat (2). Quod compertiſſimum eſt, non interfuit Concilij termino; nàm intèr Epiſcoporum, & Patrum ſubſcriptiones, ſua nequaquàm reperitur. Vtcumque fuerit, eius nomen in æuum viuet ob glorioſam operam pro fęlici concordia, & vnanimitate Eccleſiæ nauatam. At poſtquàm annos decem ſapientiſſimè, ęquè ac pijſſimè Patriam rexiſſet, reliquum vitæ ſpatium, quam animarum ſaluti dederat, ſuæ dumtaxàt traditurus, Epiſcopatu sè sè abdicauit, eamque ſanctè perfecit. Scripſit & reliquit *Feriales ſermones per totum annum*, *Commune Sanctorum* & alia opera, vt *Gonzaga*, & *Poſſeuinus* tradunt; licèt eos fallat Lirani cognomentum. Multi Scriptores Ludouici ſapientiam

(1) Ex *eiſdem Actis part. 2. collat. 22. pag.* 316.

(2) *Marcus Battaglin. in Hiſt. Concil. tom. 2. pag.* 408.

celebrant,

celebrant, in quibus *Flauius Blondus* coętaneus, illum intèr Heroes Foroliuianos ponit; philosophorum, & theologorum suæ ætatis principem appellat; & diem obijsse paulò antè editionem Italiæ illustratæ affirmat (1).

NICOLAVS HASTEVS.

Genitore Cecco optimate Foroliuiensi natus est. Subsidijs naturæ, & suauissima indole cunctorum amorem meruit. Sublimioribus scientijs, & rerum gestarum gloria satis celebris euasit. Nequè solùm in primis literarum disciplinis sedulò versatus fuit, sed in procreatrice laudandarum artium philosophia, & sacrę Genesis cognitione plurimùm profecit. Erat affinis Blondo Flauio Eugenij IV. à Secretis, quo cum non modicum tempus degere placuit, vt notior fieret Romanæ Aulæ, & pręsertim Pontifici, vnicè, & antè alios spectatæ fidei administrum Blondum diligenti. Itaque Eugenius Nicolaum familiari vsu adhibuit, quo raras dotes inspicere doctrinę, prudentiæ, & religionis potuit Iuuenem exornantes: & in argumentum egregiæ voluntatis, quæ illum munificè prosequebatur, Archidiaconum Condrocij Leodiensis Ecclesiæ, & Subdiaconum Pontificij Sacelli declarauit [1]. Iste dùm Florentino Concilio interesset, & obsequijs Romanæ Ec-

(1) *Flauius Blondus in Ital. Illustrat., Reg. 6.*
(2) *Pompeius Compagnon. in Regia Picęni part. 1. lib. 7.*

clesiæ

clesiæ non inglorie vacaret, ab Eugenio, VI. Idus Octobris an. 1440. ad Cathedras Recinetensem, & Maceratensem elatus est, non, vt nonnulli erranti calamo scripserunt, ex Galliarum Nuncio. Pontifex, cui erat cordi & abundiùs remunerari Nicolai virtutes, & fortunare subditos, illi contulit vtrumque regimen Recinetensis Ciuitatis, quo & Episcopus, & vnà Rector fungeretur (1). Prima deincèps ipsius studia in augendo cultu Nazarenæ Domus à Reparatore humani generis inhabitatæ conuersa sunt, quæ ab oppositis Illyricorum oris in Italiam Angelorum ministerio transuecta anno salutis 1297., & deposita in Lauretano colle celebatur. Mox in emendanda clericorum disciplina, & ornamentis Cathedralis Recineti amplificandis omnem curam, diligentiamque collocauit, nullis parcens laboribus, & expensis. Ibi Chori sedilia, Episcopalem speculam, & anaglyptici, præstantissimi operis bracteatam Aram addidit; ex argento thensam ponderis librarum septemdecim, quæ Caput exciperet S. Margaritæ; Pluuiale ex serico, & auro textili pictum, discriminato circùm vnionibus limbo Ecclesiæ largitus est. Extrà muros Recineti in ameno, & voluptuario situ Fanum, & Cœnobium S. Mariæ de Varano Minorum Obseruantiæ à fundamentis excitauit, intèr Picentina conspicuum, tùm Alumnorum numero, qui theologicam facultatem profitentur, tùm Custodis priuilegio retinentis vnam ex tribus clauibus Gazophylacij S. Domus. In interiori Templo hæc

[1] *Ex Chron. Albertina M.S. sub die 13. Aprilis Ann. 1431.*

legun-

leguntur REVERENDISSIMVS PATER D. NICOLAVS DE HASTIS DE FOROLIVIO EPISCOPVS RECANATENSIS, ET MACERATENSIS FECIT FIERI ISTVM LOCVM AD LAVDEM DEI ANNO MCCCCL. His sumptibus nec exhausta, nec fessa pijssimi Antistitis liberalitate, duodecim Altaristas instituit, qui psalmos in choro concinerent, & sacris çremonijs interessent; quod onus, ex antiquæ consuetudinis immunitate, Canonicis non incumbebat, nisi cum Episcopus solemnia perageret. Lauretanam ędem primus omnium, quorum vigeat memoria, prædijs, & agris Morlongi locupletauit [1]. Foroliuij B. Marcolini corpus, quem præcipuum Tutelarem habuit, in Arcam è marmore, opus dimidię frontis transtulit, & Ciuium, ac posterorum venerationi exposuit. Tandèm pro virili diuini nominis honore propagato, & salute amatissimi gregis procurata, optimus Pastor à sancta villicatione Recineti requieuit anno Virginei Partus 1470., D. Nicolai Myrensis Episcopi, cui se dederat in clientelam, morum, & profusę ergà pauperes largitatis imitator (2). Hanc pietatem, quam in hac corporis compage inclusus gloriosis operibus ostenderat, demùm egrediens non minoribus certè con-

(1) *Balthas. Bartolus de Sanctuar. Lauretano cap.* 10. *pag.* 67.

(2) *Ioan. Dipinten in Chron. M.S. Forol. pag.* 93., & 297. - *Vuadingus in Annal. Min. tom.* 8. *num.* 48. - *Vghellus in Ital. Sacr. tom.* 2., *in Episc. Macerat. num.* 17. - *Torsellinus in Hist. Domus Lauret.*

P firmauit.

firmauit. In teftamentarijs nimirùm tabulis, obfignatis Pridie Nonas Octobris fuperioris anni, intèr cętera legata, illud eminet Sacerdotijs Altariftarum factum, octo millia aureorum, quæ Ceccus pater quàm opulentiffimus, & à Michaele Zeno Senatus Principe Veneta Ciuitate cum genere fuo decoratus, congefta in Monte Veteri feruabat. Vt deniquè perpetuum fignum religiofę, & liberali vitæ apponeret, duodecim mille fcutorum (tùnc magna numorum vis) Societati S. Luciæ adfcripfit, quæ in Monte Ianuæ ex iuribus paternis obtinebat, quorum redditibus morbo laborantes fanari poffent, & verecundis puellis dotes erogari. Sepultus eft magno vtriufque Cleri luctu in fublimi Cenotaphio, quod Societas beneficiorum memor pofuit, his fupèr lapidem incifis verbis

SEPVLCRVM OLIM REVERENDISSIMI D. NICOLAI -- EPISCOPI RECANAT., ET MACER. QVOD FIERI FECIT -- FRATERNITAS SANCTÆ LVCIÆ MCCCCLXX.

IOANNES RVFFVS THEODOLVS.

IOANNES RVFFVS THEODOLVS Antonij, & Violantis Numaiæ filius ex inclyta, & infigni ftirpe, quam Theodolus è Comitibus Rheni affecla Caroli Magni Imperatoris, Foroliuij domicilio fuæ pofteritati collocato

cato

cato olim propagauerat (1). Ineunte adolescentia maiorum simultates, quæ iuxtà illius temporis infęlicem conditionem, iure quasi hæreditario in nepotes descendebant, factioso spiritu professus est; postquàm verò maturioris ætatis consilio depræhendit, quàm malè florentes annos profuderat, abiectis armis, & memorià ciuilium odiorum, se ad humanam, & sacram literaturam conuertit. Hac properè, & prosperè potitus, cum indolis illustris dotes in tumultibus Patriæ inquinatas, probitatis laude, & doctrinæ ornamentis honestasset, annos triginta natus, salutiferæ Incarnationis 1505. à Iulio II. euectus est ad Bretinoriensem sedem; nec diù post ad Archiepiscopalem Consentinam. Apud hunc Pontificem, & Leonem X. magnam de se sustinuit existimationem per suas virtutes partam; sic porrò in Hispaniam Legatus, morum suauitate, & nobilitate animi, adeò Carolum V. Cęsarem deuicit, vt ille spectatissimę fidei, & nunquàm labanti eius consilio grauiora negotia sępè concrediderit. Ipsum prætereà in singularis amoris argumentum Regalis Sacelli Præfectum dixit, plurimis deindè honoribus, & muneribus Hispanicæ Nationis insigniuit, ac demùm celebri Episcopatu Gadium decorauit. Cum verò Ioannes Ruffus repetendæ Italiæ desiderio teneretur, Gaditana tiara, permissu regnantis Caroli, Hieronymo consobrino, quem eximij Pastoris decora commendabant, in Almam Vrbem reuersus est. Nec Procerum Hispanorum cultus eius

(1) *Petrus Baccarinus in Chron. Ital. tom. 1. pag. 126. ex auctorit. Ioan. Sellini de Notabil. Mundi.*

amicitiam certatìm conquirentium, nec splendidæ clientelæ, etiam literatorum, à quibus sempèr stipabatur, illum amouere à proposito relinquendæ Hispaniæ potuerunt; siquidèm intèr sapientiæ sectatores, alij studia eo patrono alacriùs secuti sunt, alij libros ediderunt, & in his Nicolaus de Pax, Vitæ Raymundi Lulli scriptor, opus glorioso nomini Ioannis Ruffi inscripsit. Postquàm in Italiam se contulit, Pontificatum obtinente Hadriano VI., amplissima munera peregit Thesaurarij Generalis, ac Moderatoris Romæ, & à Secretis Status. Sola Cardinalatus dignitas deesse videbatur, quam importuna Hadriani mors, & inexpectata Clementis VII. indignatio ademit. Cum enim Ruffum veterum iniuriarum recordationem resumpsisse, & in hostes aduersæ sectæ, qui nupèr magnificas Theodolorum ædes in platea D. Dominici telluri çquauerant, & ad capessendam vltionem consanguineos suos incitasse diceretur; commotus ob id Pontifex, qui extinguere, non fouere dissidia, Antistitis, & senis esse conclamabat, illi paratum munus, in tot laborum, & officiorum præmium, denegauit. Ità contigit, immodestià obtrectantium æmulorum, vt Ruffo locus intèr Patres Conscriptos demeretur. Cçterùm direpta à Germanis Roma, & Clemente à militari custodia liberato, ille Caietam ad sanciendas leges pacis missus est, cum tribui nequiret difficilis prouincia vlli Romanæ Curiæ Prçsuli, qui & rerum gestarum vsu, & Caroli V. gratia eum superaret. Dum tamèn Caietæ conuentu habito intèr Cardinalem Capuanum, & Neapolis Proregem, de pactis diuturnam concordiam firmaturis ageretur, lethali morbo sublatus est, anno

anno septuagesimo ætatis, salutis 1527. XVII. Cal. Augusti, post sè relicta magna æquanimitatis fama (1). Fertur scilicèt Cardinalem, illum ad exitum suum aduentantem monuisse, vt ditissima sacerdotia ad Agnatos transferret; sed eum, moderationis rectitudinem, & mansura per æternitatem bona vnicè respicientem, omnia in Clementis arbitrio reponere, quàm sanguinis affectibus indulgere maluisse. Extincto Ruffo, apertæ sunt tabulæ testamentariæ coràm Petro Andrea Gambara Brixiensi, Pontificis Vicario, & Sacræ Rotæ Auditore, qui datus illi fuerat consors Legationis. Iustis in D. Francisci persolutis, pontificali pompa Caietæ humatus est: ex quo patet eorum æquiuocatio, qui Ruffum Romæ clausisse dies tradiderunt. Dùm ideò immutato fortunæ aspectu, ipse debitum laboribus, meritisque suis præmium expectaret, præreptus morte, cuncta dissolui, cum vita, conspexit.

IN Venerabilem Episcoporum cętum alij præthereà ex Liuiensibus cooptati sunt, qui gradu non minùs, quàm scientia, & rerum actarum claritate, Patriæ ornamentum attulerunt.

RICCIARDELLVS Raynaldi Caminatensis,

(1) *Leand. Albertus in Ital. Illustr. Reg. 13. Ferdinand. Vghellus in Ital. Sacr. tom. 2., in Episc. Bretinor. Petrus Valerianus in Carmin. impress. p. 110. Bolland. in Act. Sanctor. tom. vltim. die 30. Iunij. Ex Epist. Petri Ioan. Aleotti ad Card. Numaiũ, Executor. testament., Dat. Caietę 24. August. an. 1527.*

& Lucie-

& Lucretiæ Borboniæ ex Marchionibus Montis filius, suis id petentibus meritis, ab Honorio II. ann. 1225. ad Sedem Foroliuianam euectus est (1). Spirituali ditione potitùs noluit suæ Domus viribus abuti, quibus profectò libertatem opprimere potuisset, & Belmontium Genus in Principatu collocare. Itaque vt bonus pastor, & pater conciues gubernauit, & sua sorte contentus, illis reliquit sempiternum miræ æquabilitatis desiderium.

RICHELMVS A' FOROLIVIO, ex Archidiacono Antistes renunciatus ann. 1255. memoriam sui nunquàm interituram posteris æuis demandauit; nàm Episcopium in Vico Turris Florentinæ non solùm erexit, sed pinnatis muris ad instar Arcis communiuit, & amenis viridarijs exornauit. In S. Crucis verò, D. Valeriani, & Sociorum veterem vrnam coràm Presulibus Flaminiæ, & immensa ferè populorum frequentia, magnificè reserauit, & clausit ann. 1267. [2]

PEPPVS ORDELAPHVS Archipresbyter S. Martini ann. 1303. ad Liuiensem Episcopatum accitus est, mox ad Pompilianum; parem scilicèt virum oneri vterque Clerus nouerat, atque vt oportunū bellica ætate consilium sequeretur, se in prepotentis stirpis eius tutelam concedendi (3). Veruntamen id Bonifacio VIII., & Benedicto XI. non

(1) *Ioan. Petrus Crescentius in Coron. Nobilit. Ital. part. 2. pag. 373.*

(2) *Ex rogit. Friderici de Podio sub die 30. Maij ann. 1267.*

[3] *Matthęus Vecchiazan. in Hist. Pompilien. part. 1. lib. 18.*

placuit,

placuit, qui certiores facti eum Æmiliæ tumultus çonfouisse aduersùs S. Sedem, electiones reprobarunt.

MARCVS A' FOROLIVIO ex Ordine Seruorum, Vir integerrimus, & sapiens, in suggestis Italiæ, & Galliarum, Orator eximius, anno præsertim 1356. inquinatam fidelium disciplinam corripuit, & instaurauit. Hæc merita vitæ sanctitati coniuncta, cum Vrbanus V. ad mentem reuocasset, eum Episcopum Vuandalensem, & Michelburgensem declarauit, vbi quod verbis docuerat, exemplis comprobauit [1].

IOANNES NVMAIVS non Auorum virtutibus, sed proprijs, intèr quas prudentia, strenuitas, & iustitia præstabant, ex Abbate S. Mercurialis ad Cathedram Sarsinatensem elatus est anno 1360.; eamque intèr tot populi sui laudes tenuit, vt decessori Francisco Calbulo non impar videretur [2]. Castra ob vicissitudines temporum amissa, fauente Gregorio XI. Mensę restitituit, quorum nonnulla beneficiario iure nobilibus familijs contulit, vt defensorum numerum augeret: Fossam Cannam nempè Guidoni Comiti Mutilianensi, Montem Guidonem Francisco Tiberto Cęsenati,

(1) *Aloys. Garbius in Addit. Annal. Seruor. Centuria 2. lib. 2. pag. 312. & 316. - Ioan. Petrus Crescentius in Pręsid. Rom. part. 2. lib. 3. - Placidus Maria Bonfrizerius in Diar. Sacr. pag. 205.*

[2] *Vghellus in Ital. Sacr. tom. 2. in Episc. Sassinat. num. 27.*

Carestum,

Careſtum, & Linarium Ioanni Liſardo [1]; quem tamen pertinaci animo obſequium denegantem, exauctorauit; oppidulis Iuliano Numaio adiudicatis, cum illa paruiſſe ab ann. 1258. Guilelmo Agnato ſuo minimè ignoraret [2]. Fuit tandèm Patriæ Legatus apud Vrbanum VI.; eamque à Pontificia fide abalienatam, honeſtis pactionibus, & priuilegijs reportatis, tutamini pacis, & omnimodę fęlicitati reſtituit.

IOANNES A' FOROLIVIO ex Familia Seruorum, cum moralis, ſacręque theologiæ cognitione, ac probitate morum intèr ſocios excelleret, Epiſcopus Clodienſis in Euganeis, à Gregorio XI. conſtitutus eſt anno 1373. Oſtendit hùnc tamen magis Dei prouidentia, quàm dedit Eccleſiæ, nàm poſt annos duos, XVII. Cal. Septembris à viuis exceſſit [3].

SCARPETTA ORDELAPHVS Franciſci Principis Foroliuiani nothus, in quo omnes patris virtutes deſcenderunt, non vitia, ſi libido Regni ſeponatur. Is cum operam pontificio iuri daret in Bononienſi Academia, ex Gymnaſij Rectore, non plus quàm annos viginti quinque natus, à Bonifacio IX. Patriæ tiara decoratus eſt ann. 1391. Verùm vt na-

[1] *Ex rogit. Iacobi de Gayferris Forol. 29. Septembris ann. 1381. Ex Libr. Inueſtitur. in Archiuio Ceulæ pag. 30.*

(2) *Ludouicus Romanus Conſ. 70. num. 1. in fine.*

[3] *Archang. Gianeus in Annal. Ordin. Seru. Placidus Maria Bonfrizerius in Diario Sacr. pag. 570.*

turali

turali folertià vidit abhorrentes à fratris filijs Ciues, & suæ vrbanitati, suauissimisque moribus obsequentes, ad altiora eleuauit animum, ac consilia occupandæ Ditionis inijt. At incautis anteà Principibus insidiæ patuerunt, qui animaduertentes se suspicioni fidem serò præbuisse, eum contrudi in ergastulum iusserunt, vbi nimiæ auiditatis pœnam luit [1].

IOANNES NVMAIVS literis præditus, si quis alius id ætatis, ex Abbate S. Mercurialis, & Scarpettæ Vicario, Successor inauguratus est ann. 1402. (2). Eius sublimes dotes Innocentius IX., & Ioannes XXIII. singulari beneuolentia respexerunt, quorum vltimus illi Vicarium munus in spiritualibus Almæ Vrbis contulit. In Synodo Pisana ann. 1409. dissensiones auferre à Republica Christiana enixè contendit; & tandèm Romæ occubuit in eminenti dignitate, propior vt omnes opinabantur purpuræ, quàm morti, VI. Idus Octobris, ann. 1411. In Liberiana Basilica sepultus iacet ad læuam posterioris exitus, vbi incisa supèr lapidem Imago, & Epitaphium conspiciuntur.

GVILLELMVS BEVILAQVA ex Ordine S. Augustini, re philosophica, diuina scientia, & varia literatura præstans, quibus non defuerunt dona miræ sagacitatis, & prudentiæ. His potuit ad amicitiam Georgij Ordelaphi Principis sui perue-

(1) *Vghellus in Ital. Sacr. tom. 2. in Episc. Forol. num. 30.*

[2] *Ex libro Lioncorno in Archiuio S. Mercurialis pag. 78. - Vghellus in Ital. Sacr. tom. 2. in Episc. Forol. num. 31.*

nire, qui ei grauiora ditionis suæ negotia deferebat, ac honestissima Legatione ad Costantiense Concilium, in quo certus Pontifex vniuersali Ecclesiæ parabatur [1]. Accessit Regnantis fauori, cleri, populique Foroliuiensis studium, nàm ann. 1433. in locum Ioannis Caffarelli Romani, Antistitis expulsi, ipse tumultuarijs suffragijs vocatus est. Cum tamen Pontifex illicitam electionem improbaret, & in eum ecclesiasticas diras minaretur, post annos quatuor, à sede discessit, & in claustris inçeptam vitam terminauit.

CAROLVS NARDINVS Ioannis à Secretis Status, & Referendarij Philippi Mariæ Ducis Mediolani filius, vt inseruiret Deo, Cistercienſem familiam introiuit. Ibi cum scientiæ, & integritatis ornamenta palàm fecisset, quibus intèr monachos suos prælucebat, communi consensione Abbas S. Celsi dictus est. Hac meritorum fama Calistus III. Pont. Maximus permotus, eum ad sedem Mediolanensem, præcipuis Italiæ non secundam, eleuauit an. 1457., in qua repugnante humilitate, inuitus annos quatuor consedit, & demùm ab humanis emigrans, bonos omnes perenni męstitia affecit (2).

(1) *Cherubin. Ghirardaccius in Hist. Bonon. part. 2. lib. 29. pag.* 611.- *Herrera in Alphabeto sub ann.* 1404.- *Aloys. Taurell. in Secul. Augustin. tom.* 6. *anno* 1415. *num.* 9., *ann.* 1416. *num.* 3., *& ann.* 1432. *num.* 15.

(2) *Ioannes de Dipintoribus in Chron. M.S. Forol. pag.* 273.- *Ioan. Ioseph Vaglianus in Sum. Vit. Archiepisc. Mediolan. pag.* 320.

IACO-

IACOBVS PALATINVS ex Archidiacono Patriæ Antiſtes creatus eſt vnanimi ſuffragatione clericorum, quam ratam habuit Pius II. an. 1463., optimè conſcius eum præclara ſtirpe oxortum, virtutibus intèr alios principem, & venerandum non modò ætate, ſed magis moribus. In D. Franciſci ſplendidiſſimo ritu inauguratus, Sedem Epiſcopalem à remoto, & rudis ſtructuræ templo SS. Triadis, in frequens, & ornatius S. Crucis aſportauit, vbi adhùc ſita eſt. Tandèm confectus annis, ſeptimum agens ac ſeptuageſimum, & meritis refertus, piè requieuit an. ſalut. 1470. (1).

DAVID A' FOROLIVIO Minorita præſtantis ſcientiæ, caſtiſſimæque vitæ, à Paulo II. an. 1467., licèt nullam laborum ſuorum mercedem affectaret, Epiſcopatum Caſtrenſem comparauit (2). Varijs tamèn ſententijs Scriptores certant: *Vuadingus* in Annalibus Minorũ, qui potiſſimùm Bibliothecę Vaticanæ luminibus, in illis contexendis vſus eſt, eum à Foroliuio; *Lucentius* autèm in Epitome Italiæ Sacræ, impreſſa ſub an. 1704. à Fortebratio appellat.

TIBERTVS NARDINVS diù in Romana Aula vixit intèr Prothonotarios adnumeratus, mox ſolium Archiepiſcopale Sipuntis obtinuit an. 1481. [3]. Ibi nec piè regendo populum ſibi commiſ-

(1) *Vghellus in Ital. Sacr. tom. 2. in Epiſc. Forol. num. 39.*

[2] *Lucas Vuadingus tom. 6. pag. 678. - Franc. Harold. in Epit. Annal. Min. ad an. 1467. pag. 404.*

(3) *Vghell. in Ital. Sacr. tom. 7. in Archiepiſc. Sipon. num. 37.*

ſum, nec ea præſtando quæ muneris ſui erant, inuidorum calumnias declinare potuit, ad Innocentium VIII. deferentes, illum Ferdinando Neapolis Regi, fidem, & vectigal S. Sedi deneganti, damnanda conſilia præbuiſſe. His criminationibus auditis, Pontifex eundem claudi in Hadriana Mole iuſſit an. 1489.; sic aliquandò contingit, vt Innocentia mendacijs opprimatur.

ALEXANDER NVMAIVS, Archidiaconus Foroliuij, primam ætatem in literis egit, quæ Virum ſacris vacantem decent. Hæc animi ornamenta, ſtudio, & labore comparata, egregij mores comitabantur, incomparabilem ſolertiam, rectitudinem, & humanitatem redolentes. Quamobrèm Iacobo Palatino, cuius vices prudentèr obierat, intèr cleri, populique præconia ſucceſſit an. 1470.; nec ſe indignum acceptæ dignitatis operibus ſuis patefecit. Apud Paulum II., & Xyſtum IV. in maxima fuit gratia; à quorum altero Vmbriæ Prolegatus anno 1474., ac ab altero Prothonotarius, & Nuntius ad Fridericum Imperatorem renunciatus eſt. In Legatione Germanica tria ad exitum perduxit, quæ eius nomini immortalitatem peperèrunt. Primò Coloniæ Agrippinæ Societatem SS. Roſarij, nunc vbique Terrarum inueſtam, an. 1476. inſtituit; cui celeberrimo ritui non ſolùm Proceres, & Preſules Germaniæ, ſed ipſe Cęſar intereſſent. Secundò bellum apud Nuſſiam oppidum intèr Fridericum, & Carolum Burgundionum Ducem inualeſcens, ſedatis amborum contentionibus extinxit. Tertiò Pannonum, & Germanorum motus, iàm in apertam dimicationem erumpentes, ſolertèr compoſuit, Cęſaris, & Matthæi Coruini Hungariæ Regis animis

animis conciliatis an. 1483. (1). Romam tandèm reuersus, vt pro fęlicitèr exantlatis rebus, & muneribus exactis purpuram referret, importuno exitu sublatus est ann. 1485.

THOMAS HASTEVS Vir doctus, affabilis, & prudens, quæ dotes apùd homines non minimum commendant. His plausus populorum, & Pontificis amorem nactus est; illis enim summa æquitate pręfuit, istorum fęlicitatem inuariabili constantia, ac fide procurauit. Sub Xysto IV. Collector Spoliorum in Neapolitano Regno, sub Innocentio VIII. Beneuenti Rector, sub Alexandro VI. Latij, Viterbij, & Perusij, sub Iulio II. Pięni fuit. Episcopalem Patriæ Ecclesiam per obitum Alexandri Numaij viduatam, & Abbatialem Foripompilij, (ęxiguum sanè laboribus pręmium) adeptus est. Tandèm Romæ spiritum Dèo, & mortalem carnem terræ restituit an. Sal. 1512., sexagesimo quarto ætatis [2]. In D. Thomæ in Parione, vbi resurrectionem expectat, ex Epitaphio colligitur hæc munera obijsse.

BARTHOLOMÆVS MORATINVS ob merita Auorum ergà S. Sedem, pro qua sæpè sanguinem, & fortunas effuderant, ex Canonico Foroliuij à Iulio II. ad Cathedram Bretinoriensem

(1) *Iacobus Card. Papien. in Epist. latin. sub ann. 1475. ad Sacramorum. - Vldericus Raynald. in Continuat. Annal. Baron. sub an. 1483. num. 52. - Vghel. tom. 2. in Episc. Forol. num. 40.*

(2) *Leand. Albertus in Descript. Ital., Reg. 14. - Vghell. tom. 2. in Episc. Forol. num. 41. - Vecchiaz. in Hist. Pompil. part. 2. lib. 10.*

promotus

promotus est an. 1511. At cum requiem priuatæ vitæ amaret, in paternis ædibus obire dies, quàm in Episcopatu maluit; annoque altero ab inita possessione dignitatis, Alphonso Cardinali petruccio Senensi reliquit locum (1).

ANTONIVS NVMAIVS Christophoro Patruo se se abdicante, Iserniensem Ecclesiam adijt an. 1524., quam annos duos, & quadraginta non absquè gloria gubernauit. In tàm longo administrationis interuallo multa peregit memoranda, & prçsertìm de nouo erexit Cathedrale templum, & reditus canonicales auxit. Tandèm deposito munere ob longçuam, senectutem in Patria occubuit (2). Iacet in D. Hieronymi, vbi restat incisa effigies, sed à pressura pedum ferè absumpta.

PHILIPPVS HERCVLANVS ex Archipresbytero Foroliuiensis Ecclesiæ ad regendam Alatrinatem assumptus est an. 1528. Verùm post septeñium pastoralis officij, vt sibi extremum vitæ interuallum reseruaret, animarum regimen Cardinali Augustino Spinolæ Ianuensi commendauit.

ANTONIVS HERCVLANVS Prçpositus Foroliuiensis Cleri, antequàm Geruntinus, & Cariatensis Præsul. Iste quamuis Episcopus, Vmbriæ, & Piceno iura dedit, ibi Prolegatus Siluij Passarini Cardinalis Cortonensis an. 1524., hìc Armellini Medices S. R. E. Camerarij, apud quos dùm aberant, stabat nudum Legati nomen, intereà

(1) *Albert. in Descript. Ital., Reg.* 14. - *Vghell. tom.* 2. *in Episc. Brettinor. num.* 44.

[2] *Vghell. tom.* 9. *in Episc. Isernien. Col.* 705.

verò

verò summo iure vtebatur Antonius. In Picenati Legatione ad vniuersæ regionis decus, & securitatem Maceratense Propugnaculum an. 1550. à fundamentis excitauit. Deniquè æquè pro Deo, atque iustitia positus, optimus Antistes, & Rector interijt [1].

LVDOVICVS VANNINVS DE THEODOLIS, Canonicus Regularis S. Saluatoris, in quibuscumque literarijs disciplinis ità versatus est, vt non solùm vulgares, sed reconditas, & sacras scientias perfectè calluerit. Cum propterea Paulus III. prænouisset eum ingens adiumentum Christianæ Reipublicæ allaturum fore, è claustris euocatum, priùs Scalensem Episcopum, deindè Brettinorianum, nec non Moderatorem Lauretanæ Domus renunciauit. Cui Pontificis expectationi par exitus fuit: in Tridentino siquidèm Concilio plurimùm orthodoxæ veritati sacra eruditione profuit, at ex inopinatò moriens, an. 1563. bonos omnes perenni mçrore confecit [2].

HIERONYMVS THEODOLVS ex Pontificie Cameræ Clerico, & Archimandrita Messanæ, ad Gaditanam Ecclesiam vocatus est, post Ioannis Ruffi consobrini abdicationem. Ibi frequentibus pastoralis pietatis monumentis Cathedralem ædem, & alia suæ Diçcesis templa pretiosis supellectili-

[1] *Ex Diplom. Card. Passarini, Dat. die* 20. *Aprilis ann.* 1524. - *Vghellus tom.* 9. *in Episc. Cariaten. Col.* 705.

(2) *Sfortia Pallauicinus in Hist. Concil. Triden. tom.* 2. *lib.* 9. *cap.* 13. - *Vghellus tom.* 2. *in Episc. Brettinor. num.* 52.

bus,

bus, & donis exornauit. In Patria sacellum maximum D. Augustini, iàm à Gentilibus suis conditum restituit, ac auxit, præscripta iàm dote duorum mille scutorum. Delubrum aulæis versicolori textura confectis, argenteis vasis, cruce ex auro fusili, qua cęnobitæ in supplicationibus vtuntur, cęnobium verò septem libris sacræ Genesis græcè, latinè, & hebraicè scriptis locupletauit. Nequè immemor auitę Generis sui glorię magno nummorum pondere coemit oppida S. Viti, Cęciliani, & Pisciani in latino agro, ne Theodolæ stirpi iàm affinitatibus Romanorum Procerum suffultæ, vllum deesset ornamentum. Demùm cum ad inuisenda limina SS. Apostolorum in Italiam redijsset an. 1579., de vita exiuit. Humatus est in S. Mariæ Populi [1].

PETRVS IOANNES ALEOTTVS scientià, prudentià, & integritate morum dignus quacumque dignitate. Fuit Romæ Custos pontificiæ supellectilis, & thęsauri Hadrianæ Molis sub Pontificum quinque regno: sed gratiosior apud Clementem VII., Paulum IV., & Iulium III. A' primo Præfectus viuendi normæ datus est Catharinæ Medicecę, Francorum Reginę: à postremo, cui Magister cubiculi inseruiuerat, Patriæ Antistes renunciatus an. 1551. Intèr magnifica, & maioris præstantiæ dona Ecclesię suæ summà liberalitate tradita, rari artificij thensa excellit, ab immortalis famę Michaele Angelo Bonarota elaborata, quę

(1) *Leander Albert. in Descript. Ital.*, *Reg.* 14.

forsàn

forsàn à nullis Italicarum superatur (1). Mensę prouentus molendino Ripę adauxit, Collegium, & Templum Societatis Iesu anno 1557. proprijs nummis excitauit, dote partim ex domesticis bonis, partim ex sacris procurata; & ad imbuendam pijs moribus, & eruditis disciplinis iuuentutem; celebres D. Ignatij Loiolę Alumnos accersiuit. Sopitis Ciuium, qui tùnc inuicèm furebant, dissensionibus, corruptelis cleri, & laicorum emendatis, post intempestiuum Coadiutoris obitum se se abdicauit, & Leoni Vrsino ex Dominis Montis Rotundi sedem reliquit [2]. Denique in Collegio vbi transegerat grauiores annos, suis diebus finem imposuit XIII. Cal. Septembris an. 1572. Sepultus est in templo Iesus, postquàm illi clerus, & populus lacrymabundi iusta persoluerunt (3).

SIMON ALEOTTVS Episcopus Lindinensis, & in Foroliuiana Ecclesia Patrui successor, à Paulo III. designatus est, sed pręcoce, & immatura morte iunior, quàm vota omnium ferebant, occubuit anno suę inaugurationis quarto, Sal. 1562. & Tridenti requiescit [4].

[1] *Ioan. Baptista Armeninus in lib. 1. de Praeceptis Picturae.*

(2) *Rota decis. 93. part. 5. recent. sub num. 21.*

(3) *Vghellus tom. 2. in Episc. Forol.- Ex antiquis M.SS. Societatis Iesu.*

(4) *Ex rogit. Spinucij Aspini Forol. die 24. Nouembris ann. 1560.- Ex Catalog. Episcopor Concil. Tridentin. Auctore Oratio Lutio, Impress. Venet. sub anno 1586.*

R ANTO-

ANTONIVS BALDVCCIVS cum in Ordine Prædicatorum plurimà probitate, & sapientia Vir haberetur, vt eum minores colerent, maiores obseruarent, varias dignitates comparauit, licèt demissæ admodùm humilitatis ingenio Præfecturas recusaret. Fuit Cisalpinæ Galliæ Prouincialis, Bononiæ Inquisitor, & Romæ Commissarius Generalis, ac tandèm Treuicanus Antistes an. 1575. Composuit Tractatus duos, alterum *De Auctoritate Romani Pontificis*, alterum *de Fide* [1].

FABRITIVS PAVLVTIVS Foroliuij Primicerius, gradum, & patriam reliquit, vt Almam Vrbem peteret, legalibus, sacrisque scientijs vacaturus. Cum autèm in ijs valdè excelleret, & nemine inferior sui temporis iudicaretur, primus Plebanus Episcopus à Clemente VIII. creatus est, post institutam eam Sedem, & Pontificius Residens apùd Archiduces Austriacæ Domus Ænepontinis imperantes. Deniquè septuagenario minor sibi immortalitate typis conquisita, mortalitati cessit anno 1625. (2). Extant - *Commentarij in quatuor Euangelia*, *In Actus*, *& Epistolas Pauli*, *& aliorum Apostolorum*, *ac Apocalypsim*, *In Pentateuchon libros historicos*, *& omnes tàm maiores, quam minores Prophetas*. *Romæ ex Typographia*

(1) *Vghellus tom. 7. in Episc. Treuican. num. 21. - Andreas Riuetta in Biblioth. Cronol. Cent. 4. pag. 134. - Ioan. Michael Plodius de Viris Illustr. Ordin. Prædic. lib. 4. pag. 2.*

(2) *Alphons. Ciacon. in Vit. Card. tom. 4. pag. 732. - Vghellus in Append. Ciuit. Plebis pag. 632. - Cobell. ad Bull. Bon. Regim. cap. 34. artic. 5. n. 1. versùs finem.*

Guillel-

Guillelmi Facciotti anno 1619., *&* 1625.

FRANCISCVS MARIA MERLINVS ijs dotibus ornatus, pastoralis zeli, mansuetudinis, & pietatis, quæ in dignissimo Præsule desiderantur, haud diù Ceruiensem Cathedram obtinuit; nàm ab inclementià grauis Cęli absumptus post annos nouem vitam perfecit, & munera an. 1644. (1).

GVILLELMVS GADDIVS pari laude prudentiæ, & æquitatis vtramque administrationem gessit. Temporalem Rector Septempedæ, Interamnę, Narniæ, Reatis, Tuderti, & Arimini; ac demùm spiritualem Episcopus Vigiliensis an. 1642. Verùm cum ad Parmensem ab Odoardo Farnesio, suis, & maiorum meritis euocaretur, an. 1652. intempestiuè decessit (2).

IACOBVS THEODOLVS ex Marchionibus S. Viti præsulare Palliolum assumpsit, & tulit sub Paulo V., & Gregorio XV. intèr Referendarios vtriusque Signaturæ adnumeratus. Ab Vrbano VIII. Archiepiscopus Amalphitanus dictus est; sed non multò post eam Ecclesiam, in Foroliuiensem sibi cariorem, vt Patriam Auorum, commutauit. Hic postquàm, velut amabilis Parens, diù Foroliuianis præfuisset, senectà grauis se exauctorauit, & Romæ debitum naturæ persoluit [3].

CAMILLVS PIAZZA cum optimam viuendi artem prudentiam à natura suscepisset, & profundam à studio eruditionem, an. 1657. Episco-

[1] *Vghellus tom. 2. in Episc. Ceruien. num.* 50.

(2) *Vghellus tom. 7. in Episc. Vigilen. num.* 33.

(3) *Vghellus tom. 2. in Episc. Foroliuien. num.* 56.

pus Draconiensis, & Inquisitor Generalis Neapolitani Regni creatus est. Si tamèn parem meritis sortem nactus esset, & diuturniorem vitam, purpurà Vaticanà nequaquàm caruisset, quam spectata Virtus, & gloriosi labores pollicebantur. Fuit autèm Canonicus, & Vicarius S. Lateranensis Basilicæ, ac Sigilli Pœnitentiariæ Custos sub Alexandro VII., Prælatus Domesticus, & S. Officij Assessor sub Clemente X., in quibus Præfecturis æquali rectitudine, & strenuitate laborauit.

BERNARDINVS MARCHESIVS Innocentio XI. in primis gratus, cui in grauissimis defendendis causis inseruierat, non solùm ob sublimem cognitionem vtriusque Iuris, sed ob integritatis experimenta. Ab eo ad regimen Sarsinatis Ecclesiæ destinatus an. 1682., labefactatam cleri disciplinam restituit, cathedrale templum quatuor Sacellis ære proprio constructis decorauit, & intèr Beneficiarios Episcopalis Mensæ, Carolum Auentum, & Cæsarem Gauassinum Ferrarienses, Alexandrum Ghinium, & Nicolaum Masinium Cæsenates, Castri, & Comitatus Falcini, Bonifacium Martinellum Piaulæ adnumerauit [1]. Tandèm religione ergà Deum, vigilantia pastorali, & effusissima ergà pauperes liberalitate, satìs clarus occubuit an. 1698.

PETRVS GADDIVS grauiora ciuilium textuum studia iucundis humanæ eruditionis iunxit; illa videlicèt non ingloriè in Sellis Iustitiæ, hæc in Academijs professus est. Primùm Vtriusque Signaturæ Votans, deindè Episcopus Spoletanus, &

(1) *Ex rogit. Francisci Antonij Spezzæ Sarsinat. sub an. 1685. 1686. 1690. & 1695.*

Assistens

Assistens fuit solio Innocentij XII., qui cum muneribus quibuscumque aptum, illustri Tiara decorauit. Demùm acceptus cunctis Ordinibus Romanę Aulæ ob ornamenta doctrinæ, & affabilitatis, diem supremum clausit an. 1713.

SIMON PAVLVS ALEOTTVS Legum scientia consultissimus, ex Vicario Generali Foroliuiensis, & posteà Maceratensis Ecclesiæ, ad Cathedram Ciuitatis Castellanæ, & Hortæ promotus est. Cum verò immatura morte pręoccupatus fuerit anno ætatis vndequadragesimo, Episcopatus sexto, Salut. 1704. pastoralem zelum explere non potuit, sed ingens virtutum suarum desiderium reliquit.

FABRITIVS AVGVSTINVS ex Marchionibus Altemburgi, Patriæ Canonicatum tenuit, antequàm Romæ Vaticanum obtineret. Vir autèm factus, intèr Prælatos Domesticos, & Ponentes Boni Regiminis collocatus est. Sub Clemente XI. S. Domus Lauretanæ Pręfectus, Clericus Camerę, Viarum Pręses, Prouisor Stationum Germanici exercitus, dominium Ecclesiæ peragrantis, Commissarius Generalis Pontificiorum Armorum, Archiepiscopus Amasseæ, & Nuncius Apostolicus ad Neapolitanam Aulam designatus an. 1714. Dùm verò adesse ampliorem fortunam iàm videret, nondùm senex interijt.

THOMAS TAVRELLVS summam vtriusque Iuris praxim apùd celeberrimum virum Ansaldum de Ansaldis Sacr. Rotę Auditorem fecit; quam cum probatissimi mores exornarent, in Lusitaniam Abbreuiatoris gradu missus est. Illi siquidèm in primis gloriosum consortium contigit Michaelis Angeli de Comitibus, posteà Innocentij XIII., tùnc

ad Vlyssip-

ad Vlyssipponensem Aulam Apostolici Nuncij, qui arduam prouinciam Thomæ consilio, & prudentia potissimùm administrauit. Clemens XI. tàm benè gesti officij certior factus, eum in Italiam reuocauit, & in Assisiensis Vrbis regimine posuit, vt intereà aditus honoribus, & præmijs panderetur, quæ virtus, & merita rerum actarum exposcebant. Hìc claris dotibus animi palàm factis, in sempiternum publici obsequij monumentum, cum posteris nobilissimæ Taurellæ gentis intèr Patritios primi ordinis cooptatus est an. 1714.; quo temporis cum viduata Foroliuiana Ecclesia, ob mortem dignissimi Præsulis Ioannis Rasponij Rauennatis, in luctu, & mœrore esset, auditâ subrogatione Thomæ, pristinæ iucunditati restitui statim visa est. In cœtum quoquè Assistentium Episcoporum Pontificio solio adscriptus, & alijs significationibus honorum cumulatus, Patriam suam introiuit, filij simùl, & Patris aduentu gestientem, quam incomparabili humanitate, & sapientia moderatur. Cum verò quæcumque genera controuersiarum, quæ in foro exoriri possunt, longo studio dignouerit, & prodesse sequentibus curiam exoptet, Opus *de Vijs* lucubrauit, magnæ vtilitatis Reipublicæ futurum, si in lucem proferatur, nàm quæ ad hanc materiem spectant, solertèr congessit, & eruditè elucidauit.

LAVRENTIVS TARTAGNVS diù Vicarius Apostolicus Ecclesias Forosemproniensem, & Ferentinatem rexit, multà commendatione iustitiæ, & probitatis, quæ illum ad Sedem Verulanam extulerunt an. 1714., à Ludouico Gualterio Vrbeuetano, ad Tudertinam pergente, tùm relictam. Interfuit

fuit Concilio Romano, quod Benedictus Pontifex, vt corrigerèt laxatos cleri mores, congregauit.

ANTONIVS LAGHIVS licèt Castrocarij natus, patre, & sanguine Foroliuiensis, intèr Minores arctioris Obseruantiæ Deo vitam vouit. Ibi zelo accensus diuini cultus, in remotissimum, & immensum Sinarum Imperium Euangelium deferre, ac propagare nisus est. Quibus meritis Clemens XI. permotus, eum Episcopum Lorimensem, & Vicarium Apostolicum in Prouinclјs Xensi, & Xansi renunciauit anno 1715. [1], vbi à Populis luce sacrorum mysteriorum illustratis, infidelitatis caliginem discussit.

COSMVS TAVRELLVS peritiam legum, & præcepta dicendi Iuris ab R. P. D. de Mutis S. Rotæ Auditore, & alijs clarissimis Iuris consultis sumpsit. Laurentio Cardinali Casonio adhęsit Auditor Legationum Ferrariæ, & Bononiæ, in quibus pari æquitate, ac doctrina diremit causas. Cum autèm virtuti, & laboribus pręmia referuentur, à Clemente XI. ad regendam Ecclesiam, & Camertium Dięcesim amplissimam electus est, & eius Solio Episcopi Assistentis dignitate decoratus anno 1719.; vt propterea elogium à Peregrino Maserio illi, & Thomæ Fratri datum, vtrique absquè assentatione conueniat, non solùm naturà, & virtute germanos extitisse, sed etiam Episcopali ministerio, ac gradu (2). Intèr Patres ad Sy-

[1] *Ex literis Apostolicis Dat. Romæ die 2., & 4. Septembris an.* 1715.

[2] *Peregr. Masertus de Legatis, & Nunc lib. 1. cap. 6. pag.* 355.

nodum

nodum Lateranenſem. conuocatos, ipſe quoque recenſetur.

CAMILLVS MERLINVS ex Marchionibus Fabiani, intèr ſtudia adoleuit, & honores Romanæ Aulæ, Canonicus S. Ioannis in Laterano, à Sacro cubiculo, & Prælatus Domeſticus Clementis XI. Poſtquàm creuit ætate, & ſcientia intèr Ponentes Boni Regiminis ſelectus eſt, & à Benedicto XIII. Secretarius Notarum Apoſtolicarum, Archiepiſcopus Iconienſis, & Aſſiſtens Pontificali Solio declaratus. Ei nempè Templum SS. XII. Apoſtolorum conſecranti, intèr quatuor Antiſtites conſortes ſolemnis ritus, miniſtrauit. Cum tandèm ad conſilia grauiſſimarum rerum accerſitus ſub Auunculo Card. Fabritio Paulutio, vtrumque Regimen habente, (vt ſuo loco relatum eſt) ad ea natus, quæcumque agat, videatur, illi maiores dignitates Curiæ, & Patria portendunt.

IOANNES BAPTISTA VRSIVS cum in nobilibus exercitijs feruentes annos poſuiſſet, vt facilè princeps in his Regionibus equeſtrium diſciplinarum crederetur, inani gloria huius Mundi vltrò reiecta, intèr Sacerdotes D. Philippi ſe recepit, vbi arctum vitæ curriculum, quod natura mortalibus circumſcripſit, intèr exempla pietatis traducere decreuerat. Cum verò magìs ad publicum, quàm ad proprium bonum ortus eſſet, à Regnante Pontifice Cęſenatis Eccleſiæ moderamen accepit, cui olìm ille Cardinalis præfuerat, & in numerum Aſſiſtentium Epiſcoporum relatus eſt anno 1725.

DE PRÆ-

DE PRÆLATIS

CAP. VII.

CLEMENS MERLINVS.

Vitam hanc CLEMENS ingressus est anno Reparationis nostræ 1590., parentibus Christophoro, & Flaminia Rosetta, à quibus, & à domesticis exemplis optimè institutus, in addiscenda moderatrice omnium rerum sapientia sollecitudinem suam collocauit. Florentibus annis iàm eloquentiam naturali, & diuinę philosphiæ coniunxerat, cum ad ciuilis doctrinæ studia se contulit, maiorum vestigijs inhærens, quos in textuum interpretatione laus egregia secuta est. Diù sub Antonio Portio, Viro in æuum memorando, eam disciplinam coluit, nec vllus vel ex consortibus legalis scientiæ, vel ex sectantibus Romanum Forum vnquàm repertus est, qui fęlix Clementis ingenium, & tenacissimam memoriam, satìs præ dignitate celebrare posset. Apùd Alexandrum Ludouisium, tùnc Sacræ Rotæ, & tandèm vniuersæ Ecclesiæ decus, Pontificem Maximum inauguratum nomine Gregorij XV., in reconditiore vtriusque Iuris cognitione enixiùs laborauit. Fertur Alexandrum in eruditorum cętu sæpè Clementis ornamenta memorantem, affirmare solitum, in varietate literarum illi nec quemquam parem vidisse, nec venturis forsàn ætatibus videndum. Vbi verò æquissimus virtutis Iudex Petri solium conscendit, cum sibi merita tanti olim tyronis obuersarentur,

eum trigesimum agentem annum, pro Ferrariensi Ducatu intèr Sacræ Rotæ Auditores cooptauit anno 1621. Aditus ad supremum Tribunal Romanę Aulæ, qui Flaminijs occlusus est, Merlino præsertìm patuit, ob priuilegium Ciuitatis, parenti, & omnibus posteris concessum dùm Ferrariæ dicebat iura. Haud multò post Gregorius Auditoris munus, cum splendidiori gradu Datarij copulauit, nec inanis equidèm spes erat, Purpurà decorandum Clementem fore. At mors Pontificis omnia intercepit, & inexpectatas vicissitudines inuexit: Etenim merces nulla meritorum subsecuta est in diuturno successoris Vrbani Pontificatu, obsistentibus in Aula æmulatorum inuidià, & obtrectationibus. Cum demùm Clemens Sacr. Rote Decanus, Pęnitentiariæ Regens, Almæ Vrbis oraculum, & decus haberetur, ab hac vita discessit, anno secundo suprà quinquagesimum ætatis, si anni numerentur intempestiuæ, sin verò profunda comprehensio scientiarum omnium mature, Salutis 1642. (1). Alexaoder VII. Innocentio X. suffectus, qui se in primordijs iuuentutis sub Merlino fecisse tyrocinia legum gloriabatur, cum non alitèr posset gratum animum ergà dulcem sapientissimi præceptoris memoriam indicare, sepulcrale elogium in Liberiana Basilica, quam ille intèr Canonicos adscriptus decorauerat, incidendum lucubrauit.

(1) *Augustinus Mascardus antè Tract. de Arte Histor. in Epistola. - Ianus Erythręus in Pinacotheca. - Lucas Castellin. de Inquis. Miracul. in Canoniz. SS. Martyr., in Append. de Stigm. S. Catharin. Senen. pag. 221.*

D. O. M.

D. O. M. -- CLEMENTI MERLINO PATRITIO FOROLIVIENSI -- ROMANÆ ROTÆ DECANO -- SACRÆ PÆNITENTIARIÆ REGENTI -- GREGORIJ XV. PONTIFICIS MAXIMI DATARIO -- VIRO VTRIVSQVE IVRIS CONSVLTISSIMO -- INGENIO, MEMORIA, FACVNDIA, -- OMNIGENAQVE ERVDITIONE ADMIRANDO -- FRVSTRATIS AVLÆ VOTIS MAIORA DESTINANTIBVS IMMATVRE' DEFVNCTO -- SI TAMEN VEL DIVTISSIME' VIVENTI -- QVICQVAM MAIORIS GLORIÆ CONTINGERE POTVISSET -- QVAM OLIM DVM ROMÆ ESSET AVDITOR -- PRIMA ALEXANDRI VII. SVMMI PONTIFICIS IN ROMANO FORO TYROCINIA -- PERPETVO, ET FAMILIARI STVDIORVM CONSORTIO -- EXCEPISSE, ALVISSE, ET PRÆSAGIENTI ANIMO COLVISSE. -- NATVS ANNO MDXC. OBIJT ANNO MDCXLII. -- PHILIPPVS COMES MERLINVS -- PATRVO BENEMERENTI MÆRENS POSVIT.

Hanc inſcriptionem poni in monumento verſicoloris marmoris ſub ærea effigie Philippus Falcini Comes iuſſit. Erat Clemens ſtatura ingenti, cui lacertoſum corpus, lata fronte, cui animi amplitudo reſpondebant, oculis velùt ſydera micantibus, naſo craſſo, rotundo mento, colore carnis albo, barbulæ, & capillorum nigro. Reliquit Deciſiones, eius altiſſimæ ſapientiæ nunquàm interitura teſtimonia; nàm ex Auditoribus, qui antè eum Reſponſa Sacr. Rotæ tulerunt, nullus certè fuit,

qui lumine ingenij, puritate latinæ linguæ, & pondere doctrinæ illi præponi mereatur. Vt has Decisiones Marcellus frater, ac Iurisperitus à temporum infortunijs vindicaret, posthumas Venetijs in duos Tomos apud Turrinum euulgauit an. 1652. in folio, quorum postremum obtulit Bernardino Spadę Cardinali amplissimo, Conciui nostro, ex Paulo Thesaurario Flaminiæ, ac Piceni, & Daria Albicina nato. Hæc Stirps Merlina, nùnc etiàm alijs ornamentis fulget; scilicèt præter veterem, & recentem gloriam, ac Dynastias Vallisoucis, & Petrellæ, Castris Fabiani in Tidonis Valle, & Calbuli ad Apenninos montes in Cosmo Equite, & Perusij Priore Ordinis S. Stephani potitur.

Varias per Aulæ Romanæ Præfecturas, quibus velut gradibus ascensus ad Dignitatem Cardinalatus patet, alij Foroliuienses meritis intèr se certantes, incesserunt.

IOANNES AMELIVS Foroliuij Archidiaconus, cum ob ornamenta virtutum apud Innocentium IV. claruisset, in pontificiam Aulam introductus, sinceræ fidei officijs ad eius arctam necessitudinem, & beneuolentiam peruenit. Quapropter Pontifex de se benemerentem intèr Clericos Cameræ descripsit, & amantissimè respexit.

GVILLELMVS DE BALETTIS multa eruditione præditus humani, & diuini Iuris, ex Patriæ Archidiacono Apostolici Sacelli Sacerdotium adeptus est. Huic dùm præesset, & altæ prudentiæ, & dexteritatis dona, quibus ornabatur, satìs pandidisset, à Ioanne XXII. ad regendos populos Bene-

Beneuenti, Maritimæ, & Latij, Legati poteſtate miſſus eſt (1).

MATTHÆVS MENGHIVS ingentem laudem eloquentiæ, & liberalitatis meruit, diſertus, & ſplendidus Prælatus, Archidiaconus Foroliuij, Prothonotarius Apoſtolicus, & Abbas S. Saluatoris fuit; quod Cœnobium, cum D. Romualdi tutelæ confiſus, Familiam Camaldulenſem vnicè obſeruaret, Monaſterio SS. Apollinaris, & Seueri Rauennæ, magìs reſtituit, quàm dedit an. 1487. [2].

SINIBALDVS ORDELAPHVS Antonij Principis Foroliuiani nothus, adoleſcentulus moratæ vitæ, angelicæque formæ. Hunc Pius II. ob nobilitatem generis intèr Prothonotarios cooptauit an. 1458. [ſummus tùnc Romæ gradus], ac Præſularem Carbaſinam, & alia inſignia accepit manu Venturæ Epiſcopi Britinorienſis inſigni ritu, ac pompa. Fuit etiàm Abbas S. Ruffilli, eam tiaram deponente Andrea Beccio: Verùm adhùc Iuuenis dolendos cęteris dies terminauit (3).

ANTONIVS LATIOSVS ſacris, & theologicis literis præſertìm eruditus, nec politioris humanitatis expers, Xyſto IV. Pont. Maximo, ſumma familiaritate coniunctus fuit, cum mores illi ſimillimos haberet: quibus adductus Xyſtus, cum intèr Cameræ Clericos deſcripſit, Vaticanæ Baſilicæ

[1] *Ex ſexto Decretalium lib. 5. cap. 3.*

(2) *Ex rogit. Andrioli de Ruffis Forol. die 30. Auguſti an. 1487.*

[3] *Leo Cobellus in Chron. Forol. M. S. part. 2. pag. 113. - Matthęus Vecchiazzan. in Hiſt. Pompil. part. 2. lib. 15.*

Cano-

Canonicum, & Altararium constituit an. 1482. (1); ac quidèm maiora destinabat, nisi mors alteri prę̨mium, alteri vitam abstulisset.

GASPAR RAVALDINVS celebris Blondi Flauij filius, scientias omnes egregiè nouit, quas solertiæ, prudentiæ, ac comitatis dotes sociabant. Is, vt inquit *Iouius*, fuit claræ vxori Marganij sanguinis Romanæ iunctus [2], qua primùm, deindè patre orbatus Sacerdotijs animum addixit. Pius II., cui antè oculos erat perspecta Genitoris fides, eum intèr Prothonotarios, & Cameræ Clericos suscepit. Alexander VI. Legatum Cęsenæ dixit, vt ciuilibus odijs debacchantes Ciues ad mutuam concordiam vel cogeret, vel alliceret. Ibi delecto militum præsidio stipatus, Bartolo Castellino Foroliuiensi Duce, quà seueritate, quà clementia, intestinos tumultus sedare laborauit. Dùm autèm crederet in turbulentam Ciuitatem pacem inuexisse, & Almam Vrbem peteret ad recipiendum munus, apud Catholicæ Vicum, à Guidone Guerra Balnei Marchione, ab insidijs cum satellitibus suis exeunte necatus est (3).

LAVRENTIVS THEODOLVS, Hieronymo ad Gaditanam sedem eleuato, & sibi locum relinquente, Archimandrita Messanæ in Sicilia fuit, Referendarius, & Abbreuiator Romæ. Verùm in

(1) *Franciscus Maria Toriggius in Antris Vaticanis pag.* 128., *&* 529.

(2) *Paulus Iouius in Elogijs*.

[3] *Ioan. de Dipintor. in Chron. Forol. M. S. pag.* 189. - *Andreas Bernardus in Chron. Forol. M. S. pag.* 234.

incępto

incępto honorum curriculo, acerbo exitu interruptus, ad maiores gradus non peruenit (1).

MARIANVS THEODOLVS Papæ Referendarius, Abbas Turris intèr Hispanos, & ad Catholicum Regem Pontificius Nuncius, in qua adhùc Aula gloriosum Ioannis Ruffi nomen colebatur (2). Cęterùm è vita ex inopinatò raptus, spem de futuris progressibus conceptam Patriæ, & consanguineis ademit.

MARCOLINVS MONSIGNANVS veterum officiorum memorià Xysto V. acceptus, qui integritatem, & iustitiam, scientiæ copulatam in eo prędilexit. Fuit vtriusque Signaturæ Referendarius (3), Sacræ Consultæ Auditor, Montis Alti, & Prouinciæ Pręsidatus Rector, sapiens, & strenuus, vndè Grassatores confinia Agrorum Asculi, & Nursiæ infesta iugitèr reddentes supremà potestate exterminauit.

PETRVS PAVLVS TAVRELLVS per varios, & illustres gradus Referendarij, Ponentis Consultæ, & Prothonotarij ex numero Participantium, ac Prolegati Viterbij ad celsiorem sortem gradiebatur, vt singularis amor Gregorij XIII., in eo mirantis doctrinam, integerrimos mores, & liberalitatem satis despondebant. At intempestiuè à viuis excedens, quò meritis suis debuisset, non conscendit;

MELCHIOR GADDIVS vir doctæ, & moratę

(1) *Ex antiquis Monumentis Theodolorum.*

(2) *Matth. Vecchiazan. in Hist. Pompil. part. 2. lib.* 18.

(3) Ex *rogit. Ioan. Baptistæ de Octauianis Not. Capitolini 26. Ianuar. an.* 1608.

vitę,

vitæ, Tranensem Ecclesiam non absque laude gubernauit, Apostolici Vicarij Præfecturà; mòx Romę sumptis violaceis insignibus, ornatissimi, & elegantis Prælati famà apùd omnes comparata, in Curia decessit.

BALTHASSAR GADDIVS intèr Referendarios Signaturæ adnumeratus, postquàm iuuenilibus annis prudentiam, quæ propria senectutis esse solet, ac incorruptam Iustitiam in dissidijs Fori probauisset, in Galliam Narbonensem missus est, vbi honestissimum munus egit; & demùm ad Aulam Romanam redux, post noua virtutis suæ experimenta, à vita migrauit [1].

PETRVS MARTYR MERLINVS legali praƈtica in Tribunalibus Almæ Vrbis sumpta, intèr Referendarios nomen dedit. Romà deindè egressus ad gubernandas Vrbes, Lauretum, Æsium, & Beneuentum rexit, sed adhùc in robusta ætate debitum, cui obnoxij mortales sunt, naturæ persoluit.

ANDREAS ALBICINVS ex Marchionibus Luderniani, egregijs donis naturæ ornatus, in cętum Referendariorum vtriusque Signaturę susceptus est anno 1643. Verùm cum & diuitijs suffultus, & gratià Principum, quæ extollendę virtuti valdè prosunt, spem intèr omnes secuturę sortis excitasset, sublato à viuis Ioanne Baptista fratre, nigram clamydem deposuit, & cum Francisca Lignana Bononiensi ex Regulis Montonis nuptias elegit, vt

[1] *Ex Oration. funebr. Equ. Ioan. Gaddi, Typis Ioan. Cimattij anno 1646.*

genus

genus suum propagaret (1).

ANDREAS MANGELLVS Iurisconsultus in Romana Curia celebris, non minùs ob doctrinam, quàm ob integritatem. Hispanicę Legationis Auditor fuit, Ioanne Iacobo Pancirolo, & mòx Iulio Rospilioso Nuncij munus agentibus, vbi famam literaturę, & probitatis in Italia iàm satìs latè propagatam, adhùc sibi maximam effecit. Cum enìm Philippus IV. ei ciuilem controuersiam Aulici apùd se in primis gratiosi commendasset, heroicum responsum dedit: *Inseruiam*, inquit, *Maiestati vestræ intrà limites iustitiæ, & honoris Dei*. Quę verba zelo ęquitatis, rectique animi instinctu pronunciata, ità Catholico Regi placuerunt Iudicis candorem admiranti, vt illum imposterùm pręcipuo amore prosecutus sit. Hoc vt audiuit Innocentius X., & tanti Regis desiderium, cum intèr Belgas Apostolicum Internuncium, & S. Angeli Abbatem declarauit, vbi cum fallax opinio inualuisset, quę orthodoxi cultus puritati aduersabatur, Andreas diù, multumque elaborauit, vt illam dilueret. Ipse Imperator precibus Leopoldi Archiducis Austrię permotus, virtutes Andreę diligentis, Traianum, eius fratris filium Comitem S. R. I. constituit, & splendido priuilegio auxit, quo laureà insignire scientijs quibuscumque prędìtos Conciues posset. Dùm autèm ab Alexandro VII., consonam gloriosis laboribus mercedem destinante, Romam vocaretur, antequàm Bruxellis discederet

[1] *Ex Orat. funebri ab Octau. Petriguano habita, Typis Hęredum Zanpæ anno 1691.*

T. dèret

deret è vita migrauit Cal. Nouembris an. 1655. (1).

FRANCISCVS MANGELLVS in rebus agendis folers, & strenuus, post fratris obitum Abbas S. Angeli declaratus est, & violacea veste decoratus. Cum verò negotia Serenissimæ Farnesiæ Stirpis in Alma Vrbe procuraret an. 1660., ipse quoquè vniuersæ carnis viam, nondùm senex introiuit [2].

CAROLVS PAVLVTIVS ex Comitibus Calbuli, vir eloquentià, magnitudine animi, & affabilitate præclarus, quarum virtutum subsidio ad splendidiores Ecclesiæ dignitates ferebatur, nisi immatura mors omnium spei, & votis obstitisset. Fuit Abbas Vernæ, Canonicus Basilicæ Lateranensis, Papæ Referendarius, Prothonotarius Apostolicus ex numero Participantium, à Secretis, & Datarius in Legatione Germanica pro fęlicitate Pacis. Dùm autèm à Secretis munere fungeretur Congregationis Sacr. Rituum, anno vndequinquagesimo suæ ætatis, humanæ Reparationis 1662. vitam cum morte commutauit (3).

BONAMENTES AVGVSTINVS ex Marchionibus Altemburgi, magnæ expectationis Præsul, ob aciem ingenij, & decora prudentiæ, ac libe-

[1] *Ioseph Vrceolus Consult. Forens. cap. 30. sub num. 13. - Ex Orat. funebri habita Forol. à Frat. Cherubino Carpensi, Typis Cimat. an. 1655. - Malatest. Garuffus in Ital. Academ. pag. 132.*

(2) *Ioseph Vrceolus Consult. Forens. cap. 30. num. 13.*

(3) *Philip. Rondaninus de Basil. SS. Ioan. & Pauli cap. 15. pag. 233.*

ralitatis,

ralitatis, si ad caniciem peruenisset. Anno 1675. Canonicus Vaticanus extitit; sequentibus verò Signaturæ Referendarius, Prolegatus Bononiæ, Sepsempedæ, & Fani Rector. Cùm deniquè intèr Ponentes Sacræ Consultæ censeretur, an. 1693., ætatis septimo suprà quadragesimum, occumbens progressus suos interrupit.

IOSEPH FERDINANDVS PAVLVTIVS ex Comitibus Calboli, veri, & perfecti Prælati typus, si quæ Virum initiatum decent; dotes prudentiæ, modestiæ, mansuetudinis, & æquitatis, in eo trutinentur. Munia non sinè plausu exercuit Referendarij, Prolegati Ferrariæ, Signaturæ Iustitiæ Votantis, Congregationis Aquarum à Secretis, Consultæ, & Immunitatis Præsulis, ac Liberianæ Basilicæ Vicarij. At cunctas re solà meruit, quas in varijs muneribus laudes cumulauerat; nàm Romam sibi à Sacro Collegio in Comitijs Vaticanis concreditam intèr minas grassantis luis incolumem seruauit. Dùm tandèm à voluptuarijs Albani locis ad Almam Vrbem remearet, & equi Aurigę fręna contemnentes, rhedam pręcipiti fuga traherent, Ioseph ex ea prosiluit; sed cadens, & capite in silicem offendens, plorando casu extinctus est anno ętatis vndequinquagesimo, Salutis 1695.

PEREGRINVS MASERIVS, in quo quid possit natura palàm fecit, munerum suorum prodiga. Is enim acerrimo ingenio penetrauit arcana naturalis, & diuinę philosophię; clarissimus legum Interpres, & eruditione multà in Historijs extitit. Memoriam tenacem, tantamque habuit, vt sępè fęlici repetitione memoraret, quę ad verbum audierat in academijs, & suggestis. Apùd Chri-

 stinam

ſtinam Suecorum Reginam, in eo literaturę prodigium admirantem, antè alios gratioſus fuit, cum eximià potiſſimùm poęſeos arte humanos affectus, quòcumque vellet, contrectaret. Hęc verò relaxationis cauſà exercuit; cęterùm grauiora legum ſtudia impenſiſſimè coluit, vt ſibi, & reipublicæ prodeſſet. In Ditione Auenionis conſedit Auditor; in Flaminia Locumtenens ad Ciuilia, & Gubernator Rauennæ, antequàm Romæ celeberrimi Iuriſconſulti nomen compararet. Ab Innocentio XII. anno 1695. Canonicus S. Mariæ Maioris, Prælatus Domeſticus, Signaturæ Iuſtitiæ Auditor, mox vtriuſque Referendarius, & Votans creatus eſt. Illum Clemens XI. à Secretis Aquarum, & Confinium, ac Abbreuiatorem Curiæ renunciauit, qui licèt in Summo Pontificatu conſtitutus, amicitiam in minori fortuna contractam, non neglexit, ſed eam glorioſo nexu confirmauit. Dum autèm eſſet Signaturę Decanus, & ad altiora accederet, inualetudine correptus, in Patriam ſeceſſit, Canonicali ſede Liberianæ Baſilicę relicta Bernardino eius fratris filio, Iuuene peracris ingenij, & ſpecimen futuræ virtutis oſtendente. Ità Foroliuij eodem die, quo prodierat in lucem, ab eà demigrauit; natus XVI. Cal. Ianuarij anno 1648., mortuus anno 1618. Laudatus eſt à Bonauentura Barberino Ferrarienſi, Capuccinæ Familię Prouinciali. Operum illius, quę extant hæc ſunt, *Opus de Legatis à Latere*, poſteà auctum, & in duos Tomos impreſſum *Romæ Prælo Georgij Placbi: Vota variorum generum* excuſa in Tractatibus *Paulutij*, *Palmæ*, & *Balducij*: Alia in *Tomo ſecundo notabilium*, & *Suppletionum in Banniment. General. Ditton. Eccleſiaſtic.*

clesiastic. Doctissimi Viri *Francisci Antonij Bonfinij* Auditoris, & Consiliarij Regiæ Domus Mediceę (1). *De Iuribus Legationis Æmilię apùd Petrum Barbosam de Præscriptione* impress. Papię : Duo Opuscula, alterum *De Coniugio Gręcorum*, alterum *De Palio Pontificali*. Verùm *Adnotationes ad Statutum Foroliuij*, *Additamenta ad Decisiones Gasparis Cardinalis Carpinei*, & centum ferè *Comentarij rerum Legalium* digni vt in æuum viuant, inter alios calami sui labores delitescunt.

DE ALIJS PRÆLATIS SÆCVLARIBVS, ET REGVLARIBVS &c.

CAP. VIII.

HIc memoria eorum repetetur, qui vel minores Romanæ Aulæ Dignitates, vel insignium Ecclesiarum Sacerdotia, vel summas Ordinum Regularium Præfecturas meruerunt.

IOANNES à Foroliuio Archipresbyter Veronensis, Conrado de Brancareschis Lucensi suffectus est anno 1336.; quæ Dignitas post Episcopalem prima, cui nequaquàm subest, intèr alias Ecclesiarum Italiæ clarissima; seiunctà ab Episcopo Iurisdictione potitur. Hac propterea viri amplissimi,

(1) *Bonfinius in Notabil.*, *& Supplet. ad Bannimenta Generalia Ditionis Eccles. tom.* 1. *cap.* 3. *pag.* 46., *& tom.* 2. *cap.* 48. *pag.* 40. *cap.* 55. *pag.* 210. *cap.* 80. *pag.* 542.

& præ-

& præsertim Petrus Cardinalis Columna Romanus, iàm anteà perfungi non dedignati fuerant. Postquàm verò Ioannes Foroliuiensis diù munus exercuit, graui senectæ requiem quæsiturus, illud Ioanni de Capitaneis reliquit anno 1355. Cum autèm iunior inuerso ordine, senis exitum præcessisset, is iterùm resumpsit Sacerdotium, & tenuit vsque ad V. Idus Martij an. 1372., quo & ipse debitum naturæ persoluit (1).

BENVS NVMAIVS Abbas Commendatarius S. Mercurialis, Scarpettæ Ordelaphi Episcopi Foroliuiani vices gessit anno 1394. [2]. Vir fuit variâ literatura ornatus, & præsertim Pontificij Iuris scientiâ, vt intèr celebres Canonum Professores æui sui censeretur.

BAIOCIVS PONTIROLVS ob elegantiam morum, & sanguinis sui claritatem, quæ à Ioanne XXIII. olim Flaminiæ Legato plurimi habebatur, In Aulam Pontificiam susceptus est, & intèr Cubicularios Intimos adnumeratus an. 1410. Eo tamèn Pontificatu se se abdicante, Nicolao Estensi Ferrariæ Marchioni accessit, qui magnam rei politicæ virtutem admiratus, illum sempèr ab arcanis consilijs adhibuit, grauissimis Legationibus condecorauit, & vt amicum potiùs, quam clientem respexit (3).

LAVRENTIVS FLORENVS Abbas S. Mercurialis, satis doctrinæ, & probitatis donis honestatus,

(1) *Vghellus in Ital. Sacr. tom. 5. pag. 1014.*

(2) *Ex Chron. Albertina 9. Ianuarij an. 1394.*

[3] *Ex eodem Annal. sub anno 1435. die 17. Nouembris.*

illam

illam sedem, vsquè ad præcipitatum senium occupauit, & octogenarius occubuit an. Salut. 1437. diù mansurà apùd posteros sui famà. Matthęus Blondus successor designatus est: cum autèm à Sacerdotijs abhorreret, eam Tiaram renuit [1]: sed post varios annos mutato consilio, Rauennatem S. Mariæ Rotundę accepit.

FRANCISCVS MATTHÆIVS Abbas S. Mercurialis anno 1442. (2), non solùm gradu, verùm etiàm candore vitæ venerandus, quo velùt exemplar Decessoribus suis præluxit, & eam Ecclesiam egregijs monumentis illustrauit.

ANDREAS BECCIVS ad Abbatiam S. Ruphilli euectus est circà an. 1440., cui oppida Foropompilij, & Meldulæ cum finitimis Pagis tùnc parebant, antequàm in Basilicæ Vaticanæ potestatem deueniret. Huic postquàm diù pręfuisset, à Catharina Rangonia, Antonij Principis Foroliuiani Vxore, & Vgone Spilimberti Comite coactus, eam Sinibaldo Antonij notho cessit anno 1458., qua violentèr abdicatus, reliquum vitæ spatium Bononiæ in luctu, & męrore transegit [3].

HIERONYMVS BLVNDVS Flauij Genitoris exempla secutus, scientijs indefessam operam nauauit; quibus potitus, se ministerijs Romanæ Aulæ aptum patefecit. Constat fuisse Scriptorem Li-

[1] *Ioan. Dipintor. in Chron. M.S. Forol. anno* 1437.

(2) *Alexand. Paduan. in Chron. M.S. Forol. ad ann.* 1442.

[3] *Ioan. Dipintor. in Chron. M.S. sub an.* 1434., *&* 1458.

terarum

terarum Apostolicarum sub Calisto III., nec recentiora documenta habentur (1).

PETRVS IOANNES BELLVS S. Ruphilli Abbas an. 1475. Is cum prædiues esset, nèc minori pietate ornatus, propè Templum S. Crucis, Canonicæ ædificium excitauit [2], sumptu librarum quadraginta trium millium (tunc magna vis pecuniæ), in quo S. Mariæ Vulneris, mirabilis Imago coleretur. Ibi adhùc pendent in conuexitate Toli eius, gentilitia Insignia Leonis ascendentis, Zonà dextorsùm secti.

PAVLVS AVGVSTINVS Raphaeli Riario Cardinali amplissimo apprimè charus, ad honorem Pontificij Cubicularij apùd Xystum IV., eo Patrono promotus est anno 1480. Erat enim Raphael Pontifici proximus, quippè genitus ex sorore; quo gradu plurima insupèr priuilegia curauit Paulo, de se multùm benemerenti [3].

IVLIANVS BLONDVS Hieronymi germanus, & sanguine, & literatura, non se degenerem inclyto Patre ostendit. Hic Canonicatum in S. Mariæ Maioris Romæ adiuit, ei relinquente Sedem, honestissimumque gradum anno 1480. Ioan. Baptista ex inclyta Sabella Gente (4).

NICOLAVS BARTOLINVS Abbas S. Mercu-

[1] *Ex Catalog. antiquo Vir. Illustr. Forol. sub an.* 1455.

(2) *Matth. Vecchiaz. in Hist. Pompil. part.* 2. *lib.* 15. *pag.* 178.

[3] *Ex Monum. Archiuij S. Augustini Forol., sub anno* 1480.

(4) *Paulus de Angelis de Basil. Liberiana pag.* 43.

rialis

rialis ex Commendatarijs vltimus, Monasterium intùs, & foris restaurauit. Is magna dicendi vi, magis à naturà, quàm ab arte profectà, Principum fauorem passim nactus est. Apud Hieronymum Riarium imprimis gratiosus, Infulam, & Imperia simùl obtinuit: Cùm verò Beneuentanam Arcem Custos tueretur, eamque Alphonso Calabriæ Duci, nimià imbecillitate animi, non virium dedidisset, amisit gratiam Imperantis, & munera, ac Abbatiam, quamuis inuitus, Monacis Vallumbrosanis cessit an. 1482. In hoc infortunio se se contulit ad Ascanium Sfortiam, ex Ducibus Mediolani, Cardinalem primarium, qui eloquentissimum virum summa benignitate complexatus ad Francorum Regem ablegauit, vbi Oratoris officium gerens occubuit an. 1493. (1).

MATTHÆVS A' FOROLIVIO omnium scientiarum cognitione, præsertìm Platonicę doctrinæ ornatus, se in beneuolentiam Xysti IV. prudentià, & literis insinuauit; à quo Pontificius Commissarius constitutus est anno 1484. (2).

CYPRIANVS NVMAIVS Leoni X. pergratus, non solùm ob propria virtutum merita, sed ob antiquam amicitiam, qua Stirpes Medicea, & Numaia iungebantur, fuit Scriptor Literarum Apostolicarum an. 1518. (3).

[1] *Andreas Bernardus in Chron. Forol. M. S. pag.* 115. *sub anno* 1487.

(2) *Marsilius Ficinus in Epistolis latinis lib.* 7.

(3) *Ex rogit. Africani Seueroli, Archidiaconi Fauent.* 11. *Aprilis an.* 1518.

IOANNES THEODOLVS ex Marchionibus S. Viti ad dignitates Romanæ Aulæ aspirans, Xysti V. Summi Pontificis obsequio addictus fuit, & intèr Cubicularios Honoris cooptatus. At non multò post, sepositis Ecclesiasticæ vitæ ministerijs, Lauram Carassam Neapolitanam duxit, Pauli IV. proneptem, à qua Ioseph illustris Vates, & Iacobus Episcopus Foroliuiensis orti sunt [1].

FRANCISCVS GADDIVS satis Aulæ notus, in qua consenuerat, Canonicus Basilicæ Liberianæ fuit, per abdicationem Ioannis Baptistæ de Saxatellis Imolensis an. 1600., & Duadulanus Abbas (2). Nemo tamèn post eum Infulam obtinuit, Abbatiæ redditibus Sacello Burghesio, Pauli V. sanctione adiudicatis.

ALEXANDER MARCHESIVS Iurisprudentia consultissimus, in Romanà Curià rara naturæ, & artis ornamenta patefecit. Apud Amedeum Sabaudiæ Ducem Internuncij Apostolici ministerium gessit an. 1602., quo, & aliorum munerum subsidio, ad maiorem fortunam euehebatur [3]. Cum deniquè ad Almam Vrbem redijsset, à Clemente VIII. æquum laboribus premium relaturus, nondùm sexagenarius vitam claudens, omnium expectationem frustratus est.

Hi sunt, qui honestiora Sacerdotia, quantùm mihi innotuit, vsquè ad præsentem ætatem obie-

(1) *Ex Monumentis Theodolorum*.

[2] *Paulus de Angelis de Basil. Liberiana pag.* 48.

(3) *Ex Literis Petri Card. Aldobrandini Dat. Romæ* 3. *Octobris* 1602.

runt,

sunt; qui autèm Regularibus Familijs pręfuerunt nouissimè attingentur.

GHERARDVS A' FOROLIVIO innocentiæ speculum, religiosa viuendi norma, & perfectionis exemplar Monacis Habitus Camaldulensis fuit; quas cùm suspicerent virtutes Prælati Ordinis, eum ex Abbate S. Michaelis Pisarum an. 1299. Generalem perpetuum dixerunt, numero Vigesimum nonum post D. Romualdum. Hic precibus ad Bonifacium VIII. Pont. Maximum porrectis, qui Iubilęum sacra Almæ Vrbis loca inuisentibus proposuerat, pro se, & Cęnobitis suis, licèt non petentibus Romam impetrauit. Annos non plusquàm octo summà integritate præfedit. Verùm licèt non diù, sed satìs Ordini suo proficuus, V. Cal. Augusti an. 1307. à viuis excessit (1).

BENEDICTVS LANCIVS Abbas SS. Iusti, & Clementis Volaterrarum, vnanimi suffragia ferentium consensione ad summam Camaldulensium Pręfecturam euectus est, ex perpetuis Generalibus Vndequadragesimus. Fuit arcto nexu amicitiæ coniunctus Ioanni Francisco Episcopo Aretino, qui in grati animi argumentum, Antecessorum Largitiones Sacræ Eremo Camaldulensi datas ampliori indulto confirmauit. Cęterùm postquàm duodecim annos Regulari familiæ præfuisset, ab ęmulis apùd Eugenium IV. criminatus, quòd mutatis moribus, Monachalis disciplinæ candorem inquinasset, trutinandum crimen Conuentui Brittinoriano datum est. Id autèm Foroliuiani ęgerrimè ferentes, tres No-

(1) *Augustinus Florentinus in Histor. Camaldulen. lib. 2. pag. 213.*

biles Iurisconsultos ad Ioannem Ceruantes Cardinalem S. Petri ad Vincula, Ordinis Patronum ablegarunt, Franciscum Saluolum, Petrum Panseccum, & Baptistam Hasteum, vt innocentis, & spectatissimi viri iura tuerentur. Secundum exitum res pollicebatur; sed prȩualente insimulationum grauitate, exauctoratus est an. 1431. (1). Ei successit celebris famȩ Ambrosius Trauersarius à Porticu, eruditione literarum tantà, vt Flauius Blondus intèr Foroliuij ornamenta recenseret, hunc heroem latinis, & græcis scientijs præstantissimum, in oppidulo olìm Patriæ suæ subiecto, prodijsse [2]. Cum tandèm Benedictus de criminibus, quibus inustus fuerat, sè satis purgauisset, honoribus, & famæ restitutus, Abbas S. Zenonis in Pisano agro occubuit.

BAPTISTA DE FOROLIVIO ex Ordine Seruorum, in agendis rebus prudentiam, in gestis suis pietatem, in scholasticis thesibus doctrinam comprobauit: quæ dotes non solùm oculos sodalium attraxerunt, sed & Pij II. Pont. Maximi existimationem. Quamobrèm ex Prouinciali Flaminiæ, Nicolao Generali graui morbo laborante, Socius delectus est an. 1461. Francisci Campani Vicarij Generalis; cui, & alijs duobus Viris spectatæ virtutis pari imperio fungentibus, Ordo alternatim regebatur [3].

[1] *Ioannes Dipintor. in Chron. Forol. M. S. Rubr.* 523.

(2) *Flau. Blondus in Ital. Illustr. Reg. 6. - Augustin. Florent. in Histor. Camal. lib.* 2. *pag.* 240.

(3) *Aloysius Maria Garbius in Addit. ad Annal. Gianei, Cent.* 3. *lib.* 2. *pag.* 508.

Nec

Nec vlteriora occurrunt Baptistæ monumenta, forsàn in ea dignitate extincti.

LVDOVICVS ORLANDINVS intèr Canonicos Regulares S. Saluatoris ab ineunte adolescentia nomen dedit. Ibi & nobilitate indolis, & scientiarum, quas calluit ornatu, & integerrimæ vitæ normà, facilè omnes superauit, vt tanquàm lumen sapientiæ, & morum à cęteris respiceretur. Primus Fornouij Abbas fuit an. 1477. post acceptum, Pini Foroliuiani Principis permissu, ac dono, Cęnobium à Petro Dyrrhachino ędificatum. Quod dùm moderaretur, tantam sanctimoniæ, & prudentiæ famam apùd Collegas reportauit, vt diuturnam fęlicitatem vniuersæ Congregationis curaturi, ei deciès contulerint supremam Præfecturam. His meritorum testimonijs à Pontifice Maximo ad Episcopalem Patriæ sedem promotus est: quam tamèn ascendere miro humilitatis sensu detrectauit [1]. Vixit vsque ad tempora Tridentini Concilij; cui intèr venerandos Patres interfuit, Catholicæ Ecclesiæ operam suam nauaturus. Demùm nonagenarius ab hac vita migrauit.

AVRELIVS TABACINVS ex Congregatione Vallisumbrosæ, quam bìs castigatissimæ, & innocentis vitæ laude administrauit, postquàm in Bergomati, Foroliuiano, alijsque Monasterijs, quos mores haberet, quas virtutes excoleret, exemplis suis ostendit. Dum esset Passiniani Abbas, in recens Sacellum picturis, auro, & marmoribus ornatum, ac in Vrnam porphyritis ex inferiori Templo S. Io-

[1] *Augustinus Mantuanus in Annal. part.* 4.

annis

annis Gualberti corpus magnificà, & insigni pompa transtulit an. 1580. (1). Cùm tandèm Monachos suos, quibus ad perfectionem regularem orationibus, inedijs, & flagris, dux, & impulsor extiterat, erudiuisset, in Marathensi cęnobio caducam carnem deposuit an. 1607. (2).

ANGELVS MONSIGNANVS ex Ordine Carmelitarum, illis virtutum subsidijs constipatus, quæ ad dignitates euehunt. Cum scholasticas scientias in Lycęis docuisset, & in celebribus Italiæ suggestis conciones habuisset, vt alijs prçeesset dignus repertus est. Fuit in primis Prouincialis Flaminiæ, deindè à Secretis, Procurator, & deniquè totius Ordinis Generalis Minister: qua dignitate per sexennium actâ, in requiem Patriæ se se recepit, vbi anno ætatis sexagesimo nono, Reparationis nostræ 1697., Cal. Aprilis, debitum naturæ persoluit.

ANGELVS MARIA CASTELLINVS Canonicus Regularis *S.* Saluatoris, perspicacià ingenij, & subtilitare doctrinæ, præsertìm sacræ, secundus paucis. Eà in Cathedris doctor, in Aula Romana theologus satis comprobàtà, vbi Consultor Indicis, & Procurator Ordinis per sex annos fuit, in Comitijs tandèm omnium plausu Abbas Generalis creatus est anno 1697.: quibus muneribus præstantèr absolutis, ad suam Fornouij Canonicam secessit, & in confutandis erroribus Hęreticorum,

[1] *Eudoxius Loccatellus in Vita S. Ioan. Gualberti lib. 1. cap. 89.*

[2] *Vincentius Simius in Catbal. Vir. Illustr. Vallisumbrosæ pag. 34.*

eòrum, adhùc erudito calamo elaborat. Verùm ob nimiam senectutem, se ab administrationis curis abdicauit. Hoc illustre Cęnobium duo semper Abbates Foroliuiani moderantur, perpetuà, sed alternatim triennali potestate; & nùnc viuunt ornatissimi Viri Saluator Hasteus, & Laurus Antonius Marchesius, quà dùm alter fungitur, alter cessat.

VALERIVS SAVORELLVS ex Ordine Eremitarum B. Petri de Pisis, per minora officia laudabilitèr contendens, ad Generalem Præfecturam progressus est anno 1703. Hanc, diù permansurà intèr socios religiosæ vitæ, sui regiminis memorià, spectatà prudentià, ac egregia wirtute gubernauit.

IOANNES AVRELIVS CASALIVS ex Familia Vallisumbrosæ, præcipuas meruit, & comparauit Dignitates, quamuìs ob humilem suarum virium opinionem, omnes recusaret. Fuit in varijs Cęnobijs Abbas, Visitator, & demùm Generalis anno 1718. Apùd Cosmum III. Magnum Etruriæ Ducem gratià intèr primos valuit, ob pulcherrimas dotes probitatis, & religionis, quas in eo, optimus Princeps mirabatur, & amàbat.

LIBER II.

DE THEOLOGIS.

CAP. I.

MARCVS ANTONIVS PAGANVS.

MARCVS ANTONIVS PAGANVS ignota natalia sortitus, obscuritatem sanguinis eruditione omnium disciplinarum illustrauit. Superatà adolescentià, Franciscanam Familiam Minorum Conuentualium ingressus est, vt ibi sapientiam, cęterarum rerum fundamentum, compararet. Illi fuerunt ingenij motus ad noua excogitandum acres, ad declarandum fęcundos, ad memoriam tenacissimos, vt propterea mirà fęlicitate plura scientiarum genera adeptus fuerit, quamquàm breue vitæ curriculum, & ars longa videatur: Vim nempè oratoriam, & poesim excoluit; canonicas leges, & literaturam sacram didicit, ac vtriusque philosophię arcana penetrauit; quorum theses in Lyceis Taruisij, Venetiarum, & Patauij, discussit, & docuit inauditá subtilitate; cum non minùs tyrones illum præcepta tradentem admirarentur, quàm competitores, secum disceptari non audentes, scholasticum conflictum declinarent. Doctrinæ ornamenta, cum summà prudentià, & integritate coniunxit, quibus aditum sibi ad regulares gradus aperuit. Fuit nimirùm Visitator Pontificius Liguriæ, Pedemontis, Montisferrati, ac Cisalpinæ Galliæ an. 1566., Inquisitor Adriæ, & Rhodigij, Prouincialis Ianuæ, Bononiæ, Thraciæ, atque Daniæ: Bis in Comitijs Gene-

Generalibus Mediolani, & Senarum affedit, vbi cum Thoma Origono, folus, ex prębentibus fuffragia Pater Ordinis, honoris, & cultus gratià vocatus eft. Liquet Thomam fummas Præfecturas obijfle, fed de M. Antonij muneribus clariora monumenta, ob maiorum incuriam, interierunt. Non tamèn ignoratur, cum intèr Theologos Tridentini Concilij emicuiffe, & coràm venerando conuentu Præfulum difertiffimam concionem habuiffe. Cùm autèm fimilitudo morum alliciat, & attrahat ad amicitiam, arctum vinculum mutuæ coniunctionis iniuit cum Fęlice Peretto, tùnc Collegà, mox Generali Miniftro, & tandèm à Vaticana purpura ad D. Petri fedem eleuato. Is ftatim ac conditionem, & nomen immutauit, Xyftus V. appellatus, veteris fodalitij, & amici virtutum optimè memor, eum participem fuæ fortis facere decreuit. Quamobrèm, vt Romam feftinaret opportunè iuffit, quemadmodùm fama eft, vt illum proprio galero decoraret, ità reftituturus Seraphico Ordini, in digniffimo Viro, & fibi vnicè iucundo decus, & Cardinalatus dignitatem. M. Antonius mandato Pontificis audito, citatum iter arripuit, fed poftquàm Fulgineum peruenit, inexpectato morbo affectus, quem vitium ætatis, nàm feptuagenarius erat, grauiorem, & lethalem fecit, finem dedit mortali vitæ XIII. Cal. Octobris, An. Virginei Partus 1585. (1). Ibi folutis iuftis fepultus eft, cum Epitaphio à Petro Rodul-

[1] *Petrus Rodulphius in Hiftor. Seraph. lib. 2. pag. 271. - Ioannes Stringha lib. 3. pag. 409. - Ioannes Franchinus in Bibliofophia pag. 420. - Vuadingh., & Superbus in Indic. Script. Min.*

X phio

phio, posteà Episcopo Senogalliensi, qui secum necessitudinem habuit nullis limitibus comprehensam, lucubrato. In Foroliuiano autèm D. Francisci templo, Sebastianus Gherardinus lapidem muro Sacrarij compactum posuit, hac honestissimà Inscriptione

FR. M. ANTONIO PAGANO FOROL. VIRO INTEGERRIMO -- OLIM RHODIGIJ PRAVITATIS HÆRETICÆ INQVISITORI -- ILLVSTR. DOMORVM FRANCISCANÆ FAMILIÆ, ET TOTIVS PROV. -- BONONIÆ PLVRIES MODERATORI, LIGVRIÆ VISITATORI APOSTOLICO, -- MOX PROVINCIALI MAGISTRO, DVM A' DVLCI PATRIÆ SINV -- AD OSCVLA PEDVM XYSTI V. SVI AMANTISSIMI PRO -- PERAT, FVLGINEI IAM SEPTVAGENARIVS MORITVR -- DIE XX. OCTOBRIS MDLXXXV. FR. SEBASTIANVS -- GHERARDINVS FOROL. ALVMNVS, TANQVAM PATRI -- DE SE OPTIME' MERITO P.

Celebris Literati iacturam non solùm scientiarum Professores, multiplicis eruditionis dona prædicantes, plorauerunt, sed ipsemet Pontifex importunum exitum commiseratus, effusis lacrymis, doloris simùl, & amoris signa palàm dedit. Erat Paganus staturà paruà, latà admodùm fronte, & cogitabunda, oculis minacibus, ac toruis, naso, ore, & mento, quæ vultus naturæ consonabant, colore cutis æneo, sincipite autèm caluo, extrà coronam alborum crinium. Docti eius calami labores typis extant, *Summa Triumphorum pro perfecta reformatione hominis interioris*, *Venetijs ex*

Typogra-

Typographia Ioannis Varifcij an. 1539. : *Speculum veri Christiani : Oratio de miserijs sui temporis : De Ordine, & Residentia Episcoporum : Tractatus de Pœnitentia : Sermo Generalis in Lege Canonica, Venetijs apud Bologninum Zalterium an.* 1540. , & 1571. : *Epithalamia, Trophæa, & Varia Carmina in laudem Beatissimæ Virginis : Oratio de Reformatione Ecclesiæ in Concilio Tridentino* ; Volumen *de Purgatorio, & de Indulgentijs* excusum est, vt *Maraccius*, & *Ciattus* locuples testimonium dicunt: *Conscientiæ Examen pro pœnitentibus*, post Auctoris exitum superstes, non diù post in lucem *Ioan. Baptista Somaccius* Typis suis vindicauit, *Venetijs an.* 1587.

HVic plerique non impares facilè extitissent diuinę scientiæ cognitione, nisi Opera, quæ elucubrarunt, in pluteis peritura reliquissent.

RAYNALDVS VVILDVCCIVS M.SS. exarauit, quæ in Bibliotecha S. Iacobi Bononiæ adhùc asseruantur, non admodùm quęsito orationis genere, sed eruditione plurimà Scripturarum locupletata : *Tractatus de Septem Sacramentis* : *Sermones in Dominicis Anni* : *Sermones super Epistolas* : *Sermones ad vsum Quadragesimæ* : *Sermones de Festis annualibus, & contrà Hębreos*. Romæ etiàm extat Codex in insigni Bibliotecha Augusti Ghisij Aricię Principis, sub an. 1405. Arimini exscriptus à Ioanne de Austria Familiæ Eremitanæ, cui titulus *De Resurrectione mortuorum*. Hic in quatuor

partes digestus est. Prima agit de Resurrectione, & de Conditione corporum, tàm cęlestium, quàm terrestrium: Altera de Conditione Animæ separatę: Tertia de futuro Iudicio: Postrema de statu hominum post Iudicium. In his porrò quęstionibus elucidandis totam vim theologicę facultatis effudit, vt nihil desiderari posse difficilibus argumentis videatur (1).

SIGISMVNDVS A' FOROLIVIO, quem nonnulli Taurellæ Gentis crediderunt. Is Augustinianæ Familiæ adscriptus, intèr alios fęlici dicendi copià, & profundà doctrina eminuit: quæ ornamenta literarum, cum illi aditum ad familiaritatem Vrbani *VI.* aperuisset, in summum amoris locum exceptus est. Ab eo proptereà mandatum subijt, vt Clementem *VII.* ex Comitibus Gebennarum, Pontificis nomen vsurpantem, simùl fortis, & prudens corriperet, & prauos tumultus, ac sequentia indè discrimina obijciens, quorum ipse Auctor extiterat, ad sanum consilium restituendæ tranquillitatis Christi Regno, & Romanæ sedi reuocaret. Quod frustrà tentatum est; etenìm peruicacia Clementis perditè restitit salubribus Sigismundi monitis (2).

HIERONYMVS GIVNTINVS ex Ordine Minorum varià literaturà imbutus, & diuinà potissimùm philosophià, quæ eum paucis secundum reddiderunt. In cathedris, & suggestis Picęni, Tusciæ, & Cisalpinæ Galliæ magnæ eloquentiæ, &

(1) *Ex Bibliotheca Ghisiana num.* 1561.

(2) *Ex Collectan. Eugenij Menghij sub anno* 1380. *M.SS.*

perspica-

perſpicacitatis laudem nactus eſt. Cùm tandèm Cęſenæ an. 1430. temporibus graſſantis luis totus in animarum ſalute laboraret, peſtiferi morbi vitio impetitus occubuit [1].

HIERONYMVS BVRSELLVS ex Familiâ Prędicatorum; ſi quiſquam alius in ſcholaſticis, ſacris, & profanis diſciplinis verſatiſſimus fuit, is profectò erat, vt preclarè labores teſtantur. Scripſit libros *Sermonum de tempore*: *De Sanctis*: *Pro Dominicis*: *Pro Quadrageſima*: *Librum Orationum*: *& Foroliuij Añales* ab an. 1397. vſque ad an. 1433. [2].

BARTHOLOMÆVS A' FOROLIVIO, in Ordine Dominicano excoluit non ſolùm politioris humanitatis, ſed diuinæ philoſophiæ diſciplinas. Exarauit opuſculum *De Septem artibus liberalibus*: & Volumen *Caſuum Conſcientiæ*, lucis, & æternitatis digna (3).

MARTINVS VVASTALLA, habitu Carmelita, eruditione literarum, & theologicæ doctrinæ omnibus Lycęis notus. Paulo III. ſedente, Tridentino Concilio interfuit, in cętum præſtantium Theologorum cooptatus. Flaminiæ cęnobia Prouincialis gradu gubernauit an. 1556.; & tandèm Senis, vbi metaphyſicam interpretabatur, intèr tyronum, & profitentium plauſus, vitæ curriculum

(1) *Ioannes Dipintor. in Chron. Forol. pag.* 43.

(2) *Ioan. Michael Plodius part.* 2. *lib.* 4. - *Ambroſius de Altamura cent.* 3. *pag.* 207. - *Andreas Riuetta cent.* 3. *pag.* 81.

[3] *Alphonſ. Fernandez in Cathal. Scriptor. Prou. Lombard. lib.* 3. *n.* 49. - *Andreas Riuetta cent.* 3. *p.* 77.

perfecit

perfecit, & huiusmodi mors nomen eius ab interitu vindicabit [1].

HIERONYMVS, ET PHILIPPVS DE SAVORELLIS è Familia Minorum Conuentualium, oratoriâ facultate, & vtriusque philosophiæ ornati, quorum profectò eloquentiæ non deerant lumina sententiarum, & verborum splendor. De postremo sufficiet elogium doctissimi Viri Bartholomæi Ricci ad Ioannem Hieronymum Rauanium: Ego, inquit ille *Philippum Sauorellum Concionatorem Franciscanum, vt alterum filium amo, est enim ętate adolescens, sed prudentia, & integritate, atque studiorum cognitione, vel natu maximus.* Augustinus Superbus raras Iuuenis dotes admiratus, eum celebrat magnæ literaturæ, & maioris spei, si ad caniciem peruenisset. Reliquit immortales ingenij labores *Peripateticas quęstiones*: & disertissimas *Conciones*, in quibus contentio sermonis flectebat mortalium animos, & mirà virtute impellebat ab æterna recogitanda (2).

FRANCISCVS ROSSANVS è Societate Iesu facundus Orator, qui, & verbis ad audiendum iucundis, & sententijs ad suadendum aptis vtebatur: Theologus etiam insignis, qui diuinarum rerum naturam perspicacitate mentis, & incomparabili studio inuestigabat. Is dum regeret Prouinciam

[1] *Franciscus Sixtus in Oper. cui Tit. Tessarecades Impress. Venet. an.* 1564. *pag.* 281.

(2) *Bartbolom. Riccius in Volum.* 2. *Epist. latin. lib.* 4. – *Petrus Rodulphius in Histor. Seraphic. lib.* 2. *pag.* 269. – *Idem in Concionibus pag.* 135.

Vene-

Venetam, interfuit Congregationi, in qua Vincentius Caraffa Neapolitanus ad summam Præfecturam electus est an. 1645.; nec pauci ex illis, qui suffragia ferebant, in eius meritis obtutus, & desideria collocarant. Obijt Placentiæ an. 1647. [1].

HIERONYMVS MENGHIVS ex Ordine Seraphico Conuentualium, non tàm canitie, quàm candore morum recolendus. Hic Prouinciarum Angliæ, & Bononiæ Moderator fuit an. 1650., longæuamque ætatem in suggestis, & cathedris traductam pijssimè perfecit. Intèr alia eius vitæ gesta, celebris disceptatio de Immaculata Conceptione memoranda venit. Cum enim sapientissimi Viri Romæ in publicis thesibus circà originalem Virginis labem toto conatu differerent, mirabilibus argumentis eos confutauit, ac vt silentio venerarentur Diuinæ Matris priuilegium coegit (2).

FRANCISCVS SAPORETTVS ex Familia Prędicatorum theologicam facultatem professus est, Bononiensis Gymnasij Baccalaureus, & decus. Summam D. Thomæ Aquinatis fęlicitèr ità percepit, & in tenaci memoria reposuit, vt omnia eisdem verbis redderet, tanquàm ob oculos haberet. Demùm in Almam Vrbem accersitus an. 1661., antè senectam moriens, immortale sui desiderium sapientibus reliquit (3).

THOMAS MAZZA omni doctrinà, & eruditione præditus, quam scriptis, & typis comprobauit,

(1) *Ex Monumentis Societ. Iesu Romæ*.

[2] *Ioannes Franchinus in Bibliosophia pag. 91*.

(3) *Ex Monumentis Cęnobij S. Iacobi Foroliuij*.

fuit

fuit Inquisitor Cremonæ, Vincentiæ, Liguriæ, Bononiæ, ac Commissarius Generalis Romæ. Ibidùm, multà Ordinis sui Prædicatorum glorià, Catholici cultus puritatem à scelerum inquinamentis expiaret, hęresim Quietis sub velamine pietatis turpis libidinis appetitus occulentem, detexit; & extinxit. At cùm par laboribus munus iàm adesset, non humanum in terris, sed vt speratur æternum, decedens lucrifecit an. 1688. Extant ex eius operibus *Vita Claudiani Poetæ*, *Vincentiæ*, *apùd Iacobum Amedeum an. 1668.*: *Opusculum Apologeticum pro Ioanne Annio Ronchi*, *apùd Georgium Franchi an. 1675.*: *Historia Gothorum*: *Conciones de Tempore*, *& de Sanctis*: *Panegyris D. Raymundi de Pegna*: *& Tractatus super prohibitione mulieris ab ingressu Monasteriorum* (1).

DE IVRISCONSVLTIS

CAP. II.

RAYNERIVS ARSENDVS.

Togà, & armis præstantes maiores habuit, Genitorem autèm Petrum varià scientiarum eruditione ornatum, cuius vestigijs inhærere proposuit, & literariam potiùs quàm militarem intèr vitæ discrimina gloriam com-

[1] *Vincentius Maria Fontana in Theatr. Dominic. part. 3. cap. 3. pag. 566.* - *Andreas Rouetta in Bibliothec. Cronologica cent. 5. pag. 195.*

parare.

parare. Itaque Iurisprudentiam amplexatus, intèr consortes studiorum acri, & perenni æmulatione differere, ac in medium afferre nouas, & inauditas quæstiones cępit. Cum autèm Socij vim perspicacis ingenij mirarentur, & sæpiùs confutati, eum prouocantem ad theses declinarent, in Palestra adagium emanauit, magis de præceptoris, quàm Raynerij victorià præsumendum. Is diù in exilio Rauennæ fuit, cum Gens Arsenda nobilitate, & opibus præclara, Guelpham factionem sequeretur aduersùs Ordelapham, quæ tùnc in Patria regnabat, Ghibellinam sustinentem. Passìm eunte altissimæ doctrinæ famà, Raynerius Romam vocatus est ad amplissimum munus Auditoris Sacri Palatij (1), quod tantà Quiritum laude exercuit, quantà Decessorum alter vnquàm obierit, cum facilem aditum optimatibus, & plebeijs daret, controuersias benignè audiret, & trutinatam acerrimè iustitiam incorruptè administraret. Quoniàm autèm naturæ ingenio, potiùs ad Ius interpretandum, quàm ad dicendum in Tribunalibus Italiæ ferebatur, se se abdicare Romano Magistratu, & celebrem Matris Studiorum Bononiæ Vniuersitatem adire decreuit, à qua magnis præmijs accersitus fuerat. Ibi quamplures annos docuit, & peririssimos magisterij sodales nactus est an. 1324. Guidonem de Fulgineo, Petrum de Cernitis, Fratrem Vbertum de Cęsena, & Ceccum de Asculo Astrologiam exponentem: an. 1330. Iacobum à Beluisio, Franciscum de Liazarijs, & Iacobum Butrigarium:

[1] *Guido Panzirolus de Claris Leg. Interpretibus cap. 62. pag. 183.*

anno autèm 1338. intèr alios Vgonem de Parma [1]. At ex multis discipulis, qui summà conspiratione amoris inclytum magistrum prosecuti sunt, & antistites legum euaserunt, sileri profectò non debet Bartolus Saxoferratensis, Iuris lucerna, & legum apex nuncupatus. Is quamuìs tyrocinia suscepisset etiàm à clarissimis Doctoribus Cyno Pistoriensi, & Oldrado Laudensi, supèr omnes tamèn veneratus est, vtpotè cui se longè plùs debere fateretur, Raynerium Arsendum, & tàm enixè coluit, vt non iàm ampliùs tyro, & auditor, sed doctor, atque aliorum preceptor, in *Questionibus* affirmet, se subijcere sententiam suam specialitèr opinioni, sententiæ, & consilio Dñi Raynerij de Foroliuio, Patris, Domini, & Doctoris sui (his titulis eum appellabat), atque illius correctionem sempèr reuereri (2). Vbique gentium igitùr, & iàm omnium sermone celebrabatur Raynerij nomen, vt proptereà hoc temporis Carolus Bohemiæ Rex, & Cesar, compos eiusdem virtutum factus, illum supremum Consiliarium Aulæ Cesareæ, & Regalis declarauerit [3]. Verùm enimuerò à Bononiensi Academià ad Pisanam progressus, Bartolum iàm Bononiæ tyronem, hìc habuit collegam; imò & competitorem. Is nempè dùm *l. omnes populi ff. de Iustit., & Iur.* enodaret, materiem Statutorum fusè, & luculentèr pertractauit, eamque multis

(1) *Cherubin. Ghirardacc. in Histor. Bonon. part. 2. libr. 20. pag. 56. & libr. 21. pag. 139.*
(2) *Bartolus in Question. quest. 2., & 14.*
(3) *Marcus Mantua in Epitome Viror. Illustr. pag. 167. num. 221.*

questio-

quęstionibus, & septem potissimùm accuratè digessit. Raynerius econtrà, vt erat acutissimus, & opinionis suæ amator, ac tenax, singulas Bartoli sententias accersijt, & ad vnam omnes reiecit, ac damnauit in *Repetitione* per eum exaratà supèr memoratam *l. omnes populi*, quam postmodùm inseruit *Albericus de Rosate in Tractatu Statutorum*. Ob hanc Raynerij in Bartolum nimis seueram censuram, *Iason*, & post eum *Ioan. Paulus Lancelottus* malè crediderunt, id non doctrinæ propriæ tenacitate, sed inuidiæ, & æmulationis vitio peregisse; quod crimen in ingenuo Viro, & à cunctis Scriptoribus laudato suspicari nefas est. Cęterùm dùm in Pisano Gymnasio horum illustrium Iurisconsultorum, qui de principatu contendebant, sublimis scientia in omnium ore versaretur, Raynerius sexcentis aureis (enorme tùnc temporis stipendium) Patauium ad exponendum Ius ciuile vocatus est, quo anno ibidèm pontificium Ægidius Mandelbertus Cremonensis interpretabatur. Magnis Ordinum cunctorum studijs, & præsertim Carrariæ Stirpis, intèr Euganeos floridum Regnum obtinentis, in magistrali cathedra locatus, eam vsquè ad exitum gloriosè detinuit, tantà discipulorum, & Principum ipsorum reuerentià, vt illius verba tanquàm ab oraculo acciperentur. Solus dumtaxàt Signorolus de Homodeis Mediolanensis, olim eius tyro, de mendà, & errore correptus, Magistrum paruipendere non dubitauit; vndè grauis intèr illos simultas prodijt, quæ in atrox tandèm odium ęstuauit. Cùm enim *Signorolus Consilium* edidisset supèr Statuto Astensi, quod est *trigesimum septimum* in ordine intèr eius consilia Lugduni impressa, di-

scipuli sententiam iustitiæ zelo ; & veritatis amore improbaret, vt in *sexagesimo octauo*, Incipiens, *Quædam mulier nomine Blandexia*, vbi auctoritatem senectutis, & gradus vsurpans, antiqui tyronis opinioni illusit, vtpotè qui disputaret de lana caprina, & asciscerct verba sua, licèt à se declarationem textus *in l. Cęsar de Publ.* Bononiæ dudùm Auditor accepisset. Hanc ideò nimìs acerbam castigationem ęgrè ferens *Signorolus*, plùs sapere se, quàm Præceptorem putans, alterum *Consilium* euulgauit in eadem editione *vndeseptuagesimum*, vbi *Contrà*, inquit, *videtur esse scriptum per D. Raynerium de Foroliuio Doctorem meum in extraordinarijs, qui multùm coloratè, & quod veriùs est, iudaicè visus fuit redarguere ; sed more Celsi excusantis sibi tùnc Magistrum suum, vt l. debere* §. 1. *ff. de Arbitr., ipsum si possem excusarem, sed quia eius sententia est Iuri contraria, ideò totalitèr est spernenda &c.* Hæc, & alia Signorolus: quoniàm verò Raynerius ex acrimonià responsionis sibi nimiùm remorderi visus est, irà exarsit, & liberiori calamo scriptum, & Scriptorem confutauit, vt ex *Consilio vltimo* Lugdunensis editionis. Initium est, *In nomine &c. Ad confusionem cuiusdam nostri Discipuli, qui à me monitus in isto Consilio, se, & suum errorem corrigere noluit, sed potiùs in eo perseuerans, in turpia verba prorupit, contrà l. quisquis C. de postulan., & calore iracundiæ ductus, contrà l. quod calore ff. de reg. Iur. rubore confusus, dedecùs sibi adscribens, suum errorem expressum in suo consilio reuocare noluit, contrà l. Potiores &c., multiloquium, & sui cordis arrogantia fatua fulminauit, contrà præceptum Ioannis Apostoli*

in sua

in sua Canonica dicentis, in multiloquio peccatum non deest, & contra l. statuunt &c. suum etiam errorem iterando peccauit, & ideò excusari non debet, nàm delicti veniam crimina non semèl commissa habere non debent vt l. &c., & ideò suas fatuitates corrigam vrbano sermone, non improbo. Et si meì discipuli cesset insania, vigeat iustitia contrà eum, & per consequens in eius persona meus bonor perpetuò perseueret, cum bonor sit Magistro bonos habere discipulos, vt in constit. ff. in fine. Sequitur consilium in quo omnia refellit Signoroli argumenta; & subindè illa cuiusdam *Permagensis*, nempè *Alberici de Rosate*, vt testatur *Thesaurus* [1]; & his verbis terminatur, *Quarè ego Raynerius de Forliuio &c. ordinariè legens actu in regia Vrbe Paduæ sub protectione, & tutela Inclytorum, & Magnificorum Dominorum meorum Iacobi, & Iacobini fratrum de Carraria, ad reuerentiam, & bonorem Omnipotentis Dei D. N. Iesu Christi, eiusque Intemeratæ Sanctissimæ Matris Mariæ Virginis, totiusque Curiæ celestis, & maximè B. Nicolai mei Patroni in Curia celesti, in cuius festiuitate compleare expediui prædicta ad defensionem pietatis, bumanitatis, æquitatis, charitatis ordinatæ, & affectionis naturalis, iustitiæ, & totius Iuris ciuilis, dico, & consulo &c. supplicans omnipotenti Deo, & Curiæ, & Sancto prædictis, quatenùs informet Iudicantem, & Consultorem in rectitudine veritatis:Ità quod Iustitia in quæstione præsenti per ipsos obseruetur, ad quam mea intendit intentio: Rayne-*

(1) *Gaspar Ant. Thesaurus Quæstion. Forens. lib. 1. quæst. 94. num. 3.*

rius

rius de Forliuio : Hæc verba à typis fidelitèr exſcripta afferre operæ pretium duxi, vt innoteſcat, quantùm ex feruido naturæ inſtinctu ſæpè caleret Raynerij ſanguis, & acerrimè magiſtralem dignitatem tueretur; ſempèr ſiquidèm contendit, vt eius opiniones, & vota, diſcipulorum ſententijs, & ipſius Bartoli præponerentur. Fuit & lepidiſſimi ingenij, quemadmodùm acuta, ac ſalibus aſperſa eius dicta teſtantur, quæ intèr alia ſunt, *Æſtatis tempore remiſſiùs eſſe dandam operam ſtudijs, quoniàm tùnc ſufficiet nobis viuere: Melius eſt ſilere, quàm per imperitiam malè loqui: Si ſecundùm cogitationes hominum ſuccederet eis lucrum, multum cogitarem ego, & multi alij &c.* Tradit, & affirmat *Albericus*, quamuìs ipſum viua voce docentem non audierit, ſcripta eius legiſſe, ac ſibi viſa ſubtilia, vtilia, delectabilia, & realia: & in huiuſmodi verba deſcendit, *Laus eius comparatiuè infinita eſt* (1). Tandèm Legum Monarcha communi conſenſione & habitus, & nuncupatus, immortalitate ore, & calamo aqcuiſità, mortalitatem exuit anno humanæ Salutis 1358. Corpori ſolutis iuſtis, intèr elogia, & totius Gymnaſij lacrymas in altero ex periſtylijs Minorum Conuentualium Patauij ſepultus eſt (2). Eius cenotaphium

(1) *Albericus de Roſate in Proœm. Digeſt. noui, column. penultim.*

(2) *Iaſon in l. omnes populi. - Ioan. Paulus Lanzelottus in Vit. Bartoli pag. 15. - Ioan. Fichardus in Tractat. Vit. Recen. I. C. C. tom. 1. pag. 157. - Catelian. Cotta in Tractat. Magn. tom. 1. pag. 139. - Baptiſta de Gazzalupis de modo ſtudendi in Iure.*

decorant

decorant effigies quasi anaglyficæ, & adhùc auri vestigia supersunt, quo superinductus passim est tumulus. Iacent ad caput, pedesque Simulacri cubantis, & doctorali veste induti, librorum volumina; in tabulà autèm marmoreà, muro compactà, sequentes versus leguntur.

LIVIA QVEM GENVIT RAYNERIVS ALMA QVIESCIT -- HOC SAXO, LEGALIS APEX, VENERABILE LVMEN -- LEGIBVS IN MVNDO, IVRIS SVMMVSQVE MONARCA, -- FIDVM CONSILIVM DVBIJS, RATIONIS AMICVS. -- HOC PEREVNTE PERIT LEGVM VENERANDA POTESTAS: -- VIRTVS STRATA IACET ZELO VIDVATA PATERNO. -- HVC HVC VERTE OCVLOS LACRYMANS, HIC SPONTE QVERARIS -- PLEBS STVDIOSA PATREM, QVIA VIX HANC PASSA RVINAM -- HEV TANTVM SÆCLO DAMNVM RELEVARE FVTVRO -- COMPOS ERIS: NATVMQVE FLEAS ARSENDA PROPAGO.

Erat Raynerius, vt patet ex priscis imaginibus, staturà mediocri, exili vultu, lata fronte, luminibus concauis, ore paruo, acuto mento, colore ad album, & pallidum vergente, caluo capite, & raris, ac velùt sparsis circà aures capillis: abrasà incedebat barbà, interiore veste rubea, superiore sine manicis nigrà, prętiosis subsutà murium ponticorum pellibus, & penès collare duobus nodulis annexà. Reliquit filios Arsendinum, & Fridericum Iuris consultissimos, ac cohęredes eius sapientiæ, & famæ. Ab Arsendino, & Catharinà ex Do-

ex Dominis Boneldæ Andreas prodijt, parens Thaddeæ Arſendi Generis postremæ, quæ Baiocio de Pontirolis nupſit. In hac defecit Raynerij ſemen, ſed eius inclytum, & perenne nomen in editis Operibus vigebit. Alia temporum ærumnis obnoxia periere, alia ab infortunijs educta, typis extant. *Lugduni excuſa eſt ſub an.* 1523. *apùd Hugonem à Porta, & Antonium Vincentium, Vtilis, & ſecunda Lectura Domini Raynerij de Foroliuio in vtroque Iure Doctoris luculentiſſimi ſuper prima, & ſecunda parte ff. noui: Cum eiuſdem Raynerij, Dyni, pluriumque aliorum Doctorum Additionibus &c. & acuta Dyni Repetitione ſuper §. ſi plures &c.* In libro cui titulus, *Repetitionum, ſeù Commentariorum in varia Iuriſconſultorum Reſponſa, Volumen Primum:* continet eas Repetitiones, quæ ſpectant ad priorem partem primi Tomi Pandectarum, editum vt ſuprà, ad paginam ſexageſimam tertiam, incipit, *Repetitio Raynerij Foroliuienſis in l. omnes populi ff. de Iuſtitia & Iure*, diuiſa eſt in numeros centum viginti: Sequitur Tomus ſecundus; Repetitiones continet, quæ pertinent ad poſteriorem partem primi Tomi Pandectarum: Ibi ad paginam quadrageſimam quintam ſuprà centeſimam reperitur, *Repetitio Raynerij ſuper l. admonendi ff. de Iure Iurando*: Ad paginas biſcentum, & viginti octo, *Repetitio in l. qui ſe debere ff. de condict. cauſ. dat. cauſa non ſecut. Repetitio in l. ſi Procuratori, ff. de condict. cauſa data, cauſa non ſecut. Repetitio in l. dedi, quæ eſt l. ſin. de condict. cauſa data, cauſa non ſecut. Repetitio in l. libertas & in l. ſi non ſortem ff. de condit. indebit. Repetitio ſuper l. interdum ff. de conditione indebit.* Ad paginam verò biſcentum vnam,

vnam, & octoginta *Repetitio super l. Auunculo ff. de condict. sine causa*: deindè *Repetitio super l. centum Capuæ, ff. de eo quod certo loco*: *Repetitio super l. si post moram ff. de eo quod certo loco*: *Repetitio super l. item ille ff. de constit. pecul.*, & demùm *Repetitio supèr l. si vt certo §. si duobus vehiculum ff. commodat*. In volumine octauo, Repetitiones complectente in varias Romanorum Principum Constitutiones, quæ posteriori Iustinianei Codicis parti conueniunt, à pagina quadringentesima trigesima tertia, vsquè ad trigesimam nonam reperitur *Repetitio super l. vnicam Cod. de sentent. quæ pro eo quod interest profer.* In vetustiori editione Tractatus *Alberti Duri*, Venetijs euulgati an. 1549. vbi, *De Statutis fœminas excludentibus* tractatur, extat Opusculum, in quo Raynerius optimè eam materiem commentatus est. In secundo Tomo Consiliorum ad causas vltimarum voluntatum, collect. per *Ioannem Baptistam Zilettum*, & excusum Venetijs anno 1581., Consilium octauum à Raynerio exaratum supèr articulum *An filij spurij possint succedère ex testamento Patris*, legitur. Bononiæ in Collegio Hispano, M. S. tanti Doctoris asseruatur, publicæ, & priuatæ vtilitati profuturum si in lucem ederetur. *Fanusius Campanus* eum Tractatus duos lucubrasse, alterum *de Potestate Regia*, & alterum *de Tirannide* testatur [1], qui forsàn intèr varios posterarum ætatum casus perierunt.

(1) *Fanusius Campanus de Famil. Illustr. lib. 5. pag.* 88.

ANTONIVS MERENDA

VTriusque Iuris studijs ANTONIVS natus est Cal. Octobris an. 1578., Parentibus priscæ nobilitatis Fabritio, & Clelia Hastea, quibus placuit indere ad lauacrum Salutis hoc nomen filio, vt Antonij senioris Canonici Cardinalis Rauennatis Ecclesiæ anno 1492. (1) ornatissimi Agnati memoriam renouarent. Intèr alias dotes, quæ in puero egregiæ indolis emicuerunt, mirabilis mansuetudo, integritatis, & literarum insitum votum excellebant. Fuit enim adolescentibus annis tàm placidus, & ab ira alienus, vt quamquàm iniurijs lacessitus, animum semper composuerit, & indignationi pepercerit; tàm probus, castigatissimæque vitæ, vt nec de minima re corripi eius mores potuerint; tantę prætereà sapientiæ in legali facultate, vt nemini suæ tempestatis postponi posse videretur. Satis imbutus Rethorica, & naturalis, ac diuinæ Philosophiæ disciplinis, quibus se præstantissimum oratorem in Academijs, & sophistam in publicis thesibus ostendit, Cęsareo, ac Pontificio Iuri nauare operam constituit. Ad id eum euocabant clara Gentilium exempla Vincentij, & Hippolyti, qui Romæ in Foro gloriosè versabantur. Isti enim quamuis Cęsenæ exorti, Foroliuiano Generi originem suam referebant; nàm Iacobum Atauum intèr Consiliarios Cęsenates dedisse nomen an. 1475. haud ignorabant. Antonius

[1] *Archang. Albertin. in Chron. M. S. Forol. sub die* 14. *Septembr.* 1492.

practicà

practicà in Sacræ Rotæ Auditorio, & summis Romanæ Curiæ Tribunalibus acceptà, tueri causas forenses cępit, eà doctrinæ, & probitatis famà, vt crescente in dies clientum numero, vix satis esse tot Patrocinijs posset. Audierat has laudes Magnus Etrurię Dux Cosmus II. qui ad augendum Pisanę Vniuersitatis decus, Viros doctissimos vndique aduocabat, Iuuenem ętate, sed maturum scientià, ad munus Lectoris extraordinarij, & Pandectarum accersiuit. Hanc sedem annos quindecim multiplici eruditione non tàm tenuit, quàm decorauit, vt non minùs Tyrones, quàm Collegę eius aciem ingenij, & incomparabilem humanitatem certatìm admirarentur, ac laudarent. At quem putabant, disertissimè exponentem legales textus, diutiùs Pisani audire, exinsperatò perdiderunt; nàm Francisci Cardinalis Barberini studio, & Serenissimæ Domus Mediceæ permissu, ad Firmanum Gymnasium Antonius emigrauit, præcipuam Iuris Ciuilis Cathedram è matutinis horis conscensurus. Ibi sexennio intèr plausus cunctorum absoluto, ad Ticinense Magisterium progressus est, quod per longum viginti annorum interuallum obtinuit; ibique docendo, & ędendo Typis Opera, suum nomen iàm Italiæ vniuersæ notum, etiàm tràns Alpes amandauit. Quibus profundæ doctrinæ laudibus adducti Bononienses, eum primum Legum Interpretem, seù Gymnasij Eminentem renunciarunt. Annos octo in eodem munere consedit; à quo cum ad Patauinum magnà Reipublicæ Venetæ expectatione vocaretur, perfecit angustum Vitæ curriculum, nunquàm apùd posteros defecturus, anno Redemptionis 1655.

ętatis suæ septuagesimo septimo (1). Erat Antonio lacertosum corpus, statura non admodùm procera, plena, & rotunda facies, vbi aperiebatur lata frons, mentis amplitudinem indicans, & micabant oculi; in quibus irradiabat magistralis dignitas: caput autèm, & mentum crebrà, & veneranda canicie conspersum. Quanti sint ponderis, subtilitatis, & eruditionis eius doctissimi labores, si cùm cęteris coętaneorum comparentur, facillimè innotescet. Extant Volumina quatuor *Controuersiarum Iuris*, quæ libros quatuor, & viginti complectuntur; *Primum Venetijs an.* 1625. *apud Hæredem Damiani Zenarij: Secundum Ticini Regij, excudebat Ioannes Andreas Magrius anno* 1638. *Tertium* eodem Impressore emersit *anno* 1639., cui insertus, & colligatus est *De Cambio nundinali Tractatus elaboratissimus Papiæ apùd Magrium anno* 1645.: Volumen verò, *Quartum* ab eisdem typis in lucem prodijt an. 1647.: *Disputationis de Consilio minimè dando extrà casus regulæ ex duobus malis, iuxta opinionem specificantem probabilitèr actum pro licito, in concursu opinionis specificantis ipsum probabilitèr pro illecito, Pars prima cum Appendicibus, Bononiæ apùd H. H. de Ducijs an.* 1655. in quarto: Suspensa est, donèc emendetur. In hoc siquidèm Tractatu promit, *Vsum probabilitatum, receptum eo sęculo, aduersari consuetudini vniuersali, & Canonibus Sanctæ Ecclesiæ, Scripturis intellectis iuxta sensum communem, principijsque naturalibus,*

(1) *Antonius Bagatta in Add. ad Platinam in Vita Innoc. X. - Franciscus Biraghus in tractat. Oper. equestr. in lib. 4. Decisf., decis.* 14.

& theolo-

& theologicis ; & adeò motiuis satisfit, vt defendi nō possint probabilitèr; defectus insupèr grandes demonstrantur doctrinarum pro eius defensione editarum. Fertur Bartholomęū Mastrium Imeldulensem, Theologorum ęui sui principem, dum perstantissimum Opus in secundum librum Sententiarum Alexandro VII. obtulisset, ab eo de propriâ sententiâ interrogatum in tantâ scribentium varietate, & in defendenda probabiliori Antonij pertinaciam improbante, respondisse: Haùd secùs, inquit, Beatissime Pater, Vir iste mihi amicitiâ coniunctus, opinari poterat; cùm à purissimæ conscientiæ instinctu., quam ego arctissima familiaritate noui, ad probabiliorem enixè colendam, & fouendam moueatur. Hoc luculentum de virtutibus Antonij testimonium Mastrius Pontifici Maximo perhibuit. *Secunda Pars de Consilio : Grande Responsorum Volumen : & Quintum Controuersiarum Iuris*, si vnquàm excudentur, Familiam, Patriam, & Typos illustrabunt.

IN Iure ciuili, quo intèr populos Iustitia, concordiæ mater custoditur, vel operibus editis, vel magisterijs celebres antè alios extiterunt.

FRIDERICVS ARSENDVS ad laudem Genitoris Raynerij aspirans, pro virili parte nisus est eam quodammodò ęmulari. Fuit peritissimus Antistes legum, eamque scientiam, Parentis laborum consors, clàm excultam, ipso extincto palàm docendo, & scribendo confirmauit.

ARSENDINVS ARSENDVS eximij Patris vestigia

ftigia tenuit, & Fratrem longè vicit scientià legum. Dùm anno 1340. Iura Pataiuij interpretaretur, à Francisco Carrario ad Venetum Senatum missus est, vt ab eo honestæ pacis conditiones impetraret; & ipsà tandèm desperatà, Bononiam petijt, salutarem opem à Pontificio Legato rogaturus. Ibi legalium Thesium dissertationem publicam habuit, & inclytum Gymnasium nunquàm interiturà doctrinæ suæ famà impleuit (1). Pataiuij decessit, propè paternos cineres humatus, & Vxoris tumulum, vbi hæc leguntur. HIC IACET NOBILIS, ET EGREGIA DOMINA, DOMINA CATHARINA DELLA BONELDA VXOR EXCELLENTISSIMI LEGVM DOCTORIS DOM. ARSENDINI DE ARSENDIS DE FORLIVIO.

THOMAS, ET PETRVS FOROLIVIENSES an. 1450. non solùm Iuris Codices in primarijs Gymnasijs Italiæ exposuerunt, sed Opera supèr Cęsareis legibus elucubrata in lucem protulerunt. Verùm enim verò cũ temporum iniuriæ quandoque officiant etiam rebus im̃ortalitate dignis, illa venturæ ætati occuluerunt; & nominis, Patriæque memoriam sustulissent, nisi ipsa *Baldus* à latebris obliuionis eduxisset (2).

VGOLINVS VRBEVETANVS, Foroliuij Archidiaconus, & Vicarius Generalis, in pontificio iure, & re philosophica magnoperè versatus, addidit suis laudibus eam Musices peritiam, vt sacri cantus libri, eius mirabilis ingenij fętus, meritò cunctis huiusce facultatis præferantur. Maximum

(1) *Panzirolus lib. 2. cap. 62. - Mantua tom. 1. pag. 160. - Gazalupus de Modo studen. in Iure pag. 35.*
(2) *Baldus in l. Vsufruct. Cod. de Vsufruct. n. 4.*

tamèn

tamèn suarum virtutum præconium fuit, eas profundà modestià prætexisse [1].

GVILLELMVS LAMBERTELLVS legum scientià, muneribus, & actis rebus clarissimus, diù Forum Cornelium rexit, illudque ab insidijs Thadęi Manfredi, imperio inhiantis, vindicauit. Exortà finium dissensione intèr Communitates Imolæ, quæ Riariæ Genti; Lugi, Massæ, & Consilicis, quæ Atestinæ obtemperabant, ei tunc temporis Hieronymi Riarij summo Auditori, ac Mario Aretino Ioannis Galeatij Mediolani Ducis Vicario Generali, arbitria pacis, & belli credita sunt. Potuit enim Guillelmi prudentia futuris malis occurrere, & amicitiam intèr confines Principes arctiùs confirmare [2]. Anno 1500. in Cęsenati nupèr erecto, & 1502. in Florentino Auditorijs collocatus, forenses controuersias non ingloriè cognouit (3). Tandèm ad Patriam reuersùs, quam, prostratà Ordelaphorum sorte, Venetis obtulisse ferebatur, à manibus populi trucidatus est; alijs intereà miserentibus infęlicem casum, alijs ob suspectam eius fidem crudelitatem probantibus.

ANDREAS FACHINEVS Eques, & Comes Palatij Lateranensis, in quo multa dona naturæ, &

(1) *Dipintor. in Chron. M.S. Forol. pag. 32. - Blondus in Ital. Illustr. Reg. 6. - Albert. in Descript. Ital. Reg. 14. - Ex Hodoporico Ambrosij Camalduleṅ. an. 1433. mense Iunio.*

(2) *Ex rogit. Alexandri de Sellis Not. Imolen. 8. Octobris 1487.*

(3) *Ex Archiu. Reformat. Florentiæ 15. Aprilis an. 1503.*

artis

artis conuenerunt, perspicaciam scillcèt mentis, altamque doctrinam, suauissimi, & humanissimi mores comitabantur. Edocuit Inglostadij (1), & Pisis, ibi nouem, hic annos vitæ reliquos, magno vtrobique Auditorum plausu, quorum quisque certabat, vt incomparabilis Præceptoris merita prędicaret. Eum plurimi fecerunt Guillelmus Elector Bauariæ, & Cosmus II. Magnus Dux Etruriæ, ob celeberrimas Controuersias Iuris. Extat *Tomus primus* continens libros decem, *Venetijs apud societatem Venetam an.* 1602.: *Tomus secundus* continens librum *XI. XII., & XIII. Venetijs apùd Bernardinum Iuntam anno* 1710. *in folio*.

ANTONIVS PORTIVS Romani fori Primas, Capitolij Collateralis, & oraculum Almæ Vrbis, quem S. Rota insignem Iurisperitum appellauit [2]. Huic in Aracęlano Templo lapidem sub eius effigie posuerunt Dominicus Cardinalis Gymnasius amplissimi Ordinis Decanus, & Clemens Merlinus Romanæ Rotæ Auditor; alter priscæ necessitudinis, alter accepti tyrocinij memores. Hæc in elogio perleguntur: ILLE EST, IN QVO COMPREHENSIONEM LEGVM OMNIVM, RESPONSA NVNQVAM CVNCTABVNDA, PROMPTVM, ET IN NVMERATO SEMPER INGE-

(1) *Ex Liter. patentibus Hieronymi Ratfij Camerarij Academ. Inglostad. 6. Octobr. an.* 1597. – *Viuian. de Iurepatron. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 92. & *lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 13.

[2] *Rota coram Merlin. decis.* 158. *num.* 3. – *Mercurial. Merlin. de Legitim. lib.* 5. *tit.* 3. *quęst.* 8. *num.* 17.

NIVM

NIVM EXPERTA, ET MIRATA EST ROMA. Obijt Vir memorandus apùd Quirites, Ciues, & posteros, consumatà ætate annorum 75. intèr legales disciplinas, anno Reparationis nostrę 1631.

PHILIPPVS FACHINEVS inclyti nominis Iurisconsultus, de quo sufficient *Antonij Merendæ* verba ad Senatum Mediolanensem [1]: *Non possum Patres Amplissimi pręterire Clarissimum Antecessorem Philippum Fachineum, Andreæ Controuersiarum Auctoris celeberrimi filium, in Pisano Gymnasio manè è primo loco Ius ciuile tantâ subtilitate, facilitate, eruditione, & eloquentia exponentem, vt qui Ius nostrum, & ipsius virtutem benè nouere, vnanimi sensu pronuntient, vlli Italicorum huius temporis Iuris Professorum, absque iniuria non posse secundus existimari.* Occubuit Pisis eruditissimus Interpres legum, nisi æmulator, affinis saltèm paternæ gloriæ.

MERCVRIALIS MERLINVS satis apùd Italos, & Transalpinos clarus ob altissimam Iuris prudentiam, magis typis, quam administrationibus susceptis comprobatam. Extant doctissima, & elaborata Opera, Alterum *De Legitima*, *Venetijs apùd hæredem Damiani Zenarij an.* 1626.: Alterum *De Pignoribus*, & *Hypothecis*, *Venetijs apùd Iuntas*, & *Babam an.* 1639. in folio. Primum Volumen annum agens vigesimum quintum lucubrauit; secundum quinquagenarius, dissimili, sed optimo iuxtà ætatem pondere, ac stylo. Fuit priùs Auditor Rotæ Florentiæ, deindè Ferdinando II. Magno Etru-

(1) *Antonius Merenda in Epist. Dedic. ad Senatum Mediolan. Vol. 2. Dat. Ticini an.* 1638.

riæ Duci inferuiuit Auditoris Confultæ, & intimi Confiliarij gradibus, fummà femper integritate, ac fide. Demùm ab humanis exceffit an. Salut. 1657. [1].

FABRITIVS PONTIROLVS ex nobiliffima ftirpe procreatus, quæ mutua connubia cum Ordelaphis, & Alidofijs Foroliuij, & Imolę Dynaftis habuit. Thomas à Bonifacio IX., & Petrus à Ioañe XXIII. Nobiles Viri, & Domicelli Foroliuienfes appellantur. At magis proprijs, quàm fanguinis ornamentis Fabritius nituit, tantà fapientià, & fubtilitate in legibus interpretandis præditus, vt fæpè Iudices flexione textuum intercępti, ęius fententiam fequi cogerentur. Ad munus Auditoris Generalis Medicęi dominij electus, illud domefticà contentus famà detrectauit; & in Patria vbi tranfegerat iuueniles annos, feniles claufit, natus an. 1610., obijt an. 1663. Edidit *Refponfum Polycletea normà abfolutum*, *Cęfenæ ex typographia Nerij an.* 1645. in quarto; & tale nomen fibi confulendo comparauit, vt à Sacra Rota infignis Iurifconfulti elogio decoretur (2).

IOSEPH VRCEOLVS intèr legum Antiftites fuæ tempeftatis claruit, graui, & eximià doctrinà Operibus impreffis confirmatà. Nec folùm ingenio, fed

(1) *Venturinus Conf.* 42. *lib.* 1. *pag.* 770. - *Francifcus Anfaldus Conf.* 110. *in principio.* - *Iacob. de Comitibus tom.* 1. *Decif. Rotæ Senen. tit.* 2. *de Clar. Iudic. Ciuit. Florentiæ.*

(2) *Rota part.* 18. *Recen. tom.* 2. *dec.* 423., *& part.* 17 *tom.* 2. *decif.* 529., *ac cor.* - *Emer. Iun. tom.* 1. *decif.* 238.

proba-

probatiſſimâ integritate, & prudentiâ Magni Ducis Etruriæ patrocinium meruit. Eum nempè Coſmus III. ex Florentino ad Capitaneorum Partis Auditorium, Conſeruatoris Legum, & Abundantiæ, Auditoris Conſultæ, & intimi Conſiliarij euexit, ac deniquè in filios Ioannem Senenſis Rotæ Auditorem, & à Conſilijs Status, ac Petrum Paulum Equitem Ordinis S. Stephani, munificentiæ, & amoris ſui argumenta deriuauit. Quæ extant hæc ſunt *Conſultationes Forenſes rerum practicabilium, & iudicatarum, Bononiæ ex Typographia Iacobi Montij anno 1662.: Deciſiones inclytæ Rotæ Florentinæ continentes materias contractuum, vltimarum voluntatum, & interpretationes Statutorum, Florentiæ, Typis Ioannis Philippi Cecchi anno 1690.: Tractatus de Tranſactionibus, Geneuæ ſumptibus Ioannis Antonij Cramer anno* 1701. in folio. Dùm tandèm felici calamo, vegetique in ſenio memoriâ Tractatum lucubaret *De bona, & mala fide contrahentium*, ſurreptus importunâ morte, à laboribus ſuis requieuit Foroliuij anno Virginei partus 1698., ætatis ſexto ſuprà ſeptuageſimum [1]. In Sanctæ Mariæ Seruorum, coràm vtroque Magiſtratu laudatus eſt, & deindè poſt honeſtiſſimum funus tumulatus [2].

[1] *Iacobus de Comitibus tom.* 1. *Deciſ. Rotæ Senenſis tit.* 2. *de Clar. Iudic. Ciuitatis Florentiæ*.

(2) *Ex Orat. funebr., typis Ioſephi Syluæ anno 1698.*

DE MEDICIS

CAP. III.

IACOBVS A' TVRRI.

MAgnam IACOBVS reliquit sui famam, ingenij subtilitate, eruditis Operibus, & tunc ignotis documentis partam; eam scilicèt sortitus fuit mentis amplitudinem, vt mirà fęlicitate ijs disciplinis potiri valuerit, ad quarum possessionem alij laboribus, & senectà confecti vix perueniunt. Cum autèm intèr alias scientias profiteri Medicam facultatem proposuisset, Patauium petijt, vbi præclarum vigebat nomen insignium Virorum Bartholomęi Columnæ, & Iacobi Auogadrij. Eos siquidèm præceptores habuit in Medicina, & Philosophia; verùm intimo quodam naturæ lumine, & incessanti studio, socios non modò, sed & ipsos, à quibus eruditionis tyrocinia acceperat, prætergressus est. Multùm etiàm gręco sermone polluit, per quem ad difficilis scientiæ olìm in Græcia florentis cognitionem, velùt per ostium introitur. Eo nempè varia, & admodùm proficua à Gręcis scriptoribus excerpsit, quæ apùd nostrates in tenebris delitescebant. Tandèm ad Doctoream Cathedram promotus, egregiè, & disertè elucidauit Textus Galenici studij, ad quos audiendos plærique Itali, nec pauci transalpini Tyrones certatim properarunt. Erat tunc Medicina in tanta hominum existimatione, vt medendi munus nullius etiam optimatis dignitatem imminuere posse videretur.

retur. Inualuit Mediceę facultatis cultus græcorum Codicum expositione; ob quam innumeros cupido incessit noscendi Interpretem, & noua audiendi in Patauina Academia. Hìc Iacobus scientias trium præcipuorum, in quos scripsit, Medicorum, eà perspicacià, & nitore soluit, vt omnes mirari acumen, & doctrinam docentis cogerentur. Subtilitas primùm ex quæstionibus emergit, quibus vtebantur scribentes ea tempestate Medici; illasque interpretatione obscuriorum locorum, & sensuum fęlicitèr examinauit. His disceptationibus, quæ illi vis mentis esset, & quantùm reconditas scientias introspiceret, satis superque intelligetur. Non enim quisquàm diù facilè repertus est, in posterioribus æuis, qui in hoc pertractando genere quæstionum, aliorum quàm Iacobi vestigia sequi, & imitari maluerit, cum Doctor illo maior certè nullus haberetur. Scripsit quatuor Volumina, *Primum expositionum, & quęstionum in Artem Medicinalem Galeni: Secundum in Hippocratis Aphorismos, & Galeni super eiusdem Comentarios, & Quæstiones: Tertium Quęstionum in primum Canonem Auicennæ*: Excussa sunt, *Venetijs in Typographia Iuntarum an.* 1547. in folio: *Quartum Expositionum super Capitulum de generatione Embrionis, cum Quæstionibus: Venetijs apùd hæredes Octauiani Scoti an.* 1502. in folio, & forsàn alibi in alijs typis. Tradit *Vincentius Belluacensis* Libellum etiam *De Intensione graduum, formarum, & earum remissione*, composuisse (1). Patauij docuit vtrasque scientias Aristotelicam, & Hippocraticam, donèc illum

[1] *Vincent. Belluacensis in Specul. Histor.*

morta-

mortalitas consecuta est, eiusque documenta tanquàm oracula ab ipsis Collegis colebantur. Id nimirùm liquet ex Reformationibus Statutorum Almæ Vniuersitatis Artistarum Patauinæ, in quibus hæc verba - *Constitutum fuit, vt in lectionibus Doctores ordinarij Theoricæ, non dimittant examinationem difficultatum secundùm ordinem quæstionum Iacobi Foroliuiensis* [1]. Demùm cum omnes ad exitum gradiamur, iàm magisterij onere, & ætatis absumptus, non vt putat *Trithemius* anno Christi 1429. sub Sigismundo Imperatore, & Henrico Gallorum Rege, verùm pridiè Idus Februarij anno 1413., vt constat ex Inscriptione sepulcri, à viuentibus abijt, in Typis nunquàm moriturus (2). Intrà Templum Eremitanæ Familiæ post Iusta, & gemitus discipulorum, in magnifico monumento, cui superstat, sedentis instàr, eius Simulacrum, conditus est. Hoc Paulus Venetus illustris Philosophus erigendum curauit, cum Epitaphio, sequentibus numeris expresso.

FORLIVIVS IACET HIC IACOBVS, QVO CLARIOR ALTER -- NON FVIT IN LATIO, NEC GRÆCIA DOCTIOR ILLO : -- ALTER ARISTOTELES ITALIS, HIPPOCRAS FVIT ALTER -- OLIM QVI TERRAS FAMA, NVNC SYDERA LVSTRAT. -- QVI OBIJT ANNO

[1] *Ex Reformat. Statutorum lib. 4. cap. 18.*

(2) *Blondus in Ital. Illustr. Reg. 6. - Eremitanus in Supplem. Chron. lib. 6. - Albertus in Descrip. Ital. Reg. 14. - Vghellus in Ital. Sacr. tom. 2. in Episc. Forol. - Vuolph. Iust. in Cronol. Medicorum.*

DOMI-

DOMINI MCCCCXIII. DIE XII. FEBRVARIJ. Is licèt nullis careret ornamentis, fauore Principum, & literatorum obsequijs constipatus, prolem nihilominùs desiderauit, in qua moriens superesset: Cum autèm Vir sapiens haud ignoraret vnum sterilitati remedium à lege commodatum inueniri, antequàm ab hominibus migraret, Franciscũ quondã Romagnoli de Pontirolis, vel ex Sorore natum, vel affinem, quod tamèn incompertum est, in filium adoptauit (1). Eius tumulus patet antè Iacobi monumentum cum his Verbis HOC EST SEPVLCRVM FRANCISCI QVONDAM FAMOXISSIMI ARTIVM, ET MEDICINÆ MONARCÆ MAGISTRI IACOBI DELLA TVRRE DE FOROLIVIO, ET HÆREDVM SVORVM (2). Iste ob virtutes legales Patris, intèr Patritios Patauij locum an. 1430., & Consilicis Vicariatum meruit. Sed cum infirma mortalium consilia nequeant consulere caducitati, cui quodcumque ortum est, ex immutabili naturæ lege destinatur, circà annum Salut. 1600. insitum etiam Genus exaruit.

HIERONYMVS MERCVRIALIS.

Vitalem in lucem egressus est an. hum. Reparationis 1530., & Parentes Ioannem, ac Camillam Pungettam honestissimi Generis accepit. Fuit acerrimo ingenio, tenaci memorià, &

(1) *Archang. Albertin. in Chrõ. Forol. M.S. p.* 140.
(2) *Ex Inscript. à Iacob. Salomon. Collec. p.* 214. n. 9.

naturali

naturali eloquentià præditus, vt à primæuà etiam ætate de se magnū aliquid portenderet, & iàm tùm non minùs naturà, quàm artibus eruditus videretur. Nè tamèn iniuriam inferret indoli, grandia pollicenti, post studia politiorum literarum, ac Medicę facultatis, in Collegio physicorum Veneto, non Patauij, vt plurimi perperàm tradiderunt, annos agens vigintiquinque, Salut. 1555. Lauream obtinuit intèr lęta eorum præsagia, qui spectatores aderant, & in Iuuene subolescentem maturioris doctrinæ fructum prænoscebant (1). Mox sedulam Gręci sermonis cognitioni dedit operam, vt reconditiora eiusdem disciplinæ arcana faciliùs ingrederetur. Satìs Medicina imbutus, ad Patriam reuersùs est, & in inquirendis herbarum virtutibus, & morborum vitijs industriam suam collocauit. Verùm adhùc Iuuenis ad Pium IV. à Patribus Foroliuiensis Consilij missus, in Alma Vrbe constitit, vbi omnigenam eruditionem, & medendi præstantiam Ordinibus cunctis palàm fecit, & apùd Alexandrum Farnesium Cardinalem amplissimum, ac Literatorum Męcenatem pręcipuum locum meruit, quo in otio potuit doctos ingenij partus procreare [2]. Ob hæc virtutum ingentium ornamenta placuit Senatui Romano Hieronymū intèr Patricios cum sua posteritate conscribere, & ijs honoribus, ac indultis insignire, quibus orti ex Quiritum progenie perfruuntur (3).

(1) *Ex Priuil. Doctor. Colleg. Philosoph. Venet. Dat. 18. Aprilis an. 1555.*
[2] *Tuan. ad annum 1604.*
(3) *Ex rogit. Iulij Orologij Scribę S. R. Q. R. 13. Calend. Ianuar. anno 1563.*

Postquàm

Postquàm fama eminentis doctrinæ intèr Venetos aduenit Mercurialis, vita functo Antonio Fracantiano Vincentino, ad principem Medicinæ Practicæ interpretandæ Sedem Patauium vocatus est anno 1569., aucto stipendio per insequentes annos vsque ad ducatos mille, & biscentum. Eam insignem Cathedram longo octodecim annorum spatio decorauit; ad magnorum intereà Principum, Regum, & Pontificum languores sanandos accersitus, præsertìm Gregorij XIII. & XIV. ac Maximiliani II. Imperatoris, quem graui morbo fatiscentem, cum pristinæ sanitati fęliciter restituisset, nummis, torque aureo, generosis equis, & Equitis, Comitisque dignitate remuneratus est. Ille etenìm raris Viri dotibus permotus, cum socias sapientiæ, prudentiam, & integritatem comperisset, non solùm ore coràm Proceribus Augustalis Aulæ, sed præclaro Diplomate, Viennæ dato an. 1573., maiores ipsâ omnium opinione prædicauit. His muneribus illustre Priuilegium addidit, quo posset idoneos ad Medicinæ Baccalaureatum promouere, Scribas Tabellionatus officio vbique terrarum honestare, & nothos ad iura naturæ reuocare (1). Dùm tanti Professoris nomen in Italia coleretur, & Europęi Reges ei certatìm Archiatri gradum exhiberent, quem ipse semper singulari modestià detrectauit, illum Bononienses (2) ad instituendos tyrones celebris Gymnasij largiori manu, & Ciuitatis suo dono pellexerunt.

(1) *Ex Diplom. Cęsareo, Dat. Viennæ* 10. *Octobris anno* 1573.

(2) *Ex Diplom. XL. Reformator. Bononiæ, Dat.* 3. *Januar. an.* 1587.

Bb runt.

runt anno 1587. Ibi annos duodecim commoratus, cum non minori celebritate, quàm Patauij docuisset, à Ferdinando, Magno Etruriæ Duce, an. 1599. Pisas conductus est liberalissimo stipendio, posterioribus annis ad duo millia aureorum aucto. In his præcipuis Italiæ Academijs vsque adeò in græcorum, latinorumque cuiuscumque generis Scriptorum interpretatione versatus fuit, vt ex tot eius scriptis, nullum reperiatur, in quo eius eruditio non elucescat. Id sanè quotquot Lectiones, & Artis Gymnasticæ libros, quamuis cursim euoluerint, non solùm intelligent, sed fateri compellentur, ex illis, quasi ex perenni fonte, eruditionis flumen promanare: quippè seù perpendent medendi rationem, seù philologiam metientur, intèr sua, & primi etiàm nominis Auctorum Opera difficilem comparationem adinuenient (1). Verùm Hieronymus ingrauescente ætate in Patriam secessit, vbi & consulendo, & scribendo omnium sanitati prodesset, & animum suum à nimijs laboribus, & studijs relaxaret. Cum autèm homines inexorabili naturæ lege ad exitum festinent, postquàm per mensem asperrimo calculorum cruciatu laborasset, & à Cęsare Bartolello Episcopo Ciuitatis, ac à Magistratibus Iustitiæ,

(1) *Iustus Lypsius Epistol. Miscell., Cent. 2., Epist. 32. & 39. - Ioannes Craton. in Consultation. - Iacob. Philip. Tomasin. in Elog. Vir. Illustr. pag. 147. - Camill. Paleottus in Epist. ad Latinium 1587., & 1583. - Sebastian. Scheffer Introduct. in Art. Medic. - Guibertus de Alchimia Impugn. lib. 2. cap. 5. - Vghellus Ital. Sacr. tom. 2. in Episc. Forol. - Boisard. in Icon. - Bergard. in Epigram. - Manutius, & Grillus in Epist.*

& Pacis

& Pacis testimonja priuati, & publici mçroris accepisset, V. Idus Nouembris an. 1606. ab hac vita migrauit. Ferunt eum Medicis asseruisse duos in renibus lapillos gerere, vrinæ meatum prohibentes, & iterùm atque iterùm rogasse, vt statimac spiritum emisisset, id anatomica inuestigatione cognoscerent. Ità resectis visceribus compertum est, illum nequaquàm opinionem decepisse, & binos in renibus prçgrandes calculos habere ponderis drachmarum octoginta. Solutis Iustis splendidissimà pompà, intèr pauperum, & bonorum luctum in D. Mercurialis sepultus est in eleganti Sacello à se nupèr condito, & auro, marmoribus, ac picturis adoperto; in quod Sancti Antistitis cineres, ab Ara maxima transferri curauerat. Eius Imago, tùnc longçuæ ætatis, in tabulà lçuo parieti compactà, sub D. Grati effigie picta est. Erat vultu graui, caluà ceruice, fronte ampla, oculis viuacibus, ac fuscis, naso oblongo, acuto mento, & alijs ad consonantiam oris partibus; cute autèm albo, & rubicundo colore obductà. Posteriori anno, & suæ morti proximo ditissimam hæreditatem, Stirpis Mercurialis natù maioribus concredidit; & ea deficiente, ab aliuo Filiarum substitutarum nasci turis, qui extracto per sortes nomine ad successionem bonorum vocarentur. Arctius & vinculum in supremà voluntate apposuit, vt omnes in futurum hçredes nomina accipere, aùt Maximiliani in munifici Imperatoris, aut Ioannis in Patris, aùt Hieronymi in sui memoriam, tenerentur. [1]. Ingentes siquidèm

[1] *Ex rogit. Antonij Saffi 25. Octobris 1605.*

opes cumulauerat, sibi à Regum, & Principum liberalitate datas, in quibus centum viginti aureorum millia, prætèr adamantes, lapillos pretiosos, argentea vasa, & illustrium Pictorum tabulas supputabantur; quamuis satis lautè vixisset, & magnam vim auri in ædificijs sacris, & prophanis, ac eleemosynis effusè collocasset. Cum verò eum iucunda Graphices cognitio delectaret, pręclaram condidit Pinacothecam, vbi præstantiorum Artificum labores laudabili studio congregauit, ad quos perlustrandos extranei Proceres hàc prætereuntes, maximà auiditate diuertebant. Ædes etiam construxit pulchras, cubicula aulęis, & sericis vestiuit, vbi Optimates, & Principes, quo par erat, hospitio exciperet. Quinque genuit filios ex Francisca Bicia, & ex his mares duos, Ioannem paternis virtutibus, & vestigijs insistentem, in Academià Salmaticensi immaturè defunctum, & Maximilianum. Hoc autèm à viuentibus sublato an. 1638., sterili thalamo vxoris Franciscæ de Bardis nobilissimæ Florentinæ, positis in vrnà nominibus filiorum ex fęminis, Camillà Andreæ Fachineo celebri Iurisconsulto, Octauià Valeriano Hasteo, & Margharità Hieronymo Matheio nuptis, sors hæreditatis cecidit supèr Philippum Fachineum, Andreæ Patri nequaquàm degenerem, in cuius posteris, qui immodicà bonorum parte amissà adhùc vigent, Mercurialis Familiæ nomen perseuerat. At quam Hieronymus sperabat, quantùm fert caducitas humanarum rerum, immortalitatem, ab eruditis laboribus, & scriptis suis comparauit. Extant *Nomethelasmus, seù ratio lactandi infantes, Patauij an.* 1552. Anonymo Impressore, in octauo, seruatur in Bibliotheca

theca Ioan. Baptistæ Morgagni: *De morbis Puerorum Tractatus, Venetijs apud Iuntas an.* 1583. in quarto: *Epistola Græca Alexandri Tralliani de Lumbricis Versio latina, Franchofurti apud Hæredes And. Vuechelij anno* 1584.: *Censura, & Dispositio Operum Hippocratis, Franchofurti apud eundem an.* 1585. in octauo: *Scholia in Hippocratis opera*, extant *cum Græcolatina Hippocratis editione à Merculiali emendata, Venetijs apud Iuntas anno* 1588. in folio: *Variarum Lectionum in Medicinæ Scriptoribus, & alijs libri sex, Venetijs apud Iuntas anno* 1588. in quarto: *Responsionum, & Consultationum Medicinalium Tomus Primus an.* 1587. *Tomus Secundus an.* 1589. *Venetijs apud Iulitos* in folio, *Tomus Tertius, & Tomus Quartus an.* 1597. *Venetijs apud Franciscum de Franciscis* in folio: *De oculorum, & aurium affectibus Prælectiones, Franchofurti apud Ioannem Vuechelium an.* 1591. in octauo: *De Arte Gymnastica libri sex, an.* 1601.: *De morbis muliebribus Prælectiones, an.* 1601.: *De morbis cutaneis Tractatus, anno* 1601.: *De Decoratione liber, anno* 1601.: *De Pestilentia Lectiones, cum Tractatu de Maculis pestiferis, & de Hydrophobia, anno* 1601.: *De Venenis, & morbis venenosis Tractatus, anno* 1601., *Venetijs apud Iuntas*, omnes in quarto: *Commentarij in Hippocratis Coij: Prognostica, Prorrethica de Victus Rat. in morbis acutis, & Epidemicas historias, Franchofurti Typis Ioannis Saurij anno* 1602. in folio: *De cognoscendis, curandisque humani corporis affectibus Prælectiones, Venetijs apud Iulitos anno* 1603. in folio: *Ratio discendi Medicinam enypaphii*, extat cum *Schenkij Enchiridio de formandis Medicinæ Studijs, Argentorati apud*

Cour

Cour Scber an. 1607. in duodecimo. *Iacobus Gronouius* in Thesauro Antiquitatum Grecarum tradit Mercurialem lucubrasse *de Potionibus*, *& Edulijs Antiquorum Mantissam*. Posthumæ autèm sunt *In omnes Hippocratis Aphorismorum libros*, *Prelectiones*, *Bononiæ an.* 1619. *apùd Hieronymum Tamburinum* in folio: *In secundum librum Epid. Hippocratis Prælectiones*, *Foroliuij apùd Cimattos an.* 1626. in folio; quæ postrema Opera post exitum Auctoris lucem aspexerunt. At Rauennæ in Bibliotheca Ordinis Camaldulensis extat ineditus Codex Hieronymi manuscriptus, continens *Problemata quędam Plutarchi è greco in latinum ab ipso conuersa*: Adest Appendicis loco, *Constitutio Anni MDLVII. incipiens à Vere circà æquinoctium*, *vsquè ad Aprilem mensem sequentis Anni MDLVIII. cum pestis deseuiret Patauij*, vbi Mercurialis constitutionem dictam scripsit. Eum Scriptores omnes summis laudibus exornant: Hæc, intèr alios *Antonius Teissier*, tradit: *Medicinam tàm eloquentèr, quàm eruditè docuit, exisstimationemque, & admirationem doctorum hominum innumeris præstantibus scriptis à se compositis, sibi demeruit. Sed non minùs virtute, quam eruditione sua illustris fuit. Cum enim non minori follicitudine perfectam sanitatem in animo suo stabilire satageret, quàm ægris ad se confugentibus valetudinem restituere, vitam innocentia, & pietate coruscam egit. Merita eius singularia non modò magnam celebritatem ei pepererunt, sed etiam opes immensas. Hæredibus enim reliquit centum, & viginti millia scutatorum aureorum, postquàm vixisset honestissimè, & splendidissimè, ac insignibus liberalitatibus Amicos affecisset, amplasque eleemo-*

synas

ſynas pauperibus erogaſſet &c.(1). Et *Ianus Erythręus* ait, *quænam tanta eſt vis ingenij, quod tantum orationis flumen, quæ tanta dicendi facultas, & copia, quę Hieronymi Mercurialis Forolinienſis Medici, ac Philoſophi ex ęquò reſpondeat? Illud enim vnicum ętatis noſtræ lumen, illud eximium Medicæ facultatis decus, illud maximum acumen ingenij ad rerum cauſas inueſtigandas, ad Cęli conuerſionem, & motum, ad ſyderum ortus, occaſus, adſpectus, compoſitioneſque notandas, ad intimam, & reconditam omnium diſciplinarum notitiam percipiendam ritè à naturà profectum, illud ſummum eruditionis culmen, atque faſtigium, quis non modò laudibus efferre, verùm etiam dicendo aſſequi poſſit?* (2). His, & ſimilibus elogijs eiuſdem ſeculi Scriptores vſi ſunt, vt ſanctos, ſuauiſſimoſque mores, ſublimem, & incomparabilem doctrinam, & raras, imò admirandas dotes Viri clariſſimi, & ſingularis futuris æuis teſtarentur.

HIppocraticæ ſcientiæ, qua vitia fatiſcentis naturæ corriguntur, vel experientià, vel documentis, vel ſcriptis nouum decus attulerunt

BARTHOLOMÆVS LOMBARDINVS, non minùs theorices, quàm praxeos eruditus, excelſos Principes à morboſis affectibus eduxit; in Italia Hieronymum Riarium Xyſti IV. ex ſorore natum, & Cęſarem Borgiam Flaminiæ Ducem; in Germa-

(1) *Antonius Teiſſier Elog. Vir. Erudit. Gall.*
(2) *Ianus Erythręus in Pinacotheca.*

nia verò

nià verò Fridericum III. Imperatorem : qui omnes; beneficia acceptæ sanitatis honoribus, & donis remunerati sunt. His satis diues factus, in D. Blasij dotem constituit Altari S. Michaelis amplissimo prędio iugerum centum, & septuaginta (1); in D. Francisci scutorum mille Sacello induiduæ Trinitatis, quod magnis sumptibus, auro, picturis, & figulari pauimento ornatum excitauit. Tandèm Vir inclytus plenus annis Deo, & naturæ concessit, octogesimo secundo ætatis, Sal. verò 1512. [2]. In monumento albi marmoris requiescit, quod illi Iugales Ioannes Monsignoanus, & Ioanna filia, à quibus Saliani Comites oriuntur, posuerunt.

HALIDEVS PADVANIVS, ex præcipuis Medicis tempestatis suæ, experientià emicuit, in Nosocomio Vitæ Bononiensi acceptà, sed magìs rudimentis Petro Foresto, magno lumini Medicinæ, datis. Occubuit XIII. Cal. Ianuarij an. 1576., relictis ingentis famæ libris apùd Italos, & Transalpinos [3]. En titulus *Curationes, & Consilia in curandis particularibus morbis, in lucem edita per Ioannem Vuttichium Armstatensem, Lypsiæ apùd Nicol. Nerlichium an.* 1607. in quarto: *De Febribus libellus*, exta. *cum Pandectis Ioannis Georgij Schencki, Franchofurti apùd Ioannem Rhodium anno* 1607. in duodecimo: *Experimenta*, extant *cum Georgij Hieronymi Velschij Consiliorum Medicina-*

(1) *Ex rogit. Ioannis Michelini* 5. *Octobris* 1511.

[2] *Leander Albertus in Descript. Ital., Reg.* 14.

(3) *Ex Vitis Melch. Adam in Vita Petri Foresti. Alidosius in Doctor. Bono n. tom.* 1. *pag.* 13.

lium

lium Centurijs, *Vlmæ apud Kuenium anno* 1676. in quarto.

FRANCISCVS GADDIVS ob raram medendi artem, quam à Balthaßarre patre viro præstantissimo suscepit, Archiater Pauli III. dictus est. Hunc, & in minori fortunà, & in maximà pontificatus, quantùm humana remedia pollent, à mala affectione corporis protexit; quæ necessitudo ergà Farnesiam Gentem, eius familiam Dynastiæ ornamento amplificauit.

FABRITIVS PADVANIVS in re philosophica, & medica mentis acumen, praximque palàm comprobauit doctissimis libris, vel editis, vel etiàm non vulgatis (1). Hi sunt *Catena Temporis*: *Tractatus de Morbis, in quibus præsentaneis vti conueniet remedijs*, editus est *cum Brunonis Seidelij libro de Morbis incurabilibus*, *Lugduni Batauorum apud Petrum Nackium an.* 1662. in octauo: *Tractatus duo, alter de Ventis*, *alter de Terremotu*, *Bononiæ apud Ioannem Baptistam Bellagambam anno* 1601. in folio.

FANCISCVS PADVANIVS non prælo notus, sed experientià remediorum celebris, qua in sanandis languoribus Europæ Principum, mira fęlicitate vsus est. Intèr eos Summi Pontifices, Rodulphus Cęsar, & Transyluaniæ Princeps memorantur, qui Virum raris dotibus prudentiæ, pulchritudinis, & liberalitatis decoratum magno loco honoris habuerunt. Eius imaginem excudit Ægidius Sadelerius. Scripsit *Tractatum de Numeris*, in pluteis latentem.

(1) *Lipenius in Hist. Strenarum Ciuil. cap.* 3. *n.* 4. - *Maserius de Legatis*, & *Nunc lib.* 1. *cap.* 74. *pag.* 423.

BLASIVS BERNARDVS publica Medicinæ tyrocinia in Gymnasijs Cęsenæ, Ferrariæ, & Bononię exposuit, quæ tantam illi famam sapientiæ pepererunt, vt amplis stipendijs accersiri apùd Cosmum II. in Tuscia regnantem promeruerit. Fuit ei non solùm charus ob artis Medicæ præstantiam, sed ob omnigenam eruditionem, qua vltrà hominum fidem excellebat. Demùm Florentiæ à vita migrauit, dum esset Archiater Ducalis Domus an. 1612., religione animi supremis tabulis suis confirmatà. Hac, prætèr alia, insigne legatum quindecim mille scutorum scripsit Societati Charitatis Foroliuij [1]. Labores autèm eius calami desiderantur, exceptis duobus Comentarijs *De memoria naturali, & artificiosa*: *In Quintiliani 2. caput ex lib. 21. de Orat. Institut.* Ferrariæ lucubratis sub an. 1582.

HIERONYMVS PERLINVS in Almà Vrbe egregiè docuit, & egregiùs scripsit (2), quemadmodùm testantur *Historiæ Medicæ duæ: De Morte causà grauiditatis: De Alexintertjs, & Alexipharmacis, Romæ anno 1610. apùd Guillelmum Facciottum.* Hæc Opuscula in vnum congesta rursùs prodierunt *Hannouiæ apùd hæredes Aubrij an.* 1613. in quarto. Extant quoque *Declamatio aduersùs morborum contagionem, seu Præludium in Auctoris tres de Contagionibus libros: Itèm Prælectiones vrbanæ habitę in Academia, & Cętu Medicorum, Romæ apùd Facciottum anno* 1610.

(1) *Ex rogit. Francisci de Salicis Not. Florent.* 4. *Nouembris* 1612.

(2) *Ioan. Baptista Morgagnus in Dedicatoria Aduersarior.* 6.

IO-

IOAN. BAPTISTA MORGAGNVS philosophicæ rei, anatomicęque scientià facilè nostri æui princeps. Is adhùc annum agens vigesimum quartum Aduersaria prima tanto plausu doctorum edidit, vt cognitione arcanæ facultatis maturus antè ætatem videretur. Quarè ad primariam Anatomes Cathedram Patauini Gymnasij à Venetis euocatus, honoribus, & præmijs liberalitèr auctus, magnam profundæ doctrinæ existimationem etiàm apùd remotas Academias comparauit. Romæ etiàm Patricio Ordini cum posteris suis, Venetijs Collegio Medicorum, & Lugduni intèr Batauos Regiæ Societati Anglicanæ dedit nomen, quod clarum documentis, & sempiternum typis fecit (1). Extant *Aduersaria Anatomica*, *Prima Bononiæ anno* 1706. *typis Ferdinandi Pisarri*, *Lugduni Batauorum apùd Conradum Vuesbaff. anno* 1714., *& Patauij apùd Iosephum Cominum anno* 1719.: *Altera*, *& Tertia anno* 1717.: *Quarta*, *Quinta*, *& Sexta anno* 1719. *ex Typographia Comini* in quarto, quæ iterùm Opera nupèr edidit *Ioannes Arnoldus Langerat Lugduni*, vt suprà: *Noua Institutionum Medicarum Idea Patauij anno* 1712. *apùd Iosephum Coronam* in quarto: *Epistola de Lumbricis*, extat, *cum Considerationibus*

(1) *Philip. Verbeyen. in libr. Anatom. Corp. human. tract. 2. cap. 24. - Ioan. Iacobus Mangetus in Theat. Anatom. tom. 2. pag. 196. &c. - Fridericus Ruyschius in Thesau. Anatom. X. pag. 48. - Laurentius Neisterus in Dedic. Compend. Anatom. - Ioan. Maria Lancisius in Dissert. de Vena sine pari pag. 84. - Antonius Vallisnerius in Considerat. pag. 72. &c.*

tionibus Vallisnerij, Patauij in Seminario an. 1710., & *cum Operibus Lancisij, Geneu. an.* 1718. *apùd Perachon.: Epistola de Anatomicis Eustachij tabulis*, extat *cum Tabulis Lancisij, Romæ an.* 1714. *apùd Franciscum Gonzagam, & Geneuæ cum Theatro Anatomico Mangeti anno* 1717. *apùd Cramer.* : *De Vita Dominici Guillelmini Comentariolum*., extat *cum Centuria quarta Ephimeridis Academiæ Norimbergensis anno* 1715. *apùd Vuolphangum Michelem*, & *Geneuæ cum operibus Guillelmini anno* 1719. *apùd Cramer.*: *Obseruationes Anatomico Medicæ*, extant *cum Centuria quinta Academiæ Norimbergen. an.* 1717. *apùd Michelem.*: *Epistola de Veneni genere, quo Cleopatra extincta est*, extat *cum Appendice ad Metallothecam Vaticanam anno* 1719. *typis Ioannis Mariæ Saluioni* : *Epistolæ in Aur. Cornelium Celsum*, & *Q. Serenum Samonicum anno* 1721., *Patauij apùd Cominum*.

DE ORATORIBVS, ET HISTORICIS

CAP. IV.

BLONDVS FLAVIVS.

BLONDVS FLAVIVS Antonij filius ortus est an. 1385. ab inclytà Raualdinorum stirpe, quæ originem, & cognomentum à Raualdino Castro olim suæ ditionis traxit [1]. Illi enim postremò imperitauit Bonifa-

[1] *Andreas Bernardus in Chron. Forol. M.S.p.* 234.

cius

cius Comitis Lamberti filius anno 1158., qui cęlestia, non humana respiciens, haùd solùm priscam Maiorum sedem, sed domus, & prædia, quibus in Ciuitate, & Agro Foroliuij potiebatur, in sempiternum pietatis suæ testimonium, Anselmo Archiepiscopo, & Rauenati Ecclesiæ dono dedit. Hoc licèt dominio carentes posteri, ex alio traduce familiæ promanantes, varijs honoribus inclaruerunt, & cum ipsis Ordelaphis affinitatem pepigerunt: nàm Emma Raualdina Raynerio nata, Philippo nupsit. Verùm omnem maiorum gloriam Blondus Flauius superauit, non rebus belli gestis, vt Blasino, & Galeottus, sed literarum scientià, qui nouum agnomen à Blondo Auo sumptum filijs, ac Nepotibus reliquit. Tradiderat natura adolescenti peracre ingenium, & nobilissimam indolem à strepitu armorum abhorrentem: quapropter eam secuturus, Ioanni Balistario Cremonensi accessit [1], vt oratoriæ artis præceptis imbueretur, & si fas esset peculiari studio vigentem tùnc barbariem restitueret. Rudimentis artificiosæ eloquentiæ auditis, in Insubriam profectus est publicarum rerum causà, vbi reperto Ciceronis opere, Brutum videlicèt de Claris Oratoribus, quod à typis deindè prodijt, magna sedulitate exscripsit, nè Magistri latinæ eloquentiæ labor imortalitate dignus, interiret. Dum Mediolani moram duceret vidit, & allocutus est Fratrem Ioannem à Capistrano, intèr Diuos posterioribus sęculis adscriptum, quem Virum religiosissimum, ac certè sanctum vocat (2). Vix initis

[1] *Blond. Flau. in Ital. Illustrat. Reg. 7.*
(2) *Blondus Flauius in Ital. Illustrat. Reg. 5.*

virili-

virilitatis annis, cum intestinis dissidijs, & motibus armorum premeretur, qui Patriæ requiem subuertebant, priuatæ pacis cupidus, colendis studijs inprimis opportunæ, Venetias se recepit. Ibi ociùs potuit se in arctam Patricij Ordinis necessitudinem insinuare, cum alij prudentiam, alij integritatem, alij literaturam mirarentur. Eum propterea Franciscus Fuscarus Senatus Princeps, comunibus suffragijs Venetâ Ciuitate donauit, intèr Reipublicę Administros retulit, & crescentibus in dies meritis, pingi in Aula magni Consilij à celebri pennicillo Ioannis Bellini iussit. Dum ideò Flauius Veneti Regiminis fęlicitatem toto animi nisu procuraret, ab Eugenio IV., qui spectatissimi Viri consilium, fidem, & doctrinam in minori fortunà longo vsu cognouerat, Cancellarius, & à Secretis dictus est. Hoc pondus intèr varias difficilis tempestatis vices mirà strenuitate sustinuit, omnium belli, & pacis, rerum compos: Nec licèt disiunctus corpore, vnquàm animo abfuit, quin amatissimæ Reipublicæ se memorem, & studiosum verbis, & gestis comprobaret. Graues etiam Legationes gessit, præsertìm Venetam, & Florentinam, cum Nicolao Hasteo Episcopo Recinetensi, Collegà muneris, ac negociorum, in quibus illa Dominia ad Pontificium fędus, ac amicitiam in Philippum Mariam Ducem Mediolani illexit. Nunquàm abuti præclaro gradu voluit, quo congerere ingentes opes potuisset; sed mediocri sorte contentus, veteris frugalitatis laudem, sordidæ auaritiæ illecebris præponens, ab illicitis quæstibus sempèr insigni abstinentià temperauit. Multa ab Antonio Ordelapho perpessus est, qui cum per Legatos Petrum Panseccum, & Petrum Baldra-

Baldracanum nobiles Iurisconsultos, ad Eugenium missos, impetrare Vicariam Temporalis Imperij potestatem nequiuisset, & hoc ipse referret Flauij obtrectationibus, ac simultati, non diutiùs comprimere furorem potuit. Quippè vbi vidit Paulam Blondi Vxorem cum liberis suis, quos velùt obsides paternæ fidelitatis Foroliuij detinebat, Amicorum operà clàm euasisse, Iacobum Michelinum eius genitorem in Arce claudi, & ad seueriora pęnarum genera progressus, stabilia bona publicari, ac copiosam supellectilem in Prætorium deuehi mandauit [1]. Hanc Patriæ iacturam ægriùs tulit quàm bonorum optimus Ciuis, vt ipse ait in Roma instaurata *Hinc magìs angimur animo, quod omnium Flaminiæ Vrbium speciosissima Forumliuij nos genuit, aluitque, & fortè nunc ab eadem in Vrbe Roma, sub Citatorum monte Flaminiam incolimus viam* (2). Tandèm sedatis procellis belli, intèr alias conditiones pacis cautum est, vt Flauio, quidquid ereptum fuerat restitueretur, & inprimìs Antonij gratia. Eugenio Blondus inseruiuit vsque ad pontificatus exitum; subrogatis deindè Nicolao V., Callisto III., & Pio II., pari constantià, virtute, ac fide, graue munus obiuit. Omne autèm tempus reliquum à curis administrationis, & tantarum rerum, amęnis studijs, præsertìm Antiquitatis tribuit. His idcircò nactus est montium, fluminum, & locorum vocabula intèr alluuiones Barbarorum amissa, & facilem ad Historias aditum posteritati reserauit, vt

(1) *Ioan. Dipintor. in Chron. Forol. M. S. ad an.* 1434.
(2) *Blondus Flau. in Roma Instaurata lib.* 3.

recen-

recentior ætas, non solùm ea monumenta in tenebris sepulta, sed puritatem latinæ linguæ, se ab eius ingenio, ac diligentià accepisse fateatur. Pius ipse Pontifex tantà illum existimatione dignatus est, vt Decades ab inclinato Imperio propria manu exscribere, & commentari voluerit; quo certè nihil gloriosiùs accidere eius nomini, ac famæ potuisset. Verùm Flauius iàm senio, & laboribus confectus, se in postremo vitæ discrimine constitutum noscens, Sacramentis Ecclesiæ, & Pontificijs expiationibus munitus, requieuit, Pridie Nonas Iunij anno 1663. ætatis quinto suprà septuagesimum [1]. Elatus est honestissimo funere, cui in circuitum feretri, Aulæ Pontificalis familiares astiterunt, & extrà valuas Araçelani Templi iacet sub hac Inscriptione.

BLONDO FLAVIO FOROLIVIENSI -- HISTORICO CELEBRI, MVLTORVM -- PONT. ROMANOR. SECRETARIO -- FIDELISSIMO. BLONDI QVINQVE FILIJ PATRI -- BENEMERENTI VNANIMES POSVERE. -- VIXIT ANN. LXXV. -- OBIJT PRID. NON. IVNIJ -- ANNO SALVTIS CHRISTI MCCCCLXIII -- PIO PONT. MAX. SIBI, NATISQVE FAVENTE. -- FVI NON SVM; ESTIS NON ERITIS; NEMO IMMORTALIS. -- MORIENS VT VIVERET, VIXIT VT MORITVRVS.

(1) *Bergomensis in Supplem. Chron. lib. 6. - Albertus in Descrip. Ital. Reg. 14. - Paulus Iouius in Elogijs. - Vossius de Hist. Latin. - Ignat. de Grauesson. tom. 6. pag. 368. - Ephmerid. Liter. Ital., Venet. editę tom. 12. Artic. 2.*

Hoc

Hoc epitaphium in lapide incisum est; in postremis autèm paginis suorum Operum excusum sequens *Campani* elogium legitur

Hic situs est Blondus, Priami cui forma, Catonis
Vita, Titi Liuij fama, decusque fuit.
Coniuncta est sancto coniux pia Paula marito,
Feminei sexus gloria, vt ille virùm.

Ab hac Paula lectissimà feminà septem filios genuit, Antonium scilicèt, Gasparem, Hieronymum, Iulianum, & Franciscum, mares omnes literis ornatos: Cassandram, & Castoram verò feminas, quarum altera Scipioni Areosto Ferrariensi (1), altera Nicolao Albiceo Cesenatensi, celebris Raynaldi filio, nupserunt. Alij Blondum genus Romæ, alij Venetijs propagarunt. A Romano descendit Bartholomeus Vir eloquentissimus Societatis Iesu, de quo hæc *Sacratus: Dubium non est, quin cum Cicerone equeris, si huic orationis generi, temporis nonnihil tribues* (2). Ceterùm Flauij Opera partim extant, partìm desiderantur. *Tractatus de Locutione Romana, ad Leonardum Aretinum, & Historia Foroliuij*, intèr solitas ætatum vices perierunt. Duo eius M.SS. extare memorantur, alterum Cantabrigiæ in Collegio S. Benedicti, alterum Oxonij in Bibliotheca Balliolensi, *de Cosmographia Italie*. In Oxfordiensi autèm reperitur Opusculum cui titulus *Blondi Consultatio an Bellum, an Pax cum Turcis magis expediat Reipublicæ Venete*, quod quidèm fuit vel eo Auctore, vel Michaele Angelo, vno ex poste-

[1] *Ex Epithalam. Hier. Guarini, extat in M.S. apùd Franc. de Righis Nob. Cesenat.* [2] *Paulus Sacratus in Epist. latin., volum. 2. lib. 3. & 6.*

ritate Venetijs fatâ elucubratum. In typis sunt *Italia Illustrata, in Regiones XIV.* digesta, & condita partìm in Monte Scutulo, partìm apùd Blasianum Vicum Argentani Agri, vbi magnum, & ferax prędium cum voluptatis domo possidebat (1): *Decades ab inclinatione Romani Imperij tres, ab anno Christi* 412., *vsque ad annum* 1440.: *De Roma Instaurata libri tres*: *De Roma triumphante libri decem*: *De Origine, & Gestis Venetorum*: *Imperatorum Romanorum Vitæ*, editæ Veronæ per Boninum de Boninis an. 1481., Basileæ apùd Frobenium an. 1559., Romæ, & Venetijs. *Boissardus* intèr Blondi labores recenset *Librum Epistolarum ad Diuersos*; *Librum orationum*, & alia quamplura Opuscula eruditione referta. Sunt etiàm, qui summam laudem affectantes acri celebrium Auctorum censurà, & Flauio inurere inculti, nec omninò veracis notam haùd dubitarunt. *Hubertus Gifanius*, *Nàm*, inquit, *præterquàm quod ferè lutulentus fluit, dùm neruorum robori studet, præpinguem nimis, & obesum se reddidit, ademitque nimià corpulentià venustatem historiæ, sine qua prodesse quidèm potest, delectari verò minimè*: *Sed hæc ille acuratà narratione, rerumque varietate compensat*: Et *Floridus Sabinus*, *Nec desunt*, ait, *qui ab eo veritatis fidem multis in locis requirant*. Si tamen sęculum in quo Blondus vixit, cultu scientiarum, & humanioris literaturæ orbatum, & veterum Historiarum inscitia, quæ intèr communes Italiæ calamitates à barbaris relicta fuerat, æquè perpendentur, omnes ingenium, doctrinam, sedulitatem Blondi prædicabunt.

[1] *Blond. in Ital. Illustrat. Reg. 6.*

cabunt. Eo nimirùm alijs lumen exhibente, posteriorum ætatum homines res medullitùs inuestigare potuerunt, quæ tùnc in maximà obscuritate latebant, ac politiori, & luxurianti stylo, auidas amenæ orationis aures oblectari. Verùm *Boissardus* de Flauio loquens *Homo*, inquit, *multæ eruditionis Romam veniens proptèr insignem, qua pollebat doctrinam, statìm omnibus innotuit, & vt illo seculo scientiæ raræ erant, barbarie occupante omnes ferè Christiani Orbis Academias, quotiescumque ex illo ignorantiæ barathro emergebat aliquis cognitione bonarum disciplinarum clarior, statìm excipiebatur cum plausu, & admiratione omnium. Idem accidit Blondo &c.* (1). Hoc cum verè ità sit, cunctis liquet insulsam esse censuram rudis eloquentiæ, ea in ætate, qua vitiosa locutio infuscabat latinam linguam, nèc in feuerà trutinà ponendos lapsus, si fortè in aliquot offenderit intèr caliginem amissarum rerum; cum præsertim nullum opus, licèt in doctiori æuo elaboratum, sine labe videamus. Istorum ideò iudicium reijciendum venit vnanimi historicorum consensione, qui Flauij facundiam, eruditionem, & fidelitatem celebrant, ac reuerentur.

MARCVS ANTONIVS MAMBELLVS.

HOnestà progenie exortus, ac Nicolai, & Barbaræ Framontiæ nobilissimæ Genitricis filius, vsque à vitæ primordijs promptissimam ingenij aciem præsetulit, quam in virilitate ca-

[1] *Boissardus in Icon.*

lamo probaturus erat. Anno ætatis quarto suprà vigesimum, à partu Virginis 1606. Societati Iesu adscriptus est. In ea cum bonæ Artes mirum in modum efflorescant, politioris eloquentiæ facultates toto animi studio conquisiuit, & tàm felicitèr percepit, vt Sodalium plerosque in pangendis carminibus, & solutà oratione contexendà superauerit. Varijs Regularis Familiæ ministerijs functus, Superiorum iussu in Trinacriam traiecit, & circà annum Salutis 1613. *Opus Obseruationum ad linguam Italicam* aggressus est: Hoc tamèn futurum paruæ molis credebatur; sed exundante paulatìm materie, in non exiguum volumen creuit; quod dum committere typis cogitaret, exinopinato Romam accersitus, nèc multò post in Germaniam ad graues res agendas amandatus, facinus iàm paratum interrupit. Anno tandèm decimo, quo ab Italia excesserat, ad eam redux, transmittere in Siciliam voluisset, vt Alumnorum precibus, & votis indulgeret: verùm cum incommodis tàm longæ viæ, & ingrauescentis ætatis conditione terreretur, Generalis permissu Ferrariæ conquieuit. Ibi autèm euulgauit *Obseruationes Particularum* titulo *Secundæ Partis*, *prælo Iosephi Cinonij anno* 1643., non originario nomine, sed ementito *Cinonij Academici Philergitæ* inscriptæ, in quem eruditum Cętum ab ineunte adolescentià, multis experimentis literarum datis cooptari meruerat. Quæ tamèn eum causa impulerit, vt Secundam proferret in lucem, antè primam Partem, inuerso ordine, licèt non vna vulgi fuerit opinio, certè incomperta est. Constat ab Epistolis ad Philippum Mambellum missis, carmina intèr Siculos elaborata reliquisse. Huic nempè

Arti,

Arti, qua recreare animum seuerioribus studijs fessum consueuerat, non modica temporis interualla tribuebat; & quantæ in ea præstantiæ esset, ex *Idilio Aci* comprobatur. In Bibliotheca Societatis Panormitana *Vindicias Patriæ S. Agathæ*, sedulò, & eruditè congestas collocauit (1), quam velùt Tutelarem, ac Patronam, peculiari cultu, vsquè ad exitum vitæ prosecutus est. Dùm verò ineditam priorem Partem, posteriori iàm impressæ copulare, & ad publicam vtilitatem simùl edere constituisset, naturæ debitum in Ferrariensi Collegio persoluit nono Calendas Octobris an. 1644. (2). Fuit Vir, in quo temperantia, & integritas morum ad excellentiam eminentis doctrinæ accedebant. Eius mors propterea omnes probos, & doctos incredibili mestitià cruciauit. Superstes *Obseruationum liber* varias iniquæ sortis vices passus est; nàm postquàm diù intèr manus Auctoris, & sub oculis Amicorum latuisset, eo extincto diuitiùs à rudi, & amatore suarum legum Seculo paruifactus iacuit. Verùm, vt bona noscantur, licèt corrupto ætatum gustu, necesse est. Cum itaque literarum cultus vsquè adeò neglectus suscitari, & inquinamenta Italici sermonis purgari, & dilui incepissent, Obseruationes in magnam doctorum Hominum existimationem

(1) *Ex Serie Impress. Bibliot. Panormit: pag.* 148.

[2] *Philippus Alegarbe in Biblioth. Script. Societ. Iesu pag.* 579. - *Daniel. Bartolus in lib. inscripto il Dritto, e Torto, num.* 101. *in Format. præter. pag.* 178. - *Malatest. Garussus in Ital. Academ. pag.* 131. - *Ex Ephimerid. Liter. Venet. tom.* 1. *art.* 4. *pag.* 169.

tionem

tionem deuenerunt. Tunc autèm cuilibet licebat, iuxtà animi motionem scribere, & arbitrarijs præceptis scribentes erudire, vt ferè nihil certè in Italicà linguà inueniretur: qui communis sensus Professores nostratis loquelæ à tyrocinijs Cinonij abalienauit. Demùm cum *Daniel Bartolus* è Societate Iesu, Vir literatissimus, Opus *Formationis Verborum* intèr M. SS. periturum, à temporum iniurijs vindicasset, perfectio, & venustas Italæ elocutioni data est; nàm solæ Particulæ carentes Verbis, tanquàm corpus informe, & exanimatum videbantur. Hoc, à viuentibus sublato Auctore, excusum est studio atque industrià Prælati immortalis famæ, Iacobi Giandemariæ Parmensis, Foroliuij Rectoris, sub titulo *Primæ Partis*, *apùd Iosephum Sylnam anno 1685.*, *cum Obseruationibus clarissimi Equitis, doctissimique Viri Alexandri de Baldracanis*. Nullum sanè Opus, quod sciam, fuit, vbi purior eloquij norma doceatur, cum in eo fusè, & egregiè rudimenta declarentur, quæ à difficillimà materie nemò antè illum præstantiùs hausit. Deniquè *Obseruationes Particularum*, *&c Formationis Verborum*, eam quam merebantur, laudem apùd doctos adeptæ sunt, vt ipsa *Academia Crusca*, quæ Italici sermonis leges promit, non semèl in celebri Vocabulario, Cinonij auctoritate vtatur. Nouissimè *Hieronymus Baruffaldus* Ferrariensis, Vir humaniori literaturà præditus *Tractatum Particularum*, Adnotationibus octoginta adauxit, & edendum curauit *typis Bernardini de Pomatellis an.* 1709. Rursùm eo Impressore emersit *Tractatus Verborum*, *cum Adnotationibus Baldracani an.* 1711., quà iteratà editione liquet Cinonij

monij labores eruditis cęcutientibus despectos, illis tandèm illustratis in summam omnium opinionem deueniffe, vt ad eorum auiditatem adimplendam iterùm excudi oportuerint.

INtèr eos, qui Historias, temporum, & gestarum rerum testes, doctiùs exararunt, & solutæ orationis arte, & ornatissimà dicendi copià præstiterunt

SEXTVS RVFFVS claro, sed presso lucubrationis genere nobilissima facta Romanorum scripsit, & in Epitomen redacta, ad posteros mandauit, glorioso nomini sacrata tunc imperantis Valentiniani I. De Patria tamen sua nonnihil dubitatur: verùm à vestigijs, quæ apùd nos restant vetustatis, haud temerè Foroliuiensis iudicatur. Hic enim obijsse dies perspicuum est, ac non pauca Ruffæ Gentis monumenta superesse. [1].

XANTVS VIRIATVS, nisi Patrià, quod non omninò constat, saltèm domicilio Foroliuianus. Sub clientelà Numaiæ Gentis vixit, ab ea magnis beneficijs summà liberalitate affectus. Foroliuij oratorià, & poesi multos tyrones erudiuit; sed non multa supersunt eius scientiæ experimenta. In veteri M. S. legitur *Exercitatio de iniqua seruitute, ad Luffum Numaium:* Ad eundem *Consolatio in obitu Guillelmi Patris:* de cuius altis virtutibus, Familiæ splendore, & felicitate satis luculentam ora-

(1) *Fanusius Campanus de Famil. Illustr. Ital. cap. 18. pag. 34.*

tionem habet: *Gratulatio Pino Ordelapho, Vrbis Liuiæ Regi inclyto*, vbi eius strenuitatem propè incredibilem, iàm per Italiam latè perspectam ornatissimis elogijs celebrat, & tradit eum post Imperatorem præcipuas partes bello Brutio tenuisse, & primo etiam conflictu cum acerrimis hostibus summà audacià dimicasse. His Oratorijs exercitationibus accedunt *Elegiaci versus*, sublimi admodùm stylo modulati, quorum alijs Xantus Foroliuium Mariæ Virgini commendat, alijs primordia felicis, ac gloriosæ militiæ Pino gratulatur (1)

ANTONIVS VRCIVS, Codrus vocitatus in lucem Herberiæ venit; sed Foroliuium, qua Ciuitate donatus fuit, velùt Patriam agnouit. Ibi plures annos palàm docuit tanto stipendio, quanto antè eum fortasse nullus, & honestissimos, ac ingeniosissimos tyrones fecit; in quibus Eugenium Menghum, Iuuenem non modò moratum, sed literis egregiè imbutum. In Epistola ad ipsum data hæc leguntur: *Contigit mihi, & illud in eadem Patrià tuà, quod non sine animi dolore verbis consequi possum, & tamèn in aduersis mihi lętandum magnoperè est, quod principalis præceptor fui in ea illustri, & antiqua domo, quæ liberalitate, & magnanimitate sua multas ætates in Patrià tuà principatum possidet, & eius adolescentis præceptor fui, cui nescio quis ingenio, humanitate, acrimonià, vultu, facie, liberalitate, nostra ætate conferri possit. Hunc terris inuida fata sustulerunt, vt toti Italiæ notum est, cuius dulcem memoriam in pectore habeo, & vt*

[1] *Extant Xanti Lucub. apùd Petrum Cannetum Ordin. Camaldul. Monachum, & nunc Abbat. Monast. S. Saluatoris Foroliuij.* *suprà*

ſuprà dixi in rebus lętis hoc pono; quod tanti Adoleſcentis fuerim ab prudentiſſimo Principe Pino Ordelapho de multis electus præceptor. Ex Patriâ demùm tua, ſeù noſtra [nàm pro Foroliuienſi potiùs appellor, & cognoſcor, quam pro Herbertenſi] tandèm Bononiam me recepi, vbì & optimorum virorum ſuffragio, & literulis meis ad lectionem Grammatices, & Rethorices publicè conductus fui. Eius Opera accuratè Bononiæ impreſſa per Ioan. Antonium Platonidem an. 1502. conſtant ex *Sermonibus latinis* quindecim, *Epiſtolis* decem, *Syluarum libris* duobus, vno *Epigrammatum*, alijſque, in quibus omnis generis carmina cernuntur, poeticæ artis, & dignitatis plena, vt non ità facilè innoteſcat an illi locus inter Oratores, vel Poetas potiùs debeatur (1).

PALMERIVS AVREOLVS omnem ætatem egit in literis, & eruditione, quam etiam per remotiſſimas Orbis Terrarum Regiones ſcrutatus eſt; nàm maria traijciens Græciam, Syriam, Arabiam, & ignotas Aſiæ Prouincias peragrauit, vt populorum mores inſpiceret, & varietatem idiomatum audiret. Scripſit doctiſſimum Opus *De Incarnato Deo, in Hæbreos*, quo illorum perfidiam acerbè corripuit, & errores certis argumentis confutauit.

IOANNES FRANCISCVS BERTVS ex Aureola Familia, geminum trahente Cognomen, & à loco originis, & à Progenitore. Is in artibus, quę ad humanitatem pertinent magnoperè verſatus eſt, & in Academià Romanà latinas, & Græcas diſci-

(1) *Ex Ephemerid. Literator. Ital. tom.* 13. *artic.* 10. *pag.* 303.

Ee plinas

plinas coluit. Illà autèm die, qua in Gymnasium descendit, lauream coronam accepturus, sibi cognomentum Codri imposuit, vt eo se contemptorem opum, & solius sapientiæ æstimatorem declararet. Diù vacauit studijs eloquentiæ sub Pomponio Lęto, viro disertissimo, & façilè suæ tempestatis principe; deindè accessit ad celebres patronos, ac Mæcenates literarum, Pandulphum Malatestam Arimini, & Ioannem Gonzagam Mantuæ Regulos, qui eum in numerum chariorum affeclarum retulerunt. Ab altero bis Orator in Gallias ad Christianissimum Regem missus est, & sæpè in Germaniam ad Maximilianum Cęsarem; apùd quem reliquit magnam prudentiæ, & eruditionis famam, ac secum gradus Equitis, Comitisque cum Augustali gratià reportauit. In Italiam reuersus Aulam Sfortianam introiuit, à Maximiliano Mediolani Duce honoribus arctæ familiaritatis, & supremi Consiliarij decoratus; Verùm cum Aularum strepitus odisset, vbi aùt modicum, aùt nullum liberalibus studijs reliquum tempus est, Rauennam migrare constituit, cum ex Rauennati, & clarissimæ stirpis matre Valeria Spreta prodijsset, vt Rethorica facultate nobiles adolescentes erudiret. Ibi dùm Tulliana penè eloquentià frequenti Auditorio rudimenta vtriusque linguæ daret, anginà correptus, antè senium occubuit, anno ætatis quadragesimo octauo, Salutis 1516. Ab Antonio Monuetulo prò funere laudatus est; eiusque miram eloquentiam Orationes, licèt perpaucæ, superstites testantur (1).

[1] *Hieron. Rubeus in Histor. Rauen. lib. 9. pag. 684.*

HIERO-

HIERONYMVS MASERIVS facundus Rhetor, Philosophus perspicax, nèc Astronomicæ scientiæ ignarus. His facultatibus incessantèr studuit, sed magìs oratoriæ, quam Venetijs ingenti plausu professus est [1]. Ibi antè Aldum Manutium, & alios latinæ linguæ restitutores castigatiora edidit *Marci Tullij Ciceronis Opera*, *Partitiones Oratorias*: *Oratorem ad Brutum*: *& Topicam*, *Typis Ioannis Baptistæ Sessæ an.* 1505. in octauo. Cum autèm perspecta esset eius fides, potentia sermonis, & in agendis rebus dexteritas Patritio Ordini, ad Regem Hungariæ legatus est; quod munus rarò alienigenis conferri solitum, illi peperit incrementum dignitatis.

DE POETIS

CAP. V.

GNEVS CORNELIVS GALLVS.

VItam eo anno ingressus est GNEVS CORNELIVS GALLVS, quo doctissimus Terentius Varro excessit (2), non ex obscurà stirpe, vt nonnulli crediderunt, Asinij Pollionis filius, sed ex celebri, clarissimaque per Orbem

(1) *Leander Albertus in Descrip. Ital. Reg.* 14. *ad verbum Forol. - Malatest. Garuffus in Ital. Academ.*

(2) *Petrus Crinitus in Vita Gnei Cornel. Galli.*

terarum, & in Romana Republica Corneliorum Gente, in primordijs Fori à Liuio Salinatore huc inuecta, vt lapidum rudera, ac vestigia testantur. Ei prodiga natura fuit in tribuendis animi, corporisque dotibus, quippe nec oris formà, nec dignitate aspectus, nec robustà membrorum compage vlli cessit; Ingenio autèm tàm acri, cordè tàm strenuo, & inuicto extitit, vt neque belli, neque tandèm literarum rebus alteri postponendus videretur. Prima eius studia Oratoriæ, & Poeseos fuerunt, quę Romæ pro rostris magnà vi eloquentiæ declamans, & in doctorum cętu sublimi carminum concentu modulans, satìs comprobauit. His Populo Romano innotuit, & deindè Octauiano Cęsari Literatorum amantissimo, apùd quem summum gratiæ fastigium occupauit, vt potiùs amici loco, quàm clientis haberetur. Ità Gn. Cornelius fauore Cęsaris elatus, cum ingentia spectaret, & ad ea toto animi studio contenderet, vetus Patriæ infortunium à Syllanis euersæ reparare cogitauit. Quamobrèm felicitate fortis fretus, Augusti conspectum adijt, & Liuiæ Drusillæ eius coniugis subsidio, quæ ex sobole Conditoris Fori ortum trahere, & claritatem natalium fatebatur, Ciuium suorum ærumnis præsentaneum remedium rogaturus: Nec sanè potuit primi precibus, & alteriùs impulsibus repugnare Cęsar, sed vtrique indulgens sanciuit statìm, vt quæ circà erant, castra Liuiæ, Merloniæ, & Castelli, ab imis sedibus deleta, Foro cum incolis suis iungerentur (1).

(1) *Leander Albertus in Descrip. Ital. Reg. 14. - Franciscus Scottus in Itinerar. part. 1. pag. 259. - Alexand. Paduan. in Chron. Forol. M.S. pàg. 2.*

Id nego-

Id negotij Clodio Prætori creditum eſt, qui ædificijs illorum ſolo æquatis, cæmentiſque, ac lateribus apùd Forum vectis, nouas Domos eleganti viarum ordine excitauit intèr fluminis ripas, bicipiti ad orientem, & occidentem ſolem alueo profluentis. Delegit Gallus amęnum trans amnem ſitum, vbi diuitias profunderet, Octauiani gratia, & largitate cumulatas, ac inauditâ propemodùm magnificentià erexit ędem, quæ illius ætatis, & ſubſequentium portentum eſſet. Erat ſiquidèm ſinus tàm grandis, tàm pulchræ, vaſtæque molis, & tot ornamentis inſignita, vt non optimatis, ſed regis domicilium videretur. Per mediam Turrim patebat aditus, celſitudine ſua maieſtatem proſpectus adaugentem, à cuius faſtigio non modò ſuppoſitus ager, verùm etiàm Adriacum pelagus conſpicillo cernebantur. Ingredienti occurrebat Atrium columnis marmoreis ſuffultum, & Imagines Virorum illuſtrium in circuitum xyſti collocatæ, & à præſtantium artificum ſcalpris inciſæ, mortalium greſſus, & oculos remorabantur. At longè maiora in aulis, & cubiculis artis prodigia latebant: teſtudines, & laquearia inauratis tignis, & opere anaglyphico elaboratis, Cęſarum, & Heroum Romanorum effigies, pugnæ, ac triumphi raro artificio inſculpti, & parietibus compacti, adeò curioſæ inueſtigationi, ac voluptati gratum, & diuturnum argumentum exhibebant, vt nèc oculus iucundiori ſpectaculo allici, nèc mens excogitare ſplendidiorem ædem poſſent. Fama magnifici ædificij extremos Italiæ fines præterlapſa eſt; vndè plerique magnates confluxerunt, vt mirarentur ſtructuram domus tanta luxurie conſurgentis & corum

rum peritiam, qui vel in ære, vel marmore Icones expresserant, & pretiosos lapides à remotis fodinis terrarum Orbis, regijs planè expensis accersitos (1). Quas autèm Gn. Cornelius laudes, & excellentiâ literarum, & animi liberalitate retulerat, non parum imminuit fęminarum amoribus. Intèr alias deperijt Cytheridem P. Volumnij libertam, cęteras eius ætatis, & pulchritudine, & illecebris superantem. At leuis admodùm, & inconstans mulier, eius consortij pertæsa, & aspernata fidem, M. Antonium in Gallias pergentem secuta est. Iàm graue vulnus amantis cor transfodit, qui propterea in altissimum mętorem concidit, cum modò venereis stimulis agitaretur, modò contumeliâ infidæ pellicis fureret. Eum Virgilius, à quo vnicè amatus est, his carminibus solatur:

Extremum hunc Aretusa mihi concede laborem:
Pauca meo Gallo, sed quæ legat ipsa Lycoris,
Carmina sunt dicenda, neget quis carmina Gallo?

(2) Cum tandèm sui compos factus, amoris, & odij incitamenta repulisset, bello vacare proposuit, & gloriam, cui in nimiam libidinem effusus nonnihil offecerat, arma fortitèr tractans aduersùs hostes Populi Romani, reparare. His satis, supèrque instructus, in M. Antonium Ægyptum occupantem progressus est, vbi alacriùs certaret, cum ex alterà parte Octauiani beneficia, ex alterà præclaræ vltionis occasio obuersaretur. Paratà, atquè ornatà classe, & in æquor eductà, ad littora inimicorum fauentibus ventis appulit, in quibus expositâ copiarum

(1) *Ex Chron. Forol. M.S. Eugenij Menghij p.* 15.
[2] *Virgilius Maro in Ecloga X.*

fronte,

fronte, eius ductui ab Octauiano concreditâ, primò quatuor legiones Cyrenem, & Zeugitanam Regionem protegentes circumuenit: mox ad alia festinans Paretonium in Lybia ad deditionem compulit: tertiò hostes ad Actium collatis signis felici marte vsus profligauit; & nouissimè apùd Pharum, antequàm animos, & vires colligerent deleuit [1]. Ibi cornua exercitus coniunxit, & Augusti phalanges incremento suarum validiores fecit, quibus omninò prostratus M. Antonius, de victoriâ, salute, & vitâ desperaret. Is ferè metu exanimatus in Alexandriam præceps se recepit, quod vnum superesse perfugium ærumnis suis videbatur: sed cum fortunà, & armis Populi Romani obsęptus nullam fugæ viam, & incolumitati comperiret, desperationi cessit. Cum hac ęgritudine animi confligens, nè infortunia huiusmodi delectabile spectaculum Augusto fierent, gladium arripuit, & sibi consciuit mortem. Cleoparra Ægypti Regina exemplum viri sequi voluisset; sed cum fęminei sexus imbecillitate teneretur, minùs formidolosum necis genus amplexata, veneni potione vsa est [2]. His extinctis amplum, floridissimumque Regnum in obsequium Augusti venit, qui Galli virtutem Ægyptiaco bellò comprobatam debitis præmijs affecturus, eum vel Proconsulis, vel Prætoris dignitate ad vniuersæ Regionis moderamen euexit. Gn. Cornelius Regno in Prouinciæ formam redacto, cum clementèr audientes mandata, & asperè, detrectantes Romanum Imperium acciperet, pęnam æquo rigidiorem

[1] *Eutropius libro 7.*
[2) *L. Florus in Epit. lib.* 133.

exercuit;

exercuit; vt enim terrorem incuteret reliquis, & nutantes in fide confirmaret, Thebas à fundamentis euertit. Hæc erat Vrbs prægrandis, & teste *Tacito*, septingenta, & ampliùs millia incolarum recensebat (1). Humi exæquatis ædibus, ac monumentis, quæ eam clarissimam, & celebrem reddebant, simulacra, & conchas marmoreas in Italiam transtulit, in quibus illæ pyramides ponuntur, quæ Romæ in Plateis Lateranensi, Vaticana, & S. Mariæ Populi consurgunt. Verùm cum fors instabilis, & fugax, sæpè ab excelso in imum homines contrudat, nèc semèl inuidia fęlicitati insidietur, Gallus ab ęmulis apùd Augustum criminatus, quod inexplebili rapacitate, vt opibus Thebanis ditaretur, tantam Vrbem deleuisset, & omnem Ægyptiacam nationem à Romanorum cultu abalienasset, ab Octauiani amore ruit in odium sempiternum. Sunt tamèn, qui secùs sentiunt, cum videlicèt in paratissimo, & opiparè instructo conuiuio temulentià calentem, in Octauianum conceptæ defectionis consilia palàm fecisse, vt innuere videtur *Ouidius* dùm concinit *Non fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo: Sed linguam nimio non tenuisse mero* [2]: Cęterùm vtra fuerit eius calamitatis origo, in custodiam positus, in quęstionem vocatus, & Senatui damnandus datus est. Quod cum Vir inuictus, & sapiens iniquè ferret, & pristinæ conditionis, & dignitatis meminisset, nè turpi, & indecorà morte afficeretur, pectus mucrone traijciens, generoso, & laudando apùd ethnicos contemptu

[1] *Tacitus libro* 2.
(2) *Ouidius Naso de Tristibus lib.* 2.

vitæ,

vitæ, se se interemit, anno ætatis suæ quadragesimo tertio. Euphocionem à græca lingua in latinam transtulit, & quemadmodùm *Ludouicus Viues* ait, *Felicitèr e græco latinum fecit, magìs argumentum, & figuram translationis secutus, quàm verba, vt tàm suum fecerit, quàm Virgilius Æneida, ac Bucolica, in quibus Theocritum, & Homerum æmulatus est* [1]: Scripsit *Elegiarum libros* quatuor de Cytheride, quibus amatoriam artem docuit, & varios amantium affectus excitauit; vt tradit *Ouidius: Quis potuit lecto durus discedere Gallo?* [2] Vnus dumtaxat libellus extat, Amstelodami, & Venetijs editus, qui tamen spurius iudicatur, nèc eum Auctorem, sed Maximianum quemdam habuisse. Gn. Cornelius celebribus, doctissimisque suæ tempestatis viris vsus est familiarissimè. In primis Q. Cæcilio Grammatico, cuius necessitudo ei tantùm nocuit, vt intèr grauiora crimina ab inimicis suis poneretur [3]. Fuit et Maroni coniunctissimus, conspiratione animi, & simili studiorum cultu, qui illum non solùm laudauit, sed etiàm diuini Vatis titulo dignatus est: *Nec te pœniteat pecoris, diuine poeta* (4). Iste postremum Georgicorum librum in Galli præconia effusus lucubrauerat; sed iussu Augusti, & partium simultate, in Aristæi commentum immutauit. Tibullum quoquè, & Propertium plurimà consuetudine; & amicitià nouit, quibus nisi carminum suauitate excelluit, saltèm exqui-

[1] *Ludouicus Viues ad Eclogam Virgilianam VI.*
[2] *Ouidius de Remedio Amoris lib. 2.*
[3] *Suetonius de Illustr. Grammaticis num. 19.*
(4) *Virgilius in Ecloga VI., & X.*

sità Græcorum imitatione, sententiarum pondere, & gratâ verborum copiâ præstitit. Hi Gn. Cornelij euentus, in quibus si vitæ felicitas cum exitus infortunio comparatur, quot vices humanam modò efferant, modò premant sortem, ex rerum inconstantiâ intelligetur. Reliquum est iura, quæ de tanti Vatis Patria in dubium reuocantur, trutinare. *Flauius Blondus* in Italia Illustrata, *Videmus*, inquit, *Eusebium de Temporibus dicere Gallum Poetam, cuius sępè Virgilius, & Horatius meminerunt fuisse Foroliuiensem* (1): At contrà eum insurgit *Lilius Gregorius Gyraldus in Historia Poetarum*, vbi sic habetur *Gn. Cornelius Gallus, vt Eusebius ait Foroiuliensis, quamuis amore, vt puto, Patriæ Blondus Foroliuiensem facit* [2]. Verùm Gyraldus à veritate oberrat, quæ facilè se per se ipsam defendit, nam non vt ille credit Flauius primus omnium fuit, qui Gallum Liuiensem scripsit. *Franciscus Petrarca*, qui non paucos, sed centum ferè antè annos vixit; in libro *de Remedijs vtriusque fortunæ*, eundem Vatem Foroliuiensem appellauit, cuius libri emendatissimam impressionem vidi, Basileæ factam apud Henricum Petrum sub anno 1554. (3). Cęterùm nō excusa dumtaxàt Opera Gallū Liuiensem perhibent, sed M. SS. Eusebij Cęsariensis Episcopi à priscis, & castigatis Scribis exarata, quę adhùc in Bibliothecis Pontificia Romæ, & Regia Parisijs

(1) *Blondus in Ital. Illustr. Reg.* 8.
(2) *Gyraldus in Histor. Poet. Dial.* 4.
(3) *Francisc. Petrarca de Remed. vtriusque fortunæ, Basil. impress. per Henricum Petrum sub an.* 1554.

extant,

extant, vt in *Vindicijs eius Patriæ* celeberrimus Vir *Peregrinus Masertus* indefessà inuestigatione compererat, priusquàm doctum Opus, cuius titulus legitur in *Supplemento Historico Forolivij*, deperiret (1). At mihi non opus fuit longinqua monumenta percunctari, cum proximiora conspicere, & inuenire potuerim, quæ iurium nostrorum luculentissimum testimonium dicunt. Cęsenæ in Bibliotheca à Dominico Malatesta immortalis famæ Principe institutà, & raris M.SS. locupletatà viget Eusebij codex, omnibus mendis accuratissimè expurgatus, in quo hæc verba: *Cornelius Gallus Foroliuien. poeta, à quo primum Ægyptum rectam supradiximus, XLIII. ætatis suæ Anno propria se manu interfecit* (2). Extat et Ferrariæ in Familiæ Seraphicæ Bibliotheca Chronicon optimum incerti Auctoris, nupèr repertum ab erudito Viro Ioanne Hyacintho Sbaralia Ordinis Conuentualium, Foroliuiensi, rerum historicarum studiosissimo, quod ab Orbis Terrarum initio vsque ad annum Christi 1324. breui rerum memorià dignarum expositione festinat. Ibi sub anno Romæ DCCXXV. hæc leguntur *Cornelius Gallus Foroliuiensis Poeta, qui prior rexit Ægyptum, XLIII. anno ætatis suæ se ipsum interemit* (3): Itèm in ora paginæ repetitur *Cornelius Gallus Foroliuiensis*. His ideò antiquis docu-

(1) *Sigism. Marches. in Supplem Histor. Forol. lib. 1. pag. 34.*

[2] *Ex Bibliotb. Seraphic. Cęsenæ pag. 63. front. 2. intèr M.SS.*

[3] *Ex Bibliotb. Seraph. Minor. Conuentual. Ferrariæ.*

mentis liquet *Gyraldi* opinionem paruipendendam, nèc de incorrupta Blondi fide, (qui summà modestià de Patria sua locutus est) vnquàm suspicandum. Si verò Auctorum suffragia conquiruntur, Foroliuio fauent *Iacobus Philippus Bergomensis*, cuius vetustiores editiones extant. Brixiæ anno 1485. per Boninum de Boninis., ac Venetijs an. 1490. per Bernardum Riccium, *Leander Albertus*, *Ambrosius Calepinus*, *Franciscus Sansouinus*, *Carolus Stephanus*, *Franciscus Scottus*, *Iulius Cęsar de Solis*, *Ferdinandus Vghellus* (1), & alij, qui Ciuitatis Flaminiæ, non Regionis in angulo Italiæ sitæ meminerunt. Præter eos *Quintianus Brixiensis*, *Fanusius Campanus*, *Petrus Crinitus*, *Ioannes Tracagnotta*, *Laurentius Beyerlinck*, *Ioannes Rauisius* cognomento *Textor*, *Vincentius Belluacensis*, *Astulphius*, *Mengoccius*, *Torsanus*, *Mancinellus*, *Vecchiazzanus* (2), & plerique alij, vnanimi senten-

(1) *Bergomen. sub an. Mundi* 5183. *lib.* 7. - *Leand. Albertus Reg.* 14. - *Calepinus ad lit. F.* - *Sansouinus in traduc. Bergomen., typis Altobelli Salicati, Venet. pag.* 205. - *Stephanus in Diction. Histor. Geograf.* - *Scottus in Itinerario.* - *De solis in Cosmographia.* - *Vghellus in Ital. Sac. tom.* 2.

[2] *Quintianus epig.* 1. *cap.* 10. - *Campanus lib.* 5. *pag.* 83. - *Crinitus lib.* 3. *cap.* 42. - *Tracagnotta lib.* 41. *cap.* 170. - *Beyerlinck. in M. Theat. ad lit. P.* - *Rauisius part.* 2. *ad Caput. Poet.*, *Lugdun. impress.* 1560., *& Venetijs* 1566. - *Belluacensis in speculo.* - *Astulphius in addit. ad Laertium.* - *Mengoccius in Colloquijs.* - *Torsanus in Orationibus.* - *Mancinellus in Comment. Vergil.* - *Vecchiazzan. part.* 1. *lib.* 1.

tià Forolriuiensem Gallum appellantes. Haùd tamèn inficiar codices Eusebianos à typis prodijsse, vitiatum nomen Patriæ Galli deferentes, nèc non *Crinití*, *Stephani*, & aliorum Scriptorum nonnulla exempla: Verùm id inscitiæ Typographorum tribuendum est, qui syllabarum *li* & *iu* discrimen, & variam significationem ignorantes, & in lapsum forsàn incautè concidentes, aditum huic controuersiæ aperuerunt. Id quidèm constat ex Dictionario Historico, Geographico, Poetico, Vrsellis edito an. 1601. apùd Cornelium Suttorium. Ibi enim ad literam C, Cornelius Gallus Foroiuliensis legitur: ad literam verò F, vbi Foroliuij Ciuitas Æmiliæ memoratur eam, fuisse Galli poetæ natalibus nobilitatam, vndè ex primà litera excusoris error, ex altera sensus scribentis innotescit. At licèt Carni fructum ex æquiuocatione capiant, & Cn. Cornelium ex natione sua simulare contendant, in ingentem scopulum illident; nàm etsi per suppositum Foroiuliensis censeretur, cum tamen duo Fora Iulij sint, alterum, vt Plinius testatur in Narbonensi Prouincia, quod non deletis antiqui nominis vestigijs Freiulium appellatur, alterum Carnorum, siuè Iapidum iuxtà Alpes Iulias (1), nunquàm potiùs Italum, quàm Gallum certis argumentis comprobarent.

(1) *Plinius libr. 3. cap. 4. Ptolomeus libr. 3. cap. 4.*

P. FAVSTVS

P. FAVSTVS ANDRELINVS.

ACie præstantis ingenij, & eruditione, magis quàm ortus claritate conspicuus, nomen suum vsquè ad extremos terrarum fines propagauit. Romam profectus, vt ibi scientias profiteretur, bonis artibus impensè studuit, sed impensiùs Poesi, ad quam insito per naturam amore ferebatur. Hanc felicitèr emensus, in Archigymnasio Poetarum coronà donatus est, qua suscepta coràm Populo Romano, disertissimisque Viris, subito percitus ęstro Natalem diem Almæ Vrbis cecinit ea carminum excellentià, & facilitate, vt omnes qui eum audiebant, licèt vigesimum secundum non excederet annum, prodijsse Vatem antiquis comparandum conclamarent. Hæc iuuentutis primordia Romæ habuit tùnc temporis, quo Literæ in Italia ab æuo Gothorum absoletæ resumere formam, dignitatemque suam videbantur. Eas Faustus in Galliam, quasi novum semen post barbarorum infectionem felicissimè inuexit. Nèc diù latuit Parisijs extranei Professoris nomen, cum ars benè dicendi exigua nimium, & pangendorum carminum nulla apùd Gallos reliqua foret; vt qui primam se callere opinabantur, & alteram prorsùs ignorabant, ab inauditâ eloquentià, atque dulcedine ignoti Vatis raperentur. Eorum præconijs constipatus Faustus, honestissimum locum in Academià nactus est, & facilè ad ipsam Regis Ludouici XII. necessitudinem peruenit, apùd quem memoria Ansaldi eius strenuissimi Gentilis, qui sub D. Ludouico IX. in Syria dimicauerat, nondùm euanescere potuerat.

tuerat. Nèc solùm à Rege stipendium meruit, sed paulò post suffragatione Aulicorum, ab ipsa Anna, Armoricæ Ducis filia, & Ludouici Vxore donatus est, vndè Poetæ regij, & reginei cognomentum sumpsit. Apertis poeticæ, & etiam sphericæ palestris, ab extremis Franciæ, & Germaniæ oris Auditores confluxerunt, vt reconditarum facultatum præcepta audirent, & in suas Regiones certatìm deferrent. His Faustus moratà vità, & exemplo præluxit, nàm piùs in primis fuit, & vniuersum ferè peculium in pauperes mirà liberalitate effudit; cum autèm floridioribus annis varias mulierum fraudes, & pericula expertus esset, Iuuentutem hortari consueuit, vt fędas meretrices tanquàm sordidas latrinas euitarent. Rex Ludouicus persępè curis regnandi defessus, Fausti carminibus, secum per hortos voluptatis, & pinacothecam spatiantis, lętabatur, quæ sermonis nitore, & sententiarum pondere animos, & aures implebant suauissimè. Cum autèm Reges ex ingenità munificentià soleant augere Professores Artium eximios, vt ad laudandos labores alacriùs incitent, præmoneantque ad æmulationem cęteros, Ludouicus frequenti Procerum, & Parisiensis populi concursu Faustum laureà coronà manibus suis redimiuit. Quibus illecebris honorum Vir doctissimus obstrictus, intèr rudimenta omnigenæ literaturæ, & pręsertìm poeseos traduxit vitam. Indoctos Vates, & Oratores suæ ętatis non semèl contemnebat, cum multi essent ambientes nomen poetæ, & non merentes, ex suggestu dictare solitus hoc monostichon *Carmina merdosas tergere digna nates*. Fuit tranquillitatis amans, quæ alumna sapientiæ, & lite-

rarum

rarum amica est, & tandem docens, & scribens à vita migrauit, vt nunquàm apùd Gallos, & eruditos Viros moreretur (1). Quo tamen anno diem obierit non constat. Liquet triginta, & ampliùs annos, Poeseos in celebri Vniuersitate docuisse, vt ipse *Erasmus Roterodamensis* damnatæ recordationis *in Mensa Syracusana* tradit: *At his sanè temporibus priscam illam frugalitatis laudem sibi vindicarunt; quemadmodùm & Græci ad pristinam illam temulentiæ gloriam postliminio redierunt. Vnde Faustus Andrelinus Foroliuiensis Poeta non solùm laureatus, verùm etiàm Regius, atque etiàm si Dijs placet Regineus, vetus congerro meus, qui plusquàm triginta iàm annos in celeberrima Parisiorum Academia poeticen docet, in carmine, quod de Pauimento Parisiensi inscripsit, adagionem in Anglos deriuauit* (2). Extant Publ. Fausti *Amorum Libri quatuor* ab Eminentissimum Franciæ Cancellarium Guillelmum de Rupeforti, *Venetijs per Bernardinum Venetum de Vitalibus an.* 1501.: *Hecatodrsticon cum Ioannis Mauri Constantiani Enarrationibus*, ad præstantissimum Virum Ioannem Ruseum generalem Quæstorem regium promeritissimum, *Lugduni apùd Theobaldum Paganum an.* 1544. Viget etiàm libellus in octauo penès Iosephum Merendam Equitem Hierosolymitanum, absque editionis monumento

[1] *Leander Albertus Reg.* 14. - *Ex Chron. Albertina M.S. pag.* 130. - *Hieron. Mengotius tract.* 25. - *Vghellus in Ital. Sacr. tom.* 2. *in Episc. Forol.* - *Baylè in Diction. Hist. Crit. in lingua gallica*.

(2) *Erasmi Adagia à Paulo Manutio edita, in Mensa Syracusana, columm.* 728.

cui

cui titulus *P. Fausti Andrelini &c. Poema sanctissimum, ac elegantissimum de moralibus, & intellectualibus virtutibus*, ad Reuerendissimum D. Robertum Brissonetum Archiepiscopum Remensem, & Eminentissimum Franciæ Cancellarium, ac ad Clarissimum Petrum Coardum primum Præsidem Parisiensem. Incipit.

Non semper gracili modulandum est carmen auenà
Secretos intèr saltus, syluasque latentes,
Quà nulla humano contrita est orbita gressu.

In Epistolà ad postremum Patronum datà, quæ antè Epicos versus occurrit, Auctor ait, cum mixum in modum sęuiente tùm febre, tùm cancro discruciaretur, ad leniendam efferam illam rabiem, non tàm poeticum, quàm philosophicum carmen excogitasse, in quo quidèm morales, intellectualesque virtutes delibauit: Peripateticos hac in re potissimùm sequendos censuisse, quod illi non è quatuor tantùm, vt Stoici, sed è duodecim fontibus omne honestum, decorumque deriuari contenderunt. Maiorem autèm laborem accessisse, cum præsertìm moralia ista, quæ appellant dogmata, à venusto prorsus carmine aliena, & habeantur, & sint. An verò alia Opera à Fausto elaborata, pastoralis generis, & elegiaci, ac etiam solutæ orationis, concredita typis viuant, mihi incompertum est. Quod tamèn ea præstantèr condiderit, quòd ad tantam existimationis famam in transalpinis Regnis conscenderit, quantam nemo antè assecutus est, ex Epistola Ioannis Cordigeri Alemani, Sacræ Theologiæ Professoris ad Parisiensem Vniuersitatem, excusa post librum Amorum, satis innotescit: en eius te-

nor: *Philippus Macedoniæ Rex dicere solitus erat, se fortunæ gratias agere, quod Alexandro filio suo sub Aristotele philosophorum principe erudiri contingisset: nostris quoque temporibus meritò gloriari potest vestra Vniuersitas Parisiensis, quod Faustum Andrelinum Foroliuiensem nacta est. Is enim cum omnium disciplinarum studiosissimus sit, solus fuit, vt aliorum pace dixerim, qui Galliam ex ieiuna saturam, ex incultà tersam, ex siccà viridem, ex barbarà latinam fecit. Quandoquidèm non solùm oratoriam, & poeticam facultatem, sed etiam sphæricam ipsam tanta omnium admiratione professus est, vt quid dicant alij, profectò habeant nihil, & artem ac leporem carminis hoc in Regno anteà prorsùs incogniti, ità patefecit, vt omnes solum Faustum in quouis carminis genere imitari studeant, & integras illius sententias, ac versus sæpè numerò pro suis accipiant: Nèc id profectò iniuria factum est, cum Faustus talis sit poeta, vt ab eo, ceù fonte perenni, Vatum Pierijs (vt de Homero scribit Ouidius) ora rigentur aquis. Sed nè illi blandiri videar, qui penitùs ab omni ambitione alienus est, facilè indicat liber iste, ob quem Romæ publica laureà donatus est, etsi nondùm secundum, & vigesimum annum agebat; indicat & regium illud Opusculum in hac præcipua vestra Vniuersitate, non sinè magno, & frequenti Auditorio interpretatum. Idcircò sicut Vrbs Parisia, ita & Italia Liuium ipsam impressit, nè tàm diutino carmine careret. Ad hæc, tres alios Elegiarum libros, quàm emendatissimos breui, vt inquit, emissurus est, quos ego vidi, dum mihi priuata lectione Liuium, & Suetonium enodaret. Sed quamuìs hæc poemata iuuenili calore fluxa, cum antiquis meâ sententiâ*

sententià certare possint, nunquàm tamèn diem illum videre posse arbitror, quo in lucem veniant illius Eclogæ nouem, duo Epistolarum moralium libri, Epigrammaton itidem duo, totius linguæ latinæ Repertorium, & diuinum Opus illud, quod de Vera Religione inscribitur; quæ quidèm omnia (si fata permiserint) vt ad finem vsque perducat, non solùm latinæ linguæ, sed etiàm Christianæ Religioni emolumentum, & decus sempiternum pariet. Ex multis in præsentiarum paucula libauimus, non vt hæc ignoraretis, sed vt & vos meritis illum laudibus affecisse, & me ergà præceptorem gratum fuisse intelligatur. Refert *Ioannes Garesius* Fausti orationem ad Christum in Sacramento (1). *Pomponius Lętus*, & *Bartholomæus Megalutius* in Epistola antè librum Amorum edita, eum Principem Poetarum suæ ætatis vocant, & quidèm si metimur virtutum merita, hæc sanè præponderarent coętaneorum laudi, latinam linguam, & bonas artes inuexisse in floridissimum Galliarum Regnum, & poeticam coronam ab ipsa Christianissimi Regis manu retulisse. Stirps Andrelina in Nicolao Equite Hierosolymitano extincta est an. 1522. (2). Erat illi gentilitium Insigne Zona aurea in cęlesti campo, licèt alij volucres duas, alij tres stellas, totidemque montes viridis coloris addidissent. Postremi Stemmatis cum astris, & montibus Zonæ annexis, adhùc vestigia restant in Sacello maiori S. Mariæ in La-

(1) *Ioan. Garesius in Oper. de Præsent. Corp. Christi in Euchar. class.* 2. *pag.* 400.
[2] *Coronellus in Bibliothec. Vniuers. tom.* 3. *columm.* 612. *ex Mugnos.*

terano, nunc Sclauoniæ, picti vsquè à ſęculo Fauſti ſenioris, qui illi Eccleſiæ præerat, ſed decoloratis adeò pigmentis, vt vix appareant.

ARtem hanc præclariſſimam Poetices, quæ quidèm certis conſtat præceptionibus, ſed magis ingenito naturę aſlatu, mentiſque viribus inualeſcit, intèr primos profeſſi ſunt

CECCVS RVBEVS, qui & legalem ſcientiam apprimè calluit, vt reipublicæ prodeſſet, & ad animi relaxationem optimos Poetas imitari ſtuduit. Celeberrimum indè nomen aſſecutus eſt; eum proptereà Franciſcus Petrarca, Vatum illius ætatis facilè princeps, amore præcipuo coluit (1). Neque ſolùm ornamentis literarum claruit, verùm etiàm politicæ virtutis, qua aditum in aulam adinuenit Franciſci Ordelaphi Foroliuij, & Cæſenæ Reguli, honeſtiſſimo à Secretis gradù.

NERIVS MORANDVS Cecchi coętaneus, & eorumdem ſtudiorum conſors, quem tamèn & doctrina, & ſtrenuitas fauenti fortunæ accedentes, multò magis extulerunt. Fuit enim bellator eximius, Iuris peritiſſimus, & Poeta argutus; quibus meritis ad munus ampliſſimum à Secretis ſtatus Caroli IV. Cęſaris aſcendit. Sicut Petrarcæ comes ſcientià pangendi versùs, ità mutuæ beneuolentię, & charitatis extitit; quemadmodùm ex Epiſtolis Franciſci liquet. In decima libri XII. hæc leguntur.

[1] *Blondus in Ital. Illuſtr. Reg. 6. - Albertus in Deſcript. Ital. Reg. 14.*

Sæpè

Sępè te monui nè corpus tuum necessarijs satìs attritum, atterendumque laboribus, superuacaneis premeres, nè ingenium ad literas natum ad arma conuerteres, vbi, & periculi ampliùs, & minùs delectationis, aùt gloriæ est; quamuìs vt verùm tibi pręconium non subtraham, vix norim cui magìs hac ætate conueniat, illud Catoni seni à Tito Liuio tributum, cui scilicèt versatile ingenium sic paritèr ad omnia fuit, vt natum ad id vnum diceret, quodcumquè ageret &c. (1). Hoc sanè elogium à tanto, ac tali viro factum, Nerij memoriam immortalem reddet.

IACOBVS ALLEGRETTVS quamquàm se pluribus scientijs dederit, Poeticæ, Physicæ, & Astronomicæ, in ijs tamèn pari excellentià efloruit. Amissam in Flaminia numerorum artem reperijt, Galenicam facultatem per Italiam præstantèr exercuit, & arcanos motus syderum egregiè inuestigauit. His nempè de instructa nece Sinibaldum Ordelaphum præmonuit; & vitæ suæ, Ariminum profugiens, cauit. In Patrià Academiam erexit an. 1370., non diù post sine duce collapsam; bonas enim artes, & amenissimæ poesis studium, secum euocauit. Intèr Ariminenses suum diem obijt, eum prosequente non solùm lacrymis, sed eruditis nenijs discipulorum cętu. Reliquit *Bucolicum carmen* summæ perfectionis, vt post Virgilianum cunctis de pastoralium genere præferendum esse videatur. Hoc tamèn amissum in alluionibus elapsæ ætatis

(1) *Petrarca in Epist. Famil. lib.* 3. *Epist.* 10., & *In Epist. varijs Epist.* 14. - *Blondus Reg.* 6. - *Albertus Reg.* 14.

vehemen-

vehementèr pertimeſco, cum nequè illum nanciſci potuerim in Collectione triginta octo Bucolicorum Vatum, Baſileæ impreſſa per Ioannem Oporinum an. 1546., nequè in ditioribus Europæ bibliothecis, neque apùd clariſſimos Viros, Apoſtolum Caroli VI. inuictiſſimi Cęſaris Hiſtoricum, & Poetam, ac Petrum Catharinum de Zenis Venetos, omnigena eruditione per Orbem Terrarum notos. Reperijt etiàm Iacobus Gn. Cornelij Galli Endecaſyllabos, & accuratè exſcripſit, nè celebris Conciuis ſui labores interirent (1).

GVIDO PEPPVS, cognomento Stella, rei philoſophicæ, & medicæ vacauit, ac linguas Hebraicam, & Græcam calluit, quæ tamèn grauiora ſtudia iucundis Poetices interrupit. Fuit Iannotto de Calogroſſis magnis officijs amicitiæ iunctus, quem ſuauitate cantus certè vicit. In Codice Iſoldianò quamplura vigent laude, & admiratione digna, ſi numeris aſtricta verba, ab ortographiæ vitio, & barbarie ſermonis purgarentur. Reliquit M. S. Hiſtoriarum, & præſertìm Patriæ, quæ intèr ſolitas temporum vices perierunt (2).

ANTONIVS LERRVS literis, & poeſi ſtuduit, quæ temporibus ijs inanis omninò labor à pleriſque putabatur. Vixit circà an. 1450., & cecinit haud inornato ſtylo, & iuxtà ętatem celſo; vt poſt Au-

(1) *Petrus Rauennas in Chron. M. S. - Lucius Bellantius Tuſcb. - Vghel. in Ital. Sacr. tom. 2. in Epiſc. Forol.*

(2) *Albertus Reg. 14. - Ioan. Maria Creſcimbenius in Commentar. ſupr. Hiſtor. vulgaris, ſeù Ital. Poeſis volum. 2. part. 2. lib. 3.*

guſtinum

gustinum Vrbinatem à barbarie quadam cęterorum abhorrentem, & Petrarcæ vestigijs propiùs insistentem, nemini secundus habeatur. A Fragmentis, quæ in Codice Isoldiano sunt, quantùm intèr alios excellat, innotescet [1].

NICOLAVS AVGVSTINVS, cuilibet Vatum æui sui coęquandus, ob felicem rythmorum copiam, qua magnum honoris, & dignitatis locum in Aula Francisci II. Mediolani Ducis occupauit. Extincto enìm Matthæo Boiardo Scandiani Comite, qui mirà Italici concentus arte Orlandi amores concinebat, dignus intèr omnes habitus est, vt tanti Poetæ illustrem musam sequeretur. Tres ille libros lucubrauit; et tribus iste seriem carminis perfecit. Extant, Venetijs apùd Cominum à Trino Montisferrati an. 1565. in quarto [2].

LIVIVS SVRDVS ostendit sè natum potiùs quàm factum ad poesim, in qua tàm præstans fuit, vt alij mentis aciem admirarentur, alij sublimes sensus imitari certarent. Eum Torquatus Tassus Vir immortalis famæ, constantis animi conspiratione dilexit, & magnis præconijs celebrauit. At eius metrici labores, qui in æuum viuere promeruissent, intèr improbas temporum vices deperditi desiderantur.

(1) *Idem Crescimbenius volum. 2. part. 2. lib. 3. pag. 152.*

[2] *Idem Crescimbenius volum. 4. lib. 1. pag. 60.*

DE ASTRO-

DE ASTRONOMIS

CAP. VI.

GVIDO BONATTVS.

HIc non folùm Italiæ, fed vniuerfo Occidenti notus, altiffimà fapientià, ac Aftrorum cognitione omnes, qui ea potiri contenderunt, procùl dubio fuperauit. Studijs contemplatricis philofophiæ, & fublimis matheſeos, acie perfpicaciffimæ mentis illuftratà, fe fe ad arcanam fcientiam vertit, quæ tunc ingenti mortalium induftrià, velùt in tenebris lumen quærebatur. Hanc reconditam & iudiciariam Artem fubtilitate ingenij meliùs introfpexit, ac multorum fyderum influxus, ad illam ætatem vfquè adeò incompertos nouit; quibus cum ab æterno moderatore datum fit, in fublunari orbe futuros euentus præmonftrare, ijs influxibus, & virtute, qua in humanis rebus agere nata funt, fępè venturos cafus, & miranda diuinauit. Varia ex vetuftis Annalibus memoriæ prodita funt, quæ tanti Viri, & Præceptoris excellentiam in fyderea facultate docebunt. Erant Foroliuij factiones duæ, altera Ghibellinorum, Guelphorum altera in mutuas cędes perenni odio debacchantes. Eas vt Guido zelator pacis, & communis boni exterminaret, propitium ftellarum afpectum ciuibus oftendit, fi vnus ex vtraque fecta lapidem in nouis menium fundamentis, quæ tunc conftruebantur, iaceret; nàm tepefcente extemplò furentium animorum æftu, fimultatum

multatum memoria perijsset. Probato hinc indè consilio, selecti sunt, qui id muneris adimplerent. Verùm dum Guido accessum astri contemplaretur, & cęmentarij eius nutum expectarent, signo dato, Ghibellinus proiecit lapidem, sed Guelphus iàm libratum ictum versutè retinuit. Cognità datæ fidei infractione Bonattus excanduit, & perturbatorem publicæ quietis, his execrationibus deuouit; Te Deus, ait, perdat, & Guelphos tuos, quod futuræ discordiæ semen, & ingentium malorum reliquisti. Hæc sanè fatidica fuerunt verba, quippè depressis Guelphorum viribus in intestinis bellis, diù Ghibellini regnum Ciuitatis tenuerunt [1]. *Joannes Gauinesus* Gallus refert Guidonis pręsagium, ob quod Henrici Cęsaris vita ab insidijs vindicata est. Ille etenim solebat Astronomorum turbà obseptus, plùs æquo fidem dictis eorũ prębere, nèc solùm imperandi leges, sed custodiendi corporis salutem à lętis, & tristibus astrorum indicijs quæritare, vel bellum aggredi, vel inire pacem vellet. Hæc vt quotannis inuestigarentur, iusserat à peritissimis sydereæ facultatis Viris, quorum consilio, ac præmonitione malos influxus euitare, & consulere sanitati posset. Annuis successibus diligenti censurà examinatis, omnes in vnanimem sententiam descenderunt, eo anno Augustum calidi generis febres subiturum, à qua tamen abhorruit Bonattus, tùnc in Academia Bononiensi Imperatoris stipendia merens. Is autèm figurà Henrici natalium introspectà, & Aduentu Martis, ad quartam Domum Cęli, qui venenatæ potionis minas portendebat, Cęsarem

[1] *Benuen. Imolen. in Exposit. Comęd. Dant. cap.* 20.

conscium sui vaticinij fecit, & vt sibi caueret opportunè admonuit. Ille qui semper pluris habuerat Guidonis scientiam, quàm aliorum, hospitij magistro in mandatis dedit, vt accuratissimè statim exploraret motus omnes aulam sequentium, si fortè quis clandestina colloquia misceret, neuè vt parandarum dapum proditorio prætextu aditus in popinam pateret. Breui hæc indicia rem ferè manifestam detulerunt, duobus in notam suspectæ fidei collapsis, qui propterea in carcerem coniecti sunt: sed cum renuerent fateri crimen, & tormenta magnà animi pertinacià sustinerent, à Magistro fictà vtriusque confessione solertèr intercepti, quippè detectum scelus iàm putabant, alter altèri seorsùm flagitium proditionis retulit. Ità facinoris machinatio deprehensa est, qua nè decus Augustalis curiæ deturparetur, Henricus imperauit, vt sontes occulto supplicio luerent pœnam infidelitatis. Hęc Ganiuesus [1]. Alia Bonattus sub benefico syderum influxu, vel diuturnam, stabilemque pacem, vel felices victorias pollicente, mirabilitèr operatus est. Quibus, & alijs rebus astrorum cognitione peractis, magnum sibi nomen peperit, vt à cunctis ordinibus impensè coleretur. Ipse Simon Mastaguerra, qui studijs inconditæ plebis constipatus Patriam fęda tyrannide premebat, & in optimates superbè bacchabatur, nunquàm Bonattum tangere ausus fuit. Is verò tandèm fessus popularis arrogantiæ, Patritiorum animos erexit, & Rempublicam ab impotenti iugo liberatam, in pristinam

(1) *Ex Libr. Ioannis Ganiuesi edit. Lugduni an. 1559. cui tit. Amic. Medicorũ, differ. 3. cap. 2. p. 204.*

dignitatem

dignitatem vindicauit (1) . Guido, si quis alius Patriam amauit, eamque vt à cladibus, & rapinis tueretur, figuras lapideas, & lateritias sub cęlestibus signis commentatus est, ac vel in abditis locis tumulauit, vel ædium parietibus compegit, nè illis extantibus Foroliuium ea subiret damna, quæ iniqui martis vicissitudines sequuntur. Fuit arctissimis amicitiæ vinculis deuinctus Guidoni Feretrano, summo Reipublicæ Foroliuiensis Duci, qui Bonatti sapientiæ tantùm deferebat, vt nèc moueret castra, nèc pugnas confereret, nisi priùs sodalis oraculum, cęlorum aspectum percunctantis, accepisset. Eo nimirùm res omnes dirigente, varias, & celebres palmas inuictus Feretranus reportauit, in quibus potissimùm memoranda venit Gallorum clades, iàm à Bonatto Ciuibus suis præmonstrata, si opportunè stellarum fauore vtentes, occasionem nequaquàm contempsissent. Et quidèm in ipso Capricorni ingressu, quod felix sydus huic Ciuitati dominatur, Liuienses impetu in Gallos facto, alios palantes per vias, & domos, alios mero, somnoque sepultos, cum & ipsæ mulieres, senesque acritèr pro libertate pręliarentur, terribili occidione deleuerunt. Ioannes Epa summus Pontificij exercitus Ductor, cecidit, & secum flos exercitus furore populi seruitutem detrectantis trucidatus. Quamplures etiàm Liuiensium in dimicatione perierunt, & Bonattus haud leue vulnus passus est. Cum autèm tota Ciuitas respersa sanguine, & passim constrata cęsorum corporibus, atrox spectaculum viuentibus

(1) *Guido Bonattus in Oper. Astronom. tract. 5. cons.* 141.

præberet, B. Iacobi de Salomnijs Veneti, qui tùnc vitæ sanctimonià Foroliuium illustrabat, monitis, cadauera non modò sepulturæ mandata sunt, sed in medio foro Sacellum erectum est, in quo eorum Animæ sacrificijs expiarentur. Ibi ad vtrumque latus monumentis clarissimæ victoriæ incisis, Guido in culmine tecti Leonem, & Crucem collocauit, sub fausto stellæ aspectu, perenne Patriæ præsidium despondentis. Post multas verò ætates, Francorum copijs Liuianam Ditionem peragrantibus, vt Caroli VIII. Galliæ Regis fortunam tuerentur, cum præcipui Ductores Foroliuium introissent, & fortè ex epitaphijs in marmorea tabella sculptis, priscam suorum cladem didicissent, ferventes ira superbè conclamarunt, se ad vlciscendam nationis suæ iniuriamredituros. Quo metu plerosque angente, prudentum consilio, & Catharinæ Sfortiæ assensu, Monaci Vallisumbrosæ III. Non. Ianuarij an. 1495. amotis Leone, ac Cruce, diruere Sacelli muros inceperunt, non sine tamèn plebis mæstitia, ac seditione; quæ in figuris ibi à Bonatto constitutis fidem futuræ securitatis reposuerat. Hoc igitur tumultu inspecto, Abbas D. Mercurialis iussit, vt omnia in pristinum restituerentur; quod tamèn populo non satis placuit, de interrupto stellarum omine adhùc suspicanti (1). Huic nisi similis, haud dispar admodùm euentus sub an. 1429. contigerat in S. Crucis; cum enim Templi murus ad ruinam accedens, inuersis fulcimentis corruisset, Caput lateritium bouis à Guidone conditum, & propitiante Astro

[1] *Leo Cobellus in Chron. Forol. M.S. part. 3. pag. 257.*

parieti

parieti compactum intèr cęmenta fractum est. Ingens per vrbem męror fuit, non solùm in rudi multitudine, sed etiàm in nobilibus, Baptista Palmeggiano, & Ioanne Serguido plorantibus amissum tutamen Ciuitatis. Cui quidèm inani obseruationi, plùs tribuebant omnes fidei, cum Fauentiam ab Anglis, & Cęsenam à Brittonibus fuisse vastatas reminiscerentur; Foroliuiū autèm intèr illas medium, mirè à bellorum damnis euasisse [1]. At quoniàm certa futurarum rerum scientia est conditoris naturæ Dei, & homines venturos casus ex secundis causis, quibus terrestria subduntur, dumtaxàt coniectantur, interdùm iudiciaria Ars Guidonem fefellit. Lubet euentum lepidum referre intèr cętera, quibus vltrò parcimus. Spatiabantur in foro palàm fabulantes Bonattus, & Feretranus, cum in calatho colonus selectissima pyra deferens, rusticum quidèm, sed non impar obsequentis munus obtulit; deindè festinantis in morem postulauit, vt sibi liceret statim domum suam reuerti. Ecquid ea festinatione properaret sciscitanti Duci, respondit, vt imminentem imbrem euitaret, quem asellus suus tèr concussis auribus certò pręmonstrauerat. Serenus tùm ęther erat, nulli dęseuiebant venti, nullęque, aùt translucidę tantùm nubes extabant. Subrisit propterea Feretranus, quęritans subindè quid de agresti omine sentiret Bonattus? Ille astronomicis legibus confisus, quæ inferioris poli vicissitudines ostendunt, haud dubitauit affirmare, nihil eo die de aeris instabilitate dubitandum. At vix excessit rusticus, atrox ventorum pręlium

[1] *Ioannes Dipintor in Chron. Forol. M.S. p.* 40.

lium coortum est, increbruere nubes, à quibus intèr fulgura, & tonitrua effusissimus imber præcipitauit. Iocosum hinc murmur in populo excitatum est, asseruerunt quippè magis quandoque credendum naturalium rerum augurijs, quàm Astronomorum sapientię (1). Ergò se illusum sępiùs disciplinæ huiusmodi fallacijs noscens, intùs animi religione perculsus, ne de ęternitate periclitaretur, veriùs ad immensa cęlorum spatia mentem omninò deuouit. Meliorem ideò temporis vsuram facturus, intèr Minores Seraphicæ Familiæ pęnitentis, & regularis vitæ, socio Guidone Feretrano, qui fuerat in sęculo consors, dies suos terminare constituit. Ambo igitur conspecti sunt, rara argumenta Christianæ perfectionis edere, ostiatìm collectum panem insigni spretu propriæ nobilitatis baiulare. Cum tandèm floridos, & robustos annos in inanibus studijs absumpsisset, vtilibus seniles clausit (2). Obijt Anconæ an. Dñi 1300., & reliquit *Opus Guidi Bonatti de Foroliuio, continens decem Tractatus Astronomiæ, Augustæ Vuindelicorum an.* 1491. Cętera, quæ scripsit, partìm Lutetiæ Parisiorum, vbi syde-

(1) *Ex Annal. Forol. M.S. Anonymi.*

(2) *Flau. Blondus in Ital. Illustr. Reg. 6. - Bergomensis lib. 13. an. Christ.* 1252. *- Fanus. Campanus de Famil. Illustr. lib. 5. pag. 86. - Platina in Vit. Martini 4. - Rubeus in Histor. Rauen. lib. 6. pag. 461. - Nicol. Leon. Thomęus in Epit. Chron. Mundi pag. 53. - Hareld. Epit. Annal. Min. tom. 2. pag. 442. - Vghel. tom. 2. in Episc. Forol., & alij - Alexand. Tassonus in lib. cui tit. Pensieri diuersi lib. 10. cap. 24.*

ream

tream Artem docuit, Romæ apùd Roncionam Domum, in qua mulier Bonatti ſanguinis poſtrema nupſit; & partìm Cęſenæ apùd Carolum de Lapis, Linarij Comitem, & Senatorem Almæ Vrbis ſeruabantur. Condidit etiam *Tractatum de Proiectione Partium*: & *Hiſtoriam celebris Gallorum cladis*, vt memoriæ mandarunt *Andreas Tiraquellus* [1], & *Leo Cobellus*. His Operibus, præſertìm arduam, reconditamque diſciplinam ſummo nitore, & facilitate declarauit. Tàm eminentem Matheſeos, & Aſtronomicæ ſcientiæ profeſſorem, *Elias Capreolus* Brixianum, *Berlingerius*, & *Poccientius* Florentinum, Patriæ amori nimiùm deferentes, affirmarunt. Primus cum nullum comitem, ac ſequacem habeat, à cunctis reprobatur, & præſertìm *Leandri Alberti* auctoritate (2). Alij ab ipſo Guidonis calamo, qui ſe Foroliuienſem in Operibus inſcribit, confutantur. Rem adeò implicatam *Poccientius* videns, ſolerti commento aſſeruit, Bonattum ob inteſtinas ſimultates Florentià eiectum, Foroliuij domicilium poſuiſſe, tanto in Etruſcos ſuccenſum odio, vt negatà Patrià, impoſterùm Foroliuienſis appellari voluerit. Huius probabilitatis fuco decepti *Lucas Vuadingus*, & forsàn alij *Poccientium* ſecuti ſunt. Verùm enimuerò òmnes ſatìs intelligent, non poſſe fidem Guidoni de ſè affirmanti denegari, niſi certiſſima ex aduerſo argumenta exhibeantur, quæ cum in medium afferri nequeant, vt hęc ſententia reiiciatur, neceſſe eſt. Ipſi *Chriſtophorus Landinus*, & *Alexander Velutellus* Florentini in

[1] Ex *relat. Vuadingh. tom. 2. pag.* 149. *columm.* 2.
[2] *Leander Albertus in Deſcript. Ital. Reg.* 14.

interpreta-

interpretatione inclyti conciuis Dantis, Guidonem Foroliuiensem falsi sunt (1). Quæ licèt veritatem abundè declararent, sileri non debet, Bonattum Genus etiàm antè Guidonis ętatem Foroliuij viguisse, vt ex documentis Archiuij S. Mercurialis liquet. Ibi scilicèt leguntur tabulæ obsignatæ à Rambertino Ioannis Bonatti de Foroliuio sub an. 1237. supèr insigni concordia intèr Henricum Liuiensem Episcopum, & Benedictum Abbatem Flumanæ, quibus alter Abbatiali cęnobio dedit Plebem S. Laurentij in Nuceto, ac Sacerdotia S. Ioannis in Vulpinara, S. Christophori, Marsignani, Lauastæ, & Casesigarię; altèr verò Episcopali Ecclesiæ Templum S. Petri in Arcu, cum finitimis ędificijs, ac prædijs (2). Præter hunc Scribam (non erat scilicèt munus eo tempore minùs honestum) alij & occurrunt, Martinus qu: Zauli sub an. 1195., Andreas sub an. 1239., ac Bonacursius sub an. 1244. [3], ex eadem Bonatta Gente Foroliuiana, à qua venit in lucem noster æternæ recordationis Guido.

(1) *Christophorus Landinus, & Alexander Velutellus in Exposit. Comęd. Dantis Aliger, cant.* 20. *Inferni, impress. Venetijs per Francisc. Marcolinum an.* 1544.

(2) *Ex Instrum. dicta Transact. rog. à Rambert. Bonatto* 3. *Maij an.* 1237.

(3) *Enunciat. in Instr. Vgolini de Baldolis in lib. Angue pag.* 26. 43., & 463. *Archiu. S. Mercurialis.*

DE.

DE PICTORIBVS.

CAP. VII.

MARCVS MELOCIVS DE AMBROSIJS.

MELOCIVS recenti quamuis familià natus, sibi penicillo diuitas, & gradus, etiàm extrà limites suæ conditionis excedentes comparauit. Parcant, qui celeberrimum Pictorem, Melocium cognominarunt; Leonis siquidèm Cobelli contemporanei testimonio liquet, eum ex Ambrosia stirpe prodijsse (1), licèt à plerisque Melocius, fortè à Parentis nomine appelletur. Dedit Melocio artis tyrocinia Balthassar Carrarius nō ignotus Pictor sęculi sui adhùc sub Gothica ruditate, & inscitià laborantis, quam tantus Tyro, deincèps æmulator cęterorum, ad primęuam dignitatem politiori ratione reuocare constituit. Quamobrèm digressus Patria, vt tabulas clarioris famæ à communibus ærumnis, velùt ab alluuione superstites inquireret, Romam tandèm profectus est, vbi incomparabili studio, & industria à singulis earum excerpsit, quæ cognouit ad imitandum digniora, quæque magis rerum naturam, & mores referebant. Post multa virtutis experimenta iàm celebris, fauente Hieronymo Riario Foroliuij principe, ex Blanca Roborea nato, intèr Aulicos Pontificis connumeratus, Xysti IV. amorem, & stipendia meruit.

(1) *Leo Cobellus in Chron. Forol. M. S. part.* 3. *pag.* 252.

Duo potissimùm Opera summo plausu excepta fuerunt (1). Xysti scilicèt Imago in Vaticana Bibliotheca, fellà à familiaribus deuecti, ac in Templo SS. XII. Apostolorum Reparatoris Ascensio: Qui sanè insignis labor antequàm Basilica vetus augustiori ædificio consurgeret, aduersante iniutià temporum, penè vndequaquè defecerat. Eleuabatur iàm in candenti nubium orbe, diuina circumfusus luce Saluator: plerique circùm comitabantur superni Spiritus, à quorum vultibus illius gaudia visionis prominebant: deorsùm procùl Apostoli mixtum lætitiæ mœrorem immotis oculis indicabant. Opus istud nouis tùnc forsàn opticæ præceptionibus absolutum, nè omni ex parte sub euersione veteris ædificij perderetur, Clemens XI. antiquitatis cultor eximius cauit, cum pariete diligentèr secato, & asseribus concluso, Christi triumphantis Imaginem in plano scalarum Quirinalis Palatij muris compingi, & ad perpetuam rei, & clarissimi Pictoris memoriam hanc inscriptione decorari.

OPVS MELOTIJ FOROLIVIENSIS QVI SVMMOS FORNICES -- PINGENDI ARTEM MIRIS OPTICÆ LEGIBVS VEL PRIMVS -- INVENIT VEL ILLVSTRAVIT EX APSIDE VETERIS TEMPLI -- SANCTORVM XII. APOSTOLORVM HVC TRANSLATVM -- ANNO SALVTIS MDCCXI.

(1) *Volaterranus in Antropologia Pictor. sui temporis*, - *Georgius Vasarius in Vita Benozzi pag.* 314. - *Philippus Titus in Pictur. Romæ pag.* 286.

Hanc

Hanc verò Artem decipiendi oculos, primùm à græcis Pictoribus repertam, & post barbararum Gentium inundationem cum reliquis scientijs demersam, scientissimus ipse iterùm suscitauit: multa nempè in vmbris, & eminentijs vidit, quæ aliorum cognitioni, & oculis latebant; & ità potuit res æquas simulare, quæ aùt in fornicibus, aùt speculis mensurà, & æqualitate verè carentes extabant. At miranda Opera partim vetustas abstulit, partim vices temporum deleuerunt. In Patria nihilominùs seruatur in S. Mariæ Carmelitarum, in Sacello Nob. Ostolorum Familiæ, quod ingredientibus ad læuam occurrit, Tabula D. Antonium Abbatem, & alias Diuorum effigies repræsentans. In Domo autèm Nob. Becciorum stirpis, Principes Apostolici Collegij Petrus, & Paulus præstantèr expressi conspiciuntur. Super ostium veteris pharmacopolij, non procùl à maiori Foro, Aromatarij Imago picta est, tundentis piper, tali corporis, & brachiorum nisu, vt nequè labor ferream vibrantis clauam, neque similitudo rerum fingi perfectiùs lineamentis possit. Verùm hæc pictura æternitate digna, iniurijs omnibus imbrium, & brumæ sensim deficiens perit. At opus in quo laudatissimus Pictor experimento perfectiori opticam professus est, infortunio celeriori obnoxium fuit; quippè vi summà ingenij, & artificiosis luminibus, ac vmbris humilem Tolum in Choro D. Ioannis Baptistæ adeò eleuatum simulauit, vt exteriùs cernentes exiguam nimiùm ædem, interiùs demùm decepti graphices portentis de eadem dubitarent. Hoc tamèn Fano in potestatem Capuccinorum Ordinis veniente, cum cænobitæ angustiam loci fastidirent, & inæstimabile pretium operis, & fortè

Ii 2 auctorem

auctorem ignorarent, anno 1651. improuido consilio sub demolitione Templi miraculum artis euerterunt (1). Liquet Ambrosium varias, & longinques Regiones peragrasse, vt ex celebrioribus Tabulis, quidquid perfecti nouisset delibaret, & eorum præstantiam imitatione consequeretur. Tandèm eximiè peritus in Patriam reuersus, ibidèm Riariorum Principum Pocillator, matura, sed florenti adhùc ætate annorum sex, & quinquaginta, Virginei partus 1492. VI. Idus Nouembris curriculum vitæ compleuit. In SS. Triadis requiescit sub hoc Epitaphio.

D. S. -- MELOCIJ FOROLIVIENSIS -- PICTORIS EXIMIJ -- OSSA -- VIX. A. LVI. M. V. -- OB. AN.....

Cętera quæ desunt, sepulcralis lapidis fracturà perierunt. Adhùc tamen extat in ora marmoris insculptum Stemma leonis in sinistro pede stantis: additum deindè supèr Familiæ Insignia cernitur Symbolum Solis. Antonius ex fratre Melocij natus, ob merita præstantis Patrui, & fauorem Regnantis Domus ab exigua fortuna egressus, non solum equestri baltheo, sed Imolæ Commenda, & Regimine exornatus, honorificè admodùm decessit.

[1] *Franciscus Scanellus in Microcosmo Picturæ pag.* 121.

FRANCISCVS

FRANCISCVS MINCIOCHIVS.

Genitorem Sebaſtianum habuit, non obſcuri nominis Pictorem, & Annalium Patriæ Scriptorem. Is cum à paterno exemplo, ſtimuloque naturæ ad exercendam Graphicen incitaretur, apùd Ioannem Licinium Pordenonenſem primas rerum, & figurarum deſignationes docere, deindè ſub eodem præceptore pigmentis imagines perficere cępit. Ea autèm acceſſit difficili ſtudio induſtria, vt breui in inuentis, & teneritudine rerum exprimenda præſtans factus, vel non mediocritèr hac arte inſtructis magnoperè placeret, neque imitationem eiuſdem dedignarentur; cum fortè ea ætate fuerit nemo, qui ad natiuam ſpeciem res præſtantiùs traduceret. Non pauca tanti Pictoris Opera ſuperſunt. In S. Crucis, Aram exornat Nob. Chelinæ ſtirpis Tabula D. Pauli diuinitùs inſtituentis Epiſcopos, qui in libris ab Angelorum manibus elegantiſſimè porrectis, Magiſtri præcepta exarant. In D. Franciſci, & in Sacellis Nobb. Familiarum Menghiæ, Saxiæ, & Bricciolæ tres occurrunt. Quæ ad dexteram Oſtio maiori adhæret, D. Ioannem Euangeliſtam exprimit, venerando ſeni Hectori Menghio, Templi, & Cęnobij Conditori, DD. Dominicum, & Franciſcum, qui Eccleſiam Dei collabentem ſuffulciunt, indicantem. Altera Depoſitionem Chriſti à Cruce, cum lacrymantibus Marijs, & SS. Genitrice in collum prolapſa exanimati Filij, in quarum ſquallenti aſpectu męſtitia, & luctus mirificè animos commouent. Ad læuam oppoſita Pictura oſtendit

Orientis

Orientis Reges infanti Deo munera exhibentes, quem etiàm Foroliuij Principes Catharina Rangonia mater, & Pinus Ordelaphus in genua procumbentes adorant. In SS. Triadis duæ extant Tabulæ: Prima, & amplior olìm Altaris maximi, D. Mercurialem, & plurium Sanctorum imagines repręsentat, vbi alij ex beatis Spiritibus Æterno Patri obsequuntur, alij laureolas capitibus Martyrum superuolantes pollicentur: Minor altera in arà Nob. Settorum Gentis, Deiparam supèr nubes à cętu Seraphim gestatam, quæ DD. Franciscum, & Hieronymum gaudia supernæ felicitatis docet. Neque Pictorum cultores adire remotum, vulgò Cratæ Fanum, Vrbis mœnibus conterminum pigebit, vt eximios ibidèm labores perpendant. Ibi tamèn pensabitur mærore voluptas: Quippè prospectus Aræ tabulam exhibet Deiparæ, tanto Magistro parem; non ætatis edacitate, & madore consumptam: quæ verò picturæ medianos parietes, & testudinem præclarè decorabant, emarginato passim cęmento ceciderunt. In apside autem remanent vestigia Dei Patris, cui Angelorum globus eo, quo par est obsequio famulatur. Sub arcus facie, supèr Altare terminantis, Natalia Saluatoris expressa sunt, vbi & Infantis Dei, & Sanctorum Parentum vultus intèr tenebras noctis splendores beatos iaculantur. Ad lęuam Sacelli patet Mariæ Assumptio, sed quæ dextrorsùm cernebantur albarij velamento obducta perierunt. In posteriori Peristylio Min. Obseruantiæ duo prospectus oculos prætereuntium cient. In altero D. Hieronymi, saxo tundentis pectus, Imago conspicitur, quæ abscisso pariete, & asseribus excepto, nùnc Sacellum ægrotantium prospectat.

ſpectat. In altero DD. Franciſcus, & Dominicus ſeſe in deſcenſu Scalarum Apoſtolicæ ædis complectuntur, ea mutui, ſanctique amoris expreſſione, pulcherrima ſpecularum varietate, ac prȩſertim ſimillima pauperis, & Hiſpani forma, vt eas eminùs videntes de veritate rerum ambigere poſſint. Hæc in Templis, & Cȩnobijs, in priuatis autem & publicis domicilijs non minùs admiranda. In Publico Reprȩſentantiũ Palatio Franciſcus Aulas Nympharum, & Angelorum picturis ſuis inſigniuit. Ibi fornicem, & circà muros Camȩnas nouem pinxit. Hic, & intèr tigna inaurati laquearis quatuor Amnes Paradiſum irrigantes, & propè arborem fatalem tremulos, & metu ferè exanimes primos humani Generis Parentes, qui ab horto voluptatis minaci Cherubim gladio depelluntur. Tam viuidè in iſtis ſimulatus eſt pauentium animorum habitus vt nullo ſanè artis conatu melius imitari queat. Alia Minciochius Forolíuij elaborauit, & foris, & alibi haud pauca. Fauentiæ in templo Ordinis Hieroſolymitani ad ſepulchrum Equitis Sabbæ Caſtillionei effigies ex luminibus, & vmbris, quæ celeberrimi Viri Hieronymi Trauiſij picturas æmulantur. Laureti in Baſilica S. Domus, & in Sacello diuini Panis vdo tectorio pluuiam Mannæ, & Sacrificium Melchiſedech ex arillis, & vua, quæ tanti Sacramenti myſterium præfigerant. In æde S. Annæ à dextera Natiuitatem, à lȩua Almæ Virginis Sponſalia expreſſit. Vrbini in Ducali Palatio, & in Venetiarum Templis clara artis ſuæ teſtimonia futuris ȩtatibus reliquit. Demùm vniuerſȩ Italiȩ notiſſimus ab humanis exceſſit anno ȩtatis ſecundo ſupra ſeptuageſimum, Reparationis noſtræ 1574. Vulgò ſenex S. Bernardi

nardi nuncupabatur, quod Domus eius ad lęuum latus Templi sub eo titulo sita esset [1]. Ex filijs, qui in Patris studio remanserunt Petrus Paulus emicuit, Pictoribus paucis temporis sui postponendus. Francisci Imaginem Mercurialis Marinus typis ęreis deprompsit an. 1585. Erat ille, quoad corpus, rotundo vultu, lata fronte, sincipiti caluo, oculis profundis, ac nigris, naso aquilino, ac pallenti cute, quo verò ad præstantiam artis, tantus, vt ex illis, qui castigare vetera, & noua afferre ad perfectam naturę imitationem potuerunt, nemini post Titianum Vecelium, & Raphaelem Sanctium, absque aliorum iniuria secundus habeatur.

INtèr Italos restitutà, postquàm obsoluerat, pingendi Arte, hanc laudabilitèr admodum professi sunt

GVILLELMVS ORGANVS Giotti non ignotus tyro, qui rude aliorum ingenium exacuit, & Picturam, cum omnibus scientijs, & artibus à populorum barbarie deturpatam, expurgauit: Circà annum 1300. Reparationis nostræ vixit (2). Supererant Forolinij in prisco Choro D. Dominici eius accepta satis commenta, quæ solisę tempestatum vices abstulerunt.

[1] *Franciscus Scanellus in Microscomo Pictur. lib. 1. pag. 104., lib. 2. pag. 259.*

(2) *Georgius Vasarius lib. 1. pag. 13. in Vita Giotti.*

PAX

PAX BOMBACIVS inter Pictores Architector celebris profectò nominis locandus est. Xisto IV. Pont. Max. inseruiuit: D. Sebastiani sacra ędes, & S. Mariæ vulgò à vulnere, quæ hisce temporibus in vnum Templi corpus cum Cathedrali consurgit, Architectonicæ pręstantiam laudati Artificis comprobant. Imagines porrò phrygio opere elaborabat, sibique acus mirè pro pennicillo stabat.

MARCVS PALMEGGIANVS ex nobili natus, & antiqua stirpe, amęnum picturæ studium non spe lucri, sed illecebra voluptatis coluit. In cunctis penè Foroliuij Templis Diuorum Tabulas perfecit, præsertìm in S. Crucis, vbi Saluator semer Apostolis suis sub Eucharistiæ Sacramento comedendum tradit. In D. Hieronymi pinxit sacella nobilium Gentium Aconciæ, & Gaddiæ à summo fornice ad imum solum cum historijs, quæ exornant parietes medianos: Cottignolæ in Fano Minorum Obseruantiæ tabellam paruam, sed ingentis pretij, in qua obtruncatum Pręcursoris caput męstum pallorem mortis ad vnguem imitatur. Obijt longęuus post annum Salutis 1500., fuitque in prospectibus, & flexibus vestium exprimendis longè antè alios suæ ætatis pręstans [1].

LIVIVS AGRESTVS feracià ingenij, & excellenti manus facilitate admirandus. In S. Crucis adhùc iuuenis apsidem, & parietes Sacelli Sacramento erecti, historico labore decorauit. In ędibus Nobb. Familiarum Taurellæ, Iulij Cęsaris gesta, Vrsellę Poetarum varia comenta expressit. In Aula

[1] *Franciscus Scanellus in Microcos. Pictur. lib. 2. pag. 223.*

verò Senatorij Consilij, Foroliuiensium triomphum post cladem Bononiensi exercitui irrogatam: Rauennæ in Delubro Sancti Spiritus vndecim Archiepiscopos cęlestis Columbę portento electos: Romę in Aula Regum, & veteri Palatio Vaticani maritimum prælium, & alia dilutis coloribus perfecit: In Templo D. Catharinæ de Funarijs nuncupato, eiusdem Virginis martyrium: In S. Spiritus in Saxia tres Altarium Tabulas, vbi Christus mortuus, Augustissima Trinitas, & Deiparæ Assumptio, cum alijs circa medianos parietes mysterijs, & prodigijs inspiciuntur. His operibus ad tantam peruenit famam, vt à Cardinali Augustæ Vuindelicorum in Germaniam duci meruerit. Ibi maturà ætate intèr eximios labores peractà, ad Almam Vrbem redijt, in qua dies suos clausit. Nouum genus pingendi inuenit supèr telas argenti textilis, quæ vim quamdam pigmentis superaddunt; septemque historijs Thalamum Philippi II. Hispaniarum Regis in celeberrima Excurialis Basilica exornauit. Fuit peregrinis inuentis ea ętate præcellens, & prælijs vdo tectorio simulatis post Polidorum princeps. (1).

PETRVS PAVLVS MINCIOCHIVS sub rudimentis Francisci Patris rariores picturæ leges imitari studuit, atquè contendit. Eum tamèn nisi ęquauit præstantia, numero pictarum rerum saltèm vicit: felicissimus certè fuit ad inueniendum, ad exponendum velocissimus. Operuit totum laqueare Templi Societatis Iesu Imaginibus, sacrisque histo-

(1) *Vasarius part. 3. vol. 2. pag. 217. - Scanellus lib. 2. pag. 189. - Titus pag. 22. 23. 76. 163. 389. 407. 412.*

rijs,

rijs, & in altero Minorum Obseruantiæ Peryſtilio triginta ſex arcuum facies Seraphici Patris miraculis laudabilitèr impleuit. His, & alijs Tabulis, quibus Patriam locupletauit, ſtudioſis dedit plurima imitationis exempla, & argumenta felicis admodùm recordationis.

IOANNES FRANCISCVS MVTILIANA hanc iucundiſſimam diſciplinam profeſſus eſt circa decimum ſextum ſęculum Incarnationis Chriſti. At quantùm ingenio, artificioque valeret, ſatis, ſuperquè conſtat ex nonnullis fornicibus exterioris ambulacri Minorum Obſeruantium Familiæ, vbi D. Hieronymi miracula egregiè, & præſtantèr exhibentur. Longè verò cęteris antecellunt quatuor hiſtoriæ in D. Ioannis Decollati ad lęuam introitus expreſſæ, & naturali analogià, & arte, vt intèr celebres picturas in Vrbe noſtrà inuiſantur frequentiſſimè.

IOSEPH GALLEPINVS apùd Bartholomæum Gennarium Picturæ vacauit tantà ſtrenui magiſtri imitatione, vt illo haud minor euaſurus ſperaretur, niſi immaturà prçoccupatus morte à viuis abijſſet. Id ſatis euincunt duo Tabulæ; altera, quæ eſt in Templo Monialium D. Catharinæ, Sponſalia cum Ieſu mòx futuræ martyris oſtendit; altera, quę in Fano Capuccinarum, S. Eliſabeth Luſitaniæ Reginæ ſupernam gloriam, regali conculcatà, meditantis, repræſentat.

CAROLVS CIGNANVS Bononienſis natalibus, ſed domicilio Foroliuienſis, in qua ciuitate conſenuit, & collocatà, ac relictâ ſtirpe occubuit. Sub Franciſco Albano eam Artem ex cognitionibus rerum, & animaduerſione percepit, vt picturis ma-

turà ætate, & scientià, confectis, nullum perfe-ctionis genus desideretur. Ex multis Tabulis, quæ in diuturno vitæ interuallo pinxit, magìs celebrantur, Florentiæ in Ducali æde Venus intèr Amores, Geniosque, in quorum aspectibus omnium Gratiarum species elucescit: Ismaelis historia, Ioanni Subiescko Poloniæ Regi: Tres Tabulæ Christianissimo Regi Ludouico XIV., Depositio scilicèt Saluatoris à Cruce, Christus sub Olitoris imagine, & Sponsalia D. Catharinæ: Iupiter à capra lactatus in antris Montis Idæ, & D. Ioannes Baptista in Eremo pęnitentiam agens Guillelmo Palatino Rheni, ità numeris omnibus absolutus, vt ille Princeps mirabundus in ora tabulæ inscribi voluerit *Opus præcipui Pictoris Mundi*. Pinxit quoquè Electori Bauariæ sacram Familiam, vbi Deus Pater Deo filio porrigit, velut sceptrum, crucem: Oppauiæ Duci, ebrium Silenum cum illudentibus circùm Nymphis; & Comiti Kaunitio, Parentes humani Generis propè arborem mortis, eà membrorum elegantià, ac pulchritudine, vt nil prætereà virili dignitati, ac muliebri formæ desiderari posse videatur. Hæc, & alia in Transalpinis Regnis, nec in Italia minoris excellentiæ, potissimùm Bononiæ, ac Foroliuij elaborauit; quæ tamèn omnia longè pręstat celeberrimus in Cathedrali S. Mariæ ab Igne Tolus, vbi extremam vim Artis collocauit. Hic enìm Maria ad Cęlum assumpta, obuijs Angelorum choris, ab Augustissima Triade astrorum Coronà redimitur, dum Sancti veteris, & noui Testamenti eidem velut Reginæ venerabundi occurrunt, & varias coronas vouent: Abraham pro Patriarchis oleaginam; Dauid pro Prophetis lauream, Melchise-

dech

dech ex ariſtis, & vna; Stephanus pro martyribus palmarum; Ioſeph pro Virginibus liliorum; Michael Archangelus pro nouem Cęleſtium Spirituum Legionibus igneam; vt tandèm, quod in Cor hominis nunquàm aſcendit, meliùs ſimulari ſenſuum noſtrorum imbecillitati nequeat. Tàm dignus Vir, à Principibus Equitis, Comitiſque titulo honeſtatus, & à Liuienſibus intèr Nobiles, non vltrà tamèn eius vitæ curriculum exceptus eſt. Tandèm vltima ſenecta confectus, nonageſimo tertio ætatis, ſalutis 1719. interijt, duobus relictis liberis, Felice Graphices ſcientià eximio, & Philippo Archipręsbytero Cathedralis Parmæ.

PHILIPPVS PASQVALIVS intèr Caroli Cignani alumnos fortè princeps, à quo miram teneritudinem, & colorum viuacitatem didicit. Pinxit in Rauennati Metropolitanà Tolum; In voluptuarià æde Raſponiæ Gentis pulcherrimam Pinacothecam. Foroliuij autèm in ſacris, & prophanis domibus non pauca, à quibus plurimam laudem meritò retulit. At quæ in Templis Monialium S. Mariæ à Ripa, & Ordinis Camaldulenſis vigent, cęterorum eius operum perfectiones colligunt. In Tabularum alterà D. Romualdus Camaldulenſes intèr ſaltus, fremente Dęmone, Cęli bona perpendit; In altera SS. Dei Mater Diuam Eliſabeth inuiſit, & ſuperno palàm amore complectitur, vt nèc in lineamentis, nèc in natura rerum exprimenda homo concipere meliora poſſet, & manus miniſtra mentis efformare.

ANDRÆAS FELIX BONDVS primis ſanè pictoribus ęui noſtri comparandus, niſi malè affectus, & nunquàm recuperata valetudine ab opere ceſſare

cessare coactus esset. Etenim acie ingenij, & alacri promptitudine pennicilli excellens tot opera, & profectò miranda elaborauit, quot alij vix in longęuæ vitæ spatio perfecissent. Domus nobilium non solùm eruditis historijs, & amęnis fabulis ornauit, sed multas etiàm Flaminiæ, & Piceni Vrbes. Foroliuij tabulæ, quæ magis celebrantur Templa insigniunt Sanctimonialium Capuccinarum D. Francisci Assisiensis, Ordinis Carmelitani D. Andreæ Corsini, Congregationis Oratorij Christi à ligno pendentis, & Minimorum in Ara Nob. Familiæ de Saxis D. Francisci de Paula, Iuuenem extinctum suscitantis, in quibus quantam vim habeat Ars imitatrix naturæ, & idea rerum simulatrix mirè compertum est.

DE VARIJS LITERATIS.

CAP. VIII.

Illis & locus debitæ, ac iustæ laudis dandus est, qui in studijs literarum, quamquàm inferiori sanè famà prę- stiterunt: & primùm antiquis Prætoribus ob excellentiam, & nobilitatem gradus, qui olim summo iure in Populis ad legum normam in æquitate, & concordia continendis, vtebantur.

LAVRVS CARDANVS non Prętor, ea nondùm tùnc temporis institutà dignitate, sed Cremonæ Rector anno Sal. hum. 251. claro perfunctus Magistratu, vbi filios Liuium, & Anchisem genuerat, in Patriam secessit, ac ędes firmissimis turri-

bus

bus munitas excitauit. Verùm intèr eum, & Guidonem Cogeriam Optimates Vrbis exorta atroci simultate, diuisis Populi, & Nobilium animis, implacabili odio per annos ferè biscentum contenderunt, ipsis domuum parietibus cruore respersis, ac fędatis; non enim debacchantium Ciuium æstus priùs obtepuit, quàm Radagaisus in Italiam irruperit cum immensa penè Gothorum multitudine, vt illam dirà seruitute manciparet [1].

SPINVCCIVS ASPINVS Fidentinam Præturam cum laude exercuit an. 1202. (2). Hæc vetustissima, & illustris Propago à præcipuis Ducibus Nationis Gothorum sata, Castrorum Dynastià pręfulsit in Ariminensi Agro, beneficiaria Rauennatis Ecclesiæ, qua primùm Aspinus, & deindè filij Guillelmus, & Liberius potiti sunt an. 1224. (3) De Spinuccio autèm præter hæc nulla vigent monumenta.

SVPERBVS ORGOLIOSVS, qui suauissimos mores, ac humanos habuit, nèc nomini, nèc cognomento respondentes, Foroliuianam adijt an. 1202., & tanto plausu absoluit, vt Populus ab eo dimissa prætoriæ dignitatis insignia, in Agnatum conferre iudicauerit.

ORGOLIOSVS DE ORGOLIOSIS Superbo successit, & munus, post varios annos communibus

[1] *Ex Chron. Antiquiss. exscript. ab Eugen. Menghio ad an. 251. Sal.*

(2] *Idem ad ann.* 1202.

(3) *Vbaldus Branchius in Chron. Arimin. Script. sub an.* 1430. - *Hieronym. Rub. in Hist. Rauen. lib.* 6. *pag.* 392.

suffra-

suffragijs, & votis reuocatus anno 1214. administrauit familiari potentià suffultus, & Antecessoris meritis, quæ eum ad togatum imperium extulerunt.

RAYNALDVS CAMINATENSIS ex Belmontio Genere Liuianum Regimen adiuit an. 1237. Cum verò nimijs polleret opibus, quæ interdùm officiunt libertati [nàm prætèr Caminatas auitæ Ditionis sedem, Meldulæ, Pondo, Glaceolo, Brixichellæ cum tota Anemonis Valle dominabatur] tyrannidem Patriæ, Regni concupiscentià victus affectauit. Has vbi nouit populus insidias, correptis armis prępotentem Ciuem à Præturà eliminauit, & vsquè ad domesticam munitionem insectatus, statìm adoriri decreuerat, nisi prudentum consilia tumultuarium assultum cohibuissent: Cùm autem in suppositam planiciem populabundi hostes persæpè excurrerent, tandèm Caminatensem Arcem, Ciues acerrimè impetitam, & captam solo æquarunt. Ità Raynaldus prisco domicilio orbatus, Ariminum se se recepit, vbi Guido ex se, & Ioanne Malatesta ortus, in specula Episcopali considebat, ac intèr Ariminenses inclytam, & generosam posteritatem propagauit. Fratres sortitus est Goufredum magnæ integritatis Præsulem, & Bononiæ Legatum an. 1265., ac Draconem prò Carolo Neapolis Rege vniuersi equitatus Præfectum, Montis Sardi, Montis Pilosi, Alexani, ac aliorum oppidorum Principem, Honestæ ex Comitibns Calbuli Foroliuiensis Virum; alterum togà, alterum sago memorandos (1).

[1] *Io: Petrus Crescentius in Corona Nobilit. Italię part. 2. pag. 273. - Petrus Belmontius in Genesi Familiæ suæ pag. 51.*

THEOBAL-

THEOBALDVS ORDELAPHVS Fauentinam Præturam bis accepit, & gessit: primò nempè an. 1241., quo ea Ciuitas à Friderici Imperatoris copijs victa, aduersæ fortunæ cessit, & in clientelam Foroliuiensis populi Cęsaream sequentis venit; deindè an. 1274. ab Accarisia Sectà Manfredę infensà, accitus, & in conspicuo officio collocatus, repentè viam vniuersæ carnis introiuit (1).

THEODORICVS ORDELAPHVS ad Cęsenatem electus an. 1275.(2). Tùnc Cęsena viribus Liuianis circumsepta, & iacturà validæ Rouersani Arcis territa, illis resistere non diutiùs potuit, quin Foroliuij potentiæ, nouis, & magnis dominij incrementis florenti obtemperaret. Fuit Theodoricus & Senator prouidus, & Ductor fortissimus, cui nèc in anfractibus rerum consilium defuit, nèc in bellis gerendis prudens calliditas.

ORGOLIOSVS DE ORGOLIOSIS Theodorici socius in Cęsenati Magistratu, quem æquabat virtute politicà, ac militari. Ab hac summam præsertìm laudem retulit: verùm fęlicitèr exactos in togatis, & bellicis officijs dies, infausto conflictu terminauit. Etenìm dum Guelphæ factionis studijs fultus, & Gilberti Sentilli pro Roberto Neapolis Rege Flaminiæ Comitis tutela fretus, vnà cum Marchesio fratre germano, Patrię imperaret, ab armis Ordelaphorum, & Calbulensium ex inopinatò adortus, postquàm virili sanè constantià resti-

(1) *Iul. Cęsar Tonduccius in Histor. Fauent. part. 2. pag.* 280.

(2) *Scipio Claramontius in Hist. Cęsen. lib.* 9. *pag.* 339.

tiſſet, cadens in vulnere, amiſit Regnum, & vitam an. 1315.

PAGANINVS DE ORGOLIOSIS Auorum inſiſtens exemplis, Romanæ Eccleſiæ partes mirà virtute defendit; quamobrèm in odium ciuium, ac bonorum omnium publicationem incidit. At cum, peruicacià depoſità reſipiſcentes, ad Martini IV. clementiam Foroliuenſes confugerent, ipſe non ſolùm veteribus diuitijs reſtitutus, ſed in Prætorià Sellà locatus eſt an. 1284. Quippè Martinus in eius potiſſimùm fidelitate, ac vigilantia, ſpem continendæ in officio ferocis Ciuitatis repoſuerat.

ORDELAPHVS DE ORDELAPHIS Fauentinum regimen non ingloriè peregit anno 1297. [1], eo temporis, quo vniuerſa Flaminia motibus armorum ęſtuabat, & priuſquàm Bandinus Mutilianę Comes poſteriorem anni ſemeſtrem adminiſtratione clauderet. Hic Vir inſignis & pace, & bello magnoperè valuit, æquè rectus Iudex, atque dux inuictus, quibus in muneribus diù clarus occubuit.

LAMBERTVCCIVS ORGOLIOSVS ad Foroliuij Præturam euectus anno 1301. Hìc annus diù memorandus fuit, ob tabulas fęderis intèr Bononienſes, Liuienſes, Fauentinos, Cornelianos, Piſtorienſes, & Exules Albæ factionis, coràm Lambertuccio, & Collegà Fauentiæ firmatas, quod ad propulſandos bellicos apparatus Azzonis Ferrariæ Marchionis, Duce Salinguerra Taurello conflatum eſt.

FRANCISCVS ORDELAPHVS conſors benè geſtæ rei, & prætoriæ dignitatis Foroliuium egregiè adminiſtrauit, & nomen ſuum apùd futuras ętates lon-

(1) *Tonduccius in Hiſt. Fauent., & Indic. Prętor.*

tes longęuum, & inclytum reliquit. Erant in eo literæ cum peritià armorum, quibus æquè acceptus euaserat Populis, & bellatoribus, vel illis præesset, vel istis imperaret.

PETRVS ORGOLIOSVS primà florente ætate se legali disciplinæ, & togatis ministerijs dedit, vt moderari Vrbes, & peruenire ad clarissimos Magistratus posset. Intèr hos gradus transegit vitam, & in Senensi Præturà consedit an. 1313. (1). Tandèm varijs Præfecturis non ingloriè perfunctus, requieuit.

NICOLAVS EX COMITIBVS CALBVLI suis, & nobilissimæ stirpis ornamentis Patauinam meruit an. 1313. Non tamèn expleuit annos in munijs pacis, sed in exercitijs belli, ad quæ secreta vi generosi sanguinis vocabatur; & ità militari glorià onustus ab hac vita migrauit.

RAMBERTINVS ORGOLIOSVS sedato feruore iuuentutis intèr motus Patriæ, & Familiæ, quibus modò vltioni, & modò laudi inhians, acri studio vacauit, ad togæ officia, atque scientias conuersus, æstu seditosi animi interruptas, Prætor Senas gubernauit an. 1315. (2).

IOANNES ORDELAPHVS Francisci filius consensu, & decreto Patris, qui non solùm Forolivij, sed Cęsenæ regnabat, Cęsenatem sellam ascendit an. 1335. (3), tùnc ab armorum exercitatione

[1] *Thomasius part. 2. pag. 188.*

(2) *Ex libro M. S. Bicherna 3. n. 110. pag. 123. in Archiu. Senarum.*

[3] *Claramontius in Histor. Cęsen. lib. 13. pag. 555.*

feriatus, quibus plùs temporis dare consueuerat; quàm doctrinæ, quasi ob oculos haberet exempla, & fumosas imagines fortium progenitorum. Ex Thaddęa de Malatestis Principum Ariminensium duos mares suscepit, Ceccum, & Pinum, fęminas totidem, Elisabeth, & Isabellam Francisco Foliano Domicello Regiensi iunctam.

GVIDO ORGOLIOSVS delapsis suæ Gentis rebus, iniquæ fortunæ casus honestis, & claris officijs sustinere, ac reparare nisus est; dum alij Agnatorum suorum extorres, & Ordelaphis inuisi, à quibus expulsi fuerant, intèr arma subsidium communibus familiæ ærumnis quæritarent. Guido in Euganeis Taruisinam Præturam gessit an. 1326. (1).

FRANCISCVS è stirpe CALBVLA, prudentià, scientiaque ornatus, quibus moderatores Vrbium in dicendà Iustitià, & tranquillitate souendà vtuntur, ob priscas simultates Bononiensis cum Foroliuiano populo, Bononiæ Præturam comparauit an. 1366. Hoc, & alijs Magistratibus exactis, cum Patrià exularet, Florentiæ reliquos dies traduxit, & clausit an. 1382., æterno ciuibus suæ abalienationis, & Florentinis, apùd quos benignum hospitium inuenerat, grati animi testimonio dato; nàm testamentarijs tabulis Cisapenninam Calbulensis Familiæ Ditionem amicæ Reipublicæ reliquit (2): In ea siquidèm numerabantur castra Particetæ, Montis Cerri, Vrsarolæ, S. Donini, Calbuli, Busfolani, Monsignani, Arcis S. Cassiani in Castatico,

(1) *Bonifatius in Histor. Taruis.*

(2) *Ex rogit. Angeli de Caurianis Not. Floren.* 27. *Augusti* an. 1382.

Montis

Montis belli, Petræ Appiæ, S. Cassiani in Apennino, Montis S. Petri, & Salti Flumanæ, quod dominium per subalpinos montes longè, latèque extendebatur, & à meridie Foroliuiensem agrum quasi obsepiebat.

FRANCISCVS ORDELAPHVS non Maiorum vestigia sectatus, qui bellicam sitientes gloriã, in prelijs fortitèr certantes consenuerunt, sed togatam amans vitam, iàm satis imbutus artibus, quæ ad dirimendas Fori controuersias requiruntur, Præturas exercuit, & in his Cremonensem an. 1366., quo Barnabas Vicecomes Dominator Insubriæ Genuam inuasit [1].

ANTONIVS ARSENDVS post direptam, & nefariè cruentatam à Britonum exercitù Cesenam, à Cardinali Gebennensi Pontificio Legato in Preturà collocatus, quemadmodùm Venturinus Benzonius Cremensis in Præfectura anno 1377. [2], eam adhùc fumantem ciuili sanguine, & vastationis memorià inhorrescentem, miti, & sapienti administratione solari contendit, ac studuit.

LVDOVICVS A' FOROLIVIO, sed ex qua Domo natus ignoratur, cum ad regimina Ciuitatum, & legum scientià, & alijs dotibus aptus haberetur, Senarum Prætor renunciatus est an. 1377. Verùm eam dignitatem adire non potuit, paulò priùs, quàm insignia magistratus acciperet, à vita sublatus [3].

(1) *Ludouicus Cauitellius in Annal. Cremon. pag.* 135.

(2) *Claramontius in Hist. Cesen. lib.* 14. *pag.* 661.

[3] *Ex Chronica Senensi M. S. Angeli de Tura.*

IOAN-

IOANNES HASTEVS varijs officijs candidâ fide, ac virtute perfunctus pro Cecco, & Pino Foroliuij Principibus, ad regendam, & in obsequio continendam montanam Ditionem Sarsinæ, & Oppidorum Comitatus Bobij, prætorio gradu, ac nomine amandatus an. 1398. [1], eam qua pollebat doctrinà, & integritate, summo etiam iure imperij administrauit.

GHERARDVS HASTEVS bonis artibus ornatus, siquis alius Ciuium, sed præsertìm sacra Decretalium facultate, in qua plurimos etiàm alienigenarum superabat, Maceratensem Præturam gessit an. 1413. [2] multos antè annos, quàm Nicolaus frater ad Episcopatum acciretur.

ANDREAS MORATINVS ob claritatem virtutum suarum, & sanguinis, ad præclaram Senarum Sellam electus an. 1420. (3), effuso obuiàm populo sub Vmbellà exceptus, & ad Prætorium deductus, magnà, vt tùnc moris erat, pompà Magistratum adiuit, nec minori exitus felicitate perfecit.

PETRVS PAVLVS HASTEVS satìs cognitus scientià, ac fide Philippo Mariæ Mediolani Duci, Foroliuianam obtinuit an. 1425. [4], eà se seabdicante Francisco ab Auria Ligure ob metum graf-

(1) *Ex rogit. Dominici de Florentiola Not. Sarsinat. 5. Aprilis an.* 1398.

(2) *Pompeius Campagnon. in Regia Piceni part.* 1. *lib.* 6.

[3] *Ex libro Bicherna n.* 295. *pag.* 32.

[4] *Archang. Albertinus in Chron. Forol. M.S. ad an.* 1425.

fantis

fantis luis, quæ modico tempore ad quatuor mille hominum capita deleuit, & ipſum Theobaldum Ordelaphum puellum abſtulit, ſub patrocinio tanti, ac præpotentis Principis regnantem.

IOANNES ALEOTTVS, cui nullum genus doctrinæ defuit, nec prudentiam, nec in agendis rebus ſolertiam natura denegauit, domi, foriſquè munera, & Præturas exercuit: Anno 1428. Piſaurenſem non abſque laude abſoluit: ad Patriam autèm reuerſus, & ab Antonio Foroliuij Regulo Vicaria poteſtate decoratus an. 1433., eam quoquè intèr Ciuium præconia compleuit (1).

BARTHOLOMÆVS MANFREDVS Vallis nucis Comes, ex Dynaſtarum Fauentinorum ſtirpe, antiquitùs in Proauis hac Ciuitate donatus, cuius Domus cum nobilibus familijs Palatinà, Angelerià, Beccià, Auguſtinà, & alijs connubia contraxit viciſsim. Foroliuium an. 1411., deindè Auximum an. 1429. Prætor gubernauit [2].

RAYNERIVS MORATINVS peritiſſimus in vtroque iure Doctor, dignus repertus eſt, vt populis præeſſet. Primùm à Dominico Capranicà Romano, Flaminiæ Præſide, Moderator Imolæ creatus an. 1427.; deindè poſtquàm non diù Cornelianis dediſſet iura, relinquens Paulo Latioſo adminiſtrationem, ad alia migrauit, & an. 1433. munus Peruſinum obtinuit (3).

(1) *Ioan. Dipintor. in Chron. Forol. M. S. ad an.* 1433.

(2) *Aloyſ. Martorellus in Mem. Hiſtoric. Auximi, in Indic. Prætorum.*

(3) *Dipintor. in Chron. M. S. ad an.* 1433. & 1441.

IACO-

IACOBVS ROSETTVS togæ ſequens officia, quæ ſcientiam legum, & veram viuendi normam prudentiam exigebant, anno 1435. Patriæ Præturam vnanimi ciuium conſenſu iniuit (1); quamquàm exteri ſolùm, tanquàm à nexibus affinitatum, & ſuſpicione factionis immunes ad Iuſtitiam adminiſtrandam eligi conſueuerint.

BAPTISTA TAVRELLVS, quem politica virtus extulit supèr multos ætatis ſuæ, diù in Aulâ Sfortianà apùd Franciſcum Piceni Marchionem, Cremonæ Dominum, & S. R. E. Confalonerium verſatus eſt. Anno autèm 1442., quo Principis ſui negotia inter Picentes procurabat, eius permiſſu Auximanam Præturam obijt, reliquos autèm dies in pertractandis magni momenti rebus, varias peragrans Mundi Regiones collocauit; vt liquet teſtimonio Franciſci Diplomatum, quibus Nobilis Viri, Domeſticique fidiſſimi elogio decoratur (2).

IOANNES VRCEOLVS ab intimis conſilijs Cecchi Ordelaphi Foroliuienſis Reguli, qui in illis ſempèr præſtare nouit fidem ergà ſe inconcuſſam. Nèc minùs doctrinà valuit Ciuilis Iuris, quàm prudentià, Florentiæ potiſſimùm, vbi Prætoris clariſſimum gradum impleuit an. 1466. (3).

LVDOVICVS PAVLVTIVS ſecutus eſt li-

(1) *Matthæus Vecchiazzan. in Hiſtor. Pompil. part. 2. lib. 10. pag. 109.*

(2) Ex *Diplom. Franciſci Sfortiæ, Dat. Sanguineti 20. Ianuar. an. 1442. - Martorellus in Mem. Hiſtoric. Auximi, in Indic. Prætor.*

[3] Ex *Libr. Capricorno, in Archiu. S. Mercurial. lib. 2. pag. 70.*

teras

teras, præfertìm legales, quibus populorum mores, pacis, & iustitiæ rudimentis imbuuntur. Varios Magistratus Atestini dominij obiuit, Iustinianeos Codices in Ferrariensi Gymnasio interpretatus est, & Forocornelianam Præturam rexit an. 1474.; quibus virtutum, & rerum gestarum meritis adeò gratiosus fuit apùd Herculem Ferrariæ, Mutinæ, & Regij Ducem, vt ab eo quatuor Aquilarum insigne donatus sit, in sempiternum beneuolentiæ, & existimationis monumentum, hac honorarià paginà: *Cum nobis perspecta sit fides, & integritas, quam generosa Paulutiorum Familia ergà nos, & Illustrem Domum nostram semper babuit inuiolabilitèr, vnicèque seruauit: Cum mirificè diligamus virtutem Clarissimi Iurisconsulti D. Ludouici filij Spectabilis Viri Hieronymi de Paulutijs, qui postiustè, & prudentèr, etiàm in ipsa adolescentià administratos Ditionis Magistratus nostræ, per sex annos continuos, iura publicè Ordinariæ excellentèr in hoc nostro Ferrariensi Gymnasio docuit: Propterea vt ipsi, & eius Domui de nobis optimè meritæ, maximoperè afficiamur, & intèr præcipuos, charosque Amicos nostros habeamus necesse est: Cum optimi Principis officium esse non ignoremus præclara ingenia sempèr extollere, fauere, opem ferre, diligere, & amare, vt eorum exemplo homines ad benè, beatèquę viuendum alliciantur, & clari euadant. Huius amoris nostri signa aliqua ex parte ostendere cupientes, motu proprio, ex certà scientià, & de plenitudine potestatis, qua publicè fungimur, Nobilibus Viris Hieronymo, Cecco, & Simoni fratribus, & filijs olim Spectatissimi Viri*

 Paulutij

Paulutij de Paulutijs de Foroliuio donamus (1). Tres Ludouico fratres extiterunt. Ille progeniem suam Ferrariæ reliquit; Franciscus, & Antonius luis pauore Rauennam, & Venetias migrantes, ibi Genus transtulerunt; & à postremi semine superiori ætate descendit eruditissimus Vir Antonius Sac. Rom. Rotæ Auditor; Foroliuianam autèm stirpem Paulutius natu primus propagauit.

IOANNES A' SELLIS intèr eximios Iurisperitos, prudentes Consiliarios, & Legatos temporis sui recensendus, ea munera non ingloriè perfecit, Aulam Principum suorum sequutus, à qua interdùm recessit, vt Auximanà Præturà an. 1482., Vrbinati, & alijs fungeretur (2).

MASIVS MALDENTIVS post incessantem operam legali disciplinæ datam, varia Regimina aggressus est, in quibus Recinetum Prætor gubernauit. Hoc munus tantò populi, cui præerat, obsequio expleuit, vt circumscriptum à statutarijs legibus sex mensium imperium, in annum prorogatum obtinuerit (3).

GEORGIVS THEODOLVS in studijs ciuilis Iuris, & togatis officijs omnem ferè vitam collocauit. At quamuìs ætate viridis, prudentià maturus, ad Præturas Pisaurensem, & Typhernatem

[1] *Ex Priuileg. Ducal. Dat. Ferrariæ* 12. *Iulij an.* 1477. - *Alexand. Paduanius in Chron. Forol. M. S. sub an.* 1274.

[2] *Vecchiazzan. in Hist. Pompil. part.* 2. *lib.* 15. - *Martorellus in Mem. Histor. Auximi, in Ind. Prætor.*

[3] *Angelita in Histor. Recineti.*

electus

electus est. His multà iustitiæ, & comitatis laude exactis, dum ad Firmanam inuitaretur, in auitis ędibus, citiùs quàm par erat, occubuit. Iacet in D. Augustini vbi intèr sepulchrales versus, hi leguntur *Patriæ spes magna Georgj*, *Et Theodoleæ gloria certa Domus*. [1].

SIMON ALEOTTVS æquè doctus, ac solers fortunæ vices sequutus est, dùm ista faueret Riariæ stirpi, Octauiano fidissimus; dùm extolleret Borgiam, Cęsari nouo Flaminiæ Duci inseruiens. Ab hoc Imolæ Prætor renunciatus anno 1500., & doctrinam, & solertiam laudabili administratione comprobauit.

IOANNES ANTONIVS BECCIVS re politicà, & literarià ornatus, Regimen Fauentinum accepit an. 1502. (2), non Prætoris, sed Vicarij Ducalis potestate, quod recens Magistratus nomen, Cęsar Borgia, nobilissimis adolescentulis Astorgio, & Euangelista à celsa Manfredorum familia cretis, è medio sublatis, Fauentiæ instituit. Verùm haud multò post corruente eius Regno, nequitèr, & iniustè parto, penitùs defecit.

Præter hos, multi ad conspicuum Præturæ munus elati sunt: sed quoniàm inferiùs, & sparsìm afferrentur, propterea ad Viros, qui reconditiora diuinæ philosophiæ arcana feliciùs penetrarunt gradiemur.

PETRVS VITALIVS intèr Minores Obseruantiæ emicuit, & sublimi sacrarum Literarum cogni-

(1) *Ex Epitaphio in D. Augustini*.

[2] *Tonduccius in Hist. Fauen., in Ind. Prætor.*

tione, & integritate vitæ, quæ illi ad regulares gradus aditum fecerunt, & ad Eugenij IV. gratiam. Compertis à tanto Iudice ob diuturnam consuetudinem virtutibus, Viro benemerenti contulit Commissariatus auctoritatem an. 1437., qua notissimus vbicumque locorum, plenus & meritis, & honoribus obijt.

IOSEPH CORTESONNIVS habitu Societatis Iesu indutus, perfectà viuendi normà, & Theologicà penitùs facultate singularem D. Ignatij beneuolentiam nactus est. Cùm autèm disciplinà Germanici Collegij ab eodem egregijs institutis firmatà, incrementum inuidendæ famæ peperisset, tandèm Romæ decessit an. 1556. (1).

PAVLVS RAFFAINVS Prædicatorum familiam, cui nomen dedit, sanctimonià morum, & literarijs ornamentis decorauit, quamuis sempèr ea pretegere, & nihil omninò de eorum honoribus laborare niteretur. Nullà tamèn valuit Christianæ perfectionis arte Præfecturas declinare, quìn Prouincialis Cisalpinæ Galliæ præficeretur. At gradum, à quo refugere nequaquàm potuit, magnis humilitatis exemplis insigniuit; Amplos siquidèm eius Regionis fines pedestri itinere metitus est an. 1605., quo specimine virtutis non minores modò, sed sui pares erudiuit (2).

HONORIVS CARPANTERIVS ex Ordine Minorum, scientijs scholasticis excellens, & oratorià facultate modicè quidèm cultus, Bononiæ cum

(1) *Ex Mem. M.S. Collegij Germanici Almæ Vrbis.*

[2] *Ex Monum. Ordinis Prædicatorum M.SS.*

plausu

plausu vtramque philosophiam enodauit, ac in præcipuis Italiæ Vrbibus conciones habuit, potiùs feruore zeli, quàm dicendi arte potentes. Extant *Conciones Quadragesimæ, & Dominicarùm, Foroliuij Typis Francisci Suriani an.* 1611.

ANTONIVS MERLINVS Dominicanus, cum & perspicacià ingenij, & incessanti Theologiæ studio ad magnam rerum diuinarum cognitionem peruenisset, cui velut comites singularis prudentia, aliæque dotes addebantur, Vrbano VIII. charus inprimis extitit. Hic enim grauem Virum, potentem consilio, & probitate spectabilem, in arduis Christianæ Reipublicæ negotijs adhibuit, quibus ingens laborantem laus consecuta est (1).

AVGVSTINVS SAPORETTVS idem & ille institutum regularis vitæ professus est, quam in scholasticis thesibus exactam, & in celebribus Gymnasijs comprobatam vsquè ad exitum non ingloriè traduxit. Cum autèm eius nomen ità inualuisset, vt vndiquè prædicaretur, ac Baccalaureus Ferrariensis Lycæi renunciatus, ibi sacram philosophiam interpretari properaret, inexpectatà morte præuentus, laborum præmia, vt piè creditur in sempiterna requie tulit (2).

ANGELVS SVRIANVS in Claustris Minorum Obseruantiæ enixè Theologicis disciplinis operam impendit, quas ea præstantia didicit, vt rari admodùm sustinere possent competitorem. Docuit, & Theses habuit, doctrinam ęmulante Bartholomęo

(1) *Ex Monum. M. SS. Ord. Prædicat.*

(2) *Ex M.S. Cęnobij S. Iacobi Forol. sub an.* 1661.

Mastrio

Maſtrio, immortalis famæ Theologo; cum quo non ſemèl eruditè diſſeruit, ſtupentibus quot quot videbant, audiebantque huiuſmodi Virorum acre certamen. Fuit & Oratoriæ Artis cultor in celebri Patriæ Academià, vbì etiàm Bibliothecam probatiſſimis libris locupletatam comparauit an. 1665. Tandèm in Prouinciali Miniſterio deceſſit (1).

FABIVS CEMORINVS ex eadem Familià Regulari, vtramque Theologiam explicauit, & calluit potiſſimùm moralem, vt typis teſtatus eſt. Extant *Apodixis Caſuum in Eccleſia Foroliuienſi reſeruatorum, apùd Ioannem Felicem Dandum, Foroliuij an.* 1715.: et *Mantiſſa Moralis Caſuum in Religionibus reſeruabilium, paritèr Foroliuij apùd Paulum Syluam an.* 1719., quorum Operum, primum viuente Auctore prodiuit in lucem, alterum poſthumum emerſit.

ELISEVS MONSIGNANVS ex Ordine Carmelitarum honeſtis gradibus egregiè perfunctus Prouincialis Flaminiæ, à Secretis, & Ordinis totius Commiſſarij. Fuit et Procurator Generalis in Romanà Aulà per duodecim annorum curriculum, quo meruit, niſi adeptus eſt ſupremam Præfecturam. Collegit, & edidit *Bullarium Carmelitanum in duos Tomos, Romæ an.* 1715., *typis Georgij Plachi*.

Iuris Ciuilis Textus non abſque nominis claritate profeſſi ſunt, vel eos in Gymnaſijs Doctores exponerent, vel Iudices in Tribunalibus controuerſias cognoſcerent, vel ipſas celebres Patroni in Foro tuerentur

(1) *Malateſt. Garuffus in Ital. Academ. pag.* 132.

FRAN-

FRANCISCVS DE RAMPONIBVS sapiens Reipublicæ Cęsenatis Iudex tantà Legum doctrinà ornatus, quantà oportebat in sustinendo eo magistratu. Coràm illo lectum, nec ab originali suo dissonare repertum est Exemplum Bullæ gloriosæ memoriæ Clementis V., qua ille Pontifex Maximus in Viennensi Concilio Templarem Militiam extinxit, & præcipuam bonorum partem Hierosolymitanæ adiudicauit. Ità Franciscus pro Tribunali sedens decreuit, vt imposterùm pagina fideli calamo transcripta, ipsius Diplomatis robur obtineret [1].

NICOLAVS A' FOROLIVIO, quem charum in primis reddiderunt Azzoni Estensi, pro Rom. Ecclesia Piceni Marchioni, raræ sapientiæ, & incorruptæ æquitatis ornamenta. His enìm dotibus reliquit apùd Populos, quorum causas diremerat, ingens sui Magistratus desiderium (2).

IOANNES DE SIGISMVNDIS Iuris Antistes clarissimus, & insignis doctrinæ experimentis, & officijs, rebusque gestis, in eorum cętu fuit, qui municipales tulerunt leges in veteribus Statutis Patriæ exaratas an. 1364., postquàm ab ęrumnosa Francisci Ordelaphi seruitute educta ad placidum S. Sedis Regnum sub Ægidij Albornotij Legatione peruenit.

IACOBVS MORATINVS domi forisque, legali gloria eluxit; nàm cum ab anno 1350. in Bono-

[1] *Ex rogit. Petri de Aquarola, Donati Agusfelli, & Guidonis de Monleone Not. Cęsen. insolid. 12. Martij an. 1313.*

[2] *Compagnonus in Regia Piceni part. 1. lib. 2.*

nienfi

nienſi Academià Iuſtinianeos Codices frequenti Auditorio declaraſſet, non modicam laudem in præſcribenda iuſtè, & benè viuendi Ciuibus ſuis normà & ipſe reportauit.

FRANCISCVS A' FOROLIVIO, cuius cognomentum noſtræ ætati ſuperiorum temporum vices abſtulerunt. Is non vulgaris ſcientiæ famà, ab originarij ſoli limitibus egreſsà, & per exteras Ciuitates clamante, Iacobo Moratino Collegà, & Socio ad floridum Bononiæ Gymnaſium accitus eſt an. 1350., vbi legum textus præſtantèr enodauit (1).

BARTHOLOMÆVS DE BALDIS eximius Iuris Pontificij Doctor, Canonicus Cardinalis S. Rauennatis Eccleſiæ, ac Vicarius Generalis Petrochini Archiepiſcopi Rauennæ, ac Flaminiæ Rectoris, dum in munere obeundo ſummà cum laude ſe gereret, ortà intèr Lucium Callienſem, Cęſenæ Pręſulem, & Cęſenatenſe Capitulum, cuius tùm Ditio ab Epiſcopali ſeparabatur, controuerſià; cauſa in gradu appellationis ad Metropolitanam Sedem deuoluta, à Bartholomæo per definitiuam ſententiam deciſa eſt. Is enìm habità Iurium æquabili ratione, præualente conſilio celeberrimi viri Minij de Azzoguidis, in ędibus Archiepiſcopatus, eam Lucij fauore pronunciauit an. 1638. (2).

ANTONIVS FRAMONTIVS vtriuſque Iuris, ſed potiſſimùm Pontificij conſultus Foroliuij floruit

(1) *Cherubin. Ghirardac. in Hiſtor. Bonon. part. 2. lib. 23.*

[2] *Ex rogit. Fontanerij de Palma* Notar. *& Scribæ Archiepiſcopal. 15. Ianuar. 1368.*

ſummà

summà apùd omnes existimatione an. 1460. (1). Eum Thomas Hasteus Vicarium Generalem constituit, & Liuiensis Ecclesiæ, cuius erat Episcopus, & Pompilianæ, cuius Abbas; in qua dignitate velut communis Parens, & Cleri decus occubuit.

MANFREDVS MALDENTIVS, quem scientià eximium, & famà celebrem illius æui tabulæ non solùm testantur, in quibus clarissimus, & famosissimus inscribebatur; sed & officia in Tribunalibus gloriosè exacta (2). Eum propterea summo loco habuit Hercules Estensis Dux Ferrariæ, & Consiliarium Iustitiæ constituit; nàm ab optimà fide, & integritate proficisci eius consilia cognouit, & vidit.

PEREGRINVS LATIOSVS legum doctrinà conspicuus, quam, honestis muneribus etiàm forìs perfunctus, comprobauit. Patriæ Orator ad Clementem VII. cum patritijs Viris Andrea Bonutio Comite, & Iurisconsulto egregio, Valeriano Vrsellio, & Petro Herculano missus, Collegium Doctorum nupèr institutum à Bernardo Rubeo Parmensi, Episcopo Taruisino, & Flaminiæ Rectore, intèr alias preces, vt ratum haberet literis pontificijs impetrauit [3].

(1) *Ex Lib. Capricorno, in Archiu. S. Mercurialis lib. 2. pag. 131.*

[2] *Ex rogit. Euangelistæ Massæ Not. Ferrari 23. Nouembr. an. 1473. - Ex rogit. Simonis Rampini Not. Forol. 23. Decembris anno 1473.*

[3] *Ex Diplom. Clement. VII. Dat. Romæ 23. Februarij an. 1524. - Aloys. Martorel. in Mem. Histor. Auxim.*

ALEXANDER MONSIGNANVS Iuris æquè ac naturę prudentià conspicuus, in dicendo elegans, in consulendo grauis, & in iudicando incorruptus fuit. Diù Vicarius Generalis Foroliuiensem Ecclesiam rexit, ea laude, quæ par fuerat expectationi. *A Marcianesio* in Responsis, nobilissimus Iurisconsultus nuncupatur (1): Pratèr hæc nulla meritorum eius monumenta supersunt.

ANTONIVS TAVRELLVS præclarus Antistes legum, ad quem velut ad oraculum clientes in Forensibus Causis, seù consilium, seù patrocinium petituri certatìm confluebant. At in robore ætatis, quem diutissimè Ciues Patriæ profuturum sperabant, & optabant, immatura mors rapuit an. Sal. 1570. In D. Francisci obdormit sub elogio super lapidem sepulchralem inciso.

SEBASTIANVS COLTRARIVS, cui non vulgaris scientia, & probitas singularis fuit, sed parua indulgentia fortunæ; nàm ad eos gradus peruenire non potuit, quos rerum gestarum merita, & Pij IV. amor pollicebantur; huius nempè Auditor extiterat in Perusina administratione: verùm antequàm ille eleuaretur ad solium, ipse importunà morte præreptus est an. 1552.

BAPTISTA MARCIANESIVS Iurisperitus, typis notus, ad Gregorij XIII. obsequium legum cognitione progressus est. Eum propterea Pontifex clementèr respexit, & valdè amauit. Extat nomini Pontificio inscriptum *Volumen Primum Responsorum, siuè Consiliorum, Venetijs apud Marcum*

[1] *Baptista Marcianesius in libr. Respons., cons. 12. pag. 35.* - *Cephal. Cons.* 477.

Amado-

Amadorum [*an.* 1573.: *Interpretationem* autèm iàm sub calamo degentem, *ad Motum proprium Pij IV. supèr non admittendis Appellationibus in Causis Fisci*, morte preoccupatus non perfecit (1),

GVILLELMVS GADDIVS, quem Diuo Carolo Borromæo, & integritas vitæ, & præstantia doctrinæ antè multos acceptum reddiderunt. Eum Sanctus Cardinalis, & Archiepiscopus Auditorem constituit, & Adiutorem voluit in expoliendà Mediolanensis Cleri disciplinà, & pristino nitori restituendà: quibus in ministerijs, probatam satìs virtutem, ac fidem tantus Retributor insigni Modoetiæ Præpositura prosecutus est (2).

IOSEPH ROSETTVS, cui peracutum ingenium natura tribuit, sublimem scientiam indefessum studium, magnam nominis celebritatem Iustitiæ amor, & nobilitas gestarum rerum. Diù in varijs Tribunalibus assedit, præsertìm Bononiensi, meruitque Procurator Forensis dici Francorum Regis Caroli IX., intèr quem, & Ioannem Franciscum Balnei Marchionem lis vertebat. Tantus enìm Rex raro moderationis exemplo, quod seculi Potentibus reliquit, opprimere competitorem noluit, nec ciuilis controuersiæ cognitionem ad Delegatum Pontificium commissam declinare an. 1563.(3).

FRANCISCVS MERLINVS acre, vastumque ingenium intèr legales codices exercuit. Eminen-

(1) *Iacobus Menochius Cons.* 28. *& Cons.* 187.

[2] *Ex Orat. funebri Guillelmi Episcopi Vigiliensis.*

[3] *Ex rogit. Liuij Merendæ* 17. *Iulij an.* 1563.

tem doctrinam tùm Iudex in Vrbibus Italiæ palàm fecit, tùm Doctor typis confirmauit. Extant *Decisiones Lucanę* non peritura illius argumenta apud doctos, & posteros.

CRISTOPHORVS MERLINVS fratre non minor excellentià legum, & pluribus Iurisconsultis ætatis illius maior. Cum autèm strenuè scribendo, & rectè iudicando tamquàm Iustitiæ Patronus, & Pater haberetur, ac in Ferrariensi Auditorio consideret, viam vniuersę carnis ingressus est. Eius iacturam *Claudius Achillinus* celeberrimus Vates cunctis dolendam, italicis Rhythmis deplorauit (1).

ANTONIVS DENTIVS ex quinque Viris princeps, qui Statuta antiqua Ciuitatis Foroliuij aucta, & castigata iuxtà temporum vices, & mores populi, typis crediderunt an. 1615. In hoc enìm insignis vtriusque Iuris scientia, summa prudentia, aliæque virtutes emicabant, quæ eum gratum Ciuibus, & Patriæ opportunum inprimis reddidere. Fuit siquidèm Legatus ad Paulum V. an. 1605. cum Nicolao Marcianesio (2), foris inclytus, domi memorandus.

ABSALON SAVORELLVS ex Reformatoribus Statutorum alter. Is in tuendis Fori controuersijs iampridèm demonstrauerat quàm solidæ doctrinæ esset, & in officijs persępè actis, quantæ integritatis; itaquè dignus habitus est, vt ad id muneris communi consensione eligeretur.

PETRVS PAVLVS AVGVSTINVS tertius

(1) *Claudius Achillinus in Rhythmis Ital.*

(2) *Ex Diplom. Apostol. Dat. Romæ* 10. *Nouemb. an.* 1605.

Docto-

Doctorum fuit. In eo graue consilium, legumque excellens cognitio, & præcipuè municipalium emicabant; quandoquidem ex M. SS. Codicibus Statutarijs, quorum multa adhùc vigent, in oris paginarum vnius vidi *Adnotationes* æquè aptissimæ ac profundæ doctrinæ. Varias Præfecturas non solùm in Patria, sed extrà etiam gessit, & demùm senectà grauis, nisi confectus, occubuit.

OCTAVIANVS ASPINVS quartus præstantium Iurisconsultorum; Eum enìm satìs probauerant Ciues fortitèr patrocinia sustinentem, Ciuitates iustè, & sapientèr sententias ferentem, omnes, qui in ambiguis causis ipsum consuluerunt, pro veritate scribentem. Qua existimatione, nomini suo partà, præclarè vixit, & publicum, priuatumque bonum procurauit.

BERNARDINVS ALBICINVS vltimus Reformatorum, sed nemini secundus scientià vtriusque Iuris. Post enixè nauatam legali disciplinæ operam, & Lauream in Bononiensi Vniuersitate reportatam, tantum assiduo studio profecit, ac acerrimo ingenio, vt breui Legum Antistes, & euaserit, & appellatus fuerit. Aduocatus, diremit Causarum inuolucra, suisque viribus, & auctoritate, sępe in publicis, ac priuatis rebus lapsa erexit, fatigata reparauit. Prætor autèm, & Iudex, intèr vtramque litigantium personam medius, puras habuit manus, & non declinauit ad dexteram, nequè ad sinistram. Multarum *Iuris Allegationum*, quas felici calamo exarauit pro veritate scribens, siue pro cliente, adhùc superest Codex apùd M. Antonium Albicinum I. C. ex Bernardino Iuniore Francisci filio Pronepotem, referentem profectò

Proaui

Proaui speciem ; quemadmodùm et Libercul*us* *Animaduersionum*, lucubratus post Reformationem Statuti, vbi difficilia, & obscuriora loca egregiè elucidantur. Extat itèm impressa Rauennæ sub an. 1617. apùd Typographos Camerales *Dissertatio* supèr validitate Statuti Foroliuiensis Reformati, ac supèr interpretatione Rub. 32. lib. 5. *An Filij fratrum vocentur in stirpes, an in capita ad Amitę hęreditatem*. Ex quibus sanè, tanquàm ex vngue leonem diiudicare quicumque poterit, siuè recta inspiciatur dispositio rerum, ac elocutio, claritas, & elegantia ; siuè pondus, ac vis rationum, quantùm scientià præstaret. *Mercurialis Merlinus* in opere *de Legitima* (1) coętaneum hunc suum laudat, & clarissimi, ac integerrimi iudicij Doctorem appellat; quod quidèm Elogium cùm iustum est, atque condignum, tùm illius memoriæ honestum, atque decorum, vt à probatissimo Viro pronunciatum. At eius facultates non intrà amplissimos fines legalis scientiæ constiterunt, ac in experientià negociorum, & artium Pacis : Mixturà quadam vtili, ac iucundà in humaniores etiàm Literas, & Poesim se se effuderunt, vt propterea in celebri Philargitarum Academia quamhonorificè fuerit adscriptus. Ex multis quoquè Sapientissimis Ciuibus, ipse Orator excerptus fuit vnà cum Maximiliano Mercuriali ad Gregorium XV. Pontificem Max., apùd quem munus suum impleuit multiplici bono Patriæ, & laude sui. Tandèm nonagenario maior an. 1679. mense Octobri ex hac vita migra-

[1] *Mercurialis Merlin. de legitim. lib. 5. tit. 3. quest. 8. n. 7. & in fine.*

ult,

uit, Senex memorandus, ac natus vtilitati huius Vrbis, cui profuit scientià, opere, consilio, integritate, quìn etiàm diù mansuro duodecim præsidio liberorum, intèr quos sileri non debet Hieronymus humanæ, & diuinæ Philosophiæ Doctor, ac vtriusque Iuris, Canonicus Cathedralis, & Claudij Ciccolini tùnc Foroliuiensis Episcopi Vicarius Generalis.

HIERONYMVS ARTVSINVS non intrà muros Patriæ doctrinam occuluit, sed spatio latiore dignam in Romano Foro exercuit. Ibi munere Aduocationis summà laude perfunctus, & magnam famæ claritatem consecutus, intèr Patritios Capitolinos, relatus est an. 1604. cum Antonij fratris filijs Cambio Equite SS. Mauritij, & Lazari, ac Francisco Canonico S. Mariæ in Via lata Almæ Vrbis, nec non posteris omnibus vetustissimæ Artusinæ Stirpis.

FABRITIVS MATTHÆIVS tanto ingenij robore præditus, legumque scientià visus fuit, vt Ius Ciuile in claris Vniuersitatibus Italiæ declarantem omnes audierint iucundissimè: quibus ille studijs illustrato satìs nomine, sanguinis nobilitatem experiri constituit, & Diui Stephani Militiam introire (1). At iàm probatà authenticis tabulis maiorum glorià, dum sola Equestris Consilij suffragatio expectaretur, intempestiuà morte raptus est.

LAVRENTIVS VRSELLVS in Alma Vrbe multos suæ vitæ dies in protegendis causis collo-

(1) *Ex Processs. Nobilit. in Filzia Processs. in Archiu. Episcop. Forol.*

cauit,

cauit, & in congerendo ingentis molis opere, quod sibi non modicum afferret laudis, & vacantibus Foro vtilitatis. Inscriptum est *Examen Apum, siuè Conclusionum Legalium*, quæ ingeniosè delibatæ fuerunt ex floribus Decisionum Rotalium totius Orbis, *Romæ ex Typographia Andreæ Phæi an.* 1632. & 1634. Tomus Primus, Secundus, & Tertius [1]. Reliqui verò quinque Tomi, quos diù multùmque insudans parauerat addere, in otio Patriæ, perierunt, in qua & studijs, & vitæ metam quæsiuit, non paucis inuidendam.

IOSEPH, & IVLIANVS MERENDI, quibus cum docti, & celebris Patrui exempla præluxissent, sedulioreṃ vtrique Iuri operam dederunt, & proprijs, & illius meritis Doctoreas sedes in Bononiensi Gymnasio adepti sunt, vbi varios per annos legales Codices exposuerunt.

ANTONIVS MARIA MANGELLVS dùm in Rauennati Curia Aduocationis munus exerceret, typis protulit *Refugium Causidicum, siuè Repertorium aureum* ad omnes Sac. Rotæ Decisiones, quę ab an. 1381. vsque ad euulgationis tempus collectæ, & impressæ fuerunt, *Bononiæ an. 1699. apùd Petrum Mariam de Montibus*. Pratèr Legum cognitionem Poesim coluit. In *Marino* Adonidis amores ad Venerem nimis excitantes immutabat, pręscriptum Poema omni labe purgatum iterùm in lucem emissurus, nisi Operis exitum eius mors præuenisset.

[1] *Aubert. Mires de Scriptor. Ecclef. sec. 17. n. 219. - Hieronym. Ghilin. in Theat. Viror. Litterator. pag. 295.*

BARTHO-

BARTHOLOMÆVS CASTELLINVS accuratè congessit, & in lucem emisit non absque sui nominis laude, & aliorum vtilitate *Obseruationes Legales ad Bannimenta Legationis Æmiliæ: Foroliuij an. 1702. apud Iosephum Syluam*. Viuit Fabritius eius frater in Alma Vrbe Canonicus Liberianæ Basilicæ, Lactantij Valani ornatissimi Viri abdicatione, quæ Sororis Filio non paruæ expectationis in Capitulo Patriarchali locum dedit.

IACOBVS BALDVCCIVS non modò floridam, sed ętatem omnem in legalibus studijs, disciplinisque impendit, quæ illi incrementum graduum, & famæ pepererunt. Comprobatà palàm in Tribunalibus Italiæ doctrinà, à Francisco Farnesio accitus, Consiliarius Ducalis, & Parmæ Gubernator dictus est. Dum verò præter excusa, alia pararet typis, & nomini suo æterna monimenta, ad Auditoratum Fiscalem Senarum electus, Vir in criminalibus, æquè ac ciuilibus versatissimus, repentino morbo sublatus est (1). Impressa volumina inscribuntur *Iosephi Ramonij Consiliorum libri, cum Obseruationibus Balduccij, Parmæ apud Franciscum de Rosatis an.* 1695. Hi sunt in tres Tomos distributi. In quarto continentur *Decisiones Rotæ Romanæ, aliorumque Tribunalium selectæ ad materiam Consiliorum Ramonij, & Obseruationum*. In quinto tandèm *Rotæ Ciuilis, & Criminalis Reipublicæ Ianuensis, & in Supremo Farnesiæ Domus Consilio Decisiones. Parmæ Typis Pauli Montis an.* 1703. Germani doctrinam æmulatur Ludouicus,

(1) *Bonfinius ad Bannimen. Gen. Stat. Eccles. cap.* 24. *n.* 47., *& cap.* 80. *n.* 35.

naturalis Philoſophiæ Doctor, & politiori literaturà præditus, quod ſanè teſtantur eius fęcundæ mentis paſsim laudati Partus.

MARCVS ANTONIVS PAVLVTIVS profundà legum cognitione emicuit, indefeſſo ſtudio, & patrocinijs difficilium Cauſarum comparatà (1). Fuit enim Aduocatus non ſolùm intèr præcipuos Flaminiæ, ſed etiam ætatis noſtræ; comitate morum, incorruptà Iuſtitià, & alijs animi ornamentis clariſſimus. Ad eum ferè omnes Ciues in Foro diſſidia habentes aut ſuſcepturi conſilium, aut ad eius arbitrium controuerſias delaturi confluebant. Diù munus Iudicis exercuit in Epiſcopali Curia pro Ioanne Raſpono Foroliuienſi Antiſtite, & Thoma Taurello eius Succeſſore in Spiritualibus Vicarius Generalis; quem Thomam, ſicut & Coſmum Taurellum fratrem, Camertium Præſulem, acris ingenij Auditores, ſe inſtituiſſe legalibus diſciplinis gloriabatur. Scripſit *Diſſertationes legales, materias vtriuſque Iuris in Foro ad normam recentiſſimarum Rom. Rotæ Deciſionum iudicatas, complectentes*. Prodijt *Tomus primus Lucæ an.* 1707.: *Tomus ſecundus in duas partes an.* 1711. *ex Typographia Leonardi Venturini; Tertius* licèt poſthumus elapſis annis extincto Auctore, ipſius Impreſſoris ſumptibus quamprimùm orietur.

Intèr illos, qui vel Philoſophiæ arcana interiùs peruaſerunt, vel Medicam facultatem præſtantiùs profeſſi ſunt, iuſtis carere laudibus non debent

IVLIANVS NVMAIVS Linarij, & Cineſtri

[1] *Pereg. Maſerius de Legat. & Nunc. lib.* 1. *cap.* 6. *pag.* 355.

Comes,

Comes, non minus ſcientià, quàm ſplendore Generis emicuit. Ad difficilia corporum vitia curanda vocatus Principes, & Optimates feliciſſimè reſtituit ſanitati, & præſertìm Ægidium Cardinalem Albornotium, Pontificium in Italia Legatum, & Petrochinum Archiepiſcopum Rauennatenſem, ac Æmiliæ Rectorem [1]; à quorum primo gentilitijs Inſignibus donatus eſt, Zonæ ceruleæ in campo flauo, quæ adhùc poſteritas extollit. Cęterùm Dynaſtia in Andream filium, & deindè in Ioannem ex filio nepotem [2] præteritis ſęculis defecit. Ità Iulianus intèr ſtudia Medicæ facultatis, licèt ſępè ciuilibus bellis interrupta, vitam clauſit an. 1382.

IOANNES, & THOMAS DE NVMAIJS, qui literis Medicis egregiè inſtructi feliciſſimas curationes cęteris tùm imperuias conſequebantur, ſeù ſtatìm certo præſagio ineuitabilis exitus pronunciabant. Qua medendi præſtantià adeò clarum nomen adepti ſunt, vt alter celebris per Orbem terrarum famæ proclamaretur; alter viua librorum Arca appellaretur; quæ, & alia elogia elegiacis verſibus expreſſa in Epitaphijs legebantur, antequàm delerentur pedum preſſurà [3]. Propè decimum quartum ſęculum humanæ Reparationis floruerunt; affines ſanguine, coęui ætate, pares doctrinà.

CAPVT A' TVRRI ſeu germanus, ſeu con-

(1) *Hieron. Rubeus in Hiſtor. Rauen. lib. 6. pag.* 583.

[2] *Ex rogit. Ioannis de Lapis* 29. *Septemb.* 1382., & 9. *Iunij an.* 1383.

[3] *Archangel. Albertin. in Chron. M.S. Forol. pag* 11.

Oo 2 ſanguineus

ſanguineus Iacobi, immortalis memoriæ Viri, quem Medicæ, Philoſophicæque rei contemplatione æmulari propoſuit. Eo ſiquidem extincto lumine, vt cadentis familiæ ſplendorem renouaret, ad exponendam Hippocraticam Scientiam Bononiam petijt, intèr præcipuos Interpretes florentis Gymnaſij adnumeratus an. 1416. [1].

BARTHOLOMÆVS PANSECCVS eam in Medica diſciplina praxim comparauit, vt poſt innumera ſanitatum experimenta, ex plurimis, præſtantiſſimiſque Viris ab Antonio Ordelapho delectus fuerit Archiater an. 1503. At non diuturnam illi dedit Aula fortunam, luctu Principis haud multò poſt mortui deſolata, extrà quam vixit, & in ſummà omnium exiſtimatione occubuit.

PETRVS GVARINVS Philoſophiam omnium laudandarum Artium genitricem ſecutus eſt, quam cum penitiſſimà, aſſiduàque inueſtigatione cognouiſſet, confutare etiàm celebris *Gualterij Burlæi* Angli opiniones ſtuduit. Nemo eruditorum non eius ſcripta terebat auidiſſimè, quæ contrariæ ſententiæ propugnator *Tiberius de Bazalerijs* redarguit, & damnat in Quęſtione *de Prædicatione reali ad mentem Ariſtotelis, & Commentatoris Auerrois*, impreſſa ſub an. 1496. [2].

PETRVS ANTONIVS PADVANIVS intèr illius æui Medicos certè clariſſimus: Fuit quippè Parens, & Præceptor Angeli, & Halidei, à quibus

(1) *Cherubin. Ghirardac. in Hiſtor. Bonon. tom. 2. lib. 29. pag. 610.*

(2) *Ex Opuſculo Tiberij de Bazalerijs, Bonon. Impreſſ. an. 1496. expenſ. Benedicti Hectoris.*

bus nouum Patriæ decus, & Familiæ nomen tùm medendo, tùm scribendo partum est.

BALTHASSAR GADDIVS Physicus eloquentissimus plerosque tùnc in medica scientia vicit; quod quidèm frequens ęgrotantium turba, & concursus vndique remedia malis affectibus quęrentium probabat. Migrauit è vita anno ætatis vndequinquagesimo, Salutis humanæ 1544., & in D. Hieronymi, vbi cineres conquiescunt, ad latus gentilitij Sacelli compactus lapis ipsius memoriam sempiternam reddet.

BERNARDINVS BIASETTVS, in quo pari gradu Theorica, & Praxis eminebant, ad exponendas Medicæ facultatis leges Bononiam vocatus est an. 1567.(1), vbi vtramque & Doctor, & Medicus mente, & opere impleuit.

CÆSAR ROSETTVS non solùm in Patria, sed per varias, & claras Vrbes, in quibus Medicinam fecit, quantùm Ars posset abundè ostendit; & raræ virtutis, ac probatissimæ experientiæ laudem nactus est. Cum tandèm opes meliori, quàm domestico vsui congestas in operibus Religionem redolentibus erogasset, & Sacellum in S. Mariæ de Populo circùm Picturis, auroque exornatum erexisset, Obijt an. 1620.; sed ibì viuit in effigie, & sepulchrali elogio eius fama.

IOANNES MORATINVS præstitit quidèm multis coęuis Medicis sermonis pondere in Consultationibus, in Curationibus verò remediorum opportunitate [2]; quæ vis ingenij, & scientiæ am-

(1) *Alidosius in Doctor. Bonon. ad an.* 1567.
[2] *Hieron. Mengotius in Colloq.* 26. *pag.* 213.

plitudo

ſanguineus Iacobi, immortalis memoriæ Viri, quem Medicæ, Philoſophicæque rei contemplatione æmulari propoſuit. Eo ſiquidem extincto lumine, vt cadentis familiæ ſplendorem renouaret, ad exponendam Hippocraticam Scientiam Bononiam petijt, intèr præcipuos Interpretes florentis Gymnaſij adnumeratus an. 1416. [1].

BARTHOLOMÆVS PANSECCVS eam in Medica diſciplina praxim comparauit, vt poſt innumera ſanitatum experimenta, ex plurimis, præſtantiſſimiſque Viris ab Antonio Ordelapho delectus fuerit Archiater an. 1503. At non diuturnam illi dedit Aula fortunam, luctu Principis haud multò poſt mortui deſolata, extrà quam vixit, & in ſummà omnium exiſtimatione occubuit.

PETRVS GVARINVS Philoſophiam omnium laudandarum Artium genitricem ſecutus eſt, quam cum penitiſſimà, aſſiduàque inueſtigatione cognouiſſet, confutare etiàm celebris *Gualterij Burlęi* Angli opiniones ſtuduit. Nemo eruditorum non eius ſcripta terebat auidiſſimè, quæ contrariæ ſententiæ propugnator *Tiberius de Bazalerijs* redarguit, & damnat in Quęſtione *de Prædicatione reali ad mentem Ariſtotelis, & Commentatoris Auerrois*, impreſſa ſub an. 1496. [2].

PETRVS ANTONIVS PADVANIVS intèr illius æui Medicos certè clariſſimus: Fuit quippè Parens, & Præceptor Angeli, & Halidei, à qui-

(1) *Cherubin. Ghirardac. in Hiſtor. Bonon. tom. 2. lib. 29. pag. 610.*

(2) *Ex Opuſculo Tiberij de Bazalerijs, Bonon. Impreſſ. an. 1496. expenſ. Benedicti Hectoris.*

bus

bus nouum Patriæ decus, & Familiæ nomen tùm medendo, tùm ſcribendo partum eſt.

BALTHASSAR GADDIVS Phyſicus eloquentiſſimus pleroſque tùnc in medica ſcientia vicit; quod quidèm frequens ęgrotantium turba, & concurſus vndique remedia malis affectibus quęrentium probabat. Migrauit è vita anno ætatis vndequinquageſimo, Salutis humanæ 1544., & in D. Hieronymi, vbi cineres conquieſcunt, ad latus gentilitij Sacelli compactus lapis ipſius memoriam ſempiternam reddet.

BERNARDINVS BIASETTVS, in quo pari gradu Theorica, & Praxis eminebant, ad exponendas Medicæ facultatis leges Bononiam vocatus eſt an. 1567. (1), vbi vtramque & Doctor, & Medicus mente, & opere impleuit.

CÆSAR ROSETTVS non ſolùm in Patria, ſed per varias, & claras Vrbes, in quibus Medicinam fecit, quantùm Ars poſſet abundè oſtendit; & raræ virtutis, ac probatiſſimæ experientiæ laudem nactus eſt. Cum tandèm opes meliori, quàm domeſtico vſui congeſtas in operibus Religionem redolentibus erogaſſet, & Sacellum in S. Mariæ de Populo circùm Picturis, auroque exornatum erexiſſet, Obijt an. 1620.; ſed ibì viuit in effigie, & ſepulchrali elogio eius fama.

IOANNES MORATINVS præſtitit quidèm multis coęuis Medicis ſermonis pondere in Conſultationibus, in Curationibus verò remediorum opportunitate [2]; quæ vis ingenij, & ſcientiæ am-

(1) *Alidoſius in Doctor. Bonon. ad an.* 1567.
[2] *Hieron. Mengotius in Colloq.* 26. *pag.* 213.

plitudo

plitudo eum Venetijs profitentem cunctis Ordinibus gratum, & Patricio inprimis effecerunt. Plerosque propterea ibi annos vixit, Genus posuit, & dies clausit, magno virtutum suarum apud Venetos, & Ciues relicto desiderio.

VINCENTIVS MATTHÆIVS varijs scientiarum ornamentis præditus, Philosophiæ præsertim naturalis, in Patauino Gymnasio progressu sanè non pęnitendo Tyrones erudiuit. Ei siquidem ob pręeminentias sartas tectas, firmatas, ac totius Ordinis amplitudinem auctam, pro Syndici munere generosè peracto Vniuersitas Artistarum benè gestæ rei memoriam incidit in marmore anno 1638. (1).

BARTHOLOMÆVS MORATINVS eam in Medicà disciplinà Praxim, & inuestigatione, & exercitio nactus est, vt qui illà feliciùs potiretur, fortè vix esset alter. Vldericum ex Comitibus Carpinei Cardinalem amplissimum ab incurabili languore, aliosque sumos, & principes Viros a morbosis vitijs liberauit: Quamobrèm celebris æquè, ac opulentus decessit anno 1657., dignus profectò nomine nunquàm perituro.

In texenda, & ornanda oratione locupletes, & in tradendis ad futuras ætates bellorum, & rerum humanarum vicibus, quibus vel Patria, vel Flaminia agitatæ sunt, non obscuri memorantur

PETRVS DENTIVS, qui quamquàm ijs temporibus vixerit, quibus mixtio Barbarorum optimas disciplinas in Italia fędauerat, ea fuit politiori

(1) *Iacob. Philipp. Thomasinus in Gymnas. Patauin. pag.* 475.

litera-

literatura imbutus, vt ad sustinendam exculti sermonis facultatem in Bononiensi Vniuersitate, sicut celebris Grammaticus conductus fuerit anno 1385. (1).

PETRVS ARSENDVS Raynerij legum Monarchæ Pater, non rudi, vt ea ferebat ætas, Italico Idiomate Æneadis Virgilianæ Commentaria dedit, non parùm profutura in ijs temporum tenebris. Hæc membranis tradita, & ligneis tabellis adoperta, in Bibliotheca Iosephi Merendæ Equitis Hierosolymitani asseruantur.

IACOBVS MORATINVS Scriptor temporis sui non temnendus, Foroliuij Annales ab an. 1058. vsque ad annum 1473. posteritati demandauit, & res memoria dignas latino sermone accuratè scripsit; sed decimum tertium à Salutifera Incarnatione sæculum ingressus, ad Bononiensium euentus diù diuertens constitit (2). Labor iste quamprimùm emerget in magno opere Historiarum Italiæ ineditarum, quæ Mediolani, in æuum laudanda industria Viri omnigena eruditione præstantis, Ludouici Antonij de Muratorijs, excuduntur.

LEO COBELLVS tractandarum Fidium apprimè scitus, potuerat hoc solo nomine famam meruisse; nisi literarum scientia in eo locum obtinuisset. Id satis euincunt Patriæ Annales, quos non impolitè quidèm, si tempora metimur, collegit. Ab exordio Ciuitatis initium ducit, & vsquè ad

(1) *Cherub. Ghirardac. in Hist. Bonon. tom. 2. lib. 25. pag. 398.*

(2) *Extat apud Comit. Brandolin. de Brandolinis.*

annum

annum 1498. progreditur ; nisi quod perrumpitur cursus rerum, laceratis interdùm paginis, quas fortè soluto ad nimiam libertatem calamo, Zelatorum non nemo, seù magis inuidorum abstulit.

PAVLVS GVARINVS non philosophià solùm, sed etiàm humanioribus literis, quæ tùnc negligebantur, & latina oratione perpolitus. Scripsit Patriæ successus ab an. 1375., vsque ad annum 1473., qui apùd me in hędinis paginis; & *Tractatus Philosophicos* vtilitati Lycęorum, qui apùd posteros suos asseruantur (1). Verùm non contentus scientiarum glorià, bellicam quoque conquisiuit, cum Hieronymo Albicino Collegà muneris, Vallorum Præfectus in obsidione Raualdinæ Arcis an. 1503.

LVFFVS NVMAIVS intèr Oratores collocandus, cum ijs Artibus, quæ sunt doctissimo Viro dignæ præfulgeret. Fuit Principum Foroliuiensium, Pini Ordelaphi à Secretis, & Scriba primarius; Hieronymi Riarij Consultor fidissimus; Xisti IV. Pont. Max. ad Venetum Senatum Legatus clarissimus; virtutibus tùm suis, tùm Familiæ potentià, quam respiciebant Ciues, & Exteri, Patriæ præsidium, & decus. Obijt splendidissimus Eques, & Comes an. 1508., & in S. Mariæ Seruorum in marmoreo monumento iacet.

ANDREAS BERNARDVS Bononiæ natus, & Foroliuij Ciuis, vbi vixit, liberos genuit, & clausit supremum diem; quæ in hac Vrbe temporibus suis contigerunt, vernaculæ linguæ Histo-

(1) *Leand. Albert. in Descript. Ital. Reg.* 14. *Malatest. Garuffus in Ital. Academ. pag.* 131.

rià

alia ad posteritatem prolixè demandauit. Poesi etiàm latinà emicuit, & in præstantiæ significationem laureà coronà, sicùt Vatem præcipuum decebat, ex Senatus Consulto donatus fuit, manu Antonij Chelini nobilis Iurisperiti, & Vexilliferi Iustitiæ anno 1505. (1). Iulius II. Bononiam pergens, hominem iàm fama cognitum, ad se accersiuit; Volumen Successuum ætatis suæ Xisto IV. gloriosæ memoriæ inscriptum benignè accepit, varijsque beneuolentiæ argumentis ipsum decorauit. In sacra Æde Canonicæ sepultus iacet, sub Epitaphio numeris adstricto, quod sibimet ipsi viuens posuit.

FRANCISCVS TAVRELLVS floridiorem ętatem egit in scientiarùm varietate, sed supèr omnes disciplinas oratoriam facultatem coluit. Hunc studiorum consors M. Antonius Flaminius Vir eloquentia celebris, si quis alius, vt viam Romanæ Curiæ tentaret hortatus est, honesto præmiorum incitamento. Ille verò domesticà requie contentus in sinu Patriæ feriari maluit, quàm spe honorum fatigari. Duos genuit, & reliquit filios, Titum splendidissimum Equitem, & Lucię Medices Florentinæ Virum, ac Petrum Paulum sapientissimum Præsulem (2).

CHRISTOPHORVS EBVCIVS FVNDVS in oratoria disciplina, quam forsàn Rauennæ professus est, versatus, ac perpolitus, multa habuit eruditionis lumina, & adiumenta doctrinæ. Publicè

(1) *Ex rogit. Guillelmi Prugnoli Not. Forol. sub an.* 1505.

(2) *M. Anton. Flamin. in Eudecasyllabis ad F. Torellum.*

 ornauit.

ornauit in funere Nicolai Ferretti Rauennatis, Viri omnigenis scientijs, & operibus relictis clarissimi, Ioannis Petri Episcopi Lauelli, & Iulij illustrium Literatorum Patris, quem omni conatu eloquentiæ celebrauit an. 1538. Hanc mihi Orationem, ab infortunio ætatum superstitem, Hector Buccius Nobilis Cęsenas communicauit (1).

FRANCISCVS MARCOLINVS non mediocri cognitione instructus studijs cultioris eloquentiæ, collegit *Epistolas ad Petrum Aretinum* missas, & Venetijs in lucem euulgauit an. 1552. (2), quæ celebrem eius diligentiam, & eruditionem reddiderunt.

ANGELVS CORTONESIVS promptum ad literas ingenium habuit, ad sales acre, & lepidum, vt *Cornucopia* sua testatus est. Hæc quibus typis excusa fuerit, non constat mihi, licèt eam *Saba Castilioneus* Eques Hierosolymitanus, & Commendator Fauentiæ in suis *Memorijs* recensuerit, & laudauerit (3).

CHRISTOPHORVS CÆCVS, varia quæ ad Historiarum scientiam, & Geographiam spectant, accuratè congessit (4): *Annalia Regionis Hetruriæ, edita Florentiæ an.* 1572.: *Euganeorum, & Carniæ, Venetijs apud Petrum de Franciscis an.* 1574.: *Cisalpinæ Galliæ citrà, & vltrà Padum, cum origine*

(1) *Extat Oratio apud Francisc. de Rigbis Nob. Cęsen.*

[2] *Iulius de Nigris in Histor. Scriptor. Florent. pag.* 134.

[3] *Eq. Saba Castilion. in Mem.* 124. *pag.* 83.

(4) *Langlet de Modo studen. Historiæ pag.* 280.

gine Ciuitatum, & Castrorum, Venetijs per Philonepsem, & Clidanum fratres Philiponos : Alia autèm *Aprutij*, quæ in lucem prodijsse affirmat in Præfatione dictorum Annalium Hetruriç, incomperta sunt. Excudit quoque *Primum*, & *Secundum Æneidos librum, interprete Alexandro Guarnello, alterum Venetijs apùd Dominicum de. Franciscis an. 1569. : alterum Vrbini an. 1577.*

FABIVS OLIVA Orator perpolitus, & omni laude dignus, non inornato genere sermonis scripsit Vitã Catharinæ Sfortiæ, vltimo loco Vxoris Ioannis Medices Florentini Proceris, & Legati apùd excelsam Riariam Domum, à quorum thalamo Foroliuij ortus est Ioannes iunior, Italicæ Militiæ Restitutor, & decus, ad Mincium flumen gloriosè extinctus, & felix Cosmi I. Magni Hetruriæ Ducis Parens.

ARCHANGELVS ALBERTINVS rerum antiquarum studiosissimus, latinà linguà vsus est, in demandandis ad posteros Præbendarum primordijs; & italicà, in Ephemeride ab ortu Ciuitatis lucubrandà, vbi bellorum casus, & illustrium Virorum seriem congessit [1]. Fuit Prothonotarius Apostolicus, Archidiaconus Patriæ, & sex Episcoporum Vicarius Generalis.

ANTONIVS NVMAIVS, cui non defuit diserta Oratio, verborum floribus, & sententiarum luminibus consperfa [2]. Ex varijs Operibus elaboratis alia in tenebris reliquit, alia typis euulgauit. *Iusti Lypsij Politicę*, & *Doctrinæ moralis*

[1] *Extant apùd Francisc. Albertinum.*
[2] *Malatest. Garuf. in Ital. Academ. pag. 132.*

 libri.

libri sex à latino in italicum Idioma versi, *Romæ an.* 1607., *apud Guillelmum Facciottum* in quarto. Extant prætereà nonnullæ Historiæ ex latinis Authoribus desumptæ.

ANTONIVS RONDONIVS eloquentiæ leges non solùm docuit, verùm etiàm huic tyrocinio vacantibus impressas, declarauit (1). Extat *Artificium texendæ Orationis in genere demonstratiuo*, *Foroliuij an.* 1629. *apud Cimattios* in quarto. Latet autèm in pluteis meis B. Peregrini Latiosi Vita ab eius calamo ornatè descripta, titulo, *Peregrini iter habentis ad Cęlum*.

ALEXANDER PADVANIVS Historicus, & Philosophus vtramque scientiam à limine non modò vidit, sed incessanti studio ad interiora penetrans, profundè nouit. Varia scripsit; at illo extincto sepulta iacent: *Annales à Patria condita vsque ad annum* 1636. intèr monumenta Brandolinæ Gentis asseruantur (2): *Cosmographia Terrarum Orbis: & Commentarij ad Geographiam Plinianam* desiderantur.

FRANCISCVS SCANELLVS licèt Medicinam faceret, perpetuò Graphices studio detentus est. In hac facultate cum plurium tabularum perfectiones inspexisset, *Microcosmon Picturæ edidit*, *Cęsenę Typis Nerij* in quarto. Fratrem habuit Bernardinum Canonicum Cardinalem, & Vicarium Generalem Rauennatis Ecclesiæ.

ALEXANDER BALDRACANVS Eques S.

(1) *Garuf. pag.* 132. *in Ital. Academ.*

(2) *Ferdinand. Vghellus in Ital. Sacr. Tom.* 2. *in Episc. Forol.*

Stephani,

Stephani, qui nullo genere humanæ, & diuinæ eruditionis caruit: Varias scilicèt callebat linguas; magna vi dicendi præstabat; in Poesi paucis admodùm cedebat; naturalem, & moralem philosophiam possidebat; vt non his tantùm ornamentis tinctus leuitèr, sed plenè, penitùsque imbutus communi consensione sit habitus. Obijt Cęsaraugustæ apùd Laurentium Columnam Aragoniæ Proregem, morum Præfectus M. Antonij filij Palliani Ducis (1). Intèr præstantes eius ingenij partus solæ *Obseruationes* vigent, quæ ad celebre Opus Formationis Verborum *Cinonij* accedunt.

PAVLVS BONOLVS in studijs politioris humanitatis versatus est, nec Italæ Poesis expers fuit, vt sępè in Academijs comprobauit. Patriam suam impensè amauit, eique prodesse ex animo contendit. Non enim priùs acquieuit, & ab incessanti labore abstinuit, quàm educta à tenebrosà Antiquitate eius initia, incrementa, & vices, nec non præclara Conciuium gesta, quæ in M. SS. Annalibus, & in domesticis pluteis vel latebant, vel miserè interibant, quasi alter Parens ad vitam reuocauerit. Inscriptæ sunt *Historiæ Foroliuij*, *Typis Cimattiorum anno* 1661. in quarto (2).

SIGISMVNDVS MARCHESIVS Miles S. Stephani, se *Vtrique Mineruæ* dedit, vt, quod Emblema Gentilitij Insignis edocebat, intèr literas, & arma sequeretur. Robur nempè ætatis in hostes Christiani nominis impendit; nàm & in maritimis pugnis, & in Cretensi ope, non ex postremis fuit,

(1) *Malatest. Garuff. in Ital. Academ. pag.* 133.
[2] *Idem in Ital. Academ. pag.* 132.

qui

qui laudem reportarent. Pisis etiàm in supremo Ordinis Consilio per nouennium assedit. Ingrauescentibus autèm annis studia intermissa resumpsit, & humanioribus disciplinis, ac præsertim historicis vacauit. Academiam Philergitarum iàm obsoletam restituit primus literati cœtus Princeps [1]. Senio tandèm proximus *Supplementum ad Historiam Foroliuiensem* scripsit ingenti Volumine, ibì res memorià digniores complexus. Extat *apùd Iosephum Syluam an.* 1678. in folio. Eum *Octauius Boldonius* Episcopus Theanensis, Vir eruditissimus sequenti Elogio dignatus est: *Hæc nobis*, inquit, *dictantibus commodum attulit Sigismundus Marchesius* (*Patritius Foroliuiensis*, *& Eques militiæ S. Stephani*, *Iuuenis moribus elegantissimis*, *literisque instructissimus*, *Antiquitatis verò studiosus intèr primos*) *accersitum à Patria monumentum vetustum &c.* (2). Placuit Filijs paterna vestigia sequi, & in album Equestris Ordinis describi: Andreas natu, & ingenio maior, nobilissima indole à Natura donatus, omnigenam eruditionem, & Scholasticas Theses professus est, ac liberales facultates præstantèr calluit: nihil tamèn reliquit typis, immaturè defunctus. Ego verò licèt ob mentis tarditatem ijs vndique minor sim, Genitoris tamèn exemplis incitatus, in historica cognitione temporum teste, veritatis luce, magistra vetustatis, studium, & oblectamentum meum collocaui.

FABRITIVS MONSIGNANVS Saliani Comes,

(1) *Garuffus in Ital. Academ. pag.* 115.
(2) *Octau. Boldonius de Venust. Elogij lib.* 5. *pag.* 626.

& Liuien-

& Liuienfis Academiæ præfidium, & lumen, quam viuens fulcit æquè ac illuftrat, alia folutæ Orationis, alia Italico metro elocubrata publicæ luci, & eruditioni dedit. In Experimentis Philergitarum primis an. 1699. impreffis, *quatuor Lectiones fuper Poeticam Ariftotelis*, doctis Animaduerfionibus traduntur: In poftremis, quæ *ex Typographia Pauli Sylux* prodierunt anno 1714., *Viginti quatuor Poeticæ imitationis, & fui Verifimilis*, quas *Lectionibus quatuor de purioribus fupra Italicam linguam vocibus, & formis* cumulauit [1]. Expectat nùnc tandèm ab eiufdem nitidiffimo calamo Ciuium, & exterorum Pietas Vitam B. Peregrini Latiofi in Sanctorum numero 6. Cal. Ianuar. ann. 1726. à Benedicto XIII. folemni cęrimonia relati, dùm prȩfens Opus cuderetur.

PHILIPPVS RICEPVTVS è Societate Iefu ingentis fudoris Opus aggreffùs eft; nàm *Illiricum Sacrum* quatuor in Partes, digeftas in plura Volumina, vt in *Profpectu Hiftoriæ* Patauij excufo ab anno 1719. iàm fpopondit, quamprimùm exponet ob oculos Literatorum, vt fperatur.

Tandèm huic Capiti finem facturus, eos recenfebo, qui ad poeticam gloriam adfpirantes, iucundiffimam Artem exercere, & quà Italica, quà Latina Mufa modulari præftantiùs contenderunt.

C. CLODIVS PAVLINVS in tenebris fuperftitiofi cultus natus, Facultati Poefeos vacauit, tàm acri, ac perenni ftudio, vt fæpè infomnes noctes pangendo verfus duceret. Sic literis ad-

[1] *Crefcimben. in Comment. Vulgar. Poëf. vol. 5. libr. 3. pag. 99.*

dictus,

dictus, vitæ curriculum, & studiorum breui perfecit, antè quintum ætatis lustrum, vt lapis tumuli testatur, in quo ille hospitium à Patre Dite in stygijs ædibus implorat.

FERRANS DE SACERDOTIBVS Vates laureatus [qua tùnc Coronà non mediocris ingenij Viri, sed præstantes in Arte dumtaxàt donabantur, vt his insignibus honoris à vulgari Poetarum turba internoscerentur] anno 1455. in Patrià florebat, & foris, circumeunte famà, colebatur (1).

PETRVS GARAOTTVS duobus titulis laudandus, & Philosophi, & Poetæ, quas disciplinas assiduo studio professus est; alteram acutissimi Scoti doctrinæ sequax, alteram laudator, vt præsertìm in libro *Elenchorum* non inornatis modulis ostendit (2).

BALTHASSAR MASERIVS explicationi naturalium rerum multum temporis, operęque concessit, nèc minimum Poesi, relaxationis causâ dedit, in vtraque præstans admodùm. Intèr latinos versus *Antonij Visdomini* eius Epitaphium reperitur, vbì & hi leguntur: *Pierio quo non in carmine doctior alter: In Logica quo non doctior alter erat* (3).

[1] *Ex Cathal. antiq. Vir. Illust. Forol. sub an.* 1455.

[2] *Ex Physica Guillel. Ochami, edit. à Marco Alexandreo an.* 1494. - *Ex Libr. Elenchor. Scoti, edit. ab Oliuerio de Giuntis an.* 1499.

[3] *Anton. Maria Visdomin. in Miscell. Carmin., Impress. Bonon. sub an.* 1494. *ad pag.* 34.

BERNAR-

BERNARDVS BEVILAQVA maiorem credidit nancisci laudem ex dissimili, & coniuncto Historiæ, & Poesis studio [1]; quarum Artium ista commentis fucata, & numeris astricta est; illa veritati innixa liberioribus verbis vtitur, & fluit. In his disciplinis varios edidit Partus, qui tamen eius obitum secuti sunt.

IOANNES ANTONIVS GABANINVS Poeta, & excellens Citharędus, ambas Artes, ad summam voluptatem coniunxit; & potissimùm adeò valuit in Concentuum lenocinio, vt postquàm Europæ Reges peritissimi Professoris famam acceperunt, ipsum certatim ingentibus pręmijs aduocarunt, vt fidium harmoniam, ac felicitatem eruditæ mentis audirent. Floruit circà decimumquintum sęculum Reparationis nostræ [2].

DOMINICVS BOLDRINVS astrictà numeris, & solutà oratione præstans, Poeseos Arte, & cultiori eloquentià, temporis sui Iuuentutem erudiuit. Fuit amicitià coniunctus Iulio Budo Cęsenatensi eximio Physico, ac Vati, intèr quos frequens carminum, & epistolarum consortium fuit. Extat adhùc *Faunuli Auiculæ* Commentum hexametris versibus elucubratum, & Aloysio Guicciardino Florentino Optimati, ac Patrono suo inscriptum an. 1538.; *Ode* præthereà, & *Elegia* ad Budum.

CHRISTOPHORVS SVRDVS tàm celeri ingenio, & tenaci memorià extitit, vt sępè argu-

(1) *Garuf. in Ital. Academ. pag.* 121.
[2] *Archang. Albertin. in Chron. Forol. M.S. pag.* 432.

mentum sibi ab adstantibus propositum in Italicos rhythmos effunderet, quasi illud diuturno labore partum, & digestum, non subito inflammatus œstro cecinisset (1).

IOSEPH THEODOLVS Vallinfridæ Comes ad emendatricem vitæ Poeticam accessit, quæ torpere animum non sinit, & illum literarijs ornamentis tergit, ac illustrat. Sibi enim placuit, magis quàm teneros, humilesque cantus, altum Poematis genus, & magnis motibus concitatum, Tragędias lucubrare, quarum variæ extant, & in his *Demetrius Moscus*, *Cęsenæ* excusus apùd *Nerium an.* 1651.: *Erimenda*, *Bononiæ apùd Heredes Ducciæ an.* 1648. (2).

IVLIANVS BECCIVS non solùm argutissimæ mentis indole intèr Poetas connumeratus, sed etiàm disertus Orator habitus est; Quod sæpè in Philargitarum Academia metricis, & solutis lucubrationibus palàm probauit. Primi generis extant *Simulacrum belli*, *seù varij Rhythmorum Cantus*, *Bononiæ typis Iacobi Montis an.* 1645. Secundi autèm, *Triumphans Ignis*, *typis Cimattiorum anno* 1637. [3].

PETRVS BABACCIVS non demulcere aures prophanis versibus, vt alij solent, studuit, sed proponere argumenta Iuuentuti, quæ meliori Poesis vsu sequerentur. Impressi sunt *Epigrammaton libri quatuor de Sanctis Foroliuij apùd Cimattios an.* 1638.

ISIDORVS MORATINVS Cassinensis Familiæ

[1] *Traian. Boccalinus in Narrat. Parnassi*, *Cent.* 2. *pag.* 80.

(2) *Garuff. in Ital. Academ. pag.* 132.

(3) *Idem pag.* 132.

Abbas

Abbas Latinas Musas, quas à primordio adolescentiæ nouerat, indissolubili velùt amicitiæ nexu vsque ad obitum amauit. Editum est *Opus Miscellaneum*, Placentiæ *in Ducali Typographia Ioannis Bazachij an. 1667.*, & Venetijs *Di Benedicti Vita*: In Cęsenati autèm Monasterio S. Mariæ Montis, *Argenis* Ioannis Barclaij in Epicum carmen versa delitescit.

HIERONYMVS PLACENTINVS Poesis latinę sequax, celeberrimum *Opus Torquati Tassi Hierusalem liberatæ à sęuæ Infidelium seruitute* ab Italica origine in Hexametros latinos transtulit. Extat *Forolimij apud Iosephum Syluam anno 1673.*

DOMINICVS ALLEGRIVS diù vixit Anconæ, ibique varia cecinit Italico metro, quæ nè se ab humanis migrante, perirent, Typographo Francisco dè Seraphinis dedit imprimenda an. 1674.

OCTAVIANVS PETRIGNANVS, cui tribuenda est laus egregij Poetæ, & Oratoris. Id excusi labores satis probant (1). In literarijs Experimentis Philergitarum Primis, *Centum Francisci Petrarcæ cantus* eadem Rhythmorum terminatione à prophano sensu ad moralem reuocati, *prælo Iosephi Syluæ* anno 1699.: *Vita Venerabilis Viri Fabritij Hasles, typis Iosephi Dandi anno* 1674.: *Orationes funebres*, & *Lectiones Accademicæ*, quæ publicam lucem meruerunt.

(1) *Crescimben. in Comment. Vulgar. Poes. vol. 5. lib. 1. pag. 22.*

DE BERENGARIO REGE, ET CÆSARE

CAP. I.

BERENGARIVS, & nomine, & cognomento, à limitibus priuatæ fortunæ, quos illi Natura præſcripſiſſe videbatur, adeò virtutum ſubſidijs eripit, vt vix maiora cupere, ac ad altiora conſcendere mortalis poſſet. Fuit Foroiulienſis Patriâ, Longobardus Genere. Cum enim ea Natio, nimium creſcente ſobole, ab antiquis ſedibus in Italiam, nouum Regnum vi, & armis conditura demigraſſet, Berengaria Domus in hac Regione prolatata eſt. Neque hic in tenui potentiâ ſtetit Caſtrorum dominatrix Belſlorij, Podij, Culmani, Caſtillionis, & Latini, in quibus Berengarius, (ſicut tùnc conſueuerant Optimates) primordia diſciplinæ puer accepit. Poſtquàm in eo cum annis adoleuit gloriæ militaris votum, cępit ingentia animo verſare, & vt ad ſortem foris perueniret, quam domi non licebat, ſtipendia in caſtris Caroli Francorum Regis meruit. Nec exantlati labores in varijs expeditionibus, & prælijs, nec ſalutaria conſilia in ſummâ rerum difficultate præſtita, illi abſque magnâ mercede contigerunt; Siquidèm per honeſtos militiæ gradus ad ſplendidas Pręfecturas euectus eſt; Regis prætereà intima conſuetudo penè Principem fecerat, vel antequàm Foroiulienſi Ducatu foret à Carolo inſignitus, grato quidèm animo Viri merita reſpiciente. Berengarius ab hoc ſublimis conditionis ſtatu, ingens famæ incrementum ſumpſit, & in tantâ Italorum

celebritate

celebritate floruit, vt diuitijs secundus nemini, strenuitate primus haberetur. Cum tandèm anno 888. Carolus Crassus ex lenta ægritudine obijsset, Populorum animi diuisi sunt, quorum alij ad Berengarium, alij ad Guidonem Spoleti Ducem, tanquàm præcipuos Nationis Dynastas respexerunt. Præualentibus ergò Cisalpinæ Galliæ studijs, Papiam ingressus, ab Anselmo Archiepiscopo Mediolanensi fuit tùm ferrea corona decoratus (1), cum Guido ad Gallicum Regnum adspirans intèr populares tumultus Oddoni sceptrum cessit inuitus. Hac spe frustratus in Vmbriam iterùm rediens, militum delectus habuit, & in Berengarium Italiæ solium occupantem acies direxit. Apùd Trebiam amnem collatis manibus, post atrox, & anceps prælium victus Berengarius intèr Cenomanos recessit, vbi collectis, & instauratis copijs rursùs experiri fortem statuit; sed insistente ad tergum Guidone, iterùmque fusus, Italiam, & Regnum reliquit. Cui in aduersà fortunà profugo Arnulphus Germaniç Rex adfuit: Siquidèm anno 891. Senobaldo notho prouinciam dedit, vt primum Regem in suam Sedem reponeret; quod quidèm frustrà tentatum, quamquàm validissimo exercitu rem egerit, persistentibus in Guidonis fide Populis (2). Berengarius viribus, non animo destitutus Arnulphum precibus expugnauit, vt in Italiam præsens descenderet. Nequè defuit dolosus fauor; etenim anno 893. per saltus Tridentinos irruens in Galliam, omnia terrore compleuit, & Clientem Regem suæ sedi restituit:

[1] *Carolus Sigonius de Regno Ital. lib. 6.*
(2) *Luitprandus de Gestis Longobard. lib. 6. cap. 7.*

tuit:

tuit: non tamen quò vota, & consilia direxerat, peruenire potuit, quippè nouis in sua Ditione motibus accitus, in Germaniam contendit. Verumtamèn haùd cessit à prauo corde, quod intermisit: cùm scilicèt posterioribus annis Formosus Pontifex à Romanis angeretur, qui teterrimum tùnc Schisma confouebant, & subsidium laborantibus Ecclesiæ rebus flagitaret. Itaque an. 896. formidandis copijs Italiam intrauit, Romam vi, & armis edomuit, ac Sergianà sectà dissipatà, à Pontificia manu Cęsaream infulam suscepit. At ecce in Arnulpho tumor, & diù meditata crudelitas, quę nèc à sacris, nèc à profanis temperans, vbique crassata est. Dùm Tusciam peragraret, Berengarium ipsum excęcare per summam perfidiam cogitauit, vt eo oppresso faciliùs Italià potiretur. Ille detectis Tyranni insidijs, Veronam se citus recepit, vt ibì suæ consuleret incolumitati. Exasperati hac sęuitie Populi, & potissimùm Papienses, in Germanos paulò post aduenientes irruerunt, & magna ex parte trucidarunt. Expauit Arnulphus auditâ clade, & longè peiora timens clàm abire constituit, nè ab insurgentibus ad eius excidium Populis intercluderetur. Quod vt intellexit Guido, tumultuarijs copijs fugientem insectatus est; sed ad Tarum flumen, seù præcipiti labore viæ, seù ęstu animi vltionem appetentis, ex vomitu sanguinis interijt (1). Arnulpho discedente, Guidone extincto, Berengarius miro Italorum consensu recepit Regnum, & auxiliaribus viribus insurrexit. Sed quæ humanarum rerum vices! Nouis tumultibus Ita-

(1) *Luitprandus lib. 1. cap. 10.*

lia

lia concussa est. Porrò non defuerunt Principes, qui fortunam Regnantis ægrè intuerentur, nequè intèr istos Adelbertus Ephorędię Marchio soceri ruinam conflare dubitauit; nàm Ludouicum Prouinciæ Narbonensis Comitem, & Bosonis Regis filium ad repetenda maiorum iura, fucato Nationis desiderio illexit. Is an. 899. magno apparatu belli in Italiam descendit. Occurrit ad radices Alpium validioribus copijs Berengarius, & in angustis locis hostem circumuenit; cui tamèn innato clementiæ motu veniam dedit, contentus iuramenti nexu, se non ampliùs in Italiam, vim facturum. At Ludouicus monitis coniuratorum fatigatus, fregit, & neglexit fidem, vinculo sacramenti roboratam: Alpes prætereà transgressus obuium Berengarium felici pugna fudit, sed nòn penitùs deleuit, vt euntibus in præceps rebus, & deferentibus eius obsequium Italis, leui negotio potuisset. Verùm quàm imprudenti consilio ysus sit, infelix euentus docuit; nàm si Competitorem, antequàm colligeret animum, & vires, insectatus esset, futura mala, quæ ab hac velùt origine deincèps emanarunt, sapientèr reparasset. Ille autèm tanquàm omnia beatæ securitatis præsidio vallata intueretur, regiam sedem Ticini collocauit, & Romam citatis itineribus profectus, à Pontifice Maximo Cęsaris salutationem, & tiaram extorsit (1). Intereà Berengarius Ludouici insanià non parum gauisus est, & vt res suas à supremis ærumnis vindicaret, milites incessantèr descripsit, Arces com-

(1) *Cęsar Baronius in Annal. Eccles. ad an.* 900.

meatibus,

meatibus, & copijs egregiè communiuit, vt si fortè Ludouicus in se reuersus, & tarditatis pœnitentià tactus in eum arma, impetusque conuerteret, illos sustinere, & propulsare posset. Verùm Ludouicus Augustali titulo, & Insubriæ Regno contentus, in ea conquieuit, & intèr amenæ Regionis delicias laxato in voluptates corpore, quidquid virtutis, & firmitatis habuerat, spiritus sensim amisit, & in torpore, ac mollitie contabuit. Sic Italiæ Regnum in duas partes diuisum obtinebant, Ludouicus in Gallià Cisalpinà, Berengarius in Carnià, & Euganeorum tractu. Is grauioribus curis feriatus, cum Patriæ amore, qui nunquàm in animis bonorum Ciuium obtepescit, conflagraret, vt eam inuiseret in Flaminiam diuertit anno 903. Tùnc Forolíuium legibus suis vtebatur; non tamèn citrà insidias, & metum Bononiensis Populi, qui vniuersà ferè Æmilià sui iuris factà, iniquo animo ferebat, vnam Ciuitatem eius potentiam aspernari, & vel imperium, vel fœdus repudiare. Hæc simultatis causa, & atrocium bellorum incitamentum fuit. Dùm itaquè æstuantes irà Bononienses ad vlciscendam iniuriam contemptus se pararent, & econtrà Foroliuienses priùs fundere sanguinem, vitasque ipsas, quàm pati iacturam libertatis cogitarent, inexpectato aduentu Berengarij confirmantur. Eum propterea Senatus supplex adijt, [erat Princeps Seuerus Marinellus] illius consilium, operam, & opem in hoc periclitanti statu rerum implorauit, & nè militare imperium dedignaretur obtestatus est. Rex laudatà virtute Conciuium, eos non solùm bono animo esse monuit, sed tàm vehementem concionem habuit,

vt omnes

vt omnes non priuatum commodum, sed solam Patriæ salutem intuentes, aurum, & argentum in publicum ærarium certatìm comportauerint, ipsæque Matronæ monilia, totumque muliebrem mundum communi incolumitati offerre non renuerint. Ingenti sic nummorum copia conflatà, locuples stipendium indictum est, quod multi etiàm exterorum meruerunt: & his aduentitijs, & nostratibus Copijs Berengarius attentè perlustratis, decem millia veteranorum militum inuenit. Postquàm verò per exploratores nouit adesse hostem, iàm à Fauentinis terminis in Liuiensem Agrum vexilla, & pedes inferentem, non diutiùs cohibere potuit alacritatem Ciuium expetentium pugnam, quìn aduentanti obuiam progrederetur, & instructis ordinibus, non modò excipere, sed illum adoriri festinaret. Signo dimicationis dato, apùd S. Mariam Nouam concursum est pari vtrinquè ferocià, atque impetu; cum Bononienses iniuria repudiati obsequij, nostros autèm zelus tutandæ libertatis lacesseret. Isti enìm pro oculis habentes discrimen Patriæ, & suorum sortem, cum non ignorarent; illos conditionem talem subituros, qualem aùt victi, aùt victores effecissent, ingenti constantià vim sustinuerunt, summoque nisu nudatis ensibus in hostem irruerunt. Diù in ancipiti victoria stetit, quæ ad Bononiensium partes inclinare videbatur, sauciato per telum Imperatore, & perturbatis Foroliuiensium copijs. At non despondit animum viso sanguine Dux inuictissimus, sed exemplo, & verbis pauidos erexit, discurrens equo, vbì præsens periculum ciebat, prælium integrauit, hostiles acies strenuè disiecit, & in apertam, effusamque fugam vertit.

Potitus castris, & impedimentis ad Patriam reuersus est, triumphali deuectus curru, intèr acclamationes, & festiuos prodeuntium obuiàm Ciuium apparatus. Nèc diù post Cęsenà, quæ Bononiensium vel fidem, vel amicitiam sequebatur, Foroliuiensium tutelæ, & administrationi restitutà, Præfecturà belli se se abdicauit, grauioribus Regni sui curis accersitus (1). Cum autèm ei Senatus pro summo beneficio tantas referre grates non posset, quantas debuisset, vt tamèn nonnulla grati animi officia persolueret, spectatæ virtutis cohortes Berengario dedit, quibus opportunè in propulsandis Hunis vteretur. Hæc bellicosa Natio ab extremis finibus Paludis Meothidis ęgressa, peragratà Germanià in transpadanam Galliam irruerat, vbì nèc sacris, nèc diuinis parcens, eam Regionem incendijs, rapinis, & cędibus miserè euertebat. Ludouicus, qui in turbulenta tempestate non gloriæ suæ velificari, & Populorum securitati curabat, sed Veneri tantùm, & desidiæ vacare, Hunnos omnia damnis, & terrore complentes, adoriri non ausus est. Quod vt animaduertit Berengarius, & Populos effęminati Regis sæuitiem, & mores odisse, eam prouinciam ingenti robore, ac constantià suscepit. Verùm cum Barbari intèr arma nati, non ruere ad prælium, sed bacchari viderentur, ac contemptores vulnerum, & mortis conferre manus, prudens, & sagax Berengarius primo conflictu improsperè commisso, non esse virium suarum intelligens multitudinem penè immensam coercere,

(1) *Sebastian. Minchiochius in Chron. M.S. Forol. pag.* 10.- *Alexander Paduanius in eisdem pag.* 17.

sanio-

sániori vti consilio constituit, & eam non ferro, sed auro superare. Tutior quidèm, & incruenta victoria fuit, quippè auidissima pecuniæ Gens, nummorum splendore excęcata, & victa statìm prędas, sarcinasque collegit, ac ad auitas sedes reuersa est. Sic liberatà ab Hunnorum furore Italià, Berengarius vndiquè à Populis prædicabatur, fatentibus illi deberi solium, quod Ludouicus immeritò tenebat. Vniuersorum obsequia, & studia auxerunt, plura Religionis, & liberalitatis argumenta; publicis enim, & priuatis calamitatibus consuluit; Templa, vel supellectili dispoliata, vel euersa restituit, & Sacris vasis piè decorauit [1]. At quantum eius mores iustitiam, pietatem, & munificentiam redolentes Itali deprędicabant, tantùndem Ludouici sordes, inertiam, & auaritiam inuiti patiebantur. Quæ quidèm Populorum studia, priusquàm ergà se refrigescerent, Berengarius experiri fortem cautius duxit, si res iuxtà votum contingeret, Competitorem deturbare. Ludouicus præsentis discriminis obuersatione expergefactus, quantas potuit contraxit copias, & in fatalem hostem castra mouit. Vtræque acies propè Veronam digladiatæ sunt, sed impari sanè dimicandi ratione, cum alter fiducià plenus ad victoriam proficisci, alter, quem malè gesti Regni conscientia angebat ad cladem trahi, viderentur. Ità Ludouici cohortes vìx primum incursum passæ sunt, nàm vertentes terga, & hùc, & illùc euadentes, vt incolumitatem dumtaxàt suam quærerent, desti-

(1) *Baronius in Annal. Ecclesiastic. sub an.* 903.

uerunt Regem ferò inconfultæ , & defidiofæ vitę pęnitentem , qui demùm circumuentus milite ad Victoris confpectum deductus eft . Rex comperto priorem clementiam fibi obfuiffe nimiùm , nullis adftringi conditionibus prudens voluit , nè fideret ampliùs tàm fędè periuro , cui foret ingerenda iterùm per feditiofos regnandi mala cupiditas. Ergò in pęnam turpiffimæ defectionis à priori fędere, mulctauit oculis victum , vt sic pacifico imperio Italiam regeret, quæ tamen nouis motibus inuidorum mòx concitata eft. Hi fiquidèm Rodulpho Burgundionum Regi Italum Regnum obtulerunt , optatiffimum fore Populis eius aduentum affirmantes, vt à compedibus inuifæ feruitutis diffoluerentur. Hæc fpes Rodulphum cæpit. Verùm Berengarius opus effe ducens ignem extinguere, antequàm inualefcens in incendium erumperet, inimicum ab Apenninis defcendentem , aduersùs ancipitem fortunam paratiffimus occurrit, & fignis collatis profligauit : quo infortunio ille territus in Burgundiam fuam fuperatis iterùm Alpium iugis reuerfus eft . Ea curà folutus Berengarius Chriftianæ Reipublicæ profuit : Cùm verò præfentaneam opem laboranti Ecclefiæ in Infideles, qui vfquè ad Lyrim fluuium omnia depopulabantur, attuliffet, à Ioanne X. fæpè expetitum, fed nunquàm acceptum Cęfareæ Infulæ ornamentum reportauit an. 915. [1]. In tàm fublimi dignitate collocatus Patriam decorare conftituit infignibus donis , nè apùd pofteros memoria excideret pietatis , & munificentiæ fuæ ergà chariffimam Parentem, qua nihil homini poteft

[1] *Baronius in Annal. Ecclef. ad ann. 915.*

effe

esse dulcius, nihil iucundius; mœnia scilicèt, quæ ad Orientem solem Vrbem sæpiebant, ære suo ędificauit, & regias Ludouici vestes, ac vexilla octo in Veronensi conflictu capta, ei largitus est. Verùm hìc Trophæa Senatorum Aulæ pendentia seruata sunt, donèc Martinus IV. Foroliuium in suam redegit potestatem. Tùnc enim muros eius iussu milites à fundamentis deleuerunt, & bellicà licentià signa, & paludamentum victi Regis rapuerunt. Erat incisum in marmore supèr apsidem Gottoniæ Portæ perennis beneficij monumentum:

DIVVS BERENGARIVS IMP. AVG. -- MOENIA, VALLVMQ. FOROLIVIO PATRIÆ -- PIENTISSSIMVS DEDIT ANNO IMP. III.

Huiusmodi lapidem transtulit pennicillo clari nominis Pictor Liuius de Agrestis, cum in Aulà consulari magnificè admodùm tùnc restauratà, plura Berengarij facinora vidisset iniurià temporis pænè perijsse; vbi antiquę manus labores dignatus est, noua claritate colorum, & vmbrarum recessu, vetustatis æmulator excitare. Ergò Berengarius tot rebus egregiè peractis, parto, & firmato Regno, cum iam sibi ad beatè viuendum diuturna securitas appareret, nefarià coniuratione oppressus est. Solebat antequàm Cęlum inalbesceret, nullis custodibus stipatus adire Templum, vt preces ad Deum funderet, eumque propitium in Populorum regimine haberet. Flambertus ingrati animi, & crudelitatis notam impiè aspernatus, Ductor Coniuratorum fuit, & occultis insidijs in incautum Imperatorem irruit, in eius pectore sicam immersit,

& ad

& ad pedes deiectum repetitis ictibus peremit. Hoc tristis, & lugendæ mortis genus, pius simùl, & inuictus Cęsar obiuit anno Regni sui trigesimo sexto, Reparationis humanæ 923. (1). At quàm execrandum flagitium fuerit, ipsæ innocentis cruoris maculæ testatæ sunt, in lapide supèr quem ille cadens eflauit spiritum impressę, quæ nulla lotionis curà posterioribus annis abstergi vnquàm potuerunt. Varia Scriptorum sententia est; circà eius legitimi Imperij tempus, quod alij ad octo annos proferunt, intrà quadriennium alij circumscribunt. Ab Vxore Berta Bauarica Gislam tantùm procreauit, Adelberto, Ephorediæ Marchioni in matrimonium collocatam, ex quo Berengarium II. Italiæ Regem enixa est. Erant illi frons lata, nasus oblongus, graues oculi dignitatem Imperatoriam referentes, prolixa concinnè barba, capilli breues, & ad cutem crispati, vt ex numismate penès *Ioannem Palatium* liquet (2). Hæc Berengarij vita, hic exitus. Reliquum esset huius Patriæ iura, quæ à Carnis reijciuntur, trutinare. Ne tamèn videat ingenito ergà Patriam amori nimiùm indulgere, rem exteris cognoscendam relinquo. Lubet tantummodò in medium proferre, non temporibus nostris eam de ortu Berengarij opinionem Foroliuij prodijsse, cum adhùc Berengariæ Gentis monumenta in antiquitatis caligine illucescant. *Leo Cobellus*, qui Annalia conscripsit circa annum 1450.

(1) *Liutprand. lib. 2. cap. 2. Carolus Sigonius de Regn. Ital. lib. 6. ad an. 923.*
(2) *Ioannes Palatius in Aquila Saxonica pag.* 78.

refert

refert ingentia Liuiensis Reipublicæ per maximam Flaminiæ partem incrementa, cum à potentibus Familijs Berengaria, Orgoliosa, Brandula, & Calbulensi regeretur (1). Nèc Tiberij, Tullij, & Lelij de Berengarijs nomina, & gesta perierunt. Primus enim filiam Allorio ab Affia Ordelaphorum Auctori connubio iunxit [2]; Alter in communi lętitià captæ à Fidelibus Hierosolymæ ligneam Arcem in maiori Foro erectam, ciuilium cohortium Ductor superauit an. 1099.; Tertius Bonifacio, & Philippo de Torniellis Optimatibus Foroliuianis filias nuptui concessit an. 1341. Patebat in D. Mercurialis tumulus, in quo cineres huiusce Stirpis seruabantur depositæ, & in lapide Sepulchrali hæc verba legebantur: *Semina Berengariorum*: Erat etiàm ibì scalpro impressum Epitaphium *Lemiatæ de Berengarijs*, & fusili arte gentilitium stemma Bertę similitèr de Berengarijs tribus obliquis Zonis discriminatum in sacrario cernebatur. At quamuìs in tenebris vetustæ ætatis versemur, ab his quæ euaserunt à temporis edacitate documentis constat, quantùm recentissimus Scriptor hallucinetur, qui asserere non dubitauit nupèr Foroliuienses Berengarij simulacrum in prospectu occidentalis Portæ posuisse, vt hoc commentum prætereuntibus imponerent. Tandèm Scriptores exteros addam, qui nostras partes suffulciunt, & tuentur. *Fatius de Vbertis*, Florentinus Vates, Berengarium Liuiensem

[1] *Cobellus in Chron. Forol. M. S. part. 1. pag.* 55.

[2] *Sebast. Minciothius in Chron. Forol. M. S. pag.* 12. - *Alexand. Paduan. in eisdem pag.* 57.

his

his rythmis modulatur : *Poi Berengario Forliuese venne, Al quale posi in testa la Corona : Quattro anni poi la gouernò, e ritenne : Prode fù in armi, e de alti mestieri : Altrui fè guerra, e molta ne sostenne* (1). Idem paritèr sentiunt *Cherubinus Ghirardaccius*, *Dominicus Millinus* referente *Francisco de Rosieres*, *Ferdinandus Vghellus*, *Matthæius Vecchiazzanus*, *Ioannes Ioseph Vaglianus* (2), & alij, quibus testimonijs compertissimum est, nèc nostris diebus Berengariorum nomen in lucem emersisse, nèc me dicta Conciuium, quorum auctoritatem prætermittam, eo ingenio, atque arte confouisse, vt in Patriâ meà Regis, & Cęsaris ortum fabularer.

TAm gloriosum Regem subsequentur Proreges, & Senatores Almæ Vrbis, quorum dignitas olìm regalem propè contingere putabatur. Ipsi nimirùm Reges Castellæ Henricus, Neapolis Carolus, & Robertus, Cypri Vgo, Ludouicus Boius Imperator, & alij plerique nihil supremæ conditioni detrahere amplissimum Magistratum iudicantes, summis eum studijs affectarunt.

NARDINVS DE NARDINIS illustres belli

(1) *Fatius de Vbertis in Dictamundo cap.* 22.

[2] *Ghirardac. in Indic. Hist. Bonon. ad lit. F. - Millinus in gestis Comitisſ. Mathildis. - Vghel. in Ital. Sacr. Tom.* 2. *in Episc. Forol. - Vecchiazzan. in Hist. Pompil. part.* 1. *lib.* 7. *- Vaglian. in Vitis Archiep. Mediol. pag.* 183.

gradus

gradùs consecutus est, sternente tramitem virtute, & comitante fortunà, quarum præsidio sub Roberto Rege obtinuit vniuersum Neapolitani Regni moderamen; id ęgrè quidèm ferentibus, quos ingenio, strenuitate, & prudentià vicit. Hoc regimen quàm sapientèr obierit, fauente admodùm Rege, cuius felicitatem sempèr incomparabili solertià quæsierat, diuturnum administrati muneris exercitium satìs probat. Per septem nempè annos præfuisse Apulis compertissimum est, vsquè ad annum 1317. [1]; an verò in tàm sublimi dignitate occupatus vità defecerit, hactenùs in tenebris vetustatis delitiuit.

ANDREAS GVRIOLVS Bursi filius sub varijs Principibus militarem vitam fecit. Cohortis grauis armaturæ Præfectus, primùm Romanæ Ecclesiæ fidam operam contulit, deindè Venetæ Reipublicæ, & tandèm Vladislao Apulorum Regi, qui videns fortem Virum cęteris Ducibus consilio, animi magnitudine, & constantià præcellere, Exercitui præfecit vniuerso, & demùm in Vicarià potestate constituit an. 1412. (2). Quot autèm annos gesserit supremas vices, & vbì diem suum clauserit non constat. Ei superstes Guriolus filius cum ad Patriam, à qua Genitor cum optimatibus Guelphorum elimnatus exulabat, reuerti prohiberetur, Cęsenæ in exilio decessit postremus Guriolę

(1) *Leo Cobellius in Chron. Forol. M.S. part. 1. pag. 57.*

[2] *Idem part. 1. pag. 1. - Alexan. Paduan. in Chron. Forol. M.S. ad an. 1412.*

ftirpis (1).

HECTOR BARTOLINVS, in quo & legalis ſcientia, & cinguli equeſtris decus auitæ nobilitati incrementum dabant. Varijs togæ muneribus egregiè perfunctus, Bononienſem Præturam geſſit an. 1455.; vndè iàm per omnium ora clariſſimus, ad ſummam Capitolij Dignitatem euectus eſt [2], quam intèr cęteras in Italià conſpicuam, nihil fraudatà Quiritum expectatione compleuit.

CECCVS MALDENTIVS domi, foriſque haud vulgarem gloriam nactus eſt, ſeù in publicis officijs gerendis Patriæ felicitati ſtuderet, ſeù ſub galeà fortitèr decertans inſudaret. Intentior tamèn in eo fuit literarum amor, quàm militiæ; Togatus ſiquidèm Præfecturas obijt, & antè decimum quintum ſęculum in Senatoria Sellà collocatus, iura Romanis dixit. Sunt qui ferant in eodem gradu Maldentem conſediſſe ſub anno 1406., & eius Stemma Capitolij muris confictum, ſęculi ſuperioris initio dumtaxàt perijſſe (3), quod tamen cum non viderim certis documentis roboratum, nèc approbo, nèc refello.

SIGISMVNDVS HERCVLANVS in maximis occupationibus nunquàm intermiſit ſcientiarum ſtudia, quibus, & prudentià ſimùl magiſtrà rerùm, optimè paratum regendo ſe reddidit. Fuit enim

[1] *Andreas Bernardus in Annal. Forol. M. S. pag.* 135.

(2) *Ex Cathal. antiq. Viror. Illuſtr. Forol. ſub an.* 1455.

(3) *Ex Liter. paten. Commun. Forol., Dat.* 10. *Iulij* 1655., *manu Horatij Marcianeſij*.

Florentiæ

Florentiæ Iudex, Perusiæ Prætor an. 1483., & insupèr Senator Almæ Vrbis (1); quibus, alijsque officijs apùd Ciues, & exteros egregium nomen collegit.

LVDOVICVS VRSIVS tanquàm ad scientias, & arma natus, Ciuili Iuri, & rei militari studuit, pacis, & belli Præfecturas obiturus. Solemni pompà Equitis Dignitate à Pino Ordelapho insignitus; cum in Hetruria prò Florentinà Republicà summo Imperio dimicantem secutus est; quo deindè molestà ægretudine correpto, Vicarià potestate in Ferdinandum Neapolis Regem copias etruscas duxit an. 1477. Verùm extincto Pino, se ad Togæ munera conuertens, Romæ Senatorium adeptus est, Matthæo Tuscano Mediolanensi subrogatus an. 1481.; quod tantà æquitate, & temperantià exercuit, vt illum Pontifex biennali Magistratu dignum reputauerit [2]. In Patriam reuersùs, vbi & opibus, & patrocinijs eminebat, cum funestæ coniurationi ab Andrea Patre in Hieronymum Riarium instructæ, consilium præbuisset, licèt bonis omnibus mulctatus, constantèr infortunium tulit, & apùd Camertes in Præturà, vt Sapientem decet, humanarum vicissitudinum contemptor occubuit anno 1497. (3).

(1) *Ex rogit. Spinutij Aspini 13. Maij anno 1483. - Archang. Albertin. in Chron. M. S. Forol. pag. 432.*

(2) *Ioan. Maria Crescimben. de Statu S. Mariæ in Cosmedin lib. 3. pag. 152.*

(3) *Andreas Bernard. in Annal. Forol. M. S. pag. 136. - Albertinus pag. 432.*

 PINVS.

PINVS NVMAIVS vtriusque Iuris, sed præsertim Pontificij, cùm illustrium Maiorum exempla sequi proposuisset, in celeberrimis officijs Iustitiæ, Romæ Senator, Mantuæ Prætor an. 1505. (1), & alibi subintendendo Iudex virtutem, ac optimas animi sui dotes fecit clarissimas, quæ sicùt meruerunt Vrbium earum beneuolentiam, ità non citò lapsuram egregię administrationis memoriam apùd illas reliquerunt.

IOANNES MORATINVS legum scientiam cum bellicæ Artis peritià coniunxit. Pro S. Sede Gentilium suorum vestigijs insistens, forti, & inuicto corde primùm dimicauit, mòx à Iulio II. ad Capitolinam Dignitatem euocatus an. 1506. (2) in Polidori Tiberti Cęsenatis locum, prudenti regimine Quirites fortunauit. Tandèm in Bononiæ Pręturà Vir toti Italię notissimus ob munera, & rerum gestarum famam à viuis excessit an. 1511.

DE EXERCITVVM IMPERATORIBVS

CAP. II.

FVLCHERIVS CALBVLVS

INclytum Patrem Ioannem habuit, Petræ Appiæ, Arci Elmicis, alijsque montanis locis imperantem, quę quidèm Ditio vires augebat Calbulensium Familiæ, nulli, quæ tùm

(1) *Alex. Paduanius in Chron. sub an.* 1505. - *Albertinus pag.* 432.

(2) *Crescimbenius lib.* 3. *p.* 154. - *Albertin. p.* 432.

in Pa-

in Patriâ floreret, nobilitate secundæ. Vocatus naturæ ingenio ad belli paritèr, & pacis munera obeunda, vtrisque egregiè perfunctus, magnam nominis celebritatem comparauit. Mediolani, Florentiæ, & Mutinæ Præturas, ac bis Bononiensem Præfecturam obijt [1], quarum alterà Ius intèr Ciues dicebatur, alterà militaris Imperij regimen exercebatur. At non minimum interuallum vitæ in simultatibus contriuit, & in dissidijs Guelphæ factæ confouendis, vt Ghibellinæ præualentes vires vel conficeret, vel saltèm infirmaret; qua tactus dominij prurigine, cui præsens obstabat Orgoliosæ Gentis fortuna, suopte victus voto, aduersùs eam pepigit fędus, cum Ordelaphis, illosque licèt iamdiù aduersarios vocauit in sodalitij sortem, quam suorum armis tentare potuisset. Ergò simùl vtraque Gens coactis clientibus, & socijs, paratissimas copias decem mille peditum, & equitum quingentorum conscripserunt, quibus repentè in Regnantes irruère. Prącerant agmini primo Paulucius cum Fulcherio fratres; succedebant cum cohortibus suis Robertuus Glaceoli Comes, & Sinibaldus Ordelaphus, quem deindè sequebantur Raynerius, & Ioannes Calbuli; quartum exercitus ordinem implebant Zappettinus, & Ceccus à Petrà acutà, ac Antonius Ordelaphus; mediam verò aciem Ceccus Ordelaphę Familię primas, ac columen moderabatur. Ità procedentes Vrbem aggressi sunt an. 1315., frustrà populsantibus Mar-

[1] *Cherub. Gherardac. in Hist. Bonon. part. 1. lib. 1. pag. 163. & lib. 12. pag. 167., part. 2. lib. 19. pag. 3., & lib. 20. pag. 57., & 61.*

chesio

chesio Orgolloso, & Ferratino Malatestà infractis animis impetum inimicorum, & occupatis vijs, in Foro maximo summà contentione vtrinquè dimicatum est. Victis demùm intùs Competitoribus, partim abactis, partìm interfectis, cessit Ciuitas nouis iamdiù affectantibus Dominis. Cum verò nunquàm fida sit in Regno societas, Ceccus Ordelaphus propriæ securitati, magìs quàm gloriæ respiciens, Fulcherium nihil de consorte dominij suspicantem deturbauit. Deceptionis huiusmodi quærebat vltionem Calbolus, nisi vigilantia cautum Dominatorem fecisset, quam vt vicissìm eluderet, opportunum tempus, & rerum vicissitudines morabatur. Anno igitur 1321. delecto militum habito, congregatisque fęderatorum subsidijs, fiducià plenus ad Foroliuij męnia vires, & arma contulit. Ceccus autèm, qui incredibili penè sagacitate futura prænouerat, intestinis motibus sollertissimè cauit, Ciues modicæ fidei detrusit, & ità Patriam muniuit, vt Fulcherius clientum ope destitutus, omni spe victoriæ positâ, in Picenum abierit, vbì magni populorum tumultus, passìm arma canentibus tubis æstuabant. Tùnc enim Auximates, Recinetenses, & Firmani obduratis in seditione animis, obsequium Marchionis, qui pro Romana Ecclesia vniuersæ Regioni præerat, audactèr recusabant. Is audito Fulcherij aduentu, quem ingens belli peritia commendabat, ad stipendia, & imperium Pontificiorum accersiuit, vt perduelles ad obedientiam, Sacramenti lege firmatam, armorum viribus reuocaret. Cum verò nèc minis, nèc terrore concussi in proposito perseuerarent, Fulcherius eduxit in aciem copias an. 1322., & sub

& sub Auximo montani situs asperitate, sed magis Ciuium pertinacià firmo castra posuit. Hoc postquàm diù, & militaribus dolis, & apertis impressionibus labefactasset, summo tandèm conatu facto, per valla, per muros in Vrbem peruasit, quam interfectis Actoribus tumultus, direptione, flammisque absumpsit. Nihil minuit Recinetensium audaciam infortunium amici Populi, quo minùs defectionis consilium seruarent: in eos propterea Fulcherius auidas prædæ cohortes impulit, Ciuitatem obsedit, incessanti assultu fatigauit, & tandèm victor expugnauit, nèc modicà factà cæde vastauit vndique incendijs. Intereà Firmani funesta exempla ob oculos habentes, nè in supremum discrimen adducerentur, per Caduceatorem veniam errati flagitantes, deditionem nullis pactis circumscriptam percusserunt [1]. Ità Picentibus sedatis, depositoque Imperio, Fulcherius in Flaminiam redijt, cum Ordelaphis inducias sub pacis nomine sanciuit, & stimulis gloriæ concitatus eam in alijs bellis conquisiuit. Multos post annos Franciscus Ordelaphus Cecchi successor, & frater, licèt ex Honestina Fulcherij sorore natus, cum vetus odium in Calbulenses, neglectis legibus consanguinitatis enutriret, ac illos delere moliretur, an. 1339. oppidum Calbulum eorum Ditionis munimentum, omnibus artibus, ac nisu adortus est. Verùm cum inaccessam Arcem optimè Fulcherius militibus prçsidiarijs firmauisset, & validam opem à Flaminiæ Dynastis impetrasset, præsertìm à Thaddæo Peppulo

(1) *Leo Cobellus in Chron. Forol. M. S. part. 1. pag. 57.*

Bononi en-

Bononiensium Principe, eam à manibus furibundi hostis vindicauit. Sic Iacobo Thadei filio intèr montium angustias Ordelaphensem aciem profligante, & Fulcherio mirà virtute, & constantià impetus hostiles retundente, præstantissima munitio seruata est, in qua ipse tandèm palmis, & annis plenus dies clausit. Fuit illi morum grauitas, ab oris, & oculorum feueritate spirans, quam *Villanus*, & *Bonafignus* à sçuitię profectam crediderunt, forsàn excidia rebellium Piceni Ciuitatum metientes. Tradit *Martorellus* Fulcherium, Auximates in Vrbani V. fidem redegisse an. 1360. [1], quod si Fulcherio, non huic certè, sed iuniori (huius enim nominis plerique intèr Calbulenses recensentur) tribuendam esse opinor.

FRANCISCVS ORDELAPHVS.

EX potenti Ordelaphorum familià, Genitoribus Sinibaldo, & Honestina Calbulà ad humanarum rerum vicissitudines præcipuè visus est nasci. Primos florentis ætatis annos militiæ concessit; maturiores amplitudo Ditionis illustrauit, qua Ciuibus metuendus, & exteris euasit; postremos verò multę, & graues calamitates inuoluerunt. Eius æui Scriptores, & posteri non sanè definierunt vtrùm, virtutes, an damnandi mores excesserint: fuit scilicèt adeò strenuus, constans, & prouidus, vt nèc illi in cer-

(1) *Aloysi Martorellus in Memor. Histor. Auximi lib. 3. cap. 4. pag.* 158.

taminibus

taminibus robur, nèc inconcussus in periculis animus, nèc in aduersis rebus consilium vnquàm defecerint. Profusa porrò ergà milites eius liberalitas extitit, quorum laboribus mercedem non tantùm auro persoluit, sed mansuris diuturniùs beneficijs rependit; contrà verò præcipitis iræ fuit, pertinacis, sęuique animi, nèc non ęffrenis vel per nefas libidinis, quamquàm Ecclesiæ iura prohiberent. Belli disciplinà à Cecco fratre institutus est an. 1337. cum Fauentini Dominio Lugi, Ordelaphæ Domui obtemperantis, inhiarent. Franciscus vt inimicorum consilia frustraretur, & præsens discrimen militari dexteritate caueret, infesta signa in Agrum hostilem impulit. Sic atrox, & omnium opinione crudelius intèr confines populos bellum efferbuit, quos fęderatę Ciuitates ex Tuscià, & Cisalpinà Gallià, iuxtà singularum vires, & studia subsidiarijs cohortibus roborarunt. Per biennium acritèr certatum est, quo Franciscus interuallo varijs casibus pugnarum, & velitationum eruditus, perfectam bellandi Artem, tùm ab experientià magistrà rerum, tùm ab alacri admodùm indole suscepit. Quanta fuerit eius in hac facultate peritia patuit præcipuè, cum Foroliuium arma Pontificis obsiderent anno 1331.; Cecco enim fratre à viuis excedente, ipse Patriæ defensionem ea virtute, & fortitudine sumpsit, vt obsessores, qui anteà victoriam impressionibus suis confisi certò sperabant, ob Successoris Principis prouidentiam, & inuictum animum de soluendà iàm obsidione cogitarent. Ille verò cum nouisset non suarum virium esse diutiùs obstare longè validiori potentiæ, constituit inseruire tempori, & initis honestissimæ de-

 ditionis

d'tionis legibus , Forumpompilium , vbi dominaretur se recepit. Tùm Bertrandus è Podietto Pontificius Legatus, Æmiliâ suæ potestatis factâ, ad res nouas animum nimis alta voluentem eleuauit, & copias in Raynaldum Estensem Ferrariæ Marchionem conuertit. Raynaldus antequàm obsideretur, suos milites, & subsidiarios in Bertrandum eduxit, & felicitèr commisso prælio profligauit. Intèr captiuos Duces, exauctorati Flaminiæ Reguli numerabantur, quos non sub rigidâ custodiâ Victor habuit, sed benignè exceptos liberalitèr dimisit, vt potiri veteribus dominijs niterentur. Franciscus, cui acerba regni iactura torquebat animum, euentus huiusce opportunitatem arripuit, & paratas in plaustro fęno graui latebras ingressus, primo mane per inclinatum pontem Portarum vigiles decepit. Mòx à dolis erumpens, elato ense, audacique clamore ad arma Clientes, & Ciues excitauit in Pontificiorum excidium; nequè frustrà vox Principis audita populo, qui prorumpens domibus passim in excubias fecit impetum, & præsidio partim trucidato, partim abacto, ei rursùs fidem iureiurando pollicitus est. Similis omninò commutatio rerum Cęsenæ contigit, vbi Rambertus Glaceoli Comes Præturam, Ordelaphus Præfecturam adierunt. Is verò benè Socio callidior solus in Regno esse machinabatur, passim disseminans Rambertum affectare Ditionem, & opprimendæ libertatis consilia moliri, Populum ad seditionem vocauit. Tùm Plebs incondita fidem adhibuit, furensque Rambertum à Magistratu, & Vrbe eliminauit; sed cum se tutam, & extrà discrimen seruitutis iudicaret, duriora vincula subijsse

bijsse nouit. Franciscus etenim competitore detruso, qui solus obsistere potuisset, superbè imperare cępit, & eos omnes præcellere formidine, quibus animus rebellandi superfuisset. Sic partum dominium armis latiùs protulit; præstantissimam nempè Rouersani Arcem, Brittinorium situ validum, montana Ramberti castra, Duadulam, Castrocarium, Meldulam, aliaque leuioris nominis oppida subegit, ac demùm in Feretranà Regione inaccessam S. Leonis Arcem, à Francisco Petrelano erogatà pecunià coemit. Hanc potentiam in vi, & bello positam colebant subditi, timebant exteri, & confines Reguli obseruabant; cum præsertim ille magnas affinitates pepigisset, clientelas contraxisset, regijsque patrocinijs communitam reddidisset. Anno siquidèm 1347. Ludouicum Pannoniæ Regem ingenti exercitu ad vlciscendam Andreæ fratris necem in Neapolitanum Regnum properantem, non solùm Foroliuij, & Cęsenæ selecto equitatu, & regali decore obuius excepit, sed breui in Apuliam secutus est. Ibi rebus benè, ac felicitèr gestis, sicùt consors victoriarum fuit, ità congruam laboribus suis mercedem gloriæ reportauit: Qua Pannonici Regis, & Ludouici Boij Cęsareum nomen vsurpantis tutelà confirmatus, nèc iubentem Pontificem audiuit, nèc diras Ecclesiæ minitantem vnquàm pertimuit. Cum autèm perenni pace, & securitate potiri in omnibus crederet, fatali bello circumuentus est, quod illi supremas calamitates attulit. Etenim Innocentius VI. à primordijs sui Pontificatus constituit, vel Tyrannos Romanæ Ecclesiæ oppida occupantes pellere, vel saltèm cohibere, vt imposterùm seruantes fidem,

& eius mandata venerantes debitum vectigal persoluerent. Difficilis prouincia Cardinali Ægidio Albernotio Hispano commissa est, qui licèt sacris muneribus vacaret, tantà in re militari laude ornabatur, vt nulli peritissimo Imperatori posthabendus esse videretur. Is classe copijs, & commeatibus instructà, secundum cursum tenens, ex Gallià Narbonensi anno 1352. ad litora Tyrrheni maris appulit, cohortes in Patrimonio D. Petri exposuit, & euaginato ense, Vmbriæ, & Piceni Dynastas aùt eiecit, aùt ad obsequium reuocauit. Mox bellum in Flaminiam transtulit, vbi Polentanos, Alidosios, ac demùm Manfredos portorio præscripto, & imminutà potestate vectigales fecit. Solus Franciscus Ordelaphus, quamquàm Socijs, & Patronis destitutus in sua pertinacià obdurruit, paratus de vita priùs, quàm de Regno periclitari. Ei nempè Carolus IV. Cęsar, quem Pisis commorantem adire contendit, opem, & accessum denegauerat, cęterique Regionis Principes futuris malis opportunè consulentes, ab eius amicitià discesserant, & Innocentio Pont. Maximo fidelitatis sacramentum dixerunt. Verùm vt Ægidius inspexit virtutem, & duritiem hominis, cum eo, seueritate posthabità, lenitèr agere constituit, nèc inhonestis conditionibus, atque etiam oblato summo exercitus imperio, animum superbum delinire, & à sustinendi belli sententià deijcere satiùs iudicauit. Cęterùm cum illecebras, & minas inanes esse compertisset, eius peruicaciæ, & crudelitatis Pont. Maximum certiorem fecit, qui Franciscum de hęresi suspectum opinatus, Ecclesiasticis diris deuouit, & æternæ vitæ præmia proposuit

fuit Fidelibus iis , qui signo Crucis armati aduersùs illum stipendia meruissent. Tandèm Crucesignatorum Ducem renunciauit Ludouicum Hungariæ Regem , vt tanti apparatus famà pertinacem Tyrannum expugnaret. At ille magis obduratus execrationes contemnere , & in colentes Romanæ Ecclesiæ auctoritatem debacchari non cessauit. Quibus Ægidius inspectis, à vaginà gladium eduxit , & anno 1357. partem copiarum in Cęsenatem agrum impulit , vt ibi infensæ discurrerent , tumultus miscerent , & cuncta depopularentur. Commoti damnis Ciues , qui iàm crudele oderant Francisci dominium , se vindicare à seruitute decreuerunt , & reclusis vltrò portis , excipere prædabundos hostes. Quod postquàm animaduertit Martia Francisci coniux , strenuissima heroina , & sexus fęminei prodigium , in Muratam (sìc exterior ambitus Arcis vocabatur) cum præsidiarijs militibus recessit , ad subeundos quoscumque casus , & mortem ipsam oppetendam prompta. Legatus accepto per nuncios felicis rei euentu , statim cum reliquo exercitu Cęsenam conuolauit , vt Arcem cogeret ad deditionem. In Pontificijs castris centum , & octoginta equitum turmę censebantur , & numerosus peditatus : Ordelaphus autèm in præsidijs collocauerat equitum quatuor millia , & nonaginta cohortes peditum , partìm ex subditis conflatæ , partìm auxiliares , partìm mercede conductæ. Cùm intereà præualentem numerum inimicorum dignouisset , nèc in patentibus campis periclitari fortunam pugnæ absque notà temeritatis posse , munitionibus , & castris egregiè communitis , cauere ab incerto præliorum exitu,

& vim

& vim vi repellere nisus est. Verùm haud diù post Cesenati Arce summo conatu à Pontificijs impetità, occulto cuniculorum opere prostratis vallis, & recentibus etiam septis, atque aggeribus, quos Martia prouida, & generosa custos impressionibus hostium opposuerat, euersis, cum maxima turris in meditullio ædificata, tota palis innixa, tremeret, & ruinam minitaretur, Ægidius ad flectendam inuictæ mulieris constantiam, Ioanni Vbaldino Suxinanæ Comiti, qui sub Ecclesiæ vexillis dimicabat, in mandatis dedit, vt filiam adiret, & denunciato mortis proximæ periculo eam ad sanius consilium reuocaret. At neque preces, neque lacrymæ Genitoris Martiam à proposito detorserunt; quin audiens asserentem, se nunquàm dedituram Arcem, nisi Vir suus id imperasset, virtutem admiratus, & certæ compatiens neci, ad Legatum lacrymabundus rediit. Quod fatale consilium cum milites Propugnaculum tuentes improbarent, tumultu facto conclamarunt, se nolle vitas totiès gloriosis pugnis, & magnis discriminibus oblatas, turpitèr sub laterum congerie terminare. Hac seditione inspectà, Martia sententiam immutauit, & deditionem pepigit, ea præsertim lege, vt defensores quò mallent, cum sarcinis, rebusque suis illesi demigrarent; ipsa verò cum liberis, & nepotibus captiua remaneret. Verùm cum Ordelaphus infortunia pati, & aduersis resistere fortis esse prædicaret, non despondit animum, sed potiùs meliora sperans in pertinacià confirmauit. Legatus Cesenà captà, in Brittinorium castra mouit, quod sub Galeotti Malatestæ auspicijs felicitèr subegit in conspectu magnæ Societatis,

tatis, ad Ronchum flumen intentato subsidio confidentis. Nouerat, si quisquam, sagax Ægidius Franciscum in feroci phalange spem suam posuisse, vt propterea simili tuitionis fiducia caderet, grandi auri, argentique pondere erogato, venales copias ab Ecclesiastica Ditione amouit. Funesta conditio rerum, quæ prosternere humanam constantiam potuisset, nihil Ordelaphi inconcussum pectus infirmauit in suis ærumnis percalescens; nàm cum ipsà desperatione confligari constituit, nisi temporis vices salutarem opem attulissent. At priusquàm caritas gliſceret; quantam potuit annonæ copiam in Vrbem inuexit, reliquas Arces validiùs muniuit, & Ciues sçuum Regnum detrectantes, pauore mortis in fide continuit. Vbi Carilla nouit Francisci peruicaciam, Foroliuium, ducto in coronam murorum exercitu, in quo pedites viginti millia, & equitum duo millia numerabantur, latè clausit, ac illud premere vehementèr cępit, damnis agrum afficere, & impressionibus Vrbem agitare. Dum verò mala obsessorum augerentur, & vel nulla, vel modica subsidij spes populo in angustijs laboranti superesset, Albornotius ab Innocentio Pont. Max. in Galliam Narbonensem intempestiuè vocatus est. Eo ab Italia migrante Arduinus Abbas Cluniacensis imperium exercitus, & oppugnationis sumpsit. Ordelaphus Ægidij discessu audito summoperè exultauit, ac minimè ignarus nouum Ducem, bellicæ rei scientià modicè peritum, non esse cum veterano comparandum, intumuit. Itaquè crebriùs pontibus portarum inclinatis erumpebat, & velitationibus militari artificio instructis, plerosque inimicorum perimebat, & nemine

& nemine ex suis desiderato, in Ciuitatem recedebat. Quibus detrimentis Legatus terrefactus, ablatis tabernaculis, ad Ronchum flumen castrametatus est, & fossis, vallisque castra circumsepsit. Cum verò Pontifex, quem enormitas sumptuum angebat, belli diuturnitatem Arduini inertiæ tribueret, & Ægidij strenuitatis meminisset, vt infirmas Francisci vires penitùs deleret, eum in Æmiliam remisit. Anno igitur 1358. ad finem properante, in tentoria venit, sed à premenda Vrbe hyemis accessione retardatus est; vias tamèn vbique insedit, vt inopiam commeatus augeret, & Ciues iàm diù inclementiam Principis ægrè ferentes, famis etiam aspectu ad defectionem tentaret. At Franciscus res in supremo discrimine versantes non deseruit, sed vnum remedium labenti, & propè desperatæ Ditioni videns, magnam Societatem, licèt in summà difficultate pecuniæ, ad stipendia denuò accersiuit, mixtamque in priuatis domibus, cum mulieribus, & pueris rapacem militiam collocauit. Hæc iniuria non solùm omnes ab eius amore, & reuerentià disiunxit, sed ad furorem acuit: quod cum prudens Ægidius resciuisset, nèc sanum esse existimaret certam victoriam incertæ dimicationis fortunæ concredere, septem, & quadraginta millibus ducatorum auri dinumeratis, subsidiariam phalangem à Flaminia amouit. Intereà Castrocarium, Meldula, Aureolum, Petra Appia, & alia castra mœnibus præcincta ad pontificiam fidem redierunt; nequè propterea vices huiusmodi, & calamitates, furentem audacià Franciscum inflexerunt. Mox tamen Ioanne Aulegio suadente, Pridie nonas Iulij an. 1359. Patriæ dominium

minium perditè suo mœrore confectus dimisit. *Ioannes Genesius* belli Ægidiani scriptor, Epistolam commendatitiam Barnabæ Vicecomitis refert, qua Insubriæ Princeps Legatum obsecrabat, nè præclarissimæ Stirpis Virum, non aliâ labe, quàm tyrannidis notà fœdatum, pateretur turpem inopiâ vitam traducere à Progenitorum dignitate abhorrentem [1]. Quibus Barnabæ officijs Ægidius ad lenitatem adductus, clementèr ea vti victorià constituit, & per decennium Foripompilij, & Castrocarij Vectigalem Franciscum declarauit, vt eo subsidio lapsę Ordelaphorum fortunæ consuleret. Ità porrò Carillæ placuit Ciuitatis amęnitas vndique turribus refertæ, vt eam Sedem Italicæ Legationis fecerit; ibì deindè Palatium ingens, ac magnificum construxit, Forum lapidibus constrauit, & perutiles leges à suo nomine Ægidianas appellatas, quæ adhùc florent, promulgauit. At non multò post vniuersæ Regionis tranquillitas turbata est; nàm cum Aulegius ex Bononiæ Rectore sibi superbè dominium asciuisset, & ab armis Bernabouis peteretur, diù resistere desperans, eam Vrbem in Firmanam commutare non renuit, vt procùl à viribus, ac minis præpotentis hostis imperaret. Hanc contumeliam sibi ducens ab Ægidio irrogatam Vicecomes vlcisci contendit: In Bononiam nempè formidando exercitu vim fecit, & Franciscum Ordelaphum, & Ioannem Manfredum, qui ad priscas ditiones aspirabant, vt per Æmiliam turbas concitarent, prouocauit. His hor-

[1] *Ioannes Genesius de Sepulueda in Compen. Belli Ital. lib. 2.*

tamentis Ordelaphus porrexit aures, cum vetus Regnum deperiret; dolos instituit, & clientes ad rem iuuandam spe melioris fortunæ accersijt. At statimàc Patriam adortus est., insidiæ Pontificijs Ducibus, qui Ciuium omnes motus obseruabant, ità patuerunt, vt malè adspirantis Francisci exierit incàssùm assultus, & opus habuerit se Forumpompilium refugere. Ductores præsidij consilio inito, vt maiora mala cauerent, quæ prodire ex tumultu poterant, illius Auctorem, ad sustinendam oppugnationem imparatum, obsederunt. Cum autèm sagax Ordelaphus videret se expertem virium, & bellici apparatus, nèc aditum, aùt saluti, aùt fugæ superesse, simulauit tentati facinoris pœnitentiam, & se in obsidem fidelitatis, Pompilianam Ciuitatem in Pontificijs manibus depositurum, donèc æstus Bononiensis expeditionis quieuisset. Firmatis concordiæ pactis, ad signandas tabulas Anconem, vbi tùnc Ægidius supplementa militum habebat, progressus est. Qua cognità ab Legato indolis instabilitate, noua sempèr molientis, non solùm percussas conditiones Pacis repudiauit, sed eum in carcerem coniecit, & mortis metu adegit, vt quibuscumque iuribus Ditionis abdicatis, apùd Clodiam Venetorum exularet. Annuit per vim legibus ijs Franciscus, vt à custodià elaberetur; at vix in libertatem positus, spem eius decepit, non inhonestum periurium ducens, cum ille publicam fidem neglexisset. Quaproptèr citato itinere ad Bernàbouem propè Bononiam castrametantem se se contulit, qui officiorum priscæ amicitiæ non oblitus, cum ingenti benignitate excepit,

& exer-

& exercitus sui Imperatorem dixit (1). Nec defuit eius expectationi Vir peritissimus militaris rei, arctiùs siquidèm Ciuitatem clausit, acriùs impetijt, & intercluso Aqueductu frumentarias molas agente, metuendam famem intèr obsessos inuexit, vt iàm omnes salutem laborantibus rebus desperarent. Hanc animorum ægritudinem, quæ ciuium corda premebat, inexpectatum subsidium hilarauit; etenim Galeottus Malatesta, Petrus Nicolaus Farnesius, alijque Ecclesię Ductores, per medios ferè hostes nocturnis tenebris protecti, in Vrbem penetrauerunt, & salutarem opem prostratis omninò rebus attulerunt 17. Cal. Iulij an. 1361. Sic mœrore in lętitiam verso, & Populi audacià confirmatà, postridiè eductis, & in suas acies redactis copijs, congredi aperto marte statutum est. In planicie D. Rophilli collatis signis, & post atrocem pugnam fusis Insubribus, ac profligatis, Bononia tandèm ab imminentibus malis liberata est. Tùnc fortè Franciscus aberat, ab exercitu digressus cum Equitum veteranorum turmis, vt Lugum oppidum, si in illud fortè hostes inuasissent, tueretur. Infaustæ cladis nuncium magno cordis dolore accepit; at cum infortunijs colluctari solitus, nouas seditiones miscere, & aggredi Foroliuium cogitauit. Rem tamèn prudens meditatus, expectandam temporis opportunitatem duxit, & interim Venetijs declinandas iniquæ fortunæ vices. Dùm autèm illùc graderetur, apùd Clodiam morbo correptus, vitam tot casus prosperos, & aduersos

(1) *Bernardinus Corius in Histor. Mediol. part. 3.*

alternantem terminauit [1]. Erat disciplinæ militaris admodùm studiosus, vt ipsa pacis tempora in ludicris bellis collocaret. At per otium componere venenum acutissimi generis consueuerat, quod supèr prunas effusum, ex vi pestiferæ naturæ, per nares ad cor descendens, repentinam adstantibus necem inferebat (2). Fuit illi statura mediocris, sed lacertosa, frons cogitabunda, & seueri vultus lineamentis discriminata, quam cutis ignea obducebat, animi ad iram procliuis index, capilli, & barba nigra. Bireto, & vestibus nigri coloris vtebatur, baltheo præcinctis, cui ensem, & crumenam aptare consueuerat, vt secum vltionis, & præmij instrumenta gestaret, pallio vsque ad genua fluente; quemadmodùm eius Imago in meis ędibus asseruata ostendit. Sociam habuit, non solùm thalami; sed strenuitatis Martiam Vbaldinam, quæ tres mares, fęminas duas enixa est, Ioannem, Ludouicum, & Sinibaldum, Honestinam Gentili Moliano Firmi Principi, & alteram cuius nomen comperire non potui, Comiti Castribarci apùd Tridentum nuptas. Ab Amica autèm honesti Generis Scarpettam Episcopum Foroliuia-

(1) *Matthęus Villanus in Chron. lib. 1. cap. 53. & 77., lib. 7. cap. 64. - Bergomen. in Supplem. Chron. lib. 13. ad an. 1337. - Leand. Albert. Reg. 14. - Hieron. Rubeus in Hist. Rauen. lib. 6. pag. 549., & 568. - Vlderic. Raynaldus in Continu. Annal. Ecclesiast. ad an. 1355. 1357., & 1359. - Scipio Claramont. in Histor. Cęsenæ lib. 12. 13., & 14.*

[2] *Nicol. Nicolsus Medic. Florent. Colloqu. 4. tract. 3.*

num

num procreauit. Cum tandèm Insubres an. 1363. ad Soleriam Mutinensis agri rursùs commisso prælio, non minorem primà cladem à pontificijs retulissent, Barnabas pacem, quam magnà pertinacià recusabat, interprete Petro Cypri Rege sanxit. In ea presertìm cautum est, vt Foroliuium, cùm iàm Franciscus ab humanis excessisset, eius filijs redderetur. Ità ex fœderis lege, Sinibaldus natu maior Patris solium ascendit, cuius cineres hùc ab Euganeis deuectos, in D. Francisci apùd Auorum ossa, solemni pompà persolutis Iustis inhumauit.

IOANNES ORDELAPHVS

GEnerosis Parentibus in lucem venit, Ludouico, & Catharinà Malatestà, Principis Ariminensis filià, in quo Francisci Aui solertia, strenuitas, & munificentia velut renatæ emicuerunt. E' bellis Flaminiæ vel adolescens militiæ rerum apprimè peritus euasit, cuius præmatura virtus statìm excelluit in Clodiensi obsidione à Francisco Carrario, & à Ligurum copijs institutà anno 1379.; & iàm tùm fuit compertum quantus Ductor à primis periculis exurgeret. Paratissima scilicèt indoles, & experientia bellorum, in quibus deindè maturiores annos transegit cupidissimè, parem optimis Ducibus eius ætatis reddiderunt. Et profectò in illo Virtutes omnes eluxere, quæ in summo Imperatore desiderantur; nàm nèc vnquàm ei defuit solers ad res magnas ingenium, nequè in conspectu

malorum

malorum fortitudo, nequè in prosperis moderatio. An. 1381. iàm satis vbique celebris, Prætor, Præfectus, & Defensor Populi Senensis creatus est; at cùm diù post abdita Senatorum odia, in apertam discordiam erupissent, Ioannes se se prætorio munere abdicauit. Mòx pristinum vitæ genus resumens (nàm eius animus ad immortalem gloriam nitebatur) Legioni Rosę nomen dedit. Non tamèn diù sub huiusmodi militiæ signis dimicauit; transijt siquidèm ad Patauij Principes, & Mediolani Duces, apùd quos diutiùs commoratus est bellicis Præfecturis insignitus, ibìque de se per omnem Italiam præclarissimum nomen excitauit. Dùm in grauissimis bellis ageret, non ditiora stipendia, sed incrementa honoris quærens, anno 1386. à Sinibaldo Patruo ad Dominij consortium vocatus est. Ei tamèn Regnum perfidia Patruelium interclusit, quos ditionis libido ad omne facinus aggrediendum impulerat. Etenim Sinibaldum in obscuram custodiam posuerunt, nèc sodalitium imperij fecentes, opportunè munità Ciuitate, Ioannis expectationem, & votum deceperunt. Qui postquàm vidit, eos consanguinitatis leges protriuisse, amicorum studia confouit; domi, forisque insidias instruxit, & auxilijs Conradi Landi, & Astorgij Manfredi Patriam subigere in iniuriæ vindictam exęstuauit. Verùm ea fuit Cecchi, & Pini prouidentia, qui de iacturà Principatus, & vitæ verebantur, vt nocte, dieque ciuium conuentus specularentur. Hac salubri cautione domestica molimenta detexerunt, & capitali penà à sontibus exactà, arcanum seditionis ignem extinxerunt. Re prætèr spem exeunte, Ioannes inoffensum pedem retulit, & subsi-

& subsidiarijs agminibus dimissis, Antonium Scaligerum Veronæ Principem, qui à prævalentibus armis Ioannis Galeatij Mediolani Ducis præmebatur an. 1387., summâ belli administratione donatus, vindicare constituit. Cum verò Scaligerorum Regnum iàm ad extremam ruinam properaret, Ordelaphus*, licèt omni solertià, & virtute componere ordines perturbatos niteretur, & formidolosos exemplo, & verbis inflammare, cessit demùm victus, & in captiuitatem venit. Sed quoniàm spectata virtus in hoste deuicto, quamsæpè de victore triumphat, Vicecomes fortissimum Ductorem humanissimè acceptum equitatus Chiliarcham renunciauit. Quibus deindè concessis viribus potestatem fecit, vt auitam Ditionem recuperaret; tunc enìm à viuis sublato Patruo, seù carceris angore, seù venenati potus dolo, Patrueles dominium obtinebant. Quamobrèm & turmis suis, & Ioannis Vbaldini, exulumque subsidijs ad Ciuitatem aduentauit, illam aùt vi apertà, aùt stratagemate ingressurus. Cum verò prouidi Regnantes hos nisus inanes reddidissent, nouum ab euentu consilium cępit, & castris Bulgariæ, Polentæ, Casálboni, & Cullianelli de iuribus Rauennatis Mensæ felicitèr subactis, dum Caminatium Arcem oppugnaret, insurgente intèr eum, & Vbaldinum graui dissensione, iterùm felicitas exitus desperata est. Hinc tùm à Foroliuiensi expeditione, tùm etiàm à signis Mediolanensium discessit, & apùd Carolum, & Pandulphum de Malatestis, quos & amicitià, & affinitate attingebat, stipendia mereri decreuit. Mòx Romanæ Ecclesiæ, & Vladislao Apulię Regi strenuę inseruiuit, Ioannis de Treccijs non

non ſanguine, ſed militari fide frater, & indiuiſibilis ad quamlibet fortunam comes. Tandèm diù, ſed fruſtrà optatum Regni conſortium, ad quod à Pino accerſitus fuerat, guſtare vix potuit; nàm, vt in humanis ſępè contingit, Patriam ingreſſus intèr gaudia, clamoreſque Ciuium, morboſà corporis affectione confectus, haud multò poſt intèr eorumdem luctum peruenit ad exitum an. 1399. (1). Erat Ioannes membrorum ſtaturà ingenti, & appoſità ad dignitatem, obeſo corpore, albo, & formoſo vultu, à quo rari, & velùt ſparſi per mentum pili prodire cernebantur. Hæc exterior ſpecies: interiorem autèm ſagacitas, temperantia, magnanimitas, doctrina, & ſummus amor gloriæ decorabant: niſi tamen has animi laudes nonnihil obtenebraſſet cęterorum contemptus, & nimia regnandi per omnes modos cupido. Ab vxore ex Regulis Corriggij natà, nullos ſuſcepit mares, fęminam verò Catharinam, Bartholomęo Fregoſio, apùd Ligures claritate, opibus, & potentià florenti, nuptam, quæ enixa eſt Ludouicum Reipublicæ Ianuenſis Ducem.

(1) *Flauius Blondus in Ital. Illuſtr. Reg. 6. - Leander Albertus in Deſcript. Ital. Reg.* 14. - *Hieron. Rubeus in Hiſtor. Rauen. lib. 6. pag.* 593. - *Arcbang. Albertinus, Alexander Paduanius, & alij in Chron Forol. M.SS.*

BROLIAS

BROLIAS BRANDOLINVS

VEl Brandolini II. huius nominis, vel Guidonis filius, vt variè opinantur, qui rem in obſcuro latentem poſteritati tradiderunt. Ab ineunte adoleſcentiâ militaris gloriæ motum cum ipſo ſanguine à maioribus inditum, vt foueret altiùs, & exereret, Brandolinum III. ſeù patruelem, ſeù fratrem enixè ęmulari contendit. Statìm igitur ſub inuictiſſimo, & æternæ recordationis Duce Alberico Veſtrio Cunij, & Barbiani Comite, in Gentes morum immanitate barbaras, quæ pulcherrimam Italiam cędibus, & rapinis deturpabant, robur ſuum palàm fecit. Deindè pro Carolo Malateſta meruit, antequàm diutiùs armorum decus, & potentiam Principum ſuorum Cecchi, & Pini de Ordelaphis bellator augeret, & adeò conſtans in ſuſceptâ defenſione fuit, vt Arimini, & Foroliuij dominia ab hoſtilibus damnis vindicauerit. Porrò cum an. 1395. Ordelaphi, & Polentani delectus haberent, vt Azzoni Ateſtino opitularentur, qui Nicolaum fratrem à Ferrarienſi dominio detrudere moliebatur, is verò à Republicà Florentinà in clientelam ſuſceptus fuiſſet, in fęderatos pugnaturus Chunradus Altemburgi Comes Alpes ſuperauit. Magna ſollicitudo ex metu imminentis belli orta eſt. Ità Ceccus, & Pinus proſpicientes infortunia, quæ ſæpè ab incerto Martis exitu contingunt, Arces munire, & copias augere veteranorum ſupplementis ſatagerunt; cum præſertìm inimicos tranſmiſiſſe Apenninorum iuga intellexiſſent, Caſtrocariaęq; munitioni,

quam ab Vrbano V., seù iuxtà alios à Bonifacio IX. non exiguo auri pondere coemerant, iugitèr inhiantes. Hæc prouincia tuendi Patriam, & Ordelaphorum Regnum Broliæ, & Brandolino commissa est, qui insidias apùd Aureolum castrum posuerunt, à quibus extemplò prodeuntes, Chunradi equitatum inopinato impetu in fugam coniecerunt, & intèr captiuos, & vexilla victis hostibus erepta, ouantium instàr Foroliuium redierunt. Vicecomitum Domui Brolias diuturnam virtutem, fidemque contulit, quæ publicas Ioannis Galeatij laudes exegerunt, eum velùt prototypum Ducibus suis proponentis. In rebus gloriosiùs gestis Alexandria à Gallicis armis defensa collocatur. Illam enim Vrbem acerrimè impetitam, non modò ab oppugnatione liberauit, sed profligatis ordinibus Gallorum, quibus Ioannes Comes Armeniaci imperabat, Ductorem ipsum ad sua castra captiuum duxit. Hæc merita, summa in bellis imperia, & arctam Vicecomitis beneuolentiam Broliæ pepererunt. Ab ijs nempè in Tusciam legatus est, iure penè regiæ potestatis, vt cuncta pacis, militiæque negotia, tanquàm verus Princeps gubernaret. Tùnc Senenses in Ioannis Galeatij dominatum venerant, cui nihil deerat, præterquàm nomen Regis; nàm & ditionum amplitudine, & exercituum potentià, Regibus ipsis æquari posse videbatur. Huic tamèn repugnare, licèt eius viribus, & dominijs circumsepta Florentina Respublica ausa est. Id cum Vicecomes iniquè pateretur, eam & bellico apparatu, & Ductoris famà terrere constituit, vt deterioris fortunæ metu, consilium in melius immutaret. Verùm quià in animis Ciuium dulcis libertatis

libertatis amor sic hærebat, vt ab illis nullo modo diuelli posset, vtraque pars ad tuitionem, & offensam se parabat. Intereà Bonifacius IX. in Perusinum Populum iratus, quòd ordine Nobilium deturbato, sibi dominium temerè asciuisset, Broliam ad illum subigendum euocauit, ratus eo Duce plebeios ausus cohibere, & Ciuitatem Pontificia dicta non audientem, cogere ad veteris obsequij fidem. Itaquè Brandolinus insignibus Imperij acceptis, & exercitu lustrato an. 1398. castra mouit, & in Assisiensi agro metatus est, vt indè perduelles priùs terrore, quàm armis profligaret. At postquàm nouit irritas cecidisse minas, Bratio Montonensi, & exulum sectà stipatus, vsquè ad Portas Perusiæ, omnia euertens discurrit, vt eam damnis, & rerum inopià fatigaret. His malis Perusina Plebs vexata, cum secùs nequiret Ecclesiasticum iugum, & optimatum regressum declinare, se se in tutelam Ioannis Galeatij tradidit; cui fanè opportunum officium contigit, vt clarissimam Vrbem sibi compararet, & Pontificis expectationem, & Broliæ conatus præueniret. Hac Regni Insubrici propagatione Florentini magis expauerunt, periclitantem libertatem intuentes. Vnum saluti præsidium reperiebant in spectati Ducis prouidentià. Quamobrèm Senatus consulto habito decennis Armorum Præfectura Broliæ collata est, qui Bonifacij Pontificis iussione, amicæ Reipublicæ discrimen, velut proprium cernentis, oblatum Imperium nequaquàm detrectauit. Dùm autèm in eo spem omnem Florentini reposuerant, inuicèm de publicà securitate gratulantes, posteriori bellici muneris anno, lętitia omninò in luctum conuersa est.

Etenim Brolias correptus lue, quæ tunc per Etruriam grassabatur, apùd Empolum è vita migrauit anno Christi 1400. (1). Florentiam delatus, & elatus est intèr cunctorum lacrymas in S. Mariæ Floris militari pompà. Inclytum, strenuumque Heroem laudat *Pius II. Pont. Maximus in Commentarijs* egregij, & magni Ducis titulo, referens Broliam secretioribus militiæ legibus Sfortiam Attendolum Cottignolanum informasse, antiquis etiàm prçclarioribus Ducibus peritià, & strenuitate comparandum; quo quidèm nihil Viro gloriosiùs contingere tunc potuit, cum Sfortia intèr maximos Imperatores numeretur, qui Italicæ militiæ decus attulerint. Broliam reliquisse Franciscam filiam, Monacho Triuultio Proceri Mediolanensi nuptam compertissimum est; sed nequè de Vxore, nequè de maribus, si quos fortè genuit, vllum in caligine illius ætatis monumentum illucescit.

MOSTARDA DE STRATA.

MOstarda, vel de Stratà, vel de Pelijs, vt alij sentiunt, optimas dotes sortitus est, non solùm ad sui nominis, ac familiæ, sed Patriæ ipsius ornamentum. Eximiè validum corpus illi dedit natura, & ad militiæ labores aptissimum, grauem oris habitum, & con-

(1) *Blond. Flauius in Ital. Illust. Reg. 6.* - *Pius II. in Comment. lib. 3. pag. 70.* - *Io: Antonius Campanus in Vita Bratij lib. 1.* - *Archang. Allertin. in Chron. Forol. M. S. ad an.* 1395.

filiosum

filiosum vehementèr ad cauenda pericula ingenium. Sub Ioanne Aucuto, & Alberico Vestrio celeberrimis Ducibus, militaris rei studiosissimus, belli gerendi leges professus est auidissimè; deindè verò à primo abalienatus tanto Albericum amore prosecutus est, quanto Ioannem odio, ac simultate. Cum enim hi Præceptores dissimili ratione certarent, & Angelus effręni auaritià ductus, Vrbes, agrosque diriperet, nèc à cędibus ipsis temperaret; Italus econtrà ad gloriam aspirans, iniquè ferret Italicæ nationis contemptum, quam olim fuisse dominatricem Terrarum Orbis recordabatur, eam vindicare ab hac contumelià proposuerat. Mostarda Alberico adhęsit, qui Legioni sub titulo S. Georgij conscriptæ, studio instaurandæ militaris artis, iampridèm in Italià deperditæ, cum pluribus alijs fortissimis Viris nomen dedit. Celebre illud Institutum militantes sacramenti religione ligabat, vt Gentes barbaras Italiam subuertentes insectarentur, nequè priùs modum bello facerent, quàm hostes communis boni deleuissent. Mostarda virtute quidèm, & animo eximius, nihil ab aduersà sorte refugiens, & quæcumque despiciens pericula in varijs, atrocibusque prælijs gloriosè conflixit; præsertìm anno 1378. in celebri ad Marinum pugnà. Ibi cum Albericus Vrbani VI. veri Pontificis causam tueretur, & Britones Clementis subdititij Pastoris partes sustinerent, congressu facto, in quo Mostarda Armigerorum Ecclesiæ ordinibus imperabat, cruenta clades barbaris irrogata est. Nèc semèl victores Itali, quadraginta millibus equitum exterorum partìm fusis, partìm cęsis, qui latè peragrantes omnia igne, & ferro vastabant,

vastabant, hanc publicæ tranquillitatis pestem tandèm extinxerunt. At laus liberatæ Italiæ à seruitute, & damnis efferatum Gentium, quæ vnanimi Scriptorum consensione Albetico tribuitur, absquè iniurià etiàm Mostardæ denegari nequit, tanti operis adiutori, ac socio. Dùm autèm an. 1393. in præsidio Piceni consideret, ad inferendas suppetias Brittinorianæ Arci, quæ Pini Ordelaphi vim patiebatur, à Pontificijs accersitus est. Ariminum profectus, vbì subsidia contraxit, posthabità Principis sui reuerentià, in quem arma moturus erat, præualentibus auitis ergà S. Sedem studijs, & fide, auxiliares copias in munitionem introduxit. Quod vt audiuit Pinus, peritissimi Ductoris conflictum, & Pontificis minas declinaturus ab oppugnatione cessit. Post Brittinorii expeditionem Mostarda ad Bononiensium stipendia transiuit, & intèr varios bellorum motus, cum inexplebili auiditate gloriam queritaret, strenuè, fortitèrque dimicauit. Etenim an. 1397. à Bonifacio IX. Imperator exercitus Romanæ Ecclesiæ dictus, Asculum obsedit, impetu, & arte fatigauit, & eo deniquè potitus, ad obedientiam ciues detrectantes compulit. Nè tamèn ad pristinam instabilitatem redeuntes, rursùs ab obsequio deficerent, in auctores seditionis, seuerioribus pœnis animaduertit. Hoc nuncio Pontifex valdè gauisus est, & laudatissimos Mostardæ labores, præmijs honestæ ditionis affecit, quæ castra inuicti filij Ludouicus, & Ioannes post exitum Patris tenuerunt. At seù vir fortis maiora concupisceret, seù de mercede quereretur, non diù post à veteri constantià deflexit. Magno siquidèm intèr Picentes tumultu concitato, Asculum, Staf-

folum,

solum, Montem Filiorum Optrani, Montem Fanum, Offaneam, Montem Luponum, & Castrum Ficardum à Pontificià fide subtraxit, & omnia prędis, incendijs, & necibus repleuit. Hæc in Bonifacij paginà enarrantur, vbi ille quamuìs notà perduellionis inquinatus, eo titulo honestatur, quo à Summis Pontificibus non Optimates, sed celsi dumtaxàt Reguli insignuntur *Nobilis Vir Mostarda de Strata Domicellus Forolsuiensis, & nonnullarum Gentium Armigerarum Capitaneus* (1). Non multò tamèn post pęnitentià tactus intrinsecùs ad clementiam Pontificis confugit, cui nouis imposterùm argumentis emendaturum se collapsam fidem promisit. Bonifacius, crimen confitenti, veniam dedit, nèc rursùs concredere belli administrationem dubitauit. Cum itaquè anno 1400. Ioannes Galeatius Mediolani Dux Perusiam suo dominatui adiunxisset, Pontifex Bratij tùnc exulis incitamento, qui opportunum tempus recuperandæ Vrbis demonstrabat, potentem exercitum conscripsit sub Ductoribus præclari nominis Mostardà de Strata, Paulo Vrsino, & Carrariæ Comite (2). Ab his ea Ciuitas vexata est, nèc diù resistentes Vici, & Castra Perusini agri, in Pontificis Maximi potestatem deuenerunt. Concidit obsessis animus, cum præsens iàm esset caritas cunctarum rerum, nullumque refugium futuris malis nanciscentes, iniquę

[1] *Aloysius Martorellus in Mem. Histor. Auximi lib. 3. cap. 10.*

[2] *Io: Antonius Campanus in Vita Bratij lib. 1. - Pompeius Pellinus in Scholijs Traduct. Italic. Vita Bratij libr. 1. pag. 7.*

pacis

pacis conditiones pertulerunt. Hic Bratius Mostardam nouit præstantissimum Ducem, qualem fama prædicabat; cumque conciliet amicitiam virtutis opinio, & magnum nomen, amabili quodam illigatus nexu, & fortitudinis, & militaris vitæ, eam conspirationem voluntatis summis sempèr officijs coluit. Innocentius VII. Bonifacij Successor intèr alias sui Pontificatus curas non postremam collocauit Assisij recuperationem, naturà situs, & artis industrià egregiè communiti. Quaproptèr equites non plùs quàm mille, sed multas peditum cohortes Mostardæ ducendas dedit, vt eà qua pollebat scientià, rei difficultatem superaret. Ille igitùr castris in conspectu Arcis positis, quà impressionibus, quà dolis eam diuexauit, & demùm superato pertinaci defensorum robore subegit an. 1404. Postero anno ab Vmbrià in Tusciam progressus est, Paulo Vrsino copias, & consilia coniunxit; & Ioanne Columna apùd Pratum profligato, ac fractis Columnensis factionis, & Vladislai Apulorum Regis viribus, quæ Innocentium opprimebant, Romam victor introiuit. Hæc tùnc ciuilibus procellis commota agitabatur; cùm enìm Ludouicus Melioratus Firmi Princeps, & Pontificis ex fratre filius, in duodecim Proceres Romanæ nobilitatis capitis pęnà animaduertisset, tumultuarię voces debacchantis populi per vias, & fora obstrepuerunt. Quibus perterritus Innocentius excessit ipse ab Alma Vrbe, & Viterbium se recepit, ibi permansurus, donèc seditiosus furentium animorum æstus refriguisset. Intereà Bratius, qui magnitudine mentis ad ingentia erigebatur, haud negligendam praclaram occasionem putans, Romam festina-

festinauit. Occurrit venienti ad Pontem Miluium Mostarda, qui multùm officere, ac prodesse eius molimentis poterat, & priscam amicitiam nouà fęderis lege roborauit. Consilia isthæc aduersus casus euertit; etenim à Paulo Vrsino, qui amorem in simultatem verterat, postridiè in instructis insidijs Mostarda necatus est (1). Timuit propterea Bratius instabilitatem Fortunæ, & à Latio recedens, non eam prouocandam iudicauit. Ob tanti Viri mortem in ingenti męstitià populus Romanus fuit, quemadmodùm & milites, qui in publicis, priuatisque pugnis eius insuperabilem virtutem viderant, & sępè vulnerum cicatrices refricatas contempsisse, immemorem vitæ, & solam gloriam anhelantem. Ipse Pontifex acerbum, & infaustum strenui Ductoris obitum commiseratus, eum efferendum in Vaticanà Basilicà mandauit, & imperatorijs Iustis, prout decebat, sepeliendum. Erat Mostarda exiguà facie, angustà fronte, quam non obliquæ, sed rectæ rugæ intersecabant; magnis, & micantibus oculis, naso exili, ore mediocri, à quo labrum inferius prominebat, barbà breui, & retortà, vt ex naturali effigie comperitur. In militari disciplinà Liuiensis heros iste auxit nonnulla; plura etiàm in melius immutauit; galeam nempè, thoracem, ocreas, clypeum, & reliqua vestimenta bellis, quibus tùnc ho-

[1] *Flauius Blondus in Ital. Illustr. Reg. 6. - Iacob. Philippus Bergomen. lib. 6. - Paulus Iouius in Elog. Vir. Illustr. - Franciscus Maria Torriggius in Sacr. Antris pag. 601. - Pompeius Compagnonus in Regia Piceni pag. 264.*

mines protegebantur corio constructis, ferrea excogitauit. His inuentis posterior ætas (in qua ab experientià semper acuuntur ingenia) nihil abstulit, præterquàm pondus, nè militum vires nimio sudore minuerentur, & tolerandis laboribus redderentur infirmæ.

FRANCISCVS GAMBARALDVS

EX Comitibus S. Martini, ab adolescentià, vt Parentibus obsequeretur, habilis ad Sacerdotia fieri permisit. Cùm verò ad belli studium propenderet magis, Clericorum insigne deposuit, iisque laboribus omninò se addixit. Nòn tamèn apud milites clericalis titulus, iàm in cognomentum versus obsoleuit, nàm & Presbyter, & Comes vocatus est. Militiæ precepta sumpsit sub disciplinà fortissimorum Ducum, quorum imitari virtutem contendit, & illius fructus, laudem, & gloriam comparare. Hoc militari studio tantus euasit Ductor, quantus ad imperia, quæ gesturus erat, exigebatur. Diù sub Philippo Maria Mediolani Duce, & diutiùs sub Ludouico III. Hungariæ, Hierusalem, & Siciliæ Rege variis muneribus, ac Præfecturis non ingloriè perfunctus, robustiores annos intèr bella traduxit. Eum enim longa exercitatio armorum, & ancipites pugnarum casus, adeò versatum, & fortem, in vtraque fortunà reddiderunt, vt nequè in faustis moderatione, nequè vnquàm in aduersis rebus fortitudine caruerit. Licuit sibi permittente Rege Foroliuium reuerti an. 1433., vt ibi coniugem

gem duceret Thomæ qu: Nerij Coltrarii genitam: quibus quidèm nuptijs magnifico luxu celebratis, festinauit, antequàm ver appeteret, ad Regem [1]. Opportunus eius aduentus fuit; exorto siquidèm belli motu circùm oppida Rofiti, Boliti, Nucerię, & Chorinti, Ludouicus valido copiarum apparatu facto, summum Francisco imperium commendauit. Quæ verò initia bellum fortitum fit, quos progressus, quem exitum, nihil memoriæ porditum est. Id sanè comperitur, eum viriles annos intèr militiæ curas transegisse; ingrauescentes autèm in paternæ domus requie. Cùm igitùr ad S. Martini Vicum, stirpis suæ Dynastiam, secessisset, vbì reliquias senectutis ageret, bellicis, & senatorijs officijs expeditus, Florentini, qui citrà Apenninos latè Castrocarium vsquè dominabantur, populabundi in Foroliuiensem Agrum irruerunt. Non pertulit Franciscus contumeliam, etenìm Colonis ad eam vlciscendam excitatis, tumultuarijs copijs Tuscos insectatus, non modò prædam abstulit, sed alios fudit, alios captiuos fecit, plerosque in Castro Belfloris ex fugà receptos circumsepsit. At non diù post Etrusci vt ignominiam extinguerent, ac detrimentum repararent, accersitis copijs, quæ Cisapenninam Reipublicæ Ditionem tuebantur, in Liuiensem planiciem iræ, & minarum pleni descenderunt, Culmanum subegerunt, & in præsidiarias Antonij Ordelaphi cohortes, in Pagorum custodià collocatas, vim fecerunt. Dum autèm istæ inopinato impetu perculsæ se in fugam coniecissent, &

(1) *Ioannes Dipintor. in Chron. Forol. M. S. Rubr. 643.*

rurum incolæ de proprià, pecudum, & supellectilis incolumitate metuentes, à casis pauidi, ac prostrati ad Ciuitatem demigrarent, Franciscus eo strepitu excitatus, priùs ense, quàm vestibus correptis, seminudus è cubili prosiluit. Tùm verbis, & auctoritate fugientes remoratus, Agrestes in ordinem redegit, & vt sustinerent discrimina, spe proximæ opis erexit animos. At metu preoccupati, non modò congressum, sed nè aspectum quidèm hostium ferre valuerunt. Fortissimus tamèn Ductor, quamquàm ab armatis destitutus; maluit preclaram oppetere mortem, quàm turpem fugam eligere; etenim licèt ægrè pedibus hærens, quos nèc tibialibus, nèc calceis munitos asperæ viæ saxa vulnerauerunt, Tuscos in se ruentes incredibili virtute excepit, & retudit. Cùm autèm innixus gladio pedetentìm referret gressum, socium Andreæ Corsi Comestabilis Florentinorum, eum in suam potestatem redigere nitentem, toto collecto spiritu, post acerrimam colluctationem, extorto felici ausu à dexterà ense, hostem lethali vulnere deiecit. Dimicauit egregiè vsquè ad inclinatum solem; in quo conflictu vulneratus vndiquè, deficientibus qui mederentur, ferrentque opem, effuso penitùs sanguine Franciscus occubuit. Laniatus crura, & femur postridiè repertus est, effusique ab Vrbe Ciues, corpus fortissimi Ducis ad tumulum prosecuti sunt, militari pompà elatum [1].

(1) *Leander Albertus in Descript. Ital., Reg.* 14. - *Dipintor. in Chron. Forol. M. S. ad an.* 1441. - *Alexander Paduanus in Chron. Forol. sub an.* 1434., & 1441.

ITALIA-

ITALIANVS ARMVTIVS.

Italianus ex Plebe Quinti Foroliuiensis Agri, Mutium Parentem habuit, Virum opulentum, sed limitibus rusticæ conditionis circumscriptum. Cum sublimem spiritum sortitus esset, ac plerosque ab humili emergentes sorte ad magnas dignitates, ac splendorem gradus peruenisse meminisset, eorum exemplis conformari, & persequi virtutes incępit. Vigebat tùnc vbiquè locorum Sfortiæ Attendoli Cottignolani nomen amplissimum, qui ob miram rei militaris experientiam, ac relatas ab hostibus victorias penè ad laudem veterum Imperatorum pertingere videbatur. Tantum Ducem adiuit Armutius, ac se Flaminium professus, rogauit, vt sub illo liceret militiam sequi. Admiratus Sfortia Iuuenis alacritatem, ac robustas vires ad quoscumque labores perferendos aptas, vt bono animo esset, & ingentia speraret monuit, ac illi honestum intèr Cataphractos suos locum dedit. Breui institutus rudimentis belli, cum in periculis, & conflictibus, robore simul, & expertà dexteritate cęteros vinceret, ad munera promotus est Centurionis, Primipili, & Tribuni. Nèc solùm Sfortiæ, sed etiàm Francisco eius filio peracceptus fuit, cum illius consilia plena prudentiæ, & fidelitatis inuenissent. Ei scilicèt, crescente amore, qui à similitudine virtutis, & morum generatur, in arduis expeditionibus non semèl partem copiarum ducendam crediderunt. Dùm igitur an. 1435. in Nicolaum Fortebratium implacabilem Rom: Ecclesiæ hostem signa inferret,

milites

milites tanti hostis accessu pauidos, & prostratos non modò erexit, & propositâ Iustitię causâ, ad dimicationem acuit, verùm etiàm Franciscum Picentium Marchionem, infortunijs vbiquè obseptum, in spem optimam induxit retinendi Dominij. Cum verò prudentis sit futuris malis prouidere, nè subeundi belli prouinciam temeritati committeret, primùm constituit Alexandro Francisci fratri in summis asperitatibus rerum, & angustijs temporis opitulari, deindè in vnum recipere dispersas vires, vt validiori acie sustinere impetum hostilem posset. Quod vt ingenità solertià Fortebratius nouit, aùt impedire copiarum coniunctionem, aùt saltèm retardare satiùs iudicauit, & citatis itineribus progressus ad Montem Floris, Armutium assecutus est. At assuetus vincere priusquàm confligeret, nimiùm virtuti militum, & fortunæ fretus, haùd dubitauit, licèt in arctis, abruptisque locis, Hostes adoriri, quos putabat non solùm impressionem, sed nè aspectum quidèm suum laturos. Italianus autèm, quamquàm numero inferior, nil despondit animum, & accomodatà tempori concione, commilitonum animos tanti hostis assultum metuentes, felicis prælij fiduciâ impleuit; statìmque nudato ense antè omnes, quasi ad certam victoriam procedens, virtutem suorum accendit ad prælium. Collatis vtrinquè signis, cum Armutiani terribili impetu ab hostibus excepti obtepuissent, & confusis ordinibus inclinare ad fugam viderentur, eos & imperio, & exemplo Italianus restituit, ac discurrens quò præsens periculum vigebat, digestis, & glomeratis agminibus pugnam integrauit. Sors hactenùs amica Bratio, tùnc eum dereliquit. Suis enim

enim demùm fusis, & vertentibus terga, dùm per angustum callem intèr palantes, & inordinatas copias, propriæ incolumitati consuleret, ruente in semitam nemorosam equo, euadere nequaquàm potuit. Quippè cum sub pondere armorum, & intèr cespitum impedimenta se restituere à lapsu frustrà niteretur, & indecoram captiuitatem pati recusaret, honestam mortem præponens turpi vitæ, à strenuo bellatore Cristophoro Taurello, dùm secum iurgijs, armisque contendebat, lethalitèr confossus est. Eo prostrato, alij capti, alij fusi sunt; currus qui in Bratianis castris erant ad suos iterùm deuenerunt, & Leo Sfortia ab Assisiensi Arce eductus, vbi vel seruitutem, vel necem expectabat, in libertatem vindicatus est. Fortebratio extincto, in Piceno Italianus non minori laude certauit, & veterum Heroum gloriam affectans, sibi à Camertibus oblatam eorum Ciuitatis ditionem, raro moderationis exemplo detrectauit. Nèc diù post sequiente intèr Pontificem Maximum, & Mediolani Ducem bello, ad Insubres accessit, Nicolai Piccinini summi Ductoris pollicitationibus illectus, qui ab Armutij operà, & consilio magnum emolumentum sperans, eum & amplioribus stipendijs, & trium Castrorum Tortonensis agri dono, à Pontificijs ad Mediolanensium signa abduxit. Sic anno 1438. intèr Cenomanos sub Brixia progressus, quam Insubres atroci oppugnatione petebant, varià fortunà dimicauit: Primò enim infessis vijs trium mille peditum, & sexcentum equitum præsidio, per quas & auxilia militum, & commeatus in obsessam Vrbem importari potuissent, à Paride Lodronij Comite exinopinatò circumuentus, suorum fugam

fugam cohibere nequiuit, qui metu perculsi, & audire imperia, & reuerti ad stationes neglexerunt. Hæc Italianus damna meliori euentu reparauit; etenim dùm equitibus, peditibusque suis vim in hostes, saltum Tieni custodientes, intulisset, partem militum necauit, partem cum Ducibus, & annonà cępit. Qua re valdè elatus Madernum, Penetras., & Torbulas occupare contendit, nè illàc subsidia Brixiam veherentur. Dùm autèm Petrus Zenus Venetę classis legatus in Benaco lacu, & Petrus Auogadrius validis copijs obsisterent, eiusq; conatus propulsarent, apùd Madernum collatis manibus, Armutium profligarunt, qui fugà elapsus, Salodium se recepit, & Nicolaus Guerrerius, Antonius Triuultius, Gherardus Tertius, alijque Duces, vel in potestatem inimicorum deuenerunt, vel obtruncati ciciderunt (1). Hanc cladem, non minùs funesta consecuta est: Anno scilicèt 1440. exercitus vterque ad Olei fluminis ripas prælium commisit, quod Venetis secundum, Mediolanensibus infaustum contigit; destitutis nempè signis passim delabentes, nullum aditum aùt saluti, aùt fugæ repererunt, vt propterea Italianus nocturnis tenebris prætectus, per medios hostes, Cremam euaserit. Hæc tristis rerum aduersarum series animum Philippi Mariæ Vicecomitis, eam non casui, sed vel incuriæ, vel infidelitati Ducum tribuentis, non parùm à beneuolentià Armutij abalienauit. Nèc reuocatus ad lenitatem fuit Princeps Italiani protestationibus, se nihil muneri suo defuisse

(1) *Ludouicus Cauitellius in Annal. pag.* 180., & 181.

concla-

conclamantis, ac oppida Bischi, & Fregaroli in Alexandrino Agro pro stipendijs, & mercede laborum flagitantis. His precibus parùm acquieuit Vicecomes; ipsum tamèn ab Insubria in Picenum vltrò misit; equitibus mille, ac quingentis, ac selectis peditibus tercentum, vt in Franciscum Sfortiam, priùs ad Generi gradum euectum, tùnc verò ob mentis inconstantiam habitum hostis loco, feliciùs præliaretur. Cessit Italianus tempori, & Philippo Mariæ obtemperauit; At dùm in Pontificijs castris degeret, criminatione æmulorum oneratus; quòd cum Iacobo Vainà Equitatus Tribuno conuolare ad hostilem exercitum pararet; Aloysij Cardinalis Patauini Pontificis Legati iussu, cui Vicecomes incitamentum dederat, ambo sub firmà custodià detenti sunt. Mòx in seueram criminis quęstionem positi, quamquàm illius confessionem nulla vis tormentorum extorserit, insontes (vt referunt) apùd Roccham Contrariam capitis pęnam luerunt an. 1446. Is Italiani fuit exitus, cuius vitam abstulit miserè securis Carnificis, quam delere nunquàm potuerunt enses inimicorum. Ab Vxore Helenà Tomacellà Neapolitanà, Andreæ Piceni Marchionis, & Agnetis Trinciæ ex Principibus Fulginatium natà, nulla soboles remansit. Itaquè Armutium Genus à Ioanne eius germano, ob insignem prudentiam Caput-hominis appellato, propagatum est; Cùm autèm ingenerentur mores non tàm à sanguine, quàm à maiorum exemplis addiscantur; Italiani strenuitas etiàm in fraternam posteritatem deriuasse visa est. Cęterùm quamuìs in dubium vocari huius viri Patria non debuerit, *Palladius Oliua*, çum prodijsse ex oppido S. Viti; & ex Familià

 Lyntherià.

Lyntheria scribit [1] . At similitudo nominum ; qua non rari Scriptores allucinati sunt , satis reuelatur ab Inscriptione Sepulchrali in S. Mariæ Seruorum Ferrariæ incisâ , Vitaliani Lyntherij Clementis VII. Castrorum Præfecti , Furlani nuncupati , & Vitaliani Senioris ex fratre nepotis (2). Ex ea nimirùm liquet duos , & dissimiles prorsùs Viros extitisse, alterum Italianum Foroliuiensem , alterum Vitalianum Foroiuliensem . An verò postremus , qui celebris Italianus falsò à nonnullis iudicatur, ex Foro Iulio, an ex oppido Sabionetæ ortum trahat , vt variè *Oliua* , & *Guarinus* sentiunt , cum mea non intersit , alijs relinquam cognoscendum . *Andreas Bernardus* Bononiensis, qui Patriâ cedens , Foroliuij sedem collocauit , & propè coętaneus fuit Italiano , viditque Antonellum ex Ioanne eius fratre natum , Armutiam Gentem originem duxisse è Plebe Quinti Foroliuiensis Agri affirmat (3) . Rusticam conditionem , ac initium , *Albertus* , *Scottus* , & alij Scriptores memoriæ posterorum demandarunt , licèt ex iure Pompiliensis soli , cui conterminum est , eam falsò iudicarent (4) . *Rubeus* tamèn in sententiam Pompilianis fauentem cadit ; tradit enim Armutiam stirpem Forumpom-

(1] *Palladius Oliua in Hist. Foroiul. part. 2. lib. 1.*

[2] *M. Antonius Guarinus in Ferrar. Sac. lib. 2. pag.* 50.

(3) *Andreas Bernardus in Chron. Forol. M. S. pag.* 70. *sub an.* 1484.

(4) *Leander Albertus in Descript. Ital. Reg.* 14. *Francisc. Scottus in Itinerario part.* 1. *pag.* 262.

pilium

gillum coluisse, antequàm à Card. Ægidio Albornotio deleretur; mòx in Plebem Quinti Foroliuiensis Ditionis secessisse, & tandèm oppido posterioribus æuis restituto, in priscum domicilium rediisse. Quæ opinio etsì nonnihil aliorum Auctorum sensui aduersatur, tamèn Foroiuliensium iura eliminat. Ceterùm coętaneo Scriptori, & extero magis quàm sequentium ætatum credendum est, in quibus caligo præteritarum rerum infuscat humanam fidem. *Volaterranus* etiàm, *Textor*, *Panuinius*, *Sansouinus*, *Ammiratus*, *Salutus*, & potissimùm *Guicciardinus*, & *Iouius* posteros Armutiæ, vèl Zampeschæ propaginis ità non obscurè Foroliuienses vocant (1), vt ineptum esse videatur, in re tàm certà, & grauissimorum Auctorum testimonijs comprobatà, ancipiti animo ęstuare.

BRANDOLINVS DE BRANDOLINIS.

AD arma natus est an. 1365. ex Guidone Patre, tertius huius nominis in hac familià. Magnam rei bellicæ peritiam sub Bratio Montonensi accepit, cui tantà fidei constantià adhęsit, vt vnius Ducis illius fortunam sequi voluerit, prætereà neminis. Istius mutuæ amicitiæ nexus ità Brandolinum ab amicitià Sfortiæ Cotignolani amouit, vt aduersùs illum, licèt Broliæ Tyronem æternum odium exercuerit. Apùd Bratium belli præceptionibus imbutus, per-

[1] *Guicciardinus in Hist. lib. 9. 10. 13. Iouius in Histor. sui Temporis lib. 4. 12.*

uenit ad gradus quàm honestissimos: nempè fuit inconcusso in periculis corde, prouido in arduis rebus consilio, & inuictà quibuscumque in euentibus virtute. Anno 1417. cum in expeditione Almæ Vrbis sectatus est, & Hadrianam molem validè, & incessantèr impetitam, in supremas angustias posuit, vt iàm perculsis terrore defensoribus ad deditionem propè cogerentur. At improuisa lues, quæ obsidentium plerosque inuasit, & extinxit funestissimè, Bratij felices exitus inuertit; nàm ille statim tabernaculis ablatis, in Vmbriam cum suis cohortibus recessit. Ibì Assisium difficultate situs, & munitionibus protectum, Bratius, & Brandolinus adorti sunt; sub quo castrametantes, per sollicitos nuncios audierunt, Sfortiam cum selectissimo equitatu (erant vndecim equitum millia) in eos mòx pugnaturum. Bratius non expectandum desidiosè hostes decernens, in Viterbiensem Agrum festinantibus occurrit, & acie statim instructà, bellicum cecinit. Dum clangentibus tubis vtrinquè prælium misceretur, Brandolinus in primis ordinibus decertans secundus nemini strenuitate, cum Sfortià congressus est. Atrocius certamen reddidit confligantium seù laudis cupiditas, seù vetus odium, seù vtrumque, dispari motu animorum. Tandèm præceps ensium collisio Sfortiæ fatalior quidèm contigit; quippè non leui vulnere petitus vidit Brandolinum eodem calore pugnæ intèr confertos hostes ruentem; quibus circumseptus, postquàm diù vibratos in se mucrones declinasset, quà potuit humana virtus, demùm fessus, at non inglorius in captiuitatem venit. Quæ certè captiuitas dolenda admodùm Bratianis euenit, sed non diù dolor

confecit

confecit animos: etenim victus Ductor fortissimus coràm Sfortia deductus, certæ morti, vt credebat, paratissimus, memor scilicèt antiquæ hostilitatis, secùs quàm crediderat factum vidit; quippè cum Victor vltoris notam vellet effugere, & clementiæ laudem affectaret, non modò non illusit victo, sed eius fortitudinem in conspectu exercitus summis præconijs celebrauit. *Haùd me pudet*, inquit, *Commilitones infortunij mei; etenim nèc à vili, nèc à gregario milite sauciatus fui, sed à strenuo, nobilissimoque Ducè; eius propterea exemplum antè oculos vestros constituo, vt impigrè imitemini, si per virtutis gradus peruenire ad nominis immortalitatem exoptatis*. Post laudes huiusmodi, Brandolinum à militari custodia iussit educi, qui lętior de reditu ad summum Ducem, quàm de Vita, tantam in suis castris exultationem commouit, quantus anteà męror vultus militum, iacturam deplorantium, fędauerat. Haùd multò post in Guidonem Feretranum, & in Pontificios castra mouit; sed hos armorum strepitus initum fędus cum Martino V. extinxit. Itaque Bratianæ copiæ in Flaminiam progressæ sunt, vt indè detrusâ Bentiuolorum stirpe, quæ Bononiensibus dominabatur, eam Ciuitatem ad S. Sedis obsequium reuocaret. Peractis Vmbriæ, & Æmiliæ bellis, Bratius ab Alphonso Neapolis Rege, & Ioanna coniugibus, ad amplissimum Imperatoris, & Magni Comestabilis ministerium accersitus, in Apuliam contendit, omnium rerum, & consiliorum consorte Brandolino. Cum verò Ioannam ex inconstantiâ, & leuitate fęmineæ naturæ duxisse Virum pęniteret, atque eum exauctorare, & contrudere in car-

cerem

cerem machinaretur, Bratio regias fouenti partes, perduellionis iudicium intendit. Iste irà, odioque concitatus Amiternum adortus est: In quibus, & superioribus etiàm prælijs intèr veteres competitores Sfortiam, & Bratium commissis, Brandolinus illud virtutis suæ specimen ostendit, vt sępè ipsis hostibus stupori esset. Deniquè Bratio ex graui vulnere obeunte anno 1424., eam ipse iacturam vsquè ad lacrymas doluit. His Iustis fido, ac indissolubili Amico persolutis, apùd alios Principes militarem gloriam, quæ laborum, periculorumque merces est sempiterna, obtinuit. In primis pro Philippo Maria Mediolani Duce, deindè pro Republicà Venetà certauit, Erasmi Narniensis eorum Imperatoris consors, intèr quos arctæ amicitiæ memoria restaurata est: Qua sic recenti nexu vicissim renouatà ad eam firmitatem creuit, vt nullo vnquàm inuidiæ, & æmulationis malo potuerit labefactari. Ambo enim tanquàm Duces, ambo milites, alter alterius obibant munera, nullo discrimine Imperij, & obedientię detrimento. Quam fidem hinc indè datam, & acceptam Tiberti, & Romagnolę, vtriusque natorum, nuptiæ inconcussam reddiderunt. Hæc virtutum adiutrix beneuolentia fortissimis Ducibus à naturà concessa, oculos in se conuertit vniuersi Senatus, qui vnanimes voluntate, & rebus gerendis XII. Cal. Martij an. 1437. Comites Vallis Marini, & Soleghetti in Cenetensi Agro renunciauit. Verùm ea castra Tiberti posteris nequaquàm paruerunt ex testamento Patris, quod Rolandus de Asolo obsignauit sub an. 1456. Ille enim iuribus Ditionis abdicatus est, cùm iussus Reipublicæ parùm reueritus, ad Insubrium stipendia perrexisset.

perrexisset. Tandèm celebris Ductor præcipitatâ ætate, & sub galeâ confectâ, in Dynastiâ requievit (1), duobus liberis relictis, à primâ, nempè Vxore ex Dominis de Tella, Tiberto VIII., & à Lippa Alidosia Ioannis filia ex Principibus Foricornelij, Cecco; Totidem ex Amica suscepit Semideam, & Hectorem Venetæ cohortis Ducem, qui intèr arma prodijt in lucem, vitam traduxit, & clausit.

TIBERTVS BRANDOLINVS

IN hac stirpe octauus, Brandolini ex primâ Vxore Dominorum de Tella natus anno 1414., non solùm auitę, paternęq; virtutis imitator, sed & æmulus laudis cunctos ex maioribus prætergressus est nominis gloriâ, & rerum gestarum celebritate. In illo siquidèm mira rei militaris peritia emicuit, quam multæ stipabant dotes, prudentia, solertia, magnanimitas, fortitudo, & quotquot in eximio Imperatore requiruntur. Sub Patris tyrocinio in Castris Venetis accepit militiæ præceptiones, quibus præstantissimè se imbutum, & excellentissimis Ducibus parem, cum primùm pro Florentinis certabat, palàm fecit. Mòx Philippi Mariæ Vicecomitis vexilla se-

(1) *Ioannes Dipintor. in Chron. M. S. Forol. sub an. 1434. - Simonetta in Histor. Mediol. lib. 1. - Sansouin. in Famil. Illustr. Ital. pag. 208. - Hieron. Heninges in Tabulis Genealogicis tom. 4. - Io: Baptista Contarenus in Histor. Venet. lib. 14. & 15.*

cutus

cutus est, cui tàm spectatà fidè, & inconcussà strenuitate inseruijt, vt ab illo in Familiam Ducalem inseri, Generalis Præfecti gradu decorari, & Ditionibus Arquati, Castrinoui, & Saliceti augeri meruerit. At Philippo Maria à viuentibus ablato, ipse ad signa D. Marci redijt anno 1448., quibus Michael Attendolus Cotignolanus præerat, & apùd Carracam, vnius Tiberti consilio, nil nisi opportunitatem claram, & gloriosa tentandi conquirentis, Veneti manus cum Sfortianis contulerunt. Verùm impar pugnantium numerus non diù resistere præualentibus hostium copijs potuit: quamobrèm Veneti fusi, ac profligati, magnam, & memorandam cladem subierunt, licèt Tibertus ad quodcumque discrimen promptus, vt se se à notà audacis consilij vindicaret, omnia militis, & Ducis munia præstitisset. Duo enim millia curruum, & octo millia peditum desiderata sunt, prætèr multa Cremonensis, & Bergomatis Agrorum loca, quæ Victorum imperio paruerunt. Dùm autèm an. 1453. Patris exempla, & iussa subsecutus, Venetorum stipendia promereret, equitum mille, totidemque peditum Præfectus, in Commilitonum inuidiam repentè offendit. Quam cum nèc extinguere, nèc pati posset, ad Franciscum Sfortiam tùnc Mediolani Ducem, copijs maturè se contulit. Ex qua quidèm defectione abalienatus Parens, perenni odio exarsit in Filium, à quo nequè cessauit moriens, quemadmodùm nouissimis tabulis testatus est; nàm Vallismarini, & Solighetti Dynastiam Cecco minori natu, & in Reipublicæ obsequio permanenti adiudicauit. Tibertus tamèn paternà simultate haùd fractus, humanas vicissitudines, aduersamque tùnc

fortunam

fortunam vincere constituit præclaris rebus. Itaquè ad Ludouicum Gonzagham Mantuæ Marchionem, ab armis Caroli fratris, quem Venetorum fędus roborabat, diuexatum, salutari subsidio missus est. Copià pugnandi datà, cum infensæ acies concurrissent, non solùm ipse competitorem vicit, sed & Ditione, qua potitus fuerat, deturbauit. Atrox deindè pręlium cum Venetis ad Goitum commisit. Ibì videns ancipitem conflictus sortem, seque ab hoste plurimo circumueniri, arte frustrandum discrimen illud censuit. Igitùr modò vrgendo, modò refetendo pedem, protraxit pugnam vsquè in Francisci Sfortiæ aduentum, quem per celeres nuncios incertæ fortunæ admonuerat. Ille statìm prastò fuit periclitantibus Tiberti copijs, quæ accessione recentium instauratæ, in fessas Iacobi Picinini vim fecerunt, & iàm vndiquè fatigatas in exitialem fugam compulerunt. Ex victoriæ fructu Goitum subegit, & quatuor millibus equitum Gallorum auctus, quibus Renatus Andegauensis imperabat, alia Cremonensis Agri oppida recepit, alia Brixiani per vim comparauit. Quæ inuicti cordis argumenta cum in magna difficultate rerum Franciscus inspexisset, & acre, promptumque ingenium, omnesque militaris scientiæ dolos esset admiratus, vt mercedem rependeret meritis, & adderet ceteris glorię stimulos, Tibertum summum exercituum suorum Ducem renunciauit. In hac amplissimà dignitate constitutus, cum illi Sfortia arbitria pacis, & belli credidisset, percussit fędera, inducias sanxit, expeditiones ad exitum perduxit, quæ in præpotenti, nisi maximo Italiæ Dominatu, in dies contigerunt: Ianuam ipsam ad Sfortianæ propaginis

 obedien-

obedientiam reuocauit; nàm cum Galli eam occupantes meminissent Tiberti virtutis, in Cisalpinà Gallià iàm probatæ, assultum declinantes, pedem retulerunt. At quàm sit mutabilis vitæ ratio, quàm inconstans fortuna, ex ęrumnis, quibus in apice felicitatis suæ Tibertus iactatus est, satis superque liquet. Euulgatà scilicet passim Francisci Ducis morte, Agricolæ Placentini Agri seditiosos motus ediderunt, & incredibili audacià debacchantes, noua miscere, & agere moliti sunt. Ab hoc tumultu inuidi ansam lacerandi Tiberti nomen acceperunt; nàm iniquis oculis eius magnitudinem cernentes, ipsum rebellionis notà calumniati sunt. Cum autèm credulitatem facilè pariat Regni metus, Franciscus ijs insimulationibus non solùm aures prębuit, sed & dedit suspicioni locum. Iussit proptereà vt eo nomine inuitus Tibertus in carcerem contruderetur. Hæc fallax opinio magis irrepsit in mentem Sfortiæ, postquàm intellexit illum in Flaminiam festinare, quemadmodùm rebatur, vt eius iram declinaret; cum reuerà à nuptijs, intèr Leonellum filium, & Camillam Piam ex Dominis Carporum ineundis, ad Patrias ędes acciretur. Statimac Principis iussum emanauit, momento eodem profectionis Tibertus interceptus est, ac sub firmà custodià in Arcem Portæ Vercellinæ ductus, vbi in seueram quęstionem inflicti criminis postulatus fuit. Ibidèm è vità migrasse compertum est, non quidèm (vt vulgarunt publica inuidorum colloquia) quod sibi mortem consciuerit lychni manubio, sed vt sapientum communis opinio extitit, Cecchi Simonetæ supremi Administri, & antiqui hostis crudeli molimine; qui tamèn demùm pęnam eo

scelere,

scelere, alijsque pluribus dignam decollatione luit. Franciscus impensè doluit Tiberti morte, cum strenuissimum Virum non damnare, sed clementèr restituere libertati statuisset. Obijt Vir præstantissimus IV. Cal. Maij, an. ætatis suæ quadragesimo octauo, Sal. 1462. (1), si metimur bona naturæ, & ornamenta artis, heroibus priscis coæquandus. Duas Vxores duxit, alteram Polixenam Erasmi Narniensis Venetorum Imperatoris filiam (2), quæ illi Sigismundum, & Leonellum, ac Iacobam Ioanni Francisco Pallauicino in matrimonium datam, peperit, alteram Corneliam Manfredam ex Principibus Fauentinis, quæ tanquàm sterilis nullos filios enixa est.

PINVS ORDELAPHVS.

ANtonij, & Catharinæ Rangoniæ ex Comitibus Spilimberti filius, VI. Cal. Martij an. 1436. ab aluo maternà egressus est. Duodennis successit in Regnum Patris, quod tamen Cecco fratri administrandum omninò concredidit, vt Regiminis curis expeditus, cuncta animi studia in militari disciplinà addiscendà collocaret.

[1] *Ex Annal. Forol. Anonymi, sub an.* 1462. - *Ioannes Simoneta in Sfortiade.* - *Sabellicus*, *Tracagnotta*, *Brianus &c.* - *Io: Baptista Contarenus in Hist. Veneta lib.* 16. - *Franciscus Sansouinus in Famil. Illustr. pag.* 210.

(2) *Ex rogit. Ioannis Resti*, Not. Forol. *sub an.* 1433.

locaret. Prima tyrocinia in bello Brutio accepit sub Iacobo Picinino memoriæ immortalis Duce, vbi superato Truento amne, multis Castris, & Oppidis potitus est, & eà sempèr constantià, ac alacritate dimicauit, vt non tyro, sed spectatæ virtutis Ductor in ipsis militiæ primordijs videretur. Cum autèm præcipuum post Imperatorem locum meruisset, & iàm per totam Italiam strenuitatis laude celeberrimus, & omninò bellicis pręceptionibus instructus, biennio ferè elapso ad Patriam rediuit an. 1462. At non diuturna fides Regni est: Hæc enim acerbam in cordibus fratrum simultatem genuit, quam vt Pinus absentià suà extingueret, vel saltèm temperaret, in Galliam Cisalpinam cum selectis equitum turmis, sub Bartholomæo Colleonio, summo Venetorum Duce, in Mediolanenses arma adhibiturus festinauit. Cùm verò regnandi cupiditas ad negligendos extraneos gloriæ fructus impelleret, & satiùs duceret vtiliores domi quærendos, anno posteriore Foroliuium reuersus est. Ibi Ceccus in lentam ægritudinem conciderat, & magìs conquirendæ sanitati, quàm regendæ Vrbi vacare cogebatur. Ex aduentu Pini succreuit intèr Germanos ad Regnum æmulatio, nec defuerunt coniurantium hortamenta, quæ Principem incitarent ad scelus. Cessit tandèm iniquis consilijs Pinus, præsertìm cum à memorià infidæ dominij societatis angeretur; & postquàm diù motibus internis obstitisset, ad internecionem fratris consensit an. 1466. Sunt tamèn qui Ceccum è medio ablatum non ferro scribant, sed adhibito veneno peremptum. Eam flagitij labem vt Pinus ritu quodam amoris deleret, solemni ad magnificantiam

dam pompâ Iusta Fratri persoluit. Nèc multò post Barbaræ Manfredæ mors, quæ itèm à viro enecata politicis de causis tradebatur, Astorgium Patrem Fauentiæ Principem, in Pinum prouocauit. Ille siquidèm, & tumultus conflare, & Pontificem Maximum lacessire non destitit, vt fratricidam abigeret, & perempti Cecchi filios in dominio subrogaret. Sedauit verò procellas huiusmodi opportunus Astorgij exitus, post quem vbiquè seditiones quieuerunt, & Pinus ipse ad meliorem frugem reuersùs est; nempè mores egregios resumpsit, & generosę vitæ rationem, gloriosis deinceps rebus instituit. Anno igitùr 1469. Cum Paulus II. Roberto Malatestæ atrox bellum intulisset, & Pinus subsidiarijs Venetorum agminibus præesset, apùd Collem Vergianum improspèrè commisso prælio, præualentibus fęderatis, non exigua Pontificio exercitui clades illata est. Haùd tamèn Ordelaphus sibi, & Ecclesiæ defuit, sed munia inuicti Ducis expleuit. Dùm autèm Ecclesiastici mutato fortunæ aspectu, se in defensione, ab offensà temperantes, continerent; Pinus Venetis copijs Caminatensem Arcem, iàm à Belmontia stirpe restitutam, & perennibus ferè damnis Liuianum Agrum diuexantem obsedit, expugnauit, & penitùs prostratis vallis, ac muris æquauit solò. Quiescentibus deindè in Æmilia armis, Pinus exercere clementiam, quam popularem sciebat esse, & Religionem in Deum constituit, vt fraternæ cędis labem omninò abstergeret. Itaquè Patrià extorres ad domos, & bona clementi edicto reuocauit, Templa, & Cęnobia profusà liberalitate alicubì erexit, alibì restaurauit, potissimùm D. Hieronymi, & S. Mariæ ad Ripam, vbi

vbi centum Virgines sacro velo initiantur. Tàm claris gestis rebus, eam de se opinionem peperit, vt æquè strenuus ac pius, vno omnium ore prædicaretur. Quas ob laudes à Francisco Sfortia potentissimo Mediolani Duce anno 1471. Generalis Præfectus, & Conseruator Insubricæ Ditionis in inferiori Flaminia dictus est. His temporibus florentis pacis ad ornandam, & muniendam Patriam animum adiecit; etenim proprias ædes vetustate collabentes non modò restituit, sed magnificis aulis, cubiculisque auxit, ac eorum laquearia, superinducto auro decorauit. Porticum deindè pulcherrimam, nouà tùnc arte, distinctis innixam lateritijs columnis addidit, quæ ab præstantiam operis summam habet dignitatem. Castra Sadurani, Elmicis, & Petræ Appiæ aùt menijs præcinxit, aùt firmioribus vallis roborauit, & præsertim Oppidum Fori Pompilij. Omnium verò ædificiorum sumptus, & amplitudinem excedit. Arx Raualdina aptissimis fossis, intùs, & foris aggeribus, turribus, septis, propugnaculis egregiè vallata, vt tùm intèr validiores Italiæ numeraretur. Alia, quæ vel à fundamentis extruere, vel reconcinnare cogitabat, nouis, & magnis distractus bellorum curis prætermisit. Quapropter an. 1474. Imperator exercitus Romanæ Ecclesiæ renunciatus, aduersùs Nicolàum Vitellium, Typhernum vsurpantem, cohortibus, & turmis Ioannis Gonzaghæ, Ioannis Francisci ex Comitibus Guidis, Antonelli Zampeschi, & aliorum nominis illustris Ducum, Ciuitatem, vi, & arte fatigatam ad obsequium Pontificis redire compulit. Hoc bello exacto, non se se exauctorauit Pinus, sed retinuit insupèr ad insequentes annos sibi colla-

collatam poteſtatem. Verùm exortâ intèr Ferdinandum Neapolis Regem, & Rempublicam Florentinam diſſenſione, quæ in duriſſimum erupit bellum, Ordelapho ſuprema copiarum Etruriæ Præfectura collata eſt. At non multò poſt cum Xyſtus fœdere regio adſtrictus, ſuas illius viribus vires coniunxiſſet, Pinus ea, qua proſequebatur S. Sedem reuerentià percitus, à militari Imperio refugit, nè maculà inobſequentis, aùt perduellis notaretur. Placuit ità Pontifici hoc fidelitatis argumentum, vt illi, niſi imperatoria inſignia, quibus Hieronymum Riarium ſororis filium decorauerat, ſanè auctoritatem largitus ſit; Huic tamèn in mandatis dedit, vt prudens, & ſtrenuum Pini conſilium in quibuſcumque rebus, & coleret, & ſequeretur. Dum autèm ſecundus nomine, ſed poteſtate primus Imperator in Reſpublicas Venetam, & Florentinam, ac Mediolani Ducem prœliaretur, vigilijs, & laboribus, qui militarem vitam comitantur, infirmatus, in quartanam incidit. Ea modò augente, modò ſuos æſtus remittente, in Patriam recedere, & ab armis feriari coactus eſt. Ibì ſpes ſalutis cum mortis pauore confligebat, intèr quem Pinus ſtellarum omen ab Aſtronomis ſuis inquiſiuit. Hi Principis importunitate feſſi, cui malos ſyderum influxus occuluerant, eorum tandèm minas præmonſtrarunt, imò fatalem diem aduentare. Inhorruit præſagio Ordelaphus, vt tamèn mœrores cordis intimos leniret lętis ſpectaculis, & relaxationibus iucundis, ſolemnes choreas indixit, ad quas agendas, celebrioris formę, & agilitate prętantes Ciuitatis feminas accerſijt. Cùm iam veniſſet funeſta dies, nèc ſentiret adeò languidas, &

confectas

confectas vires, vt sibi timendum de proximo interitu videretur, fabulosis diuinationibus Astronomorum illudebat. Verùm postquàm inclinato sole, tenebræ accesserunt, violentà febri rursùm impetitus, medià nocte à viuis emigrauit IV. Idus Februarij an. Salutis 1480., quinto suprà quadragesimum ætatis suę (1). Fuit cunctis dotibus ornatus, quę iustum, munificum, & clementem Principem, solertem, prouidum, & inuictum bellatorem decent. Cęterùm tàm pulchra animi ornamenta, interdùm notà crudelitatis inquinauit, cum vel libidine acquirendi Regni, vel suspicione amittendi cruciaretur. Tres Vxores habuit Barbaram, & Saphiriam de Manfredis, alteram Astorgij Faventiæ, alteram Thadęi Imolę Regulorum filias, ac demùm Constantiam de Pichis, Ioanne Francisco Comite Mirandulano natam. Isti autèm thalami nullam legitimam prolem attulerunt. Ex inhonestis amoribus exorti sunt Sinibaldus, Lucretia, & Catharina. Masculus in Ditionibus successit ex Testamento Patris, à quo in clientelam relictus fuit Xysti Pontificis, & Ferdinandi Regis (2). Ex fęminis maior natu Andalao Griffonio Bononiensi, minor Ioanni Thomasolo Foroliuiano Optimatibus nupsere. Elatus est Pinus in D. Hieronymi, non militaribus insignibus, non bysso, & purpurà, sed humili, & laneà Minorum Obseruantiæ veste, vt

(1) *Iacob. Philip. Bergomen. in Supplem. Chron. lib. 15. ad an. 1480. - Hieron. Rubeus in Hist. Rauen. lib. 7.*

(2) *Ex rogit. Thomæ Palmeggiani 9. Februar. an. 1480.*

ipse

ipſe in periodo lethalis morbi iuſſerat, proſequentibus funus non abſquè mętore, & lacrymis Senatu, ac populo. Iacet antè Aram maximam ſub rubro lapide, in quo hæc carmina leguntur

TERTIVS ARMORVM, PACIS QVOQVE GLORIA PINVS -- ORDELAPHVS, PER QVEM NOMINA SANGVIS HABET: -- POSTQVAM ARCEM, MVROSQVE DEDIT TIBI LIVIA, SEDEM -- HANC SIBI DELEGIT. LVSTRA NOVENA SIBI.

Nèc diuturnum Sinibaldi Regnum extitit, intèr pueriles ętatis limites extinɑi. Conſtantia Pini relicta, theſaurum, & familiares apparatus ſecùm aſportauit. In eo numerabantur centum triginta ducatorum millia, prætèr tercentum viginti currus ſupellectilis. Hinc facilè depręhendimus quantis opibus, & ſplendore familiaris rei circumflueret ea Domus, iis maximè temporibus, quibus niſi rerum affluentià, certè non viuendi luxurià vincebamur.

ANTONELLVS ZAMPESCHVS

ANtonellus Ioanne natus ex Plebe Quinti, Foroliuienſis Agri, cui Caput hominis cognomentum fuit; qua verò matre, vt ab humili genere procedenti, non eſt memoriæ proditum. A Patris prudentià non fuit degener, nequè à ſtrenuitate Patrui, apùd quem traduxit primordia adoleſcentię intèr bellorum perennes motus, illis velùt ſtimulis ad immortalis

gloriæ cursum concitatus. Postquàm Italianus suspectæ fidei notà inustus, indignum præclaræ vitæ exitum subiuit, Antonellus à bellicà custodià, in quam contrusus fuerat, elapsus, præstantissimos Duces secutus est, vt militarem artem, quæ non solùm præceptis, sed plurimùm experientià continetur, perficeret. Rebus propterea gloriosè gestis, Magnifici titulum, qui non domestico splendore, non potentià Ditionum, sed proprià dumtaxàt virtute acquirebatur, vt Laurentius Medices senior, & Fridericus Dux Vrbinatium fecerant, in flore ætatis meruit. Quamobrèm in dies celebrior & habitus, & factus, cùm equitatui præesset Anuersi Anguillariæ Comitis, summum imperium Pontificij Exercitus gerentis, eo robore, & constantià dimicauit, vt illi maxima victoriæ pars, absquè iniurià negari non potuerit: cumque infirmato per vulnus crure, quod rude Vulgus appellare solet Zampam, claudicaret, Zampeschus vocabatur, quod deincèps infortunio sibi partum cognomentum, obsoleto familiari, deriuauit in posteros. Ipse Anuersus Imperator inuicti Iuuenis virtutem admiratus, nè de ingrato animo culparetur, illi Cassandram filiam sacro connubij nexu copulauit. Strenuam etiàm operam nauauit Sigismundo Malatestæ in Fanestri bello, ad Vicariam Præfecturam accersitus. Cum autèm ille an. 1460. Pij II. armis premeretur, tentandam pugnæ fortunam duxit. Sic copijs Ecclesiæ, prælij opportunitate oblatà, vtrinquè manus Pontificij, & Malatestiani contulerunt, ac ipsi primarij Duces Petrus Paulus Nardinus, ac Antonellus singulari certamine congressi sunt. Tandèm ordinibus Ecclesiasticorum fusis, & Petro Paulo, ense

ense Competitoris interfecto, oppugnantium vis, & ardor obtepuit, nèc Senogallia repudiare Victoris iugum ausa est. Pontifex de iactura certior, delectus habuit, exercitum restituit, & sub Friderico Vrbini Duce, nouum impetum in hostem fecit. Processit obuiàm aduentantibus Pontificijs Sigismundus, ac ad Cęsanum flumen denuò conflixit, sed dissimili admodùm euentu sortis; etenim post diuturnos pugnæ labores funestam cladem reportauit. Infaustæ igitùr vicissitudines illum conflictum consecutæ sunt: siquidèm Vicariatus Fani inimicorum deprædationi patuit; multa Ariminensis, & Cęsenatis Agrorum castra, in S. Sedis dominium deuenerunt, & ipse Malatesta ingentibus malis circumseptus, Ariminum se se recepit. Intereà Zampeschus partim spe munerum illectus, partim spiritualium pęnarum minis territus, ad Ecclesiæ vexilla migrauerat, & aduersùs Malatestam conuertere virtutem, & omnem operam, ac debitam Pontifici fidem voluit. Subactis interim in Flaminià Monteuecro, Cuserculo, Vallisoppio, Ciuitellà, & Meldulà, ad oppugnandum Fanum Fortunæ, adhùc in obsequio Sigismundi perseuerans festinauit. Quæ merita vt Pontifex metitus est, nè illum absquè retributione relinqueret, quatuor castris in Æmilia donauit, S. Mauro, Gioued., Tumbà, & Talamello an. 1462. Leges qualescumque fuerint, quibus Malatesta diuturno bello fatigatus tandèm se obstrinxit, inducias potiùs, quàm pacem afferre visæ sunt. Eo siquidèm à viuis abeunte an. 1468., cum Robertus Sigismundi filius, fractis conditionibus cum Ecclesià Romanà initis, sibi Ariminense Dominium asciuisset, à

 Paulo

Paulo II. Pij successore impetitus fuit, sub militari Neapolionis Vrsini ductu. Laboranti Regulo, subsidio venerunt copiæ Ferdinandi Neapolitani Regis, & aliorum Italiæ Principum, quibus ille confirmatus, periclitari dimicationis exitum nequaquàm dubitauit, & collatis ad Collem Vergianum infestis signis, Pontificios profligauit. Ex oppugnato oppugnator factus, propè Arcem S. Archangeli castrametatus est, eamque & arte, & impressionibus superare studuit. Verùm illud fuit Zampeschi robur munitionem defendentis, vt Robertus desperatà prouinciâ, multis suorum desideratis, referre pedem coactus sit. Confecto Ariminensi bello, non minori virtute in Typhernati dimicauit aduersùs Nicolaum Vitellium; & tandèm in Etrusco, anno 1478., quod Ferdinandus Rex, Reipublicæ Florentinæ infensus suscitauit. Cum verò Xystus IV. ad regium fędus accessisset, & Pinus Ordelaphus, nèc multò post Robertus Malatesta, Beneficiarij S. Sedis, nè in anathematis pęnas inciderent, & Ditionum iacturam paterentur, copiarum imperium reiecissent, Antonellus omne discrimen subiturus, illud haùd recusauit. Quod vt intellexit Pontifex, in eum tanquàm perduellionis reum vtroque gladio animaduertit; quippè à Fidelium communione eliminauit, & Castris, Hieronymo Riario adiudicatis, abdicauit. Demùm sedatis tot tempestatibus bellorum effulsit lętissima Pax, tùm intèr Pontificem & Regem, tùm intèr Florentinos, & Fęderatos: Hìnc indignatio Xysti refriguit, qui Zampescum diris expiatum, honoribus, & bonis restitutum, in gratiam recepit. Verùm Antonellus non diù optatà tranquillitate gauisus est, nàm paulò

post

poſt ab inconſtanti terrarum requie exceſſit. Ei Caſſandra Vxor Brunorium, pellex Hectorem, & Meleagrum pepererunt, qui paternæ gloriæ æmulatores, nati, atquè enutriti in caſtris, extiterunt.

IN ampliſſimo Imperatorum cętu, quibus ſumma belligerendi poteſtas concredi ſolet, non tàm ob eminentiam principis in re militari dignitatis, quàm ob geſtorum magnitudinem, & gloriam celebris famæ apùd poſteritatem extitere

VVALPHRIDVS RAYNERIVS ex fratre Paſchalis II. natus, cum bellicoſum ſpiritum, & à Sacerdotijs abhorrentem enutriret, à Patruo Confalonerius, vt vocant, Romanæ Eccleſiæ dictus eſt. Illi autèm in difficili Pontificatu, ac intèr magnos motos laborante, Armorum regimen commiſſum fuit, & præſidium Almæ Vrbis anno præſertìm 1108., quo Paſchalis in Apuliam diuertit, vt clericalis diſciplinæ corruptelas expiaret (1). At geſta, quæ ei maiorem nominis celebritatem pepererunt, caligine antiquitatis offunduntur.

ALLORIVS II. DE ORDELAPHIS cum dotibus illis eluceret, quæ optimum Ductorem ornant, ex Reipublicæ Foroliuienſis Principe an. 1273., ad militare Imperium aduersùs Bononienſes euectus eſt. Iſti enìm præualentes & potentià virium, & amplitudine Ditionis, vniuerſæ ferè Flaminiæ iura dabant, & Foroliuium detrectans iugum, formidando exercitu, etiàm ex fęderatis

[1] *Bartholom. Platina in Vita Paſchal. II.*

populis

populis coacto, subigere affectabant. His conatibus occurrit Allorius, prout charitas Patriæ exigebat, & instructis aciebus, aduentantes hostes ad Cassiranum, ea arte, & virtute inuasit, vt de illis fusis, & in fugam actis, claram victoriam reportauerit (1).

ALIOTTVS DE PEPPIS, Vir siquis alius suæ tempestatis fortis, summus Dux Lambertacciæ Factionis fuit, in Hieremeam Bononiæ imperitantem. Is Fauentinæ militiæ, Liuiensium subsidijs, & Tigrini Comitis Mutilianæ constipatus, ad Plancaldolum Castrum Maynardi Pagani progressus est, vbi hostiles copiæ oppugnationi intentæ considebant: quæ tamèn nihil moratæ conspectum auxiliaris exercitus, correptæ formidine declinauerunt certamen, & relictis tabernaculis, omnia impedimenta cesserunt, arreptà fugà an. 1276. (2). Aliottus in Annalibus Patriæ nobilis, prudens, magnificus, & potens appellatur (3), quorum præstantiam titulorum, quotquot veteris æui temperantiam metientur satis noscent.

GVIDO BRANDOLINVS cognomento Bontempus, quem rei militaris scientia, adiutrice fortunà ad supremam conditionem eleuauit. Diù siquidèm pro Mediolani Principibus copiarum Imperium tenuit, quibus cum illustres victorias ma-

[1] *Leo Cobellus in Chron. Forol. M.S. part. 1. pag. 13.*

(2) *Iulius Cesar Tonduc. in Histor. Fauen. part. 2. pag. 308.*

(3) *Cobellus in Chron. Forol. M.S. part. 1. pag. 25.*

gnà

gnà felicitate peperisset, Alexandriæ, & Nouariæ dominium in mercedem exantlatę militiæ adeptus est an. 1263. Dùm verò eas Ciuitates ab insidijs, & impressionibus Turrianæ Gentis propugnaret, & proprijs rebus egregiè prįcauisse fędere Venetorum iudicaret, in odium Ianuensium incidit, qui suam amicitiam neglexisse iniquè admodùm ferebant. Sic æstuantibus vtrinquè animis ad arma ventum est. Cum autèm Guido in primo conflictu Victor euasisset, & in altero ordines turbatos restituere, nihil arduum esse virtuti, & strenuitati putans, niteretur, generosam oppetijt mortem, quæ Brandolinæ stirpis Regnum intercępit [1].

GVIDO COMES MONTIS FERETRI, Galassi filius: Hic quamuis latà intèr Feretranos Ditione frueretur, Forolіuium elegit in Patriam, & tanquàm filius amauit, renunclatus propterea omnium consensione Populi Præfectus. Illi porrò incrementa Dominij felicibus pugnis non semèl procurauit, & præsertim Martini IV. exercitum, Ioannis Epę imperijs parentem memorandà clade affecit anno 1282. [2]. At restitutis Pontificijs copijs, cum Forolіuium ad S. Sedis fidem redijsset, & posterioribus annis Guido omnes Flaminiæ clientes amisisset, ab Honorio IV. in gratiam susceptus est, sed in Pedemontem amandatus, nè tumultus

(1) *Francis. Sansouin. in Famil. Illustr. Ital. pag.* 207.

(2) *Ioannes Villanus in Chron. lib. 7. cap.* 81. - *Iachet. Malaspina in Hist. Florent. cap.* 225. *pag.* 164. - *Vlderic. Raynald. in Continu. Annal. Baronij ad an.* 1282. 1286. 1296.

Æmiliæ

Æmiliæ confoueret. Nèc diù post Pisanorum stipendia meruit, quibus primùm vt Imperator, deindè vt Princeps imperauit. Verùm cum eius non modò menti, sed penè oculis obuersarentur dirarum contemptus, in quas inciderat, sanguinolentæ clades, & damna, quæ Ecclesiæ intulerat, iàm senio ingrauescens, humilem Minorum Obseruantium vestem Anconæ induit an. 1297., vbi intèr exempla pietatis reliquum vitæ spatium terminauit, quatuor relictis filijs in sęculo, hæredibus familiaris gloriæ, Chunrado, Hugona, Bonconte, & Friderico.

SCARPETTA III. DE ORDELAPHIS Theobaldi filius, cuilibet maiorum par, intèr arma nominis celebritatem conquisiuit. Patriæ iàm à Guelphorum viribus oppressæ non solùm proprijs, & Ghibellinorum copijs prestò fuit, sed eam inimicis profligatis à seruitute vindicauit an. 1296.: Illum, & federati Flaminiæ Populi, & Canis Scaliger Veronę Princeps constituerunt Ducem subsidiarij exercitus sex mille peditum, & octingentorum equitum, vt Albæ Factioni Florentià eiectæ succurreret an. 1302. Scarpetta superatis Apenninorum iugis, & exulibus coniunctus, suburbio, & podio Montis Politiani potitus est, cuius Arcem obsidione cingens totum subigere Mugellanum tractum, atque ipsam Florentiam confidebat. At de spe, quam conceperat deiectus fuit, cum inimici in eum audactèr erupissent, & Bononiensium, ac sociorum vires, Ferrariæ Marchionis bellicum apparatum formidantes, silenti agmine citra Alpes redijssent. Quamobrèm Scarpetta in medio rerum destitutus in Æmiliam se recepit, illamque non semèl intestinis

nis tumultibus concussit, quos vt sedaret Robertus Rex Neapolis, ac Prouinciæ Comes, & Ordelapham Stirpem ad confouendam pacem alliceret, eum Magni Architriclini dignitate decorauit. Fuit Scarpettæ à Secretis celebris Poeta Dantes, qui demùm apùd Polentanos Rauennæ occubuit, an. 1321.

RAMBERTVCCIVS ORGOLIOSVS Atauis suis militari virtute præluxit, & illustrium gestorum famà. In Bononiensi Præfecturà an. 1312. intèr alia, quæ memoriæ digniora præstitit, Guillelmum Caualcabouem Cremonà eliminatum, ad suum Principatum restituit. Etenìm subsidiarijs cohortibus vi factà, in Vrbem peruasit, & post atrox, & diuturnum prælium victis Galeatio Vicecomite, & Manfredo Pallauicino, qui ad Forum armatis copijs obsistebant, eam prouinciam gloriosè perfecit. Posteriore anno summum Imperium à Bononiensi Republica in Mutinenses sumpsit, qui varia eius Agri castra ad defectionem incitauerant. Collectis ex Flaminia, & etiàm Patauio auxilijs, ac quatuor millibus peditum veteranorum roboratis, in Oppidanos obsequium repudiantes progressus est; & ad augendum terrorem tradens ea loca direptioni, Montem Secchianum primò inuasit. Castrum istud non diù vim sustinuit, sed ictis deditionis legibus, à defectione rediuit in fidem. Durior tamèn Cengiani oppugnatio fuit; nàm postquàm multos dies hostiles acies victoriæ inhiantes, frustrà sub munitione consedissent, asperitate aduentantis hyemis coactæ, Bononiam recesserunt (1). Rambertuccius

(1) *Cherub. Gherardac. in Histor. Bonon. lib. 17. pag. 558. , & 572.*

tuccius autèm reliquum vitæ spatium in bellis suæ ætatis egit, vt pulsum propinquis annis à dominatu Patriæ Orgoliosum Genus, armorum exercitio ab iniurijs iniquæ sortis vindicaret.

TIBERTVS VI. DE BRANDOLINIS, Guidonis filius, intèr Ductores illius ætatis ità claruit bellicæ virtutis laude, vt ad Mediolanensium Armorum Præfecturam an. 1372. fuerit euocatus. Vxorem habuit Ioannam Ordelapham ex Principibus Foroliuij natam; quo sublimi connubio, eum propria, & Antecessorum fortitudo dignum reddiderunt. In Tabulis testamentarijs sic inscribitur: *Nobilis, & Egregius Vir Tibertus qu: Guidonis de Brandolis de Bagnacauallo, Habitator Foroliuij* (1), vbi iàm senectute grauis diem obijt supremum an. 1397. Duo ab illustri thalamo filij prodierunt, Brandolinus IV., & Guido V., qui paternis vestigijs insistentes, æmulari Genitorem contenderunt. Extat Tiberti effigies equo insidentis in D. Francisci Balneocaballi (2).

BRANDOLINVS DE BRANDOLINIS Tiberti filius, quartus hoc nomine, in Brandolinà stirpe. Editus est Tiberiaci claro inferioris Flaminiæ Oppido, vbi hæc Gens vetus domicilium habuit, & adhùc seruat, tanquàm secessum, & deliciarum locum. Proauorum vestigijs inhęrens, & Patris exemplum secutus, militari disciplinæ se tradidit, quam deindè sub auspicijs Pini Ordelaphi sempèr coluit. Diù pro Ioanne Galeatio Medio-lani

(1) *Ex rogit. Petri Beneuenuti, Not. Forol. an.* 1397.

(2) *Sansouin. in Famil. Illustr. Ital. pag.* 208.

lani Duce strenuè, fortitèrque Summus copiarum Præfectus dimicauit; Veronam scilicèt ab Antonij Scaligeri Dominio ereptam comparauit: Pluribus insupèr inconcussę fidei argumentis clarus, in tot laborum, & virtutis prçmium Gemelli Dynastià donatus est. Gloriosam prætereà operam impendit S. Sedi, & demùm plenior meritis, quàm annis, Taruisij decessit 15. Cal. Nouembris an. 1396. Iacet in D. Francisci, vbi in sepulchrali monumento Gemellarum Comes, & Capitaneus Romanæ Ecclesiæ nuncupatur (1).

CECCVS III. DE ORDELAPHIS, Ioanne ex Principibus Foroliuij, & Thadęà de Malatestis natus, eam rei militaris peritiam adeptus est, vt in maximà Reipublicæ Venetorum calamitate ad armorum Imperium euehi meruerit an. 1379. Tùnc enìm Ligures, & Franciscus Carrarius Patauij Princeps, formidandis armis subactà Clodià, Dominatrici Adriatici maris Vrbi, à seruitutis nomine abhorrenti, extrema vsquè ad excidium minitabantur. Hanc tamèn gloriam à Cecco acquisitam foris, & in tanto Venetorum discrimine, domi maculauit, nàm in ergastulum contruso Sinibaldo Patruo, vbì non diù post occubuit, Regnum cum Pino fratre sibi asciuit an. 1385. Eo Sarsinà, & multis montanis Locis aucto, se totum ad inertiam, temulentiam, & lasciuiam conuertit; quæ vitia illi odium Ciuium peperere, & maturarunt mortem. Cum itaquè Ceccus in lethiferum morbum incidisset, & iàm prostratà vitali facultate ad exitum accederet, vulgato eius obitu Populus præ-

[1] *Sansouinus in Famil. Illustr. pag.* 208.

torianis militibus disiectis, ac fugatis, in Palatium more bacchantis irruit, & vltimos anhelitus reciprocantem, à cubile per scalas crudelitèr raptauit: intèr quæ tormenta, & ludibria infelix Princeps spiritum efflauit. Ei Catharina Gonzagha, Feltrini Regij Lepidi dominantis filia nullam progeniem edidit; Pellex autèm Antonium, Equitem priùs Rhodiensem, & tandèm dimissa Cruce, per varias fortunæ vices in Patris sede collocatum.

PINVS II. DE ORDELAPHIS Cecchi germanus, & natu minor, sed æqualis & Principatus iure, & dimicandi arte. Anno 1400. à Bononiensi Senatu summum exercitus imperium adeptus est in Astorgium Manfredum Fauentiæ Principem, qui Solaroli Arcem ab eius obedientià ereptam vsurpabat. Nihil sanè defuit Pinus & amici Senatus expectationi, & strenuitati suæ; nàm & munitionem validissimam, & Fauentiam ipsam, fędè depopulatis Agris, arctè obsessas, in magnas angustias posuit, vt actum iàm esse de Manfredæ Gentis Regno videretur. Cum verò Ioannes Bentiuolus suffragijs Populi stipatus, ad solium ascendisset, nè recens, & nondùm satis firmatum Dominium nutaret, pacem Astorgio petenti dedit [1]. His Pinus bellicis curis expeditus, dùm in regendà sapientèr Patrià totus erat, veterno oppressus è vita migrauit intèr lacrymas militum, & subditorum. Ex Venantià Brancaleonià Vxore, & Nicolai Dynastæ filià nullos liberos reliquit.

[1] *Gherardaccius in Histor. Bonon. part. 2. lib. 28. pag. 512. - Tonduccius in Histor. Fauent. part. 3. pag. 452.*

PETRVS

PETRVS PAVLVS NARDINVS, quem non modò stirpis obsequium, & fides de Romana Sede benemerentis, verùm etiàm gestarum rerum claritas Pio II. Pont. Maximo impensè commendarunt. Iste Virum bellicà scientià, & disciplinà perfectè instructum, & iàm præcipuis honoribus militiæ decoratum, in Fanestri expeditione, copiarum Ecclesiæ Imperatorem renunciauit an. 1460. At Nardinus infaustas, & fatales in primo conflictu vices passus est; nàm cum infesta signa in Sigismundum Malatestam intulisset, & Pontificios ordines dilapsos restituere nequiret, honestiùs ducens pugnando fortitèr mori, quàm fugiendo turpitèr seruari, vtroque exercitu stupente occubuit.

HIERONYMVS RIARIVS Sauonæ, ex nobilissimà familià natus, Genitricem Blancham Roboream, Xysti IV. sororem sortitus est. Plures annos Foroliuij Regnum tenuit, vbì & nonnullos suscepit filios. Militare Imperium pro Romanà Ecclesià exercuit in Ferdinandum Neapolitanum Regem, non exiguo sui nominis incremento, & glorià. Fuit humanitate, munificentià, prudentià, & fortitudine siquis alius id temporis celebris [1]. Hanc rei bellicæ supremam Præfecturam, non solùm sedente Auunculo, sed & Innocentio VIII. obiuit. Verùm post felix octo annorum curriculum, quo Foroliuiensibus dominatus est, in funestà coniuratione à Cecco Andreę Deddi, cognomento Vrsi, præpotentis Ciuis, filio instructà, sicà traiectus in vulnere occubuit an. 1488. Ex Catharinà

[1] *Bergomensis in Supplem. Chronic. lib. 15. sub anno Christi 1474.*

Sfortià

Sfortiâ Galeatij Mariæ Mediolani Ducis, quæ illum auxerat Imolensi Ditione dotali iure acceptâ, genuit Octauianum, alterum suæ Gentis Principem, & Isottæ Bentiuolæ, Ioannis Bononię Dominatoris, Virum; Cęsarem Patriarcham Alexandrinum, & Archiepiscopum Pisarum; Ioannem, Liuium, Galeatium & Sfortiam militari scientiæ potissimùm inhiantes; Franciscum Episcopum Lucanum; & Blancham, Astorgio Manfredo Fauentino Regulo, matrimoniali nexu copulatam: Ex illegitimis autèm amplexibus Scipionem. Hanc illustrem Sobolem Dogenardus Riarius Scotus, inuictissimus Ductor Othonis I. in Liguriâ propagauit, à qua posterioribus sęculis emersit Desiderius Riarius, sub Paschali II. Presb. Cardinalis S. Praxedis (1), antequàm limites priuatæ conditionis supergressa, intèr Flaminios ad sublimem efferretur.

NANNES MORATINVS, in quo mira comitas fuit, singularis ergà Patriam amor, & inconcussum robur In rebus belli, pacisque præstitit; Principibus quibus paruit, & tandèm Romanæ Sedi verè fidus. Antonij II., & posteà Ludouici de Ordelaphis copias duxit summus earum Præfectus, & Raualdinam Arcem adhùc in obsequio Cęsaris Borgiæ permanentem oppugnauit. At profstratis Ordelaphorum viribus, quorum postremum sapientèr monuit, vt iniquæ temporum fortunæ deseruiret, claues Ciuitatis Ioanni Archiepiscopo Ragusino, & Iulij II. Legato obtulit an. 1504.

(1) *Ex Chronic. Iannæ M. S. Corelli - Ex Apostillis Francisci Card. Boncompagni in libro Famusij Campani de Famil. Illustr. Ital. cap.* 15.

In his

In his Pontificij Regiminis primordijs, flagrante simultate intèr suam, & Numaiam stirpes, quibus tota Ciuitas hęrebat, ex priuatis odijs innumerę ferè calamitates ortæ sunt. Nannes Patriæ amantissimus, postquàm victo naturæ instinctu, mutuis cędibus inimicorum iniurias vltus esset, intestinæ paci locum dedit, in qua licèt instabili tranquillitate à vità discessit.

BRVNORIVS II. DE ZAMPESCHIS, Antonelli, & Lucretiæ de Comitibus Domicellæ Romanæ filius paratam indolem militiæ tribuit, magìs splendidam gloriæ mercedem, quàm fluxas opes quærens, vt Auorum merita, & bellicos gradus exæquaret. Pro Paulo IV., & Pio V. Pontificibus Maximis, Republicà Venetà, Amedeo Sabaudiæ, Guidone Vbaldo Vrbini, & Hercule Ferrariæ Ducibus gloriosè certauit: Annoque 1567. duobus millibus peditum, & biscentum Cataphractis in Hugonottas Gallię, vbi clarissimum torquem S. Michaelis à Christianissimo Francorum Rege in strenuitatis argumentum, & præmium reportauit. An. 1570. Senatus Veneti stipendia meruit, primùm equestris Tribunus in Illirico, & Epiro, deindè Generalis Foroiuliensis Prouinciæ in qua męnia Vtini, & aliarum Arcium instaurauit: Custos pręterea Metamaucensis Portus, cum de ipsà Venetiarum Vrbe aduentantibus Turcis timeretur. Suspicione belli extinctà, summus Armorum Præfectus ab Vrbinati Duce creatus est in perduellem Ciuitatem, quam & vi, & prudentià ad præstandam legitimo Principi obedientiam adduxit. Demùm Cretensi Regno præfuit, Ducis, vt aiunt, nomine; sed non diù amplissimum Magistratum gessit, aduersante

saluti

illectam. Anno 1510. Fusignanum in deditionem sumpsit, quamuis exitu minùs felici; etenim ab eisdem turpitèr proditus, à quibus accitus fuerat, enormem iacturam reportauit (1). Mòx Iulium ad obsidionem Arcis Mirandulæ pergentem secutus est an. 1511., summà Castrorum Magistri Præfecturà, quam tantà laude absoluit, vt Pontifex fateri cogeretur optimi euentus fructum referendum inprimis Brunorij prouidentiæ, & strenuitati. Itaquè vt tot præclara ergà se, & S. Sedem officia remuneraretur, benemerentem Ductorem Oppido S. Archangeli donauit, quod in amęnissimo Colle Ariminensis Agri locatus est. Extincto Iulio imperium cohortium Prætorianarum Leonis X. retinuit; & Laurentij Medices, cui Pontifex exauctorato Francisco Maria Roboreo ob necem Francisci Cardinalis Alldosij, Rauennæ sub Pontificijs oculis patratam, Ducatum Vrbini adiudicauerat, phalanges, & turmas duxit. Eum propterea armis vbiquè fatigauit; Pisaurum infestis signis, & impressionibus vexauit, Maioli, & penè inexpugnabilem S. Leonis Arcem expugnauit. In his, alijsque bellis plerique ab eo Optimates bellicæ Artis documentis imbuti sunt, vt eius vexilla sectari, & iussis parere, tanquàm gregarij, biscentum Dynastæ nequaquàm erubuerint; quæ res tantam illius nomini celebritatem attulit, vt clarissimis suæ, & superioris ætatis Ducibus hoc gloriæ emolumentum minimè contigisse iudicetur. Sic postquàm sexaginta expleuisset annos intèr arma, conflictus, &

(1) *Sebastian. Minciocbius in Cbron. Forol. M.S. ad an.* 1509. 1510.

palmas

pedimas debitum naturæ persoluit an. 1525. A Laurà Pignattà pulcherrimà Rauennatium fęminarum Matronà, ac præ generis nobilitate consorte dignissimà, Antonellum vnigenitum, Baptistam, & Claudiam fęminas genuit; quarum prima Hieronymo Bassio Rauennæ, altera in primis nuptijs Iuliano Hasteo, in secundis verò Sigismundo Brandolino Foroliuij Proceribus tradita est. Militari honore, & solemni funere humatus fuit in Oppido S. Archangeli. Cùm autèm Antonellus filius an. 1535. paternam Ditionem in Foropompilium præstantèr munitum, & Patriæ suæ proximius commutasset, in D. Ruphilli cineres Parentis, & ossa comportauit, quæ in Mausoleo albi marmoris cum Effigie militaribus indumentis adopertà, & dormientis instàr recubante, iacent. Ità inscriptum lapidi Epitaphium inuenitur:

BRVNORVM ZAMPESCVM FORDPVLIENSEM -- BELLICIS ARTIBVS INSIGNEM IVLIO. II. AC -- LEONI. X. PONTIFICIBVS MAX. CARVM ANTE -- DIEM VITA FVNCTVM ANTONELLVS FILIVS SAN -- CTORVM MAVRI ET ARCANGELI OPPIDORVM PRIN -- CEPS CLARISS. DECORAVIT. VIXIT ANNOS. LX. OBIIT. MDXXV. OCT. KL. DEC.

In hoc Epitaphio Verbum

FORLIVIENSEM in FORDPVLIENSEM immutatum, Corruptoris infelicem ausum, & crimen futuris ætatibus ostendet; Patet siquidèm ex quarta litera, quam L fuisse testantur adhùc hastæ non

penitùs excisæ, & sublatæ confictum fuisse O. Quintam anteà I in P. dolosè conuersam, & intèr sextam, & octauam, licèt spatij æqualitas versutiæ locum denegaret, L breuioris mensuræ impressum, dolum accusat, & oculos ipsos de veritate testes habet. Verùm enim verò non diù insudandum est in quęrendà Zampeschæ Gentis Patrià, quam grauissimi Auctores satis probant, & obsignatæ Scribarum tabulæ. In Consilij magni instauratione, à Iulio II. anno 1508. Foroliuij per Ioannem Archiepiscopum Ragusinum, & Pontificium Legatum ordinatà reperitur Brunorus; quod sanè omnem discutit vmbram dubietatis, cum in Patriciorum Album non alienigenæ, sed originarij tantùm Ciues describerentur (1). Erant eius ædes finitimæ Domui Herculanæ familiæ, & in D. Mercurialis extabat lapis gentilitij sepulchri cum stemmate impresso, ensium videlicèt, & astri. Quæ licèt ita sint, *Matthæus Vecchiazzanus* impotenti ergà Patriam amore victus, Brunorum Foropompiliensem asserere, & omnem Zampeschi Generis posteritatem haùd dubitauit. Hæc sententià, vt infirmis rationibus innixa, euerti sanè facili negotio, & certis documentis posset, sed solo Pompiliensis Ciuis *Nicolai Brigantij* è Familia Seruorum testimonio prosternetur, qui Zampescham stirpem Foroliuianam affirmauit. In Oratione ad Patres Liuienses habità, quæ à typis Patauinis egressa est an. 1606. hęc, & alia de Zampeschis memorauit. In Apparatu: *Si fortè in meis naturalibus Dominis commemo-*

[1] *Ex rogit. Ioannis Portij* 17. *Martij anno* 1508.

randis,

randis, *inquè Patriæ vestræ sinum prosilire tantispèr audiuistis*, *ignoscatis oro*, *nàm amor Patriæ*, *Dominorumque memoria id effecit*, *omnia tamèn in vestræ cedunt Ciuitatis honorem*; *Zampescbi siquidèm Liuienses fuere*. In Oratione: *Brunorus Zampescus Patricius vester*, *rebus in bello millies præclarè gestis*, *à Summo Pontifice Forumpompilij adeptus est*, *alijs Ditionibus auctus*. Inferiùs vbi de Brunoro II. loquitur: *Heù Pompilium infelix tanto Principe sinè successore priuatum*, *& tibi compatior ò Liuia illustrissimo Ciue*, *interitu tàm gloriosæ Prosapiæ penitùs iàm tandèm orbata* (1). Is Brunorus secundus nomine, Antonelli filius, & Brunorij senioris nepos semet Liuianum fassus est in Epistolis ad Magistratum Nonaginta Paciferorum Foroliuij missis, quæ in illius Collegij Tabulario, tanquàm perpetui certæ rei testes vigent, & supersunt. Sìc corruptoris impudentia satìs confutatur, qui non modò antiqua M. SS., superinductis literis, & fabulosis scholijs in orà paginarum appositis vitiauit, sed nèc ipsis marmoribus pepercit.

ANTONIVS NVMAIVS

TOgæ muneribus Bartholomeo patri, Viro præstantissimo antecelluit, bellicà verò virtute maiorum nemini concessit. Natus anno 1470. cum virtutibus per beneficam naturam inditis adoleuit, quas decorare belli,

(1) *Ex Panegyr. Forol.*, *Auctore Nicolao Brigantio*, *Impress. Patauij an.* 1606.

& pacis

& pacis artibus contendit. Iunior cępit cum iniquà fortunà colluctari; ægrè tamèn ferens ab illis premi, quos anteà depresserat, & in ciuilibus prælijs victor perterruerat. Verùm vt hæc infortunia declinaret, apùd æui sui Męcenatem Ioannem Gonzagam Mantuæ Principem secessit, qui postquàm nouit illustris animi ornamenta, illum à Secretis, ab intimis Consilijs, & Domus Præfectum declarauit (1). Erat Antonius non parùm instructus humanà eruditione, cui omne tempus dabat, quod sibi politicis, bellicisque curis reliquum esset. Bis Oratoris munus in Aulà Germanicà Maximiliani, & semèl in Gallicà Francisci I. obiuit, magnà vtrobiquè splendidissimæ vitæ, & dexteritatis laude: Indè in Italiam reuersus est, non modò stipatus Cęsareà, & regali gratià, sed & magnificis donis honestatus. Itineris comitem habuit Christophorum Cardinalem consobrinum suum, ad pedes Leonis X. properantem post Lugduni Comitia, in quibus Præfecturam Seraphicæ Familiæ deposuerat. Pontifex memor priscæ intèr Mediceam, & Numaiam Gentes amicitiæ, Antonium perhumanitèr excepit, & varijs amoris argumentis insigniuit. Cum autèm traxisse dies, non solùm in officijs pacis, verùm etiàm belli minimè ignoraret, & in martialibus ludis accepisse sub excellentium Ducum disciplinà, præsertìm Friderici Gonzaghæ, rei militaris scientiam, eum Gentium Armorum, & Taxarum Commissarium Generalem renunciauit.

[1] *Ex Epistola Ioannis Gonzaghæ ad Fridericum fratrem, S. R. E. Imperatorem, Dat. Mediolani* 8. *Nouemb.* 1515.

Nèc

Nèc Succeſſores Pontifices Maximi Hadrianus VI., & Clemens VII. illi minuerunt gradus, ſed poſtremus honores auxit, & ſpectatiſſimæ virtutis Virum ad Summi Collateralis dignitatem, tanquàm ad latus ſupremi Ducis collocatum eleuauit (1). Per id temporis Pontifex, & Veneti ſimùl percuſſo fœdere, Franciſcum Sfortiam in Arce Mediolani acritèr obſeſſum, ab anguſtijs liberare, & Carolo V. Italicum Regnum affectanti, coniunctis viribus obuiàm ire niſi ſunt. In hoc bello, quod ingentibus malis viam aperuit, tantam Antonius exercuit auctoritatem, vt ferè nihil eo vel inconſulto, vel reprobante, Clementis iuſſu gereretur. Verùm hęc potentia in illum inuidorum odia exacuit, & necem eius maturauit; etenim licèt belli muneribus intentus, nihil tamèn vrbanitatis officijs oblitus, cum ad inuiſendum pergeret nobilem Conciuem Hermolaum Beccium tormento bellico ſauciatum, dùm Eccleſiæ ſtipendia merebat, erumpente ab inſidijs ignoto milite leuis armaturæ, impio ſanè auſu clauà ferreà percuſſus, penè exanimis ab ephippio corruit, nequidquàm ferentibus opem affeclis, qui demùm Cremam deuexerunt, ſi fortè ſpes eſſet ſalutis curaturi. Iuit intèr fęderatos exercitus fama ſceleris, quam ingens motus militum, Ducumque ſecutus eſt. Graſſatoris nomen diris deuouebant, & infortunio Viri ſummoperè dolentes, fortitudinem, prudentiam, cęteraſque virtutes amantiſſimi celebrabant. Cum intereà nihil

(1) *Ex Epiſtola Cardin. Armellini Medices, Camerarij ad Nob. Antonium Numaium, Dat. Romæ 30. Iulij 1525.*

valerent

valerent remedia, vt exundans ab ictu lethali cruor sisteretur, breui occubuit, gloriosiore quidèm dignus exitu, anno ætatis quinquagesimo sexto, Reparationis nostræ 1526. Cadauer aromatibus imbutum in Patriam translatum est, vbi peractis Iustis militari pompà, in D. Francisci sepulturæ traditum requiescit. Extabat marmoreum monumentum ad lęuum parietem maioris Aræ, sed postremò Patres Ordinis dexteram ingredientibus Templum humiliori loco posuerunt, vbi hoc Epitaphium legitur:

D. M. S.

ANTONIO NVMAIO VIRO OMNIB. VIRTVTIS ORNAMENTIS -- ABVNDANTISSIMO QVI QVVM IN CASTRIS ECCLESIASTICIS -- EQVESTREM QVÆSTVRAM SVB TRIBVS PON. MAX. -- LEONE X. HADRIANO VI., ET CLEMENTE VII. SVMMA -- CVM LAVDE GESSISSET, AD MEDIOLANVM INOPINATA -- MORTE EREPTO, VXOR, ET SIMON FILIVS LVGENTES -- P. VIXIT ANN. LVI. M... D.... OB. ANNO A CHRISTI -- NATIVITATE MDXXVI. KAL. SEPTEMB.

Fuit illi Vxor Clara ex veteri Florenà Gente; filius autèm Simon, eius virtutum hæres, & post Franciscum Guicciardinum etiàm Quęstorię dignitatis.

CÆSAR

CÆSAR HERCVLANVS.

INtèr illuſtrium maiorum imagines ortus eſt, parentibus Ludouico, & Burghina Beccia; cui claras dotes natura indidit robuſtum corpus ad perferendos militiæ labores, ſtrenuum, & ingentem animum ad quęcumque audenda. In extraneis bellis adoleuit, Auguſtiſſimi Caroli V. Imperatoris auſpicia ſecutus, & inuicti Ducis Ferdinandi Arconi ſigna. A poſtremo non ſolùm præceptiones militiæ ſumpſit, ſed & illi, & ſocijs palàm fecit, ſe nihil intolerandum putare, quod ad conſequendam gloriam deduceret. Poſtquàm in Iuuene Ferdinandus nouit ſtrenuitatem, & belli ſcientiam, eum peditum, equitumque Ductorem renunciauit, vt alijs, & imperio, & exemplo præluceret. Belli fortuna quàm varia, & quàm ab inopinatò quandoque fauet! In celebri apùd Ticinum pugnà intèr Auſtriacum, Valeſiumque exercitus commiſſà, Cęſari contigit, vt Franciſcum Galliarum Regem animaduerteret, ſe in aperta diſcrimina conijcientē, & intèr denſas hoſtium copias equo curſitantem: nè propterea tàm inſignis victoria à manibus excideret, totis viribus contendit. Plerique fortes Viri ad illam adſpirantes, incredibili, non quidèm reprobandà tùm audacia, Regi circumſteterunt, & potiſſimùm primus omnium Cęſar, qui militis, & Ducis munia præſtantèr ſuſtinebat. Sortis igitùr opportunitatem ſecutus, intèr cęteros aggreſſores per arma, per enſes, penetrauit, & equum haſtà tranſuerberans, Regem ad ſolum cadentem appre-

hendit. Nè tamèn in dubium reuocari posset, quinam ex tot affectantibus eam laudem, primus meruisset, abstulit regium calcar, & aurei Centonis frustum, vt secum testes gloriosi facinoris deferret (1). Capto Rege, Francorum copiæ profligatæ sunt, à corde in externos etiàm sensus exundante Imperatoris lętitià, qui magnos à felici victorià fructus, sibi, Regnisque suis pollicebatur. Vt autèm fortissimi Bellatoris facinus grati animi iudicio quopiam Carolus comprobaret, quippè in memorando apùd futuras ætates prælio octo hastas perfregerat, dùm Lacippone in Hispanijs degeret, non solùm honestissimis elogijs, sed equestris dignitatis insignibus coràm Christianissimo Rege, & Aulæ Proceribus ornauit, vt ex honoraria pagina sequentis tenoris innotescit. *Carolus &c. Multa ad Imperialis, ac Regiæ dignitatis culmen pertinere dignoscimus, sed illud inprimis, vt quemlibet, prout eius merita exposcunt, præmijs, & honoribus afficiat. Cùm dignitas, & tituli cumulatiùs illis soleant exhiberi, qui claris Natalibus orti, clarissimis virtutibus enitescunt: quo fit, vt animaduertentes qua fronte, qua strenuitate, & fidelitate, animoque indefeßo Magnificus Cęsar Herculanus, Armiger fidelis noster dilectus in conflictu, qui dudùm fuit intèr felicem exercitum nostrum, quem tenuimus in Lombardia secùs Ciuitatem Papię, contrà exercitum Serenissimi Regis Francorum, vnà cum alijs talitèr certauit, quod non solùm exercitus prædictus*

(1) *Mambrinus Roseus in Hist. Mundi part. 3. lib. 2. pag. 54.- Ioannes Tracagnotta part. 3. Historiar. pag. 55.*

Regis

Regis Francorum debellatus fuit, verùm enim verò personæ dicti Regis Francorum, aliorumque Principum, Ducum, & militum illi famulantium captæ, ad nosque deuectæ fuere, de prædictis, & alijs pro seruitio nostro diuersimodè per dictum Cęsarem Herculanum factis certiorati oretenùs per Illustrem Carolum de la Noi Ducem, & Capitaneum nostrum Generalem, & Sanctissimæ Ligæ in Italia, vt pro meritorum suorum cumulo, aliquod testimonium nostri de se iudicij circumferat, cuius incitamento posthàc promptiori studio operam suam nobis exhibeat, illum dignitate infrascripta decorare decreuimus. Præmissis itaque moti respectibus, die subscripto in prefatorum Serenissimi Regis Francorum, & Illustris Comitis Nassau nostri magni Camerarij, D. Caroli de la Noi nostri in præfato Regno citerioris Siciliæ Viceregis, Locumtenentis, ac Capitanei Generalis, D. Laurentij de Goruoij nostræ Domus Magni Magistri, & aliorum præsentia, præfatum Cęsarem Herculanum ense nostro, vt moris est, & per nos fieri consuetum tangendò, Equitem auratum armauimus, & fecimus, militarique cingulo decorauimus, & insigniuimus &c. Illi præterea Carolus, & toti Herculanę stirpi attribuit nouum gentilitium stemma, alternis coloribus aureo, & cęruleo distinctum, ac à Zona rubri coloris, quæ ab ore Aquilarum prodiret, obliquè interfecatum. Ibi duo alba ignitabula, & in medio coronam auream; Porrò circà scutum in linea purpurea octo lanceas grauis armaturæ collocauit, *ad denotandum*, vt inquit, *quòd se tàm strenuè habuit dictus Cęsar Herculanus, quod octo Lancearum prædictarum hastas in hostes contrarij exercitus viriliter fregit, ac rupit,*

quemadmodùm Pictoris ingenio in præsenti Priuilegio figurata , & picta meliùs cernuntur : Volentes præfata Insignia esse prædicto Cęsari Herculano , & suis Successoribus munus sempiternum (1) . Cum verò laudata virtus crescat , & in nobilioribus animis gloria virtutis vberrimum sit alimentum , Cęsar eo pręmio confirmatus aggredi cępit maiora . Quapropter merens Austriaca stipendia, Vrbem Neapolim à fęderatis oppugnatam , summa fide defendit ; quæ virtus profundis in eo fixa radicibus, nunquàm labefactata est . Vt propterea Imperator benemerito Cęsari æquiorem rependeret mercedem , Philiberto de Chialon Proregi Neapolitano iussit, vt eum Comardæ , & Araneæ Amiternensis Agri castris , Aquilanorum defectione ad regiam Cameram spectantibus, Dynastam institueret . Extant concessionis tabulæ sub an. 1533 , quibus illa, etiàm filijs, & posteris adiudicantur, cum omnibus (sunt earundem tabularum verba) fortalicijs , casaliclis, prædijs, oliuetis , nemoribus , & molendinis intrà ditionis fines collocatis (2) . Fuerat & paulò antè Cęsar , viam vniuersę carnis ingrediente Pyrro Caraffa Comite Buxenti, intèr quinquaginta Regni Continuos (sic enim appellantur) cooptatus [3] . Cùm autèm ad Patriam consanguineos suos inuisurus diuertisset, impià coniuratione perditorum

(1) *Ex Priuil. Cęsareo, Dat. Granatæ die 3. Octobris an.* 1526.

(2) *Ex rogit. Sebastiani Comorij, Not. Neapol.* 20. *Decembris an.* 1533.

(3) *Ex Epistola Cęsaris Pignatelli, Dat.* 1. *Augusti an.* 1533.

hominum

hominum interceptus est. Hæc tùnc Ciuitas intestinis odijs, quæ non tacitis discordijs continebantur, sed in optimi cuiuscumque Ciuis fortunas, & vitas erumpebant, instàr procellosi maris æstuabat. Intèr hos fluctus suo nimiùm confidens robori, ac virtuti Cęsar, cum Scipione Angelerio, nullo ad latus ex famulis adstante, per Vrbem spatiabatur. At repentè à factiosorum cętu (quatuordecim numerabantur) qui in insidijs latebant, circumuentus, cum secum pugnare gladijs non auderent, eum hastis traijcere, proditorum notam contemnentes, nisi sunt. Cęsar inconcusso animo, & mortem clarissimæ vitæ dignam obiturus, euaginato ense furentium inimicorum arma mirà constantià sustinuit, & pedetentìm recedens, se se in ædes Antonij Herculani à præsenti periculo subduxit. Ibi cum deposito gladio, expers suspicionis requie frueretur, ab improbis satellitibus perfractà ianuà impetitus est, & truculentèr interfectus. Statìmac rumor increbuit per Ciuitatem tantæ proditionis, & ad aures peruenit Baccij Valorij Florentini, Flaminiæ Præsidis, qui nupèr cum tercentum peditibus Foroliuium introiuerat, vt suæ caueret incolumitati, Rauennam festinantèr redijt (1). Accidit incomparabilis herois mors VI. Idus Septembris, anno Reparationis nostræ 1534., eius ætatis trigesimo quinto, cunctis plorantibus iacturam, & exitus profectò funesti miserentibus. Ferunt ad scelus impulisse aduersæ factionis ciues, & impotentiam ferinæ vltionis, cui inhiabant, & suspicionem nimię

(1) *Ex Chron. M. S. Forol. Sebastiani Minciochij ad an.* 1534.

auctori-

auctoritatis, quam Cęsar, & rebus gestis, & affinitatibus inclytarum stirpium comparauerat: Timebatur ab illis nempè tùm ob clientelas soceri Francisci ex Comitibus Carpinei, tùm strenuæ Naldorum Gentis, in qua eius Amita Matthęo illustris famę Ductori nupserat. Elatus est in D. Hieronymi, more militari, & post luctum bonorum omnium, qui perijsse Patriæ ornamentum prædicabant, sepulturæ datus, vbi sub Imagine leguntur sequentia:

D. O. M.

CÆSARI HERCVLANO FOROLIVIEN. GENERE -- NOBILI, SED PROPRIJS VIRTVTIBVS NOBILIO -- RI, QVI SVB FELICISSIMI ROMANOR; IMPE -- RATORIS CAROLI V. AVSPICIJS, AB ADOLE -- SCENTIA. INVICTISSIMO DVCE FERDINANDO -- ARCONO, MVLTA PRÆCLARÆ REI -- MILITARIS OPERA NAVAVIT, A' QVO -- EQVESTRI ORDINE ORNATVS, PEDITVM -- EQVITVMQ; DVCTOR CREATVS DVOB. OPPIDIS -- ARAGNA, ET CAMARDA IN AMITERNEN. A -- GRO HONESTATVS POST V. ET XXX. AN: -- TANDEM IN PATRIOS REVERSVS LARES DVM FLVC -- TVANTIS PATRIÆ DVBIJS IN REBVS, PVBLICÆ SA -- LVTI OMNIVM CIVIVM, SVORVMQVE INCOLVMITATI -- CONSVLIT, OPITVLATVRQ; HEV' IMPIETAS PLVS -- QVAM BARBARA, POST TOT BELLORVM DISCRIMINA -- POST TOT FORIS PARTOS HONORES A' SCE -- LERATIS SICARIJS NEFARISQ;

CRASSA-

CRASSATORI — BVS TANQVAM AGNVS INNOCENS CONFODITVR TRV-- CVLENTISSIME' GRAVI OMNIVM BONORVM MOERO -- RE. RELICTA CONIVX, ORBATI FRATRES -- MOESTI GENTILES POSVERE. VIX: ANN: XXXV. — RAPITVR ANN: SAL: DOM: MDXXXIIII.

Æmilia de Carpineo poſt Viri interitum enixa eſt fęminam, cui in magnanimi Patris memoriam Cęſarinæ nomen ad Sacrum Fontem indidit. Ei Dynaſtiam Petrus de Toleto Prorex Neapolis, paternæ virtutis, & meritorum conſcius, beneficiario iure adiudicauit an. 1547. (1), quam illa primò in Taurinum Genus è Ciuitate S. Sepulchri Hieronymi Vxor (2); demùm in Matthęiam Familiam Foroliuienſem Fabritio ſecundis nuptijs copulata inuexit. Non tamèn in hac muliere defecit nobiliſſimæ familiæ Poſteritas, ſed ex Petro Cęſaris fratre longà Nepotum ſerie, in Cęſarem iuniorem Equitem S. Stephani viuentem promanauit.

POMPEIVS MATTHÆIVS

EX nobiliſſima familià natus, quæ citrà commentum à Matthęijs Romanis iactat originem, XIX. Cal. Ianuarij anno 1556. Genitorem Franciſcum ſortitus eſt primarium Virum.

(1) *Ex Inueſtit. Don Petri de Toleto, ſub die* 14. *Octobris an.* 1547.

[2] *Ex rogit. Angeli, Not. Sepulchrani ſub* 7. *Decembris an.* 1563.

Celebres

Celebres suæ ætatis Duces exequauit, nisi belli Præfecturis, saltèm scientià, & militari laude, longo vitæ interuallo, & claris experimentis comparatà. Vix præmaturum ad martialem gloriam impetum cohibere potuit, vsquè ad ineuntem adolescentiam; siquidèm decimum, & quartum annum agens Christianorum classem ascendit, & ad Echinadas eo spirituum igne in communem hostem dimicauit, vt vel tùm pericula, & mortem contemnere assueuerit, videritque admirantes de se veteranos. Hęc primordia militiæ haùd dispares successus consecuti sunt. Sub vexillis Philippi II. Hispaniarum Regis gloriosos sustinuit labores in Pedemonte, & Lusitanià, vbi velùt in bellicis ludis optimè institutus, Artem, qua oppugnari, & defendi Arces, conseri, & sustineri pugnæ, ac tutiori victoriæ normà circumueniri solent inimicorum ordines, percepit. In Hungariam deindè profectus est, immortalitatis cupidus, quam quidèm mereri potissimùm sperabat, si sanguinem pro Christi lege profudisset. Commendatione Hispani Regis adauctus, statim à Rodulpho Imperatore ad Equitum Præfecturam promotus est; quod quidèm munus illicò non modò commilitonibus, sed & summo Duci virtutem eius gloriosè comprobauit. Hæc vt accepit Cęsar, ei præstantissimam Comariæ munitionem, in angulo Insulæ Schutæ erectam, & egregijs septis vallatam credidit, quæ ingens Regionis spatium à Thracum rapinis, & damnis prætegebat. Pompeius futuris periculis occurrens, & hostiles minas anteuertens, nouis aggregibus difficultatem oppugnationis auxit, commeatus sedulò congessit, & accomodata concione præsidiarios

milites

milites spe nunquàm interituri nominis confirmauit, quam vel morituri pro Christianà Republicà, vel superstites à tuitione retulissent. Expleto vix apparatu, Turcæ infestis signis propugnaculum adorti sunt, & de more tentantes assultum, & ferino vlulatu perstrepentes, superare męnia, & inconditis clamoribus terrere defensorum constantiam nitebantur. Isti excepere Infidelium impetum, alios à muris præcipites egerunt, alios atroci prælio trucidarunt, vt propterea barbari desperatà expugnatione, non absquè dedecore recesserint. Postquàm Rodulphus optatissimum audiuit nuncium, ad se strenuum seruatæ Arcis Præfectum euocauit, in conspectu Ducum magnis præconijs exornauit, & aureo Torque ingentis ponderis, nèc non celsiore gradu, ac auctoritate remuneratus est. Tandèm inducijs intèr Austriacam, Ottomanamque Domos obsignatis, Romanæ Ecclesiæ stipendia meruit, in Flaminià Prouisor, in Piceno Tribunus, ac Castrorum summus Magister. Nè tamèn in S. Sedis militià feriaretur, Pontificis Maximi permissu ad Venetam accessit. Ibi præcipuis muneribus perfunctus est, Prouisoris Generalis Arcium quarumcumque intèr Cenomanos, Euganeos, & Carnos; Tormentorum bellicorum Pręfecti, sub Ferrante Rubeo Parmensi, Marchione S. Secundi, in Illyrico, & Epiro; & deniquè post eum Legati: Hęc enim imperia annos quindecim summà fide, & strenuitate exercuit, sempèr pro viribus amplificandæ Venetorum fortunæ intentus, vt ex Patentibus Literis Reipublicæ Serenissimorum Ducum Ioannis Cornelij, Antonij Prioli, & Francisci

Ertitij (1). Cum autèm vixisset vsquè ad extremam senectutem vegeti mente in fatiscenti corpore, & vniuersus Senatus consilij robur, specimina fidelitatis, & rei militaris scientiam ob oculos haberet, meritissimo viro ad exitum vitæ, officia, & honores prorogauit. Ità annis sex, & octoginta laudabilitèr intèr bella traductis, requieuit VI. Idus Martij anno 1641. In D. Leonardi magnificè elatus est, & sepultus, hoc sempiterno munerum, & virtutum suarum monumento:

FRVSTRA TEGIT LAPIS -- QVEM FAMA SVPERBIENS VENERANDVM EXHIBET ORBI. -- POMPEIVS MATTHÆIVS -- FOROLIVIENSIS, ET ROMANVS PATRICIVS -- PRÆTER FVNERA VERE POMPEIVS -- AB EMPYRIO DOCET HIC. -- PVGNAVIT IN IVVENTÆ VESTIBVLO AD ECHINADAS: -- LVSITANVS EIVS VEXILLA SVSPEXIT, AC SABAVDVS; -- IN PANNONIA COMARIAM RODVLPHO SECVNDO IMPERATORI -- A TVRCARVM SERVAVIT ASSVLTIBVS; -- FLAMINIA TANTVM AGNOVIT PROVISOREM -- TRIBVNVS IN PICENO, ET CASTRORVM SVPREMVS EXTITIT PRÆFECTVS -- TANDEM -- IN SINV VENETÆ REIPVBLICÆ TORMENTORVM BELLICORVM LEGA-

(1) *Ex Priuil. Ioan. Cornelij, Dat. 13. Aprilis an. 1600. - Ex Priuil. Antonij Prioli, Dat. 8, Nouembris, & 8. Iunij 1601. - Ex Priuil. Francisci Erizij, Dat. 14. Aprilis an. 1610.*

TVS --

TVS -- OCTOGESIMVM SEXTVM EXPLEVIT ANNVM, ET MVNERA, -- INTER GENTILES, INTER OTIA, INTER ARMA, INTER ARAS -- ILLVSTRIS, PROVIDVS, INVICTVS, IMMORTALIS -- ANNO DOMINI MDCXLII. DIE X. MARTIJ.

Eius Vxor Hippolyta Numaia, ex amplissimo, & paris nobilitatis Genere enixa est filios Prosperum, Petrum, Hippolytum, & Vincentium, vestigijs gloriosi Genitoris insistentes; quorum postremus in Arcis Anphi Præfecturà occubuit.

HIc eorum memoria repetenda est, qui Ciuitatum Præfecturas, summum bellici imperij apùd Italiæ Populos munus deferentes, obierunt, magnàque sui nominis celebritate functi sunt.

ALLORIVS AFFLÆ, intèr Germanos Regulus, cum intèr Italiæ motus honoris, & opum honestè stipendia quæreret, fortem Liuianis præstitit in Bononienses operam an. 903. Quamobrèm Publici Consilij Patres gratos se præbuerunt, impositâ ipsi Ciuitatis Præfecturà, in quo Magistratu filiam Tiberij Berengarij in vxorem duxit, Castrorum Podij, Culmani, & Latini heredem. Ab hoc coniugio prodierunt Sinibaldus, Philippus, & Scarpetta. Verùm tanta in Allorio regnandi libido fuit, vt per tumultum libertatem opprimere moliretur. Secùs verò quàm sperauerat, euenit, nàm populari impetu depulsus, Venetijs exul dies suos terminauit. Vt propterеà Philippus natu minor odia

inimicorum declinaret, inuersà *Ordelaf* voce, quæ retrogradis literis *Faledro* sonat, nobilissimum Genus edidit, à quo Serenissimi Venetiarum Principes Ordelafus, Vitalis, & Marinus orti sunt. Sinibaldus autèm, & Scarpetta sedatis Ciujum animis, ad Patriam, & bona reuocati, magnanimæ Ordelaphorum Stirpi, nouo ex copulatione nominum Allorij, & de Assia parto cognomento, initium dederunt [1].

SCARPETTA II. DE ORDELAPHIS forsàn Sinibaldi filius in militari Officio, quod Auus occupauerat, collocatus est: Illud tamèn dissimili ratione tenuit, cum ille superbè Regnum affectasset, iste communi felicitati, ex animo prodesset. Anno 1042. Forumpompilium dirutum à Longobardis instaurauit, & Aquaquietam flumen, identidèm intumescentibus ex magnis imbribus aquis, extrà ripas effusum, & Foroliuium obruens, in Montoni alueum traduxit, relicto ad Incolarum commodum, & oportunitatem aquęductu. Quibus, & alijs rebus, non solùm claram, sed æternam sui regiminis recordationem fecit.

SIGISMVNDVS BRANDOLINVS cupidus martialis gloriæ, in Orientem sub Gottifredo Bullioneo progressus est an. 1095. Ibi dum intèr celebres Christiani exercitus Athletas, periculorum, mortisque oblitus, in Infideles præliaretur, ad singulare certamen prouocatus, cum' Arabo Principe conflixit. Postquàm diù anceps stetisset pugna,

(1) *Alexand. Paduanius in Chron. Forol. M. S. pag.* 18. - *Francisc. Sansouinus in Famil. Illustr. Ital. pag.* 28.

Sigismun-

Sigismundus in hostem irruens vtrasque manus cupidè iniecit, & post maximos vtrinquè nisus prostrauit, interfecit, & spolia reportauit. Cùm autèm in eius clypeo nouem Scorpiones expressos inuenisset, eos in felicis dimicationis monimentum, gentilitijs insignibus superaddidit (1). Hæc inclyta Brandolinorum Gens, à Brando extincti iàm Brandeburgensis Generis, qui Fanateum Herulorum Ducem in Italiam secutus est an. 450., exorta memoratur (2). Ab Auctore Brandæ, mòx Brandolæ, & tandèm Brandolinæ cognomentum, sensim flectentibus eam appellationem posteris, accepit.

RICCIARDELLVS BELMONTIVS Dominus Castrinoui, virtute politicà, & militari non modò laudandus, sed clarioribus ætatis illius comparandus. Anno 1221. Foroliuij Præfectus omnium suffragijs declaratus, Patriæ multùm profuit, ad ipsius consilium grauiora sempèr negocia deferenti. In varijs expeditionibus robur manus, & mentis palàm fecit; eo præsertim anno, quo Liuienses fędere Ariminensibus coniuncti, arma in communes hostes impulerunt (3).

RAMBOTTINVS DE RAMBOTTINIS Germanus origine, ab Auo eiusdem nominis Barone,

[1] *Andreas Clauenna in Histor. Brandolina.* - *De Nigris in Bello Sacr. pag.* 128.

(2) *Hieronymus Heninges in Tabulis Genealogicis tom.* 4. - *Francisc. Sansouinus in Famil. Illustr. Ital. pag.* 206.

[3] *Petrus Belmontius in Genesi Famil. suæ pag.* 182. - *Io: Petrus Crescentius in Corona Nobil. Ital. part.* 2. *pag.* 386.

& Po-

& Pocillatore Friderici Æneobardi. Siquidèm Anus, domicilio Foroliuij posito, vitam clausit in ædibus, quæ sunt ad latus septentrionale Fori. Nepos Præfecturam aggressus est anno 1233., quo Fridericus II. Foroliuianos priuilegijs auxit Aquilæ Imperialis, cudendæ pecuniæ, & purpureæ Senatorum vestis. A Gratiosa de Herculanis mares genuit Fridericum, & Martinum bellatores egregios, ac Seraphinam Ricciardello Domino Castrinoui nuptam. Cum tandèm Martinus Francisci filius anno 1378. in odium regnantium Ordelaphorum incidisset, à Patria migrauit, & intèr Ariminenses posteritatem suam propagauit (1).

SVPERBVS II. DE ORGOLIOSIS, vt ea ferebant tempora, exercendæ militiæ se se dedit. Postquàm domi, forisque strenuitatem suam cognitam fecit, Præfecturam Fauentiæ obtinuit anno 1241., quo Fridericus Cęsar eam Ciuitatem, obdurato ad supremum malorum animo, armis suis obsistentem, septimo oppugnationis mense subegit, ac domouit.

RAYNALDVS EX GENTE CALBVLA, S. Sedi fidissimus, & disciplinà etiàm belli pluribus æui sui præstantior, à Martino IV. Foroliuiensium Armorum regimine tùm ornatus fuit an. 1284., cum primùm pertinax in defendendà libertate Populus iura cessit Pontifici. Constitutus in ea dignitate nutantes, & seditiosos in fide continuit.

PINVS DE ORDELAPHIS scientià militari celebris, dum Præfecturà Liuiensi fungeretur

(1) *Belmontius in Genes. Famil. Belmontiæ pag.* 183.

anno

anno 1306., sibi à Brittinoriensibus oblatam ditionem adiuit, qui Calbulensium potentiam auersantes, maluerunt huic tanquàm mitiori Domino parere. Tandèm initâ cum hostibus intestinis pace, à quibus Pinus Bulgariæ Castrum dono accepit, ibi ad relaxationem animi, voluptatis ędem erexit, & Foroliuij publicæ magnificentiæ cultor, senatoriam Domum splendidus excitauit.

LVCIVS VALBONÆ COMES Vir strenuus, sed instabili ergà Patriam amore; nàm ad partes Reipublicæ Florentinæ accessit, & Ciuitellam, Galeatam, Planetum, & alia montana loca à Ciuium obsequio, & fide abalienauit. Verùm cum non diù post, commisso intèr vtrumque Populum conflictu, Tusci vertentes terga, & profligati, Apenninorum iuga transmisissent, Lucius aduersę sortis vices pertulit. Dùm autèm bonis, & Ditionibus mulctatus, in perduellionis pęnam apùd Bononienses exularet, qui priscas cum Foroliuianis simultates exercebant, ad Bononiæ Præfecturam, præcipuum tùnc munus elatus est anno 1310. (1). Hæc generosa, & potens Valbonæ Comitum Propago, Foroliuiensium fiduciaria, plerisque castris imperauit. Ex illâ nempè Leoncinus Monti Nicolao, Riuosalso, Ripetrosæ, Puteis Lastę, & Rondinariæ an. 1334.; Malatestinus Monti Saxo, Taibo, Piaiæ, Collonatæ, & Monti Spellano anno 1351. dominati sunt; quæ postrema antè eum oppidula Ioanni de Honestis Rauennæ op-

(1) *Cherubin. Ghirardaccius in Hist. Bonon. part. 1. lib. 16.*

timati

timati paruerunt (1).

MARCHESIVS DE ORGOLIOSIS clarissimæ familiæ decus, S. Martini, Collinæ, Belfloris, & Meldulæ Dynastiam habuit. Militari, & politicà virtute emicuit, ac Præfecti, & Prætoris munera in varijs Ciuitatibus gloriosè obiuit, præsertim Florentiæ. Fuit Guelphæ factionis Ductor, & columen, cuius viribus, & Gilberti Sentilli Flaminiæ Rectoris auctoritate fretus, Patriæ dominium sibi asciuit an. 1313. In summà dignitate non se velùt Principem, sed tanquàm Patrem communem gessit; verùm duo tantùm post annos, à Stirpibus Ordelapha, & Calbulensi acerrimè impetitus, postquàm mirà constantià, & robore, cum Ferratino Malatesta, irruentibus vndiquè inimicis restitisset, coactus fuit illis cedere, & Faventiam apùd Manfredos vel amicos, vel consanguineos recessit, vbi mœrore animi confectus occubuit. Graues de eo Scriptores meminerunt [2], & in tabulis antiquis modò Marchesius, modò Marchesinus appellatur. Adeletam genuit, Hostasio Polentano Rauennæ Principi, florentibus rebus Gentis suæ copulatam (3); Mares autèm Moldum, Caratum, & Nicolaum, qui diù procellis aduersæ sortis agitati, sub inuolucro noui cogno-

(1) *Ex Actis in Archiuio Ceulæ, sub annis 1334., & 1351.*

[2] *Dantes in Purgatorio, Cant. 24. - Benuenutus Imolen., Alex. Velutellus, alijque Expositores Comediæ Dantis.*

[3] *Hieronym. Rubeus in Histor. Rauen. lib. 6. pag. 564.*

menti,

menti, vt *Bonolus*, aliique sentiunt, posteritatem reliquerunt.

RAYNERIVS III. EX COMITIBVS CALBVLI, S. Cassiani, Castrinoui, & aliorum, quę ad Apenninos accedebant, locorum Princeps, magnam celebritatem acquisiuit, potiùs fortitudine in varijs bellis comprobatâ, quàm ergà Patriam dilectione, ac fide. Cum infensis enim Populis non semèl fęderatus, Florentinorum, & Bononiensium partes fouit. Cum tandèm dominium impotentèr affectaret, & Orgoliosæ Stirpis amplitudinem ęgrè intueretur, tumultuario exercitu decem mille peditum, & quingentorum Equitum Forolium improsperè tentauit. Cęterùm posteriore anno 1315. Ordelaphis ad cuiuscumque fortunæ consortium euocatis, renouato feliciùs impetu, Competitores à solio deturbauit. At in atroci dimicatione cadens, gustare non potuit victoriæ fructum. Eum honorificentissimis ornat præconijs *Dantes* (1), Vir cęteroquin in laudando parcus, & honorem, ac decus Familiæ Calbulensis appellat.

SINIBALDVS II. DE ORDELAPHIS Vir fortis, sed tumultuum amator, quibus Domus eius intèr ciuiles motus ad Patriæ ditionem elata est. An. 1310. Bartholomęo Accarisio Fauentinos Ciues ad seditionem excitanti, subsidio fuit, eamque Ciuitatem à Romanæ Sedis obedientiâ subtraxit. Maiora etiàm in animo latebant; nàm Calbulensi Prosapiæ iunctus, Orgolioso Generi aduersatus est an. 1315., quo exterminato, contentus honore nominis, regendæ Præfecturæ pondus Cecco filio

(1) *Dantes in Purgatorio, cant.* 14.

 commen-

commendauit. Tandèm cum vixisset ad summam senectutem, egregiè munito Principatu, in sęculo iàm felix ab hac vita discessit an. 1337.

CECCVS DE ORDELAPHIS Sinibaldi filius, strenuitate par cuilibet maiorum, prudentià verò, & sagacitate longè maior, intèr publicos, & intestinos motus, iuueniles annos præstantissimè fecit. Tandèm de Regno abactis Orgoliosis, & Patrià cum Calbulis per vim potitus anno 1315., solertèr Socios dominij pepulit, nè ab illis pelleretur. Patre senectute confecto, regere Ciuitatem cępit, Perpetui Pręfecti nomine contentus. Vt recens Imperium, nèc satis tutum confirmaret, diù in Didacum à Ratta, Flaminiæ Procomitem conflixit, & Rontam Cęsenatis Agri munitionem, quam strenuus Vir Tassolinus de Sassis Foroliuiensis exul tuebatur, expugnauit; & sic vim inferendo, & assultus secundis armis retundendo, pacem visus est extorquere feliciùs. Verùm dùm an. 1331. à Bertrando de Podietto Pontificio Legato, ad vniuersæ Regionis recuperationem aspirante, acritèr, & arctè premeretur, ac ad inflammandos Ciues equo sedens discurreret, eo in præceps cadente, lethalitèr sauciatus occubuit. Ità fortis Princeps desinere debuit, vt vel moriens, imperanti similis, vità cederet.

PAVLVTIVS EX COMITIBVS CALBVLI, Fulcherij filius, à cuius virtute, ac fide ergà Romanam Ecclesiam non degenerauit. Varias enim Arces inuictà constantià tutatus est; & præsertim Meldulam à Francisci Ordelaphi violentis, & torrentibus armis. Fuit Senarum Prætor, & tandèm anno 1344. Florentinæ Reipublicæ Pręfectus, Defensor

fensor Artium, & Conferuator Pacis. Ab hoc Paulutium Genus, ac Framontium, vt sanguinis consortium satis vna, eadémque insignia testantur, profectum esse nequaquàm dubitatur.

LVDOVICVS ORDELAPHVS ex Francisco natus, militare baltheum accepit à Ludouico Pannoniæ Rege, priusquàm victorias Patris, nouis dominij incrementis fortunaret: Brittinorium nempè, Castrumnouum, Fontanam frigidam, Cuscerculum, Glaceolum, Duadulam, & alia montana loca, suæ, & paternæ potestatis fecit. Gentilem Molianum, Firmi Principem, & Leuirum suum subsidiario equitatu liberauit; nàm ex Arce, quam silenti agmine introiuerat, eruptione in Milites Pontificios factà, eos à Ciuitate, iàm occupatà, deturbauit. Cum tandèm felix prelium aduersùs copias Rom. Ecclesiæ commisisset, in Cesenati Prætura occubuit an. 1356., à Catharinà Malatesta, ex Principibus Ariminensium, genitis Ioanne, & Theobaldo.

SINIBALDVS ORDELAPHVS Ludouici frater, Auorum vestigia, & gloriam secutus est. Dùm Barnabæ Vicecomitis præesset turmis, Insubrium acie ad Soleriam profligatà, in potestatem inimicorum venit, à qua tandèm eductus fuit, intèr vtrosque sancità pace. Anno 1376. Guelpham pellente Ghibellinorum sectà, Patriæ dominari cepit, quam ab Anglorum, Britonumque sęuitie, in finitimas Vrbes debacchantium, incolumem seruauit. Non modò Astorgium Manfredum, inani spe ductum Cesenatis Dominij, commisso prælio inuertit, sed quod humanam fidem ferè excedit, Aloysium Andegauensem, cum quinquaginta mil-

 libus

libus armatorum Foroliuium adorientem, mirà virtute reiecit (1). Forumpompilium ab Ægidio Albornotio deletum, Flumanam, Belflorem, & Caminatas vel restituit, vel communiuit. At demùm à fratris filijs perpetuis tenebris, carcerique damnatus, annum sui dominatus decimum infaustè clausit 1386.; Vir siquis alius, pius, eloquens, sobrius, & fortis. Ex Paula Blanca de Malatestis, Pandulphi Principis Pisaurensis filia, nullam prolem reliquit.

IOANNES DE TRECIJS, sic forsàn nuncupatus, quod comam in nodos vinctam ferre consuesceret, nè illi corporis motu exagitata, in prelijs esset impedimento. Adeò præstitit disciplinà belli, vt præthereà nemo maior haberetur. Pro S. Sede, & Vladislao Apulorum Rege fortitèr arma contrectauit, vt aiunt, Fortunæ Ductor, Ioannis de Ordelaphis non sanguine, sed militari sacramento frater, & successuum quorumcumque comes. Rex propterea æquam laboribus, meritisque soluturus mercedem, ambos insigni Dynastia intèr Salentinos decorauit an. 1412. (2).

HENRICVS DE TRECIJS, quem celebrem militaris Virtus reddidisset, si sortis iniquæ vices eidem non modicè offecissent. Dùm enim Rhodigium ab obsidione vindicare tumultuario Venetorum delectu niteretur, & contemnens pericula, &

(1) *Hieron. Rubeus in Hist. Rauen. lib. 6. pag. 589.*

(2) *Leo Cobellus in Chron. Forol. M. S. part. 1. pag. 1. - Orlandus Malauoltus in Hist. Senen. lib. 3. pag. 3.*

multitu-

multitudinem inimicorum spe gloriæ, infestis signis in illos irrueret, profligatus est an. 1404. (1).

THADDÆVS MARCHESIVS virtute belli, ac singulari fide ad militares gradus, & Philippi Mariæ Mediolani Ducis gratiam eleuatus, nomen clarum adeptus est. Ab eo intèr Tribunos equitum descriptus, res peregit memorià, & celebritate dignas: Anno præsertim 1443. Neapolis Regem propè Fanum Fortunæ confidentem, subsidio missus Francisco Sfortiæ, cum Guidone Rangonio, & Tiberto Brandolino expeditionis socijs, colligere tentoria, & referre pedem compulit (2): In quibus, & alijs bellis transegit vitam militaris gloriæ plenam.

GEORGIVS ORDELAPHVS, Theobaldi nothus, à studijs maiorum tantum non abfuit, quantum dominij cupiditate flagrauit; Patriam igitùr armatis copijs sæpè inuasit, nèc eam priùs sui iuris fecit, quàm an. 1410., vnà cum Antonio Cecchi filio. Haud tamèn diù Collegam sustinuit, quem in custodiam posuit arctissimam: Foroliuium ab armis Bratij Montonensis magno robore animi defendit: Martino V. Pont. Max. in œcumenico Constantiæ Concilio per Oratorem suum suffragatus est, quem posteà in Italiam redeuntem, ea qua par erat pompà excepit, & tanquàm fiduciarius coluit. Tandèm cruciatu articularis morbi extinctus an. 1422., reliquit Theobaldum filium, sub Vxoris

(1) *M. Antonius Guarinus in Comp. Hist. lib. 3. pag. 93.*

[2] *Ioan. Dipintor. in Chron. Forol. M. S. pag. 230.*

tutelà

tutelà Lucretiæ Alidosiæ, Ludouici Principis Forocorneliani natæ, non diù post à sæuitie luis, Regno, vitàque priuatum.

CHRISTOPHORVS TAVRELLVS Vir fortis, & animosus, qui in magnis periculis se morti non semèl obtulit, & sub Alexandro Sfortia meruit. Celebris famæ Ducem Nicolaum Fortebratium, ab equo in angustum callem lapsum, & turpis deditionis notam recusantem, strenuè sauciauit, & vicit, in memorandà ad Collem Floris pugnà anno 1435.: quæ victoria illi peperit æternum nomen; & Romanam Ecclesiam à tanti hostis metu vindicauit (1).

SCARAMVCCIA DE FOROLIVIO fuit intèr Duces Reipublicæ Venetæ strenuitate secundus paucis, quam rerum gestarum laude in varijs bellis satis comprobauit: & quidèm magnum emolumentum gloriæ nactus est, cum Brixiam arctè ab Insubricis copijs impetitam, supplementis, quæ in Bergomati Agro cogebantur, mirà solertià ingressus an. 1438., ità supremis malis mederi potuit, vt Nicolaus Piccininus, desperatà prouincia eam oppugnationem destituerit (2).

ANTONIVS ORDELAPHVS illegitimus Cecchi filius, adhùc adolescens Hierosolymitanæ militiæ baltheum suscepit, & Commendis Patriæ, ac Regij Lepidi auctus est. Eà tamèn, licèt solemnibus obstrictus votis, se abdicauit Bonifacij IX. auctoritate. Verùm Patre intèr ludibria tumultuan-

(1) *Landinus lib. 3. pag. 48.*
(2) *Matthæus Vecchiazzan. in Hist. Pompil. part. 2. lib. 11.*

tis

tis populi enecato, in carcerem contrusus, & deindè à Ciuitate eliminatus, diù intèr arma, & domesticas curas exulauit. Anno demùm 1411. auitum Regnum cum Georgio Theobaldi filio iniuit; quod iste tamèn malè tutum veritus, Socium instabili humanæ felicitatis documento in Arce clausit. Anno 1424. à teterrimà eductus custodià, Philippo Mariæ Mediolani Duci adhæsit: Tandèm Ciuium studio, quos veteris odij pœnituit, ad dominium accitus est anno 1433. At in nouas calamitates incidit, multorum Principum Coniuratione: eum quoquè à legibus pacis declinantem, Franciscus Sfortia Pontificio exercitu oppugnauit, & ipsi Ciues, mutato animorum sensu, reliquerunt an. 1436. Ille autèm Insubrum subsidijs fretus, recuperauit Ditionem, & copias Eugenij IV. in Foroliuium vim facientes fudit. Tandèm intèr perpetuas ferè vices transactà vità, moriens an. 1448. ab illis acquieuit: Ex Catharinà Rangonià, Gherardi Comitis Spilimberti filià, Ceccum, Pinum, & Lucretiam genuit, quæ Iacobum Marsilium Bononiæ optimatem in virum duxit.

LVDOVICVS DE STRATA à virtute Patris non degenerauit, cuius hæres tùm Dynastiæ, tùm strenuitatis extitit. Cùm in Piceno innatam fortitudinem experiretur, tàm latè per Italiam patuit in ducendis copijs eius virtutis fama, vt à Senensium Republicà (1) ad armorum Imperium accersitus fuerit an. 1435., & in ea dignitate Idibus Februarij insequentis anni ab hac vita migrauerit. Communi prostereà consensu apùd Minoritas Im-

(1) *Ex libro Consistor. Senar. pag. 33.*

peratorijs

peratorijs Iuftis elatus eft. Hæc, & alia per Epiftolas mihi fignificauit nobilis æquè ac eruditus vir Vbertus de Benuolientibus Senenfis, de quo meminiffe hoc loci, fit honoris ergò, & in grati animi argumentum.

IOANNES DE STRATA, Ludouici germanus, & fanguine, & militari fcientià, fub inclyti Genitoris Muftardæ documentis, & exemplis, mercedem gloriæ, quam bellici labores expofcunt, acquifiuit. Diù in Italicis bellis fortis equitum Ductor ftipendia fecit, præfertìm pro Eugenio IV., qui eius fidei, & præftantiæ grauiffimas expeditiones commendauit.

TITVS TAVRELLVS, fiquis alius militari, & politicà virtute præftitit, qua illi in Aulis ampliffimorum Principum, & Regum illuftres honorum gradus patuere. Eum intèr alios Alphonfus Aragonum, & vtriufque Siciliæ Rex in paginà honorarià Nobilis Viri titulo infigniuit, in cętum Familiarium fuorum retulit, & claris exemptionibus per vafta Regnorum fpatia decorauit [1]. Nec minùs gratiofus fuit apùd Francifcum Sfortiam Piceni Marchionem, & S. R. E. Confalonerium, à quo procurandæ pecuniæ, & exigendis vectigalibus ærario fuo debitis, à Tudertinis, & cæteris Vmbriæ Populis Imperio fuo obtemperantibus Præfectus datus eft (2). Illum prætereà Francifcus delegauit Cremonæ Vicarium, vt ibi querimonias fubdi-

[1] *Ex Diplomate Regio, Dat. Caietæ 14. Decembris an. 1438.*

[2] *Ex Diplom. Franc. Sfortiæ, Dat. Venetijs 30. Decembris 1441.*

torum

dorum acciperet, Vrbis, & Oppidorum Cremonensis Dominij Consilia congregaret, & omnium, cuiuscumque essent dignitatis, errata cognosceret [1]. Postquàm verò ad Insubriæ, & Liguriæ Regnum Sfortia conscendit, Titum Vallis Tellinæ supremæ auctoritatis Capitaneum constituit anno 1444., vt non modò stipendia merentibus, sed gregarijs in ea Regione copijs iuberet (2). In his, alijsque prouincijs obeundis, quantà rectitudine, prudentià, & strenuitate se gesserit, vnà cum Francisco eius filio, modò pacis, modò belli muneribus vacante, ex Indultis Sfortianis satìs liquet (3).

CECCVS BRANDOLINVS, Comitum Vallis Marini Parens, in vitalem lucem Foroliuij emersit anno 1434. ex Brandolino, & Lippa Alidosia Principum Fori Cornelij, quem ad Sacras lymphas Antonius Ordelaphus suscepit, & Cecchi sui Genitoris nomine initiauit. Is Auorum vestigijs insistens, martialem disciplinam tenuit in Venetis ferè semper castris, extrà Fanestre bellum, in quo Sigismundi Malatestæ labefactas iàm res fulciuit. Mòx in Peloponnesum aduersùs Turcas euocatus, selectos pedites ęre proprio conscripsit; Argiuæ, & Corinthiacæ Oppugnationi affuit: cum tandèm in Infideles confertis manibus, ad nominis imortalitatem

(1) *Ex Diplom. Francisci, Dat. sub die 24. Martij an. 1442.*

(2) *Ex Diplom. Ducal., Dat. Mediolani 7. Septembris an. 1444.*

(3) *Ex Diplom. Franc. Sfortiæ, Dat. Cremonæ 20. Martij 1448. - Ex Diplom. eiusdem, Dat. Mediolani 23. Nouemb. 1456.*

adſpiraret, poſtquàm pleroſque eorum trucidaſſet, fortitèr pro Republicà Venetà, & Chriſtianà deceſſit (1). Eius Vxor Philippa Dreſſina tres filios Guidonem, Hectorem & Ioannem, Comites Vallis Marini enixa eſt.

CHRISTOPHORVS NARDINVS Iulianelli, & Carboniani Dominus, quemadmodùm Petrus Paulus frater, bellicam gloriam conquiſiuit, & in Pontificij equitatus Præfecturà inclytum nomen reportauit. Militaris porrò ſcientia, Generis amplitudini, ac ſplendori coniuncta, tantam illi peperit auctoritatem, vt nuptijs Conteſſinæ Malateſtæ, Sigiſmundi Arimini, Fanique Principis, & Polixenæ Sfortiæ ex Ducibus Mediolani, dignus habitus ſit an. 1474. [2].

SIGISMVNDVS BRANDOLINVS illuſtrium Auorum ſcientiam profeſſus eſt, ſub Venetis, & Inſubricis vexillis. Pro Sfortiadum felicitate diù, & ſtrenuè inſudauit fortis copiarum Ductor. Cum autèm exantlati labores ob oculos Bonæ Sabaudicę, Ioannis Galeatij Mediolani Ducis relictæ obuerſarentur, ab ea Calpiniani Comitatu donatus eſt an. 1475.; quod ingentis momenti præmium collatum filio, ſatis teſtatur innocentiam Tiberti Patris, olìm ſuſpectæ fidei notà criminatum. Eius thalamum Antonia Bentiuola, Hannibale Regulo Bononienſi nata, decorauit.

SEBASTIANVS ROMANELLVS intèr tene-

[1] *M. Anton. Sabellicus de Rebus Venet. lib. 8. Francisc. Sanſouin. in Famil. Illuſtr. Ital. pag. 211.*

[2] *Cęſar Clementinus in Hiſt. Arimin. part. 2. in Mem. Roberti Nouel.*

bras

liras ignotæ stirpis emersit in lucem, quas tamèn factis, æternæ recordationis dignis illustrauit. Sub Prospero Columna in ministerijs militis, Centurionis, & Ducis versatus est, quæ pari alacritate, & constantià exercuit, seù alijs subesset, seù alijs imperaret. Ipse etiàm potuit Italæ militiæ dignitatem à Gallorum contemptu vindicare; nàm dùm Ferdinandi Neapolis Regis signa sequeretur, apùd Cannas vtraque Natione insimùl rixante, & pro celebritate nominis primum occupare locum contendente, æstuantibus animis, res propè erat, vt cruento prælio dirimeretur, nisi prudentum consilio ad paucorum virtutem fuisset redacta. Tredecim omninò, ex fortioribus hinc indè excerpti in arenam, conflictus processere, cunctorum spem ferentes, dùm spectatores exercitus pro castris assiderent. Intèr Italos Romanellus censebatur, & famà spectatæ strenuitatis emicabat. Auditus est vtrinquè fragor ensium, & atrox vicissim cupido vincendi efferbuit, diùque sors anceps stetit; sed acriùs vrgentibus Italis Gallos vicerunt (1). Sebastianus ad suos, festiuis vocibus clàmantes, victor cum Socijs reuersùs est, quorum tres habuit Collegas in Ditione Castri Zancati, pro meritis belli comparatà.

HECTOR ZAMPESCHVS Natalium labem (erat Antonelli nothus) delere curauit militari glorià. Fuit nempè Gentium Armorum Ductor Innocentij VIII.; & aliorum Principum stipendia accepit. In Ferdinandum Neapolitanum Regem ea virtute pro R. Ecclesia decertauit, vt cum

(1) *Vlloa in Vita Caroli V. Imperat.*

fratribus beneficiarius institui paternæ ditionis promeruerit. Dùm tandèm à S. Mauri dominio illos eliminare niteretur, eorum odio circumuentus, ipsis non improbantibus facinus, peremptus est.

PAVLVS BECCIVS, in quo par scientia martialis disciplinæ, & incorrupta fides ergà Riarios extitit. Sub Hieronymo primùm, deindè sub Octauiano eius filio Gubernator Generalis Armorum dictus est. Is ad pactionem cum illis venerat vi obsignatarum tabularum, se alimenta, & stipendia præsidiarijs copijs traditurum, quæ Fora Liuij, & Cornelij tuebantur: sed hanc fideiussionem demùm Octauianus antiquauit an. 1492. (1).

MELEAGER ZAMPESCHVS ortu spurius, sed nemine maiorum strenuitatis ornamento minor, assensum fraternæ neci datum clarissimis factis emendauit. In æui sui expeditionibus emicuit turmarum Rom. Ecclesiæ Præfectus, nèc non Cataphractorum Christianissimi Galliarum Regis. Apùd Venetos militiam faciens, honestissimo gradu Generalis leuis armaturę an. 1509. in Iulium II. Pont. Maximum, licèt naturalem Principem certauit. Demùm ad Brixiam captus, deindè dimissus, cum ob merita gestarum rerum vniuersi equitatus ductum retulisset, minimè dubitabatur, quìn breui ad summum Imperatoris munus ascensurus esset, nisi in Vicentino prelio, intèr fortissimos Duces strenuè confligens perijsset anno 1513. [2].

(1) *Ex Diplom. Hieronymi Riarij 2. Octobris 1487. - Ex Diplom. Cathar. Sfortiæ, Dat. 23. Iannar. 1492. - Ex rogit Spinucij Aspini 27. Ianuar. 1492.*

(2) *Paulus Iouius in Hist. sui temporis lib. 4. & 12. - Franciscus Guicciardinus in Histor. Ital. lib. 10.*

ANTO-

ANTONIVS II. DE ORDELAPHIS, Cecchi Filius, à Pini Patrui insidijs, & apùd Auunculum Galeottum Manfredum, & in Apuliæ bellis, vbi fortem operam nauauit se subduxit. Pino vità functo an. 1480., à Ciuibus ad Principatum accersitus, Foroliuio potitus est, & cunctis castris Agri: at dùm Raualdinam Arcem, quæ in Sinibaldi fide seruabatur, oppugnaret, accedente cum Pontificijs copijs Friderico Vrbinatium Duce, fortunę, ac tempori inseruiuit. Sępè Florentinis, & Venetis subsidium ferentibus, repetere auitam Ditionem nisus est; sed sempèr infausto euentu. Tandèm per obitum Alexandri VI., Borgianà tyrannide labefactà an. 1503., summis omnium studijs euocatus, & exceptus, vt fert instabilis rerum humanarum ordo, haùd multò post intèr communes lacrymas decessit.

LVDOVICVS ORDELAPHVS, ex illegitimis amoribus progeneratus, in Apulià cum Antonio II. fratre, & in Insubrià pro Venetis, selectis equitum turmis dimicauit; quibus, & sua, & illius iura à Borgianis viribus defendit. Ei intempestiuè obeunti, in dominatu suffectus est; Cum autèm ità infirmas haberet vires, vt Pontificiæ potentiæ obuiàm ire nequiret, Rauennam secedens, amisit Regnum, & paulò post vitam, postremus inclytæ, & bellicosæ Gentis Princeps.

HIERONYMVS NVMAIVS bellicam transegit vitam in castris Cęsareis, & Pontificijs. Fuit splendidissimus eques, & tantæ dignitatis, vt per Priuilegium quàm amplissimum sibi liceret in equestrem ordinem admittere, quotquot vellet

nobi-

nobiles (1). Dum tandèm sub Austriacis vexillis, & Sciarræ Columnæ imperio mille veteranos pedites duceret, & ad Camertium subsidium festinaret, in oppido Amandolæ lethali morbo deprehensus, postquàm diù ægritudinis vehementiæ restitisset, ad postremum cessit an. 1526.

TIBERTVS BRANDOLINVS Sigismundi filius, belli gradibus, & rerum claritate illaxit. Ioannis Gonzaghæ, Mantuę Marchionis turmas duxit: Francisci Mariæ Vrbini Ducis, cui Laurentius Medices Ducatum eripuerat, vices strenuè, & sapientèr gessit; Fanum oppugnauit; Perusiam, & Anconam bellicis vectigalibus obnoxias fecit; & in Ariminensi Agro cum Ecclesiasticis confixit. Francisco Maria in Ducali sede restituto, & Fęderatorum Italiæ Imperatore renunciato, ille, & Malatesta Baleonius quatuor millibus equitum Laudam impetentes, subegerunt. Tandèm Carolum V. in Germaniam subsecutus, intèr supremi Consilij Administros, & Barones relatus est (2). Obijt an. 1531. plenior glorià, quàm annis. Vxores habuit Iuniperam ex Comitibus Balnei, Vrsulam Cassiranam Parmensem, Lauram Caracciam, & demùm Iuliam à Cornu Rauennatem, ac reliquit masculum vnum Io: Franciscum, & Margaritam nuptui datam Io: Baptistæ Vaino Imolensi.

ANTONELLVS II. ZAMPESCHVS, ex Brunoro natus, S. Archangeli, & Foropompilij Princeps.

(1) *Ex rogit. Aphricani Seueroli, Archidiac. Fauentin. 11. Aprilis 1518.*

(2) *Francisc. Sansouinus in Famil. Illustr. Ital. pag. 212.*

ceps. Is in expeditionibus maritimis, terrestribusque parem laudem nactus est, & Pontificiæ Classis Trierarcus an. 1525., ac in Tuscià Petri Aloysij Farnesij Cataphractorum Protribunus. Ex primo thalamo Lucretiæ Liuianæ, Bartholomęi Venetorum Imperatoris filiæ, Cleopatram dumtaxàt genuit, Iacobo Malatestæ Comiti Montis Cogrutij iunctam, cum dotalibus materni iuris castris Montis Iani, & Ronchofrigidi; ex altero Lucretiæ de Comitibus Domicellæ Romanæ, Brunorium matrem, & quinque fęminas; quarum Hippolita Fabium Tibertum Cęsenatem ex Dominis Montis Guidonis, & deindè Equitem Iulium de Pantaleonibus Imolensem, Viros habuit: alia ex ijs in Numaia Domo Foroliuij locata fuit, quod quidèm copulata vtriusque Familiæ insignia, insculpta simùl in antiqua Numaiorum æde, satìs probant.

CAROLVS LATIOSVS tùm literis, tùm Armis præstans, in quibus pacis, bellique disciplinis dies suos gloriosè collocauit. Dùm tandèm Mantuæ Chiliarchæ munus exerceret, æquè militibus, ciuibusque acceptus, cursum vitæ perfecit. In templo Seruorum humatus est, vbi vetus pauimentum, sub Gentilitijs Insignibus incisa in lapide hæc carmina oculis prætereuntium, exhibebat.

FORLIVIJ NATVS, NOSTRÆ GRATISSIMVS VRBI -- CAROLVS, HOC TVMVLO, STIRPS LATIOSA, IACET:-- SI QVÆRIS PROAVOS, SVNT SANCTI, SVNTQVE BEATI:-- SVNT DOCTI, ET FORTES MARTIA AD ARMA VIRI.

MATTHÆVS ALEOTTVS Simonis, & Artusinæ

finæ de Artusinis Rauennatis filius, Maiores habuit Ciuorij Regulos, quorum primum Io: Franciscum sub anno 1456., postremum Bernardinum an. 1511. extitisse compertissimum est (1). Vir fuit inclytus prudentià, ac strenuitate in ministerijs togæ, ac belli. Catharinam Medicem titulo Præfecti morum ad thalamum Henrici II. Francorum Regis duxit; à quo in illustrem benè gesti muneris mercedem intèr Equites S. Michaelis [tùnc magnæ in Europa existimationis] cooptatus est (2). Varijs Pontificibus Maximis militarem operam nauauit, & potissimùm Iulio III. Generalis Castrorum Magister in Mirandulana, & Parmensi expugnationibus; vbi venit in præsens vitæ discrimen (3). Pro Paulo IV. Arcis Ostiensis Custos, latini maris litora defendit : ac tandèm clarus politicà, bellicàque laude occubuit, filijs post se relictis Bernardino Equite S. Georgij, Simone Episcopo Lindinensi, & Foroliuij electo; ac Artusinà, Antonio de Dentibus in matrimonium tradità.

BELLVS DE BELLIS inuictus suæ ætatis Ductor, qui ad eum immortalem gloriam niteretur, non solùm gradibus, sed & rebus gestis eam comparare studuit. Fuit Reipublicæ Venetæ, Caroli V. Imperatoris, & aliorum Principum Tribunus, & Summus Magister belli. Sub Iulio III. militiæ la-

[1] *Cæsar Clementinus in Histor. Ariminen. part. 2. lib. 19. - Ex rogit. Iacobi qu: Antonij, Not. Sarsinat. 3. Ianuar. an. 1511.*

[2] *Petrus Belmontius in Genesi Famil. Belmont. pag. 30.*

(3) *Guazzius in Chronicis sub an. 1552.*

bores

bores ea merces consecuta est, vt in Alma Vrbe Præfecturam Arcis S. Angeli meruerit, tùnc celeberrimis Ducibus concredi solitam, alijsque insupèr honoribus, & Ecclesiarum emolumentis fuerit cumulatus. Obijt anno 1562., filiabus bonorum, & gloriæ hæredibus relictis, Barbarà scilicèt, quę Fabritio Taurello, & iterùm Equiti Bernardino Paulutio; Lucretià, quæ Vgolino de Vgolinis; & Franciscà, quæ Marino Vęceolo, primarijs Ciuibus nupserunt.

COSMVS HASTEVS pro Republicà Venetà militiam aggressus est tàm forti animo, vt omne discrimen contemneret, nihil difficile, & intolerandum putans, quod officere hostibus Christiani cultus posset. Equestri baltheo propterea donatus est, & ad clarissimos gradus promotus, etiàm Locumtenentis Generalis in Cypri Regno Famaugustanæ Vrbis. Cum autèm hæc anno 1570. Selimi II. iussu, à sęuo Mustaffa summis conatibus obsessa, sub barbaro eius iugo concidisset, furibundus victor, vt cruori, & Manibus Thracum parentaret, ruptis iàm obsignatis deditionis pactis, in præcipuos Duces crudelitèr animaduertit. Marcum Antonium Bragadenum Legatum excoriauit, Hieronymum Martinenghum, Astorem Ballsonium, Hasteum, & alios truculentèr enecauit (1). Hanc igitùr mortem sustinens constantèr Cosmus illatam in odium Christianæ legis, apùd Deum meruit, & perennem famam in æuum omne comparauit.

AGHINVLPHVS SERVGHVS strenuus Ductor,

(1) *Mambrinus Roseus part. 3. lib. 14. pag. 236. Cęsar Ripa in Iconologia, vbi de Romandiolà.*

generosus Eques, & splendidus Comes; quibus non solùm titulis emicuit, sed & Indulto Scribas creare, nothorum labem abstergere, & laureà insignire, quos idoneos in literarijs disciplinis comperisset (1). Hic sub Pontificijs, & Austriacis vexillis militarem laudem meruit, ad quam summis studijs adspirabat. Intèr alia virtutis suæ experimenta, illud inprimis celebrandum est, quod in Creualcori defensione præstitit. Cùm enim Iulius III. Parmam obsidere instituisset; cuius Dux Octauius Farnesius se in clientelam Gallorum dederat, Galli verò oppugnationem prohibituri, ad oppidum in finibus Bononiensis Agri situm, copias admouissent, Aghinulphus ad loci præsidium decretus, aggere tantùm, & fossà muniti, hostium assultus eà constantià propulsauit, vt desperatà prouincià, non sinè cruore, ac iacturà recesserint an. 1551. (2). Postquàm verò maximam dierum partem in bellis eius temporis traduxisset, eos omnium mœrore in Patrià perfecit an 1573., vtroque Magistratu, ac Populo optimi Ciuis corpus ad tumulum, & Iusta prosequente.

SIMON NVMAIVS Antonij filius, à quo altissimam prudentiam, & rerum cognitionem sumpsit, illi sępè ex aspectu præsentium futuros euentus præmonstrantem. Annos vndeuiginti natus ad Quęsturam Pontificij Equitatus promotus est (3). Dùm

(1) *Ex Diplom. Apostol.*, 8. *Iulij an.* 1535.

(2) *Hieron. Rubeus in Hist. Rauen. lib.* 9. *pag.* 710.

[3] *Ex Epistola Cardin. Armellini Medices, Camerarij, Dat. Romæ* 3. *Septemb. an.* 1526.

Patriæ

Patriæ Legationem ageret apùd Paulum III. Pont. Max., magno sui nominis splendore, ab ipsius manibus solemni ritu equestris balthei decus accepit. Anno 1542. in Subalpinis bellis sub Pyrrho Stipiciano, celebri suæ ætatis viro dimicauit; quibus meritis ad gratiam Maximiliani Imperatoris ascendit. Ab eo siquidèm cum liberis ex Cornelià de' Dentibus Vxore procreatis, intèr Familiares Augustàlis Aulæ relàtus est (1). At quamquàm politicis, & militaribus distentus curis, nonnihil temporis concessit literis, præsertìm historiarum, in quibus erat vltrà hominum fidem eruditus. Foroliuij tandèm requieuit an. 1586., & Domus quietis in D. Francisci pater sub inscriptione ad ostium sepulchri incisà.

SEBASTIANVS VRSELLVS Eques S. Stephani, ex bellicosi spiritus ingenio, & instituto Militaris Ordinis, in hostes Christiani nominis certauit. Triennio in Pyratas supèr triremibus Hetruscis acto, cum diuitijs afflueret, quadringentos pedites ęre proprio conscripsit, & pro Republicà Venetà diù meruit. Hi verò labores, & sumptus mercedem tulerunt non solùm pergrata Senatus encomia, sed an. 1615. Gubernator Armorum Grabussæ, mòx Arcium Cretæ, & Caneę in Cretensi Regione, & demùm totius Regni Locumtenens dictus est. Hanc martialem dignitatem per annum, nèc vltrà tenuit, morbosis affectibus, ex vigiliarum tolerantià contractis confectus, quibus Sal. anno 1618. antè senium interijt.

NICOLAVS PERLINVS disciplinà Matheseos

(1) *Ex M. S. antiquo Familiæ Numaiæ*.

egregiè instructus, quæ scientià est militari vitæ maximè opportuna, primùm intèr Belgas, deindè intèr Pannones stipendia fecit. Hac scientià, strenuitati iunctà, ad eminentes gradus Chiliarchæ, & Generalis copiarum Instructoris felicitèr peruenit. Dùm tandèm in Hungarià Iauarini Arcem non satìs communitam, & commeatuum caritate laborantem, Turcis post diuturnam defensionem dedidisset, in discrimen venit amittendæ gloriæ, quam in elapsis bellis cumulauerat. Etenim cum Ardechiæ Comite Præsidij Præfecto, suspectæ fidei notà criminatus, quamuìs in quęstionem abducti magnam innocentiæ opinionem reliquissent, ambo obtruncati sunt.

IO: BAPTISTA THEODOLVS in Belgio, velùt in ludo Armorum institutus, vbì perpetuus ferè mars flagrabat, Artem percepit militis, & Ducis. Ei vicariam operam impendit in militari Tribunatu Vincentius Vergerius, Vir æquè fortis, ac laudandus. Hanc Theodolus scientiam pro Romana Ecclesia, & Odoardo Farnesio non minùs strenuè, quàm fidelitèr exercuit, Chiliarcha, & Custos Ducalis Stirpis anno 1635., dùm ille copijs Gallorum stipatus Insubriam adortus est. Tandèm vità intèr curas militiæ exactà, in Patriam secessit, vbì debitum naturæ persoluit, ex Flaminià Chellinà, Theodolà, & Marià filiabus genitis, quarum altera Christophorum Aspinum, altera Iacobum Pasium Fauentinum nobilissimos Viros habuerunt.

IOSEPH VRSELLIVS non domi, sed foris virtutem suam eximiè perspectam fecit. Sex annos pro Venetis in Turcas, decem pro Christianissimo

Rege

Rege Ludouico XIV. gloriosè certauit, ſępè paucis ſecundus in aſſultibus Belgicarum Arcium. Eum tamèn Innocentius XII. accerſiuit ad requiem, & intèr Prætorianos Duces cooptauit; quam cum ille ęgrè perferret, nouam occaſionem acquirendæ laudis nactus eſt. Copijs igitùr Pontificiæ claſſis præpoſitus, eas in Peloponneſum expoſuit, & in expugnationibus Nicopolis, Leucadis, Methonis, & Corinthi meruit manu, ac conſilio, ſed ex letifero mòrbo in caſtris occubuit an. 1686.

ALOYSIVS PAVLVTIVS ex Comitibus Calbuli, Ioannis Patrui veſtigia ſecuturus, qui in pręlio Neoburgenſi pro Deo, & pro Cęſare fortitèr cadens obierat, in Pannoniam profectus eſt. Ibì poſtquàm in Thraces operam ſuam præſtitiſſet, & in Pedemontanis bellis noua militaris Artis experimenta didiciſſet, ab Innocentio XII. Armorum Piceni adminiſtrationem retulit. Clemens XI., fluctuante Italia, ob interitum Caroli II. Hiſpaniarum Regis, vt S. Sedis Ditionem ab exterarum Gentium damnis vindicaret., delectus habuit, & pari, ac ſupremo imperio Inſtructores Generales copiarum Eccleſiæ Aloyſium, & Franciſcum Mariam de Maximis Romanum renunciauit an. 1700. Nèc tantùm hanc prouinciam Paulutius ſuſtinuit, ſed etiàm Parmæ, & Placentiæ Vrbes à Franciſco Farneſio ad earum præſidium expetitus, egregiè defendit, cui ſe gratum ille Princeps præbuit, & præclarum officium Marchionatu Fabiani aſſecutus eſt. Demùm vitio lentæ ęgritudinis affectus in robore ætatis, annos ſeptem, & quadraginta natus, diuinæ Incarnationis 1705., in Patrià deceſſit. Iacet in D. Hieronymi, vbì magnificum monumentum

mentum Fabritius Cardinalis, & Ioannes fratres posuere.

DE DVCIBVS, ET CHILIARCHIS.

CAP. IV.

HVic libro, & operi, finem, terminumque constituent minoris imperij Duces, quorum tantùm virtutes attingam, non merita gestarum rerum dimensurus.

BERNARDINVS DE COMITIBVS strenuus copiarum Ductor, quas Patria, beneficij non immemor servatæ libertatis, Berengario Regi subsidio dedit anno 903., vt illis Hunnos Galliam Cisalpinam desolantes, nèc sacris, nèc humanis parcentes coerceret [1].

TIBERTVS BRANDOLINVS arcano naturæ instinctu militarem gloriam conquisiuit modò sub Pontificijs, modò sub Mediolanensium signis. Fuit celebris victoriæ consors, quam fœderati Italiæ Populi in Friderici Imperatoris phalanges retulerunt. Eum & Foroliuiani ordinibus suis præfecere vt Bononiensibus tùnc amicis, quos Mutinenses grauì bello premebant opitularentur: & in felici conflictu an. 1249., quo Bononienses Entium Sardinæ Regem captiuum abduxerunt, ipse etiàm magna operatus est. Tandèm ad stipendia Vicecomitum progressus, aduersùs Turrianos dominium affectantes, Othonem vidit in Principatu confirmatum.

[1] *Ex Chron. Forol. M. S. Alexandri Paduan. ad an.* 903.

ANSAL-

ANSALDVS ANDRELINVS bellicam disciplinam coluit in castris Diui Ludouici IX. Francorum Regis (1). Eum in Ægyptum cum classe traijcientem magnà alacritate secutus est an. 1249., vt Saracenos profligaret, adderetque incrementum Christiano cultui. Et sanè nihil esse arduum virtuti putans, intèr fortiores experiri sempèr ingentia contendit.

IOANNES ORGOLIOSVS intèr Duces Foroliuiani exercitus, qui in Bononienses vel excidium, vel seruitutem Vrbi minitantes strenuè preliati sunt anno 1273., paucis imperio, & nemini virtute secundus extitit. In latera quippè inimicorum tanto ausu, ac constantià inuasit, vt non minor laus vindicatæ ab imminenti iugo Ciuitatis iure meritò ei debeatur (2).

FRANCISCVS CALBVLVS, Ioanni par non solùm Præfecturà, sed etiam celebritate rerum, cum ob oculos haberet magìs fortunam publicam, quàm suam, se quibuscumque periculis pro Patrià obtulit, & inconcusso animo in illius hostes dimicauit.

PETRVS DE CLARICIS rei militaris peritissimus, ob præstantiam Artis, & ob nobilitatem stirpis, quæ antè Belmontium Genus Caminatensi Castro dominata est, acies Populi Foroliuiensis duxit, & cum Socijs muneris, & gloriæ Foroliuium à Bononiensium minis tutatus est.

[1] *Coronellus in Bibliot. Vniver. Tom. 3., colum. 612.*

(2) *Leo Cobellus in Chron. Forol. M.S. part. 1. pag. 12.*

SVPER-

SVPERBVCCIVS EX DOMINIS BONELDÆ se belli studijs dedit, vt generosæ, splendidęque familiæ decus propagaret. His enim satis supèrque instructus, dum pro Ciuibus Cohortium veteranarum Ductor esset, in Pontificias copias Martini IV. magnam hominum, pecudumque prædam à Foroliuiensi Agro Fauentiam abducentes, vi factà, non eas tantùm fudit, sed recuperatis & captiuis, & spolijs, Castrum Voltræ ad Liuiensis Reipublicæ obsequium compulit an. 1282.

CYPRIANVS NAVARRA miles strenuus, & Dux præclarus, vt intèr cętera testatur militare funus, quo elatus est Fauentiæ, vbi diem obijt supremum anno 1323. Eum nempè ad tumulum sociabant alij discordibus tympanis, alij consarcinato supèr præcipuum ex equis vexillo lugubribus phaleris incedentem, bellicum ritum sequebantur.

VGVTIO VRSELLIVS ob virtutem domi, forisque cognitam Vicecapitaneus Populi Bononiensis diù meruit an. 1332. Erat munus Vicarium Pręfecturæ (tùnc magnæ excellentiæ gradus), quo per id temporis Alamannus Opicius Lucensis fungebatur [1]. Dùm autem Vgùtio martialem agebat vitam, togatam exercebat eius consanguineus Tancredus, Francisci de Vrsinis Domicelli Romani, & Fauentiæ Præfecti Assessor.

MASIVS HASTEVS diù intèr bella suæ ætatis versatus est. Postquàm verò in præsidijs validarum Arciũ Bazani, & Ansilini Bononiensis Agri, specimina fidei, & strenuitatis Ioanni XXIII. præsti-

(1) *Ex rogit. Buxini de Gozzadinis, Not. Bonon. 10. Iunij an. 1332.*

tisset,

xisset, easque ab hostibus egregiè defendisset, Molendino Feliceti de Iuribus Pontificiæ Cameræ, Iuliano Gondo Camerario Ciuitatis Foroliuij in possessionem illum inducente, remuneratus est anno 1410. (1). Varia tandèm oppida intèr Brutios pro Romanà Ecclesià, ingenti tùm stipendio septingentorum supèr duo millia scutorum, gubernauit (2).

GVIDO FOROLIVIENSIS intèr Venetæ Reipublicæ Ductores non postremus, de quo tamèn ferè prætèr nomen nìl habemus. Is enìm ab Angelo Pergulano, peragratà Flaminià, & Mutinensi Agro, in Mantuanum properante, vt armenta abigeret, & prædam, interceptus est, dùm ad statiua graderetur an. 1426. (3).

IOANNES HASTEVS equestrem habitum Ordinis Hierosolymitani à Marco Antonio de Caccianemicis Fauentino accepit, & posteris annis Patriæ Commendà auctus est. Belli, pacisque artibus emicuit, quibus gratiosior apùd Eugenium IV. fuit, non solùm eius merita, sed Nicolai fratris inprimìs respicientem. Quamobrèm cum Masio patruele ad clarum Regimen Ciuitellæ, & confinium Locorum intèr Brutios promotus est, non circumscriptà, sed summà etiàm gladij potestate an. 1431. [4].

(1) *Ex rogit. Benedicti de Fulcis, Not. Forol. 4. Septemb. an.* 1410.

(2) *Ex Chron. Albertina M. S., sub die* 12. *April. an.* 1438.

(3) *Ludouicus Cauitellius in Annal. Cremon. p.* 160.

[4] *Ioan. Dipintor. in Chron. Forol. M. S. pag.* 93. - *Ex lib. Olmo in Archiuio S. Mercurial. pag.* 97.

LEONELLVS BRANDOLINVS magnanimi Tiberti filius, à cuius perenni, contestataque virtute nunquàm degenerauit. Mediolanensium, & Venetorum stipendia meruit, biscentum Hastilipherorum Ductor, non absque sui nominis ornamento, ac laude. Fuit enim subsidio missus Sigismundo Malatestæ, qui in bello Fanestri à Pontificijs armis premebatur an. 1461., & deniquè in Peloponnesum, vbi in Spartæ expugnatione, multa pericula strenuitatis edidit (1). Vxorem habuit Camillam Piam ex Dominis Carporum.

CORBICEVS DE CORBICEIS rebus belli, pacisque clarus, Riarijs Principibus Foroliuij inseruijt spectatà virtute, ac fide incomparabili, intèr præcipuos Consiliarios Status. His animi ornamentis accessere opes, & clientelæ adeò præualidæ, vt Petrus Medices, Arbiter Florentinæ Reipublicæ, & Laurentij Ducis Vrbini Parens eum in amicitiam susceperit, & sępè in arduis negotijs adhibuerit. Liquet etiàm illum per epistolas rogasse, vt saltèm mille, & quingentos pedites veteranæ strenuitatis ex sequacibus suis tumultuario delectu cogeret, & quanta festinatione posset, transmissis Alpium iugis, exercitui Calabriæ Ducis copularet an. 1494. (2). At tantæ existimationis Vir ab insidijs inimicorum cauere non potuit, in quas miserè offendens, necatus est Nonis Februarij anno 1499. Celebre Corbiceorum Genus, Alto-

(1) *Francisc. Sansouinus in Famil. Illustr. Ital. pag.* 212.

(2) *Ex Epist. Petri Medices ad Corbiceum, Dat. Florentiæ 6. Septembris an.* 1494.

uitæ,

nitæ & Squarcialupæ Stirpium consors, quod pręter alia antiquæ nobilitatis argumenta, Donatum an. 1190. Patriarcham Hierosolymitanum edidisse gloriatur [1], Florentià Castrocarium à Ioanne Commissario Duadulæ (honestissimæ Præfecturæ nomen) sub an. 1455. delatum est. Is duobus auctus filijs, Petro Philippo Comestabili Campiliæ, & Corbiceo, non degenerem posteritatem in Æmilia reliquit, Foroliuij nùnc vigentem, quemadmodum ex authenticis documentis constat, coràm supremo Magistratu Florentiæ trutinatis an. 1629. (2).

BALTHASSAR MORATINVS Eques, Comes, & fortis Ductor, cui ergà Romanam Ecclesiam, & Cęsarem Borgiam robur, strenuitas, & fides non defuit. Ab hoc Commissarius belli renunciatus, Sarsinæ, Meldulæ, & montanæ Ditionis possessionem adijt, commeatus diligentèr conquisiuit, & delectus copiarum habuit. Patriæ etiàm Orator extitit apùd Iulium II. Pont. Max., Ioanne Antonio Bicio, Bernardino Xelio, & Ioanne Saxo Collegis Legationis, postquàm Foroliuium inuisum iugum Borgianæ seruitutis repulit, & ad S. Sedis obsequium conuersus est an. 1504. (3).

GHERARDVS MARCOBELLVS stirpi suæ [nùnc Angeleria appellitatur] ornamentum attulit

[1] *Recordan. Malaspina in Histor. Floren. pag.* 45.

(2) *Ex Processu, à Vincent. de Marcheschis signat.* 8. *Maij an.* 1616.

(3) *Ex Diplom. Apostol., Dat. Romæ Cal. Iulij an.* 1504. - *Cęsar Clementinus in Hist. Arimin. part.* 2. *lib.* 10. *pag.* 586.

artis bellicæ præſtantià, quæ tùm illi, tùm Nicolao fratri pro Alphonſo Neapolis Rege dimicantibus, celebritatem nominis adauxit an. 1494. (1). Primus etiàm ſub vexillis Eccleſiæ Cataphractorum Tribunus fuit, & ſæpè in arduis, incertiſque pugnis quantùm manu, & conſilio valeret, palàm fecit.

CHRISTOPHORVS A' TVRRI ad tractanda arma ab amatore bellorum ſęculo accerſitus, intèr Duces equitum Cęſaris Borgiæ deſcriptus eſt. Cum autèm Pandulphus Malateſta auitum dominium fœlicitèr recuperaſſet, ille Cęſaris iuſſu Regno vniuerſæ Flaminię inhiantis, Ariminenſem Agrum infeſtis armis curſitauit, & prędam hominum, pecudumque abegit an. 1503., nèc prętèr hęc alia de eodem reſtant monimenta.

ANDREAS MORATINVS eam firmitatem animi, quam domi in priuatis diſſidijs oſtenderat, foris glorioſiùs in bellis comprobauit. Borgiana ſtipendia accepit honeſtà Cataphractorum Præfecturà, cui tùm Principi, tùm Romanæ Eccleſiæ, ſtrenuam operam prębuit, & fidam.

SEBASTIANVS MORATINVS Eques, ac Comes primarius vitam traduxit partìm in Aula Ordelaphorum, partìm in Pontificijs caſtris. Apùd Antonium Regulum Foroliuienſem Pocillatoris munus geſſit, & pro Iulio II. fortitèr certauit equitum, peditumque ductor. Cum verò Pontifex Mutinam in ſuam poteſtatem redegiſſet, ei Ciuitatis, & Arcis prędia concredidit an. 1510. Demùm in

[1] *Andreas Bernardus in Chron. Forol. M. S. pag.* 272. - *Leander Albertus in Deſcript. Ital. Reg.* 14.

ſinu

ſinu Patriæ occubuit, & in D. Hieronymi requieſcit ſub lapide, quem ampliſſimo Socero Ludouicus Albertinus, Pontificius Dux in Gallos, poſuit.

NICOLAVS HECTOREVS diù inteſtinum odium enutriuit, at non expleuit vnquàm, à Patria depulſus vnà cum fratribus Iulio, Hectore, & Ioanne. Meliorem itaquè, & glorioſam vitæ vſuram facturus, ſe militari ſcientiæ dedit, eo progreſſu virtutis, vt illum Bartholomæus Liuianus Veneti exercitus Imperaror inprimis amauerit, charumque habuerit. Dùm in Patauino bello merebat, incertò an per occultam, an publicam ſimultatem, certè honoris cupiditate ductus ad ſingulare certamen Nicolaum Bonamicum Rauennatem Virum fortiſſimum, & inuictum prouocauit. Ibì inſpectante vtroque exercitu campum ingreſſus, poſtquàm ambo atrox, & diutinum prælium commiſiſſent, Hectoreus non tanquàm ignauus victus eſt anno 1515. (1), gloriam augens Victori, non ſibi dedecus inconcuſſo corde dimicanti.

GASPAR LANCEVS celebris fuit ſuæ tempeſtatis Ductor. Is, quæ intèr atroces pugnas, & diſcrimina rerum, pericula euitauit, intèr funeſta Patriæ diſſidia offendit. Etenìm dùm Pſalmodiæ, & ſacris, Eccleſiæ ritibus intererat, à debacchantibus Guelphis, nèc diuino cultui parcentibus, necatus eſt an. 1512.

IVLIANVS BECCIVS cum belli ſtudio teneretur, apùd Fridericum Gonzagam Mantuæ Marchionem inſtitutiones militiæ proſecutus eſt. His

(1) *Hieron. Rubeus in Hiſtor. Rauen. lib. 9. pag. 683.*

satis

fatis eruditus non contemnendos gradus, & famam egregij Ducis comparauit. Inferuijt & Romanæ Sedi fpectatà virtute, ac fide; nàm Leonelli Pij, ex Comitibus Carporum, Æmiliæ Præfidis, permiffu, veteranos pedites defcripfit, vt ijfdem Ecclefiæ iura tueretur (1).

ANDREAS SERVGHVS militari peritià memorandus, quemadmodùm in Corcyræ defenfione (2) re probauit veriùs, quàm poffimus cenfere: reliquis deindè factis immortalitatem nominis affecutus eft; quippè cùm Heretici in Germania furentes, & propagare cędibus, & armis fectam fuam contendentes, aduerfùs Catholicorum acies concurriffent, Andreas gloriosè pro Deo, & Orthodoxà Republicà deceffit an. 1556. [3].

HIERONYMVS ASPINVS terrà, marique bellicam laudem conquifiuit. Etenìm pro Pio V. Pont. Max. in celebri Echinadarum pugnà cum inimicis Chriftiani nominis inuictè certauit: mox Auftriacæ Domus vexilla fecutus, poftquàm illi multa & ftrenuitatis, & fidei argumenta præftitiffet, dignam laborum, periculorumque mercedem, ad Præfecturam infignis Arcis Mediolani euectus, reportauit.

GEORGIVS THEODOLVS vt mereret ftipendia, fed magìs clarum nomen in Belgium perrexit an. 1557., pro Philippo II. Hifpaniarum Rege fanguinem, & vitam profufurus. Imitatores vir-

(1) *Ex Diplom. Friderici Gonzaghæ 19. Iulij 1524. Ex Diplom. Leonelli Pij 30. Nouemb. 1529.*

[2] *Marcus Guazzius in Hift. Recent. pag. 176.*

[3] *Natalis de Comitibus lib. 1.*

tutis,

tutis, & exempli Vincentius Castellinus, Hieronymus, & Alexander de Paulutijs generosi conciues extiterunt [1]. At cum in pertinaci, & diuturno bello Georgius emineret, & intèr fortiores poneretur, Tribunus militum renunciatus fuit.

CÆSAR THEODOLVS claritate sanguinis authenticis tabulis, & documentis comprobatà, coràm Hieronymo Auogadrio Venetiarum Receptore, intèr Equites Melitenses descriptus est anno 1569. (2). Cum autèm inuictum animum, & robustam manum sæpè in Infideles gloriosè exercuisset, post decennium naualis militiæ occumbens, victoriarum curriculum Messanæ perfecit.

IACOBVS ALBICINVS Senator, & miles non minùs togà, quàm armis valuit, tanquàm ad ea natus, vtriusque sanguinis hęreditario quodam iure. A Thoma enim Patre præstantissimo Viro maturum consilium, ac spectatam prudentiam, ab Auo materno Babone Naldo celebri Venetorum Tribuno fortitudinem accepisse visus est. Feruidiores annos in varijs expeditionibus, & bellis egit; quibus tandèm sedatis, ad obsequia Rom. Ecclesiæ Stationarius Ductor venit. Sub Paulo V. ob egregiè nauatam in Ferrariensi Præsidio operam an. 1606. Maior turmarum Instructor creatus est, deindè Chiliarcha, & tandèm honestioribus stipendijs auctus, præsertìm an. 1613. At præpropera nimis mors eum à viuis eripuit anno ætatis 43.,

(1) *Ex Mem. M. S. Hieronymi Aspini sub an.* 1557.

[2] *Ex rogit. Victoris de Maphęis Cancellarij Prtoratus Venetiar.* 30. *Martij an.* 1569.

magno

magno Patriæ, & Consanguineorum maiora sperantium desiderio (1).

THOMAS SERVGHVS cum sibi proposuisset exempla maiorum ad imitandum, bellicam vitam professus est. Pedites, & Cathaphractos sub Casali S. Euasij duxauit, Romanæ Ecclesiæ subsidia apùd Sibinicum exposuit, eamque Arcem, vulnerato Præfecto, à terribili Turcarum assultu defendit. Fuit & Tribunus intèr Sabinos, Gubernator Armorum Auenionis in Gallia, & Bononiæ Lanceatorum Chiliarcha, vbi postquàm multas dies cum sæuissimo morbo colluctatus esset, illi demùm cedens antè senium occubuit anno 1656.

HIERONYMVS AVGVSTINVS seueriorem belli disciplinam in expeditionibus Cisalpinæ Galliæ accepit. Exorto intèr Vrbanum VIII., & Fœderatos Italiæ Principes dissidio, ac inualescente hostium metu, Instructoris maioris gradu Rauennam, & Agrum tutatus est. Mòx Ductor Fauentinorum extitit, Alderani Cardinalis Cyboi Flaminiæ Legati auctoritate: Tandèm an. 1642. Populo Foroliuiensi præfuit, dùm Odoardus Farnesius Germanico equitatu vim facere in Patriam minitabatur. Nequè hæc illi munera probè, fidèque gesta sine mercede contigerunt; at cùm ad Præfecturam Ferrariensium Armorum vocaretur, dies suos clausit.

HORATIVS MANGELLVS mlititiæ studia prosecutus est, quæ illi beneuolentiam excelsæ Farnesiæ stirpis attulerunt. Ab illà nempè Chiliarcha

[1] *Eugenius Gamurrinus in Histor. Genealog. Tom. 3. pag. 214., & 219. - Ex Memor. Genealogic. M.SS. Famil. Albicinæ.*

peditum

peditum declaratus fuit. Ipsum & Clemens VIII. intèr adolescentiæ fines constitutum, Equitem, Comitemque Lateranensem renunciauerat an. 1599. cum nobilibus Adolescentulis Ioanne, & Ludouico de Framontibus, Angelo Saxio, Rodulpho, Fabritio, & Bonamente de Augustinis, Ioanne Baptista Bruno, Ioanne Corbiceo, Francisco Floreno, Galeotto, & Checco de Vrsijs, Liuio Zaulo, Ioanne Baptista Marchesio, Ludouico Aspino, Hieronymo Vrsellio, Peregrino Maserio, Scipione Salimbenio, Bartholomęo, Thoma, & Iulio de Castellinis, Fabritio Gnocco, Iacobo Paulutio, & Guidone Merlino, qui Pontifici Maximo, Ferrarià in fidem acceptà, Romam reuertenti, obuiàm torquibus exornati prodierunt, illumque obsequijs huiusmodi, & cultu splendidissimo deuinxerunt (1).

PETRVS VALERIVS primam ætatem bellicę disciplinæ intèr Belgas dedit, qua sedulò institutus, ducendis copijs, & tuendis Arcibus scientissimus euasit. Pro Vrbano VIII. in Piceno meruit Armorum Præfecturam, mox Citernæ Custodiam, illi à Thaddęo Barberino Pontificio Imperatore concreditam, quam ab impressionibus Tuscorum egregiè, & fortitèr defendit. Ei deniquè exantlati laboris præmium, amplioribus stipendijs, & Sabinæ Tribunatu solutum est an. 1644. [2].

(1) *Ex Diplom. Apostol., Dat. Forol. 12. Cal. Quintilis an.* 1599.

(2) *Ex Diplom. Thaddęi Barberini, Dat. 29. Maij an.* 1640., 4. *Octobris* 1643., *&* 3. *Martij* 1644.

NICOLAVS MALDENTIVS fortis peditum, equitumque Dux , primùm pro Vrbano VIII. Pont. Maximo, deindè pro Christianissimo Francorum Rege. In varijs Munitionibus Belgij superandis , potissimùm DONcherche an. 1647. meruit non solùm maiorum Ducum laudes , sed ipsius Reginæ elogium pro impubere Rege Gallias moderantis , à qua regias ex auro effigies in præmium virtutis , & argumentum gloriæ reportauit . Fuit Nicolaus Ferrantis S. Nicandri , & Sinitij in Brutijs Dynastæ, ex Hippolyto fratre nepos , quæ Oppida iàm in Maldentiam Stirpem inuexerat ab an. 1589. Anna Scriuia Octauiani Coniux (1) .

IOANNES SERVGHVS nihil etsi arduum, ac vndiquè periculis consitum declinauit , vt militari scientià potiretur . Sub signis Christianissimi Regis Ludouici XIV. miles , Dux , & Primipilus , sæpè vitam ipsam despiciens , in expugnationibus Arcium Belgicarum sempèr intèr primos repertus est . Verùm ab Innocentio XII. in Præfecturà Centumcellensi collocatus , postquàm seniles annos bellicis curis expertes traduxisset , circà initium sęculi , ab hac vita migrauit. Romæ in S. Mariæ in Equirio requiescit.

[1] *Ex rogit. Caroli Antonij Pandulphi , Not Aquilani* , 30. *Septembris anno.* 1589.

FINIS.

Reli-

Reliquum est, vt quæ sępè occurrunt Scribentibus æquiuocationes, veritatis gratià diluantur; quæ autèm intempestiuè fuerunt comperta, seù veriùs, seù clariùs Appendicis instàr afferantur.

In pag. 24. Lib. 1. addendum est B. PEREGRINVM LATIOSVM in alterà ex tribus Canonizationibus, solemni ritu celebratà die 27. Decembris an. 1726. à Benedicto XIII. Pont. Max., in Sanctorum Albo cum Socijs Cęlestis Patriæ, Ioañe à Cruce, & Francisco Solano, fuisse descriptum; ac Omnipotentem Deum, ad augendam in terris Serui sui gloriam, ea ipsa die, qua Foroliuij prima exultantis Ciuitatis obsequia glorificato Ciui soluebantur, noua Signa demonstrasse, vt scribit *Comes Fabritius Monsignanus in Vita*, nouissimè typis Ioannis Felicis Dandi emissa *part. 2. cap. 15. pag. 214.*

In pag. 73. lib. 1. CHRISTOPHORVS NVMAIVS, per æquiuocationem Pini filius appellatus, (cum ea Stirps in varios traduces diuisa plures eiusdem tùnc nominis Viros numeraret) Francisci scribendus est, vt liquet ex *Chronicà Albertinà sub die 5. Decembris an.* 1517.

In pag. 92. lib. 1. addendum est FABRITIVM PAVLVTIVM 3. Idus Iunij an. 1726. magno Almæ Vrbis męrore interijsse. Post iusta pijs ceremonijs Ecclesiæ à Benedicto XIII., cuius Vicarius erat, persoluta, sepultus est in familiari Sacello in D. Marcelli, à se magnificè excitato, & versicolori marmorum ornatu superinduto.

In pag. 95. lib. 1. addendum est IVLIVM PIAZZAM 9. Cal. Maij an. 1726. Fauentiæ in

Episcopio, deceptis maiora sperantium votis, diem suum obijsse.

In pag. 103. Lib. I. & sequen. castiganda sunt ea, quæ de LVDOVICO PIRANNO ab Itinerario Ambrosij Camaldulensis excerpta memorantur; nàm apùd *Vuadingum in Annalibus Minorum, Tom. 5. pag.* 232. ex Regesto Pontificio comperij, non illi, sed esse Ioanni Antecessori Episcopo Signensi tribuenda. Hanc intèr Liburnos Ecclesiam Ludouicus dumtaxàt adijt an. 1436., Ioanne ad Anconitam Cathedram translato, vt liquet ex Diplomate Eugenij IV., Dat. 4. Idus Augusti, an. sui Pontificatus VI., quam decem menses, nèc vltrà tenuit, ad Patriæ Episcopatum accersitus. Ita Piranno relinquenda est gloria, strenuè in Ferrariensi, & Florentino Concilio se gessisse, cętera autèm veritati restituenda.

In pag. 136. Lib. I. addendum est, CAMILLVM MERLINVM, in Paulutiam Stirpem ex nouissima Voluntate Auunculi sui Fabritij Cardinalis adoptatum, à Benedicto XIII. vtriusque merita intuente, Apostolicum Nuncium extrà Ordinem, apùd Augustum Sarmatiæ Regem, fuisse declaratum, fausto quidèm apùd omnes præsagio, maiora expectantes.

In pag. 147. Lib. I. addendum est PEREGRINVM MASERIVM prætèr allata Opera edidisse *Discursum* elaboratissimum *de Honorarijs Iudicum, & Causidicorum &c. Rauennæ ex typographia Camerali an.* 1682. Itèm *Discursum alterum, Foroliuij typis Caroli Antonij Zampæ an.* 1684. *Famigeratam* prætereà *Rauennaten. Iurisdictionis, qua sustinentur Iura Legationis Æmiliæ in cognoscendis caus-*

sis in

sis in prima instantia contrà Ecclesiasticos coràm Eminentiss. Legato, Foroliuij typis Zampæ an. 1683. Augustin. Fontana in Bibliot. Legal. part. 1. Col. 634.

In pag. 209. Lib. II. addendum est nuptias SCIPIONIS AREOSTI, ET CASSANDRÆ BLONDÆ insigni pompà fuisse celebratas, & coràm magnanimo Ferrariæ Marchione disertam Orationem habuisse Hieronymum Guarinum, virum eloquentià præstantem, qua & miram Blondi Flauij doctrinam, & raras Scipionis dotes, ac Areostæ Familiæ claritatem dignis elogijs honestauit. *Ex Orat. M. S. apùd Franciscum de Righis Cesenat.*

In pag. 247. Lib. II. castigandus est locus, vbi LANDINVS, ET VELVTELLVS indiscriminatìm Florentini referuntur: etenìm VELVTELLVS, vt ipsemet asserit *in Commentario Dantis cant. 24. Purgator. & cant. 16. Paradisi*, Lucensis reuerà est.

In Cap. VII. Lib. II. addendus est IOANNES GIARDINVS præstantissimus Delineator, & Pontificius Fusor, cui ob affinitatem Artis, Graphicen imitantis, intèr Pictores locum dabo. Hic simulacris, & rebus ad naturæ harmoniam expressis, & celebris, & diues factus est Romæ, vbi iuuenilibus annis domicilium fixerat. Ex Operibus tùm integræ, tùm dimidiatæ eminentiæ confectis, Baptisterium Vaticanæ Basilicæ, Cenotaphium ibidèm Christinæ Suecorum Reginæ, ac Ornamentum S. Mariæ ab Igne Foroliuij magìs prædicantur. Emisit prætereà in lucem Variorum Ideas, pertinentium præsertìm ad sacros vsus; quæ plurima felici ingenio excogitata, ac delineata duobus Voluminibus complexus est, Romæ incidente Maximiliano Ioseph Limpac. anno 1716.

In Cap.

In Cap. VIII. Lib. II. addendus eſt GASPAR MAZZONIVS cognitione legum, & Poeſeos excellens, ſicut in prima facultate variæ teſtantur *Deciſiones Lucanæ*, *Reſponſa & Vota* impreſſa in *allegationibus Hieronymi Palmæ Nepotis*: in altera verò *Garuffus in Italia Academ. pag.* 133.

Itèm addendus eſt BERNARDINVS AVGVSTINVS vtriuſque Iuris ſcientia Conſultiſſimus, quemadmodùm multis Iuſtitiæ Præfecturis comprobauit. Scripſit, & edidit *Tractatum de Præſcriptionibus, Lucæ an.* 1668. in fol.: *Fontana in Bibliot. Legal. part.* 1. *Col.* 6.

Itèm non omittendus eſt VINCENTIVS PEDRELLIVS ex Congregatione Oratorij, Vir omnigenis ſcientijs, & præſertìm ſacris eminentèr eruditus, qui intèr mira Chriſtianæ perfectionis exempla & vixit, & deceſſit 19. Cal. Februarij anno 1727. *Ex Orat. funeb.* habita ab Andrea Rogolono in D. Philippi, quo die Parentalia Sacerdotes Diſcipuli gratiſſimè peregerunt.

In Cap. II. Lib. III. addendus eſt HECTOR CHALLONESIVS magnus equitum Venetorum Ductor an. 1111., natalibus Venetus, ſed origine Foroliuienſis, in quo nobilis hæc Propago defecit, ſuperioribus iàm æuis intèr Patritias Venetiarum deſcripta. Erat eius Gentilitium Inſigne quadrifariàm diſcriminatum, Clypeo alternatìm viridi, & flauo, quod Zona rubri coloris recta interſecabat, vt liquet ex Veneto Annalium Codice apùd me extante, in quo nobilium illius Reipublicæ Stirpium initia, & ſuis expreſſa coloribus affabrè Stemmata depromuntur. *Anonym. in Chron. Antiq., ad lit. C.*

In Cap.

In Cap. vltimo Lib. III. addendus est PARCITANVS DE PARCITANIS Eques primarius, & strenuus, qui exul Arimino Foroliuium se recepit, vbi Catharinam Ludouico de Forzatè Patauino optimati, ex Mario, & Giliola Gonzagha, sorore Ludouici Mantuæ Marchionis orto, nuptam, procreauit. *Ex Chron. Patauin. M.S. Ioannis qu: Guillelmi de Vngarellis ad annum* 1340.

Ex pluri-

EX plurimis, quæ in dies amittuntur, Antiquitatis monumentis, nonnulla in lucem aliquandò emergunt. Id sanè contigit, dùm Vitæ Virorum Illustrium excuderentur; Siquidèm egregij Viri Camilli Castellini è Societate Iesu industrià, ac sedulitate, in Alma Vrbe repertæ sunt Tabulæ Concordiæ, ac Pacis intèr Vrbanum VI. Pont. Max., & Commune, ac Populum Foroliuiensem initæ, quas vt solent Ciues optimi, charitate permotus ergà Patriam, à solitis humanarum rerum infortunijs subduxit, & nobis custodiendas intèr reliquias vetustatis dedit. In amplissimæ Membranæ sinu gratiosæ reconciliationis tenor, qua S. Sedes cum rebelli Ciuitate pacisci non renuit, fusim exaratur. Ab illà satis liquet potentia Populi, varijs Vrbibus, Terris, & Castris latè per planiciem, & montes imperantis; eiusdem & ferox animus, qui Pontificias vires, & auctoritatem contemnere, nèc solùm Rectores, & Legatos deturbare, sed aperto bello tueri suam libertatem ausus. Creuit prætereà licentia militaris, vt seditiosi mos erat sęculi, nihil fore inhonestum putans, quod suis rebus profuturum (nequè hoc impietati, sed indulgenti fortunæ, & malæ temporum conditioni tribuendum) iudicaret. Censuras proptereà, & spirituales diras non exhorruit, Sacerdotia quæcumque, etiam Antistitum Clericis suis attribuit, ac fęderà in Romanam Ecclesiam, præsertìm cum Mediolani Principibus, ac Florentinà Republicà percussit. In orà demùm membranæ legitur Procuræ documentum, vbi de varijs Patritij Ordinis Familijs memoria occurrit,

quæ

quæ adhùc in claris nepotibus vigent, ac perennant. Verùm cum Scriba nimis prolixo, & redundanti stylo pactiones inuicèm sancitas, & Ciuibus ad obsequium redeuntibus, ex pontificià liberalitate nequaqàm denegatas, exposuerit; nè Lectorum oculos longa narratione fatigemus, earum capita arctiùs, sed fidè, & iisdem omninò verbis referentur. Tabulis initium est

IN nomine Sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis &c. & ad Omnipotentis Dei gloriam &c. & ad reuerentiam, & honorem Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Vrbani Diu. prouid. Papæ VI. Nouerint Vniuersi hoc Instrumentum publicum inspecturi quod anno à Natiuitate D. N. Iesu Christi millesimo trecentesimo septuagesimo nono, Indict. secunda, die vigesima Mensis Februarij Pontificatus prædicti D. N. D. Vrbani anno primo, coràm eiusdem D. N. Papæ Sanctitate Romæ apùd S. Mariam in Transtiberim, in Palatio in quo idem D. N. Papa residebat, & residet de pręsenti, præsentibus ibidèm, & assistentibus Reuerendiss. in Christo PP. & DD. DD. Fr. Thoma tit. SS. Nerij, & Archilleij, Ioanne tit. S. Sabinæ, Neapoleo tit. S. Clementis, & Pampnulpho tit. S. Potentianæ, S. R. E. Presbiteris Cardinalibus, Galioto tit. S. Agatæ, & Ludouico tit. S. Mariæ nouæ S. R. E. Diac. Cardinalibus. In presentia mei Notarij, & Testium infrascriptorum, ad hæc specialitèr vocatorum, et rogatorum humiles, & deuoti d. D. N. Papæ & S. R. E. filij, videlicèt Reuerendus in Christo Pater D. Ioannes de Nomaijs de Forliuio, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Sassen., & Nobilis

bilis Vir Ioannes de Ordelaffis de Forliuio, Procuratores Nobilis militis D. Synibaldi de Ordelaffis de Forliuio, nèc non Ambasciatores, Syndici, & Procuratores Hominum, Vniuersitatis, Communis, & Populi dictæ Ciuitatis Forliuij specialia, & sufficientia mandata habentes &c. humilitèr, & deuotè supplicarunt Sanctissimo in Christo Patri, & D. N. D. Vrbano diuina prouidentia Papæ VI., quatenùs idem Sanctissimus D. N. tàm nomine suo, quàm etiam Successorũ suorum, & vice, & nomine Romanæ Ecclesiæ dignetur admittere, & recipere eosdem supplicantes ad tractandum, ordinandum, & confirmandum Pacem, et Concordiam intèr ipsum D. N. Papam, & Sanctam Romanam Ecclesiam, ex parte vna, & dictos D. Synibaldum, Commune, Populum, Homines, & Vniuersitates dictę Ciuitatis Forliuij, & aliorum Castrorum, Terrarum, & Locorum infrascriptorum &c. ex altera parte, de, & super omnibus, & singulis discordijs, & dissensionibus, controuersijs, guerris, iniurijs, damnis &c., & etiàm quibuscumque rebellionibus &c. & tractatibus commissis, maximè contrà fel. record. D. Papam Gregorium XI., & quoscumque alios Romanos Pontifices &c. per prædictos D. Synibaldum, Commune, & Populum, & Vniuersitatem Ciuitatis Forliuij &c. etiàm de, & super omnibus criminibus, delictis, & quasi delictis &c. vsque in pręsentem diem pręsentis futuræ Pacis commissis, & perpetratis &c. directè vel indirectè. Qua supplicatione audita, & intellecta Sanctissimus D. N. Papa de consilio præfatorum DD. Cardinalium eosdem Syndicos, & Procuratores nominibus, modo, & forma, quibus supra, more pij, & benigni patris,

patris, dulcitèr, clementèr, & benignè eosdem &c. admisit, & recepit ad tractatum, & ordinationem prædictam, & eandem præfatus D. N. Papa pro se, & S. R. E., & Successoribus suis ex parte vna, & prædicti Syndici, & Procuratores, & Ambasciatores &c. ex altera, de, et super omnibus, & singulis supradictis, & infrascriptis conuenerunt. Inprimis namque post prædicta prædicti Sindici, & Procuratores nominibus supradictis genu flexo existentes coràm præfato D. N. confessi fuerunt, & recognouerunt dictis nominibus dictum D. Synibaldum, Communia, Populos, & Ancianos, ceterosque Officiales dict. Ciuitatum, Castrorum, Terrarum, & Locorum supradict. & infrascript. &c. grauitèr deliquisse contrà præfatam Rom. Ecclesiam, & contra fe. rec. D. Gregorium Papam XI. & contrà præfatum Dominum nostrum, eorum veros, & naturales Dominos, & contrà Legatos &c., & contrà Prouincias, Terras, Ciuitates, Castra, & Territoria Rom. Ecclesiæ subiectas, & subiecta, & eos, & ea multiplicitèr offendisse &c., & se ab eiusdem Rom. Ecclesiæ obedientia indebitè subtraxisse, & nonnullas Terras, Castra, & alia loca ipsius Ecclesiæ violentèr occupasse, ligas, & confederationes cum rebellibus, hostibus, & inimicis Ecclesiæ supradictæ iniisse &c., nèc non Ecclesiasticam libertatem violasse &c., sententias, & processus præfat. DD. Gregorij Papæ XI., & Vrbani VI., & Officialium suorum, & dictę Ecclesiæ temerè contempsisse &c. De quibus omnibus, & singulis præfati Procuratores, & Syndici nominibus, quibus supra flexis genibus veniam &c. petierunt. Et præfatus Sanctissimus D. N. Papa Vrbanus VI.

nus VI. more pij Patris volens misericorditèr agere cum eisdem, ipsos restituit, & admisit ad gratiam suam, & indulsit & remisit eisdem omnes iniurias, offensas, interesse, damna, excessus &c. Itèm prefati Syndici, & Procuratores dd. Nominibus genuflexi existentes coram d. D. N. Papa confessi fuerunt, & publicè recognouerunt dictam Ciuitatem Forliuij, eiusque Comitatum, Territorium, & Districtum, & Locum Forumpompilij, & alia Loca, & Castra infrascripta &c. cum omni pleno dominio, vtili, & directo &c. ad predictum D. N. Papam, & Prędecessores suos Romanos Pontifices & Rom. Ecclesiam plenè pertinuisse, & pertinere &c. Item dicti Ambasciatores, Syndici, & Procuratores nominibus supradictis, in manibus dicti D. N. Papæ stipulantis, & recipientis vt suprà &c. ad Sancta Dei Euangelia corporalitèr tactis Scripturis in animas dictorum Constituentium &c. iurarunt, & solemnitèr promiserunt, quod ab hac hora in anteà dictus D. Synibaldus, & Ioannes, ac Communitates, Vniuersitates, & Officiales, & singulares Personæ Ciuitatum &c. erunt perpetuò fideles, reuerentes, obedientes, subiecti, & deuoti tàm in temporalibus, quàm in spiritualibus B. Petro Apostolorum Principi, & S. R. E. ac Sanctissimo in Christo Patri, & D. N. D. Vrbano diuina prouidentia Papæ Sexto, eiusque Successoribus canonicè intrantibus &c. & quod nunquàm erunt verbo, facto, consilio, vel consensu, directè, vel indirectè, per se vel alium, seu alios, publicè, vel occultè, seù quouis modo contrà Romanam Ecclesiam &c. sed semper erunt adiutores ad conseruandum, retinendum, defendendum, & recuperandum

perandum

perandum Ciuitates, Castra, & Villas, Rocchas, Bastisas, Terras, Fortalitia, & omnia alia iura S. R. E. &c. Item promiserunt præfati Syndici, & Procuratores dictis nominibus dicto D. N. Papę stipulanti, & recipienti nominibus quibus supra, quod præfati Nobiles Synibaldus, & Ioannes, & singularum Personæ Ciuitatum, Vniuersitatum, Terrarum, & Locorum suprà, & infra scriptorum per se vel eorum Sindicos ad hoc ab eisdem habentes sufficiens, & speciale mandatum ratificabunt, ac de nouo in manibus Commissarij super hoc deputandi infrà duos menses proximè futuros à die presentis contractus pacis firmandæ computandos in animas ipsorum constituentium præstabunt simile iuramentum, & omnia, & singula, vt infrà ratificabunt &c. Item promiserunt præfati Procuratores, & Syndici supradictis nominibus præfato D. Vrbano Papæ VI. stipulanti, & recipienti vt suprà, quod præfatus D. Synibaldus, & Ioannes, ac Populus, ac Commune dictæ Ciuitatis Forliuij, Foropompilij, & Sassen, & aliorum Castrorum, Terrarum, ac Locorum per ipsos, vel quemlibet ipsorum, vel alium super præmissis potestatem habentes ab ipsis Communitatibus, & Vniuersitatibus contrà officium Inquisitionis hæreticæ prauitatis, seù contra Ecclesiasticam libertatem tollent, & cassabunt infra duos menses &c. Item præfati Syndici, & Procuratores dd. Nominibus promiserunt præfato D. N. Vrbano VI. stipulanti, & recipienti vt supra, & pro omnibus quorum interest, quod bona immobilia Ecclesiarum, & aliorum piorum locorum, ac Monasteriorum, & Ecclesiasticarũ personarum vndecumque ablata, & oc-

cupata

cupata per eos , quorum nominibus intendunt , restituent illis, quibus ablata fuerunt &c. Item pręfati Syndici, et Procuratores promiserunt dd. nominibus d. D. N. Papæ stipulanti, & recipienti vt suprà, quod omnes, & singulos Exititios occasione Rom. Ecclesiæ, ac Exbannitos, & expulsos de Forliuio, & Terra Foropompilij, & de alijs Terris, & locis &c. per prædictum D. Synibaldum teneantur reintroducere, & permittere liberè intrare in Ciuitatibus, Terris, Locis, Comitatibus, & Districtibus, nèc non eos rebannire, & restituere, & reintegrare ad beneficia, officia, & honores &c., & ad omnia eorum bona mobilia, & immobilia &c. Item præfati Ambasciatores &c. deuotè supplicarunt eidem SS. D. N. Vrbano VI., quatenùs dignetur auctoritate Apostolica de speciali gratia, omnes processus, banna, & sententias excomunicationis, suspensionis, et interdicti, et depositionis, iurium, vel honorum priuationis &c. vsquè in præsentem diem formatas, datas, et latas tàm à iure, quàm ab homine, Ecclesiastico, vel seculari &c. contrà olim bon. mem. Dominum Franciscum de Ordelaffis eiusdem D. Synibaldi Patrem, seù eius Antecessores, vel eorum bona, iurisdictionem, et iura, aùt contrà ipsum D. Synibaldum, vel eius Fratres, et Nepotes, Ciues, incolas, et terrigenas Ciuitatis Forliuij, et Terrarum Forc pompilij, et Sassen &c. tollere, abolere, cassare, et annullare &c. et præfatus Sanctissimus D. noster prædicta concessit, ac restituit, reintegrauit ac fecit in omnibus, et per omnia sicut suprà petitum &c. Item supplicarunt vt suprà quod D. Synibaldus, Ioannes, et Nepotes, aùt Commune, seù

Commu-

Communia ſupradicta &c. non debeant, vel poſſint aliquo modo moleſtari, aùt cogi ad ſoluendum, et tradendum, ſeù reſtituendum aliqua bona mobilia &c. quæ tempore rebellionis factæ per Commune Forliuij in ſupradicta Ciuitate Forliuij &c. remanſiſſent, etiamſi illa bona ad Eccleſiam Romanam &c. ſpectaſſent, aùt etiam ad ſoluendum, reddendum, ſeù reſtituendum, aliquos fructus, redditus &c. homagia, regalia, datia, vel gabellas &c. ex nunc abſoluti ſint, et eſſe intelligantur, et liberi, et immunes] &c. ,et præfatus Sanctiſſimus Dominus noſter conceſſit prædicta ſaluo iure tertij agentis &c. Item ſupplicarent vt ſuprà quod eidem D. Synibaldo concedatur Vicariatus Forliuij, eiuſque Comitatus, et Diſtrictus &c. ſimilitèr Foropompilij, Saſſen, Aureoli, et omnium aliarum Terrarum, quas de preſenti detinet d. D. Synibaldus, vel eius Nepotes pro ipſius perſona, et pro tempore duodecim annorum, et ipſo cedente, vel decedente pro altero ex Nepotibus, ex ijs qui de preſenti exiſtunt cum eo, videlicèt Ceccho, Pino, Ioanne, et Theobaldo, vſque ad complementum dd. duodecim annorum, cum omnimoda iuriſdictione largè ſumpta, et cum mero, et mixto imperio, et gladij poteſtate, ſic etiàm cum poteſtate omnes obuentus, fructus, redditus, et prouentus dd. Locorum, regalia, datia, gabellas &c. ad manus ſuas capiendi, et reducendi, et de ipſis prout maluerint diſponendi &c., et præfatus Sanctiſſimus D. Noſter conceſſit Vicariatum prędictum in forma prędicta, vſque ad terminum duodecim annorum inchoandorum à die Datæ prǽſentis contractus, ipſis Nobilibus Synibaldo, & Nepo-

& Nepotibus persistentibus, & continuantibus in obedientia, & fidelitate d. D. Nostri, et S. Rom. Ecclesiæ &c. Hoc etiàm acto quod prædicti soluant, & soluere teneantur anno quolibet pro Censu, & Canone, proùt in sequenti articulo continetur. Item præfati Ambasciatores, Syndici, & Procuratores dd. Nominibus solemnitèr promiserunt d. Dño N. Papæ stipulanti vt suprà annuatìm, & anno quolibet dicti Regiminis suprà concessi eidem D. Synibaldo Militi in festo Apostolorum Petri, & Pauli &c. dare, et realiter soluere &c. pro Censu, et Canone dd. Ciuitatum, Comitatuum, et Districtuum &c. videlicèt in primis quatuor annis d. regiminis mille florenos auri pro quolibet anno, et in reliquis octo annis duo millia Florenorum auri pro quolibet anno, boni auri, et puri ad pondus Cameræ Apostolicæ soluend. eidem D. N. Papæ &c. Item supplicarunt præfati Procuratores & Syndici, quod idèm D. Noster concederet, & licitum esset eidem D. Synibaldo, & Nepotibus suis, quod possint, & licitum sit eisdem &c. de presenti facere, et fieri facere Arces seù Rocchas, Fortilitia, et Castra quæcumque &c., & D. Noster concessit quod in loco vbi alias fuit Ciuitas Foropompilij possit fieri Fortilitium sine muro, ità tamèn quod possit custodiri, et defendi &c. Item supplicarunt quod omnes Clerici, et Personæ Ecclesiasticæ suprascriptæ, et etiam Gubernatores Hospitalium etiamsi dicti Clerici in Pontificali, vel alia quacumque perfulgeant dignitate degentes in Forliuio, Foropompilio, & eorum Diœcesi, seù Diœcesibus, Brettinoriense, et Sassen., & omnibus alijs Terris subscriptis per ipsos de presenti retentis,

tentis, & eorum Territorijs vbicumque sint posita dicta Beneficia &c. Prælaturæ, Dignitates, etiamsi fuerint Pontificales &c. et illa liberè, pacificè, et quietè teneant, et possideant sicut antè, etiamsi illa alteri forent per quemcumque collata &c. Et dictus D. noster concessit predictam restitutionem fieri in plena, generali, et meliori forma, qua fieri possit, sine preiudicio tertij. Item supplicarunt quod idem D. N. Papa concedat eisdem dd. nominibus, vt nullus contractus, vel distractus, testamenta &c. possint impugnari prætextu alicuius Rebellionis &c. Et Dominus N. concessit. Item supplicarunt eisdem concedi per præfatum D. Papam, quod nullus subditus, Ciuis, vel Terrigena Forliuien, vel alterius ex Locis supradictis, & eidem D. Synibaldo et Nepotibus concessis &c. possint in primis causis, vel appellatione in temporalibus tàm Ciuilibus, quàm Criminalibus, præterquàm in crimine lęsæ maiestatis, et hęresis &c. extrà Vicariatum ad alias Curias trahi, quàm Terrarum suprascriptarum &c. Et dictus D. Noster concessit prædicta in premissis causis, in quibus vigore præsentis contractus competit, seu competet iurisdictio illis quibus præfatus Vicariatus conceditur &c. Item supplicarunt eidem D. Nostro per eum concedi, et mandari quod Officiales Ecclesiæ qui pro tempore præerunt in Prouincia Romandiolæ teneantur, et debeant Statuta quæcumque facta, vel fienda in locis prędictis, vel altero ipsorum approbare, et firmare, dùm tamèn illa non existant contrà libertatem Ecclesiæ &c. Et præfatus D. N. concessit, dùm tamèn aliàs sint rationabilia, et ritè facta. Item conuenerunt ad inuicem dictæ Partes,

Nnn quod

quod durante tempore Ligæ initę , quod durat vſquè ad ſexdecim menſes proximè futuros intèr Dominum Bernabouem , et Florentinos , ipſe D. Synibaldus , et Nepotes non teneantur , nèc poſſint aliquo modo adſtringi ad faciendum aliquam guerram aùt ad inferendum aliquod dampnum , vel iniuriam dictis D. Bernaboui , et Florentinis , vel alicui eorum Colligato &c. Poſt verò lapſum dicti temporis facere intendit omnia qualiacumque ſicut ſubditus, et fideliſſimus Eccleſiæ Romanæ Vaſſallus. Item ſupplicarunt eidem D. Noſtro eis , & dictis nominibus concedi per præfatum D. N. Papam quod ſi quæ Repreſſaliæ fuiſſent conceſſæ à tempore Milleſimi CCCLXXVI. vſque in præſentem diem contrà dictum Populum , et Commune Ciuitatis Forliuij, vel contrà Communitates aliorum Locorum &c. ex nunc ſint nullius valoris , vel momenti &c. et præfatus D. N. Papa conceſſit pro tempore præterito. Quæ omnia , et ſingula præfatus D. N. Papa vice , et nomine quibus ſupra ex vna parte , & dicti Procuratores , et Syndici dd. nominibus Parte ex altera ſolemni ſtipulatione hinc indè interueniente conuenerunt , et promiſerunt inuiolabiliter , perpetuò, purè , et bona fide &c. attendere , et obſeruare &c. et in nullo contrafacere &c. ſub pęna viginti millium Florenorum boni auri , et iuſti ponderis, attendenti , & obſeruanti &c. applicanda , & effectualitèr perſoluenda per contrafacien. , vel non obſeruantem, dictis Partibus preſentibus , et ipſas pęnas hinc inde ſtipulantibus, commitenda totiens, quotiens contrafactum fuerit &c. Vbi verò præfati Nobiles, Communitates , ſeù Populus Ciuitatis Forliuij rebellarent

larent eidem D. Nostro, seù Rom. Ecclesiæ, & in rebellione persisterent dictus D. Noster Papa ordinauit, declarauit, & voluit præfatos Nobiles, ac Ciuitatem, Populum, & Commune Forliuij, et alias Terras, et Loca prædicta, et singulas personas eorumdem ex tunc reincidisse ipso facto in sententias, et pęnas in dictis processibus contentas &c. Pro quibus omnibus, et singulis firmitèr obseruandis, et attendendis, obligarunt dictę Partes, quibus suprà nominibus bona mobilia, et immobilia presentia, et futura illorum pro quibus agunt, & contrahunt vbiquè sita, et posita. Acta fuerunt hæc Romæ apùd Sanctam Mariam in Transtyberim in Palatio Apostolico in Camera paramentorum eiusdem Palatij in præsentia præfati Sanctissimi in Christo Patris, et D. Nostri D. Vrbani Papæ Sexti, et pręfatorum DD. Cardinalium ibidèm Assistentium, & Reuerendorum in Christo Patrum Dominorum Roberti de Stratton Prothonotarij, Nicolai de Cremona Auditoris Contradictarum Domini nostri Papæ, Fratris Simonis Episcopi Cathanien, Thomæ electi Lucerini, Bartholomęi Francisci Correctoris Literarum Apostolicarum, ac Magnificorum Virorum Petri Comite de Anguillaria, Raymundi de Vrsinis, ac Ven. & Discretorum Virorum Dominorum Anthonij de Torrecontibus, Anselmi de Mediolano, Ioannis de Serra de Ianua legum Doctorum in Romana Curia Aduocatorum, Iacobi Textoris, Iacobi Dardani, Magistri Testę Crestij Clericorum, & Not. Cameræ Domini nostri Papæ, & Baldi Domini Vallirani de Forliuio Notarij, Testium ad hæc vocatorum specialitèr, & rogatorum &c.

Ego Iacobus Textoris Clericus Cameræ Domini Papæ auctoritate Apostolica Notarius Subplicationi, Confessioni, Recognitioni Iuramentorum, Præstationi fidelitatis &c. et omnibus alijs, et singulis suprascriptis dùm agerentur intèr Dominum N. Papam, & præfatos Syndicos, et Procuratores presens fui &c. et requisitus fui per Partes de ipsis conficere vnum publicum Instrumentum &c.

Tenor dicti Sindicat. & Procuræ de quo suprà fit mentio &c. In nomine Domini Amen. Anno Natiuitatis eiusdem 1378. Indict. prima die 25. mensis Octobris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, et D. Nostri Vrbani diuina prouidentia Papæ Sexti. Nouerint vniuersi, et singuli hoc præsens publicum Instrumentum inspecturi, quod in præsentia mei Notarij, & Testium infrascriptorum conuocato, coadunato, & in sufficienti numero congregato Consilio Officialium, & Consiliariorum Ciuitatis Forliuij, Comitatus, & Districtus in Logia noua Palatij, vbi consueuerunt congregari ad sonum campanæ, vocemque Preconis vt moris est, & consuetudinis, præsente ibidèm Nobile, & potente Viro Domino Synibaldo de Ordelaffis, & Discretis Viris Ser Beninchasa de Pungettis, Ser Iacobo Ser Cechini Ser Antonio Ser Marcolini Ser Palmezano de Palmezanis, Martino Rocchi, Francisco Portij, Ser Guidone Philippini, Caro de Nomaijs, Magistro Matcho fratris Amanati, Federico de Balduccijs, & Almerico Vgonis Garatoni Antianis Forliuij, & Sapientibus Viris Domino Iacobo de Moratinis, Magistro Iuliano de Nomaijs Domino Ioanne de Glandolino, Ser Petro de Raffanellis, Ser Nerio Ser Ghirardini de

Cultrarijs,

Cultrarijs, Ser Saſſino de Saſſis, Camillo de Maldentibus, & Ser Cichino de Marſis, Octo Conſilij ſecreti d. Ciuitatis, & Communis Forliuij, nèc non Conſilio, & hominibus Conſilij Ducentorum Ciuitatis prælibatæ, ipſe D. Synibaldus de conſenſu dd. Antianorum, & Conſiliariorum, nèc non dicti etiàm Conſiliarij, & homines Conſilij prædictæ Ciuitatis de conſenſu, & voluntate dicti Conſilij &c. habita primò ſic per eos ſuper infraſcripta diligenti, & ſolemni deliberatione, & demùm intèr dd. Dominum Synibaldum, & D.D. Antianos Conſiliarios dicti Conſilij facto, et miſſo diligenti, & ſolemni examine facto pro generali commodo, & quiete dictæ Ciuitatis, non reuocando dicti Communis Syndicos, & Procuratores, ſed potiùs confirmando &c. fecerunt, conſtituerunt, & ordinarunt &c. Prudentes, et circumſpectos Viros, et legitimos Ambaxiatores, Syndicos, et Procuratores &c. Reuerendum in Chriſto Patrem, et Dñum Dñum Ioannem de Nomaijs Dei gratia Epiſcopum Saſſen., et Nob. Virum Ioannem Ordelaffum de Forliuio abſentes tanquàm præſentes ad infraſcriptam Pacem tractandum, et faciendum Ambaxiatores dicti Communis, et quemlibet eorum in ſolidum, ità quod non ſit melior conditio occupantis, ſed quod vnus eorum incępit alter proſequi valeat, et eorum et dictæ Ciuitatis Forliuij, & Communis, et Populi, hominum, et Vniuerſitatis Ciuitatis prædictæ, eiuſque Comitatus, forciæ, Territorij, et Diſtrictus veros et legitimos Procuratores &c. ad preſentandum Sanctiſſimo in Chriſto Patri et Domino Vrbano Diuina prouidentia Papæ VI. çum omni reuerentia, & debita recomendatione

comendatione supplicationes, postulationes, & Capitula pro parte dicti Communis, & Populi pro pace, et concordia tractanda, ordinanda, & firmanda intèr præfatum D. Nostrum Papam, & Sanctam Romanam Ecclesiam &c. ex parte vna, & dictum Commune, & Populum Ciuitatis Forliuij tàm pro eis, quàm etiam pro Terris, Vniuersitatibus, Comitatibus, & Districtibus per ipsos Ambaxiatores, & Syndicos declarandis &c. ex altera parte &c. *Reliqua omittuntur, cum in Superiori Instrumento referantur*. Datum Forliuij in Logia prædicta prçsentibus Testibus Ioanne Andriutij, Ioanne, & Iacobo Math. Bartholi, Ser Fratre de Guittifredis, Paulino Peppi, Ser Iohañe de Montesijs, Tomasio Magistri Pauli de Salagis, Camillo Martini Rocchi, Ser Iacobo Ser Cichini, & pluribus alijs Testibus ad prædicta habitis, & rogatis &c.

Ego Iacobus Textoris Clericus Cameræ Dñi Papæ authoritate Apostolica Not. &c. vnà cum Testibus, & Notarijs &c. rogatus fui &c. in Prothocollo meo posui, & in hanc publicam formam redegi &c.

Ego Baldus filius olim Domini Valeriani de Baldonibus de Forliuio Imperiali auctoritate Notarius, & Iudex Ordinarius &c.

PROTESTATIO

PROTESTATIO AVCTORIS

QVæ per glor: record: Vrbanum VIII. Pont. Maximum circà Elogia, seù Vitas Hominum Sanctimoniæ famà defunctorum sancita sunt, confirmata, & declarata sub annis 1625., 1631., & 1634., Auctor, ea qua par est obedientià se ad vnguem seruare, & omnia in his Vitis Virorum Illustrium expressa, non secus quàm historica fide memorasse, in Operis calce iterùm protestatur.

INDEX

INDEX

A

Babaccij

B

smundus

Castellini.

Ioannes.

D

E

F

Feretrani.

G

 Masius

N

O

P

Alexander

Romanelli.

S

T

Trauer-

V

Cum propè

CVm propè ineuitabiles Typographorum errores occurrere consuescant, hic maioris momenti corrigendos, minoris autèm relinquendos benigni Lectoris tolerantiæ, ac correctioni existimaui.

Pagina	*Linea*	*Errata*	*Corrige*
4.	3.	Ditionis	Regionis
7.	31.	Friderici II.	Friderici I.
11.	10.	Martij	Aprilis
24.	2.	Nouembris	Decembris
37.	20.	magis	magnis
43.	7.	Octobris	Nouembris
44.	31.	1725.	1625.
45.	9.	Martij	Aprilis
48.	6.	Martij	Aprilis
48.	26.	Nigris	Vegris
54.	2.	nùnc	modò
63.	31.	Augusti	Septembris
64.	12.	clericali	clericalis
65.	6.	Ianuarij	Februarij
65.	8.	Transportinam	Transpontinam
68.	10.	vndequeque	vndequaquè
74.	25.	profuturum	profuturam
78.	2.	Martij	Aprilis
80.	9.	Iulij	Augusti
86.	21	Martij	Aprilis
88.	22.	Innocentius XII.	Innocentius XI.
90.	12.	Iulij	Augusti
90.	16.	prospectæ	perspectæ
90	28.	consequuti	consequutæ
94.	13.	XIV.	IV.

97.

Pagina	Linea	Errata	Corrige
97.	23.	Honorio II.	Honorio III.
103.	24.	Camalduensis	Camaldulensis
104.	15.	contulisset	contulisse
106.	15.	Ac	At
109.	13.	adetarent	adstarent
112.	14.	celebatur	colebatur
115.	27.	tiara	tiara tradita
116.	18.	& ad capessendã	ad capessendam
117.	2.	Augusti	Septembris
121.	12.	IX.	VII.
122.	2.	honestissima Legatione	honestissima insigniuit Legatione
123.	22.	Tibertus	Tiberius
129.	14.	Septembris	Octobris
139.	13.	ROMÆ	ROTÆ
148.	26.	1618.	1718.
151.	11.	Decessoribus	Successoribus
156.	25.	cui	à quo
161.	27.	Octobris	Nouembris
164.	14.	aperuisset	aperuissent
166.	20.	ab	ad
205.	20.	restitueret	remoueret
212.	24.	Cinonij	Cironij
214.	3.	certè	certi
221.	12.	insignita	insignitæ
222.	11.	Iàm	Tàm
226.	28.	Reg. 8.	Reg. 6.
229.	30.	cap. 4.	cap. 1.
230.	18.	absolutę	absoletę
232.	31.	edita	castigata, & ab Aldo edita
239.	11.	Orlandi	Rolandi

240.

Pagina	*Linea*	*Errata*	*Corrige*
240.	2.	diuitas	diuitias
240.	10.	iudiciariam	fallacem
249.	3.	etiàm extrà limites	etiàm limites
250.	20.	hanc	hac
264.	21.	Ioanne	Ioanna
273.	9.	insigne	insigni
274.	28.	1274.	1474.
280.	25.	1638.	1368.
288.	27.	præscriptum	proscriptum
289.	8.	quæ	qui
291.	17.	ineuitabilis	ineuitabiles
298.	1.	ornauit	orauit
303.	14.	numero	numerum
306.	26.	sequerentur	sequeretur
307.	23.	prophano	profano
321.	13.	delitiuit	delituit
324.	2.	Pontificij, cum	Pontificij consultus, cum
325.	22.	Robertuus	Robertus
326.	14.	delecto	delectu
326.	21	posita	deposita
327.	6.	Actoribus	Auctoribus
342.	4.	diù	non diù
349.	8.	Angelus	Anglus
360.	22.	delabentes	dilabentes
382.	10.	Fauentinę militię	Fauentina militia
384.	11.	Hugona	Hugone
388.	28.	Nicolai	Nicolai Castri Durantis
394.	13.	locatus	locatum
404.	14.	Comardæ	Camardæ

409

Pagina	Linea	Errata	Corrige
409.	2.	quam	quod
414.	21.	domouit	domuit
415.	9.	ſplendidus	ſplendidiùs
416.	12.	duo	duos
435.	23.	ſed	nàm
443.	23.	conuerſus	conuerſum
456.	22.	auſus	auſus eſt

Supereſt dilucidandum Catharinam Mediceam, in pag. 432. Francorum Reginam appellatam, tùnc nondùm regiam Dignitatem induiſſe, adhùc regnante Franciſco I., Henrici Aurelianenſis Ducis eius Viri Patre; ne hiſtoricæ veritatis lumina obumbrentur.

Imprimatur Appendix, & Inſtrumentum &c.
Thomas Epiſcopus Foroliuienſis.

Imprimatur Appendix, & Inſtrumentum &c.
F. Iulius Vincentius Mancinus Firminus &c.
Vicarius S. Officij Foroliuij.

30